

^k
Q. HORATII FLACCI
E C L O G Æ,

U N A C U M

SCHOLIIS PERPETUIS,

Tam veteribus quàm novis.

Adjecit etiam,

Ubi visum est, & sua; Textumque ipsum plurimis
locis vel corruptum vel turbatum restituit

WILLIELMUS BAXTER.

L O N D I N I,

Typis GUILIELMI BOWYER;

Impensis autem J. BATLEY, ad Insigne Columbæ, in
Vico vulgo vocato ~~Bater, poster, Row.~~ MDCCXXV,

Adapted from

ДОНЕЦ

Ornatissimo Spectatissimoque Viro,

D. GULIELMO YONGE,

Fisci Regii (inter alios) Præfecto,

COMMENTARIUM BAXTERIANUM

I N

Q. HORATII FLACCI

O P E R A,

NUNC DENUO

Editum atque Emendatum,

Plurimisque locis ab Autore adauctum,

In perpetuum grati animi

& obsequii Testimonium

Posteris commendatum vult

JOHANNES BAXTER, G. F.

Omninoque Speciosissimumque Viro,

D. GULIELMO LONGE,

Regis Regii (inter alios) Praefecto,

COMMENTARIUM BAXTERIANUM

IN

Q. HORATII FLACCI

OPERA

NUNC DENIQUE

Editum atque Emendatum,

Plurimisque locis ab Autore auctum,

In perfectum grati animi

& operum Testimonium

Postis commendatum vult

JOHANNES BAXTER, G. R.

PRÆFATIO.

CCE jam altera vice prodit in lucem, post plus viginti annorum spatium, Horatius meus. In causa autem hoc fuerat, quod jam paucorum teratur manibus, & quod paucula erant emendanda, nonnulla permutanda, adjicienda vero plura, præsertim postquam Clarissimus Bentleius tantum molimine & pompa, collatis omnium temporum Exemplaribus & Autoritatum Exemplis, Scriptorem istum videretur magis oppressisse quam adornasse. Certe nos diversum ingressi sumus iter; nam pro curta nostra supellectile, contenti fuimus flosculos quosdam nostros, quos magna ex parte jam olim vacivis quidem horis collegeramus, in unum quasi fasciculum congerere, publicoque Eruditorum usui proponere; quo non tam scirent quid nos ipsi sentiremus, quam quid illustrioribus Horatii Interpretibus, tam veteribus

P R A E F A T I O.

ribus quam novis, per omnia tempora visum fuerit. Atque in his facem nobis prætendunt quæ credimus adhuc in ruderibus exstare veterum scholiorum Helenii Acronis Pomponiique Porphyriionis Excerpta. Hos viros floruisse stante adhuc deorum cultu vel ex ipsorum scriptis legentibus patebit. De nobis vero, & præsepti nostro instituto, aliorum erit judicare; qui si studioso favebunt labori, erit cur nobis gratulemur; sin (quod sane expectandum duximus) plures damnaturi sunt quæ non intelligunt, nos factum nostrum durato corde feremus. Sicubi vero in hoc opusculo nimis acri videbimur usi stylo, Criticumque gladium de consueto more strinxisse, illud de jure nostro nobis vendicandum censemus. Genus enim irritabile Criticorum natio. Abest tamen odium, ira & emulatio prava, imo & partium studium a studio Musico quod sumus professi.

Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis:
Vivitur hoc pacto.

Insti-

Instituti Operis Ratio.

I N hoc Commentario Veterum Scholiorum Reliquiæ, quas, tanquam Tabulas e naufragio, summa cum diligentia, ex imperitis rudioris ævi compileribus collegimus, merito suo facem præferunt. Absque his foret, vel eruditissimi in multis frustra desudaverint; quinimo in plurimis plane cæcutire deprehenduntur. Sunt ista sane & lacera & fæde interpolata, dum splendida Acronis atque Porphyriionis nomina præ se ferunt. Forsitan tu quæras, quid ego de his sentiam: rem omnem paucis expediam. Pomponius Porphyrio, homo doctus atque diligens, incertum quo ævo, stante certe deorum cultu, Helenii Acronis, vetusti Grammatici, forsan etiam aliorum fusiora Commentaria, in breve compendium redegerat: Magistri Librarii sequioris ævi hunc itidem compilavere; quorum in numero cum Pseud-Acrone & Pseudo-Porphyrione, Cruquianus Interpres nominandus venit; etsi hic quidem sit cæteris multis in rebus & plenior & purgator. Post hos Recentiorum præcipuos addivimus; præsertim vero Lambinum, Cruquium

INSTITUTI OPERIS RATIO.

Cruquium atque *Torrentium*, tria *Horatii* lumina. *Lambinus* πολυμαθὴς atque diligentia mirus; *Cruquius* apprime doctus ingenioque precipuus; *Torrentius* & probus & iudicii plenus, pulcherrimisque rebus ubique refertus: omnes in conferendis scriptis codicibus diligentissimi. *Cruquium* fere per omnia sequitur in luculenta sua *Paraphrasi* *Lubinus*; hunc iterum excerpfit noster *Bondius*. Superiore etiam seculo *Christophorus Landinus* plurima acute protulit. Erat & *Antonius Mancinellus* homo diligens & multae lectionis, ut vere de eo *Glareanus* censuit: solas tamen *Odas*, quod quidem scimus, hic interpretatus est. *Antonius Muretus* pauca commentatus est, sed plane aurea. *Henricus Stephanus* feliciter limam suam admovit. Ceteri vel hoc uno laudandi, quod tantum scriptorem adamaverint, curaque sua dignum existimaverint. *Heinsio* non defuit doctrina, sed *Horatianus* genius. De *Scaligero* mallem *Andream Dacerium* audires: Ce scavant homme à été malheureux, inquit ille, dans tous les endroits qu'il a blâmé, & de tous ses Critiques, il n'y a pas une juste. Justissima sane censura, tantoque viro digna. *Tanaquillo Fabro* ceteri mortales *Acrisia* proles videntur, in ipsius tamen notulis εὖ δὲν ὀνείσκει. De ipso *Dacerio* qui *Gallice* sciunt melius iudicabunt: quare *Petrum Rodellium* audies, virum non ineruditum de *Societate Jesu*, qui nuper pauca, sed bona,

INSTITUTI OPERIS RATIO.

bona, in Horatium conscripsit: Judicet æquus lector & videat, inquit ille, malitne in isto Interprete fidem an diligentiam desiderare. De me ipso autem, siquid & mihi post tantos viros humanitùs acciderit, quod certè fiet, ignoscent ingenui, & laudabunt diligentiam, etiam ubi defuisse videbitur successus. Nihil moror sciolos, morosulos & vultuosos: his enim, satis scio, placebit nihil, nisi quod displicebit; nam sola rimabuntur vitia: etsi & hoc propemodum humanum vitium sit:

Discit enim citius meminitque libentius illud,
Quod quis deridet, quam quod probat & veneratur.

Æmulos ætas nostra multos habet, amicos paucos, invidos plures, qui omnia inanis arrogantiae causa sibi assumunt, & ne parum multa scire videantur, ea damnant quæ penitus ignorant. *Jacobus Gutherius de Jure Manium.*

Q. HORATII FLACCI V I T A

A

Suetonio Tranquillo conscripta.

Quintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, ut ipse quidem tradit, Libertino, & ^a Exautionum Coactore, ut vero creditum est, Salsamentario; cum illi quidam exprobrasset, *Quoties ego vidi Patrem tuum brachio se immungentem!* Bello Philippensi, excitus a M. Bruto Imperatore, Tribunus Militum meruit; victisque partibus, venia impetrata, ^b Scriptum Quæstorium comparavit; ac primo Mæcenati, mox Augusto in gratiam in-

^a Ita legendum censeo, pro eo quod erat *Exautionum*. Cur non possit finita & peracta Auctio dici *Exauctio*, uti *Exadificatio* perfecta ædificatio, & *Exconsul* functus Consulatu? Vide *Sat. 6. Lib. I. Num. 73.*

^b Cicero in *Verr.* clare ostendit cuius è Libertinis nummulis corrogatis Decuriam Scribarum emere licuisse.

finuatus,

Q. HORATII FLACCI VITA.

finuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexerit fatis testatur illo Epigrammate,

*Ni te visceribus meis, Horati,
Plus jam diligo, tu tuum sodalem,
c Minno me videas strigosorem.*

Sed multo magis, extremis Esquiliis tali ad Augustum ^d Eclogio ;

Horatî Flacci ut mei esto memor.

Augustus Epistolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Mæcenatem scripto significat; *Ante ipse sufficebam scribendis Epistolis Amicorum ; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adjuvabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam ingerere destitit. Exstant Epistolæ, e quibus, argumenti gratia, pauca subjeci. *Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris :*

^c Pro *Hinno* Petrus Nannius edidit *Mimo*, de quo nos fecimus *Minno*: est autem *Minnus*, vel *Minus*, ovis ventre glabra, *Festo* à Græco ἄπειρος *Apica* dicta. Nostri dicerent, *More hagger than a peck'd Crow*.

^d Pro *Elogio* reponendum duxi *Eclogio*, de quâ voce vide Eruditissimum Jacobum Gutharium, *De Jure Manium*.

qubniam

Q. HORATII FLACCI VITA.

quoniam id usus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit. Et rursus: Tui qualem habeam memoriam poteris ex e Septimio quoque nostro audire: nam incidit ut coram illo fieret a me tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram sprevisi, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανῶμεν. Præterea sæpe cum inter alios jocos putissimum penem, & homuncionem lepidissimum appellat, unaque & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus usque adeo probavit, mansuraque perpetuo opinatus est, ut non modo Sæculare Carmen componendum injunxerit, sed & Vindelicam Victoriæ Tiberii Drusique Privignorum suorum; eumque coegerit propter hoc, Tribus Carminum Libris ex longo intervallo Quartum addere; post Sermones vero lectos quosdam, nullam sui mentionem habitam, ita sit questus: Iratum me tibi scito, quod non in plebisque ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris ne apud posteros infame sit quod videaris familiaris nobis esse? Expressitque Eclogam cujus initium est;

*Cum tot sustineas & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.*

* De Septimio isto vide quæ diximus ad Epistolam 9.

Q. HORATII FLACCI VITA.

Habitu corporis brevis fuit atque obesus; qualis & a semetipso in ^f Satyris describitur, & ab Augusto hac Epistola; *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem, quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris ne majores libelli tui sint, quam ipse es. Sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, cum circuitus voluminis tui sit ὀκτώδεκατῶν, sicut est ventriculi tui &c.* Vixit plurimum in secessu Ruris sui Sabini, aut Tiburtini, domusque ejus ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub ejus titulo, & Epistola prosa oratione quasi commendantis se Mæcenati; sed utraque falsa puto. Nam Elegi vulgares; Epistola autem obscura, quo vitio minime tenebatur. Natus est VI Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Coss. Decessit V Kal. Decemb. C. Marcio Censorino & C. Asinio Gallo Coss. post ^h nonum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palam nuncupato, cum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas Testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Esquiliis, juxta Mæcenatis tumulum.

^f Hinc constat & Epistolas fuisse olim pro Satyris.

^g Quæ hic omittuntur à nescio quo nebulone infarcta sunt; neque enim solum inhonesta, verum etiam deridicula & ἀνύστα viidentur. *Dacerius* etiam prudens omisit.

^h Rutgerfius ex Eusebiano Chronico reposuit *Septimum*; Chronographi dispiciant.

Horatii

Horatii VITA in alio Exemplari brevius descripta.

Quintus Horatius Flaccus Libertino patre natus in Apulia, cum patre in Sabinos migravit, quem cum pater puerum Romam misisset in ludum literarium, parcissimis eruditus impensis angustias patris vicit ingenio, coluitque adolescens Brutum, sub quo Tribunus militum civili bello militavit, captusque a Cæsare, post multum tempus beneficio Mæcenatis non solum servatus, sed etiam in amicitiam receptus est. Quapropter Mæcenati & Augusto in omnibus Scriptis suis venerabiliter affurgit. Scripsit Carminum Libros quatuor, Epodon unum, Carmen Sæculare, Sermonum II. Epistolarum II. De Arte Poetica unum. Commentati sunt in illum Porphyrio, Modestus, Helenius Acron; optime omnium Acron.

Autoris

Autoris Judicium de HORATIO atque
ejus Scriptis.

*E Horatii gente nihil constat, nisi fuisse e-
um, quod & ipse prodit, Libertini generis
& patria Venusinum; crediderim etiam &
domo Græcum, quod nusquam Romano more
in Græculos deseviat, imo quandoque eos col-
laudet, & vel Romanis suis anteferat. De scriptis ejus
inpræsentiarum hæc habeto. Omnes qui Musis litare stu-
dent, sua mella e veterum scriptis excerpere debent. Ma-
ro igitur & Flaccus noster, qui hoc fecere, pro liberali suo
ingenio, furta sua palam professi sunt, dum imitata sua
poemata Eclogas inscripsere:*

———— Ego apis Matinæ
More modoque
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, uvidique
Tiburis ripas, operosa parvus
Carmina fingo.

*Atque hinc factum est, quod ex eo tempore quævis brevia
poematia, autore Vetere Interprete, Eclogæ dicerentur;
cum proprie Ecloga Ἀνθολογία sit, sive florum delectus,
piusve fasciculus, ut vel ad Tonantium significat Apolli-
naris:*

Vernans per varii carminis Eclogas
Verborum violis multicoloribus.

*Quin & Julii Flori Satyrographi, prodente eodem erudi-
tissimo Scholiaste, exstabant Electæ ex Ennio, Lucilio &
Varrone.*

Autoris Judicium de HORATIO, &c.

Varrone. Denique nova Comœdia, autore Cruquiano Interprete, Ἐκλεγομένη ὑπὸ νομάζετο, quod optima quæque (ut puto) e veteri Comœdia in usum suum delegerit. Illud autem in hoc vate vel præcipue laudandum duco, quod cum ipse sit & lingua liber, & superstitioni maxime adversus, nusquam tamen publica sacra ledat; nusquam viros illustres in os proscindat; nusquam ingenuas feminas in publica traducat facie, quarum & veris nominibus semper parcit; nunquam projecte loquatur, nisi apud anum & turpem; excepto quod in Satyra secunda Luciliana licentia ex occasione usus sit. In Odis autem Alcæum & Sappho imitatus est potissimum; in Epodis Archilochum, & in Sermonibus Veterem Comœdiam, magis quam Lucilium. In Odis sublimi charactere usus est, & nonnunquam florido & amœno; in Epodis humili; & in Sermonibus comico & civili; nisi quod in Epistolis, accedente jam senectute, omisso ut plurimum ludo & joco, ad Philosophicum vultum, uti decuit, sese composuerit. Artem Poeticam comico, hoc est, Satyrico stylo conscripsit. Satyra hæc est in sui sæculi poetæ, præcipue vero in Romanum Drama. Est autem Horatiana Satyra Comica, Juvenalis Invektiva sive Tragica, Persique mixta. Pompejanarum partium initio fuerat, &, ut videtur, secta Stoicus: verum sub Augusto, patrocinii & dulcis lucelli gratia, sententiam suam vel immutavit, vel vase dissimulavit, Academicum se professus, & partium medicum, nonnunquam etiam plane Epicureum.

Quintiliani Judicium de HORATIO.

INTER Lyricos solus fere dignus est legi Horatius, quoniam & insurgit aliquando, & plenus est jucunditatis & gratiæ, variisque verbis & figuris felicissime audax.

Fragmentum Hendecasyllaborum Cilnii Mæcenatis in obitum HORATII, quod apud Isidorum est, ita restituit Jonus Douſa.

LUGENS te, mea vita, nec smaragdos,
Beryllos mihi, Flacce, nec nitentes,
Nec percandida margarita quæro,
Nec quos Thynica lima perpolivit
Anellos, nec Iaspios lapillos.

Utinam cætera non deſiderarentur.

EDITORIS MONITUM.

DE postuma hac BAXTERIANARUM in Horatium lucubrationum Editione multa differere foret prorsus inutile, cum Autoris dissertatiunculæ huic operi præfixæ instituti ejus rationem satis exposuerint. Lectorem tamen monitum velim Enarratorem nostratem eruditum huic operi recensendo per menses aliquot incubuisse, nec multis antequam fatis cessit diebus absoluisse, quod nostra cura imprimendum reliquit; ut paucis retro annis GLOSSARIUM ANTIQUITATUM BRITANNICARUM, a se multa cum eruditione conscriptum, nobis luce publica donandum commendaverat. Ad alia a se alibi notata lectorem subinde remittit, ad notas suas sc. in Persium (Biblioplastri cujusdam incuria deperditas, vel saltem delitentes) vel in Juvenalem (quarum quæ supersunt penes Editorem sunt) vel ad ingens illud quod moliebatur opus, GLOSSARIUM nempe ANTIQUITATUM ROMANARUM, cujus partem quam chartis commiserat, exiguam licet olim favente Deo publici juris facere in animo est, una cum Autoris Vita a seipso concinnata, Epistolis aliquot aliisque ejus Reliquiis. Lectori denique haud fore ingratum speramus quod SAT. L. II. S. III. a πολυμαθεςάτω ALDRICHIO in pristinum (ut videtur) ordinem restitutam, & METRA HORATIANA a Ch. Wase non ita pridem edita, ad calcem subjunxerimus.

ERRATA.

PAg. 9. l. 10. not. ⁿ interpretationem. p. 9. v. 17. Sexti. p. 32. O. 21. ad v. 5. adde 5 in margine. p. 36. v. 10. l. Virgili. p. 43. not. • l. lēti, Petti. p. 45. v. 17. l. valido. p. 58. l. 3. l. Salusti. p. 60. l. 4. l. Delii. p. 71. not. ⁿ l. citharæ.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM LIBER PRIMUS.

ODE I. Ad Mæcenatem.

*Horatius semistichicus, quo novum & leve Carminis genus apud se-
veros excuset, fatetur se cum ceteris mortalibus insanire.*

Metrum Choriambicum Asclepiadeum.

MÆCENAS atavis edite • regibus,
O & ^b præsidium, & dulce decus meum :
Sunt quos ^c curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvât; ^d metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum ^e dominos evehit ad deos.
Hunc, si mobilium ^f turba Quiritium

^a Erat enim, si Veteri Scholiastæ fides, Porſenæ affinis, adeoque à veteribus Hetruriæ Lucumonibus, sive Regibus, originem suam duxit. Quis mireretur veterem Reipublicæ hostem Cæsarianum factum? Dicitur contempsisse senatoriam dignitatem, mansisse autem semper in equestri ordine. Vet. Schol.

^b Præsidium, quia Patronus; Decus, quia Augusti gratia potens. Inſigne maſſis præſidium reis. Lib. II. Od. I.

^c Curriculum nunc pro stadio accipiendum, non pro curru quod non nulli putant.

^d Omnis certantium labor in circumagendo ad metam. Torrentius. Sic & Homerus Iliad. Ψ. — Αἶψα δ' αἰλιάδης ἵππῳ, Μά πῶς ἱάπων το πῶσος αἶψα

ἰάσῃατα αἶψα.

^e Terrarum dominos Romanos dicit, uti Virgilius *Rerum dominos*. Est autem Dilogia in evehit ad deos: nam & Olympicæ consecrari credebantur, eratque illis (ut Anacreontis verbis utar) Νόσ' ἰς Διὸς ἀσπείρε, h. e. extra sua corpora mentes habere. Βεβαυλόγος autem evehit dicitur pro evehere solet, usitatissima Figura. Certe nobilis evehere nullius auroitate commendatum, duriusculum nobis videretur. Vox etiam nobilis Κνωδοῖσις notat stolidam.

^f Suaviter turba Quiritium; liquidem antiqua Quiritium appellatio honoratior, uti nostris hominibus Britannorum.

Certat & tergemini tollere honoribus:

Illum, si ^b proprio condidit horreo

Quicquid de Libycis verritur areis,

10

Gaudentem patrios findere ⁱ sarculo

Agros, Attalidis conditionibus

Nunquam ^k dimoveas, ut ^l trabe Cypriâ

Myrtoum pavidus ^m nauta secet mare.

Luctantem Icaris fluctibus Africum

15

Mercator metuens, otium & oppidi

Laudat rura sui: mox reficit rates

Quassas, indocilis pauperiem pati.

Est qui nec veteris pocula Massici,

Nec ⁿ partem solido demere de die

20

Spernit, nunc viridi membra sub arbuto

Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.

Multos castra juvant, & ^o lituo tubæ

Permissus sonitus, bellaque matribus

Detestata. ^p Manet sub Jove frigido

25

Venator, teneræ conjugis immemor:

Seu visa est catulis cerva fidelibus;

Seu rupit teretes Marsus aper ^q plagas.

Me doctarum hederæ præmia frontium

Diis miscent superis: me gelidum nemus,

30

Nympharumque leves cum ^r Satyris chori

^s Termini sunt ubi tres uno partu eduntur; estque Dativus pro Accusativo; & Finis numerus pro Infinito. Vet. Schol.

^t Vocibus proprio & patrios inest id est avari hominis. Gaudentem; h. e. quod gaudeat; est enim *ἄνδρα*, neque opus est plenâ distinctione ad palmarum nobilitatem, quod putavit vir magnus Janus Rutgersius.

^u Sarculum Græcis *Σαρκίον*, & *Σαρκίον*, *ἄνδρα*; alii *Μάκκαλον* dicunt.

^v Lambinus corrupte legit *dimoveas*, ut adnotavit Torrentius.

^w Neque ab æneis clavis, neque a nautica materia *trabem* Cypriam nominavit Poeta; sed a Cypriis mercibus: Ne Cypria Tyrique merces. Addant avaro *strivnas* mari, Lib. II. Od. 29.

^x Nautiam per *Εὐνομίαν* mercato-

rem dicit; & *secet* pro *trajiciat*, quomodo Anacreon meus, τὰ ἀγῶτα *τῆρας*.

^y Posterius nec dicitur pro *et* non. Scilicet ut non intermitat, sed continuus lætitiæ totius diei. Vet. Schol. Vini-que diurno Placari Genius festis impune diebus. De arte Poet. Hoc sequentia satis probant. Sic & Homerus scribit & deos convivatos fuisse, *οἰσῶναι ἱεὺς ἄλλων καταδύντα*.

^z Litui acutus est sonus, tuba gravis: inter lituum & tubam hoc differe inveni: Lituus equitum est & incurvus; tuba vero peditum & directus. Vet. Schol.

^a Manet, pernoctat.

^b Plaga funes sunt quibus retia tenduntur, prodente Servio.

^c Ascripsit Liber Satyris Faunisque *Pædas*, Ep. 19. Lib. I.

Secernunt

CARMINUM LIB. I.

3

Secernunt populo: si neque tibus
Euterpe cohibet, nec * Polyhymnia
Lesboum refugit tendere * barbiton.
Quod si me lyricis vatibus * inferis,
Sublimi * feriam fidera vertice.

35

* Sospiter & antiquissimi Craquii
Codd. habent Polyhymnia non Polym-
nia, quod nonnulli volunt.

* Barbiton, Lyra septichordis eburnea.
Vet. Schol. Lesboum autem ob imi-
tationem Alcæi atque Sapphus.

* Longe suavius est inferis in Præ-

senti, quam Futurum inferis.

* Rursus Dilogia usus est. q. d. &
divus fiam & insaniam; & imitatus
est Theocritum; Hic αἰδέομαι ὕμνον
ἀλκυονίδας — Cæcis amor sui, & tollens
vacuum plus nimio gloria verticem. Od.
18. Lib. 1.

ODE II. Ad Augustum Cæsarem.

Porta incertum se dicit quis Deus sub humana Augusti specie
Divi Julii necem vindicaveris.

Metrum Sapphicum; quartus versus Adonius.

JAM fatis terris nivis atque * diræ
Grandinis misit Pater, & * rubente
Dextera sacras jaculatus * arces,
Terruit urbem:
Terruit gentes, * grave ne rediret
Seculum Pyrrhæ, * nova monstra questæ:
Omne cum Proteus * pecus egit altos
Visere montes:
Piscium * & summa genus hæsit ulmo,
Nota quæ sedes fuerat columbis:

5

10

* Diræ a Furis tractum est, quæ Diræ
dicuntur. Vet. Schol. Nivem dixit ip-
sam grandinem instar nivis terram con-
regentem. Nam hæc contigerunt post
Idus Martias, quo die Cæsar inter-
fectus est.

* Omnes manibus alba & nigra Pall-
adis esse dicuntur, Jovis rubra & sangui-
nea. Vet. Schol. Craqu.

* Arces. Summa quæque appellantur
Græcis ἀρχαί.

* Grave dicimus & oculis & animo;

per Translationem ab eo quod humeris
grave est.

* Nova jam dicuntur, nunquam
hactenus visa.

* Pecus convenienter dixit: erat
enim Proteus (juxta Veterem Schol.)
bestiarum marinarum pastor.

* Hunc locum imitatus est Naso;
Hic piscem summa deprendit in ulmo. Levi-
ter in re tam atroci & piscium & palum-
borum meminit, nisi quod hi. Excessus Lyri-
cis concessi sunt. Vet. Schol.

B 2

Et

Et ^h superjecto pavidæ natarunt

Æquore damæ.

Vidimus ⁱ flavum Tiberim, retortis

Littore Etrusco violenter undis,

Ire dejectum ^k monumenta regis,

Templaque Vestæ :

Illic ^l dum se nimium querenti

Jactat ultorem ; vagus & sinistra

Labitur ripa ^m (Jove non probante) u-

xorius amnis.

Audiet ⁿ cives acuisse ferrum,

Quo graves Persæ melius perirent :

Audiet pugnæ, vitio parentum

Rara ^o juvenus.

Quem vocet divûm populus ruentis

Imperii rebus ? prece qua fatigent

Virgines sanctæ minus audientem

Carmina ? Vestam ?

Cui dabit partes scelus expiandi

Jupiter ? tandem venias, precamur,

Nube ^q candenti, humeros ^r amictus,

^h Superjecto posuit pro exeunte & terras inundante: Superjecto, id est, super terras jacto. Vet. Schol.

ⁱ Terribiliter profecendum. Flavum dicit colore limi. Vet. Schol.

^k Ita per Periphrasin nominavit regiam. Regiam dicit Numa Pompilius qui ad Vestam habuit regiam. Vet. Schol. Nuper me ad regiam pene consecit, Cicero de eodem loco ; teste eodem Schol. Dicebatur Tiberis per Rostra ante habuisse meatum, quæ templo Vestæ junguntur. Vet. Schol. Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ, tunc erat intonsi regia magna Numa. Ovid. Fast. l. 6.

^l Fabulæ ferunt Iliam nupsisse Anieni flumini, quem & Tiberinum vocabant, hodie Tiverone. Nimium jactat, non nimium querens : Querebatur de morte Caesaris hominis sua originis. Vet. Schol.

^m Erat urbs Roma in Jovis Capitolini tutela. Est igitur hæc præ-

paratio ad sequentia, Cui dabit partes, &c. Terribi Jupiter iussit populum, non perire. Vet. Schol. Neque sane erat Jupiter alioquin admodum uxorius. Est igitur emphatica Dilogia in Uxorius amnis.

ⁿ Etiam bella civilia deorum ira tribuuntur.

^o Figurata Juventus pro posteritas.

^p Igneum Trojanum, quem Aneas Latio secum intulit, & ex quo fatum hujus urbis & imperii pendebat. Divus Julius erat Vestæ sacerdos. Ne dubita, meus ille fuit, meus ille Sacerdos ; Sacriliga telis me petiere manus. Ovid. citante Rodellio.

^q Melius candenti nube, quam candentes humeros ; Vet. Schol. Sic & Lambinus & Torrentius in duobus Codd. legerunt. Modo H pro consona est.

^r Candidis nubibus velatus, ut qui videri possit ; non amicti enim dii nequeunt

Augur

CARMINUM LIB I.

5

Augur ^a Apollo.

Sive tu mavis, [†] Erycina ridens,
Quam Jocus circumvolat, & Cupido:
Sive neglectum genus & ^u nepotes

35

Respicias autor,

Heu nimis longo fatiate ^x ludo:
Quem juvat clamor, galeæque leves,
Acer ^y & ^z Mauri peditis cruentum

Vultus in hostem.

40

Sive mutata ^a juvenem figura
Ales in terris imitatis, ^b almæ
Filius Maïæ, ^c patiens vocari
Cæsaris ultor:

Serus ^d in cælum redeas, diuque
Lætus ^e interfis populo Quirini:
Neve te nostris vitis iniquum

45

Ocyor aura

Tollat: Hic magnos potius triumphos;

conspici. Vet. Schol. Cruq.

^a Augustus, qui se Apollinis filium volebat videri. Vet. Schol. Imo se pro Apolline aliquando gessit. Sueton. Hinc Virgilianum illud, *Tunc jam regnat Apollo*. Erat etiam Augustus divinandi peritissimus; adeo ut, recte eodem autore, omnium bellorum eventus praesenserit.

^b Erat Romæ templum Veneris Erycinæ, Julix gentis parentis; crediderim tamen hæc dici de Julia cum duobus filiis Lucio & Caio. Cum ejusmodi Dilogix sint Poetæ nostro familiarissimæ. Τῇ δ' Ἐρὶ καὶ Ἰουλιῶναι ἱερῶν ἱερῶν καλῶς. Hesiod. Hanc etiam Od. 12. dicit *Julium Sidus*.

^c Divus Julius etiam Martis nepos dicitur ob amorem Martis & Veneris, uti ego sentio. Etiam Ode sexta Augustum appellat Martem. Credo neglectum genus jam dici per Charietismum pro contemptum.

^d Dant alios Furia terro spectacula Marti, Od. 23. Nam, ut cum Vetere

Schol. loquar; *hujus ludus in præliis est*.

[†] Acer, figurate pro ferax, non pro *ἀνδραγαθός*, ut Lambinus.

^z Marci pro Mauri nulla cum autoritate a doctissimo Bentleio ponitur. Credibile mihi videtur Maurorum, Barbaræ gentis nomen fuisse Romanis terribilius quam Marforum, vicini & socii populi. Quin potius nominaret exteram gentem, quam Italici generis in tali materia.

^e Augustus & Apollo, semper juvenes. Sic & Virgilius, *Hic ilium vidi juvenem, Melibæ*.

^b Alma, i. e. sancta. Vet. Schol. Cruq.

^c Patiens, non dedignatus. Erat Augustus, ut Mercurius, *Centum puer artium*.

^d Suaviter optat Augustus ut diu vivat. Vet. Schol.

^e Latus proprie de deo dicitur. Si quidem iratos & tristes deos ludis scenicis & similibus placabant.

B 3

Hic

Hic ames dici ^t pater atque princeps :

Neu finas & Medos equitare inultos.

Te duce, Cæsar.

50

* Ferunt F. Camillum primum, atque dein M. T. Ciceronem *Patrem patriæ* a senatu appellatum. Princeps erat qui primus sententiam dixit in senatu primoque loco sedebat.

8 Pro Parthis Medos ob vetustatem

nominavit: Medi etiam Parthorum regno continebantur. Proprie posuit *equisare*, quod Parthi & Scythæ maxime equestri pugna delectarentur. Nove etiam *similes* pro impunitos.

ODE III. Ad Navem qua vehebatur Virgilius Athenas
proficiscens.

Precatur Virgilio Athenas proficiscenti prosperum navigium. Exsecratur Tybhin primæ navis reperiorem. Originale hominis peccatum curiosum ingenium.

Primus versus Glyconicus; alter Choriambicus Asclepiadeus.

CIC te, diva ^a potens Cypri,

Sic fratres Helenæ, ^b lucida fidera,

Ventorumque regat pater,

c Obstrictis aliis, præter Iapyga :

Navis, quæ tibi creditum

Debes Virgilium, finibus Atticis

Reddas d incolumem, precor,

Et ferves ⁊ animæ dimidium meæ.

Illi f robur & æs triplex

Circa pectus erat, qui fragilem truci

Commisit pelago ratem

Primus, nec timuit præcipitem Africum

Decertantem Aquilonibus,

Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti;

* Potens Substantive, & Dominus
& Domina.

^b *Lucida, læta & hilaria; contra
mox dicit tristes Hyadas. Estque figura
Epipegesis, autore Vet. Schol.*

* Male nonnulli *obstruētis*; corrupte etiam *obstrufis* legitur apud Servium. *Japyges* sunt Appuli Græci generis.

^d Bene creditum, debes, reddas. Red-
das autem dicit, eo sensu quo reddere

epistolam dicimus.

* *Suaviter hoc dictum secundum illam
amicitiæ Diffinitionem qua plurimi utun-
tur, Φιλία ἐστὶ μὴ ἡυχῆ ἐν ἀλλήλοις σάμει-
σιν. Vet. Schol. Crug.*

^f *Habet autem hic quiddam Homericum, χαλκον δ' μοι εἴδους. Vet. Schol. Robur, Duritia sine sensu periculi. Vet. Schol.*

Quo

CARMINUM LIB. I.

7

Quo non ⁸ arbiter Adriæ
Major, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui ^h ficcis oculis monstra natantia,
Qui ⁱ vidit mare turbidum, &
Infames scopulos, ^k Alta Ceraunia? 20
Nequicquam deus absceidit
Prudens Oceano ^l dissociabili
Terras, si tamen impiæ
Non tangenda rates ^m transiliunt vada.
AUDAX omnia ⁿ perpeti 25
Gens humana ruit per vetitum nefas:
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit:
Post ignem ætheria domo
Subductum, ^o macies & nova febrium 30
Terris incubuit cohors;
Semotique prius ^p tarda necessitas
^q Leti corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aera
Pennis non homini datis. 35

⁸ *Arbiter iudex est qui totius rei habet arbitrium & facultatem. Festus. Hoc adnotavit Antonius Mancinellus.*

^h *Equidem non video cur quis præponat Bentleii rectis oculis vulgato ficcis oculis. Certe timentium est lacrymare magis quam oculos avertere. Quid quod pro nobis faciant Ediri Libri & Membræ?*

ⁱ *Vidit, nunc positum pro aspexit, quo modo Ovidius, Cælumque videre iussit. Est autem turbidum, quod in Vet. Schol. & Cruquii MSS. pro turgidum legimus, vox huic loco convenientissima atque efficacior altera.*

^k *Lutatus Placidus legit Alta Ceraunia, & Ceraunia est apud Vet. Schol. Sic & Virg. Georgic. primo ut adnotavit H. Stephanus. Acroceraunia ex Glossemate est, quia vulgatus. De Alta Ceraunia nihil refert litigare, etsi videatur magis Poeticæ varietatis, quam vulgatum Acroceraunia.*

^l *Dissociabilis nunc Active dicitur, pro eo qui valet dissociare. Horatianæ Syntaxi magis convenit dissociabili, consueta huic Scriptori Hypallage, quam eruditissimi Viri dissociabiles de proprio ingenio tantum.*

^m *Transiliunt per contemptum; credo Poetam cogitasse de Remo Romuli murum transiliente.*

ⁿ *Qui ardua & difficilia aggrediuntur multa perpetiuntur. Quid opus est Danielis Heinssii Hellenismo?*

^o *Maciem, tabem vocat, quæ febrium perpetua fere comes. Mire autem ignem cælo subductum igne febrili puniri dicit.*

^p *Ea enim non nisi post multa sæcula venire solebat. Vet. Schol. Cruq. Noëstias Homero ἤμας ἀνθρώπων. H. Stephanus.*

^q *Torrentius in nullo MS. legit lothi; sed in omnibus leti.*

Perrupit Acheronta * Herculeus labor.

Nil mortalibus * arduum est :

Cælum ipsum petimus stultitia ; neque

Per nostrum patimur scelus

Iracunda Jovem * ponere fulmina. 40

* Siquidem hic erat unus ex duodecim Herculis laboribus, Cerberum canem ex Orco educere.

* Arduum, inaccessum dicit obsequentia. Pleniori bucca dici videtur nil arduum, quam nil ardui, quod mire

placuit doctissimo Bentleio. Certe nihil ardui Genitivus est. qui dicitur Partitionis ; ideoque minus est quam nihil arduum.

* Bene ponere fulmina ; respexit enim fulminatos gigantes.

O D E IV. Ad L. Sextium, Consularem

Hortatur L. Sextium, Consularem virum, & quondam Brutianæ & Pompeianæ factionis assecclam, ut vere jam incunte, dimissa Catoniana sua severitate, ad Epicureismum se recipiat.

Primus versus est Heptameter Archilochius, constatque ex Bucolico, h. e. ex Tetrametro Heroico, cujus ultimus pes est semper Dactylus, & ex tribus Trocheis. Alter versus est Trimeter Iambicus Catalectus.

SOLVITUR acris hyems grata vice * veris & Favoni,

Trahuntque ficas ^b machinæ carinas ;

Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni ;

Nec prata canis albicant pruinis.

Jam Cytherea choros ducit Venus, ^c imminente Lunâ ;

Junctæque ^d Nymphis Gratia decentes

Alternoterram quatiunt pede ; dum graves Cyclopum

Vulcanus ^e ardens ^f urit officinas.

* Ver incipit secundum Varronem (Lib. I. De Re Rustica) vii. Idus Febr. quo etiam die, ut Columella refert, Favonius (qui & Zephyrus) spirare incipit. *Mancinellus.*

^b Jacobus Cruquius putavit machinas istas palangas fuisse, navium carinis suppositas, nostra vernacula *Trundles* & crediderim & trochleare machinamentum aliquod fuisse insuper adhibitum.

^c Clara nocte : Erant enim Idus. Rustica numina saltare non solent nisi ad claram Lunam.

^d Per Nymphas mulieres intelligit, per

Gratias virgines. Vet. Schol. solita Dialogia. Grata sunt Nympha pro salvis dona maritis. Ovid. *Juncta supple dextras : decentes & ad gestum pertinet, Sit formosa, decens.* Juvenal, Sat. 6.

^e Sudans prae nimio labore, æstuque fornacis. Vulcanum inducit, quia Venerem jam nominavit, ridicule & festivo. Fecit Vulcanus quod optimum maritum decebat.

^f Imperiti erat Librarii de urit, longiuscula r, rescribere usit, assit, atque visit, quod miror potuisse placere magno Bentleio.

Nunc

CARMINUM LIB I.

9

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,

Aut flore, terræ quem fertunt solutæ.

10

Nunc & in umbrosis & Fauno decet immolare lucis,

Seu poscat ^h agna, five malit hœdo.

PALLIDA mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,

Regumque tures. ⁱ O beate Sexti,

Vitæ ^k summa brevis spem nos vetat inchoare longam.

15

Jam te premet nox, ^l fabulæque manes,

Et domus ^m exilis Plutonia; quo simul meâris,

Nec regna vini fortiere ⁿ talis;

Nec tenerum ^o Lycidam mirabere, quo calet juventus

Nunc omnis, & mox virgines ^p tepebunt.

20

^g Sacra Fauni, seu Panis, circa Idus Febr. erant.

^h Omnes Torrentii MSS. habebant *agna & hœdo* in Ablativo; sic & Vet. Schol. & Cruquius legit. *Nescio quomodo quadam elocutiones per summinum genus gratiores sunt.* Vet. Schol.

ⁱ Beatus dicitur qui multa habens, sine malo aliquo degit. Cicero in Tuscul. Mancinellus.

^k *Summam* pro paucorum annorum numerum posuit. Vet. Schol. Dicitur *summa*, ut *pars*, pro magna & parva summa; quia vox est mediæ significationis.

^l Ostendit se plane Epicureum hoc loco. *Dii boni manes dicebantur, nam mane apud antiquos bonus dicebatur.* Vet. Schol. Cruq.

^m *Exilis*, quod & tenuis & umbratilis, Dilogia manifesta. *Exilis domus est ubi non est plura supersunt.* Epist. 2. Lib. I.

ⁿ Mirifice mihi placet Francisci

Luisini interpretatio, ab aliis explosa; neque sane vera est vulgaris. Omnia enim peraguntur apud Inferos quæ hic; sed quasi per somnium & imaginem. *Sortiere regna vini*, sed non talis quale hic est. Hæc sublato manu poculo proferenda. Mirari nequeo non placuisse erudito Bentleio Luisini interpretatio *ônu tolu vini talis*, cum jam memineit Flaccus *Exilis Plutonia domus*. Sed gaudere solent Eruditi in diversa discedere.

^o Quid refert *Lycidam* legatur, an Græca Declinatione cum Bentleio *Lycidan*? Verum ille consueto sibi more Hellenismo favet, æque atque Archaismo in scribendis Latinis vocabulis.

^p *Mire tepebunt* de virginibus, *calet* de juvenibus. Vet. Schol. Cruq. *frigebum, marcescent*; quali diceret *lenta igne macerabuntur*. An *Lycidas* Sextii erat pocillator?

ODE V. Ad Pyrrham.

Amicæ suæ inconstantiam, quam ficto Pyrrhæ nomine designat, pulcherrima Allegoria infectatur.

Duo priores versus sunt Choriambici Asclepiadei, tertius Pherecrati, quartusque Glyconicus.

QUIS multa ^a gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urguet odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro?

Cui ^b flavam religas comam,
Simplex ^c munditiis? Heu quoties fidem
Mutatosque deos flebit, & aspera

5

Nigris æquora ventis
Emirabitur insolens,
Qui nunc te fruitur credulus ^d aurea;
Qui semper vacuum, semper ^e amabilem

10

Sperat, nescius auræ
Fallacis! Miseri quibus
Intentata nites. Me tabula facer
Votiva paries indicat ^f uvida
Suspendisse ^g potenti

15

Vestimenta maris deo.

^a Ille tamen gracili cum Ganymede jacet.
Martialis; ut bene adnotavit Torren-
tius.

^b Mire flavam cum antea nominasset
Pyrrham.

^c Munditias ejus laudas, sed quadam
amantis invidia. Vet. Schol.

^d Blanda, pulchra, propitia. Vet. Schol.
Cruq.

^e Amabilem jam posuit pro aditu

facilem.

^f Madidus extrinsecus, uvidus intrin-
secus. Vet. Schol.

^g Videmus autem quosdam hodie quoque
pingere in tabulis suos casus, quos in mari
passi sint, atque in fanis marinorum deorum
ponere. Sunt etiam qui vestem quoque ibi
suspendunt, diis eam consecrantes. Vet.
Schol.

ODE

ODE VI, Ad Agrippam.

Horatius adhuc Semipompeianus callidè se excusat M. Agrippæ Augusti genero poscenti ut Carmen Heroicum in Civile Bellum componat.

Metrum tribus versibus Choriambicum, quarto Glyconicum,

SCRIBERIS Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonii carminis ^a alite,
Quam ^b rem cunque ferox navibus aut equis
Miles te duce gesserit.

Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Peleidæ ^c stomachum, cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare ^d Ulyssæi,
Nec ^e sævam Pelopis domum,
Conamur, tenues grandia; dum pudor,
Imbellisque lyræ musa ^f potens vetat
Laudes ^g egregii Cæsaris & tuas
^h Culpa deterere ⁱ ingenî.

Quis ^k Martem tunica tectum ^l adamantina
Digne scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydeiden superis parem?

^a Homeric carminis sublimitate. Vet. Schol. Cruq. Multa Dircaum levat aura Cygnum, Tendit, Antoni, quoties in altis Nubium tractus, Lib. III. Od. 2. Jure ridet Rodellius Galli Interpretis Gallum Gallinaceum. Frustra sunt etiam qui mutant alite in aliti: Est enim ista constructio satis frequens: Atque suæ casum matre queruntur Ilya, Ovid.
^b Pro Quam rem cunque Bentleius de ingenio suo reposuit, quæ rem cunque, sed nihil opus.

^c Neque Iliada neque Odysseida valemus imitari, quod fecit Virgilius.

^d Quid opus fuerat Bentleium pro Ulyssæi reponere Ulixæi, sequiori scriptura, cum notissimum sit antiquo tempore Literam X sonum habuisse duarum &? Sic apud Suetonium legimus inter pro ipse vel ipse, in Augusto.

^e Fuit autem Q. Varius & ipse Carminis, Tragicarum & Eclogarum auctor, Virgilii Contubernalis. Vet. Schol. Theosten Tragicarum Varius scripsit. Idem. Imo Cassii Parmensis scriinia compilavit. Vide ad Epist. 4.

^f Potens nunc pro Domina, ut supra.

^g Laudes pro merita ut apud Virgilium, Sunt hic etiam sua præmia laudi.

^h Belle culpa ingenii, humanum vitium. Vet. Schol.

ⁱ Quæ deteruntur comminuantur. Idem.

^k Martem, intelligit Augustum, & Merionem Agrippam, necnon Diomedem Augustum.

^l Adamas non solum de lapide dicitur, verum etiam de durato ferro, ex quo lorice. Adquarta tibi: alibi. Theocriti Schol.

Nos

Nos convivia, nos praelia virginum,
 Sectis ^m in juvenes unguibus acrium,
 Cantamus ⁿ vacui, sive quod urimur,
 Non præter solitum leves.

20

^m *Sectis in juvenes, non acrium in juvenes.* Involoando in ora juvenum scindebantur virginum unguēs. Hic locus ab omnibus male acceptus est. Bentleii ingenio magis placuit *strictis* quam *sectis*, quod nobis rudiusculum videtur, minusque amœnum.

ⁿ *Ostendit se sive ex orio, sive ex*

amore levitatis usum jam contraxisse. Male doctissimi viri reponunt *quid*, cum *vacui* sit *Aitiduliv*. Minusque aridet Bentleii *quid* quam nostrum *quod*, quod in medio reliquimus. *Quid* indefinite dici videtur de utroque sexu, quod autem temperatius & minus inhonestum.

ODE VII. Ad Munatium Plancum, Consularem.

Munatium Plancum, Consularem virum & quondam Pompeianum, postquam Augusti gratia excidisset, præ animi mœnore voluntarium exsilium minitantem, a consilio revocare conatur, laudata Tiburtina ejus villa præ omnibus Græcie civitatibus.

Primus versus Hexameter Heroicus; secundus Tetrameter Heroicus, seu Phaliscus.

LAUDABUNT ^a alii ^b claram Rhodon, aut Mitylenen,
 Aut Ephesum, bimarive Corinthi
 Mœnia, vel Baccho Thebas vel Apolline Delphos
 Insignes, aut Thessala ^c Tempe:
 Sunt quibus unum opus est, intactæ ^d Palladis urbem
 Carmine ^e perpetuo celebrare, &
 Undique ^f decerptam fronti præponere olivam:

^a *Futurum Indicativi pro Imperativo. Emphaticum est, quasi dicat, per me laudabunt, ego nunquam.*

^b *Propterea claram quod soli sit exposita, de qua & Lucilius sic ait; Carpathium Rhodos in pelagus inclinat apertum. Vet. Schol. Cruq. Solinus addit nunquam caelum ita nubilum esse, ut in sole Rhodos non sit. Mancinellus.*

^c *Peneus perfluit Tempe, qua patet inter Ossa & Olympum longitudine quinque millia passuum, & latitudine ferme sesquijugerum. Mancinellus. Tigris dicuntur Græcis quævis amœniora loca ad fluminum ripas seu paludes. Et Thessala videtur vox initio, atque eadem fere*

quod *Tigris*, unde & Latinum *Templum*.

^d *Simplici narrationi magis convenire videtur vulgata lectio, quam Bentleii Palladis arces, alieno loco posita Figura.*

^e *Non aliorum laudibus mixtis. Vet. Schol.*

^f *Undique decerptam dicit pro undequaque ex omnibus collectam. Vet. Schol. Supple locis. Ubique videt olivæ folia, ea statim decerpit, & fronti suæ præponit. Notum est unumquemque veterum habuisse deum aliquem sibi proprium atque tutelarem; sic Augustus habuit Apollinem.*

Plurimus

Plurimus in Junonis honorem
 Aptum s dicit equis Argos, h dicesque Mycenae.
 Me nec tam i patiens Lacedæmon, 10
 Nec tam Larissæ percussit campus k opimæ,
 Quam l domus Albunæ resonantis,
 Et præceps Anio, & m Tiburni lucus, & uda
 Mobilibus pomaria rivis.
 n Albus ut obscuro o detergit nubila cælo 15
 Sæpe Notus, neque parturit p imbres
 Perpetuos; sic tu q sapiens finire memento
 Tristitiam vitæque labores
 Molli, r Plance, mero; seu te s fulgentia signis
 Castra tenent, seu densa tenebit 20
 Tiburis umbra tui. t Teucer Salamina patremque
 Cum fugeret, tamen uda Lyæo
 Tempora u populea fertur vinxisse corona,
 Sic tristes affatus amicos;

s Aptum equis, perpetuum Epitheton, quo modo Homerus, Ἀγέῃ & ἰωνό-
 βολοι. Plinio Argos Hippium.

h Per dices expressit Homericum πο-
 λυγέρος ut adnotavit vir doctissimus
 Ant. Muretus.

i Patiens, quia in Aëoneis verberibus
 immobiles cadebantur. Vet. Schol.

k Opima est Homericum Ἐλαβόλη-
 νος. Ant. Muretus. Perpetuum Epi-
 theton.

l Domus Albunæ resonantis, ipse Cat-
 taracta est Anienis, quem incolæ ho-
 die la Cascata vocant. Hac domus, hac se-
 des, hac sunt penetralia magni Amnis, inquit
 Ovidius de Cataracta Penei fluminis.
 Fortasse Albunæ Nympha non alia
 erat quam ipsa Ilia Anienis uxoris
 nomen habuit ab Albula Anienis fonte.
 Hanc Lactantius tradit (ut notavit
 Mancinellus) Sibyllam fuisse Tibur-
 tinam. Erat etiam Tiburi Albunæ
 lucus.

m Pro Tiburti, quod in antiquiori-
 bus editionibus erat, Turnebus & Mu-
 retus, utriusque doctissimi viri, Tiburni
 reponere. Certe in vetustissimis co-

dicibus ægerrime discernuntur literæ
 T & N. Legimus etiam apud Juve-
 nalem non semel Laceriam pro Lacer-
 nam, ut alibi forsitan diduci sumus.
 Tiburnus Heros, Tibutis Conditor, &
 Amphiarai vel filius vel nepos.

n Album autem notum dixit, ut Græci
 λευκόνειον. Vet. Schol.

o Vet. Schol. habet detergit, etsi
 Torrentius non prober: nos tamen
 prætulimus.

p Magis Horatianum nobis videtur
 imbres Perpetuos, quam Bentleii imbres
 Perpetuo, etsi sit suffultus autoritate
 quorundam Codicum. Hiulca Syn-
 taxis Flacco nostro inconsumata est.

q Sapiens, Philosophus factus; cal-
 lide cum ad aulicam sectam, Epicu-
 reismum trahit.

r Molli, maturo & vasto. Torren-
 tius. Eum audacter nominando fidu-
 ciam sibi sumit, ob novum consilium.

s Fulgentia dixit ob aureas aquilas.

t Crediderim cum ex aliqua Træ-
 gœdia hanc fabellam hausisse.

u Bene populeam, nam hac arbor in tu-
 tela erat Herculis. Vet. Schol.

Quo nos cunque feret * melior fortuna parente,
 Ibimus, y O focii comitesque:
 Nil desperandum = Teucro duce, & = auspice Teucro;
 Certus enim promissit Apollo
 Ambiguam ^b tellure nova Salamina futuram.
 O fortes, ^c pejoraque passi
 Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas,
 Cras ingens ^d iterabimus æquor.

25

30

* Illa enim dabit patriam, quam pater negat. Vet. Schol. Telamon filius suis, Teucro & Ajaci, ad Trojanum bellum proficiscentibus legem posuit, ut alter sine altero non rediret. Ajace itaque se perimente, quod per dolum Ulyssis iudicio armorum viduus sit, cum ipse corpus Achillis liberasset, Teucer memor imperii paterni, & patriam fugiens, responso Apollinis cum sociis alibi condidit civitatem. Vet. Schol.

^y Socius par est, comes minor. Mancinellus.

^{*} Est emphatica Dilogia in Teucro; significat enim Augustum alterius Teucris nepotem aliquando fore propitium. Addit etiam certum Apollinem nescio quid promississe.

* Auspice Teucro dicit, quia Teucer consulebat Apollinem. Innuit etiam prospera esse omnia Augusti auspicia. Bentleius de auspice Teucro, contra fidem omnium Librorum fecit auspice Phœbo, sicuti & Cuningamius obside Teucro. Quis non miretur Hypallagen Horatianam fugisse tantos Interpretes? Quid enim auspice Teucro nisi Teucris auspicio seu fortuna?

^b Ambiguam cognominem dixit: erat enim altera Salamis Cypri, quam hodie Famagustam vocant.

^c Sic & Virgilius, O passi graviores,
^d Rursus Futurum pro Imperativo, ut superius etiam in Ibimus, O focii,

O D E VIII. Ad Lydiam.

Sub fictis Lydia atque Sybaris nominibus exprobrat amicæ suæ rivalis amorem.

Primus versus constat ex Choriambis & Bacchio; secundus ex Epitrito secundo, duobus Choriambis & Bacchio.

LYDIA dic, per omnes

Te deos oro, Sybarim cur = properas amando

^b Perdere? cur = apricum

^d Oderit campum = patiens pulveris atque solis?

* Properas apud Bentleium vitiosum est, ipso iudice; nam ἀνακαλιβίας sapir, ut patet ex sequentibus. Natum fatetur hoc de Oderit, quod usurpatur pro Præsenti Indicativi Declinationis necessitate.

^b Non per Antiphrasin, sed vere. Vet. Schol. Cruiq. Perdere dixit pro de-

mentare, & bene properas.

* Apricum posuit, quod latebat inter mulierculas.

^d Oderit, h. e. nauseaverit, vel non tulerit.

* Cum jam possit ferre militares labores. Vet. Schol. par atatem scilicet.

Cur

CARMINUM LIB. I.

15

Cur neque militaris

5

Inter æquales equitat, Gallica nec ⁱ lupatis

Temperat ora frænis?

Cur timet & flavum Tiberim tangere? cur ^h olivum

Sanguine viperino

Cautius vitat? neque jam livida gestat armis

10

Brachia, sæpe ⁱ disco,

Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?

Quid latet, ut marinæ

Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Trojæ

Funera, ne virilis

15

Cultus in cædem & Lycias ^k proriperet catervas?

^a Lupata frana sunt aspera. Vet. Schol. A lupinis dentibus, quia inæquales sunt, ut inquit Servius. Mancinellus. Et placido duros accipit ore lupos. Ovid. Fast. 3. ut adnotavit Torrentius.

^b Flavum jam posuit ut perpetuum Epitheton. Qui in Campo Martio exercitantur, etiam natabant post exercitium, quia & hoc videtur necessarium militiæ esse. Ver. Schol. Idem adnotavit Mancinellus ex Vegetio.

^c Hoc olivum erat ceroma, sive oleum cura mixtum. Mancinellus.

^d Discus e ferro fieri solebat, vel ex ligno, vel ex ære, ex lapide vero ut pluri-

mum, loro medio ejus circumdato, quo contorquebatur & emittebatur. Lambinus ex Eustathio in Homerum. Posinactum dicebant certi ponderis discum quo juvenes in agone contendebant. Vet. Schol. Cruq. Notandum vocem istam Posinactum non alias comparere: componi autem videtur a post & nactum passive accepto; ut, Posinactum pro Pomerium. Hinc Anglica vox, A Postnet, pro caudato ahenulo.

^e Idem est proriperet quod prorraberet, nisi quod illa sit paulo moderatior vox.

ODE IX. Ad Thaliarchum.

Horatius, dum fingit se adhuc doctrina Stoicum, adolescentes nobiles, sub ficto Thaliarchi nomine, a cogitatione Reipublicæ ad Epicuream & aulicam vitam allicit.

Duo priores versus Alcaici, qui constant ex Penthemimeri Iambica Cæsura & duobus dactylis. Tertius Dimeter Iambicus Hypercatalecticis. Quartus Pindaricus Dactylicus ex duobus Dactylis & duobus Trocheis.

VIDES ut alta ^a stet nive candidum

^b Soracte; nec jam sustineant onus

^a Stet, plenum sit, quale stant pulvere campi, apud Ennium. Vet. Schol.

^b Notandum autem quod neutro genere

Soracte dixerit, cum vulgo Sorax dicitur: est autem hic mons in Phaliscis. Vet. Schol.

Vulgo Mons di S^o Silvestro.

Sylvæ

Sylvæ laborantes; geluque
 Flumina ^c constiterint acuto ?
 Dissolve frigus, ligna super foco
 Large reponens; atque ^d benignius
 Deprome quadrimum Sabina,
 O Thaliarche, merum ^e diota:
 Permite divis cætera; ^f qui simul
 Stravere ventos æquore fervido
 Depræciantes, nec cupressi
 Nec veteres agitantur orni:
 Quid sit futurum cras, fuge quærere; &
 Quem ^g fors dierum cunque dabit, lucro
 Adpone; nec dulces amores
 Sperne ^h puer, neque tu choreas.
 Donec virenti canities abest
 Morosa, nunc & campus, & ⁱ aræ,
 Lenesque sub noctem susurri
 Composita repetantur hora :
 Nunc & ^l latentis proditor intimo
 Gratus puellæ risus ab angulo,
 Pignusque ^m dereptum lacertis
 Aut digito ⁿ male pertinaci.

^c Enargia: effractæ glaciæ frustra stabant erecta. *Quod frigus velut vitrum acutum sit.* Vet. Schol.

^d Benignius jam liberalius.

^e Diotam a duobus auribus amphoram, sive quadrantem, vocat: continet autem 48 sextarios. Lambinus. Sabinam vocat ob vinum Sabinum quod in ea condebatur.

^f Elegantissima Allegoria, qua significat pacificum Augusti imperium deorum voluntate stabilitum.

^g Vet. Schol. & plurimi Codd. habent *fors*, non *fors*, quasi diceret *fors tua*.

^h Puer pro, *dom puer es.* Vet. Schol.

ⁱ Morosa, difficilis: nam morosi dicuntur mulierum morum inter se contrariorum, Vet. Schol.

^k *Loca in urbe pura aræ dicuntur.* Varro.

^l Latentis; Virgilianum est, sic enim ille; *Et fugit ad salices & se cupis ante videri;* quod & Vetus Interpres innuit.

^m Malim cum Cruquiano Interprete optimisque MSS. *dereptum* quam *dereptum* legi.

ⁿ Male pertinaci; male in tenendo perseverans. Vet. Schol. Eleganter.

Lepidissimum Alci Fragmentum, quod in hac Ode imitatus est Horatius, nos ita expressimus,

Τὸν μὲν ὁ Ζεὺς ἐν δ' ἀρχῇ μέγας
 Χειμῶν, ἀπαύρατον δ' ἰδὲ τῶν ποταμῶν.
 Καὶ βῆαλλε τ' χαμῶν ἀνθεὶς ἀνθ' ἑ
 Ἐν τ' ἡ κίεράς δινοτ ἀπείδιος.
 Μελίχες. * * *

ODE X. Ad Mercurium.

Mercurio Deo suo tutelari, ex imitatione Alcei, Hymnum canit.

Metrum Sapphicum.

MERCURI, facunde nepos Atlantis,
Qui a feros cultus hominum recentum

^b Voce formâsti ^c catus, & decoræ

^d More palæstræ:

Te canam, magni Jovis & deorum

Nuntium, curvæque lyræ ^e parentem;

Callidum quicquid placuit ^f jocosum

Condere furto.

^g Te boves olim nisi reddidisses

Per dolum ^h amotas, puerum minaci

Voce dum terret, viduus pharetra

Risit Apollo.

Quin & Atridas ⁱ duce te superbos

Ilio ^k dives Priamus relicto,

^l Thessalosque ignes & iniqua Trojæ

Castra fefellit.

Tu pias lætis animas reponis

Sedibus, ^m virgaque levem coerces

Aurea turbam, superis deorum

Gratus & imis.

^a *Feros cultus modo ferinos appellat mores: siquidem munus & turpe pecus initio eramus.*

^b *Voce formâsti; Mercurius primus vocem finxit & gestum & incessum: Constat etiam ex Fabio Institur. Lib. 1. cap. 11. palæstritas fuisse illis temporibus quod hodie saltandi artifices*

^c *Catus, Sabinorum lingua Acutus est. Varro, ut ostendit Mancinellus.*

^d *Vetuste More pro Modo positum est: Atque hoc est pro Arte.*

^e *Parentem; ipse enim dicitur Lyræ inventor, ut Apollo Caducei. Vet. Schol.*

^f *Jocosum; mire moderatur dicendo jocosum: jocosum autem, furium vocavit artem Praestigiatum, quam ipse invenit. Vet. Schol. Nam & Caduceus & Instrumenta Musica, uti & cæteræ subtilio-*

res artes, ad præstigiaturam pertinere credebantur.

^g *Te boves; Fabula hæc ab Alceo facta. Vet. Schol. Admeti hæc erant boves.*

^h *Iterum Charientismo utitur, dicendo amotas pro surreptas.*

ⁱ *Duce te; videlliad. 2.*

^k *Dives; Exanimumque auro corpus vendebat Achilles. Virgil.*

^l *Thessali ignes: Achilles erant vigiles ignes.*

^m *Virgam dicit Caduceum quod primo Apollo habuit, & donavit Mercurio, Lyræ sibi tradita. Vet. Schol. Veteres etiam Regum Sceptis, quæ a Diis ipsis tradita credebant. vim quandam divinam inesse existimabant: quæ de re Homer. passim.*

ODE XI. Ad Leuconoen.

Sub nomine Lenconoes nobiles Romanas a Mathefi deterret.

Metram Choriambicum Hendecasyllabum constans Spondeo, tribus Choriambis & Pyrrichio vel Iambo.

• **T**U ne quæsieris scire (^b nefas) quem mihi, quem tibi
Finem dii dederint, Leuconoe; nec ^c Babylonios
Tentâris numeros; ^d ut melius quicquid erit pati,
Seu plures hyemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
^e Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrenum! ^f Sapias, vina ^g liques; & ^h spatio brevi
Spem longam ⁱ refeces: ^k dum loquimur, fugerit invida
Ætas. ^l Carpe diem, quam minimum credula postero.

^a Ad Emphasin posuit, Tu ne quæsieris; quasi diceret; Alia hoc faciant, quæ minus quam tu sapiunt.

^b Ordo est, Quæsieris scire, non nefas scire: Est autem Nefas diæ ulox legendum; & bene subjicitur Diî dederint: namque horum est de nobis quod liber decernere.

^c Babylonios numeros dicit, quos Cicero alicubi Chaldaicas Rationes, Babylonii enim Astrologiam invenisse traduntur, per quam Genesis colligitur. Vet. Schol.

^d Ut melius! h. e. quanto consultius! Nam & exclamative legit vir elegans Antonius Muretus. Nihil tam irridebat Epicurus quam prædictionem rerum futurarum. Cicero de Divinat. notante doctissimo Mancinello,

^e Significat hæc a se scripta fuisse hyberno tempore. Suaviter debilitas. Vet. Schol.

^f Plane Erasmo assentior, Sapias & liques, Imperative sumenda, non Conjunctive, subintelleto si, ut putavit Priscianus, & Vet. Schol.

^g Ut plus capiamus sacco frangimus vires. Plin. Sacculis & colis mixta nive & glacie. Torrent.

^h Propter breve spatium. Vet. Schol.

ⁱ Refecare, proprie de unguibus & similibus. Refecat de tergere partem Exiguam. Ovid.

^k Fugit hora, quod loquor inde est.

^l Carpe diem: Translatio a pomis. Vet. Schol.

ODE XII. Ad Augustum.

Poeta dum ancipitem se fingit quem deum præcipue canat, dumque omnes per Oratoriam *ᾠδὴν* (ut loquitur Vetus Scholiastes) carmine celebrat, Augusti tamen laudes (secundum Jovem) cæteris præponit. Atque in hac gratificatur Augusto, qui (auctore Suetonio) proximum a diis immortalibus honorem memoriae ducum præstitit, qui imperium P. R. ex minimo maximum reddidissent.

Metrum Sapphicum.

QUEM virum aut heroa lyra vel acri
Tibia ^b sumis celebrare, Clio ?

Quem deum, cujus recinit jocosa

Nomen imago,

Aut in umbrosis Heliconis oris,

Aut super Pindo, gelidove in Hæmo ;

Unde ^c vocalem ^d temere infecutæ

Orphea sylvæ,

^e Arte materna rapidos morantem

Fluminum ^f lapsus, celeresque ventos :

Blandum & ^g auritas fidibus canoris

Ducere quercus ?

Quid prius dicam solitis ^h parentum

3

10

^a Ἀναξίποδης, ὁ ὅμοιος, τίνα δὲν ; τίς ἡγεῖα ; τίνα δ' ἀνδρῶν ἀναδισκοῦμεν ; Pindarus. Quem virum de vivis ? quem heroa de mortuis ? Vet. Schol.

^b Cum Torrentio, Lambino & Veteri Scholiaste legimus *sumis* & *recinit* in Præsenti ; non ut reliqui *sumus* & *recines* in Futuro, quod longe suavius videtur.

^c Vocales dicuntur homines *summa* vocis. Vet. Schol.

^d *Confuse*, Vet. Schol. quia *summa* cum festinatione.

^e Veteres artem præstigiatoriam Musicis æque ac Mercurio tribuebant.

^f Quid opus est Bentleii veteri scriptura *lapsus*, &c ? Hæc enim jam olim Grammaticorum Arte intercedit. Nolem etiam Accusativum Pluralem terminæ [Declinationis] semper terminari in *i* Bentleiano ritu, & secundum veterem scribendi usum,

^g Auritas, *audacter dictum*. Vet. Schol.

^h Quibus laudibus nisi sunt parentes. Vet. Schol. Cuiq. Apoge solitis parentis Dan. Heinsii. *A Jove Principium*, Virg. *Ex Jove de Jove*, Aratus. Cum plerique Codices, etiam vetustissimi, parentum nobis representent, maluit tamen Vir magnus, cum Daniele Heinsio, singulare nomen parentis, ne turbaretur constructio : neque advertit ipsum Jovem modo dici posse parentum, sive Majorum laudes, facili Figura ; atque commodius etiam Laudes positæ sunt quam *Lami*, quod omni tempore quotannis recurrerent festo tempore Laudes Jovis. Qui autem [V. 15] pro illo qui est ; nam Jovem modo præteritum nominat, laudando scilicet : Condonandum est vero *ἄν* Ἀνακτοῦν. Sic & Virgilius pro *O Jupiter*, *O qui res hominumque Deumque Aeternis regis imperiis*,

Laudibus? qui res hominum ac deorum;

Qui mare & terras, variisque mundum

15

Temperat¹ horis:

Unde nil majus generatur ipso,

Nec viget quidquam simile, aut² secundum:

¹ Proximos illi tamen occupavit

Pallas honores.

20

^m Prœliis audax neque te filebo

Liber, & sævis inimica virgo

Beluis; nec te metuende certa

Phœbe sagitta.

Dicam & Alciden, ⁿ puerosque Ledæ;

25

^o Hunc equis, illum superare pugnis

Nobilem: quorum ^p simul alba nautis

Stella refulsit,

Defluit faxis ^q agitatus humor:

Concidunt venti fugiuntque nubes,

30

Et minax (^r quod sic voluere) ponto

Unda recumbit.

Romulum post hos prius, an quietum

Pompili regnum memorem, an^s superbos

Tarquini fasces, dubito, ^r an Catonis

35

Nobile letum.

¹ Traxit Temperat a Lyra. Vet. Schol.

² Secundum Aruspicum dicta, vel disputationes, qui Jovem primam, secundam & tertiam partem caeli solum volunt in fulminibus tenere. Vet. Schol.

¹ Proximos ob usum fulminis atque agidis, quibus reliqui coelestes non erant armati. Quid quod apud Homerum Pallas secundam sedem teneat in Gentilium Triade, Ἀθήνη Ζεὺς τε Πάρις, & Ἀθηνᾶν & Ἀπόλλων;

^m Hiulea videtur Benteleiana Distinctio post Præliis audax, & versum facit delumbem.

ⁿ Gracia consuetudine pueros pro filiis. Vet. Schol.

^o Expressit Homericum, Κάτοραθ' ἰπποδάμοις & πούε ἀγᾶθον Πολυδάμοις. Ant. Murerus.

^p Laus Stella a tempore, nam verno tempore nascitur, quo & nives resolvuntur.

Vere novo gelidus canis cum montibus humor Liquitur. Virg. Vet. Schol. Verno etiam tempore navigabant.

^q Agitatus, resolutus. Vet. Schol. Ex nive scilicet, quæ antea in faxis hærebant.

^r Cum alii legant quia, alii Dii, ego cum Vetere Scholiaste retinui quod, quod ille exponit cum. Simplicius etiam nobis videtur quod a Scholiaste ponitur, quod sic voluere, quam Benteleii sic Dii voluere, quod interpretamentum sapit. Cuningamii sic si voluere vix Latinum est.

^s Superbos, magnificos. Vet. Schol. Tarquinius Priscus, devictis Hetruscis, duodecim Hetruriz Lucumonum sceptris, quæ postea fasces vocabant, adeptus est.

^r Hoc dicit ut Pompeianis suis gratificetur. Quo pacto Catonis laus distinetur, Regulum,

Regulum, & Scauros, animæque magnæ

* Prodigum Paulum, superante Pœno,

Gratus insigni referam camœna,

Fabriciumque.

40

Hunc, & incomptis 7 Curium capillis

Utilem bello tulit, & Camillum

* Sæva paupertas, & avitus apto

Cum lare fundus.

Crescit a occulto velut arbor ævo

45

Fama Marcelli : micat inter omnes

b Julium fidus, velut inter ignes

Luna minores.

Gentis humanæ pater atque custos,

Orte Saturno, tibi cura magni

50

Cæsaris fatis data : tu secundo

Cæsare regnes.

Ille, seu Parthos c Latio imminentes

Egerit justo domitos triumpho,

Sive subjectos Orientis d oris

55

Seras & Indos,

applicere potuerit Augusto. cum ipse vellet videri a partibus stare veteris Reipublicæ, & ab his ad Imperium evectus, & cum Cæsariani magis faverent Marco Antonio, quam Augusto? Subit igitur mirari magnum Bentleium hoc non vidisse; præcipue vero cum ipse Poeta Brutianarum esset partium, quas nunquam sub Augusto non laudavit. Apage igitur ante Curii Nobile letum.

* M. Æmilius Scaurus vir gravissimus & potentissimus & Princeps Senatus fuit. Hunc nominat quia & Augustus Princeps a Senatu salutat est. Prudenter vitia sua dissimulavit, ut Augustus. Hinc legimus apud Juvenalem filios Scauros. Vid. Sallust. Bello Jugurth.

* Graciori dicitur sono Prodigum Paulum, superante Pœno, quam Bentleii Prodigum, Pœno superante, Paulum, quod & a plerisque Codicibus confirmatum video. Prodi dicuntur proprie, qui bona sua a se disperdunt, & quasi porro a se agunt. Vet. Schol.

7 Curius Dentatus dixit eum esse perniciosum civem cui septem agri jugera non sufficerent. Torrent.

* Sava, magna; Savi ubi Æacida telo jacet Hælor. Virg. Vet. Schol. Sava autem proprio sensu atrocior fortis est, & per hoc terribilis. Bentleii sancta vapide sonat.

* So'ent præcocia subito flaccescere, sed quod paulatim accrescit durable est. Erasimus. Notat & veterem & novam hujus gentis gloriam, præcipue autem (juxta veterem Scholiasten) Marcellum Othavia filium sororis Augusti significat, de quo Virgilius, Hic Marcellus eris.

b Julia Marcello nupra. Julium fidus. Marcellus, ob nuptias Juliz. Rodellius. Verum comparatio Lunæ ostendit esse ipsam Juliam. Habuit etiam in animo Divi Julii astrum.

* Ob superatum Crassi exercitum ipsi Romæ & Latio imminerebat Partus.

d Oris plurium est Codicum, non Bentleii ora: neque me deterret sibilus.

Te minor latus reget æquus orbem :

^d Tu gravi curru quatiens Olympum ;

^e Tu parum castis inimica mittes

Fulmina lucis.

60

Certe Seres & Indi subiecti sunt pluribus oris.

^f Hoc secundum vulgarem opinionem dicit. Vet. Schol.

^g Parum castis, pollutis, secundum Pontificum & Aruspicum documenta, quia dicunt nunquam fieri fulmina nisi in lucis pollutione aliqua alienis. Vet. Schol.

ODE XIII. Ad Lydiam.

Horatius amicæ suæ, quam Poetico nomine Lydiam nominat, ob amorem Telephi Græci Poetæ atque sodalis sui furiose zelotypus.

Primus versus Glyconicus ; alter Choriambicus Asclepiadeus.

CUM tu, Lydia, Telephi
Cervicem ^a roseam, ^b cerea ^c Telephi

Laudas brachia, ^d Væ ! meum

Fervens ^e difficili bile tumet ^f jecur.

Tunc nec ^g mens mihi, nec color

5

Certa sede ^h manet ; humor & in genas

ⁱ Furtim labitur, arguens

Quam ^k lentis ^l penitus macerer ignibus.

^m Uror, seu tibi candidos

Turpârunt humeros immodicæ mero

10

Rixæ ; five puer ⁿ furens

Impressit memorem dente labris notam.

^a Roseam ; Rosaceo nitentem : Rosea cervicis refulsit. Virg.

^b Cerea, Cera similia. Vet. Schol.

Qualia scilicet cereæ imagines referunt. Nequeo satis mirari potuisse Bentleio placere lalæa pro cerea, idque tantum autoritate Capri Grammatici, qui lapsus videri possit sua memoria, quod sæpe aliis Veteribus accidisse novimus.

^c Repetitio vocis Telephi habet E-thopœian, seu Mimefin Lydiæ identidem Telephi nomen in ore habentis, quod augebat zelotypiam.

^d Væ ! dolentis est. Vet. Schol.

^e Difficili, ab effectu, quia difficiles reddit. Christoph. Landinus.

^f Jecur iræ & libidinis fedes, ob commotam bilem.

^g Mens etiam memoriam continet.

^h Assentior Bentleio melius poni mahet Singulari numero, quam manent Plurali ; etsi parum interfit.

ⁱ Furtim, me non advertente. Mancinellus.

^k Adeo languidis, ut vel ipsum amantem lateat ignis, Lentis, diuturnis. Mancinellus. Lingring.

^l Penitus, valde interius. Vet. Schol.

^m Uror. Aspectu crucior. Vet. Schol.

ⁿ Furens, impatientia amoris. Vet. Schol.

Non

Non, si me satis audias,

Speres perpetuum, dulcia barbare

Lædentem oscula, quæ Venus

15

o Quinta parte sui nectaris imbuir.

FELICES ter & amplius

Quos irrupta tenet p copula, nec malis

Divulsus querimoniis;

Suprema citius solvet amor die.

20

o Quinta parte, h. e. Cælesti: Cœ-
lum sive æther quintum elementum,
ex quo astra & anima singulares. Ci-
cero.

p Copula funiculus quo venatorii
canes retinentur. Usque canem pavida

nactum vestigia cerva Latrantem frustra
copula dura tenet. Ovid. Mancinellus,
Copula proprie dicitur cujuslibet rei duplex
numerus, unde tractum est ut matrimonium
copula diceretur. Vet. Schol.

ODE XIV. In Sextum Pompeium, Civile Bellum
renovantem.

*Perpetua hac Allegoria, qua ex imitatione Alcæi Rempublicam
lacero navigio comparat, Pompeianos suos a renovando Bello
civili deterret.*

*Duo primi Versus Choriambici Asclepiadei, tertius Pherecrati, quar-
tusque Glyconicus, sive Tripodia Dactylica.*

o Navis, referent in mare te novi
Fluctus, o! quid agis? fortiter occupa

Portum: nonne vides ut

Nudum remigio latus,

Et malus celeri faucibus Africo,

5

b Antennæque gemant? ac sine c funibus

Vix durare d carinæ

Possint imperiosius

* Exstat luculentum hoc Alcæi Frag-
mentum.

Τὸ μὲν γὰρ ἔστιν κῆμα κυλινδρῆται,
Τὸ δ' ἔστιν ἄμμος δ' ἐν τῷ μέσῳ ναῖ
Φορέμεθα σὺν μελάτῃ

Χειμῶνι μοχθῶντες μεγάλῃ καλῇ
Πᾶς μὲν γὰρ ἀντὶ τοῦ ἰσοπέδου ἔχει.

Λαίφος δὲ σὺν ἀδελφῷ ἔστι,
Καὶ λαίφης μεγάλῃ καὶ αὐτὸ:

Χαλᾶς δ' ἀγνοεῖ. ***

b Importuni sunt qui partes hujus
Allegoriæ nimis morose pensitant.

c Funes dicit quibus carinam jam
diffilientem vincire solebant nautæ,
quod fiebat in extremo periculo.
ὑποζωνόντες τὸ πλοῖον. Act. 27. 17.

d Demiror displicuisse Bentleio carina
multitudinis numero, cum unam tan-
tum alloquatur navem. Quo pacto
tantus vir ignorare potuit ex usu esse
C 4 Equor?

Æquor? non tibi sunt integra lintea,

• Non dii, quos iterum pressa voces malo.

10

Quamvis^f Pontica pinus,

Sylvæ filia nobilis,

Jactes & genus & nomen inutile;

Nil s pictis timidus navita puppibus

Fidit: tu, nisi ventis

15

^b Debes ludibrium, cave.

ⁱ Nuper sollicitum quæ mihi tædium,

Nunc^k desiderium curaque non levis,

Interfusa^l nitentes

Vites æquora Cycladas.

20

Latinae linguæ, præsertim apud Poetas, Plurativo uti Amplitudinis, decoris gratia; sicuti *teſta* pro *teſtum*, *æquora* pro *æquor*, & similia infinita?

^c *Ipsi* Dii Tutelares de propria sede excussi sunt.

^f Ex Ponto optima materia fabricandis navibus. Etiam *Sexti Pompeii* pater de *Mithridate* triumphavit. Vet. Schol. *Dilogia*.

^g *Dicit Stemmata & divitias necessitati ultima non prodesse*. Vet. Schol.

^h *Ὅρῳ κἀνδρες Ἀλλοῖα*. Muretus.

ⁱ *Oſtendit Poeta ſe partium Bruti fuiſſe*. Vet. Schol. Erat Tribunus Militum sub Bruto.

^k *Ob miſerationem Bruti*. Vet. Schol.

^l *Nitentes, longe apparentes*. Vet. Schol. *Ægæum pelagus maxime tempeſtuoſum*. Tanaquillus Faber Quinſtiliano doctior Allegoriam improbat: Imo & magnus Bentleius, omnibus doctior, eandem amplectitur ſententiam.

ODE XV. In M. Antonium & Cleopatram.

Exemplo Paridis luxuriosi Juvenis M. Antonium a Civili Bello deterret.

Tres primi versus Choriambici Asclepiadei, quartus Glyconicus.

PASTOR cum^a traheret per freta navibus

Idæis^b Helenam perfidus hospitam,

^c Ingrato celeres^a obruit otio

Ventos, ut caneret fera

^a Lenta navigatione, ob tranquillam tempeſtatem. *Hac Ode Bacchilidem imitatur*; nam ut ille *Cassandra* facit *varicinari futura belli Trojani* (supple mala); ita hic *Proteum*. Vet. Schol.

^b Magis mihi arridet Latina Declinatio *Helenam hospitam*, quam Bentleii

Græca *Helenen hospitam*, ob *Ὅμιον ὁμιλῶν* Poetis gratam. Vide quæ diximus ad primam oden *Anacreontis*.

^c *Ingrato, Paridi, ob moram*. Vet. Schol.

^d *Obruit otio*, h. e. posuit in quiete: Metaphora a sepultura vel somno.

Nereus

e Nereus fata. Mala ducis avi domum, 5
 Quam multo repetet Græcia milite,
 f Conjurata tuas rumpere nuptias,
 Et regnum Priami vetus.
 g Eheu quantus equis, quantus adest viris
 Sudor! quanta h moves funera Dardanæ 10
 Genti i! jam galeam Pallas & k ægida
 Currusque & rabiem parat.
 Nequicquam, Veneris præsidio ferox,
 Peſtes cæſariam, grataque ſœminis
 Imbelli cithara l carmina divides. 15
 Nequicquam thalamo graves
 Haſtas, & m calami ſpicula Gnoſſii
 Vitabis, ſtrepitumque, & celerem ſequi
 Ajacem. Tamen heu! ſerus adulteros
 Crines pulvere collines. 20
 Non Laertiaden, exitium tuæ
 Gentis, non Pylum Neſtora reſpiciſ?
 Urguent impavidi te Salaminii
 n Teucer, te Sthenelus ſciens
 Pugnæ, ſive opus eſt imperitare equiſ, 25
 Non o auriga piger. Merionen quoque
 Noſceſ: ecce furit te p reperire atrox
 Tydides, q melior patre:

e Aliud agebat. Vet. Schol. velejus exſcriptor cum Proteum poſuit, quid enim Proteo cum ventis? Horum enim imperium ad Nerea ſpectat, ut conſtat ex Onomacriti Hymnis, quæ vulgo Orpheo tribuuntur.

oς κλονίεις δὲς ἰστέν βαθροῦ, ἡνίκα πτοιάς

Ἐν μυχίοις πνευμάτων ἱλαυνόμενος ἀποκλείεις.

f Inter conjurare & conſpirare hoc intereſt, quod conſpirare interdum bonorum eſt, conjurare malorum. Vet. Schol.

g Nereus tanquam Vates claram habet eorum quæ prædicat viſionem: Atque hæc cauſa ſuſpirii eſt.

h Mores; ſuſcitas.

i Genti pro domui.

k Agis peſſaris eſt munimentum, habens in medio Gorgoniſ caput. Quod ſi in

peſſore numiniſ fuerit, agiſ vocatur: ſi in hominiſ peſſore, ut in antiquiſ Imperatorum ſtatuiſ videmus, lorica dicitur. Seruius, adnotante Jacobo Cruquio.

l Carmina divides, h. e. tactiſ hinc inde ſidibꝯ moduloſ legeſ.

m De canna ſagitta fieri conſueverunt. Vet. Schol.

n Teucer te. Sic legimus cum Dionyſio Lambino & Jacobo Cruquio; alii Teucerque & Bentleiuſ mavult Teucerque & quod minus videtur.

o Erat Sthenelus Diomedis auriga & vir ſtrenuus.

p Et hoc etiam inertia Paradii aſſignat, tantam eſſe moram, quanta cum ſaceret inveniri. Vet. Schol.

q Hæc τοι πάλῃ μὲν ἀμείνωτε δὲ χεῖρόν ἐστιν. Inquit Sthenelus apud Homerum, citante Cruquio.

Quem

Quem tu, cervus uti vallis in altera
 Visum parte lupum graminis immemor,
 * Sublimi fugies * mollis anhelitu,
 * Non hoc pollicitus tuæ.
 Iracunda diem proferet Ilio,
 Matronisque Phrygum classis * Achillei.
 Post certas hyemes uret Achaicus
 Ignis Iliacas domos.

30

35

* Tanquam de cervo loquitur;
 altum fumante anhelitu; quod sit in
 summa lassitudine. Hic locus ab om-
 nibus frustra tentatus, quod satis mi-
 rari nequeo, cum sit intellectu facili-

mus.

* Mollis nunc pro timidus figurate.
 * Quantum mutatus ab illo!
 * Achillei & Ulyssæi vesere Declina-
 tione. Vet. Schol.

ODE XVI. Palinodia ad Tyndaridem.

Satisfacit Tyndaridi, b. e. Gratidia Unguentaria Neapolitana, amica suæ, quam in Epodis sub Canidia nomine miserrime laceraverat.

Metrum primis duobus versibus Alcaicum, tertius versus Dimeter Iambicus Hypercatalecticis, quartus Pindaricus Dactylicus.

O! Matre pulchra filia pulchrior,
 Quem ^b criminosis cunque voles ^c modum
 Pones Iambis; sive ^d flamma,
 Sive mari libet Adriano.
 Non Dindymene, non adytis quatit
 Mentem sacerdotum ^e incola Pythius,
 Non Liber æque; non acuta
^f Sic geminant Corybantes æra,
^g Tristes ut iræ: quas neque Noricus
 Deterret ensis, nec mare naufragum,

5

10

* O! admirantis.
^b Crimen, vox mediæ significatio-
 nis, & verum, & falsum scilicet.
^c Modum, finem.
^d Solebant veteres quicquid detestabantur
 ut prodigia, vel in ignem, vel in aquam
 projicere. Hinc Nonius Marcellus, prodigium a porro adigere. Torrent.
^e Incola Pythius a mente sacerdotis
 quam incolit in dandis oraculis, Cru-

quius. Est autem post confessionem adhibenda excusatio. Vet. Schol.

* Pro sic geminant, Bentleyus edidit,
 si geminant; notissimum est pulsationem Cymbalorum semper fuisse geminatam. Quid igitur hic facit si?
 Sic geminant, sic pulsando turbabant mentem.

* Tristes jam pro diræ & funestæ, per Euphemisum.

Nec

Nec sævus ignis, nec tremendo
 Jupiter ipse ruens ^b tumultu.
ⁱ Fertur Prometheus addere principi
 Limo ^k coactus particulam undique
 Defectam, & insani ^l leonis
 Vim stomacho apposuisse nostro. 15
^m Iræ Thyesten exitio gravi
 Stravere, & altis urbibus ultima
 Stetere causæ cur perirent
 Funditus, ⁿ imprimeretque muris 20
 Hostile aratrum exercitus inolens.
 Compesce ^o mentem ; me quoque pectoris
 Tentavit in ^p dulci juventa
 Fervor, & in ^q celeres Iambos
 Misit furentem : nunc ego mitibus 25
 Mutare quæro tristitia, ^r dum mihi
 Fias ^s recantatis amica
 Opprobriis, ^t animumque reddas.

^b Tumultu, pro immani & confuso sono.

ⁱ Vox Fertur ostendit hanc fabellam ab Horatio non fuisse confictam.

^k Quod in formandis brutorum membris artem suam omnem exhausisset.

^l Timorem a lepore posuit, a vulpe astutiam, a lupo rapacitatem, ab equo velocitatem, a columba libidinem, & ex reliquis reliqua, ac per hoc intelligitur nihil gravius esse homine. Vet. Schol.

^m Atrei scilicet iræ. Falsus est Interpretes Gallus cum credit, Thyesten positum esse pro Atreo.

ⁿ Condendis atque evertendis civitatibus hac consuetudo fuit, ut aratro fieret. Vet. Schol.

^o Mentem nunc figurate pro iram posuit.

^p Dulci dixit, quia in juventute nimis nobis placere solemus.

^q Celeres per Dilogiam, quasi diceret & celeres & iracundos.

^r Dum pro modo.

^s Recantantur opprobria cum mutato carmine laudibus corriguntur. Vet. Schol.

^t Animumque ac si animo linqueretur Poeta, vel exanimaretur præ dolore. In hac Od. imitatus est Strabonem Poetam Siculum qui vituperationem scribens Helena obviatus est, & postea responso Apollinis laudem ejus scripsit, & oculorum aspectum recepit. Vet. Schol. Atque hinc est quod Gratiadum suam Tyndaridem vocat.

ODE XVII. Ad Tyndaridem.

Invitat Tyndaridem, sive Gratidiam, jam sibi reconciliatam, ad villam suam in Sabinis, elegantissime descripta loci amœnitate.

Metrum ut in Ode precedente.

V E L O X amœnum sæpe • Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus, & igneam

^b Defendit ætatem capellis

Usque meis pluviosque ventos.

Impune ^c tutum per nemus ^d arbutos

Quærunt latentes & thyma devixæ

^e Olentis ^f uxores mariti ;

Nec virides metuunt ^g colubras,

Nec ^h martiales ⁱ hædilia lupos ;

^k Utcunque dulci, Tyndari, fistula

Valles, & ^l Usticæ cubantis

Levia personuere saxa.

Dii me tuentur ; ^m diis pietas mea

Et musa cordi est : ⁿ hinc tibi ^o copia

Manabit ^p ad plenum benigno

Ruris ^q honorum opulenta cornu.

^a Hypallage Figura. Priscianus & Vet. Schol.

^b Defendit, propulsat. Hen. Stephanus.

^c Miror Bentleium atque alios posuisse totum pro tutum, cum sit Ἀλλια-τιον. Ideo enim impune quia tutum.

^d Arbutum quem vulgo appellant. Vet. Schol. The Strawberry-tree.

^e Olentis, vox mediæ significationis, & bene scilicet & male.

^f Uxores festive. Ακροεργασια. Vet. Schol. Vir gregis ipse caper. Virgil.

^g Optimi Codd. cum Vet. Schol. Colubras.

^h Lupi in tutela Martis. Vet. Schol.

ⁱ Mixe se torquent Interpretes dum legunt alii hædulia, alii hædulai. Ego censeo posse dici & hædilis & hædilis media brevi, ut humilis : & proinde hædilia esse Adjectivum, subintellecto

Septa. Hædilia ; septa hædorum. Vet. Schol. Ἐγείρομαι. Ultima produci- tur ob sequentem liquidam ut doctæ observavit Aldus Manutius.

^k Utcunque, quotiescunque. Vet. Schol.

^l Usticæ, Nomen Montis & Vallis ; sic in Epistolis ; Continui montes nisi dissocien- tur opaca Valle. Cubantis suaviter pro de- pressa. Vet. Schol.

^m Carmine dii superi placantur, carminis manes.

ⁿ Sive hic legas sive hinc tantundem fuerit. Bentleio placuit bis poni hic. Hinc quidem mihi videtur commodius, & verbo manabit convenientius.

^o Metaphora, a Cornu Fortuna, quo dicitur divitias consuisse largiri. Vet. Schol.

^p Ad plenum, elegans dictio.

^q Honores, munera dicuntur. Aut aris imponas bonorum, Virg.

Hic

Hic in * reducta valle caniculæ

Vitabis æstus, & fide * Teia

Dices * laborantes in uno

Penelopen u vitreamque Circen.

25

Hic innocentis pocula Lesbii

Duces * sub umbra; nec Semeleius

Cum Marte confundet y Thyoneus

Prælia; nec metues * protervum

Suspecta * Cyrum, ne b male disparti

25

Incontinentes injiciat manus,

Et scindat c hærentem coronam

Crinibus, immeritamque vestem.

* *Reducta*, Metaphora ab arcus ner-
vo jam adducto.

* *Tei* nascatur Anacreon.

* *Præ* amore agrotantes.

* *Vitream*, *Mari vicinam*, Vet. Schol.
Sic etiam alibi *vitreo daturus Nomina*
ponto; pro cœruleo; is enim veteris
nitri color. Perpetuum Epitheton.

* *Duces* nunc pro hauries.

* *Thyoneus a Thyone qua & Semele*
filia est, matre Liberi patris, Vet. Schol.

* *Protervi* dicuntur intemperantes
& ignavi. Cicero, notante doctissimo

Mancinello.

* Non cenfeo cum Jacobo Cruquio
Cyrum istum significare Tyndaridis
virum Zelo incitatum; verum turpem
illum & publicum adulterum quem
nominat Od. 33.

b *Male* pro inhumane & sæve. *Dis-*
pari, utpote fœminæ viro impari.
Commode *incontinentes* quia protervum
dixerat.

c *Pendentem* & inter rixandum la-
ceratam.

ODE XVIII. Ad Quintilium Varum.

Laus & vituperium vini.

Metrum Pentametrum Choriambicum, ex Spondeo, tribus Choriambis
& Iambo.

* **N**ULLAM, b Vare, sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tiburis, & c mœnia Catili.

d Siccis omnia nam dura Deus e proposuit; neque

Mordaces aliter f diffugiunt sollicitudines.

* *Ex Alexo, cujus hic versus citari*
solet a doctis viris; Μῦθεν ἀλλο φν-
τιώσας πρῶτον δὲ δὲ δὲ ἀμπίλη.

b *Credibile est hunc fuisse Q. Varum*
Imperatorem, non Poetam Cremo-
nensem, quod tamen in medio gelin-
quimus.

c *Virgilio Catillus dicitur frater*
Tiburni primi Tiburis conditoris. Ep-
exegetis Figura.

d *Siccis pro sobriis*, Vet. Schol.

e *Metaphora a conviviis.*

f *Ὅταν βάκχος ἐέλβη "Εὐδαινὰ ἀ-*
νέμειται. Anacreon.

Quis

Quis post vina gravem militiam aut pauperiem ^g crepat?
 Quis non te potius, Bacche pater, teque, ^h decens Venus?
ⁱ At ne quis modici ^k transfiliat munera Liberi,
 Centaurea monet cum Lapithis ^l rixa super mero
 Debellata: monet Sithoniis ^m non levis Euius;
 Cum fas atque nefas ⁿ exiguo fine libidinum
 Discernunt avidi. Non ego te, ^o candide ^p Bassareu,
 Invitum ^q quatiam; nec ^r variis obsita frondibus
 Sub divum rapiam: sæva tene ^s cum Berecynthio
 Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor fui,
 Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem
 Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

^g Crepare, assidue de re aliqua loqui.
 Lambin. Ante Lambinum legebatur
 increpat.

^h Decens modo de forma dicitur;
 alias de moribus. Sit formosa, decens.
 Juvenal.

ⁱ Bentleius de ingenio suo reposuit
 Ac. Sed exceptivum At magis placitum est.

^k Magis temerarium transfiliat quam transeat.

^l Rixa jurisconsultis est pugna a verbis orta. Torrent.

^m Sithonia est, cum minus dicitur, plus intelligitur. Ver. Schol. Sithonia ab Æmo ad Istrum. Torrent.

ⁿ Exiguo fine, i. e. Nulla differentia. Ver. Schol. Non fine libidinum, sed avidi libidinum.

^o Bacchum candidum vocat, quia

in vino veritas: Candidi sunt puri & simplices, nihil habentes obscuri.

^p Bassareu: quasi Bassareus, lingua titubans vel blâsus, ut Bessus a Bessus & Bessus. De Bassaride seu talati veste Bassaræ Lydiæ oppido confecta nihil constat.

^q Quatiam pro moveam, quia in sacrorum renovatione commovebantur simulachra. Ver. Schol. imo & in Pompa circumferebantur.

^r Cistæ sive Arcæ Bacchi pampinis & hederæ foliis operatæ, quas nefas movere. Torrent. Non arcana natura proferam: vult per Allegoriam intelligi si per vinum secreta non prodere. Ver. Schol. Inest igitur Dilogia.

^s Mixta sunt sacra Bacchi cum sacris Matris Deûm.

ODE XIX. Ad Glyceram.

Horatius ob intermissum aliquandiu amorem vehementius amat.

Metrum primo versu Glyconicum, altero Choriambicum Asclepiadeum.

MATER sæva Cupidinum,
 Thebanæque jubet me ^a Semelæ puer,
 Et lasciva ^b licentia

^a Bentleio displicuit Latine declinari *Semela*, ideoque reposuit *Semeles*. Atqui hoc non facit perpetuo, verum

ubi collibuerit tantum.

^b Licentia, Otium. Ver. Schol. Fortasse tempus erat festum.

Finitis

CARMINUM LIB. I.

31

Finitis animum reddere amoribus.

^c Urit me Glyceræ nitor

5

Splendentis Pario marmore purius:

Urit grata ^d protervitas,

Et vultus ^e nimium ^f lubricus aspici.

In me tota ruens Venus

^g Cyprum deseruit; nec patitur Scythas

10

Et ^h versis animosum equis

Parthum dicere; nec ⁱ quæ nihil attinent.

Hic ^k vivum mihi cespitem: hic

^l Verbenas, pueri, ponite thuraque

Bimi cum patera meri:

15

^m Mactata ⁿ veniet lenior hostia.

^a Urit, macerat, occidit.

^b Protervitas, superbia, fastidium. Vet. Schol. a pro & torvus.

^c Nimium, miserabiliter proferendum.

^d Lubricus aspectu mire distum; vultum enim cum aspicitur in libidinem prodigit facit viros. Vet. Schol. Cruq.

^e Κύπρον ἱμαθίων λωπύτα & Πάρθον ἀντιπάρτα. Alcman adnotante Cruq.

^f Versis, Et missam Parthi poscunt in terra sagittam. Vet. Schol.

^g Τί δέ μοι λόγον τούτων, τὸν μὲν ἀπαύλων; Anacreon, quem hoc loco

imitatus est. Jucunde nihil ad se pertinere ait alba. Vet. Schol.

^h Mos erat aras, præsertim privatas, ex viridibus cespitibus erigere.

ⁱ Verbena, omnes herbæ vel frondes e sacris locis petita, quæ consecrandis altaribus utiles habebantur.

^k Aliquando etiam Venus colebatur sanguine, ut ostendit Cruquius contra Servium.

^l Veneri scilicet mactata hostia Glyceræ lenior veniet. Vet. Schol. Jucunde etiam veniet pro fiet.

ODE XX. Ad Mæcenatem.

Probabile est Mæcenatem per literas invitasse se ad Horatium, atque eum per ludum & jocum tali modo respondisse.

Metrum Sapphicum.

VILE potabis ^b modicis Sabinum
Cantharis, ^c Græca quod ego ipse testa

^a Vile pro non vetusto videtur dixisse: Alioquin Sabinum vinum si vetustum sit, non est vile. Vet. Schol. Tradit Athenæus Sabinum vinum esse omnium levissimum ut notavit Cruquius.

^b Hinc patet omnes Cantharos non

fuisse ejusdem magnitudinis. Cantharus ansatus erat, ut vel ex Virgilio patet; attrita pendebat Cantharus ansa. A Jugg.

^c Ut inde traheret aliquid suavitatis. Vet. Schol.

Conditum

Conditum ^d levi, ^e datus in theatro

Cum tibi plausus,

Chare Mæcenas, ^f eques; ut paterni

Fluminis ripæ, simul & jocosa

Redderet laudes tibi Vaticani

Montis imago.

Cæcubum, & prælo domitam Caleno

Tu bibes uvam: mea nec Falernæ

Temperant & vites, neque Formiani

Pocula colles.

^a Linebant ora cadorum pice, resina,
gypſo admixtis corticibus.

^e Diximus & supra claros & bonæ
existimationis viros plausu populi solitos
fuisse excipi, malos autem exhiberi. Vet.
Schol.

^f Constat Mæcenatem in equestri digni-
tate sua voluntate permansisse, cum utique
facultas lati clavi pateret. Vet. Schol.

^g Temperant posuit ob mixturam aquæ
calidæ, vel frigidæ; vel etiam nivis.

ODE XXI.

*Jubet ter novem nobiles pueros atque puellas Apollini & Diana,
in quorum Tutela Imperium P. R. erat, Hymnum pro incolu-
mitate hujus Imperii atque Augusti cantare, Ludis Secularibus,
ut Veteri Scholiasta videtur; fortasse horum Natali die.*

*Metrum duobus primis versibus Choriambicum Asclepiadeum, tertio
Pherecratium, quartoque Glyconicum.*

DIANAM teneræ ^a dicite virgines,

^b Intonsum pueri dicite Cynthium,

Latonamque supremo

Dilectam ^c penitus Jovi.

Vos lætam fluviis & ^d nemorum coma,

Quæcunque aut gelido prominet ^e Algido,

^a Cantando dicite.

^b Intonsum, h. e. perpetuo Juve-
nem. Juvenes enim non tondebantur
nisi sumpta toga virili, h. e. ineunte
anno ætatis suæ decimo septimo, vel
etiam decimo quarto in præmatura
pubertate.

^c Penitus, funditus; Vet. Schol. Ob

tam pulchros liberos scilicet.

^d Equidem cernere non possum cur
Bentleio placuerat nemorum comam pro
coma, neque vidit Poetam rediisse ad
Dianam, quam primum nominaverat.

^e In montibus, Algido, Erymantho
& Crago, maxime colebatur Diana.

Nigris

Nigris aut Erymanthi

Sylvis, aut viridis ^f Gragi:

Vos & Tempe totidem tollite laudibus;

Natalemque, mares, Delon Apollinis,

10

Insignemque pharetra

Fraternaue humerum lyra.

^h Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem

Pestemque, a populo & principe Cæsare, in

Perfas atque ⁱ Britannos,

15

Vestra motus aget prece.

^a Omnes MSS. habebant *Gragi* pro *Gragi*. Torrent. Sic & Vet. Schol.

^b Tempe in honorem Apollinis merito laudantur, quod ibi laurus plurima sit. Vet. Schol.

^c Apollo & Diana, Ἀπόλλωνος, sive Averrunci sunt. Deos nunquam ita

sua pœnitent, neque pœnas condonant; nonnunquam in pecudum, vel etiam hominum capita, intercessione Averruncorum potissimum, supplicia devolvunt.

ⁱ Notandum hic Britannos nostros æquari Parthis, quos jam per Synecdochen Perfas appellat.

ODE XXII. Ad Aristium Fuscum.

Pœta se Stoicum profitetur, dum numinum Providentia tribuit, quod immanis lupo in Sabinis se inermem fugerit.

Metrum Sapphicum.

^a **I**NTEGER vitæ ^b scelerisque purus

Non eget ^c Mâuri jaculis neque arcu,

Nec venenatis grâvida sagittis,

Fusce, pharetra;

Sive per ^d Syrtes iter ^e æstuosas,

5

Sive facturus per inhospitalem

Caucasum, vel quæ loca ^f fabulosus

Lambit Hydaspes.

^a Integer, intactus, ab antiquo Verbo *Tago*, quod pro tango.

^b Gentiles se innocentes & diis charos credebant, si a perjuriis, cædibus & rapinis immunes essent; reliqua vitia cum diis ipsis habebant communia.

^c Inusitator lectio maxime placet Bentleyo, ideoque reposuit Mauri jaculis pro Mâuri jaculis, invenisse.

^d Syrtes & terra & mari mobiles sunt arenæ, a *Σύγερ*, quod Verrere est. *Syrtis* Africa loca sunt arenosa. Vet. Schol. Cruq. Nec responsa dabat Libycis in Syrtibus Ammon. Prudentius, notante Torrentio.

^e Æstuosas, nimio sole ferventes. Vet. Schol.

^f Fabulosus, de quo multa finguntur miranda per fabulas. Vet. Schol.

D Namque

Namque me sylva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor & expeditis,
Fugit inermem.

Quale portentum neque militaris
^b Daunia latis alit ⁱ esculetis,
Nec Jubæ tellus generat, leonum
^k Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor æstiva ^l recreatur aura,
Quod latus mundi nebulae malusque
^m Jupiter arguet;

Pone sub curru nimium propinqui
Solis, in terra ⁿ domibus negata;
• Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

^g Muretus, Lambinus, Torrentius cum Ver. Schol. legunt *expeditis*, non *expeditus*. Bentleius vult retineri *expeditus*: raro ille agnoscit Horatianam Hypallagen.

^h Appuli Græcis Dauni, auctore Strabone, ut puto, corrupte pro Daunai. Advertendum etiam *a* in *Daunia* produci sequente liquida *i*, ut supra in *Haditia*. Frustra sunt qui legunt *Daunias* & *Daunia in*, contra fidem optimorum Codd. atque in his est Bentleius.

ⁱ Esculus est Græcorum *ορυός*, sive quercus, cujus glandibus antiqui mor-

tales vescabantur.

^k Festive posuit *Arida nutrix*; quidam enim sunt aridæ nutrices.

^l *Recreatur, perflat*. Vet. Schol. Cruq.

^m Major Jupiter Cælum est, minor autem Sol.

ⁿ Ex veterum opinione.

• *Experts* scilicet omni metu. Figura Παισι *αγοσδοκίας*: materiam gravem semiepicureus risu claudit: Et imitatur Poetriam Sappho.

Καὶ ὁλασιον ἰδοὺ φανέ—
σας ὕπαυλεις,
Καὶ γελῶσας ἱμερίαν—

ODE XXIII. Ad Chloen.

Puellam quandam imperitam & subrusticam sub Chloes nomine deridet.

Metrum duobus primis versibus Choriambicum Asclepiadeum, tertio Pherecratium, quartoque Glyconicum.

• **V**ITAS hinnuleo me similis, Chloe,
Quærenti pavidam montibus aviis

• Longe elegantius *Vitas*, quam *Vitis*; atque ita legitur in Vet. Schol.

Cruquii; Estque imitatio quidam Anacreontis.

Matrem

Matrem, non sine vano
Aurarum & sylvæ metu.

Nam seu mobilibus veris inhorruit

^b Adventus foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertæ,

Et corde & genibus tremit.

^c Atqui non ego te, tigris ut ^d aspera
Gætulusve leo, ^e frangere persequor:

Tandem define matrem

Tempestiva ^f sequi viro.

Πῶς ὁρῶν τι δὴ μὴ
Λογὴν ἔμμεσι βλάπτει, &c.

^b Hypallage, pro Veris adventu folia
mota inhorruerunt. Vet. Schol. Inhorru-
erunt, commota sunt & tremuerunt. Vet.
Schol. Plus nimio in hoc loco se tor-
serunt Interpretes, dum nodum in
serpo quærent. Folia autem modo
dicit anni superioris folia, jam vento
quida facta. Eruditissimus Bentleius de
suo ingenio miram cudit Lectionem,
nullis insfragantibus Membranis. Sic

autem se habet;—seu mobilibus vepri in-
horruit ad ventum foliis; quam quidem
Lectionem necesse est & fictam esse &
nauci.

^c Insurgit jam.

^d Aspera proprie de dentibus; Me-
taphorice etiam mores asperi dicuntur.

^e Frangere jam pro discerpere. Fran-
gunt taurus, inquit Solinus de Canibus,
citante Torrentio.

^f Sequi frequentissime usurpatur pro
quætere; unde nostratibus, *To seek*.

ODE XXIV. Ad Virgilium.

*Erant Horatio & Virgilio duo corpora, una anima, unus idemque
dolor; ut vel ex hac aurea Threnodia, qua Quintilii Vari Cre-
monensis, Virgilii cognati atque sodalis, obitum miserabiliter
deslet, manifestissime patet. Consolatio est ad Virgilium scripta.*

*Metrum tribus versibus Choriambicum Asclepiadeum, quartoque
Glyconicum.*

QUIS desiderio fit ^b pudor aut modus
Tam chari capitis? ^c Præcipe lugubres

Cantus, Melpomene, cui liquidam pater

Vocem cum ^d cithara dedit.

^a Statim ab initio vel ipsis Philoso-
phis indignatur ob solam consolandi
voluntatem.

^b Est aliquis & dolendi decor: hic Sa-
pientis servandus est, & quemadmodum in
lacræis verbis, ita & in lacrymis aliquid
sat est. Seneca, ut docte admonuit

Mancinellus.

^c Immittit jam dolori suo totas ha-
benas.

^d Cithara triangulatis lyra Deca-
chorda, quale Δ: hand ablimilis erat
Harpa nostræ, & Syrorum Sambuca.

* Ergo Quinctilium ^f perpetuus sopor
 † Urguet! cui pudor, & iustitiæ soror
 Incorrupta fides, ^h nudaque veritas,
¹ Quando ullum ^k invenient parem?
 Multis ille bonis flebilis ¹ occidit;
 Nulli flebilior quam tibi, ^m Virgil.
 Tu frustra pius, heu! non ^a ita creditum
 Poscis Quinctilium deos.
 Quod si Threicio blandius Orpheo
 Auditam moderere arboribus fidem;
 ° Non vanæ redeat sanguis imagini,
 Quam virga semel ^p horrida,
 Non lenis precibus fata recludere,
 † Nigro compulerit Mercurius gregi.
 † Durum: SED ^s levius fit patientia,
 Quicquid corrigere est ^t nefas.

* Ægre patitur se adduci ad credendum.

† Elegans & miserabilis somni Periphrasis; Estque Figura Euphemismus in voce *sopor*, quia odio erat nomen mortis.

‡ Ut non amplius palpebras aperiat.

^h Nuda, qua nil oculis habet, ut egeat tegumento. Vet. Schol. Cruq.

¹ Quando acuta prima syllaba vim interrogativam habet. Vet. Schol. Hinc discimus dici & quando & quando.

^k Bentleius autor est se in plus decem Codicibus reperisse inveniat, pro invenient: quæ Lectio tamen nobis minus probabilis videtur, cum Pudor, Fides, & Veritas pro trium Numinum veniant Personis, quibus ob eam rem convenientius erit Plurale Verbum.

¹ Occidisse magnos & probatos viros dicebant. Vet. Schol.

^m Nigidius (ut refert Gellius) in

Valeri in Casu Vocandi scripsit, summo, i. e. acuto tono esse primam, deinde gradatim descendere: sed si quis nunc (inquit Gellius) Valerium appellans in Casu Vocandi secundum id præceptum Nigidii acuerit primam, non aberit quin rideatur. Notavit doctissimus vir Ant. Mancinellus.

^a Quod suum est Dii reposcunt.

^p Hæc ad Eurydicen referuntur; de qua elegantissimum Episodion, apud Maronem Georgicorum fine, quem statim adi.

^t Horrida, ab effectu, Metonymice.

^q Antiptosis Dativi pro Accusativo.

^s Durum: luctuosa confessio & invita.

^t Pium est pari quod dii voluerint, Sapientis etiam quod corrigi non potest: Esto sane; veri tamen doloris aculei solo tempore hebetantur.

^t Nefas jam pro impossibile est.

ODE XXV. Ad Lydiam.

Sub Lydia nomine amicæ cuidam suæ jam vetulæ, olim autem nimis arroganti, furiose insultat.

Metrum Sapphicum.

PARCIUS junctas ^a quatiunt fenestras

Ictibus crebris juvenes ^b protervi,
Nec tibi somnos adimunt; ^c amatque

Janua limen,

Quæ prius multum ^d facilis movebat
Cardines: audis minus & minus ^e jam,

^f Me tuo longas ^g pereunte noctes,

Lydia, dormis?

^h Invicem ⁱ mœchos anus arrogantes

Flebis in ^k solo levis ^l angiportu,

Thracio bacchante magis ^m sub inter-
lunia vento:

Cum tibi flagrans amor, & libido

Quæ solet matres ⁿ furiare equorum,

Sæviet circa jecur ^o ulcerosum:

Non finē questu,

^a Quatiunt jam pro feriunt; ut ali-
bi, *Alterno terram quatiunt pede.*

^b Protervi, insolentes, superbi. Vet.

Schol.

^c Amatque Janua limen; Festiva Em-
phasis, quasi diceret, facit hoc janua
limini, quod tibi olim amatores tui.
Non recedis a limine. Vet. Schol.

^d Vet. Schol. optimique Codd. le-
gant facilis non facilis. Facilis uncta
na resonaret. Vet. Schol.

^e Amara vox jam.

^f Particula aliqua amatoris canti-
lenæ, quam (ut notavit Torrentius)
Παγκλαυσιδουγυ Græci vocabant; no-
stri homines, *A Serenade*. Mirum
est magnum Bentleium de *Me tuo longas*
pereunte noctes fecisse *Me tuo longam pe-*
reunte noctem. "Satis erat (inquit ille)
"de una illa nocte queri". Unde
novit vir doctus Παγκλαυσιδουγυ istam
cantilenam fuisse a cantante ipso con-
fectam, neque alius cujusdam viti

vel veterem?

^g Dilogia est in voce *pereunte*, præ
amore scilicet & frigore.

^h Invicem jungendum cum *arrogantes*.
Arrogans est qui nimium sibi placet,
aliosque vilipendit.

ⁱ Amatores jam *mæchos* vili nomine
appellat, per Catachresin.

^k Solo jam posuit pro obscuro.

^l Angiportus qua nihil possit agi. Varro.
Vicus sine exitu. Vet. Schol.

^m Sub interlunia; recte quia tunc sere
concitantur tempestates. Vet. Schol. Pul-
cherrima Allegoria, quasi diceret, sic-
ut enim emortua jam Luna magis
bacchatur gelidus Boreas; ita emar-
cescente jam forma magis sævit frigi-
dus anilis amoris furor. Hoc ostendunt
sequentia.

ⁿ Furiare verbum silium videtur. Ante
omnes furor est insignis equarum. Virg.
Vet. Schol.

^o Ulcerosum, ex contemptu. Vet. Schol.

¶ Læta quod pubes ¶ hedera virenti

Gaudeat pulla magis atque myrto ;

Aridas frondes ¶ Hyemis sodali

Dedicet ¶ Hebro.

20

Vetula veterem libidinem Metaphorice significat.

¶ Bene lata cum sit subiecturus virenti.

¶ Ordo est, gaudeat virenti hedera atque myrto magis pulla hedera atque myrto: Male enim distinguitur post gaudeat. Pullus color est aridarum frondium, quæ Allegorice significant vetulas atate frigidas, & emarcidas.

¶ Notum est Hyemem nomen esse

numinis: Erant autem Deorum Affectores quidam, quos *Σωθῆρες* atque *Παρίδες* Græci nominabant.

¶ Hebrum per Dilogian dicit & Thraciæ fluvium, & vetulum quendam mœchum, de quo vide Lib. III. Od. 12. *Liparai* nunc Hebræ. Dedicet, deparet, Mancinellus. Quis hic probeat Rutgerii atque Bentleii *Enno*, pro Hebro, nulla cum veterum Librorum autoritate?

ODE XXVI. Ad Ælium Lamiam.

Ælium Lamiam primæ nobilitatis virum & Pompeianum, Reipublicæ curis implicatum, ad res bilares hortatur.

Metrum duobus primis versibus Alcaicum, tertius versus Iambicus Dimeter Hypercatalecticis, quartusque Pindaricus Dactylicus.

MUSIS amicus, tristitiam & metus
¶ Tradam protervis in mare Creticum

Portare ventis ; quis sub Arcto

Rex gelidæ ¶ metuatur oræ,

¶ Quid Tiridatem terreat, unice

¶ Securus. O quæ fontibus ¶ integris

Gaudes, ¶ apricos necte flores,

Necte meo Lamiæ coronam,

¶ Pimplea dulcis: nil sine te mei

¶ Tradam ventis, pro obliviscar proverbiali sermone dicitur. Servius. Imitatus est hoc loco Anacreontem;

Τὸ δ' ἀχθῶν ἀνέμου μυχθῶν

Ἀνεμολόγητο θυλάου.

¶ Hoc tempore Phraates a Tiridate ob sævitiam regno pulsus cum ingenti Scytharum exercitu reditum minabatur.

¶ Hoc unice terrebat Tiridatem, ne Augustus, (quod boni omnes verebantur) a partibus suis non staret ; quod Hercules neque fecit.

¶ Securus, amotus a curia. Vet. Schol.

¶ Fons integer illimis est. Curis liberum oportet esse Poetam.

¶ Bene apricos, h. e. non tristitia contractos. Cum sol se aperit, flores etiam se aperiant.

¶ Pimpleum, Libethrum & Pieria, olim Thraciæ, postea Macedoniæ montes fuerant & Musis sacri : in plerisque huiusmodi montibus erant etiam sacri fontes ejusdem nominis. ¶ Omnes qui nunc exstant Codices (inquit doctissimus Bentleius) aut Pimpleum

¶ Profunt

Profunt i honores: hunc fidibus k novis,

10

Hunc Lesbio sacrare plectro

Teque tuasque decet sorores.

^a Plea habent aut Piplea: unde igitur ille novit legendum esse Græca Declinatione Pimplei hoc loco?

^b Cur magis probem possunt quam possunt, cum idem fere valeant? Nil tam placet Benteio quam quod paucis commendatur autoribus, & quod in obscuro lateret.

^c Bene honores: sunt enim honores

deorum, & munera hominum. Veteres credebant se sacrari coronis & vatum carminibus.

^k Novis dixit, quia subjecturus erat Lesbio plectro: h. e. Alcei & Sapphus, Romanis hæctenus incognito. Erat autem plectrum acuminati bacilli forma.

ODE XXVII. Ad Sodales.

Horatius illiberales & cerebrofos convivas reprehendit, & ostendit non esse rixandum inter pocula, sed de rebus suavis fabulandum.

Metrum ut in precedenti.

^a NATIS in usum lætitiæ ^b scyphis
Pugnare Thracum est: ^c tollite barbarum

Morem, ^d verecundumque Bacchum

^e Sanguineis prohibete rixis.

Vino & lucernis Medus ^f acinacis

^g Immane quantum discrepat! ^h impium

Lenite clamorem, ⁱ sodales,

Et ^k cubito remanete pressio.

Vultis ^l severi me quoque sumere

^a Sensus sumptus ab Anacreonte in Libro Tertio.

Ἄλ' ὄντες μὲν ἔτα

Πάλλω τε ἡ ἀλαλτῶ

Σκόβην πρὸς πᾶσι οἷον

Μαλλώδην. Vet. Schol. Cruquii.

Natis, ad hoc factis. Vet. Schol.

^b Scyphus Hercules, ut Cantharus Bacchi: Mancinellus. A Bowl.

^c Tollite, auferte; in Verbo Adverbium est fastidiendi; quasi diceret Apate.

^d Verecundum, quod virgineo ore fingitur. Vet. Schol. Erat enim Bacchus Cupidini quam simillimus.

^e Hypallage; pro prohibete a Baccho sanguineas rixas. Vet. Schol.

^f Vet. Schol. optimique Codd. habent acinacis non acinaces; quod tamen perinde est. Erat gladiolus Persicus sic forma incurvus.

^g Immane quantum! admirando dicit. Vet. Schol. Θάυμαστον ἔστω, Græcis, adnotante Cruquio.

^h Impium inter sacra Bacchi lætitiæ datoris pugnare. Quidni?

ⁱ Sodales quod una sederunt. Festus, adnotante Mancinello.

^k Accumbere est deorum, discumbere hominum, recumbere ferarum. Vet. Schol.

^l Severi, austeri. Vet. Schol. Falernum sua natura austrium erat teste Athenæo; subdulce tamen erat ubi

Partem Falerni? dicat Opuntiae

Frater Megillae, quoⁿ beatus

Vulnere, qua pereat sagitta.

Cessat voluntas? non alia bibam

Mercede. Quae te cunque domat Venus,

Non erubescendis adurit

Ignibus; ingenuoque semper

Amore peccas: quicquid habes, age,

Depone tutis auribus. Ha! miser,

Quanta laborabas Charybdi,

Digne puer meliore flamma!

Quae saga, quis te solvere Theffalis

Magus venenis, quis poterit deus?

Vix illigatum te^s triformi

Pegasus expediet Chimærae.

vindemiz tempore stabant auctri. Hoc adnotabat Lambinus.

^m In obscuro latet nomen hujus sive fratris, sive cognati Megillæ. Certe Megilla ista erat eo tempore omnium ore decantata, adeoque cognato suo celebrior. Quid si vel ipsa hæc Megilla nomen erat puellæ de qua questio a vaserimo Flacco agitur? Haud multum dubito. Fortasse etiam si Libertina erat, ut probabile est, splendendam aliquam personam Græci generis, cujus nomen hic reticeret, excusandi amoris sui causa, & ut ancillarioli nomen effugeret, simulasse se ejus affinem fuisse.

ⁿ In beatus Sarcasmus est satis amarus.

^o Cessat qui ægre adducitur.

^p Vet. Schol. Cruq. cum omnibus fere libris habet Ha. Ha! Cum exse-

ratione miratur. Vet. Schol. Ostendit etiam eum quasi in aurem sibi esse confessum. Vet. Schol.

^q Omnes fere Codd. cum Vet. Schol. habent laborabas non laboras in; quod miror viris doctis non placuisse. Quasi diceret, Laborabas & ego nesciebam; nam Ethicum habet Charactera. Pro laborabas, Bentleius tamen probat laboras in: quod non capiat comicum Scriptoris stylum & irrisum. Quasi diceret, Tu laborabas, & ego nesciebam.

^r Sage sunt præcantatrices, quæ vel accersere carminibus mala hominibus possunt, vel expellere. Vet. Schol.

^s Significat eam esse omnibus artibus armatam in ejus perniciem. Vox triformi refertur ad Homericum istud;

Περί τε λίσσας, ὀπίθεν δὲ δεξιῶν, μέλαν δὲ χίμαιραν.

ODE XXVIII.

Archita Tarentini eximii Pythagorici exemplo, qui in litore Apulie a misero naufragio diu inhumatus jacuit, ostendit idem factum & bonos & malos in hac vita manere. Callida Dilogia, sive Hyponœa, Bruti sui satum deflet, flebilique & simplici sermone dolet summam virtutem tali viro nihil profuisse.

Metrum primo versu Hexametrum, Heroicum secundo Tetrametrum Heroicum.

TE maris & terræ numeroque carentis arenæ
 a Menforem b cohibent, Archita,

Pulveris exigui prope littus parva c Matinum

d Munera: nec quicquam tibi prodest

Aerias tentasse domos, animoque rotundum

Percurrisse polum, morituro.

e Occidit & Pelopis genitor, f conviva deorum;

Tithonusque g remotus in auras,

h Et Jovis arcanis Minos admissus; habentque

i Tartara k Panthoiden, iterum orco

Demissum; quamvis clypeo Trojana l refixo

Tempora testatus, nihil ultra

Nervos atque cutem morti concesserat atræ;

m Judice te, non sordidus autor

Naturæ verique. SED omnes una manet nox,

Et calcanda semel via leti.

Dant alios n Furia torvo o spectacula Marti:

a Menforem, Geometram dicit & Arithmeticum.

b Cohibent, bene & emphatice. per totum mundum antea vagatum scilicet.

c Matinus vicus & mons Apulia. Vet. Schol. Crug.

d Munera per Prolepsin dixit ad præsignificandam nautæ humanitatem.

e Respondet Architas Horatio, non Nautæ ut Cruquius voluit.

f Etsi conviva.

g Etsi Auroræ curru in cælum raptus. Occidisse tamen hic dicitur quod vivus in cælum evectus sit. Frustra igitur querit Bentleius cur Horatius Tithonum in mortuis numeret. Cum non esset in vivis, quin inter mortuos

consensus videretur?

a Callide finxerat iste Minos se Leges suas in antro Jovis, quod in Ida monte erat, ab ipso Jove didicisse.

i Tartara, per Catachresin jam pro Elysi.

k De Pythagora consulendus Ovidius Metamorph. Lib. XV.

l Refixo jam pro fixo, non pro detracto ut putavit Stephanus: habet enim hæc vox duos contrarios intellectus.

m Etiam te ipso judice.

n Veteres cædes atque bella Bellonæ Furiarumque inspirationi tribuebant.

o Theatra & Amphitheatra Latini Spectacula dicta. Hæc nimis longo satiate ludo:

Exitio est ꝑ avidis mare ꝑ nautis.

Mista senum ac juvenum ꝑ densentur funera: nullum

Sæva caput ꝑ Proserpina fugit.

20

Me quoque devexi rapidus ꝑ comes Orionis

Illyricis Notus obruit undis.

At tu nauta, vagæ ne parce ꝑ malignus ꝑ arenæ

Ossibus & capiti inhumato

Particulam dare: sic, quodcunque minabitur Eurus

25

Fluctibus Hesperii, Venufinæ

ꝑ Plestantur sylvæ, te sospite; multaque merces,

Unde potest, tibi ꝑ desluat æquo

Ab Jove, Neptunoque sacri ꝑ custode Tarenti.

^b Negligis immeritis nocituram

30

ꝑ Postmodo te natis ^d fraudem committere? ꝑ Fors &

Debita jura ꝑ vicesque superbæ

Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis;

Teque ꝑ piacula nulla ^h resolvent.

Quanquam festinas (non est mora longa) licebit

35

ⁱ Injuncto ter pulvere ꝑ curras.

^p Nescio cur Bentleius prætulit *avidum mare* alteri lectioni, cum navigantium aviditas causa sit eorum exitii pene unica.

^q *Nautas* mercatores per contemptum appellat.

^r Vet. Schol. optimique Codd. *densentur* habent, quod Verbum Lucretio familiare est.

^s *Hypallage*, pro *nullum caput fugit Proserpinam*. Vet. Schol. *Nondum illi flavum Proserpina vertice crinem Abstulerat*. Virgil. Credebant veteres ægrotantes mori non posse priusquam Proserpina crinem de vertice secuisset.

^t *Notum est ortu & occasu Orionis tempestates concitari*. Vet. Schol.

^u Ex invidia inhumanus. Malignus dicitur qui vel operæ vel impensæ nimium parcat.

^v Arenam pulverem dicit, uti Virgilius frequenter in Georgicis.

^w Ex veteri opinione pœnas condonari non posse, in alia diverti posse.

^x In animo habuit aureum Danaes

imbrem, ut puto.

^y *Tarentum erat in Tutela Neptuni*. Vet. Schol.

^z *Negligis, leve putas?* Vet. Schol. Cruq.

^a *Notandum postmodo dici pro post.*

^b *Fraudem inhumati piaculum*. Vet. Schol.

^c *Melius fors &, quam forsant* sic & Vet. Schol. legit.

^d *Vices superba, pœna superbis factis tuis*. Vet. Schol. *Debita jura* Periphrasis Nemeseos, sive divinæ vindictæ.

^e *Dira detestatio nulla expiatur victima juxta jus Pontificium*.

^f Qui vel a Magis vel etiam ab aliis devoentur, obligantur, nisi contraria resecratione resolvantur.

^g *In sacris hoc genus Sepultura tradebatur, ut si non obrueretur, manu plena ter jacta terra cadaveri pro Sepultura esset*. Vet. Schol.

^h *Festive curras, cum ante posuerit festinas: proprie etiam nauta per mare currit; ut sit elegantissima Dilogia*.

ODE XXIX. Ad Ictium.

Sub persona Ictii cuiusdam militantis Philosophastri Stoicos Epicureis deridendos propinat.

Metrum duobus versibus Alcaicum, tertio Iambicum Dimetrum Hypercatalecticum, quartoque Pindaricum Dactylicum.

ICTI, beatis nunc Arabum ^a invides

Gazis; & ^c acrem militiam paras

Non ^a ante devictis Sabææ

Regibus, ^c horribilique Medo

^f Nestis catenas. Quæ tibi virginum

Sponso necato barbara serviet ?

Puer quis ex aula capillis

^a Ad cyathum statuetur unctis,

Doctus sagittas tendere Sericas

^a Arcu paterno ? quis neget arduis

¹ Pronos relabi posse rivos

Montibus, & Tiberim reverti;

Cum tu coemptos undique nobiles

Libros ^a Panætî, Socraticam & ¹ domum,

^a Docte animadvertit Torrentius fuisse Romæ gentem Ictiam. Non dubitavi igitur pro *Icti* reponere *Ictii*, ut in Epodis pro *Petti*, *Petti*: Siquidem in veteribus libris Literæ c & t vix discerni possunt.

^b *Invides*, tibi cupis; quod contrarium Stoicismo, qui nil cupere sapientem jubet.

^c *Acrem*, ferocem. Contra, Socraticis erat mite ingenium.

^d *Ridicule non ante devictis, horribili Medo, & Nestis catenas*. Quantum mutatus ab illo!

^e Bentleius mallet *horribilis* vel *horribiles*, quo detraheret Epitheton *Medo*, & apponeret *catenis*, sed indicta causa. Mihi videtur ipse *Medus* horribilior suis catenis, vulgi saltem opinione. Hoc idem factum est in voce *nobiles*, [§. 13]

pro qua ex ingenio suo supposuit *nobiles*, quo conveniret cum Panætio Philosopho. Certe tam nobilis Scriptoris oportuit & nobiles fuisse Libros.

^f *Nestis*, fabricas; *catenis* enim nexibus sunt catenæ. Vet. Schol.

^g *Proprie ad Cyathum de Pocillatore*. Puer ex aula, qui aula serviet. Vet. Schol.

^h *Arcu paterno*, i. e. Serico. Putandum enim fuisse hunc puerum natione Serem, sive Sinensem; ideoque pretiosorem.

ⁱ *Pronos relabi sermo* *conspiciendus*. Vet. Schol. Græcis *ἀνακλιῖν* proverbio dicitur. Torrent.

^k *Panætius Stoicus* fuit, Præceptor Scipionis Africani & Lælii, natione Rhodius. Vet. Schol.

^l *Domum*, *cellam*. Vet. Schol.

Mutare

Mutare^m loriceis Iberis,

Pollicitus meliora, " tendis?

^m Lorica dicta quod e loris & corio crudo
 pectoralia faciebant, postea succederunt
 Galli e ferro sub id vocabulum ex annulis
 ferream tunicam. Varro, notante doctis-

simo Mancinello.

ⁿ Metaphorice ab iis qui tendunt
 sagittas. Est aliquid quo tendis & in
 quod dirigis arcum? Persius.

ODE XXX. Ad Venerem.

*Omnia bella numina e sedibus suis evocat, rogatque ut se trans-
 ferant in novum Lararium a Glycera sua Veneri dedicatum. Est
 autem quasi Epigramma in Dedicationem Veneris. Vet. Schol.*

Metrum Sapphicum.

O VENUS, regina Gnidi Paphique,
^a Sperne dilectam Cypron, & vocantis
^b Thure te multo Glyceræ decoram
^c Transfer in ædem.

^d Fervidus tecum puer, & ^e solutis
^f Gratia zonis, properentque Nymphæ,
 Et ^g parum comis sine te ^h Juventas,
 Mercuriusque.

^a Sperne, h. e. relinque, neglige.^b Ut plurimum de thure & floribus Ve-
neri sacrificabatur. Vet. Schol.^c Te Transfer, h. e. migra, proprie
de Diis cum evocantur.^d Fervidus, quod fervorem amoris infe-
rat. Vet. Schol.^e Gratia nudâ & sine nodis finguntur.
Vet. Schol. h. e. aperto & soluto sinu.^f Ita subdistingendum cenfeo;

Gratia zonis properent, que Nympha. Ne-
 que enim Conjunctio que semper en-
 elitica est, ut vulgo fertur; & antiqua
 Scholia hoc confirmant.

^g Parum comis, minus elegans. Scien-
 dum Venerem omnium elegantiarum esse
 dominam. Vet. Schol.

^h Juventas, Hebe. Juventa ætas pu-
 tatur, Juventas ipsum Numen, juvenis a-
 dolescentia. Vet. Schol.

ODE XXXI. Ad Apollinem.

*Horatius ab Apolline Palatino, tempore festo quo ab Augusto dedi-
 catus est, nihil petit præter mentem sanam in corpore sano.*

Metrum ut in ODE XXIX.

QUID dedicatum poscit Apollinem^a Vates? quid orat, de ^b patera ^c novum

^a Bene Vates, cum jam nominasset
 Apollinem cujus in tutela sunt Vates.

^b Patera, calix, Vet. Schol. i. e. gran-

dior & capax calix.

^c Novum: per quod nova instaurabatur
precatio, Vet. Schol. Tanquam novo

Fundens

Fundens liquorem? non opimas
Sardiniae segetes feracis;

Non æstuosæ grata Calabriae

5

Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;

Non rura quæ Liris quieta

Mordet aqua taciturnus amnis.

d Premant e Calena falce, quibus dedit

f Fortuna, vitem; dives & aureis

10

Mercator exsiccat g culullis

Vina Syra h reparata merce,

i Diis charus ipsis; quippe ter & quater

Anno revisens æquor Atlanticum

Impune. Me k pascunt olivæ,

15

Me l cichorea m levesque malvæ.

Frui n paratis & valide mihi

Latoe dones, o at (precor) integra

p Cum mente; nec q turpem senectam

Degere, nec cithara carentem.

20

deo libatio fiat.

a Premant, reprimant putando. Vet. Schol.

b Bentleius iterum immutat locum Epitheti, autoritate sui iudicii. Nam de Calena fecit Calenam, quo conveniet cum vitem; ac si ignoraret Horatianam Hypallagen.

c Fortuna jam pro magnæ opes. A great Estate.

d Culullis, poculis manicatis, scyphis. Vet. Schol. Cruq. Vetus Interpres a Culeo deducit. Botols, or great Cups with handles. Proprie autem cululli calices dicuntur fistiles quibus Pontifices & Virgines Vestales in sacris utuntur: hic autem pro Urceolis & Conchiis posuit. Vet. Schol.

e Reparata, commutata. Vet. Schol. magis requisita.

f Diis quasi per invidiam charos mercatores dicit, quod & prospere & frequen-

tius navigent. Vet. Schol. Quod scilicet veluti miraculo servati sint.

g Bentleius post Fabrum, pro pascunt reposuit pascant: sed nihil hoc opus fuerat.

h Cichorea, intuba rustica. Vet. Schol.

i Leves. Malva corpori leves; ut gravi malva salubres corpori. Vet. Schol. Christophorus Landinus & Bondius noster, meteo non attendentes, crediderunt leves esse lubricas, turpi errore.

j Paratis, quæ in promptu sunt omnibus. Vet. Schol.

k Legendum at pro & cum Vet. Schol. Theodorus Marcilius frustra legit adprecor.

l Bentleius frustra delevit subdistinctionem post Cum mente, & per hoc commiscuit diversa.

m Turpem, h. e. omnibus & sibi ipsi gravem.

ODE XXXII. Ad Lyram.

*Porta Lyram suam alloquitur, & magnifice de se sentit, quod si
quasi alter Alcæus; & Bellator, & Poeta, & Lyricus.*

Metrum Sapphicum.

• **P**OSCIMUR, siquid vacui ^b sub umbra
^c Lufimus tecum, quod & hunc in annum
Vivat & plures: age, dic Latinum,
Barbite, ^d carmen,
Lesbio primum modulate civi;
Qui ^e ferox bello, tamen ^f inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Littore navim,
Liberum & Musas, Veneremque & illi
Semper ^g hærentem puerum canebat,
Et ^h Lycum nigris oculis nigroque
Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
Grata testudo Jovis, o laborum
Dulce lenimen, mihi ⁱ cunque salve
^k Rite vocanti.

^a Ver. Schol. Cruquii cum omnibus Lambini Codd. habet *Poscimur* non *Poscimus*. *Posebatur* enim *Diſſa* sua edere. Ver. Schol. Alter. Forsan a *Mæcenate*. Bentleius tamen pro *Poscimur* reposuit *Poscimus*, invito Scholiaste atque optimis Libris.

^b Etſi & Diomedes & Servius, verustissimi Grammatici, habeant *sub umbra*, Bentleius tamen auctoritate unius Manuscripti motus, reposuit *sub antro*. Quid? an nullæ sunt umbræ præterquam sub antris? Potuit esse vel patula arbor vel pergula. Sed mirifice placent illi quæ nova sunt.

^c Bene *Lufimus* cum jam dixerit *vacui*. Sic fere Poeta verecunde carmina sua *lufus* vocant. Ver. Schol.

^d *Carmen*, nunc *Melos* vel *Oden* dicit, & *Latinum* dicit, quasi sibi proprium inventum.

^e *Alcæus* res bellicas adversus Tyrannos gessit, *Pittacum* & *Myrsilum*. Ver. Schol. Cruq.

^f *Alcæus* navali prælio plerumque cum hostibus agebat: quasi diceret, sive in alto mari, sive in portu erat.

^g *Hærentem*, assidentem. Erat enim Cupido fere semper Veneri illæges, seu in Templis assessor.

^h *Lycus* Alcæi amasius.

ⁱ *Cunque*, quodocunque. Ver. Schol. Componitur a *cum* & *que*.

^k *Rite vocanti*. Ac si numen aliquod inesset Lyra, quia decus, seu gestamen Phœbi erat.

ODE XXXIII. Ad Albium Tibullum.

Albium Tibullum Elegorum Poetam ob amicæ suæ (quam Glyceram appellat) inconstantiam plus nimio dolentem solatur, ostendens Venerem perversum quendam ex amantibus mimum sibi exhibere.

Metrum tribus prioribus versibus Choriambicum Asclepiadeum, quartoque Glyconicum.

• **A** LBI, ne doleas plus nimio memor
^b Immitis Glyceræ; neu miserabiles

Decantes ^c elegos, ^d cur tibi junior

Læsa præniteat fide.

Insignem ^e tenui fronte Lycorida

5

Cyri torret amor; Cyrus in ^f asperam

Declinat Pholoen: ^g sed prius Appulis

Jungentur capræ lupis,

Quam ^h turpi Phloe peccet adultero.

ⁱ Sic visum Veneri; cui placet impares

10

Formas atque animos ^k sub juga ahenea

Sævo mittere cum joco.

Ipsam me ^l melior cum peteret Venus,

Grata detinuit ^m compede Myrtale

Libertina, fretis ⁿ acrior Adriæ

15

Curvantis Calabros sinus.

^a Fiduciam sibi assumit nominando cum.

^b Immitis pro crudelis per Charientinum.

^c Elegos, *ελεγος* ἢ ἰ; i qua vox est lamentantium. Vet. Schol. Bene igitur miserabiles.

^d Cur tibi junior, Ethopœia; erant enim verba ipsius Tibulli; *Cur mihi junior*, &c. Est autem jam junior pro posterior.

^e Apud Italos & Græcos puellæ longe ampliori vultu sunt, quam in Gallia atque Britannia nostra: possunt igitur illis esse tenues frontes quæ nobis satis amplæ videantur. — Reddes Forte latus nigro: angusta fronte capillos. Epist. 7. Lib. I. Quæ calvitiam hoc dicit.

^f Asper, proprie de dentibus, figu-

rate de moribus.

^g Sed; supple aliquis dicat.

^h Turpi & forma & moribus, per Dilogiam.

ⁱ Quotiescunque ratio non apparet, sic visum, interponitur. Vet. Schol.

^k Sub jugum mittis qui domat cum turpitudine. Vet. Schol. Milites qui sub jugum mittebantur, exinde pro mancipiis habebantur.

^l Forsan Uxor cum grandi dote & ingenio etiam dulci; per Dilogiam.

^m Bene compede, erat enim Libertina Myrtale, h. e. ex servis nata. Attendendum autem compedem singularem numero esse dixisse, quod non facile apud veteres invenitur. Vet. Schol.

ⁿ Acrior, h. e. ingenio ferocior, figurate.

ODE XXXIV.

Antonio & Cleopatra præter spem omnem superatis, Horatius fingit se renuntiare Epicureismo, & Providentiam agnoscere; quo facilis persuadeat populo Augusti Imperium deorum voluntate stabilitum.

Mætrum ut in ODE XXIX.

PARCUS deorum cultor & infrequens,

^a Insanientis dum ^b sapientiæ

^c Consultus erro, nunc retrorsum

Vela dare, atque iterare cursus

Cogor ^d relictos: namque Diespiter

Igni corusco nubila dividens

^e Plerumque, ^f per purum tonantes

Egit equos & volucremque currum;

Quo ^h bruta tellus, & vaga flumina,

Quo Styx, & invisi horrida Tænari

Sedes, Atlanteusque finis

Concutitur. ⁱ Valet ima summis

Mutare & ^k insignem attenuat deus,

^a Insanientis, res sacrilegas suadentis. Vet. Schol. Estque etiam Figura 'Οξύμωρος, ut notavit Lambinus.

^b Sapientia, Græcis Σοφία, Philosophia est.

^c Consultus erat quem nos Professorem, vel Doctorem nominamus. Qui vel ipse jam ab aliis consultitur.

^d Relictos, præteritos, vel post se relictos. Ingenio suo debet magnus Bentleius relictos pro relictos. Quis dicat cursum esse relictum antequam relictus fuerat? Neque enim ferri potest relictos pro relegendos.

^e Distinguendum proculdubio post Plerumque, quod videtur ipse Vet. Schol. fecisse, cum ita de Jove scribat: Qui núbilo calo coruscare consuevit. Vir magnus atque ingenuus Richardus Bentleius maluit emendationem istam debere nescio cui Bangio peregrino, quam mihi noto & conterraneo suo.

^f Quod philosophiæ naturalis contrarium erat. M. Herennius sereno die fulmine ictus est. Mancinellus ex Plinio.

^g Volucremque currum; ex vulgi opinione, tonitrua dicuntur strepitus esse currus & quadrigarum Jovis. Vet. Schol.

^h Bruti graves & tardi dicuntur quod terra perpetuum est. Vet. Schol.

ⁱ Æsopus interrogatus a Chilone quam rem ageret Jupiter; ille respondit; τὰ ταπεινὰ ὑψαλοῖς, & τὰ ὑψαλὰ ταπεινοῖς. Laertius, Vita Chilonis. Hoc responsum Chiloni tribuitur a docto viro Ludovico Desprez. Verum hic ex incuria lapsus.

^k Insignem attenuat, Hæliodum expressit; Ἀρίστον μινύθει, ut monstravit Ant. Muretus, vir doctus. Insignem dicit M. Antonium. Pro insignem Bentleius solo novandi studio reposuit insigne, quo sit eodem genere quo obscura; atque hoc sine ullo grano salis.

Obscura

1 Obscura promens : hinc ^m apicem rapax
Fortuna ⁿ cum stridore acuto
Sustulit; hic posuisse gaudet.

15

¹ Obscura promens, dissimulat se velle Augustum, equestri ordine virum, cum ponit Neutrum genus pro Mafcelino.

^m Phrahati Parthorum Regi tiaram (multis apicibus circumseptam) abla-

tam significat, & Tixidatis capiti impositam.

ⁿ Bene cum stridore acuto, cum ante posuerit rapax : ad instar scilicet procellosi turbinis. Psal. LVIII. 16.

O DE XXXV. Ad Fortunam.

Post Varianam cladem, qua exercitus P. R. cum ipso duce Quintilio Varo a Germanis deletus est, ingens Romæ trepidatio fuit, adeoque magnus tumultuum metus, ut Augustus ipse furiosa mente identidem exclamaverit, Quintili Vare, legiones redde. Quæ mala Poeta in hac Ode impotentia Fortunæ tribuit; quam tandem precatur ut præterita mala futuris successibus resarciat.

Metrum ut in præcedente.

O DIVA gratum quæ regis ^a Antium,

^b Præfens vel imo tollere de gradu

^c Mortale corpus, vel superbos

Vertere funeribus triumphos :

Te pauper ambit sollicita prece

Ruris colonus; te ^d dominam æquoris,

Quicumque Bithyna laceffit

Carpathium pelagus carina.

Te Dacus asper, te ^e profugi Scythæ,

Urbesque gentesque, & Latium ferox,

Regumque ^f matres barbarorum, &

Purpurei metuunt tyranni.

^g Injurioso ne pede proruas

^a Antium erat in tutela Fortunæ, quod ideo gratum dicit.

^b Præfens, parata, Vet. Schol.

^c Mors sola fatetur Quantula sunt hominum corpuscula. Juven.

^d Notum Mathematicis Lunam esse allegari τὴν ζῆν, i. e. Sortem Fortunæ, quæ dominatur mari.

^e Profugi, quia nusquam certam sedem

habent. Vet. Schol. Cuiq. Jam movebant Scythæ bellum, quo restitueretur Phrahati regnum.

^f Crediderim eum de Phrahat's matre locutum, atque etiam de ipso Phrahate sequentibus verbis.

^g Injurioso, h. e. fastuoso & fastidioso.

E

^b Stantem

^b Stantem columnam; neu populus frequens

^c Ad arma ^k cessantes, ad arma

Concitet, imperiumque ^l frangat.

Te semper anteit ^m serva Necessitas,

ⁿ Clavos trabales & ^o cuneos manu

Gestans ^p athena; nec severus

^q Uncus abest, ^r liquidumque plumbum.

^s Te Spes & ^t albo rara Fides colit

Velata panno; nec comitem abnegat,

Uicunque ^u mutata potentes

Veste domos inimica linquis.

At vulgus infidum & meretrix retro

Perjura cedit: diffugiunt cadis

Cum fæce ^x siccatis amici,

Ferre jugum pariter ^y dolosi.

Serves iturum Cæsarem in ^z ultimos

Orbis Britannos, & juvenum recens

^b Stantem columnam; innuit empharice Augustum esse unicum Reip. columnam, subtractis jam aliis, præsertim Quintilio Varo.

^c Bene tumultum vulgarem expressit repetendo. Vet. Schol.

^k Cessantes, jam otio fruenter. Cessantes modo dicit locupletiores cives, & otio gaudentes. Frustra igitur Benteleus vitio dat Horatio, quod populus ipsum populum ad arma concitet.

^l Frangat pro dissolvat.

^m Cum Vet. Schol. & MSS. Cruq. reposui *serva* pro *sava*: est enim mors (quam hic, ut etiam alibi per Euphemismum *Necessitatem* appellat) Fortunæ carnifex & suppliciorum ministra. Hoc loco hæret aqua Benteleio, neque me legere dignatus est.

ⁿ Sunt autem *Trabales clavi*, maximæ clavi ex ferro, quibus trabes figurantur. Sic etiam *Od. 24. Lib. III. Si figit adamantinos Summis verticibus dira Necessitas Clavos.*

^o Cuneos pro martulos posuisse videtur.

^p Athenam mortis manum Dilogus nominavit, ob athenam ejus imaginem, ut puto, & quod erat indomita.

Veteres etiam Morti hymnos canebant & thura cremabant, ut constat ex Onomacrito Atheniensi.

^q Uncus, quo puniebantur damnati, — *Sejanus ducitur unco.* Vet. Schol.

^r Resoluto plumbo rei puniri consueverunt. Vet. Schol. Cruq. Crediderim eum *Uncum* & *liquidum plumbum* intulisse in terrorem tumultuantis populi; cum alias *clavi* & *cunei* sufficerent. Probabile est etiam *Mortem*, *Spem* & *Fidem* fuisse *Naides*, sive Assessores Fortunæ Antiatis.

^s Benteleus mire se torquet & excutit hoc loco, Horatio insensus. *Spem* & *Fidem* semper dicit comitari Fortunam, etiam cum ea adversa fuerit. Quid apertius?

^t Fidem ideo *albo panno velatam* dicit, quia *albo panno caput velabant Fides* sacrificantes. Vet. Schol.

^u Mutata, i. e. nigra.

^x Siccatis, ebibitis.

^y Dolosi, tanquam non stantes promissis.

^z Mirifice displicuit Benteleio Horatii Pleonasmus *ultimos Orbis*; dicit enim *ultimos* debuisse sufficere. Ex conjectura igitur propria ipse reponit *ultimos Oro.*

^a Examen

CARMINUM LIB. I.

51

• Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoque ^b rubro.
Eheu! cicatricum & sceleris pudet
Fratrumque: quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefasti
Liquimus? unde ^c manus juvenis
Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? O utinam nova
Incude ^a diffingas retusum ih
^c Massagetarum Arabasque ferrum.

35

40

^a Examen, novum delictum ab Augusto
aditum. Vet. Schol.

^b Rubro; Æthiopico & Indico, a co-
lore vicinarum gentium.

^c Benteleus pro Plurali manus, auto-
ritate quorundam Codicum rescripsit
singulare manu: Minus hoc illi pla-
cuisse si in Editis reperisset.

^d Diffingas, resubtrices. Vet. Schol.
Benteleio magis aridet diffingas quam
diffingas, et si agnoscat diffingas esse

lectionem omnium Codicum atque
temporum. Certe necesse fuerat dis-
fingi prius quæ fuerant recudenda. Ista
Mela scriptoribus est usitatissima.

^e Massageta reliquique Scythæ a par-
tibus Phrahatis stabant, quibus ob cam
rem minus favebant Pompeiani.

^f Docte observavit Cruquius, esse
etiam Arabiam alteram in Scythia,
quam Ammian. Marcellinus Oceanum
desertum appellat.

ODE XXXVI.

Gratulatur amico suo Plotio Numidæ ob reditum in patriam. Ve-
risimile est eum fuisse Pompeianum, & Augusti gratia ab exilio
rediisse; ob enormem Horatii letitiam.

Metrum primo versu Glyconicum, secundo Asclepiadenum.

ET thure & ^a fidibus juvat
^b Placare & vituli sanguine ^c debito
Custodes Numidæ deos;
Qui nunc ^d Hesperia sospes ab ultima
Charis multa sodalibus,
Nulli plura tamen ^e dividit oscula
Quam dulci Lamiae, memor

5

^a Fidicines hodie quoque Roma ad sa-
crificia adhiberi, sicut tibicines, nemo est
qui nesciat. Vet. Schol.

^b Placare; votis redditus.

^c Deditur hostia dum votis susceptis pro-

mittitur. Vet. Schol.

^d Hesperia, Mauritania. Vet. Schol.
Ubi etiam hortus Hesperidum.

^e Dividit, tanquam qua multis data
sufficerent. Vet. Schol.

E 2

Actæ

Actæ non alio ^f rege puertæ,

^g Mutatæque simul togæ.

^h Cressa ne careat pulchra dies nota;

Neu promptæ ⁱ modus amphoræ;

Neu morem in ^k Salium sit requies pedum;

Neu multi Damalis meri

^l Bassum Threicia vincat ^m amysside;

Neu defint epulis rosæ,

Neu vivax apium, neu ⁿ breve lilium.

Omnes in Damalim ^o putres

Deponent oculos; nec Damalis novo

Divelletur adultero,

^p Laseivis hederis ^q ambitiosior.

^f Significat Numidam Lamia Patrons u-
sum a pueritia. Vet. Schol. Quis ne-
scit fuisse Romanis principem juven-
tis? Cur non etiam patroni, seu reges,
juventutis fuerint?

^g Ostendit eos fuisse ejusdem ætatis.
Ineunte saltem decimo septimo ætatis
anno deposita prætexa fumebant to-
gam puram, seu virilem.

^h Cretensibus moris erat dies lutos albis
calculis, nigris contrarios numerare, & ex
hætorum dierum numero una & tempus me-
ajri. Malos enim in annorum numerum
non ducebant. Vet. Schol. Verum mos
iste fuit Cretensibus communis cum al-
liis gentibus; quare censeo Cressam na-
tam, esse albam notam creta ductam.
Romani enim creta & carbone albos
& nigros dies notabant. Cræta ista
erat fastitia, sicuti & alias carbo
fastitius; quibus notabant felices dies
atque infelices.

ⁱ Modus vox est media significatio-
nis; jam vero plenus modus est.

^k Salii sacerdotes Martis & Herculis
dicebantur. Vet. Schol. Juxta Dio-
nysum Halicarnasæum, non alii e-
rant quam Græcorum Curetes, seu
Corybantes.

^l Bassus, immanis cujusdam potato-
ris nomen.

^m Amyssis potabatur uno ductu. Vet.
Schol. Erat ingens phiala, teste Vet.
Schol. Cruq. Αμυσίζεν, ἀμυδὸς αἶ-
μα. Plutarch. in Sympot. notante
Lambino.

ⁿ Breve, quod cito deflorescat. Vet.
Schol.

^o Putres, nimio potu marcentes & libi-
dine resolutos. Vet. Schol.

^p Hederas lascivas dicit, quia quasi in-
dentes vaga serpunt. Vet. Schol.

^q Ambitiosa, ab ambitu lacertorum.
Vet. Schol.

ODE XXXVII.

*Alcæum imitatus publicam letitiam indicit ob voluntariam Antonii
& Cleopatræ necem, quæ cruento bello finem imposuit.*

Metrum ut in XXIX.

NUNC est bibendum, nunc pede ^b libero
Pulsanda tellus; nunc ^c Saliaribus

^d Ornare pulvinar deorum

^e Tempus erat ^f dapibus, sodales.

Antehac nefas depromere Cæcubum

Cellis avitis, dum Capitolio

Regina dementes ruinas,

^g Funus & imperio parabat,

Contaminato cum ^h grege ⁱ turpium,

^k Morbo virorum, quidlibet impotens

Sperare, fortunaque ^l dulci

Ebria: sed minuit furorem

^m Vix una sospes navis ab ignibus;

Mentemque ⁿ lymphatam ^o Mareotico

Redegit in ^p veros timores

Cæsar, ab Italia volentem

^a Νῦν ἡδὲ μεθύσκεαι ἐν τῇν᾽ αἰγῇ
Ἰλίου, ὡς εἰδὼ καὶ θάνατον Μιγδονῶν.
Alcæus. Cum potuisset Antonium no-
minare, ad vitandam tamen invidiam,
se pepercit.

^b Libero, lascivienti. Vet. Schol.
Vel etiam a captivitate libero, ele-
ganti Dilogia.

^c Saliaribus cana in proverbio. Vet. Schol.
^d Ornare pulvinar, id est, mensas vel
templa, quæ pulvinaria dicuntur propter
Lætiastermia qua ibi fiebant, præterquam
in templo Herculis, qui nunquam quieti
assuetus erat. Vet. Schol.

^e Tempus erat, h.e. Jamdudum.
^f Dapibus; post saltationem hostiis epu-
labantur. Vet. Schol.

^g Credi vult Romanum Imperium
Alexandriam translatum iri.

^h Grex dici solet de vilioribus.
ⁱ Turpium; aut mala vita, aut evitato-
rum. Vet. Schol. per Dilogian.

^k Audacissime legerat Bentleius Op-

probriorum pro Morbo virorum. Etiam
mutilatio testiculorum pro morbo ve-
nire potuit: nam & vulnera inter mor-
bos recenscebantur, ut & cætera cor-
poris mala.

^l Dulci, metaphorice pro blandienti.
^m Elegantissima Dilogia innuit, Au-
gustum vitasse ejus complexus, cum Divum
Julium & M. Antonium corporis sui ille-
cebris cepisset. Vet. Schol.

ⁿ A Faunis & Nymphis dementari
credebant homines, quos ob eam rem
Νυμφολήστες dicebant & Λυμφάτες La-
tina lingua, imo & Fanaticos, si vece-
ri Scholiastæ fides, a Faunis.

^o Juxta paludem Mareotidem in
Ægypto, vinum erat præstantissimum.
Significat Cleopatram ipsam vinosam
fuisse, æque atque Antonium.

^p Initio Aëtiacæ pugnæ Cleopatra
fugam simulaverat, ut bene adnotavit
Torrentius.

Remis adurguens (accipiter velut
 9 Molles columbas, aut leporem citus
 Venator in campis nivalis
 10 Aemoniæ) daret ut catenis
 11 Fatale monstrum, quæ generosius
 Perire quærens, nec muliebriter
 Expavit 12ensem, nec 13latentes
 Classe cita 14reparavit oras:
 Ausa & 15jacentem visere 16regiam
 25 Vultu sereno fortis, & asperas
 Tractare serpentes, ut atrum
 Corpore combiberet venenum,
 17 Deliberata morte ferocior:
 Sævis 18Liburnis scilicet invidens,
 30 Privata deduci superbo
 19 Non humilis mulier 20 triumpho.

9 Molles jam pro timidus, h. e. corde molles.

10 Aemonia ab Aemo monte dicta, ut bene monuit Vet. Schol. Siquidem Thessalia olim ad Thracas pertinebat.

11 Monstrum jam pro prodigium, ob insolitos animos; quod & foemina & peregrina Imperio Romano inhiaret. Fatale referri videtur ad aliquod vaticinium in Sibyllinis carminibus de ea acceptum. Dilogos etiam fatale obsecrum dixit: Nam Prostantes Fatales dicuntur. Vet. Schol. Vide Juvenal. Sat. 3.

12 Conspicito Proculeio qui ab Augusto missus fuerat ad eam vivam ad se deducendam; gladio quo erat accincta, se trucidare voluit. Hoc adnotavit Mancinellus ex Plutarcho.

13 Latentes, intimas Aegypti regiones. Vet. Schol. Quibus ipsa latere potuisset.

14 Reparavit, h. e. requisivit. Miror magis Benteleio placuisse penetravit quam reparavit, quod idem valet quod requisivit. Sic etiam superius, Vina Syra reparata merce, pro requisita.

15 Jacentem regiam, h. e. Regnum suum desperatum. Vet. Schol.

16 Non videt vir sagacissimus Benteleius regiam modo dici figurate pro regnum, quod & adverterat antiquus Scholiastes.

17 Deliberata, h. e. mente diu agitata.

18 Liburnis posuit pro Liburnis navitis quorum opera potissimum Augustus victoriam adeptus est.

19 Non humilis, Figura Litotes, quam minus dicitur quam intelligitur.

20 Nam & T. Livius refert illam, cum de industria ab Augusto indulgentius tractaretur, eundem dicere solitam fuisse, Οὐ Σεμνὸς ὄραμαι, h. e. Non triumphabor. Vet. Schol.

ODE XXXVIII. Ad Ministrum.

*Sumptuosa convivia Horatio minus arrident.**Metrum Sapphicum.*

• **P**ERSICOS ^b odi, puer, ^c apparatus;
 Displacent nexæ ^d philyra coronæ :

Mitte ^e sectari, rosa quo locorum

Sera ^f moretur.

§ Simplici myrto nihil ^h adlabores

§ Sedulus, cura: neque ^k te ministrum

Dedecet myrtus, neque me sub ^l arcta

Vite bibentem.

5

^a Persarum gentis unguenta erant.
 Plinius.

^b Odi, jam pro nauseo.

^c Apparatus, de charis & longe petitis accipio.

^d Ex tenuissimo tilia arboris libro, quem veteres Philyram vocabant, delicatis coronarum lemnisci conficiebantur; ut erudite ostendit Angelus Politianus. *Philyra cortex tilia arboris.* Vet. Schol.

^e Sectari, proprie de venatoribus dicitur. *Dum tu sectaris apros,* apud Virgilium.

^f Moretur, vivat, vel habitet, suavi-

ter.

§ Simplici, cui nihil aliud adjicitur.
 Vet. Schol.

^h Adlabores, h. e. ulterius studiose quæras.

ⁱ Hic locus feliciter a Bentleio restitutus est: nam de *Sedulus* cura fecit *Sedulus, cura*; quæ quidem utraque vox Horatii puerum decebat, non autem ipsum herum.

^k Subrusticum, scilicet & parvi emptum.

^l Arctam vitem spissam, ac per hanc umbrosam accipe. Vet. Schol. Simplici scilicet umbra utentem.

Q. HORATII FLACCI

C A R M I N U M

LIBER SECUNDUS.

ODE I. Ad C. Asinium Pollionem.

Horatius Casarianarum & Pompeianarum partium medius Asinium Pollionem, Consularem virum & Augusti gratia potentem, a stringendo stylo in Pompeianos deterret, ac magis eum ad suaves mores & miserationem tot illustrium virorum adducit.

Metrum duobus primis versibus Alcaicum, tertio Iambicum Dimetrum Hypercatalectum, quarto Pindaricum Dactylicum.

MOTUM ex ^b Metello consule ^c civicum,
 Bellique ^d causas, & ^e vitia & ^f modos,
 & Ludumque Fortunæ ^b gravesque
 Principum amicitias, & arma
 Nondum expiatis ⁱ uncta cruoribus,
 (Periculosæ plenum opus aleæ)
 Tractas; & incedis ^k per ignes
 Suppositos cineri doloso:

^a Suaviter Motum dicit magis quam bellum: Estque Figura Charientissimus.

^b Notum est Metello Celere & Afranio Coss. Triumviratum Reipublicæ constituendæ cœpisse. Quod etiam significavit Vet. Schol.

^c Civicum sicut hosticum veteres dixerunt. Vet. Schol.

^d Causas jam prætextas dicit.

^e Vitia dixit non belli, sed principum.

^f Verecunde insidias callidasque rationes, modos nominavit. Summus nempe

locus nulla non arte patitur. Juvenal.

^g Ludumque Fortuna, qua ludibrio habet res humanas. Vet. Schol. Omnia enim facit *æquæ æquodolæ* & splendidissimas spes eludit.

^h Lepidissime dixit Cato Rempublicam non fuisse eversam discordia, sed amicitia Triumvirorum.

ⁱ Uncta, h. e. illita. Benteius ex ingenio suo de uncta fecit tinta, sed uncta efficacior vox est isto loco.

^k Significat, Odia belli civilis sub specie pacis latere, nec tutum esse per Historiam

Paulum

CARMINUM LIB. II.

57

Paulum severæ Musa ¹ Tragediæ

Deficit theatris; mox, ubi publicas

10

Res ^m ordinâris, grande munus

Cecropio repetes cothurno,

Insigne mœstis ^a præsidium reis

Et consulenti, Pollio, curiæ,

Cui laurus æternos honores

15

Dalmatico peperit triumpho.

° Jam nunc minaci murmure cornuum

Perstringis aures, jam litui strepunt;

Jam fulgor armorum ^r fugaces

Terret equos equitumque vultus.

20

Audire magnos jam videor duces

Non indecoro pulvere sordidos;

Et cuncta terrarum subacta,

Præter ^q atrocem animum Catonis.

Juno, & deorum quisquis amicior

25

Afris, inulta ^r cesserat impotens

Tellure: ^s victorum nepotes

Rettulit inferias ^r Jugurthæ.

Quis non Latino sanguine pinguior

Campus sepulcris impia prælia

30

Testatur, auditumque Medis

Hesperia ^u sonitum ruinæ?

* Qui gurgēs, aut quæ flumina lugubris

Ignara belli? quod mare Daunia

Non decoloravere cædes?

35

veritatem horum offendi animos qui gesserunt. Vet. Schol.

¹ Tragedia; uno tempore & Tragediam & Historiam scribebat. Vet. Schol.

^m Ordinâris; Enallage Personæ satis elegans; vult enim Augustum, cujus imperio forsitan Pollio hæc scribebat.

ⁿ Fuit Causidicus Pollio. Vet. Schol.

° Jam nunc minaci; Laus Relatoris, tanquam hac ipsa qua scriberet ita commendaret, ut se auditor crederet interessè. Vet. Schol.

^r Hodieque fugam pro velocitate dicimus cum de equis loquimur. Vet. Schol.

^q Atrocem, constantem. Vet. Schol. Horatius nequit dissimulare se Romanum.

^r Cesserat, a Scipione Africano evocata.

^s Multæ myriades Pompeianorum ad Thapsum in Africa a Cæstarianis occisi sunt; ut ostendit Jacobus Cruquius.

^t Etiam Hannibalem intelligi voluit in commemoratione Jugurthæ. Vet. Schol.

^u Pulcherrima Hyperbole.

* Qui gurgēs? Pars fluminis, Vet. Schol. Cruq. h. e. Vorago.

Quæ

Quæ caret y ora cruore nostro?
 Sed ne relictis Musa x procax jocis
 a Cææ retractes munera b næniæ;
 Mecum c Dionæo sub antro
 Quære modos levioie plectro.

40

^y Ora, terra terminus. Vet. Schol. Cruq.

^x Procax, inverecunda, qua alterius invadii numeros. Vet. Schol.

^a Simonides Cæa insula oriundus, Threnos, seu Næniæ composuit.

^b Id carmen quod cum lamentatione extremum & ultimum mortuo accinitur, Nænia dicitur. Diomedes, citante Mancinello.

Græcis Ἐπικήδιον, teste Vet. Schol. Cruq.

^c Bene Dionæo antro, quia Dione Mater Veneris erat Nympha: Nympharum autem sunt antra. Pulchra Dilogia innuit magis placituros Dionæo Cæsari Veneris jocos, quam res tristes atque Tragicodias, quales Afinius Pollio scripturus erat.

ODE II. Ad C. Sallustium Crispum.

C. Sallustium Crispum Historici ex sorore nepotem Mecenatique suo Augusti gratia proximum, laute splendideque magna fortuna utentem, commendat Catonianis & Stoicis, quorum dogmata ad luxuriam vasserrime detorquet.

Metrum Sapphicum. Quintus versus Adonius.

NULLUS argento a color est avaris
 b Abdito terris, c inimice d lamnæ
 Crispe Sallusti, nisi temperato
 e Splendeat usu.

Vivet extento f Proculeius ævo
 Notus g, in fratres h animi paterni:
 Illum i aget penna k metuente solvi

^a Color, nitor, pulchritudo. Sic Virgil. Nimum ne crede colori.

^b Thesauri proprie sunt qui terra conduntur.

^c Inimice jam dixit pro non amice.

^d Lamnam per contemptum dici bene monuit Cruquius. Lamine sunt quibus veteres patellæ atque sartagine ab arariis circumforaneis sarciri solent. Vernacula nostra, Hatchys.

^e Significat Sallustium splendide vivere.

^f Proculeium Equitem Romanum laudat, qui pius sit erga fratres suos Scipionem &

Muranam fuit, ut cum spoliatis bello civili patrimonium suum ex integro divideret, quod cum eis jam ante dividerat. Vet. Schol.

^g Distinguendum cenfeo post notus, quod miror neminem vidisse. Notus, celebris. Vet. Schol. Cruq.

^h Animi, amoris. Vet. Schol.

ⁱ Aget jam pro feret, Græco more: ac si Fama eum curru suo per æthera actura sit.

^k Alie scilicet volando, ut Icarus; audax & festiva Figura, quam nemo quod scio animadvertit,

Fama

CARMINUM LIB. II.

59

Fama superstes.

Latus regnes ¹avidum domando

²Spiritus, quam si ³Libyam remotis

10

Gadibus jungas, & ⁴uterque Pœnus

Serviat uni.

Crescit indulgens sibi ⁵dirus hydrops;

Nec sitim pellit, nisi causa morbi

⁶Fugerit venis, & aquosus ⁷albo

15

Corpore languor.

Redditum Cyri folio ⁸Phrahaten,

Diffidens plebi, numero beato-

rum eximit ⁹virtus, populumque ¹⁰falsis

Dedocet uti

20

Vocibus; regnum & diadema ¹¹tutum

Deferens uni, ¹²propriamque laurum,

Quisquis ingentes ¹³oculo irretorto

Spestat acervos.

¹ Plus est *avidum* esse quam *avarum*.

² *Spiritus* fastuosam cupidinem dicit.

³ Hannibalem in animo habuit.

⁴ *Carthago & in Hispania est quam Spartani vocant.* Vet. Schol.

⁵ Notum est Stoicos omnes animi affectus pro morbis habere. Dirum autem dicimus cuius vel nomen, vel aspectum ut malum omen abominamur.

⁶ *Fugerit pro fugatus fuerit, Activum pro Passivo.*

⁷ *Albo, pallenti.* Vet. Schol. Leucophlegmatiz descriptio.

⁸ De *Phraate* Justinum adi. Hunc

per invidiam nominat; nolebant enim Pompeiani Tyrannum solio suo reddi.

⁹ *Virtus*, h. e. Sapiencia, seu philosophia Stoica.

¹⁰ Stoicis nemo Rex est præter unum Sapientem, ut quibus nihil bonum quod extra ipsum animum est, quodve auferri possit.

¹¹ Emphasis est in voce *tutum*: significat enim Phrahat's diadema nunquam fore tutum.

¹² *Propriam* pro perpetuam dixit; ut Virgil. *Si proprium hoc fuerit.*

¹³ *Oculo irretorto*, h. e. non invidente. Vet. Schol. *Nusquam recta acies*; Ovid. de Invidia, citante erudito viro Antonio Mancinello.

ODE

ODE III. Ad Q. Dellium.

Philosophia mortis meditatio. Morituro nihil admodum vel metuendum, vel expetendum. Q. Dellium Historicum gravi aliquo animi agritudine afflictum solatur.

Metrum ut in prima.

* **Æ**QUAM ^b memento rebus in ^c arduis
 Servare mentem, non secus ^d in bonis
 Ab ^e insolenti temperatam
 Lætitia, moriture Delli,
 Seu mœstus omni ^f tempore vixeris,
 Seu te ^g in remoto gramine per dies
 Festos reclinatum beâris
^h Interiore ⁱ nota Falerni;
 * Quo pinus ingens ^j albaque populus
 Umbra hospitalem confociare amant
 Ramis, quo obliquo ^k laborat
 Lympha fugax ^l trepidare rivo.
 Huc vina & unguenta & nimium ^m breves
 Flores amœnæ ferre jube rosæ,
 Dum ⁿ res & ætas & sororum
 Fila trium patiuntur ^o atra.
 * Cedes ^p coemptis saltibus, & domo

* *Æquam*, Metaphora a statera.
^b Memento dicimus de re seria & magni momenti.
^c *Arduum*, & inaccessible & difficile.
^d Nescio cur Bentleius ex sola conjectura posuerit ac bonis pro in bonis, cum præcesserit rebus in arduis. Nimis ille cavet a quavis repetitione.
^e *Insolenti*, subito orienti. Vet. Schol.
^f Cruq. h. e. inconsulta, temeraria.
^g Post tempore, supple vita.
^h *Vinoque diurno* Placari Genius festis impune diebus. De Arte Poet. Vid. Not. ⁿ. in Odam primam Libri primi.
ⁱ Quoniam interiores lagena solent esse, qua prius stipata sunt. Vet. Schol.
^j Nota, nomina Consulium.
^k Vet. Schol. cum pluribus MSS. habet *Quo* pro *Qua*; uti etiam pro & ante obliquo, ut notavit Torrentius,

Vir probus & doctus.

^l Interiora populi folia alba sunt. Vet. Schol.

^m Bene laborat quia rivus erat obliquus.

ⁿ Trepidare, pro festinare. Vet. Schol.

^o Breves, cito transeuntes, temporales. Vet. Schol. Cruq.

^p Res dicit pro præsens res, vel occasio. *Ætas* etiam vox mediz significationis est: Est enim vel juvenus vel senectus.

^q Parca dicuntur habere manibus candida fila & nigra. Mancinellus.

^r Cedi vel jure, vel possessione dicitur: Est enim verbum Juris.

^s Coemptos saltus per Hyperbolen dicit prædia undecunque poterat coempta, & ad instar latifundiorum.

Villaque,

Villaque, flavus quam Tiberis lavit:

Cedes; & exstructis^a in altum

Divitiis potietur hæres.

20

Divesne prisco natus ab^a Inacho

Nil interest, an pauper & infima

De gente^a sub divo moreris,

Victima nil miserantis^a Orci.

Omnes eodem^a cogimur: omnium

25

Verfatur^a urna serius ocyus

Sors^b exitura, & nos in æternum

Exsilium impositura cymbæ.

^a In altum absolute pro in altitudinem.

^a Inachus antiquissimus Argivorum Rex, qui Ius, h. e. Lunæ pater ferebatur: Hinc & Arcades Περσειδανος, h. e. Antelunares vocabantur.

^a Sub divo, sub caelo agas. Vet. Schol. Veteres MSS. cum Scholiaste, habent Divo non Dio, ut adnotavit Torrentius.

^a Orcus, idem qui & Pluto: Pœnis

Νῆξ terra est.

^a Cogimur, compellimur. Τύρε, Coge pecus: Virgil. Vet. Schol.

^a Urna, quasi sorte scilicet ducti ad mortem. Vet. Schol. Et secutus sum punctuationem Puteani, Douxæ & Rurgerii, qui legerunt urna in Ablativo, quod longe concinnius videtur.

^b Emphasis est in voce Exitura: Exit enim quod subito & ex improvviso in conspectum venit.

ODE IV. Ad Xanthiam Phocæum.

Formosulam quandam captivam a Xanthia Phocæo domino suo compressam, sub poetico Phyllidis nomine, miris laudibus effert; ut vel antiquis Heroinis eam equiparet.

Metrum ut in secunda.

NE fit ancillæ tibi^a amor^b pudori,
Xanthia Phocæu; prius^c insolentem

^d Serva Briseis niveo colore

^e Movit Achillem:

Movit Ajacem^f Telamone natum

5

^a Amor, verecunde de amplexu.

^b Ob ancillarioli probrosum nomen.

^c Insolentem, arrogantem. Vet. Schol.

Nihil non arrogat armis. De Arte Poet. de eodem Achille. Insolens qui præter legem agit humanam ac naturalem. Donatus, citante Torrentio viro clarissi-

mo. Bene etiam præmisit prius, quod admirationem auget.

^d Serva, belli jure ancilla. Vet. Schol.

^e Proprie motus libidinis est. Vet. Schol.

^f Telamone natum, adeoque altero Ajace nobiliorem. Sic a Jove terrinus Ajax, Ovid.

Forma

Forma captivæ & dominum Tecmessæ:

^b Arsit Atrides i medio in triumpho

^k Virgine rapta;

Barbaræ postquam cecidere turmæ

^a Thessalo victore, & ^m ademptus Hector

ⁿ Tradidit fessis o leviora tolli

^r Pergama Grails.

Nescias an te generum q beati

Phyllidis flavæ decorent parentes:

Regium r certe genus & penates

Mæret iniquos.

Crede non illam tibi de s scelestâ

Plebe r dilectam; neque u sic fidelem,

Sic lucro aversam potuisse nasci

Matre pudenda.

Brachia & vultum x teretesque furas

Integer laudo: fuge suspicari,

Cujus y octavum r trepidavit ætas

^a Claudere lustrum.

^k In voce dominum Emphasis est: Significat enim Xanthiam istum fuisse puellæ dominum. Tecmessâ Teuthrantis Phrygiæ Principis filia, ex qua Ajax suscepit Eurysacen filium.

^b Arsit, impatienter amavit. Vet. Schol. Cruq.

^a Medio in triumpho ad Emphasis posuit; cum animus spe triumphi ad alium amorem incendi possit. Vet. Schol. Sic enim lego pro non possit.

^k Virgine rapta, h. e. Cassandra, etsi cognosset eam ab Ajace Oilei raptam arque vitiatam.

^a Thessalo victore per Periphrasin pro Achille.

^m Ademptus per Euphemismum pro occisus.

ⁿ Bene tradidit de mortuo.

^r Notissimum est Levis frequenter usurpari pro facilis. Et expressit Homericum: Πρὸς τῷ γὰρ μάλλον Ἀχαιοῖσιν δὲ ἰσχυρὰ κείνῳ τειχέωντο & ἰσχυρὰ; ut adnotavit vir doctus Ludovicus Desprez.

^r Pergama. Arx erat Trojana, Paladisque templum.

^q Beati, nobiles. Vet. Schol.

^x Majore fiducia pronuntiat in voce

certe quod in voce nescias nimis hæsitanter insinuaverat. Verbo Maris intelligi potest eum id ex modestia vultus ejus conjecisse.

^s Scelestâ, servili: Vet. Schol. Cruq. Certe mancipium & scelus usitata erant servorum compellationes.

^u Cruquius, Torrentius, & Lambinus ex Vet. Codd. legunt dilectam pro delectam, quod mihi quoque videtur probabilius. Dicitur etiam Festo Dilectus militum, ut notavit Lambinus.

^y Majus est sic quam tam, & efficacius ad intentionem animi. Laborat etiam in aversam & potuisse ad faciendam ingenuitatis fidem.

^z Teretes, rotundas cum longitudine. Vet. Schol. Cruq.

^a Octo lustra quadraginta annos claudunt. Vet. Schol.

^b Bene trepidavit ad Emphasis posuit; significat enim eum velle junio-rem esse, nimisque subito factum senem.

^c Clauditur cui non licet ulterius progredi. Cur mallet Bentleius condere quam Claudere? Interpretamentum hoc videtur alicujus Scholiastæ veteris, vel saltem ipsius Librarii.

ODE V.

Verecunda atque nobili Allegoria declarat femineo sexui infra puerbertatem nullas inesse Veneres.

Metrum ut in prima.

NONDUM subacta ferre jugum ^a valet
Cervice; nondum ^b munia comparis

^c Equare, nec ^d tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.

Circa virentes est animus ^e tuæ

5

Campos juvenæ, nunc fluviis gravem

^f Solantis æstum, nunc in udo

^g Ludere cum ^h vitulis salicto

ⁱ Prægestientis: ^k tolle cupidinem

^l Immitis uræ; jam tibi lividos

10

Distinguet autumnus racemos

Purpureo varius colore.

Jam te ^m sequetur: currit enim ⁿ ferox

Ætas; & illi, quos tibi dempserit,

Apponet ^o annos: jam proterva

15

Fronte petet Lalage maritum;

Dilecta quantum non ^p Pholoe ^q fugax.

Non Chloris: ^r albo sic humero ^s nitens,

Ut pura nocturno renidet

^a A designatione pecudis inhabilem monstrat viro; significans eam nullo adhuc calore atatis sollicitari. Vet. Schol.

^b Munia, obsequia lege debita. Vet. Schol.

^c Equare, pari affectu ferre. Vet. Schol.

^d Tauri, mariti provectionis ætatis.

^e Incertum est quem alloquitur hac Ode, an amicum aliquem an seipsum. Vet. Schol.

^f Solari æstum pro refrigerare gratissime dicitur. Vet. Schol.

^g Ludere, saltare.

^h Cum vitulis, cum pueris. Vet. Schol.

ⁱ Prægestientis, propèrantis, gliscentis.

Vet. Schol. Cruq.

^k Ausfer & Tolle Adverbia sunt in

Verbis.

^l Immitis, crudæ, acerbæ.

^m Sequetur, quæret, vel expetet.

ⁿ Vox ferox ab omnibus male accepta est: Currit enim ferox qui ferociter currit. Offendit se impatienter ferre nimium properantem senem autem; uti supra in Trepidavit ætas. In Epistolis etiam se præcanum dicit.

^o Pro viribus & atatis flore dixit annos. Quasi diceret: Quantum tibi vergente jam juvenute virium decesserit, tantum tunc illi cum maxime florescenti accedet. Vet. Schol. Ex MS. H. Stephani.

^p Pholoe, nomina pro exemplo posuit. Vet. Schol.

^q Fugax; Et fuit ad salices & se cupit ante videri. Virgil.

^r Albo pro candido. Vet. Schol.

^s Nitens, h. e. Rosaceo nitens; sic & Virgil. Rosea cervice resulsa.

Luna

Luna mari, Gnidiufve ^r Gyges;
 Quem si puellarum infereres choro,
 Mire ^u sagaces falleret ^x hospites
 Discrimen obscurum, y solutis
 Crinibus, ambiguoque vultu.

20

^r Gyges; de hujus pueri pulchritudine etiam
 Ovidius locutus est. Vet. Schol.

^u Suaviter hic hospites pro ignotis dicit:
 Vet. Schol.

^x Sagaces; quamvis sagaces. Vet.
 Schol.

^y Solutis Crinibus. Discrimen sexus ob-
 servabas per crines solutos. Vet. Schol.

Sic & Juvenal.

— Cujus manantia fletu

Ora puellares faciunt incerta capilli.

ODE VI. Ad Septimium.

Titio Septimio Equiti Romano, insigni Poetae & commilitoni olim
 suo, qui eum ad villam suam Tarentinam invitaverat, languenti
 stylo respondet, se jam vitæ laboribus pene fatigatum in Tiburtino
 suo secessu malle quod reliquum est vitæ transigere: Sin autem
 hoc minus sibi obtigerit, libenter se apud eum Tarenti animam
 efflaturum.

Metrum Sapphicum.

^a SEPTIMI, Gades ^b aditure ^c mecum, &
 Cantabrum ^d indoctum juga ferre nostra, &
 Barbaras Syrtes, ubi ^e Maura semper

Æstuat unda;

Tibur ^f Argeo ^g positum colono
 Sit meæ sedes utinam senectæ;
 Sit ^h modus lasso maris & viarum

Militiæque:

Unde si Parcæ prohibent ⁱ iniquæ,
 Dulce ^k pellitis ovibus Galefi

10

^a De Septimio isto vide Epist. 3. Lib. I.

^b Proprie adiri dicuntur pericula.

^c Se tanta gratia necessitudine fatetur
 affricum, ut (si velit) ad ultimas nationes
 ire se cum eo promittat. Vet. Schol. Hyp-
 allage est pro aditurus tecum; quod
 viri docti non adverterunt.

^d Ad Emphasin posuit indoctum quasi
 jam docendus esset.

^e Maura per Synecdochen pro Afri-
 cana.

^f Argeo pro Argivo, antiqua dicitur.
 Vet. Schol. Tiburnum dicit Argeum ce-
 lonum.

^g Positum jam pro excitatum, vel
 erectum, dicimus enim ponere murus,
 ponere statuam, & similia.

^h Modus nunc pro fine dixit. Vet. Schol.

ⁱ Iniqua jam pro plus æquo crudeles.

^k Tarentina oves pellibus teguntur. Vet.
 Schol. Sic & omne Græcum pecus ad
 conservandas lanas. Glareanus ipse
 Flumen

Flumen & regnata petam Laconi

Rura ¹ Phalantho.

Ille terrarum mihi præter omnes

Angulus ^m ridet; ubi non Hymetto

Mella ⁿ decedunt, viridique certat

15

Bacca ^o Venafro:

Ver ubi longum, tepidasque præbet

Jupiter brumas, & amicus ^p Aulon

Fertili ^q Baccho minimum Falernis

^r Invidet uvis.

20

Ille te mecum locus & ^s beatæ

Postulant arces; ibi tu calentem

^t Debita sparges lacryma favillam

Vatis amici.

ridiculus est, dum Veterem Scholiasten
ridet, ac si credat aliquas oves esse
absque pellibus.

¹ Quo antea & principe Parthenia Spar-
tani Tarentum considerunt. Vet. Schol.

^m Ridet, latus est. Vet. Schol.

ⁿ Decedere proprio loco cedere est, honoris
causa. Jacob. Cruquius.

^o Venafrum Campaniæ oppidum oli-
veris celeberrimum.

^p Aulon monest Calabria. Vet. Schol.

^q Bacchum jam ipsam vineam nomi-
nat.

^r Invidere sibi met solent impares virtute,
Vet. Schol.

^s Beatas arces, Tarentinas dicit, ob
nobilitatem & divitias.

^t Bene posuit debita, quia & vates
(quod & ipse erat) & amicus verusque
sodalis. De ampullis lacrymalibus
nil opus admonere.

ODE VII. Ad Pompeium Varum.

Pompeio Varo veteri sodali suo, Pompeianisque partibus præter cæ-
teros addicto, jam vero Augusti gratia in patriam ab exilio (ut
videtur) reverso, enormi cum lætitia gratulatur; eique suadet ut
debinc, dimissa militari sua sævitia, se suavi & hilari vitæ tra-
dat.

Metrum ut in prima.

O SÆPE mecum ^b tempus in ultimum

^c Deducte Bruto militiæ duce,

Quis te ^d redonavit ^e Quiritem

^a O, recordantis est non sine dolore.

^b Sic decora Periphrasi mortem no-
minavit.

^c Tollenda est subdistingtio inter
Deducte & Bruto: Dicitur enim Deducite
Bruto, pro a Bruto; ut, Scriberis Va-

ric, superius.

^d Ad Emphasis posuit redonavit: sig-
nificat enim eum initio ingens fuisse
deorum donum.

^e Quiritem: Attende Singulari numero
dictum, quod non facile apud veteres in-
venitur.

F

^f Diis

^f Diis patriis, Italoque & cælo,
^h Pompei, meorum ⁱ prime sodalium;
 Cum quo ^k morantem sæpe diem mero
^l Fregi, coronatus nitentes
^m Malobathro Syrio capillos?
 Tecum Philippos & celèrem fugam
 Sensi, relicta ⁿ non bene parmula,
 Cum fracta virtus, & minaces
^o Turpè solum tetigere mento.
 Sed me per hostes ^p Mercurius celer
 Denso paventem sustulit ^q aere:
 Te rursus in bellum ^r reforbens
 Unda fretis tulit æstuosis.
 Ergo ^s obligatam redde Jovi ^t dapem,
 Longaque fessum militia latus
 Depone ^u sub lauru mea; nec
 Parce ^x cadis tibi destinatis.
^y Oblivioso levia Massico

nies. Vet. Schol. Sic & Juvenalis; Agnosco procerem. Ad Emphasin etiam dixit Quiritem, quasi diceret Antiquis Moribus Romanum, Catonis ipsius æmulum. Veterum auribus idem sonabat Quiris quod nostris hodie Britannus. Notum est Quirites a Curibus Sabinis nomen suum deduxisse.

^f Satis scita est ista Hypallage, *Quiritem Diis patriis, pro Deus patrios Quiriti.*

^g Jam cælo utitur pro climate.

^h Pompei Diffyllabum est hoc loco. Crnq.

ⁱ Prime, cuius amor ante omnes. Vet. Schol.

^k Morantem, astivum; qui quasi cum mora spatium suum decurrit. Vet. Schol.

^l Bene fregi: frangitur enim quod cum difficultate, vel mora superatur; uti mox, *fracta virtus* pro ægre superata, satis usitata Metaphora. Notandum etiam diem hic esse pro die festo; ut supra: *Nec partem solido demere de die.* Hoc fugit Interpretes. Vet. Schol. *Fregi, Consumpsi;* non male, sed nimis obscure.

^m Malobathrum posuit figurate pro Unguento foliato, ex Malobathro

scilicet sive Indico Folio, confecto, quod Indorum *Bathrum*, sive *Betre* esse & Cruquius & alii docti viri docuere.

ⁿ Non bene; Litotes est, minus enim dicitur quam intelligitur. *Parmula* etiam per *Εὐστασιὸν* posuit pro clypeo.

^o Homerice isti imitationi inest Emphasis: Brutum scilicet & Cassium antiquis Heroibus dissimiles non fuisse.

^p Superius docuimus Horatium fuisse in tutela hujus dei. Per Dilogian etiam significat, *se clam & furto quodam se subduxisse.* Vet. Schol. Satis docte ut solet.

^q Aere, pro nebula Homericas.

^r Reforbens, Metaphora a Charybdi. Vet. Schol.

^s Obligatam, debitam, si non voto promissam.

^t Notandum *Dapem* singulari numero declinatum. Vet. Schol.

^u Pulcherrima Enargia; ac si ipse ut Tityrus Virgilianus, sub laurus umbra recubaret.

^x Cadus, testaceum dolium.

^y Oblivioso; quo cura pelluntur. Vet. Schol.

^z Ciboria

* Ciboria exple; funde capacibus
 Unguenta de * conchis: quis udo
 b Deproperare apio coronas
 Curat ve myrto? quem c Venus arbitrum
 Dicit bibendi? non ego fanius
 Bacchabor d Edonis: recepto
 e Dulce mihi furere est amico.

19

* Ciborium, ex implexis Colocasia floribus poculum. Plin. citante Torrentio. Οἶον σκυπίον, h. e. Qualis parvus scyphus, vel patera. Athenæus. Infundibuli nostri forma fuisse reor; nisi quod ventricosum erat ad summitatem.

* Conchis, Echinis Concharum. Vet. Schol. h. e. Echinis ex conchis factis. Conchis enim marinis, vel etiam vasis Concharum forma unguenta in convivia ferebantur. De Echinis inferius dicturi sumus.

b Deproperare, valde properare. Vet. Schol. Idem enim est De quod Græcis Διά; sic dicimus Delirus, quasi Διάληγος. Quis interrogative cum quodam hor-

tamento; Vet. Schol.

c Venerens jactus in talis summum numerum habet, id est, sex senarium. Vet. Schol. Cruq. Sic & Julius Pollux & Hadr. Junius. Scholiastes autem talis posuit pro tessleris. Nam in talario ludo qui talis quaternis constabat, Venus erat quando singuli tali diverso vultu apparebant: Contra in tesslerio ludo tribus tessleris ludebant; & numerus sex Senarius summus erat jactus, vel Venus. Cruquius.

d Edoni Thracii generis: Synecdoche est.

e Anacreonticum illud expressit; Οἶλόν φίλον μαρτυροῦσα.

ODE VIII. In Barinen.

Horatius ardet & odit.

Metrum Sapphicum.

* ULLA si b juris c tibi pejerati
 Pœna, d Barine, nocuisset e unquam;
 Dente si nigro fieres, f vel uno
 Turpior ungui,

* Ulla, Diminutivum est ab una.

b Ut enim dicitur juris jurati, ita posuit juris pejerati. Vet. Schol. Non enim falsum jurare pejerare est, sed quod ex animi tui sententia juraveris, sicut verbis concipitur more nostro, id non facere perjurium est. Cicero in Offic. citante viro doctissimo Mancinello.

c Scenicum principium; intelligendum enim aliquos sermones præcessisse. Vet. Schol.

d In Cruquii MSS. dicitur hæc Julia Barine; & Christophoro Landino, Julia Barinensis. Torrentii Codd. Julia Varina. Fortasse verum nomen erat Julia, & Barine fictum. Cogitet Lector.

e Ey ὕβρις dicitur unquam; quasi indignabundus eloquatur.

f Vel uno; subaudiendum extrinsecus; si saltem levissimam pœnam ob perjurium sensisses. Vet. Schol. Emphasis est.

s Crederem : ^h sed tu, simul ⁱ obligasti
 Perfidum votis ^k caput, enitescis
 Pulchrior multo, juvenumque prodis
 Publica cura.

5

^l Expedit matris cineres opertos
 Fallere, & toto ^m taciturna noctis
 Signa cum cœlo, gelidaque divos
 Morte carentes.

10

Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
ⁿ Simples ^o Nymphæ, ferus & Cupido
 Semper ^p ardentes acuens sagittas
 Cote ^q cruenta.

15

Adde quod pubes tibi crescit omnis;
 Servitus crescit nova; nec priores
^r Impiæ tectum ^s dominæ relinquunt,
 Sæpe ^t minati.

20

Te suis matres metuunt ^u juvenis,
 Te senes parci, ^x miseræque nuper
 Virgines nuptæ, tua ne retardet
^y Aura maritos.

^g Crederem; deos vindices esse perjuri.
 Vet. Schol. h. e. Non essem Atheus.

^h Sed tu; tollenda vox est ex ædes.

ⁱ Obligasti; devovisti: Contraria sunt
 obligare & vota solvere. Vet. Schol.
 Cruq. docte.

^k Caput apud majores salutis Symbolum.

Cruquius.

^l Prope est ut putem rationem pietatis &
 religionis in contrarium esse versam. Vet.
 Schol.

^m Taciturna signa, h. e. taciturna noctis
 signa. Hypallage. Mancinellus.

ⁿ Simples, faciles: perfidia cum risu
 indulgentes. Vet. Schol.

^o Nympha Veneris comites sunt. Vet.
 Schol. Vid Od. 4. Lib. I.

^p Cupidinis sagittæ ignitæ sunt:
 Πυρρὴ ἀντὶ τῆς βίβαντος, Moschus, ci-
 tante Cruquio.

^q Bene cruenta, cum antea ferus po-
 fuerit.

^r Impiæ, h. e. Atheæ, perjuræ.

^s Notum est Veteres amafios & a-
 mafias suos dominos & dominas voci-
 tasse.

^t Minati, supple quamvis.

^u Juvenis non tantum boves dicuntur,
 sed homines: quamvis in usu sit, ut non nisi
 per diminutionem juvenulos dicamus. Vet.
 Schol.

^x Misera, sollicitæ & zelotypæ.

^y Aura; Amoris aura, qua ad te eos
 fert. Vet. Schol. Per Dilogian notat
 ejus inconstantiam, auram scilicet fal-
 lacem; ut supra. Tanaquillus Faber &
 puridus & foedus est, dum nescio quid
 de odore vaccarum erepat, & juvencos
 putat tauros dici.

ODE IX. Ad Valgium.

Titum Valgium Rufum patricii generis, Poetamque insignissimum, ob Mystæ pulcherrimi pueri decessum insolabiliter mœrentem, ab importuno luctu ad novas Augusti victorias cantandas devocare conatur.

Metrum ut in prima.

NON semper imbres nubibus ^a hispidos
 Manant in agros, aut mare Caspium
^b Vexant ^c inæquales procellæ
 Usque; nec Armeniis in oris,
 Amice ^d Valgi, stat glacies ^e iners 5
 Menses per omnes; aut aquilonibus
 Quercera Gargani ^f laborant,
 Et foliis viduantur orni.
 Tu semper ^g urges ^h flebilibus modis
 Mysten ⁱ adeptum; nec tibi vespero 10
 Surgente decedunt ^k amores,
 Nec rapidum fugiente solem.
 At non ^l ter ævo functus ^m amabilem
 Ploravit omnes Antiochum senex
 Annos; nec ⁿ impubem parentes 15
 Troilon, aut ^o Phrygiæ sorores
 Flevere semper. ^p Desine mollium
 Tandem querelarum; & potius nova
 Cantemus Augusti trophæa
 Cæsaris, & rigidum ^q Niphaten, 20

^a Hispidos, senticosos, herbosos. Vet. Schol. Potuisset adjicere juncos, ob aquarum scilicet diluviem.

^b Vexant, agitant.

^c Inæquales, ab effectu: quæ scilicet mare reddunt inæquale.

^d Torreatii Codd. Valgium Rufum nominant. Landinus, Furem, ridicule.

^e Bene iners, cum antea posuerit stat.

^f Laborant; difficulter stant.

^g Urgues, instanti querela. Vet. Schol.

^h Flebilibus modis, h. e. Elegis, Poeta erat Valgius. Vet. Schol.

ⁱ Ademptum; tanquam non mortuum. Vet. Schol. Per Charlentisimum.

^k Amores, desideria.

^l Ter ævo; nonaginta annis: unam enim ætatem triginta annos ponebant. Vet. Schol.

^m Ad Emphasin potuit Amabilem; Mysten enim significat.

ⁿ Impubem, imberbem.

^o Phrygiæ sorores; nimium teneri affectus. Vet. Schol.

^p Desine mollium; Græca elocutione figuratum. Vet. Schol.

^q Niphates Armenia mons est. Vet. Schol.

* Medumque flumen gentibus additum

Victis, minores volvere * vortices,

Intraque præscriptum * Gelonos

Exiguus equitare ^u campis.

* Medum flumen; Euphraten. Vet.
Schol.

* Vortices; undarum globos. Vet.
Schol. Cruq.

* Gelonos, h. e. Alanos, Roxalanos,
sive Russos.

^u Campis; h. e. desertis, seu syl-
vestribus locis.

ODE X. Ad Licinium.

*Licinium Varronem Murænam Pompeianum, & Proculeii & Te-
rentia Mæcenatis uxoris fratrem, qui postea cum Fannio Ce-
pione contra Augustum conjuravit, ab insanis ausis, laudato me-
dio vitæ statu, deterret.*

Metrum Sapphicum.

• **R**ECTIUS vives, ^b Licini, neque altum
Semper ^c urgundo; neque, dum procellas

Cautus horrescis, nimium premendo

Littus ^d iniquum.

^e Auream quisquis mediocritatem

5

Diligit, tutus caret ^f obsoleti

Sordibus testî, caret invidenda

^g Sobrius aula.

Sæpius ventis agitur ingens

Pinus; & celsæ graviore casu

10

^h Decidunt turres; feriuntque summos

ⁱ Fulgura montes.

Sperat infestis, metuit secundis

* *Rectius*; magis ex animo & con-
sultius.

^b Optimi Torrentii Codd. in Epi-
graphie habent *Licinium Murænam* sicut
olim Landinus.

^c *Urguemus* porro, *preminimus* retro.

^d *Iniquum, periculosum.* Vet. Schol.

h. e. malum: iniquitas ex malitiæ est.

^e *Auream; pulchram, beatam.* Vet.
Schol. Cruq.

* *Obsoleti; squalidi, sordidi.* Vet.
Schol. h. e. foetidi, ab *obs* & *oleo*.

^g *Sobrius, sapiens.* Vet. Schol. Qui
scilicet seorsum est ab ebrio.

^h *Decidunt; ruunt ex alto;* Vet. Schol.
Cruq.

ⁱ Et Vet. Schol. & plurimi MSS.
habent *fulgura pro fulmina.* Lambin.
Nescio cur Torrentius non probet;
cum sit satis Poeticum.

^k *Alteram*

CARMINUM LIB. II.

71

* Alteram sortem ^l bene præparatum

Pectus: informes hyemes reducit

15

Jupiter, idem

Summovet. ^m Non, si male nunc, & olim

Sic erit: quondam ⁿ cithara tacentem

° Suscitât Musam, neque semper arcum

Tendit Apollo.

20

Rebus angustis animosus atque

Fortis appare; sapienter ^p idem

¶ Contrahes vento nimium secundo

Turgida vela.

* *Suaviter alteram pro contrariam. Vet. Schol.*

^l *Bene præparatum; Bono instructum ingenio. Vet. Schol.*

^m *Θαυρεῖν καὶ εἰς Βάρη, τὰ καὶ ἀπο-
εὐτοῖσι δαίμων. Theocrit.*

ⁿ *Probabile mihi non videtur Horatium scripsisse cithara tacentem Musam, quod putat Bentleius, cum omnes Codices excepto uno vel altero obscurioris notæ, habeant cithara in Ablati-*

vo. Et commode sane Suscitât Musam cithara tacentem, vel dormientem. Inusitata fere placent Bentleio.

° *Bene Suscitât tacentem; nequibat dicere dormientem.*

^p *Idem, quisquis es. Vet. Schol.*

¶ *Et si Torrentius probet Contines vel Contine, quod in MSS. reperit: nos tamen contrahes prætulimus cum Ver. Schol.*

ODE XI. Ad Q. Hirpinum.

Quinctium Hirpinum amicum suum hortatur ut, accedente jam senectute, curas tam publicas quam privatas missas faciat & hilaritati se tradat.

Metrum ut in prima.

QUID bellicosus Cantaber & ° Scythes,
Hirpine Quincti, ^b cogitet, Adria

^c Divisus ^d objecto, ^e remittas

Quærere; nec trepides in ^f usum

Poscentis ævi pauca: § fugit retro

5

^a *Scythes, Dacus, ut dudum monuit Landinus. Cum his enim & Cantabris hoc tempore erat bellum.*

^b *Cogitet, machinetur, molietur. Cruquius.*

^c *Divisus, pro cum sis divisus.*

^d *Objecto, pulchra Metaphora a fossa & vallo.*

^e *Remittas quærere, h. e. minus quæras.*

^f *Jam necessitatem dixit usum. Ne satis agas ut habeas vita necessaria. Vet. Schol.*

§ *Fugit retro; recedit a nobis. Vet. Schol.*

F 4

^b *Levis*

^bLevis juvenitas & decor, arida
 Pellente lascivos amores
 Canitie facilemque somnum.
 Non semper idem floribus est ⁱ honos
 Vernis, neque uno Luna rubens nitet
 Vultu: quid æternis minorem
 Consiliis animum ^k fatigas?
 Cur non sub alta vel platano vel hac
 Pinu jacentes sic ^l temere, & ^m rosa
 Canos odorati capillos,
 Dum licet, Assyriaque nardo
 Potamus uncti? ⁿ dissipat Euius
 Curas edaces: ^o quis puer ocyus
^p Restinguet ardentis Falerni
 Pocula prætereunte lympa?
 Quis ^q devium scortum ^r eliciet domo
 Lyden? eburna, dic age, cum lyra
 Maturet, ^s in ^t comptum ^u Lacænæ
 More comam religata ^x nodum,

10

15

20

^b Mirum est Cruquium accepisse
Levis pro celeris.

ⁱ *Honos jam venustas.* Bentleius
 magni fecit reponere honor pro honos,
 metu scilicet sibili, quod ipse narrat;
 quem ille quantum potest semper de-
 virat.

^k Bene fatigas subjicit, cum dixerit
 minorem. Minorem, non tapacem eterno-
 rum consiliorum. Vet. Schol.

^l Temere, passim; ut habeat licentiam
 ipsa lascivia. Vet. Schol.

^m Rosa, oleo rosaceo. Vet. Schol. Cruq.
 Succus rosa longe antequam unguenta reper-
 tus est. Plin. citante Landino.

ⁿ Dissipat curas; Anacreonticum illud
 expressit: Συστάσαι δὴλον μαργαρίτας.

^o Ostendit vox sic, quam supra po-
 suerat, eum hæc cantasse in ipso con-

vivio.

^p Bene restinguet subiecturus ardentis.
^q Devium; ut fidicina domos ober-
 rans. Ita vir eruditus Jacobus Cru-
 quius; cum alii omnes aliter expo-
 nant.

^r Eliciet, spe lucelli.

^s De in comptum Bentleius, autoritate
 indutus nescio cujus Torrentii Manu-
 scripti, fecit incomptam, atque ita in
 Impresso suo edidit, quod equidem
 nollem factum: piget plura dicere.

^t Comptum, compositum. Vet. Schol.

^u Notum est Spartanæ Virgines re-
 ligasse crines, reliquas demississe.

^x Grate, ut solent mulieres festinantes
 pexum tantum capillum in nodum colligere.
 Vet. Schol.

ODE XII. Ad Mæcenatem.

Heroico Carmini se plane inhabilem dicit; neque quicquam aliud præter unam Liciniam Mæcenatis Amatam, quam ficto Lycimniæ nomine obvelat, cantare se posse affirmat.

Metrum tribus primis versibus Choriambicum, quarto Glyconicum.

NOLIS longa feræ bella Numantiæ,
 Nec ^b durum Annibalem, nec ^c Siculum mare
 Pœno purpureum sanguine, mollibus
 Aptari citharæ modis;
 Nec sævos Lapithas, & ^d nimium mero
 Hylæum, domitosque ^e Herculea manu
 Telluris juvenes, unde periculum
 Fulgens contremuit ^f domus
 Saturni veteris: Tuque ^g pedestribus
 Dices historiis prælia Cæsaris,
 Mæcenas, melius, ductaque per vias
^h Regum colla ⁱ minantium.
 Me dulces ^k dominæ Musa ^l Lycimniæ

5

10

^a *Ἐν ᾧ δει dicitur Nolis; quasi dicat; Noli frustra expectare.*

^b *Antiquissimi Codd. Torrentii atque Cruquii habebant Durum, non Durum. Sic & Landinus & Vet. Schol. Annibalis enim nullo labore aut corpus fatigari, aut animus vinci poterat. Livius, citante Mancinello.*

^c *Siculum mare; quia ibi navali certamine Romani Carthaginenses duce Lutatius vicerant. Vet. Schol. Gravior enim hæc clades ea quam C. Duillius primus Pœnis intulit; quod voce purpureum significatur.*

^d *Nimium pro intolerabili posuit. Vet. Schol. Lubinus etiam immoderatum & intemperantem reddit. Hylæus primus Hippodamiæ manus injecit. Frustra est Gallus Interpres dum in Hylæo ebriosum Antonium expiscatur, & in Gigantibus Brutum & Cassium, quorum cineribus Horatius, ut liberalem decet, semper parcit. Erat etiam Julius Antonius Triumviri filius Augusti gratia potens, atque ipsi Horatio ad-*

modum familiaris. Qua de re Vid. Od. 2. Lib. IV. Quid quod & Allegoria ista debuerit esse perpetua? Quis igitur Annibal? Quæ fera Numantia? Quinetiam Ode 37. Lib. I. ipsius Antonii, utpote magni & præclari viri, nunquam meminit, cum maxime deberet, soli Cleopatraz injurius.

^e *Notum est Gigantes ab Hercule in fugam versos.*

^f *Domus Saturni, Regia deorum, Vet. Schol.*

^g *Pedestribus; Oratione soluta & civili. Vet. Schol. Mæcenas Augusti Cæsaris gesta descripsit. Servius.*

^h *Regum colla; hæc dicit ut vates.*

ⁱ *Torrentii MSS. habebant minantium, non minacium; quod longe efficacius videtur, etsi minus probet Bentleius.*

^k *Domina ait adolescentum more, qui amatas dominas vocant. Vet. Schol.*

^l *Meminit & Lycimniæ Virgilius. Maonio regi quem serva Lycimnia fursum sustulerat.*

Cantus,

ODE XIII. In Arborem, cujus casu in agro Sabino pene oppressus est.

Exsecratur scelestam arborem cujus ictu pene elisus est. Facta etiam inferorum mentione Alcæum & Sappho tollit ad sidera; atque hoc ut professioni sue gratificetur.

Metrum ut in prima.

I L L E ⁂ & ⁂ nefasto te ⁂ posuit die,
 Quicunque primum. & ⁂ sacrilega manu
 ⁂ Produxit arbos in nepotum
 Perniciem opprobriumque ⁂ pagi.
 Illum & parentis crediderim sui
 Fregisse cervicem, & ⁂ penetralia
 Sparfisse nocturno cruore
 ⁂ Hospitis: ille venena ⁂ Colchi-
 ca, & quicquid usquam ⁂ concipitur ⁂ nefas,
 ⁂ Tractavit, agro qui statuit meo
 Te ⁂ triste lignum, te ⁂ caducum
 In domini caput immerentis.

5

10

⁂ Quid opus erat ut Horatius exclamando alloqueretur surdam arborem? Nam Benteleus pro & nefasto fecit ô, nefasto, nulla cum autoritate. Neque advertit & esse geminatum; & nefasto die, & sacrilega manu. Et plane distinguendum post primum: nam Quicunque primum positum est pro Quicunque primum te posuit.

⁂ Nefasto, non fasto & abominando. Vet. Schol. Notum est antiquis Romanis posttriduanos, h. e. dies posttridie Kalendas, Nonas atque Idus fuisse Nefastos, neque licuisse Prætori sine piaculo jus dicere. Ut a Jus Justus, ita a Fas Fastus.

⁂ Posuit bene pro plantavit.

⁂ Sacrilega jam pro impia. Iracunda vox.

⁂ Produxit, protulit. Sustuli etiam subdistingtionem post arbor.

⁂ Pagus; vox Celtica pagus & magus: hodiernis Gallis & Britannis nostris pays & maïs Ager est. Hoc ignoravit Festus.

⁂ Fregisse. 'Novo verbo exsecratus est parricidam. Vet. Schol.

⁂ Penetrabile est prope omnis interior pars domus. Servius, citante Mancinello.

⁂ Jupiter præceperat jus hospitii in primis servari. Vet. Schol. Crug. Hospites erant in tutela Jovis Hospitalis.

⁂ Benteleio placet Colcha pro Colchica. Sed autore nemine: non bene convenit illi cum Græcis Adjectivis in uos finitis.

⁂ Majora possunt homines animo concipere quam te perficere. Ut eleganter Christoph. Landinus.

⁂ Nefas, piaculum. Nam fas ad Religionem spectat.

⁂ Jucunde tractavit, pro miscuit: tractamus quæ sapius manu vel ore volutamus.

⁂ Triste, infelix. Infelices erant arbores in Deorum Manium tutela; quales, agrifolium, ruscus, rubus, sentis, &c. Hoc dudum adnotavit Landinus.

⁂ Caducum, ad cadendum proclive.

Quid

Quid quisque vitet, ^a nunquam homini satis
Cautum est, ^r iꝫ horas: navita ^s Bosphorum

^t Pœnus perhorrescit, neque ultra

Cæca ^u timet aliunde fata:

Miles sagittas ^x & celerem fugam

Parthi: ^y catenas Parthus & Italum

Robur; sed improvisa leti

^z Vis rapuit rapietque ^a gentes.

Quam pene ^b furvæ regna Proserpinæ,

Et judicantem vidimus Æacum,

Sedesque ^c discretas piorum, &

Æolis fidibus querentem

Sappho ^d puellis de popularibus,

Et te sonantem ^e plenius ^f aureo

Alcæe plectro ^g dura navis,

^h Dura fugæ mala, ⁱ dura belli!

Utrumque ^k sacro digna silentio

Mirantur umbræ dicere: sed magis

Pugnæ & ^l exactos tyrannos

^a Significat unumquemque hominum non
sere periculum timere, nisi cum ei proximus
sit. Vet. Schol.

^r Subdistingendum post Cautum est;
jungenda enim sunt vitet in horas. Hen-
ricus Stephanus.

^s Bosphorum; ubi propter angustias assidu-
a naufragia sunt. Vet. Schol.

^t Pœnus, Tyrius. Species pro genere.

^u Timet aliunde. Tribrachys pro
Dactylo.

^x Et celerem fugam: audi tu Bentlei-
um: "Iraſcor Membranis veteribus
quod constanter Lectionem hanc
repræsentent: certe cessavit hic bo-
nus Horatius, si eo modo scripsit".
Ego utcumque semper soleo stare a par-
tibus boni Horatii.

^y Catenas; Hoc αραξὶ ἀγοδονίας, &
blanditur Augusto.

^z Bene vis & rapuit, cum ante po-
suerit improvisa.

^a Imperia jam gentes dixit. Hoc in
solatium posuit.

^b Furva myſtico nomine dicebatur Pro-
serpina. Vet. Schol. Terribiliter protu-
lit Furva & vidimus.

^c Jure indignatur Torrentius Lam-
bino quod descriptas pro discretas repo-
suerit.

^d Arthide, Teleſſippa, Megara, &c.
quas miſere deperibat. Mancinellus.

^e Plenius; quia Alcæus robustior est;
Vet. Schol.

^f Alcæus aureo plectro merito donatur
in ea parte operis, qua tyrannos inſectatus
est. Quintil. citante Mancinello. De-
dit olim pœnas Tyrannis Byzantius
& inſulſis paraſicis flammiſ abſumptus,
quod ſane dolendum.

^g Dura navis; navalia ſua prælia.

^h Dura fugæ; in exilium actus est a
Tyranniſ Mitylenenſibus, Pittaco &
Myſilo.

ⁱ Dura belli; Dilogia est hoc loco:
voluit Horatius ſe videri alterum Al-
cæum; ut etiam ſupra oſtendimus.

^k Pulcherrime Deorum manium at-
tentionem ſacrum ſilentium appellavit.
Conſecravit etiam duorum vatum car-
mina; nam in ſacriſ altiſſimum ſilen-
tium imperabatur.

^l Bene habuit quod Auguſtus Ty-
rannu non erat. Servabit odorem reſta d. n.

m Denſum

^m Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum, ubi illis carminibus stupens
Demittit atras belua ⁿ centiceps

Aures, & intorti capillis

35

Eumenidum ^o recreantur angues?
Quin & Prometheus & Pelopis parens
Dulci ^p laborum ^q decipitur sono:

Nec curat ^r Orion leones,

Aut timidos agitare lyncas.

40

^m Densum humeris, pulcherrima Enargia.

ⁿ Centiceps, Cerberum dixit propter multitudinem anguim, qui in capite ejus eminebant. Vet. Schol.

^o Recreantur; est animal anguis auditus capax & MALL & BONI. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. Virg. Vet. Schol.

^p Laborum decipitur; "Hanc leão-nem tuentur cum veteres Editiones, "tum plerique Scripti", inquit magnus Bentleius; qui tamen ductus au-

toritate quorundam obscurioris notæ Codicum reposuit Dulci laborem decipitur sono, quod fatendum est minus sapere Hellenismum: Gaudere solet Vir doctus in diversa abire.

^q Decipitur laborum; andax Figura; vult enim intelligi audienti illi sensum laboris ausseri. Vet. Schol. Pulchre decipitur pro obliuiscitur. Hellenismus.

^r Orion dum vivus insignis erat Venator, sic & apud Manes, ex vulgari opinione, quod supra docuimus.

ODE XIV. Ad Postumum.

Miserabiliter deflet humanæ vite brevitatem; & Postumo, rei familiari nimis attento suadet ut sibi, non heredi, vivat.

Metrum ut supra.

^a EHEU! fugaces, Postume, ^b Postume,
Labuntur anni; nec pietas moram
Rugis & ^c instanti senectæ
Afferet, ^d indomitæque morti.
Non si ^e trecenis, quotquot eunt dies,
^f Amice, places illacrymabilem
Plutona tauris, qui ter amplum

5

^a Ehen! Suspirium hoc est.

^b Postumum bis nominat, quo eum dictis suis attentorem reddat. Postumus, non Posthumus erat in omnibus Torrentii MSS. recte.

^c Bene subjecit instanti cum jam posuerit labuntur. Innuit se repente factum senem.

^d Indomita; inexorabili. Vet. Schol. Cruq.

^e Vetus Liber Cruqui habebat Trecenis pro tricenis, sic & Torrentius; atque olim vir doctissimus Ant. Mancinellus.

^f Flebiliter Amicum dicit.

Geryonen

Geryonen Tityonque § tristi
 Compescit unda, ^b scilicet omnibus,
 Quicumque terræ munere vescimur,
 Enaviganda, sive reges
 Sive inopes erimus coloni.
 Frustra cruento Marte ⁱ carebimus,
 * Fractisque rauci fluctibus Adriæ;
 Frustra per autumnos nocentem
 Corporibus metuemus ^l Austrum.
^m Visendus ater flumine ⁿ languido
 Cocytus errans, & Danaï genus
 Infame, ^o damnatusque longi
 Sisyphus Æolides laboris.
^p Linquenda tellus, & domus, & placens
 Uxor; neque ^q harum quas colis arborum
 Te, præter invisas ^r cupressos,
 Ulla ^s brevem dominum sequetur.
 * Absumet hæres Cæcuba dignior
 Servata centum clavibus; & mero
 Tinguet pavementum ^x superbo,
 Pontificum potiore ^y cœnis.

10

15

20

25

§ Tristi, inferna; Vet. Schol. Periphrasis est Stygii fluminis.

^b Scilicet, vehementer affirmantis est.

ⁱ Carebimus, immunes erimus.

* Mire Fractis subiecturus rauci: nam (inquit. Vet. Schol.) raucus sonus fractus dicitur.

^l Humidus est Austrus, præsertim Italia, & noxius. Plin. citante Mancinello.

^m Visendus; videntes beati prætereunt. Vet. Schol.

ⁿ Bene languido subiecturus errans; erat etiam cœnosium.

^o Damnatus laboris dixit ut damnatus capitis. Vet. Schol.

^p Ista ex Lucretio desumpta sunt. At jam non domus accipiet te lata, neque uxor Optima.

^q Significat Postumo pulcherrimos hortos fuisse; quare bene harum & co-

lis.

^r Cupressos; Mos fuit ut ante domum defuncti ramus e cupresso poneretur, indicium Pontifici, quod si domum funestatam ingressus esset, pollueretur. Christoph. Landinus.

^s Brevem dominum, ut breve lilium, i. e. parvi temporis. Vet. Schol.

^t Absumet hæres; hac cum Invectione dicuntur. Vet. Schol.

^u Tinguet; effusurum eum passim vinâ significat. Vet. Schol. Optimi MSS. Torrent. habebant Tinguet non tinget cum Mancinello & Vet. Schol.

^x Superbo, pro ipse superbus. Hypallage. Vet. Schol. Lambino irascitur Torren-rius quod legeret Superbum, nec injuria.

^y Canis, Dativus est. Mancinellus. Dignior deorum conviviis. Vet. Schol. Notum Pontificales canas in Proverbio

ODE XV.

Insano privatorum luxu Rempublicam pauperem fieri, & sacra negligi. Gratificatur Augusto morum emendatori.

Metrum ut supra.

JAM pauca aratro jugera ^bregiæ
 Moles relinquent; undique latius
 Extenta visentur Lucrino
^cStagna lacu, platanusque ^dcœlebs
^eEvinct ulmos: tum violaria, & 5
^fMyrtus, & omnis ^gcopia narium,
 Spargent olivetis odorem,
 Fertilibus domino priori:
 Tum ^hspissa ramis laurea fervidos 10
 Excludet ictus. Non ita ⁱRomuli
^kPræscriptum & ^lintonfi Catonis
^mAuspiciis, veterumque ⁿnorma.
 Privatus illis census erat ^obrevis;
^pCommune magnum: nulla ^qdecempedis 15
^rMetata privatis opacam
^sPorticus excipiebat Arcton;

^a Jam, exiguo tempore.

^b Regia moles, divitum Prætoria. Man-
 cinellus.

^c Immanes piscinas dicit & Vivaria:
 Et bene visentur undique ob miram no-
 vitatem.

^d Calibem platanum ait eleganter, quo-
 niam e contrario maritari arbores discuntur,
 quibus vites junguntur. Vet. Schol.

^e Evinct; plures erunt plati quam
 ulmi. Vet. Schol.

^f Jacobus Cruquius monuit Myrtus
 esse pluralis numeri.

^g Interpres Gallus qui dixit hic
 dormitasse Horatium, ni fallor dor-
 mitavit ipse: non enim vidit omne
 genus flores festivo & summatie dici
 copiam narium, & copiam jam poni pro
 Commatu. Note Annuntiation.

^h Spissa laurea, opere topiario.

ⁱ Romuli; quo regante duo agri iuge-
 ra satis erant. Landinus.

^k Præscriptum, præceptum dicitur a ma-
 gistris ludi, qui scripta pueris dant, præci-
 piuntque imitari. Vet. Schol.

^l Non nisi post 454 urbis annos
 Romæ tonsores fuerant, ut notavit
 Landinus ex Plinio. Unde intonsus &
 barbatus pro vetusto, ut idem doctè mo-
 nuit.

^m Auspiciis: legibus. Vet. Schol.
 Cruq. Auspicato fiebant leges.

ⁿ Metaphora a fabris qui normam vo-
 cant ad quod opus dirigunt. Vet. Schol.

^o Brevis, pro curtus; ut curta supellex
 apud Persium.

^p Commune; communis rei. Vet. Schol.

^q Decempeda, regula decem pedum. Vet.
 Schol.

^r Metari dicebantur castra. Vet. Schol.

^s Porticus, Cœnatio ad Ventum Bo-
 ream. Erant & Centenariæ & Mille-
 nariæ pro passuum numero, adnotante
 Cruquio.

Nec ^a fortuitum spernere ^a cespitem
 Leges sinebant, oppida publico
 Sumptu jubentes & deorum
 Templata ^a novo decorare saxo.

20

^a Notandum hoc loco *Fortuitum* esse penultima longa, contra apud Juvenalem penultima brevi.

^a Cum scribat Festus *cespitem terram esse in modum lateris casam*, illud intelligendum est de Romano latere qui regulis nostris latior erat, atque crassior. Vult autem veteres Romanos

privatas domos vel ex cespitibus, vel ex rudibus saxis fecisse; publica autem ædificia ex lapidibus quadratis.

^a Ideo *saxum novum* dixit, quia veteribus Romanis lapides quadrati penitus erant incogniti; & primum solis oppidorum muris & deorum templis condendis adhibebantur.

ODE XVI. Ad Grosphum.

Magnas opes & civilia negotia ab imperitis appeti solere; se autem exiguo rure doctoque otio beatum sentit. In hac Ode Pompeium Grosphum Siciliensem alloquitur: De quo vide Epist. 12. Lib. I.

Metrum Sapphicum.

OTIUM divos rogat in ^a patenti
^b Prensus Ægæo, simul atra nubes
 Condidit Lunam, neque ^c certa fulgent
 Sidera nautis;
 Otium bello furiosa Thrace,
^d Otium Medi pharetra decori,
^e Grosphe, non gemmis neque purpura venale, nec auro.
 Non enim gazæ, neque consularis
^f Summovet lictor miseros tumultus
 Mentis, & curas ^g laqueata circum

5

10

^a *Patenti sine litoris alicujus aspectu.* Ver. Schol. Terribile Epitheton. Notum est Ægæum mare esse procellis famosum.

^b *Prensus*, ad Emphasin dixit, significat enim eum nil tale prius cogitasse.

^c *Certa*, jam pro cernibilia posuit: sit venia verbo.

^d *Ethopæia* est in repetitione vocis *Otiū*. Ac si semper Otium in ore

haberent precantes.

^e Hoc loco compellat Grosphum, ut efficacius eum moneat nil proficere divitias ad animi tranquillitatem.

^f *Bene summovet*, cum sit subjecturus *Lictor*. Lictores enim summovebant turbas, sive populi tumultus, e Consulibus via.

^g *Laqueata tecta*; *Lacumaria*, *Laquearia* dicuntur opera camera in lacus col-

Tecta

Tecta^b volantes.

Vivitur parvo bene, cui paternum

* Splendet in mensa tenui¹ salinum;

Nec leves somnos^m timor aut cupido

Sordidus aufert.

Quid breviⁿ fortes jaculamur ævo

Multa? quid terras alio calentes

Sole mutamus? patriæ quis exsul

Se quoque^o fugit?

¶ Scandit æratas^q vitiosa naves

Cura; nec turmas equitum^r relinquit,

Ocyor cervis, & agente nimbos

Ocyor Euro.

* Lætus in præsens animus quod ultra est

* Oderit curare, & amaraⁿ læto

Temperet risu. * Nihil est ab omni

Parte beatum.

Abstulit^r clarum cita mors Achillem;

testa. Vet. Schol. Arcuatæ veterum cameræ auratis lacunis, fortasse rotundis & quadratis, pingi solebant, e quibus pendebant lucernæ. Pendebant lychni lacuvaribus aureis. Virgil.

^b Volantes; ac si essent vespertilioes.

¹ Vivitur, supple ab illo.

* Splendet, purum & sine labe salinum.

Perfusus.

¹ Salinum est patella in qua diis primitia cum sale offerebantur. Vet. Schol. Sanctius igitur erat paternum; & oportuit sancta esse pura & sine labe, adeoque splendere. Sacras facitis mensas salinorum appositum & simularis deorum; Arnobius, citante Turnebo. Notum est pauperiores pro pane & buryro, pane & sale vesci solitos. — Digno te rebrare salinum Contentus perages. Perfusus.

^m Cupido pro avaritia, & timor pro custodiæ census. Vet. Schol.

ⁿ Bene fortes subiecturus jaculamur. Est aliquid quo tendis & in quod dirigi arcupi? Perfusus.

^o Bene fugit de exsule. Nam & fuga exsilium est.

¶ Scandit; Iconismus fœdissimi monstri.

^q Vitiosa; ægra, macilenta. Nam & morbus virium est.

^r Proprie venatici canes relinquunt quod assequi nequeunt.

^s Pulchre posuit latus pro contentus Metonymia effectus pro causa.

^t Oderit: horreat, non sustineat.

^u Ista repetitio vocis latus decora est, & sententiam deaurat. Torrentius tamen auctor est omnes MSS. habere lento. Ego vel sexcentis MSS. non crederem; nam & mecum facit Vet. Schol. Bentleius etiam cui admodum displicuit repetita vox læto, maluit læto risu; quam tamen lectionem nullis firmare potest exemplis. Certe qui lente ridet parce ridet, & frigiduscule.

^v Nihil est ab omni, a Græco Proverbio ductum est; Οὐδὲν ἄνθρωπος ἐξ ὅλης ἀνθρώπου, quod citat Cicero de Invent. notante Ludovico Desprez. Poeta tamen festivo posuit Nihil beatum, pro Nemo beatus.

^w Clarum, h. e. etiam re bellica & forma insignem.

* Longa Tithonum minuit senectus;

30

Et mihi forsan, tibi quod negarit,

* Porriget ^b Hora.

Te greges centum Siculaeque circum-

mugiunt vaccæ; tibi tollit hinnit-

tum apta ^c quadrigis equa; te bis ^d Afro

35

Murice tinctæ

Vestiant lanæ: mihi parva rura &

* Spiritum ^f Graiæ & tenuem Camœnæ

^h Parca ⁱ non mendax dedit, & ^k malignum

Spernere ^l vulgus.

40

* Longa, pro quamvis longa. Duo in-
ter se contraria posuit. Vet. Schol.

* Vastre porriget in Futuro ad Em-
phasin posuit. Dissimulat enim in se-
quentibus sese amico suo comparare
velle.

^b Figurata Hora pro Genio. Erat
enim unicuique Horæ suum Numen.
Sed nata fidelibus Hora Dividit in Gemi-
nos concordia sacra duorum. Persius, Ho-
ratii æmulus.

* Quadrigis, curribus.

^d Afro, Tyrio. Bis tincta, Dibapha
vestes pretiosissima. Vet. Schol.

* Bene posuit Spiritum subiecturus
Camœna, cujus afflatu Poetæ fiunt.

^f Graia posuit ad significanda vulgi
convicia qui Græcos oderunt.

* Tenuem posuit, quia res grandes
non attingit. Sylvestrem tenui Musam
meditantis avena.

^h Parca; Septimo post natum infan-
tem die Parca credebantur pueri fata
describere; imo ad hanc rem advo-
cabantur, ut ex Turnebo adnotavit
Torrentius.

ⁱ Non mendax, h. e. inevitabilis. Hoc
posuit ut levitatem carminis excusa-
ret.

* Malignum, h. e. Maledicum, qui
oderunt doctos, passim eos Græcos
vocantes. Continuo crassum ridet Vulpe-
nius ingens. Et centum Græcos curto cen-
tusse licetur. Persius.

^k Vulgus sunt etiam divites indocti.

ODE XVII. Ad Mæcenatem.

Mæcenatem velut assidens alloquitur querentem de periculo suo,
& pro præsentis statu optantem mortem. Vet. Schol. Puto
eum recidiva podagra laborasse.

Metrum ut in prima.

CUR me querelis ^a exanimas tuis?

Nec diis ^b amicum est nec mihi te prius

^c Obire, Mæcenas, mearum

* Exanimas, h. e. terrendo demen-
tas.

^b Amicum, Græcis φίλον, illud est
quo contenti vivimus.

* Obire proprie occidere est. Dicitur
enim sol occidit, & sol obit, eodem in-
tellectu.

^d Grande

^d Grande decus columenque rerum.

^e Ah! te meæ si partem animæ ^f rapit

5

Maturior ^g vis, quid moror altera,

Nec carus æque, nec superstes

Integer? ^h Ille dies utramque

ⁱ Ducet ruinam: non ego perfidum

Dixi ^k sacramentum: ibimus, ibimus,

10

^l Utcunque præcedes, ^m supremum

ⁿ Carpere iter comites parati.

Me nec Chimææ spiritus ignæ,

Nec (si resurgat) centimanus ^o Gyges

Divellet unquam: sic ^p potenti

15

Justitiæ placitum que Parcis.

Seu ^q Libra, seu me Scorpis aspicit

Formidolosus, pars ^r violentior

Natalis horæ, seu ^s tyrannus

^t Hesperiae Capricornus undæ;

20

Utrumque nostrum incredibili modo

^d Vide quæ supra diximus Ode prima, Lib. I.

^e Ah! impatienter dolentis est.

^f Bene rapit subiecturus maturior & vis. Rapi dicuntur qui immature decedunt.

^g Dilogus Vis ponitur, & pro subito impetu, & pro intemperante iracundia, quam violentiam appellamus. Sic Virgilius, Vi Superum.

^h Ille dies, cum horrose meminit.

ⁱ Ducet ruinam, efficacissima Metaphora atque Enargia.

^k Clientes olim, præsertim vero Gallorum Soldurii & Egyptiorum Σωματοδύκνοις, se diis Manibus ob salutem Patronorum suorum devotebant. Quod & Decii faciebant pro exercitu populi Romani. Atque huiusmodi devotio sacramentum appellabatur, quo scilicet homines facti efficiebantur. Bene igitur subiecit Comites, nam & Clientes Comites dicti sunt.

^l Utcunque, ubicunque.

^m Supremum iter, quo ad inferos itur. Vet. Schol.

ⁿ Bene Carpere subiecturus parati. Carpere enim subito vellicantium motum significat.

^o Idem Briareus, Ægeon & Gyges, ut ex Scholiaste Apollonii Rhodii monstravit Lambinus. Plerique libri corrupte Gigas: Priscianus tamen Gyges legit.

^p Potenti Substantivum est, & pro domina accipiendum: Themis, siue Justitia etiam ad Fata pertinet: Parca tenax veri. Supra ostendimus Parcas septimo a nato infante die fata ejus describere. Parca etiam Justitiæ Assessoris, siue Πάροδος fuisse, ut ego conjicio.

^q Libra ad Venerem spectat, Scorpis ad Martem & Capricornus ad Saturnum. In festis feritur Scorpis genitura juxta Idathesim. Vet. Schol.

^r Violentior, Sæviior, vel truculentior.

^s Tyrannus jam pro dominus.

^t Significat occidit huius signi magis sævire tempestatibus, quam ortum. Vet. Schol.

Consentit astrum: te Jovis^a impio

Tutela Saturno refulgens

Eripuit, x volucrisque y Fati

Tardavit alas, cum populus frequens

25

z Lætum theatris ter a crepuit sonum:

Me truncus illapsus cerebro

b Sustulerat, nisi c Faunus ictum

Dextra levâset, d Mercurialium

Custos virorum. Reddere victimas

30

Ædemque votivam memento:

Nos e humilem feriemus agnam.

^a Impio, jam pro immiti, & immiti-
fericordi posuit.

^b Benteio magis placet volucres alas
quam volucris Fati, et si sciat Hypallage
plerumque delectari Horatium. Sic
inferius Nos humilem feriemus agnam,
pro nos humiles, eadem Figura.

^c Iconismus mortis, quam jam Fa-
tum nominat: Latinum etiam mors
quasi Mæc. Bene etiam volucris sub-
jectus alas.

^d Lætum; ob recuperatam Mæcena-
tis valetudinem. Vide quæ diximus
Od. 20. Lib. I.

^a Crepere dicitur de quolibet acuto
& subito sono.

^b Sustulerat, pro sustulisset; Enallage
modi, Poetis satis usitata.

^c Bene Faunum induxit, sylvestrem
scilicet deum.

^d Mercurialium, doctorum, qui in tu-
tela Mercurii sunt. Vet. Schol. Ostendi-
mus supra Mercurium fuisse Horatii
numen. Faunus etiam sive Pan est
Musici Deus.

^e Humilem, humilium oblationi aptam.
Vet. Schol. Per Hypallagen posuit hu-
mitem pro humiles.

ODE XVIII.

*Paupertatem suam magnis opibus præfert: Avaris deesse & probi-
tatem & bonam mentem.*

*Metrum Hipponacteum; primus versus Trochaicus Dimeter catalecticus;
alter Iambicus Trimeter catalecticus.*

NON a ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,

Non b trabes c Hymettiae

Premunt d columnas ultima recisas

^a Nihil olim Ebore pretiosius. Ex
hac materia lauti faciebant etiam
læculorum & mensarum pedes: quid
Lacunar sit ostendimus supra Od. 16.

^b Trabes, peristyllia. Torrentius.

^c Hymettia; Hymetto monte marmora
excisa, qua Thebaica dicuntur. Vet.

Schol. On. Demetrius L. Crasso objicit
quod columnas Hymettias in porticu domus
haberet. Val. Maximus, citante Cru-
quio.

^d Numidicum marmor optimum ad co-
lumnas. Mancinellus.

Africa;

CARMINUM LIB. II.

85

Africa; neque Attali

5

^e Ignotus hæres regiam occupavi;

Nec ^f Laconicas mihi

Trahunt honestæ purpuras & clientæ.

At fides & ingenî

^h Benigna vena est; pauperemque dives

10

Me petit: nihil supra

Deos ⁱ laceffo; nec potentem ^k amicum

Largiora flagito,

Satis beatus unicus ^l Sabinis.

Truditur dies die,

15

Novæque ^m pergunt interire Lunæ.

ⁿ Tu secunda marmora

^o Locas sub ipsum funus, & sepulchri

Immemor, struis domos;

Marisque Baiis obstrepentis urges

20

^p Summovere littora,

Parum locuples continente ^q ripa.

Quid quod usque proximos

Revellis ^r agri terminos, & ultra

Limites clientium

25

Salis avarus? pellitur paternos

In sinu ferens deos

Et uxor, & vir, ^s sordidosque natos.

^e Ignotus hæres; ostendere vult Romanos non jure factos Attali hæres. Vet. Schol. Bene igitur occupavi: occupare enim est nullo jure tenere.

^f Laconica purpura, (autore Plinio) erat pretiosissima.

^g Vet. Schol. & Charisius habent *clien*ta, non *clien*tes. *Clie*ntum uxores purpuras carpentes juvabant nobiles matronas. Vet. Schol.

^h Benigna, jam pro qua sufficiat ponitur; non autem pro larga, quod putavit Stephanus.

ⁱ Ironice laceffo pro rogo, ut Epicureus.

^k Amici erant vel majores, vel minores: majores patroni, minores clientes. Amicum jam Mæcenatē dicit: posuit etiam potentem ad Emphasin; significat enim se non esse ex desperatione parvo contentum.

^l Sabinis figurate pro Sabino rure.

^m Pergunt; festinant.

ⁿ Tu, stomachabundus profert & *cy* ^o *iden*, estque indefinita Persona.

^o Locare & conducere ex adverso sibi respondent.

^p Summovere proprie litorum est qui turbas summovent: adificabant etiam in ipso mari, ob Baiarum amœnum situm.

^q Ripam posuit pro litore; sic & Juvenalis, *ripa nutritus in illo*. *Contine*ns, dicitur cujus partes inter se tangunt.

^r Qui veteres terminos moverat vetusto jure *hom* ^s *sacer* erat: siquidem Deus *Terminus* erat Jupiter lapis, agrorum custos.

^s Sordidosque natos; invidiosa Enargia facti acerbitatem exprimit.

Nalla *certior tamen

▪ Rapacis Orci ▪ sede destinata

30

Aula divitem manet

Herum. Quid ultra stendis? ÆQUA tellus

Pauperi recluditur,

Regumque pueris; nec ▪ satelles Orci

Callidum Promethea

35

Revexit auro captus: hic ▪superbum

Tantalum, atque Tantali

Genus coërcet: hic levare functum

Pauperem laboribus,

▪ Vocatus atque non vocatus audit.

40

* Bene certior subiecturus destinata.

▪ Rapacis; perpetuum Epitheron est.

▪ Ver. Schol. Cruquii, Servius & nonnulli MSS. pro sine legerunt sede, quod & nos probavimus: quid enim Finis Orci?

▪ Tendis, cupis. Ver. Schol. Cruq. Metaphora ab arcu.

▪ Satelles Orci, Charon. Lambinus. Plutonis Paredius vel Assessor erat.

Hic autem figurate pro morte accipiendus est.

▪ Superbum dixit ob divitias; erat enim rex Phrygiæ, opulentissimæ regionis. Τανταλὸς τάλαντα Græcis proverbio est.

▪ Καλὺμνος & ἀκλυστὸς Διὸς ὀρχηστῆς Delphicum erat oraculum. Vide Erasmi Chiliad.

ODE XIX. In Bacchum.

Horatius super vino cantat laudes Bacchi.

— Satur erat cum dixit Horatius, Eue! *Juvenal.*

Metrum ut in prima.

▪ **B**ACCHUM ^b in remotis carmina rupibus
Vidi ^c docentem (^d credite posteri)

* Bacchus primus Chorea & Musicæ repertor ferebatur. Cymbala, tympana & cornua huius dei, tonitrua exprimebant: atque ipse quidem & Βαχχὸς & Βάκχος ideo nominabatur, quod sit Jupiter Tonans. Etiam Rustis summum numen BOM appellatur; a quo non abludit Latinorum Voco & Judæorum Bacha. Chorea etiam (teste antiquo Pindari Scholiaste) solis & astrorum morus sirophis & antistrophis suis referebant. Anacreon

etiam Bacchum vocat Τὸν ἰπσουδὸν χοροῖας.

^b Bene in remotis rupibus facturus Nympharum & Satyrorum, sylvestrium scilicet Deorum, mentionem.

^c Docentem proprie de Poetis sua carmina recitantibus dicitur; sic & docere Fabulam Comædum dicimus.

^d Ridiculus est Dionysius Lambinus cum ad hæc verba sic loquatur: Credat Judæus Apella,

▪ Nymphasque

* Nymphasque discentes, & aures
 † Capripedum Satyrorum & acutas.
 † Euoe ! recenti mens trepidat i metu, 5
 Plenoque Bacchi pectore turbidum
 Lætatur. Euoe ! parce † Liber,
 Parce, † gravi metuende † thyrsos.
 † Fas † pervicaces † est mihi † Thyadas,
 † Vinique fontem, lactis & uberes 10
 Cantare rivos, atque truncis
 Lapsa cavis † iterare mella.
 Fas & beatæ conjugis additum
 Stellis † honorem, testaque Penthei

* *Nympha & Satyri erant in Bacchi clientela: atque hi erant dii Manes qui a vulgo creduntur etiam hodie in sylvis saltitare. Bacchus & Ægyptius Osiris, uti & reliqua sidera, ad Manes pertinebant. Astra autem deorum quadrigæ habebantur, e quibus dii, nocturno tempore descendere credebantur.*

Carmina vel carlo possunt deducere Lunam. Virg.

† *Satyri ideo capripedes, quod primis temporibus sylvestres homines caprinis pellibus amiciebantur. Etiam hodie priorum sæculorum habitu, albis scilicet & cœruleis vestimentis, saltare feruntur.*

‡ *Acutas jam participium est & habet Dilogian. Videmus Satyros pingi oblongas aures acutasque habentes. Vet. Schol. Mira Enargia totus hic locus explicatur. Idem. Habet etiam Acutas Γαλόν τι; Ridiculum quid.*

† *Euoe! quasi turbatus exclamat Euoe! velus præsentiam numinis sentiens. Vet. Schol. Εὐ ὦ, h. e. Bene sit ei, agentium gratias exclamatio erat.*

† *Bene posuit metu, cum præcesserit vidi, & subiecturus sit parce.*

† *Liber, idem quod Græcis Κίος, nobis The Sun. Filius enim est Saturni & Opis, h. e. Cœli & Terræ.*

† *Gravis dicitur, & oculis & animo: Veteres artem præstigiatorum & Mercurio & Baccho tribuebant.*

† *Thyrsus, seu Phallus, ferulaceus erat, & sceptrum Liberi Patris, quod*

virile membrum referebat: Vites atque hederæ quibus circumcingebatur, amoris erant symbola.

Lascivis hederis ambitiosior.

Ficus enim hederæ & vites, quarum folia trimembra erant, naturalem continebant rationem hoc loco tacendam. Eadem enim deorum mysteria quæ & naturæ.

† *Fas, vult ostendere se deo non indignum. Vet. Schol.*

† *Pervicaces, protervas, propter bacchantium discursus & saltatus. Vet. Schol.*

† *Bentleius ex ingenio de est facit sit. Quis autem miretur & Thyadas dici & Thyiadas cum Litera y fere ejusdem fuerit soni cujus & Diphthongus y, unde & vernacula nostra Wy dicitur hæc Litera.*

† *Thyadas a Θύω insanio. Vet. Schol. Cruq.*

† *Vinique fontem. Thyades enim, sive Bacchæ, præstigiatura sua, terra scilicet, vel rupe aliqua ferulis suis percussa, fontes vini & lactis, iidemque rivos mellis ex arborum truncis elicuisse ferebantur. Significare voluerunt præcipua Solis munera ex generatione nobis provenire. Pudet me doctorem virorum qui etiam Mosaica sacra ad Bacchanalia referre soleat.*

† *Iterare, ex integro cantare. Vet. Schol.*

† *Honorem, Ariadnes coronam significat, quam Liber inter sidera collocavit. Vet. Schol.*

† *Disjecta*

ODE XX. Ad Mæcenatem.

Horatius in cygnum versus, universum orbem volatu lustrat.

Nemo me lacrumis decoret, nec funera fletu
Faxit: Cur? volito vivu' per ora virum.

Epitaphium Ennii.

Metrum ut in prima.

NON usitata, nec tenui ferar
Penna ^b biformis per liquidum æthera
Vates; neque in terris morabor
Longius; invidiaque major
^c Urbes relinquam: non ego ^d pauperum
Sanguis parentum, non ego, ^e quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo;
Nec Stygia cohibebor unda.
Jam jam ^f residunt cruribus asperæ
Pelles; & salbum mutor in alitem
^h Superne; nascunturque leves
ⁱ Per digitos humerosque plumæ:
Jam Dædaleo ocyor ^k Icaro
Visam gementis littora Bosphori
Syrtesque Getulas canorus
Ales ^l Hyperboreosque campos.
Me Colchus, & qui dissimulat metum
^m Marsæ cohortis Dacus, & ultimi
Noscent Geloni; me ⁿ peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.

5

10

15

20

^a Non usitata dixit, ob novum carminis genus.

^b Biformis, quod & Lyrica scribat & hexametros. Vet. Schol.

^c Urbes, ad Emphasin posuit; significat enim se Romæ malignari.

^d Pauperum; Quem rodunt omnes libertino patre natum.

^e Festive Quem vocas, pro Qui sum, & Emphatice; quasi dicat, major ero quam vel ipse putas.

^f Pulchre residunt & aspera de cygni cruribus.

^g Festive in canitiem suam.

^h Superne, ultima brevi, ut in tali-

bus Lucretius. Frustra reponit Muretus superna.

ⁱ Albos pilos habebat in digitis, canique capilli etiam in humeros defuebant.

^k Queritur Bentleius Horatium malum fecisse sibi omen nominando Icarum. Quantulum vitium hoc!

^l Hyperboreos campos Russiæ deserta nominat.

^m Marsæ, figurate pro Italæ. Marfi & Appuli bello feroces.

ⁿ Peritus, factus peritus. Torrentius. h. e. doctus.

Absint

Abfint ° inani funere nœniæ,

Luctusque turpes & querimonix:

Compesce clamorem, ac sepulchri

Mitte supervacuos honores,

* *Inani funere*; respexit ad veterum cenotaphia.

Q. HORATII FLACCI

Odarum seu Carminum

LIBER TERTIUS.

ODE I.

Horatius Stoicæ philosophiæ sacris initiatus, humana negotia atque studia ludibrio habet, & ut vulgi deliramenta ingenti animo spernit, parvo rure & continentia sua beatus.

Metrum ut in priori.

* ODI ° profanum ° vulgus, & ° arceo :
 ° Favete linguis; carmina ° non prius
 Audita Musarum & sacerdos

* Odi, non possum ferre. Sic namque Juvenalis. Non possum ferre, Quirites, Gravam urbem.

° Bene Profanum mox se dicturus Sacerdotem. Profani sacris non initiati. Hic per Allegoriam imperites dicit. Vet Schol. Profani quasi pro sano stantes ad Exor-
 tationem, non intromissi: Praconis enim voce ejusmodi summovebantur. Exais, *ἐκ τῆς βίχης*.

° Vulgus obtrepatores suos dicit, ob malignitatem & imperitiam. Vid. Ode 16. Lib. II.

° Arceo bene & ad Emphasin posuit, novit enim philosophicum carmen horum palato minime responsurum.

* Favete linguis; apto sermone usus est, & sacrificio & ludis: Nam in sacris taciturnitas, in ludis necessarius favor est. Favet ore quis per taciturnitatem. Vet. Schol. Hæc ad initiandos, non ad vulgus spectant.

° Non prius audita, h. e. virginibus puerisque; non autem canto virginibus puerisque, ut hætenus interpretes. Significat enim juventutem levibus & lascivis nœniis corrumpi solere: magnifice autem de suis carminibus sentit, tanquam utilibus & proficuis.

° Sacerdos modo pro vates, vel interpret. Ad Emphasin hoc dixit, quo ostenderet aliorum *Ἀπορίας*,

Virgi

Virginibus puerisque canto.

Regum timendorum ^a in proprios greges,

5

¹ Reges in ipsos imperium est Jovis,

Clari ² Giganteo triumpho,

Cuncta ³ supercilio moventis.

^m Est ut viro vir latius ordinet

⁴ Arbusta fulcis; hic ^o generosior

10

Descendat in ^p Campum petitor;

Moribus hic ^q melior que fama

Contendat; illi turba clientium

Sit major: *Æqua lege* ^r *Necessitas*

Sortitur insignes & imos;

15

Omne capax movet ^s urna nomen.

^t *Distriktus* ensis cui super impia

Cervice pendet, non ^u *Siculæ dapes*

Dulcem elaborabunt saporem;

Non avium citharæque cantus

20

Somnum reducent: somnus agrestium

Lenis virorum non humiles domos

Fastidit, umbrosamque ripam,

Non zephyris agitata Tempe.

DESIDERANTEM quod fatis est neque

25

^x Tumultuosum sollicitat mare,

Nec *sævus Arcturi* ^y *cadentis*

^a In proprios greges, quos scilicet ut pecudes agitant, gravioris atque superioris regni immemores.

¹ Reges in ipsos; ostendit omnes vindicta mininum subiacere. Vet. Schol.

² Giganteo triumpho; Argumento a majore utitur: innuit enim facilem esse de Regibus & Tyrannis Jovii triumphum.

³ Supercilio, h. e. contracto tantum supercilio, quod nutus genus est.

^m Est: h. e. Ufu venit, vel potest fieri. Frustra Bentleius de suo mutavit est in esto.

⁴ Arbusta, arbores vitibus connexa. Mancinellus. Ab Arbp, arbustum. Vinearum satorem dicit. Vet. Schol.

^o Generosior, genere potentior; vel numero & potentia propinquorum graciosus.

^p In campo Martis comitia erant populi Romani. Vet. Schol.

^q Melior que posuit pro melior atque; ideo Melior & que separanda duxi.

^r Necessitas, Mori. Vet. Schol.

^s Urna; hac secundum vulgarem illam opinionem, qua affirmabant sorte singulos ad mortem ab Orco trahi. Vet. Schol.

^t Distriktus; Notissima est de Damocle atque Dionysio historia.

^u Sicula dapes Συκευαρια τραπέζα, h. e. Syracusana mensa, Græcis proverbio erat.

^x Tumultuosum. Sequentia mercatorum avaritiam tangunt.

^y Cadentis & Orientis Ἀντιθέτα sunt. Vet. Schol. Ὅταν ἀντιθέτως οἱ ἑσπερος ἀφελαιῖν ἢ θάλασσα. Theocriti Schol, citante Lambino.

Impetus,

Impetus, aut orientis Hædi:

Non verberatæ grandine vineæ

• Fundusque mendax, arbore nunc aquas

30

Culpante, nunc torrentia agros

Sidera, nunc hyemes iniquas.

Contracta pisces æquora sentiunt,

• Jactis in altum molibus; huc ^b frequens

^c Cæmenta demittit ^d redemptor

35

Cum famulis, dominusque terræ

Fastidiosus. Sæd timor & minæ

Scandunt eodem quo dominus; neque

Dedit ærata triremi; &

• Post equitem sedet atra cura.

40

Quod si dolentem nec ^e Phrygius lapis,

Nec purpurarum ^f sidere clarius

^h Delinit usus, nec Falerna

Vitis, ⁱ Achæmeniumque ^k costum:

Cur ^l invidendis postibus, & novo

45

Sublime ritu ^m moliar atrium?

Cur valle permutem Sabina.

Divitias ⁿ operosiores?

* Fundum pomarium jam dicit.

• Jactis, verbo usus est fabricantium. Vet. Schol. Vide quæ diximus Od. 18. Lib. II.

^b Frequens redemptor; Enallage numeri: frequentes sunt qui densi veniunt.

^c Cæmenta, fundamenta. Vet. Schol. Lapides non magni modi. Nonius. Casura lapidum. Mancinellus.

^d Redemptor, fabrica susceptor. Vet. Schol.

^e Post Equitem; festivissimus Iconismus hic est.

^f Phrygius lapis, Synadicus: In Synada enim Phrygia civitate marmora ista caduntur. Vet. Schol. Erant rubris maculis, Torrentius.

^g Sidere clarius; h. e. Quamvis clarior. Vet. Schol. Cruq.

^h Optimi Codd. delinit non delinit. Sic & Vet. Schol. Cruq.

ⁱ Bentleius pro Achæmeniumque, de suo posuit Achæmeniumve, cum parum intersit. Videtur mihi Achæmeniumque ἀχαιονίδης dici pro nec Achæmenium.

^k Costum, Unguentum Costinum quod & Nardinum.

^l Invidendis postibus; ambitiosis januis. Nec varios inhiant pulchra testudine postes. Vet. Schol. Nam testudine etiam januarum postes ornabant lauri.

^m Moliar; extruam. Vet. Schol. Molirique arcem. Virgil.

ⁿ Operosiores, laboriosiores. Vet. Schol.

ODE II.

Virum fortem & honestum oportere supra vulgus sapere, hoc est, voluptates, divitias, popularem auram & Epicuri dogmata contemnere.

Metrum ut in prima.

ANGUSTAM ^a amice pauperiem pati

^b Robustus acri militia puer

Condiscat; & Parthos feroces

^c Vexet eques metuendus hasta:

Vitamque sub ^d divo, & trepidis agat

In rebus: ^e illum ex mœnibus ^f hosticis

Matrona bellantis tyranni

^g Prospiciens, & adulta virgo,

^h Suspiret; Eheu! ne rudis agminum

ⁱ Sponsus laceffat regius ^k asperum

Tactu leonem, quem cruenta

Per medias rapit ira cædes.

^l DULCE & decorum est pro patria mori:

Mors & fugacem ^m persequitur virum;

^a Idem Latinis *Amice pati*, quod Græcis φίλος εἶναι, h. e. aquo animo ferre: id enim φίλον est quo contenti esse possumus. Omnes MSS. Torrentii & Cruquii habebant *amice*, non *amici*, uti Vulgati Codices: Sic etiam legit Stephanus & Lubinus una cum Veneta Editione.

^b *Robustus*, h. e. cum aetate robustus est, ac per hoc adolescens est. Vet. Schol. Reposui autem aetate robustus ex ingenio, cum editum esset, ita robustus. *Robusta aetas* juxta Ulpianum xxv annorum. Torrentius.

^c Bene *Vexet* dicturus hasta. Vexatio enim irritatio quædam molesta & inquieta est.

^d Meliores libri habent *sub Divo*, non *sub Dio*, quod supra etiam monuimus.

^e *Illum ex mœnibus*; pulcherrima Enargia hæc, opportune atque e re conficta fabella.

^f *Vetuste hosticis* pro hostilibus, quod jam monuimus.

^g *Prospiciens*, e muris scilicet, vel aliqua fenestra.

^h Bene *Suspiret*, nam *Eheu!* suspirium est.

ⁱ *Sponsus*, Regiæ puellæ amatus.

^k *Asperum tactus*: qui tactus asperatur. Vet. Schol. h. e. Quem neque tangere consultum foret.

^l Imitatus est hoc versu Tyræum, cujus hoc Distichon existat:

Τὸ θανάμυνας γὰρ καλὸν ὅτι πρὸς μάχῃσι πιστότα

Ἄνδ' ἀλαβὼν ἀνδρὶ ἢ πατρὶδι μαρτυρεῖται.

Et in sequenti Simonidem, ut adnotavit Cruquius:

Ὅ δ' αὖ θάνατος ἱκίχῃ ἢ φουρμάχῳ.

Ἐκίχῃ, sic recte Bentleius pro ἱκίχῃ.

^m Bentleius ex conjectura posuit *consequitur*, quo responderet τῷ ἱκίχῃ. Alii judicent; ego sto contra.

Nec

Nec parcit imbellis juventæ
 Popliiibus, ^atimidove tergo.
 Virtus repulsæ ^onescia ffordidæ
 P Intaminatis fulget honoribus;
 q Nec fumit aut ponit secures
 Arbitrio popularis ^rauræ.
 Virtus, recludens immeritis mori
 Cælum, ^snegata tentat iter via;
^tCœtusque vulgares & ^uudam
 Spernit humum fugiente penna.
 Est & fideli ^vtuta silentio
 Merces: ^yvetabo, qui ^zCereris sacrum
 Vulgârit arcanæ, sub iisdem
 Sit trabibus, fragilemque mecum
 Solvat ^aphaselum: sæpe Diespiter
 b Neglectus ^cincesto addidit integrum:

15

20

25

30

^a Vet. Schol. cum bonæ notæ MSS. habebant *Timidove*, non *Timidoque*, quod & ego probo.

^o *Nescia ffordidæ*; Cato virtutis suæ con-^ccius corruptum populi iudicium contempsit. Vet. Schol. Imo, quæ die repulsus fuit pila lussit. Seneca, citante Torrentio.

^p *Intaminatis*, h. e. pollutis vulgi manibus non tactis: nam *contaminare* (teste Donato) est rem aliquam inquinatis manibus tractare.

^q *Nec fumit, aut ponit*; in se habet honorem. Vet. Schol. Quia non est Consul unius anni, ut alibi ad Lolium.

^r *Auram* nominat, quippe rem mirabilem & incertam. Sapiens vero juxta Stoicos perpetuo magistratu fungitur.

^s *Negata via*; inconsuetum per iter. Vet. Schol. h. e. Ipsa viam vel facit, vel invenit.

^t *Cœtus vulgares*, indocti vulgi consortia nominat.

^u *Udam humum* posuit pro pollutam & sordidam. Gloriz enim securus est qui secum habitat.

^v *Græcis acute dicitur, Τῷ Ἠρώ*

ἀσφαλὲς ὁ μισθός, h. e. *Silentii tuta merces*. Taciturnitas enim mercedem suam secum habet.

^y *Ἐν ἡδὲ* dicitur *vetabo*, significat enim se istos pro pestibus habere.

^z *Mysteria Cereris* olim pro maximis & sanctissimis habebantur. Ceres Terra mater lugebat Proserpinam filiam a Plutone raptam, h. e. Lunam absentem & apud inferos morantem.

^a *Phaselus*, Egyptiis fluviale navigium phaseli leguminis forma, & fictilis, autore Juvenale. *Phaselus* velox & oblonga navis. Vet. Schol. Bentleio placet declinatione Græca dici *Phaselon*, autoritate quorundam Codicum. Parum tamen refert, cum Horatius non semper affectet declinare Græce. Ego igitur *Phaselum* servo.

^b *Neglectus, contemptus*. Vet. Schol. Sic Od. 2. Lib. I. *Neglectum genus ἔρνευτες*.

^c *Incestus* est qui sacra polluit, vel non caste adit: adeoque impurus atque impius.

¶ Raro

^d Raro antecedentem scelestum

^e Deseruit pede Pœna claudo.

^a Raro antecedentem; hoc proximum est illi quod dicitur; deos iratos pedes laneos habere. Vet. Schol. Lento gradu ad vindictam sui divina procedit ira, tarditatemque supplicii gravitate compensat. Val. Maximus, citante Mancinello.

^b Bene deseruit dicturus claudo. Deserimus, vel relinquimus quod persequendo assequi non valemus. Est autem Pœna pro Nemefi, vel Furia, quæ Græcis Πόνος est.

ODE III.

Pulcherrima Dilogia declarat Divum Augustum ob justitiam invictamque animi magnitudinem in deorum numerum receptum, & contra M. Antonium perfidia & muliebri molliæ infamem Diis invisum periisse: Quin & Deos universos, consopito jam civili bello, consensisse ad stabiliendum Romanorum imperium.

Metrum ut in priore.

JUSTUM & tenacem propositi virum,
Non civium ardor prava ^bjubentium,
Non ^cvultus instantis tyranni,
Mente ^dquatit solida, neque Auster
Dux inquieti turbidus ^e Adriæ,
Nec fulminantis ^fmagna Jovis manus:
Si fractus illabatur ^gorbis,

5

^a Non animadverterunt interpretes ab isto verbo rotius Odes intellectum pendere. Injurius est Ludovicus Desprez cum dicat *Vatem* in hac Ode cæco impetu ferri.

^b Proprie *Jubere* de plebe Romana dicebatur cum more majorum postulabat quid fieri.

^c *Vultus*, Severitas. Vet. Schol. h. e. truculentus vultus. Unde *vultuosi* qui vultu terrent; qualis Antonius, qui *Audacis* nomen amabat: verecunde tamen & recte hunc ubique percutit.

^d Bene *quatit* subjecturus solida. Mens est animi propositum vel consilium. Vet. Schol. Si te propositi nondum pudet, atque eadem est mens. Juvenal.

^e In Adria Adriaci pugna committe-

batur.

^f Bentleius magni fecit de magna Jovis manus reponere magna manus Jovis, auctoritate tantum Venetæ Editionis: Atque hæc apponit, "Paucis a natura datum est habere aurem". Certe auri meæ prior lectio magis placet; verum ea minus fortasse docta est.

^g Orbem jam cælum vocat, quod veteres Græci ex solido ære vel etiam ex lapidibus (uti Anaxagoras) constitisse stolidè credebant: Contra Orientales ex panno factum putabant: nam pro tentorio vel conopeo habebant, quod apud eos, præsertim antiquissimis temporibus, summum erat. Alludit etiam ad Græcorum Proverbium, *Τί ἐστι τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἀντίοδος*, h. e. Quid si cælum

Impa-

Impavidum ferient ruinæ.

^b Hac arte ⁱ Pollux & vagus Hercules

^k Enifus, arces attigit igneas;

Quos inter Augustus recumbens.

^l Purpureo bibit ore nectar:

Hac te merentem, ^m Bacche pater, tuæ

Vexere tigres indocili jugum

Collo trahentes: hæc Quirinus

ⁿ Martis equis Acheronta fugit,

Gratum elocuta ^o consiliantibus

Junone divis; ^p Ilion, Ilion

^q Fatalis incestusque iudex,

Et ^r mulier peregrina vertit

In pulverem, ex quo ^s destituit deos

Mercede pacta Laomedon, mihi

Castæque ^t damnatum Minervæ

Cum populo & duce fraudulento.

Jam nec Lacææ ^u splendet adulteræ.

ruat. Erasim. & Mancinell. Vet. Schol. bene notat *Avāciā*, vel gradationem a populo ad Jovem & cœlum.

^b Doctæ Donatus artem a Græco *Agēdā* deducit, quod virtus est: Est enim *agēdā* ab *āplaw*, masculus, ut virtus a viro.

ⁱ Notum est Pollucem cum fratre Castore & Hercule tyrannos, atque alia monstra contudisse.

^k Cum alii Codd. habeant *Inmixus*, plures *Inmisus*, nonnulli etiam *Enifus*, nos cum eleganti viro Jac. Cruquio *Enifus* maluimus.

— Vix mane recentes

Enituntur equi.

Ovid. de solis equis. Bene igitur, subjecit *Attigit*.

^l Apagæ miniatula deorum ora, cum constet nectar fuisse rubro colore.

^m *Pēdēs dē Aivōitō Nīkag*

Existēzæc.

Anacreon.

ⁿ Bacchus & Quirinus Legumlatores & civilis vitæ aurores fuere.

^o Martis equis; h. e. quadrigis Martis cœlum conscendit: *Quirinum* in

honorem Augusti laudat. Vet. Schol. Pulcherrimo Episodio reliqua exsequitur.

^o Consiliantibus; *Consilium* habentibus diis de recipiendo Romulo in numerum deorum. Vet. Schol.

^p Ilion, Ilion; Amara recordatio.

^q Fatalis ob Cassandræ vaticinium & quod obscœnus. Antonium obscure significat.

^r Mulier peregrina, Helena & Cleopatra. Vid. quæ supra diximus Ode 15. Lib. I. Notum est peregrinas fuisse veteribus infames.

^s Destituit deos; Laomedon pro murum Troja perfectione non solverat votum numinibus promissum. Vet. Schol. Tangit infidam Antonii Triumviri amicitiam; quam Suetonius dicit, *Semper fuisse dubiam & reconciliationibus variis male fœcillatam*.

^t Damnatum, Destinatum ad perendum. Vet. Schol. Bene casta, quia incestus iudex dixerat. Idem.

^u Splendet, pretiosa veste. Hinc Cornelio Celso *Splendida persona*, pro fortunato dicitur,

Famofus

Famofus hofpes, nec Priami domus

Perjura pugnaces Achivos

Hecforeis * opibus refringit;

Noftrisque y ductum feditionibus

Bellum * refedit: a protinus & graves

Iras, & invifum nepotem,

b Troica quem peperit facerdos,

Marti c redonabo. Illum ego lucidas

Inire fedes, ducere neftaris

Succos, & d adfcribi e quietis

Ordinibus patiar deorum.

Dum longus inter ſæviat Ilion

Romamque pontus, qualibet exfules

In parte f regnanto beati;

Dum Priami, Paridisque buſto

Inſultet armentum, & catulos feræ

Celent inultæ; g ſtet Capitolium

Fulgens, triumphatiſque poſſit

Roma ferox dare jura Medis.

Horrenda late nomen in ultimas

Extendat oras; qua medius liquor

Secernit Europen ab Afro;

Qua tumidus rigat arva Nilus:

Aurum h inrepertum, & ſic melius ſitum;

Cum terra celât, i ſpernere fortior,

* Opibus pro auxiliis ponuntur, ut in
Fer opem. Vet. Schol. Hecforem dicit
Brutium.

y Ductum feditionibus; hoc etiam Di-
logos de bello inter Triumviros.

a Refidet quod ſubſidit.

b Protinus, debinc. Vet. Schol. h. e.
in poſterum, quaſi porro tenus.

c Magni non eſt quod Bentleius
malit Troia ſacerdos; quam Troica.
Græca Adjectiva in ædæ raro placent
illi, puto quod auri ſuz præcipue fidem
habeat.

d Redonabo, quia in cælum patris
quadrigris rediit, ut ſuperius diximus.
Sic in cælum redas.

e Bene Adſcribi & Ordinus, tanquam

de Senatu alienjus Reipublicæ. Græ-
cæ enim Reſpublicæ Jovem crediderit
regnâſſe in Republica; atque hæc pri-
ma Polytheiſmi origo fuiſſe videtur.

f Quietis; Philoſophi Epicurei hanc
beatitudinem diis dederunt, qua eos otioſos
eſſe & nihil curare, nec alicujus rei ſollicitu-
dine teneri dicant; ſemel mundo lege diſ-
poſito. Vet. Schol. Cruq. Non pror-
sus valedicit Epicuro.

g Regnanto, ut ſunt pro ſint, Futurum
pro Præſenti. Vet. Schol. Cruq.

h Stet; Modo Permiſſivo dicit.

i Magis placet Inrepertum ex MSS.
quam inrepertum, quod tamen perinde
eſt.

j Spernere fortior; vult ſignificare;

H

Quam

Quam cogere humanos in usus,
 Omne sacrum rapiente dextra.
 Quicunque ^k mundi terminus obstitit,
 Hunc tangat armis, visere gestiens
 Qua parte debacchentur ignes,
 Qua nebulae pluviiue rores.
 Sed bellicosus fata Quiritibus
 Hac lege dico, ne ^l nimium pii,
 Rebusque fidentes, avitæ
 Tecta ^m velint reparare Trojæ.
 Trojæ renascens ⁿ alite lugubri
 • Fortuna tristi clade iterabitur,
 Ducente victrices catervas
 Conjuge me Jovis & sorore.
 Ter si refurgat murus aheneus
 P Autore Phæbo, ter pereat meis
 Excisus Argivis, ter uxor
 Capta virum puerosque ploret.
 ¶ Non hæc jocosæ conveniunt lyræ :
 Quo Musa tendis ? define ^r pervicax
 Referre sermones deorum, &
 Magna modis ^s tenuare parvis.

oportere eos ad stabiliendum imperium
 iustitiam colere, quæ avaritiæ maxime
 contraria est.

^k Mundi obstitit videtur nobis longe
 probabilior lectio, etsi placeat Bentleio
 mundo. Certe & torrida & frigida
 zona obstacula fuere exercitibus Ro-
 manorum.

^l Nimium pii; fuere sane Romani in
 Ilioneses semper pii, eorumque urbem
 a C. Fimbria in bello Mithridatico de-
 leram recondidere. *Fabulam de trans-
 ferendo ab Augusto Ilium imperio* (ut
 eruditi viri Petri Rodellii verbis utar)
 e cerebello suo commentus est Tana-
 quillus Faber, quod legerit apud Sue-
 tonium in divi Julii vita, *Famam per-
 crebuisse eum vel Alexandriam, vel Ilium
 migraturum.* Quid hoc ad Augustum ?
 Antonius erat qui accepta in matri-
 monium Cleopatra orientis ambebat
 imperium. Bene sane & convenienter
 Horatius, quo efficacius prober ater-

mon Junonis vulnus jam sanatum, &
 firmam cum Romanis pacem concilia-
 ram, fingit iracundiam & suspicacem
 deam cum illis pepigisse de non con-
 dendo Ilio.

^m Velint modo pro parent.

ⁿ Alite lugubri, forsan bubone vel
 strige ululante.

^o Fortuna pro opes posuit. Magnas
 enim opes Fortunam dicimus.

^p Autore modo pro conditore vel
 factore.

^q Bentleius edidit, autoritate quo-
 rundam Codicum, *Non hoc jocosa conve-
 niat lyræ, cum fateatur primas editio-
 nes habuisse non hac convenient, quod
 vel prima facie verius apparet.*

^r Pervicax, licentior; Vet. Schol.
 h. e. minus verecunda.

^s Bene tenuare dicturus parvis. *Ex-
 tenuare humilitate Lyrici carminis.* Vet.
 Schol.

ODE IV.

Composito civili bello Augustus cohortes suas per colonias jam distribuerat, atque otio & Musis sese dederat. Ostendit igitur Horatius tam leni & Musico ingenio nihil a tumultuante plebe metuendum; atque hoc exemplo suo firmat, qui eandem ob causam vel ab ipsis incunabulis in deorum immortalium tutela fuerat.

Peragit tranquilla potestas, Quod violenta nequit.

Metrum ut in priore.

DESCENDE cælo, & ^b dic age tibia
Regina longum Calliope melos,

Seu voce nunc mavis ^c acuta,

Seu ^d fidibus, citharave Phœbi.

^e Auditis? an me ludit ^f amabilis

Infania? audire & videor ^g pios

Errare per lucos, amœnæ

Quos & aquæ fubeunt & auræ.

Me ^h fabulosæ ⁱ Vulture in Appulo,

^k Nutricis extra limen Apuliæ,

Ludo ^l fatigatum que somno,

5

10

^a Descende cælo; Theologi veteres qui cælum canere dicebant, singulis Musis suos orbes tribuebant. Jac. Cruquius ex Macrobio. Pythagorici enim omnia numeris constare crediderunt cum veteribus Ægyptiis.

^b Dic age: Alcmænam expressit, qui sic ordiebatur, Μῶς' ἄγε Καλλιόπῃ Σούσῃ Διός. Idem vir doctus.

^c Acuta, liquida. Vet. Schol.

^d Fidibus modo pro lyra posuit. Phæbus invenit citharam, ut Mercurius lyram. Torrent. Credo citharæ non fuisse nerveas fidiculas. Erat autem cithara deltoti fere forma.

^e Auditis? Apostrophe ad sodales. Tanquam veneris invocata, inquit Ver. Schol.

^f Amabilis infania; Error mentis, sive Enthusiasmus. *

^g Pios modo pro sanctos & castos. Notum est Lucos fuisse terrestrium deorum templa, præsertim primis temporibus.

^h Palumbæ jam fabulosa dicuntur, quia

multa de iis fabulantur Poeta. Lambin. Erant etiam Veneri dicata. Mancinellus.

ⁱ — Simul & Garganus & arva

Vulturis & calidi lucent buxeta Matini. Lucan. citante Landino.

^k Qui Apuliam pro regionis nomine accepit, facili negotio Nutricis in Altricis mutavit. Siquidem ut Plinius tradit altrix patria dicitur. Nos cum Torrentio, Cruquio, Mancinello, Ascensio Badio, quibusdam optimæ notæ MSS. omnibusque veteribus Scholastis audacter nutricis reposuimus. Quid enim Vulture in Appulo extra limen Apuliæ? Mire se torquet Ludovicus Desprez, ut aliquem sensum tandem eliciat. Potest etiam Apulia esse nomen adjectivum, ut sit Nutrix Apulæ, ut apud Gellium Terra Græcia: atque hoc rectius videtur. Certe frustra se torquent Interpretes, atque ipse magnus Bentleius.

^l Puto separandam esse particulam que a fatigatum.

Fronde ^m nova puerum palumbes
 Texere; mirum quod foret omnibus,
 Quicumque celsæ ⁿ nidum ^o Acherontiae,
 Saltusque Bantinos, & arvum
 Pingue tenent ^p humilis Ferenti,
 Ut tuto ab atris corpore viperis
 Dormirem, & urfis; ut ^qpremerer ^r sacra
 Lauroque, collataque myrto,
^s Non sine diis ^t animosus infans.
 Vester, Camœnæ, vester in arduos
 Tollor Sabinos; seu mihi ^u frigidum
 Præneste, seu Tibur ^x supinum,
 Seu ^y liquidæ placuere Bajæ.
 Vestris amicum fontibus & choris,
 Non me Philippis versa acies retio,
^z Devota non extinxit ^a arbos,
 Nec Sicula ^b Palinurus unda.
 Utcunque mecum vos eritis, libens
 Infanientem ^c navita Bosphorum
 Tentabo, & arentes arenas
 Littoris Assyrii, viator:
 Visam Britannos ^d hospitibus feros,

15

20

25

30

^m Nova, viridi. Vet. Schol. Sic per novum dicitur.

ⁿ Nidum; imitatus est Ciceronem qui Ithacam asperrimis le is tanquam nidulum affixam dicit. Landinus.

^o Acherontia, Bantia & Ferentum oppida sunt Apuliz, Venuliz vicina.

^p Humilis; in valle siti. Vet. Schol.

^q Premerer, regerer, defensorer. Vet. Schol.

^r Sacra lauro; in omen futuri Poeta. Vet. Schol.

^s Non sine Diis; & Διὶν ἄρεα. Pindar. Erasmus.

^t Animosus; quia solitudinem nemoris non expaverat. Tanquam si numen sibi inesse velit. Vet. Schol.

^u Frigidum; propter situm in vertice collis.

^x Supinum; quia in ascensu montis est constituta. Vet. Schol.

^y Liquidæ; puri aeris. Vet. Schol.

^z Devota; execrabilis. Vet. Schol.

^a Benteleius mavult arbor, ut supra bonor: nollem litigari in nugis. Hoc ille tamen facit fuga sibili.

^b Palinurus; ostendit se circa Palinurum promontorium periclitatum. Vet. Schol.

^c Navitam hic pro navigante posuit. Vet. Schol.

^d Hospitibus feros; Britanni immolare hospites ferebantur. Vet. Schol. Hoc de Hibernis magis intelligendum. Sanctus Hieronymus scribit se duos Scotos (h. e. Hibernos) in Gallia vidisse humano cadavere vescentes. Nostra etiam tempestate superbissimi sunt in ea insula contra peregrinos, seque solos homines putantes, reliquos pro brutis pene habent. Landinus. Mitius paulo Torrentius in Contraneos meos: Nunc quoque erga externos non

Et

Et lætum equino sanguine ^c Concanum :

Vifam pharetratos ^f Gelonos

35

Et ^g Scythicum ^h inviolatus amnem.

Vos Cæsarem ⁱ altum, militia simul

Feffas cohortes ^k abdidit oppidis,

Finire quærentem labores,

^l Pierio recreatis ^m antro :

40

Vos ⁿ lenie confilium & datis, & dato

Gaudetis ^o almæ. ^p Scimus ut impios

Titanas immanemque turmam

Fulmine ^q sustulerit ^r caduco,

Qui terram inertem, qui mare temperat

45

Ventofum, ^s & umbras, ^t regnaque tristia,

Divosque, mortalesque turbas

Imperio regit ^u unus æquo.

tam feri quam malevoli sunt, ut esse par est a reliquo orbe divisos.

^c Concani, *Scythica gen.* Torrent. Erant & Cantabri horum, ut fertur, coloni.

^f Gelonos; *Alanos* dicit ut ego sentio.

^g Scythicum amnem *Tanaim* dicit; Vet. Schol.

^h Inviolatus, *intactus Musarum tuitione.* Vet. Schol.

ⁱ Altum; *magnum.* Vet. Schol. Interpres Gallus *ridicule Alumnus* posuit.

^k Abdidit; *interius recondidit.* Vet. Schol. Ad *Emphasin* posuit; significat enim exercitum e conspectu summotum adeoque latere. Miror potuisse placere *Bentleio reddidit oppidis pro abdidit*, auctoritate minus notorum Librorum.

^l Pierio antro: *Cæsarem studiosum fuisse Poetica ostendit.* Vet. Schol. *Poeticam summam* attigit. *Suetonius.*

^m Bene Antro de Nymphis.

ⁿ Lene ad philosophia moderationem dicit. Vet. Schol. In consilium duæ voeales eliduntur.

^o Almæ; *Sancta.* Vet. Schol. *Cruq.* Alma, antiqua vox, Phrygibus & Syris Amma mater est & cubitus, Ægyptiis Ammon Jupiter, h. e. Pater; hinc

Latinis *Almus* & *alma* pro venerabili & sancto: *alumnus* item & *alumna* active sumuntur interdum.

^p Scimus ut impios; ostendit vires sine prudentia non solum vanas esse, sed etiam adversas sibi. Vet. Schol. Fidenter posuit *scimus* ut ostendat nihil Augusto a plebe verendum. Ignoravit vir doctus *Ludovicus Desprez* candidum & liberale *Horatii ingenium*, cum hæc de *Bruto* & *Cassio* interpretatus esset.

^q Sustuleris; h. e. nullo pene negotio confecit; *Emphaticos.*

^r Bentleius de suo reposuit *corusco* pro *caduco*. Equidem existimo *caduco* meliorem habere *Iconismum*, quam *corusco*. Neque sane necesse est ut *caducum* semper significet quod ex infirmitate sua cadit, quod ille autumat.

^s Bentleius satis probabili ratione de *et* *urbes*, fecit *et* *umbras*. Quid enim hic facit *et* *urbes*, cum postea sequatur *mortalesque turbas*, quibus *urbes* contineri necesse est. *Umbras* autem modo figuratum est pro *Inferos*. Hoc ostendunt sequentia.

^t Regnaque tristia; h. e. *Inferos*; per *Euphemismum* pro *dira*.

^u Unus æquo; commendat monarchiam *Augusti*.

Magnum illa terrorem intulerat Jovi
 Fidens juvenus, horrida brachiis, 50
 Fratresque * tendentes opaco
 Pelion imposuisse Olympo.
 Sed quid Typhœus, & validus Mimas,
 Aut quid † minaci Porphyryon statu,
 Quid Rhœcus, evulsisque truncis 55
 Enceladus jaculator audax,
 Contra sonantem Palladis ‡ ægida
 Possent † ruentes? Hinc † avidus stetit
 Vulcanus; hinc matrona Juno, &
 Nunquam humeris positurus arcum, 60
 Qui rore puro † Castaliæ lavit
 Crines solutos, qui Lyciæ tenet
 † Dumeta natalemque sylvam,
 Delius & † Patareus Apollo.
 Vis consili expers mole ruit sua : 65
 † Vim temperatam dii quoque provehunt
 In majus: iidem § odere vires
 Omne nefas animo † moventes.
 Testis mearum centimanus Gyges
 Sententiarum, notus & integræ 70
 Tentator † Orion Dianæ,
 Virginea domitus sagitta.
 Injecta monstris terra dolet suis;
 Mœretque partus fulmine † luridum
 Missos ad Orcum; nec peredit 75
 Impositam celer ignis Ætnam:

* *Tendentes*; Metaphora a dirigendo
 arcu.

† *Minaci*; in ipsa corporis altitudine
 mina quadam videntur esse & horror. Vet.
 Schol.

‡ *Vide Ode 15, Lib. I.*

§ *Ruentes*; inconsiderate venientes. Vet.
 Schol.

† *Avidus*; sic Virgil. *Illicet ignis*
edax. Landin.

‡ *Castalia fons* est in monte Parnasso.
 Vet. Schol.

§ *Propter asperitatem loci dumeta dixit,*

Vet. Schol.

† *Patareus*: Trisyllabon pro Tetra-
 syllabo, a Patara Lyciæ oppido.

‡ *Vim temperatam*; vult ad Augustum
 reverti. Vet. Schol.

§ *Odere*; quia execrabilis. Vet. Schol.

† *Moventes*; molientes.

‡ *Orion venator fuit, qui stuprare cona-*
tus Dianam ejus sagittis occisus est. Vet.
 Schol.

§ *Luridum*, inferno colore fœdatur.
 Vet. Schol. A liveo lutor, & a lu-
 tor luridus; plumbeus scilicet color.

Incon-

Incontinentis nec ¹ Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiae additus
Custos: amatorem trecentae
^m Pirithoum cohibent catenae.

80

¹ Tityus Latenam voluit stuprare. Vet. Schol.

^m Pirithous Proserpinam raperatentavit. Vet. Schol.

ODE V.

Narrata praeclara Attilii Reguli historia ostendit Augustum, instaurata veteri militari disciplina superiorum temporum negligentia collapsa, Rempublicam restituisse, imperiumque Romanum aequale ipsius Jovis imperio reddidisse. Siquidem ut ait Suetonius, disciplinam severissime rexit.

Metrum ut prius.

COELO ^a tonantem ^b credidimus Jovem

Regnare: praesens divus habebitur
Augustus, ^c adjectis Britannis
Imperio, gravibusque Persis.

^d Milesne Crassi conjuge barbara

5

^e Turpis maritus vixit? & hostium

(^f Pro curia, in verique mores!)

Consenuit focerorum & in armis,

^h Sub rege Medo, Marfus & Appulus,

^a Tonantem; Leve argumentum & vulgare. — Per fulmina tantum Scipio adhuc solum caelo regnare Tonantem. Lucan. citante Vet. Schol.

^b Credidimus; quod credimus plerumque falsum est, ut scire Donatus. Ergo si fama, inquit, tantum magnitudine deos credimus, quanto magis de Augusti divinitate credendum est, cujus virtutem & potentiam non audiri asserit, sed videri. Vet. Schol.

^c Caesar Britannos & Parthos benevolentia tenuit. Torrent.

^d Milesne Crassi; Deditus Crassi commemorat ut plus Augustum faciat eronere. Vet. Schol. Erat etiam Crassus Romanorum omnium potentissimus.

^e Turpis maritus; justum matrimonium non erat nisi inter cives. Torrent.

^f Pro Curia! Exclamatio sua pro. Vet. Schol. Supplendum per Syllepfin Pro Curia inversa: est enim Negra exordium, vel Praeparatio, ad ea quae mox de Regulo Senatuque Romano dicturus est.

^g Nisi deesset autoritas forsitan probarem Bentleii emendationem in armis pro in armis. Verum unde scire possumus nullos Crassi milites stipendia meruisse sub Parthorum Rege?

^h Sub rege Medo ad Emphasis posuit; siquidem effeminati & molles erant Medi; contra Marfi & Appuli rustici & duri.

ⁱ Anciliorum & ^k nominis & ^l togæ
Oblitus, ^m æternæque Vestæ,
ⁿ Incolumi Jove, & urbe Rōmā?
Hoc ^o caverat mens provida Reguli,
Dissentientis conditionibus.

Fœdis, & exemplo ^p trahenti
Perniciem veniens in ævum;
Si non periret ^q immiserabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixā delubris, & arma

Militibus ^r sine cæde (dixit)
Direpta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portasque non clausas, & arva

Marte coli populata nostro,
Auro repensus ^s scilicet acrior
Miles redibit: ^t flagitio additis
^u Damnum. NEQUE amissos colores
Lana refert medicata ^x fuco:

Nec vera virtus, cum semel ^v excidit,
Curat reponi ^z deterioribus.

ⁱ Ancile posuit pro oraculo quod cum ancili datum est, ibi fore imperium ubi fuisset ancile. Landinaus. Ancilia (teste Varrone) eadem forma erant qua & Thracum Peltæ. h. e. Utrinque antica, ut Crora nostra vel etiam character quo vulgo oſtonarium numerum signamus.

^k Nomen pro bellica fama dixit.

^l Pro dignitate togam posuit. Vet. Schol.

^m Aternus Vestæ ignis imperii æternitatem promittebat.

ⁿ Incolumi Jove; supra ostendimus Ode 2. Lib. I. urbem Romanam fuisse in Jovis Capitolini tutela.

^o Caverat, i. e. Providerat ne. Vet. Schol. Bene igitur subjecit provida.

^p Bene Lambinus cum Gulielmo Cantero & Vet. Schol. Cruquii, trahenti posuit pro trahenti. Trahenti, h. e. traducenti.

^q Immiserabilis modo pro Immiserata.

^r Sine cæde, h. e. sine commissione pugna. Vet. Schol. magis tamē sine cæde deripientium, quod efficacius ad Romanam disciplinam significandam videtur.

^s Ironice dicitur scilicet.

^t Flagitium; crimen dignum flagris, vel summa turpitudine.

^u Damnum modo pro sumptu dixit: nam damnosus, impense prodigus dicitur.

^x Fucus herba marina est, qua tinctorum purpureum colorem imitantur, Græcis φύκος, hic figurate pro quovis colore.

^v Bene excidit dicturus reponi: reponuntur enim statuae quæ excidere solent: bene etiam hæc de virtute tanquam dea.

^z Deterior a bono, pejor a malo dicitur. Vet. Schol.

10

15

20

25

30

Si

Si pugnat ^a extricata densis
Cerva ^b plagis, erit ille fortis,
Qui ^c perfidis ^d se credidit hostibus;
Et Marte Pœnos ^e proteret altero,
Qui lora restrictis lacertis

35

Sensit iners, timuitque mortem:
^f Hic unde vitam fumeret inscius,
^g Pacem duello miscuit: O pudor!
O ^h magna Carthago probrosis
ⁱ Altior Italiæ ruinis!

40

Fertur pudicæ ^k conjugis osculum,
Parvosque natos, ut ^l capitis minor,
^m Ab se removisse, & virilem
ⁿ Torvus ^o humi posuisse vultum;
Donec ^p labantes consilio patres

45

Firmaret ^q autor nunquam alias dato,
Interque ^r mœrentes amicos
Egregius properaret exsul.
^s Atqui sciebat quæ sibi barbarus

^a Extricata, expedita; Græci enim *περίχαι* capillos dicunt. Landin. Erant enim *Troica* tendiculæ ex pilis factæ quibus aucupes illaqueandis avibus utebantur.

^b Plagis jam figurate pro retibus. Plaga enim proprie funes retium sunt. Vet. Schol.

^c Bene perfidis de Pœnis, unde Proverbium, *Punica fides*.

^d Ex propria conjectura Bentleius reposuit *se deditis* pro *se credidit*; quod non erat opus. Ejusmodi *Μελέων* sic usitatissima est.

^e Proteret, proculcabit.

^f Quid facit Bentleii hinc pro hic, atque aptius pro inscius? quæ tamen ille editioni suæ inseruit ob raritatem Codicum ut puro.

^g Pacem duello miscuit; qui tanquam in pace hostibus se crediderit. Vet. Schol.

^h Magna Carthago ab arcolis vocabatur. Vet. Schol. Erat enim in Hispania altera Carthago hac minor.

ⁱ Bene altior subiecturus ruinis.

^j Martia illi nomen erat, autore Silio.

^k Minuitur capite qui amissa libertate definit esse in numero civium. Capitibus enim veteres numerabant, ut nos etiam hodie. Civium Romanorum capita cenforum libris describebantur. *Indecorum duxit matronam Romanam servum osculo dignum putare*. Vet. Schol.

^l Magni fecit Bentleius, autoritate bonæ notæ Codicum reponere *Ab se* pro *A se*: quid refert scire an hoc recte fecerit?

^m Torvus, terribiliter constans. Vet. Schol. Cruq.

ⁿ Humi posuisse, ne ad affectum vel aspectu traheretur. Vet. Schol.

^p Bene labantes adiecturus firmaret. Labantur enim qui pedibus non firme stant.

^q Autor modo est primus consilii propositior.

^r Mœrentes; est occultum *Ἀνιδίον*, nam mœrentibus egregium exsulem opposuit. Vet. Schol. doctæ.

^s Ex *ἄδει* ponitur *Argui*, quasi dicat, quod dictu incredibile. Vir doctus Tortor

Tortor pararet: non aliter tamen

50

• Dimovit obstantes propinquos,

Et populum reditus morantem,

Quam si clientum longa negotia

Dijudicata lite • relinqueret,

Tendens Venafranos in agros,

55

Aut • Lacedæmonium Tarentum.

Ludovicus Desprez existimat Regulum pia fraude usum, quod intellexisset sibi lentum venenum a Pœnis datum; atque hoc ex Aulo Gellio probare conatur. Cui quidem viro nihil amplius in præsens repono, nisi pias fraudes istas larvatis hujus sæculi moribus magis convenire, atque eum alieno loco Delphinum earum admonuisse.

• Pulcherrima Enargia usus est in *Dimovit obstantes, &c.*

• Relinquunt negotia, qui relicta urbe ad rusticanum secessum se conferunt.

• Lacedæmonium, a Phalantho & Partheniis conditum. *Ad amantissimas posuit civitates.* Vet. Schol.

ODE VI. Ad Romanos.

Horatius lyra sua accinit Augusto deorum immortalium templis reficiendis, auspiciis veteribusque religionibus instaurandis, legique Juliae de adulteriis condenda intento. Ostendit absque his rempublicam stare non potuisse.

Metrum ut prius.

• DELICTA majorum ^b immeritus lues,

• Romane, donec templa refeceris,

Ædesque labentes deorum, &

^d Fœda nigro simulacra fumo.

Diis te ^e minorem quod geris, imperas:

5

• Delicta peccata sunt ex incuria atque interpositis quibusdam intervallis admissa: Charentissimo usus est: noluit enim dicere scelera.

^b Immeritus; supple quamvis. Hoc ex tradita persuasione sumptum est, quia aiunt penas in posteros insontes saepe differri, quas majores effugerint. Vet. Schol. Cruq.

• Romanum nominando vehementius officii monet.

^d Fœda fumo; per nimiam vetustatem sordentia. Vet. Schol.

• Veteres majores & minores dicebant quos hodie superiores & inferiores dicimus. Sic amicos in majores, h. e. patronos, & minores, h. e. clientes dividebant.

Hinc

Hinc omne ^f principium; huc refer ^g exitum.

Dii multa ^h neglecti dederunt

Hesperiae mala luctuosae.

ⁱ Jam bis ^k Monæses, & Pacori manus

Non auspicatos contudit impetus

Nostros; & adjecisse prædam

Torquibus exiguis ^l renidet.

Pene ^m occupatam ⁿ seditionibus

Delevit urbem ^o Dacus & ^p Æthiops;

Hic classe formidatus, ille

Missilibus melior sagittis.

Fœcunda ^q culpæ sæcula nuptias

Primum inquinavere, & genus & domos;

Hoc fonte ^r derivata clades

In patriam populumque fluxit.

^s Motus doceri gaudet ^t Ionicos

Matura virgo; & fingitur ^u artubus

Jam nunc, & incestos amores

^x De tenero meditatur ungui;

10

15

20

^f In Principium duæ vocales eliduntur, ut supra Ode 4. in Consilium. Post principium etiam supple erat, vel habes ut Vet. Schol. Augusto augurio postquam inclyta condita Roma est. Ennius.

^g Bene exitum pro continuationem ad finem usque, quia præmiserat Principium: Estque proverbiali Figura formatum.

^h Per Charientismum neglecti pro contempti; ut plus semel monuimus. Frequenter enim (inquit Vet. Schol.) non addicentibus auspiciis dimicantes, grandi exercitus clade superati sunt. Vet. Schol. de Romanis ducibus. Notum est M. Crassum derisisse auspicia.

ⁱ Jam bis; Et ante Crassum, & post Didium Saxam Antonii Legatum cum exercitibus suis occiderunt. Vet. Schol. Cruq.

^k Monæses & Pacorus reges Persarum fuerunt. Vet. Schol. h. e. Orodii Parthorum regis filii. Torrent.

^l Renidere, subdole & perfide ridere. Torrent.

^m Occupatam; districtam. Vet. Schol.

ⁿ Seditionibus, h. e. partium studio:

Est enim Seditio a se & suo.

^o Daci ab Augusto spreti ad Antonium inclinaverunt, ut adnotavit Cruquius ex Dione.

^p Æthiopem modo Ægyptium dicit ex contemptu Cleopatæ; semper parcat Antonio.

^q Culpæ verecunda vox pro stupro.

^r Derivare est aquam e fontibus per rivos deducere: bene igitur præmisit fonte & subjecit fluxit. Landinus.

^s Per Charientismum moveri pro saltare dicebant; erat enim saltatio infamis.

^t Græci primi saltationem membrorum gestibus invenerunt, unde postea Pantomimi facti. Vet. Schol. etudite.

^u Recte artubus, non artibus, cum Schol. & optimis libris. Fingitur artubus jam nunc, h. e. etiam antequam matura facta est a prima infantia compositos & teneros motus & gestus addiscit.

^x De tenero; hoc proverbium de Græco est, quod dicitur ὁ ἀπαλὸς ὀνύχων. Vet. Schol.

Mox

Mox juniores quærit adulteros 25
 Inter mariti vina; neque eligit
 Cui donet impermissa raptim
 Gaudia, luminibus remotis:
 Sed a iussa coram non sine conscio
 Surgit marito; seu vocat b institor, 30
 Seu navis Hispanæ c magister,
 Dedecorum d pretiosus emptor.
 Non e his juvenus orta parentibus
 Infecit æquor sanguine Punico;
 Pyrrhumque & f ingentem cecidit 35
 Antiochum Annibalemque g dirum:
 Sed rusticorum mascula militum
 Proles, h Sabellis docta i ligonibus
 Versare glebas, & k severæ
 Matris ad arbitrium recisos 40
 Portare l fustes; sol ubi montium
 Mutaret umbras, & juga demeret
 Bubus fatigatis m amicum
 Tempus agens abeunte curru.
 n Damnosa quid non imminuit dies? 45
 o ÆTA s parentum pejor avis tulit

a Inter vina, & inter pocula eodem sensu dicimus. Pudibunda erant veterum convivia.

b Raptim pro repente posuit.

c Iussa; simul ac rogata.

d Institor qui a mercatore emit ut distrahat. Landin. Institor appellatur eo quod negotio gerendo instet, nec multum facit, h. e. (lucratur.) Ulpian. citante Lambino. a petty Chapman.

e Magister: h. e. Hispanus naviculator; eo infamior quod & exterus & barbarus.

f Pretiosus emptor, qui emit nimis magno pretio.

g Vox his cum stomacho proferenda pro talibus.

h Ingentem dicit Antiochum cognomento Magnum, qui ab Hannibale in populum Romarum concitatus variis proeliis superatus est.

i Dirus est cujus vel ipsum nomen malo omni est, & ob diritatem abominatur. Vid. Ode 16. Epodorum.

k Sabellis, pro Sabinis ulus est.

l Ligones lata erant farcula, Græcis Λίσσος & Δισυδέξα & Μάλαλα. Hottel.

m Bene severa subiecturus arbitrium.

n Fustes, festive pro ligna: sunt autem ista cæ nides, sive moraliter dicta, ut Vet. Schol. verbo utar.

o Amicum modo pro cupitum.

p Damnosam diem dicit tempus rerum edax. Nam Filius ante diem, apud Ovidium, est Filius ante tempus, h. e. ante pubertatem.

q Ætas parentum; mira & lepida & minime obscura brevitatis. Landin. Ista sententia est apud Aratum, ex Horatio puto tracta.

Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiore.

ODE VII. Ad Asterien.

Oblique ostendit viros fortius fœminis illiciti amoris illecebris resistere; atque zelotypas puellas plerumque ex suo ipsarum ingenio maritorum furta divinare.

Metrum duobus primis versibus Choriambicum Asclepiadeum, tertio Pherecratium, quartoque Glyconicum.

QUID fles, ^a Asterie, quem tibi ^b candidi
^c Primo restituent vere Favonii,

^d Rhyna merce ^e beatum,

Constantis juvenem ^f fide

^g Gygen ? ille Notis actus ad ^h Oricum

Post infana ⁱ Capræ sidera, ^a frigidas

Noctes non sine multis

Insomnis lacrymis agit.

^l Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,

Suspirare Chloen, & ^m miseram tuis

Dicens ⁿ ignibus uri,

Tentat mille vafer modis :

Ut Præteritum ^o mulier perfida credulum

Falsis impulerit ^p criminibus, nimis

^a Asterie, fictum Puellæ nomen.

^b Candidi, sereni. Vet. Schol.

^c Septimo Idus Februarii Favonii spirare incipiunt, autem Columella, quo tempore secundum Varranem, veris principium est. Mancinellus.

^d Bithyni iuncti sunt Thynis, utraque autem gens Ponto confinis est. Vet. Schol.

^e Beatum, divitem. Mancinellus.

^f Cum Lambini MSS. & Mancinello reposui Fide pro Fidei in Genitivo, more vetusto.

^g Gygen; fictum pulchri adolescentuli nomen.

^h Oricum; oppidum Epiri juxta Acrocerania positum. Mancinellus.

ⁱ Capra est in humero sinistro auriga. Hyginus. xv. Col. Jan. Capra occidit &

tempestatem significat; Columella, citante erudito viro Antonio Mancinello. In manu auriga sunt duo hodi. Hyginus.

^k Frigidus; quia solus cubat. Non ego deserto jacuisssem frigida lecto. Ovid. citante Mancinello.

^l Atqui; cō hōi dicitur, ac si diceret, cum supra quam credi possit alterius amore tentatum.

^m Bene subjecit miseram cum anteposuerit sollicita.

ⁿ Ignibus; sic & Virgilius, Mens ignis Amyntas.

^o Notissima est Sthenobœæ, sive Antæ, & Bellerophontis Historia.

^p Criminibus modo pro accusationibus posuit.

Casto

Casto Bellerophonti

15

Maturare necem, refert.

Narrat pene datum ꝑ Pelea Tartaro,

Magneſſiam Hippolyten dum fugit ꝑ abſtinens:

Et peccare docentes

ꝑ Fallax historias ꝑ monet

20

Fruſtra: nam ꝑ scopulis ſurdior Icari

Voces audit ꝑ adhuc integer. At tibi

Ne vicinus Enipeus

Plus juſto placeat cave:

Quamvis non alius ſlectere equum ſciens

25

Æque conſpicitur ꝑ gramine Martio,

Nec quiſquam citus æque

Tuſco denatat alveo,

Prima nocte domum claude, neque in vias

Sub cantu querulæ ꝑ deſpice tibiæ;

30

Et te ſæpe vocanti

Duram, ꝑ difficilis mane.

ꝑ Peleus eadem ab Hippolyta Acaſti uxore paſſus eſt, quæ Bellerophon a Sthenobœa.

ꝑ Abſtinens jam pro Continens.

ꝑ Fallax; h. e. pellax, ſupra vaſtrum dixit.

ꝑ Monet jam pro meminit vel memorat. Minus placet Bentleii mover, eſſi firmatum autoritate quorundam Codicum.

ꝑ Suedi scopuli a periclitantibus dici ſolent. Vet. Schol. Proverbiali ſcilicet Schemate. In ſurdior audit 'Οξύμωρον Figura eſt.

ꝑ Adhuc integer; Zelotypiam puellæ

incutere conatur. Quasi cum demonſtres trahi poſſe in poſterum. Vet. Schol.

ꝑ Gramine Martio. Vide quæ diximus Ode 13. Lib. I.

ꝑ Deſpice, deorſum aſpicias. Vet. Schol.

ꝑ Difficilis mane; debuerat Horatius dicere duram, dura mane. Tanaquillus Faber. Unde novit Faber quid debuerit Horatius dicere? Crediderim eum ſenſiſſe duram & difficilem idem ſonare: ſed falſus eſt. Dura eſt quæ ſenſu amoris caret; difficilis autem amantibus aſpera.

ODE VIII. Ad Mæcenatem.

Matronalibus, quæ Calendis erant Martiis, quo die ab immani arboris ruina vivus evaserat, atque ob eam causam annuo jam sibi festo, Mæcenatem suum ad hilariter apud se agendum invitat; interposita etiam publicæ lætitiæ ob Cæsaris successus mentione.

Metrum Sapphicum.

MARTIIS ^b cœlebs ^c quid agam Calendis,
Quid velint ^d flores, & ^e acerra thuris
Plena miraris, positusque carbo in
^f Cespitè vivo,

^g Docte sermones utriusque linguæ :

^h Voveram ⁱ dulces epulas & ^k album

^l Libero ^m caprum, prope funeratus
Arboris ictu.

ⁿ Hic dies, anno redeunte festus,

^o Corticem astrictum ^p pice ^q dimovebit

5

10

^a Matronalia dicebantur eo quod mariti pro conservatione conjugii supplicabant. Vet. Schol. Calenda autem Martia hodie etiam Matronarum dies festus est. Idem. Servis coenas apponebant matrona, ut domini saturnalibus. Mancinellus ex Macrobio. Imo & strenas mittebant, ut vel ex Martiale constet.

^b Cœlebs; suppleendum cum sim. Ut vidua sine viris, ita cœlebs sine uxoribus dicebantur. Vet. Schol. Ἀνὴρ καὶ ἄνθρωπος ἢ ἄνθρωπος, non a cœlesti vita, ut putide Grammatici de trivio.

^c Quid agam, moralis elocutio; cæcæ enim dicitur Quid agam, ac si diceret, Quid mihi velim, tempore alieno feriatas.

^d Omnes Calendæ in tutela Junonis erant, maxime Martiæ quo die ædes Junonis Lucinæ condebatur. De hac Dea Ovidius in Fastis.

Ferre Dea flores, gaudet florentibus herbis

Hæc Dea, de tenero cingite flore caput.

Hæc adnotavit Mancinellus.

^e Acerra, arcula thuraria; Landinus

ex Festo: Quadrilatera hæcerat: Acerra, thuribulum, patina fidelis. Vet. Schol. Cruq. Alter Schol. patra fidelis, corruptè; quem tamen sequitur Ludovicus Desprez.

^f Altaria, præsertim autem privata, e vivis cespitibus fiebant.

^g Docte modo Participium est.

^h Ethicæ proferendum est Voveram quasi voti sui non oporteret eum esse immemorem.

ⁱ Dulces modo pro solito lautiores, Græcis ἰδαιας.

^k Album; superis aptior erat alba victima. Vet. Schol.

^l Bene Libero; iste enim lætitiæ dator semper aderat conviviis.

^m Caper Libero dabatur, quod vinis sit contrarius. Vet. Schol.

ⁿ Hic dies, quasi exultans dicit.

^o Corticem, suberis corticem dicit, ut docte Mancinellus. Vernacula nostra, Ἀκόκκ.

^p Pice obturabant vasa vinaria & fumo durabant. Landinus ex Columella.

^q Dimovebit, abripiet. Vet. Schol. Cruq. optime. Male nonnulli Codd. Demovebit.

Amphoræ

Amphoræ ^r fumum bibere ^s institutæ

^t Consule Tullo.

^u Sume, Mæcenas, ^x cyathos amici

Sospitis ^y centum ; & vigiles lucernas

^z Perfer in lucem : procul omnis ^a esto

Clamor & ira.

^b Mitte civiles super ^c urbe curas ;

Occidit Daci ^d Cotifonis agmen :

Medus infestus sibi luctuosus

^e Dissidet armis :

Servit Hispanæ vetus hostis oræ

Cantaber, sera domitus catena :

Jam Scythæ laxo meditantur arcu

Cedere ^f campis.

^g Negligens, ne qua populus ^h laboret,

Parce ⁱ privatus nimium cavere ; &

Donâ præsentis ^k cape lætus horæ, ac

Linque severa.

^t In usum convivii vinum fumo in-
veterabatur. Vet. Schol. In fumario
domus sua collocabant. Alter Schol. Fu-
mus, favilla qua fidere solet ad cooperi-
mentum amphora. Vet. Schol.

^a Instituta ; cœpet.

^c L. Volcatius Tullus Consul proximo
ante Horatium natum anno ; Cruq. In
fundo nomen Consulis scribebant. Vet.
Schol. Vinum hoc 47 annos habebat. Cru-
quius.

^u Summe modo pro bibere : quod enim
bibitur id prius manu sumitur.

^x Cyathum cochlearis majoris for-
ma fuisse reor, quod Cælius Aurelia-
nus vossellæ quoddam genus, ejusdem
fere formæ, cyathum appellavit ; &
Festus convivium huic non absumile
dixerit. Cyathis metiebantur vinum
& aquam, quæ in cratere miscebantur,
& denuo e cratere pocula eodem in-
strumento implebant.

^y Centum ; verbo usus est conviviarum.
Vet. Schol. h. e. Ebtiorum Centum
cyathos clauantium.

^z Bene perfer pro produci ;

—Πινακιν, τι τὸ λυχνὸν σβιννύται,
Δίακουλ. ἀμύχα. Alcaus.

^a Esto pro erit. Vet. Schol.

^b Mitte civiles ; Quia sunt tua em-
nia. Vet. Schol.

^c Urbe modo pro republica.

^d Cotifon nomen Regis Dacorum. Vet.
Schol. h. e. vernacula nostra Ἰσθὶς
ΘΩΝ.

^e Dissidet armis ; in Phrahaten re-
bellabant Tiridatis partes.

^f Campos dicit Scytharum deserta.

^g Bene Negligens de potaturo proso-
cursus.

^h Laboret ; modo pro incommodetur.

ⁱ Privatus ; cum sis privatus noli ar-
rogare tibi Republica curam. Vet. Schol.
Permitte Augusto Reipublicæ curam.
Etiam præfectus urbi privatus erat
Cæsari comparatus.

^k Optimi Cruquii Codd. cape non
rape. Si posuisset fugacis, probâssem
rape. Bene etiam lætus, dicturus si-
vera.

ODE IX. Ad Lydiam.

Lepidissima Esbopœia zelotyporum amantium, sive moralis Dialogismus inter Horatium & amicam suam, quacum ad ultimum in gratiam redit.

Primus versus Glyconicus, alter Choriambicus Asclepiadeus.

HOR. ^a **D**ONEC ^b gratus eram tibi,
Nec quisquam ^c potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat,
Persarum ^d vigui rege beatior.

LYD. Donec non ^e alia magis
Arsisti, neque erat ^f Lydia post Chloen,
^g Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.

HOR. Me nunc Thressa Chloe ^h regit,
Dulces docta modos, & citharæ sciens;
ⁱ Pro qua non metuum mori,
Si parcent animæ fata superstiti.

LYD. Me torret face mutua
^k Thurini Calais filius ^l Ornyti;
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.

HOR. Quid si prisca ^m redit Venus,

^a Hanc & tertiam Lib. IV. mallet Scaliger se composuisse quam vel totius Tarraconensis rex fieri. Bella mehercule comparatio Regni cum re ludicra. Nil tam placuit Scaligero quam numerosa facilitas in levi materia.

^b Gratus ad Emphasin posuit; vult enim significare se non amplius gratum.

^c Potior proprie cui jus plus favet; ut eleganter Landinus. Hic autem cui plus favet puella.

^d Efficacius vigui quam vixi; vigent enim quæ in flore sunt.

^e Nulla videtur idonea causa cur Bentleius mutaverit alia in aliam, cum nihil interesset, nisi quo auri suæ gratificaretur. Lambinus & Cruquius ex

MSS. legunt alia non aliam.

^f Se nominat refricando prioris amoris memoriam.

^g Multi nominis; magna fama. Vet. Schol. Carminibus ejus decantabatur.

^h Regit, h. e. agit quo vult: amatorum verbum. Landinus. Ostendit se esse sub ejus imperio.

ⁱ Pro qua; ex veterum opinione de vicaria *Αντι-ὄψων* morte. Vide quæ scripsimus Ode 17. Lib. II.

^k *Thurium* Brutiorum oppidum erat. Vet. Schol. Cruq.

^l Esto Ornyti, quod video placere Bentleio, quod inter nora sit nomina apud Græcos, *Ornithi* secus.

^m Festive Pizsens pio Futuro; & habet *ἡδὺ*.

^a Diductosque jugo cogit^o aheneo ?

Si flava ^p excutitur Chloe,

Rejectæque ^q patet janua Lydiæ ?

20

LYD. Quanquam fidere pulchrior

Ille est, tu ^r levior cortice, & ^s improbo

^t Iracundior Adria ;

Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

^a Diductos, leni verbo usus est, per Charientisimum. Diductos enim pro aliquantulum elongatos posuit : Bene etiam subjecit cogit pro conjungit.

^o Proverbiali sermone aheneus de re dura atque irrupta dicitur.

^p Excutitur quod arctius adhæret.

^q Patet janua ; Quis neget hanc fuisse eam ipsam quam Lib. II. Ode II. Devium scortum Lyden nominaverat ?

Videsis quæ ibi adnotavimus.

^r Levior cortice, Proverbialis Hyperbole. Erasmus. Cortice enim accipiendum pro subere, ut supra.

^s Improbo jam pro importuno & inexorabili posuit.

^t Iracundior ; Verum hoc : fatetur enim ipse Epist. 20. Lib. I. se fuisse irasce celerem ; sed tamen ut placabilis esset.

ODE X. In Lycen.

Ex eo genere est hæc Ode quod Græci παρρησιαστικὴν appellant ; cum scilicet quis, oclusa sibi a puella janua, projectus ad limen dominae vel subter fenestram ejus flebiliter cantat.

Metrum tribus versibus Choriambicum Asclepiadeum, quarto Glyconicum.

EXTREMUM ^a Tanaim si biberes, ^b Lyce,

Sævo nupta viro, me tamen ^c asperas

^d Porrectum ante fores objicere ^e incolis

Plorares Aquilonibus.

Audis quo strepitu janua, quo ^f nemus

5

^a Incertum utrum rectius Tanaim an Tanaim, cum Libri utrumque representent, neque Horatius semper declinet Græce, neque sane quicquam refert.

^b Lyce, Poeticum puellæ nomen a sævitia, siquidem Λύκη Græcis Lupa est.

^c Asperas, figurate, eo quod ipsa domina erat aspera, h. e. difficilis & immitis. Et bene asperas cum Lupam dixerit.

^d Porrectum dicimus proprie de mor-

tuo, & habet Emphasis cum dirigitur gelu. Mihi placere non potest Bentleii Projectum pro Porrectum, cum sponte sua se porrigeret ante fores, quo magis moveret amicæ miserationem : tu vide duos extremos versus.

^e Incolas Aquilones dicit, tanquam deos Scythiæ indigenas, Prosopopœia satis usitata.

^f Nemus inter tecta satum viridarium dicit, quod erat in impluvio domus. Vet. Schol.

Inter

CARMINUM LIB. III.

115

Inter pulchra & fatum tecta remugiat

Ventis, & ^h positas ut glaciet nives

ⁱ Puro numine ^k Jupiter ?

Ingratam Veneri pone superbiam,

^l Ne currente rota funis eat retro.

10

Non te Penelopen difficilem procis

^m Tyrrhenus genuit parens.

O, quamvis neque te munera, nec preces,

Nec ⁿ tinctus viola pallor amantium,

Nec vir ^o Pieria pellice faucius

15

Curvat, supplicibus tuis

Parcas, nec rigida mollior esculo,

Nec Mauris animum mitior anguibz:

Non hoc semper erit liminis aut aquæ

Cœlestis patiens ^p latus.

20

^g Uterque Schol. cum tribus Cruquii MSS. & aliquibus Lambini habebant *fatum* pro *fitum*, quod & nos prætulimus, etsi parum intererat.

^h Positas, modo diu manentes & quasi immotas.

ⁱ Quis ferat Bentleii *Duro numine* pro *Puro* ? quod tamen de suo posuit. Quis unquam habuit *Frigus* vel *Glaciem* pro *Jove* ?

^k Jupiter, Cœlum, sive Æther.

^l Ne currente ; ne tu amans similiter contemnas. Vet. Schol. Cruq. Dominam rota Fortunam dixit. Alter Schol. Crediderim in imagine Fortunæ funem fuisse quo dea rotam suam regebat. Interpretes de fune isto nil nisi somnia sua narrant. Recte sic immu-

tavit Bentleius ordinem hujus versus ; *Ne currente rota funis eat retro* ; quod est, ne dirumpatur funis : Nihil hoc apertius. Ordinis turbatio videtur deberi Initialibus in *reito* & *rota*.

^m Tyrrhenus, Italus. Vet. Schol. Erant autem Tusci simpliciore & subrustici. — *De Tusca Gracula facta est.* Juvenal.

ⁿ Tinctus viola ; bene ut amator amaritatem floris pallori amantium dedis. Vet. Schol.

^o Pieria, fœdina ; ut docte Cruquius ; cum reliqui pro nomine puellæ accipiant.

^p Bene latus, cum supra posuerit *porrectum*.

ODE XI. Ad Mercurium.

Mercurium rogat atque Lyram, cui prestigiatoriam Mercurii artem inesse dicit, ut obstinatum dominae animum flectat, & ad miserationem sui pereuntis adducat.

Metrum Sapphicum.

MERCURI (nam * te docilis magistro
Movit Amphion ^b lapides canendo)

Tuque ^c testudo resonare ^d septem

Callida nervis

(Nec loquax olim neque grata, nunc &

5

Divitum mensis & * amica templis)

Dic modos, Lyde quibus ^f obstinatas

Applicet aures:

Quæ, velut latis equa trima campis,

^g Ludit exultim, metuitque tangi,

10

Nuptiarum expers, & adhuc ^h protervo

ⁱ Cruda marito.

* Tu potes tigres comitesque sylvas

Ducere, & rivos celeres morari:

Cessit immanis ^l tibi blandienti

15

Janitor aulæ

Cerberus; quamvis furiale centum

Muniant angues caput ejus, atque

* *Mercurius laudatur in Amphione discipulo.* Vet. Schol.

^b *Lapides.* Ad Emphasin lapides posuit primum, ad significandam Lydes durtiam.

^c *Ferunt Mercurium primam lyram e testudine fecisse.* Sic & Vet. Schol.

^d *Diodorus autor est primam lyram trichordon fuisse, pro numero Horarum scilicet; & Macrobius septichordon lyram (sive barbiton) ad numerum errantium stellarum fuisse effictam; quod miror adeo displicuisse docto viro Henrico Glareano, ut gravissimos scriptores derideret.*

* *Amica templis; fidicines hodie in*

sacrificiis adhiberi videmus. Vet. Schol.

^f *Ut a De (h. e. Δία) & ἰσάτω formatum est Desino, ita ab ob & ἰσάτω, obfino: est autem ob a Græco ὄν.*

^g *Ludit exultim; Anacreonticum illud, Σαγρία αἰγίς, hoc loco expressit.*

^h *Protervo, importuno, nimio.* Vet. Schol.

ⁱ *Cruda, immatura, intempestiva.* Vet. Schol. Non erat hæc quam supra Divinum scortum Lyden nominaverat.

* *Tu potes; Orphei historiam respicit.*

^l *Tibi blandienti; cum scilicet Orpheus Eurydicen suam repeteret.*

Spiritus

Spiritus teter ^m saniesque manet

Ore trilingui.

20

Quin & Ixion Tityosque ⁿ vultu

Risit invito : stetit urna paulum

Sicca, dum grato Danai puellas

Carminē mulces.

Audiat Lyde scelus atque notas

25

Virginum pœnas, & inane lymphæ

Dolium fundo pereuntis imo,

Seraque fata

Quæ manent ^o culpas ^p etiam sub Orco :

Impiæ (^q nam quid potuere majus ?)

30

Impiæ sponfos potuere ^r duro

Perdere ferro.

* Una de multis, face nuptiali

† Digna, perjurum fuit in parentem

⁂ Splendide mendax, & in omne ^x virgo

35

Nobilis ævum :

Surge, quæ dixit ^y juveni marito,

Surge, ne longus tibi fomnus, unde

Non times, detur ; focerum & scelestas

Falle sorores,

40

Quæ, velut nactæ vitulos lænæ,

Singulos, cheu ! lacerant : ego illis

Mollior, nec te ^r feriam, neque intra

Claustra tenebo.

Me pater fœvis oneret catenis,

45

^m Sanies quasi sanguis : est enim mortui sanguinis corruptela, ut tabum vivi ; ut bene Servius. *Saniem* cadaverum dixit quibus vestitur Cerberus, Vet. Schol.

ⁿ Vultu invito ; h. e. Malis alienis, ut alibi Horatius.

^o Per Charientissimum culpas posuit pro scelera.

^p Etiam sub Orco ; non solum damnantur in aqua penuria ; sed etiam infernali puniuntur igni. Vet. Schol.

^q Nam quid potuere majus ? Ostendit se non temere eas impietatis, quod

summum erat scelus, insimulare.

^r Duro ; crudeli. Hypallage pro ipsa dura.

^s Hypermnestram dicit quæ Linon servavit.

^t Digna tanquam majus præmium feminis non sit. Vet. Schol.

^u Splendide, gloriose.

^x Virginem pro muliere posuit. Vet. Schol.

^y Juveni ad Emphasin misericordiz posuit.

^r Feriam proprie de gladio : Miles os feri. Cæsar olim ad milites.

* Quod

Quod viro clemens misero peperci;
Me vel extremos ^a Numidarum in agros
Classe releget.

I, pedes quo te rapiunt & auræ;
Dum favet nox, & Venus; i secundo
Omne, & nostri memorem sepulchro
^b Scalpe querelam,

50

^a Numidarum in agros; ubi scilicet
feri homines & feræ bestiæ.

^b Torrentius in omnibus MSS. re-
perit Scalpe non sculpe: sic & Vet.

Schol. Cruquii. Diomedes vix habet
sculpo pro Latino, ut idem vir doctus
memorat. Potest tamen dici sculpo ut
cludo.

ODE XII. Ad Neobulen.

*Archilochus olim sponsam suam Neobulen, Lycambis filiam, ad
suspendium lambis suis adegerat; hujus igitur nomine Horatius
puellam quandam ab Hebro, turpi & vetulo mæcho, corruptam
Sotadico & satyrico rhythmo deridet.*

Constat hac Ode Alcaica quatuor decapodiis Ionicis dictis a minore,
ἀπ' ἰλαρόν. Atque hac est unica Ode hujus metri qua hodie com-
paret sive Grace sive Latine. Quin fidem habeamus antiquo scho-
liasta, Helenio Acroni, ejusmodi carmina fuisse Sotadica, etsi non
probet vir magnus.

• MISERARUM est neque ^b Amori dare ludum,
Neque ^c dulci mala vino ^d lavere; aut ^e ex-
animari, metuentes ^f patræ verbera linguæ.

^a Ironica Ethopœia dicit *Miserarum*, & habet Emphasis; eam scilicet nondum esse extra numerum *Miserarum*: Illa autem *miseras* purat qualo & lanificio sub dura custodia damnatas.

^b *Amori dare ludum*; superius monui veteres tristitiam atque iram Deorum ludis scenicis delinxisse. Dilogos dant ludum Cupidini qui stulte amant; nam & sacra ejus colunt, quæ ludis & jocis constant; & sævum ejus animum Comico explent spectaculo. Vid. Ode 33. Lib. I.

^c Dulci, Metonymicus ab effectu, quod dulces & lenes reddat.

^d Antiqua Declinatione dixit lavere. Vet. Schol. Lavant mala qui ad oblivionem usque potant. Proverbialis Elocutio est.

^e Exanimari dicuntur qui animo ferre linquantur præ metu.

^f Veteres quod nolens liberis suis nimis indulgere, eos plerumque patris alendos tradebant. Christoph. Landinus. Atque hinc *patris* Proverbiali sermone pro *severo*, *Patris severa*. Vet. Schol.

Tibi

Tibi ⁸ qualum Cythereæ puer ales,
 Tibi telas, ^h operosæque Minervæ
 Studium aufert, Neobule, ⁱ Liparæi nitor Hebri,
^k Eques ipso ^l melior Bellerophonte,
 Neque pugno, neque ^m segni pede victus.
 Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis,
ⁿ Catus idem ^o per apertum fugientes
^p Agitato grege cervos jaculari, &
^q Celer ^r alto latitantem fruticeto ^s excipere aprum.

5

10

⁸ *Qualum*, calathum; *Metonymicus* pro lanificio. Vet. Schol. Cruq. Et *qualus* & *calathus* a καλός, lignum, derivata sunt: Erant enim vasa rotunda & patentia, e viminibus texta, quibus etiam vina percolabantur.

Vina novum fundam calathis Ariusia Nestar. Virg.

Lanatii autem Calathi a mulieribus *Quasilli* dicti, autore Festo & Vet. Schol.

ⁿ *Operosa* modo active sumitur; pro magna opera; sic & Ciceroni dicitur *Seneceus operosa*. Mancinellus, erudit ut solet. Notum est Minervam ideo Græcis Ἐργασίῳ dictam, quod lanificæ in ejus tutela essent.

^l *Liparæi*, h. e. *Cyclopii*, ob sædum aspectum, ut ego censeo.

— *Scarcato Nestare tergens*

Brachia Vulcanus Liparæa nigra terna. Juvenal.

Est igitur *Nitor* Ironica Antiphrasis. *Vrit me Glycera nitor.*

^k *Eques ipso*; *Vitiose loquitur Horatius, dicam libere & fidenter.* Tanaquill. Faber. Cur non & *impudenter*? Non advertit vir bonus *Nitor Hebri* falsissi-

ma Periphrasi dici pro ipso *Hebro*, ut alias, *Sententia Dia Catonis*, pro *Catone* ipso. Salvo pudore dejerare possim hoc loco *Equitis* vitiosum fore.

^l *Melior Bellerophonte*; Hyperbolico tumore risum quatur.

^m Ad Emphasin dixit *segni pede*, ac si *segnipedem* diceret. Plenam distinctionem feci post *Vitus*: nam sequens versus spectat ad sequentia, quod miror Interpretes latuisse. Vid. Ode 8. Lib. I. Significat eum a campestri exercitio venatum se contulisse.

ⁿ Ironice stulto dicimus *Catus* et.

^o *Per apertum*, absolute, i. e. *per campum*. Vet. Schol. Cruq. Antitheta sunt *apertum* & *latitantem*.

^p *Agitantur* canibus cervi.

^q *Celer* modo de oculis & manibus.

^r *Vitiose alii arto vel arcto pro alto* (h. e. *denso* vel *profundo*) quos tamen sequitur Bentleius.

^s *Excipere*; *ex insidiis capere*. Vet. Schol. Quidam Codd. vitiose habent *arcto*, vel *arto* pro *alto*, quod ex glossamate venit; neque enim est in Vet. Schol.

ODE XIII. Ad Fontem Bandusium.

Fonti Bandusio, qui in agro Sabino fuerat non longe ab Horatii villa, sacrificium repromittit, & laudes ejus dicit.

Metrum ut in septima.

O FONS ^b Bandusæ, splendidior vitro,
^c Dulci digne mero, ^d non sine floribus,
 Cras donaberis hædo,
 Cui frons turgida cornibus
 Primis & Venerem & prælia ^e destinat
 Frustra; nam gelidos inficiet tibi
 Rubro sanguine rivos
 Lascivi ^f suboles gregis.
 Te flagrantis atrox hora & Caniculæ
 Nescit tangere: tu frigus ^h amabile
 Fessis vomere tauris
 Præbes, & pecori vago.
 Fies ⁱ nobilium tu quoque fontium,
 Me dicente cavis impositam ilicem
 Saxis; unde loquaces
 Lymphæ defiliunt tuæ.

^a O, cum admiratione verentis est.

^b Omnes Cruquii MSS. cum Vet. etiam Schol. Bandusia habent pro Blandusia. Quin & alteri Schol. in Epist. 16. Lib. I. hoc versu, Fons etiam viq; daye nomen idoneus; dicitur Fons Bandinus, & Vet. Schol. Cruq. Bandusius. Bandusia Sabinenfis agri regio est, in quo Horatii ager fuit. Vet. Schol. Hoc erat nomen pagi, ubi Horatius degebat; neque longe aberat Mandela, Rugosus frigore pagus, de quo Epist. 18. Verisimile mihi videtur Digentiam rivum ab hoc ipso fonte fluxisse, atque ipsi fonti fuisse nomen Digentis.

^c Dulci modo pro optimo; nam dulcia & lenia vina veteres præcipue amabant, Ilivoyti & olivoy idur. Anacreon.

^d — Non sine floribus.

Spargite humum foliis, inducite fontibus umbras. Virgil.

Hæc autem in honorem Nympharum fieri consueverant.

^e Destinare, a Græco δια & ισδεν, h. e. firmiter animo statuere.

^f Optimi Lambini & Cruquii MSS. suboles scribebant pro soboles, quod melius, etsi parum interest: Idem autem est oleo quod orior.

^g Procyon, sive Antecanis hoc loco Canicula dicitur.

^h Amabile eleganter pro refrigerans calorem æstivi temporis. Vet. Schol.

ⁱ Nobilium, suppleo extrinsecus una. Bene Nobilium ad Me dicente: nobilia enim fiunt quæ Poetarum carminibus in omnium notitiam veniunt.

ODE XIV.

Bello Cantabrico maximus erat novorum tumultuum a partibus Optimatum metus, ob diuturnam Augusti Tarracone decumbentis valetudinem, adeo ut vel illud bellum per solos legatos gesserit. Illo igitur jam domum reverso publicas ferias Palatio universæque Romanæ plebi Horatius indicit.

Metrum Sapphicum.

HERCULIS ritu * modo dictus, O plebs,

Morte venalem petiisse laurum,

Cæsar Hispana repetit ^b penates

Victor ab ora.

^c Unico gaudens mulier marito,

Prodeat, justis ^d operata divis;

Et ^e soror clari ducis, & decoræ

^f Supplice vitta

Virginum matres, juvenumque nuper

Sospitum: vos o ^g pueri, & puellæ

Jam virum expertæ, ^h male ominatis

Parcite verbis,

ⁱ Hic dies ^k vere mihi festus, ^l atras

* Conjicere licet eo tempore percubuisse famam, eum (uti olim Hercules) ab inimicis in belli pericula foras missum; forsan etiam & veneno sublatum. Certe *Modo dictus* habet Emphasin; significat enim Augustum præter spem omnem reversum.

^b Penates: Metonymicas pro Domum.

^c Unico gaudens; Liviam dicit sub castitatis laude votum pro Cæsaris reditu soluturam; Vet. Schol.

^d Operata; Operationes veteres sacrificia dixerunt. Vet. Schol. Cum faciam vitula. Virgil.

^e Soror clari ducis; Octaviam Augusti sororem memorat. Vet. Schol.

^f Supplice vitta; non vitta supplice, sed vittis solutis supplicantes. Vet. Schol. Vittæ & sacerdotales & matronalis s&gmonix insignia, tempore sacrificii humilitatis ergo demittebantur.

^g Pueri modo pro juvenes, sive puellarum juvenes mariti posuit. Nil opus est *Torrentii Pueræ*.

^h Male ominatis; Quia in sacrificiis, præcepto silentio, bona omina habere videbantur, ne incaute loquentes verbis omina facerent. Vet. Schol. erudite. Landinus primus legit *male ominatis*, cui reclamant optimi *Torrentii* atque *Cruquii* MSS. & Vet. Schol. Horatius non semper servavit Grammaticorum leges: videmus etiam ultimam syllabam in *Siqua* esse productam. Bentleius de suo penu pro *ominatis* reposuit *inominatis*, quod improbandum censeo.

ⁱ Hic dies, tanquam exultans dicit, ^k Vere festus; ac si in servandis reliquis festis consuetudini communi tantum infervierit. Habet enim bonam Emphasin.

^l *Atas curas* dixit horrendos metus.

Eximet

Eximet curas : ego nec ^m tumultum,
Nec mori per vim metuam, ⁿ tenente
Cæsare terras.

15

I, pete unguentum, puer, & coronas,
Et ^o cadum Marfi ^p memorem duelli ;
^q Spartacum siqua potuit vagantem
Fallere ^r testa.

20

Dic & ^s argutæ properet Neæræ
^t Myrrheum ^u nodo cohibere crinem :
^x Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit albescens ^y animos capillus
Litium & rixæ cupidos ^z protervæ.

25

Non ego hoc ferrem, ^a calidus juvena,
Consule Planco.

^m Tumultum, commotionem bellorum. Vet. Schol. Est enim tumultus incipientis terror belli.

ⁿ Tenente Cæsare terras; h. e. incolumi Cæsare. Vet. Schol.

^o Cadus; lagena,orca. Vet. Schol. Ejusdem enim formæ erant, etsi forsitan diversæ mensuræ. Erant enim dolia testacea ventricosa adducto collo. Metreta item & Keramion, sive Testa, cum cado conveniebant, ut bene notavit Lambinus ex Nicandri Scholiaste.

^p Memorem Marfi duelli; Vinum quod Marfico bello diffusum est. Vet. Schol. Vinum hoc erat lxiv annorum, teste Cruquio.

^q In hoc loco Spartaci jam meminit ob servilem Sexti Pompeii manum. Tangit enim optimatum patres.

^r Testa,orca; Vet. Schol. Cruq. h. e. Lagena, vel cado.

^s Arguta, Canora; Vet. Schol. Cruq. Erat & hæc devium scortum, seu fidi-cina.

^t Myrrheum; Colorem Myrrheum in crinibus hodie quoque dicunt, qui medius est inter flavum & nigrum. Vet. Schol.

Pro Myrrheum antiquior scriptura placuit Bentleio, quod est Murreum; qua de re equidem non litigandum cenſeo, præsertim cum bonæ notæ Libri habeant Murreum. Scholiasta tamen habet Myrrheum, Græco ritu. Posuit tamen cohibente pro cohibere nulla cum autoritate, neque sane necessitate.

^u Nodo cohibere; Quia properare vult illam, in nodum tantum colligere crines præcipit. Vet. Schol.

^x Si per invisum; Si tardius ad Neæram ab ostiario admittaris redeas. Vet. Schol. Sic enim reposui pro admittatur & redeas.

^y Animi Plurali numero stomachum, vel altum spiritum significant.

^z Proterva, intemperantis, & lascivientis; quasi valde torva.

^a Calidus juvena; Significat se Consule Planco adolescentem fuisse; irascique mirabiliter solitum, si fastidiretur. Vet. Schol. Alias de se; Irasci celerem, tamen ut placabilis essem. L. Munatius Plancus fuit Consul cum M. Emilio Lepido anno Urbis 712. quo tempore Horatius 23 annorum erat. Cruquius.

ODE XV. In Chlorim.

*Pauperculam quandam mœcham aliena jam ætate lascivientem,
satyrica hac Ode a re meretricia ad qualum & lanas relegat.*

Metrum primo versu Glyconicum, altero Choriambicum.

U^{XOR} ^a pauperis Ibyci,
Tandem ^b nequitiae ^c fige modum tuæ,
^d Famosisque ^e laboribus:
Maturo propior define funeri
^f Inter ludere virgines, 5
^g Et stellis nebulam spargere ^h candidis.
Non, si quid Pholoen satis,
Et te, Chlori, decet: ⁱ filia ^k rectius
^l Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyas uti concita ^m tympano. 10
Illam ⁿ cogit amor Nothi
Lascivæ similem ludere ^o capræ:

^a Amarulenta & sarcastica Emphasi ostendit beatis id licere.

Namque ibi fortuna veniam damus: hac eadem ille

Omnia cum faciant hilares nitidaque vocantur: —Sed,

Turpe & adulterium mediocribus; ut Juvenalis verbis aliquantulum abutar.

^b Nequitia nunc calliditati & malitiae: non ut olim nequam dicebatur ignavus & nihili. Vet. Schol. Sic enim Stephanus ex MS. suo restituit. Technas meretricias designat.

^c Fige modum bene, quia hætenus vagam & incertam vitam agebat. Vult eam affigi operi lanario.

Quando ego figam aliquid quo sit mihi iura senectus

A tegite & baculo. Juvenal.

Pene modum, quod plurimis in libris occurrit, ex Glossmate est; quod & Scholiastes Cruquii cum optimis MSS. confirmant.

^d Cum fama sit vox mediæ significationis, & tam ad malam quam ad bonam famam spectet; *famosus* tamen plerumque pro *infami* usurpatur.

^e Bene laboribus, tanquam de Hercule qui terras omnes peragravit.

^f Figura Tmesis, pro ludere inter virgines. Ludere autem jam pro saltare posuit.

^g Et stellis; Decens Allegoria. Vet. Schol.

^h Candidis Dilogas & de puellis & de stellis; magis tamen puellis convenit.

ⁱ Nil necesse est Pholoen istam fuisse Chloridis filiam, cum satis sit eam fuisse ei ætate filiam; quod etiam magis comicum videtur.

^k Rectius modo pro convenientius; non enim pro consultius, sed potius sanius usurpat.

^l Expugnat; significat eam fuisse citharistram; & vagam, uti Bacchi Mænades.

^m Tympanum, erat minoris cithræ forma.

ⁿ Ad Emphasin dixit cogit; significat enim illam non amplius instinctu libidinis coactam.

^o Per Catachresin capræ modo pro capra.

Te lanæ prope nobilem
 Tonfæ q Luceriam, non citharæ decent,
 Nec flos purpureus rosæ,
 Nec poti r vetulam s fæce tenus cadi.

15

r Te lana; Lanificium erat infelium anuum perpetuum opus.

— Admotæque lanis Emerita qua cessat acu. Juvenal.

q Luceria Urbs Apuliæ lana & Minervæ fano celebris, ut dudum notavit Mancinellus ex Strabone.

r Pessime nonnulli Codices, *Vetula*, ac si ad *fæce* pertineret, quod etiam Cruquianus Scholiastes & MSS. improbant.

s *Fæce tenus*, Græcis εἰς ἄγῳγα Proverbiali sermone usurpatur.

ODE XVI. Ad Mæcenatem.

Exsecratur insanum divitiarum amorem, seque parvo beatum ostendit.

Metrum tribus primis versibus Choriambicum, quarto Glyconicum.

INCLUSAM Danaen turris ahenea,
 Robustæque fores, & vigilum canum
 Tristes excubiæ b munierant satis
 c Nocturnis ab adulteris;
 Si non Acrisium, virginis d abditæ
 Custodem e pavidum, Jupiter & Venus
 Risissent: fore enim tutum iter & patens,
 Converso in f pretium deo.
 AURUM per medios ire g satellites,
 Et percurrere h amat saxa, potentius
 Ictu fulmineo: i concidit auguris
 Argivi k domus, ob lucrum

5

10

a Tristes; severa, ergo incorrupta. Landinus.

b Munierant modo pro munissent.

c Belle Nocturnis; Quia adulteris nox apta est. Ver. Schol.

d Abditæ, h. e. e conspectu summorum. Significat enim securum fuisse Acrisium.

e Pavidum; Sollicitum, tantum propter oraculum. Ver. Schol. Cruq.

f Pretium, proprie noctis pretium est.

g Satellites, homines devotos. Landinus. h. e. Sacramento astrictos.

h Amat, εἰλεῖ, ex Hellenismo est.

i Concidit, quod subito ruit & semel. Nota est Historia Amphiarai & Eriphyles.

k Ipse Amphiaras hiatu telluris absumptus est, uxor ab Alcæone filio occisa, atque Alcæon postea in furorem versus.

Demerita

Demersa ¹ exitio : diffidit urbium

Portas ^m vir Macedo, & subruit æmulos

ⁿ Reges muneribus : munera ^o navium

Sævos illaqueant duces.

15

CRESCENTEM sequitur cura pecuniam,

Majorumque fames : jure perhorru

Late conspicuum ^p tollere verticem,

Mæcenas, ^q equitum decus.

20

Quanto quisque sibi plura negaverit,

^r A diis plura feret. ^s Nil cupientium

^t Nudus castra peto ; & transfuga, divitum

Partes linquere gestio,

^u Contentæ dominus splendidior rei,

25

Quam si quicquid arat ^x impiger Appulus

Occultare meis diceret horreis,

Magnas ^y inter opes inops.

Puræ ^z rivus aquæ, sylvaque jugerum

Paucorum, & segetis certa fides meæ,

30

^a Fulgente imperio fertilis Africæ

¹ Optimi Cruquii MSS. atque itidem Torrentii *exitio* habebant pro *excidio*, quod videtur & Vet. Schol. probasse, ob vocem *exitiale*, quæ apud eum occurrit. Bene etiam *Demersa* ob prædictum telluris hiatum.

^m *Vir Macedo*, Philippus, oppidorum emptor.

ⁿ *Reges dicit Epiri & Molossorum*. Landinus.

^o *Manera navium* ; ad sua tempora respexit, ut de *Mana Sexti Pompeii liberti*. Torrentius. Odit enim Horatius Pompeianarum partium transfugas & proditores.

^p *Tollere verticem* ; dicuntur extollere caput qui divitiis celebres sunt. Landinus. Proverbiali scilicet sermone.

^q Bene subjecit *Equitum decus* : Mæcenatem enim posuit continentæ exemplum, quia mansit in equestri ordine.

^r Quid refert scribere. *Ab dis pro A diis*, et si sit hoc factum autoritate

Membranarum, quod advertit insignissimus Bentleius ?

^s *Festive Nil cupientium castra dicit* Stoicorum scholam, quam sæpe Epicureismo relicto ex integro repetit.

^t *Festive etiam Nudus* de Philosopho. — *Dolia nudi non ardens Cynici*. Juvenal.

^u *Contenta* ; *Composita & mod ovis*. Vet. Schol. Sic & Cruquius & Torrentius legere pro *Coniecta*. Bentleio tamen nulla idonea de causa *Coniecta* placuit, minus deserto verbo.

^x *Impiger* pro *non piger* legit Vet. Schol. cum Torrentii & Cruquii MSS. Nec repugnat lex carminis, quod in Penthemimeri producit syllabam brevem.

^y *Inter opes inops* ; in animo habuit Tantalum, vel Midam, quod etiam sensit Landinus.

^z *Reverens*, *Digentiam* dicit.

^a Bentleii *Fulgente* magis placet quam *Fulgentem*.

^b Fallit forte beator.

Quamquam nec Calabræ mella ferunt apes,

Nec ^c Læstrigonia Bacchus in amphora

^a Languescit mihi, nec pingua ^e Gallicis

Crescunt vellera pascuis;

^f Importuna tamen pauperies abest;

Nec, si plura velim, tu dare deneges.

Contracto melius parva cupidine

^g Vestigalia ^h porrigam,

Quam si ⁱ Mygdoniis regnum ^k Alyattei

Campis continuem. *MULTA* petentibus.

Defunt multa. ^l Bene est cui deus obtulit

Parca quod fatis est manu.

^b Fallit, latet, ex Hellenismo est.

^c Læstrigones oppidum Campania Formias tenuisse dicuntur. Vet. Schol.

^d Belle Bacchus languescit, quasi senescit, ac per hoc veterascit. Vet. Schol. ex MS. Stephani.

^e Gallica oves pretiosiores habentur, earumque præcipue Altinates. Columella, notante Ascensio Badio. Gallicas autem dicit e Cisalpina Gallia.

^f Importuna; qua importunos facit et odiosos. Vet. Schol.

^g Vestigalia pro redditibus posuit. Vet. Schol. ex MS. Stephani.

^h Porrigam, extendam, ut optime Landinus. Ait enim parvo contentum plus se videri possidere. Vet. Schol.

ⁱ Mygdones, qui & Macedones & Edoni antiquis temporibus pertinebant ad Thracas, unde in Phrygiam commigraverunt. Cruquius ex Solino, & Plinio.

^k Alyattei; Recte Bentleius, auctoritate bonæ notæ Librorum, Alyattes in Genitivo pro Alyattis; ut Achilles, pro Achillis.

^l Bene est, h. e. fatis beatus est, quia tranquillam vitam acturus est.

ODE XVII. Ad Ælium Lamiam.

Facete tempestatem in crastinum augurari se fingit, quo tempore se ad Ælium Lamiam primæ nobilitatis virum, in villa sua rusticana modo agentem, ad porcellum invitat.

Metrum ut in prima.

^a **Æ**LI, vetusto nobilis ^b ab Lamo, (^c Quando & ^d priores hinc Lamias ferunt

^a Eruditus vir Lavinus Torrentius hoc loco advertit ab Ælia gente fuisse etiam Antoninos Imperatores.

^b Ab Lamo, h. e. Ob Lamum, Læstrigonum regem. Atque hinc (inquit Vet. Schol.) vulgo *Lamium* genus,

proverbialiter (uti cenfeo) pro vetustissimo.

— *Lamiarum cada madenti.* Juvenal.

^c Quando, siquidem. Vet. Schol.

^d Priores, h. e. Majores tuos.

Denominatos;

Denominatos, & nepotum

Per ^e memores genus omne ^t fastos)

Autore ab illo & ducis originem

5

Qui ^h Formiarum mœnia dicitur

Princeps, & innantem ⁱ Maricæ

Littoribus tenuisse Lirim,

Late ^k tyrannus: cras foliis nemus

Multis & ^l alga littus inutili

10

Demissa tempestas ^m ab Euro

Sternet, aquæ nisi fallit augur

ⁿ Annosa cornix. ^o Dum potis aridum

Compone lignum: cras ^p genium mero

^q Curabis, & porco bimestri,

15

Cum famulis ^r operum solutis.

* Memores modo Active accipien-
dum, ut docte Landinus.

^t Fastos Annales dicit. Mancinellus
ex Prisciano.

^k Magis placet ducis quam Heinſii
ducit, etli probet Bentleius. Neque
enim probabile est genus omne dici in
Nominativo.

^h Formiani potentiores videntur fuisse
Minturnensibus, & eorum agros tenuisse.
Vet. Schol.

ⁱ Maricam autem Minturnenses maxima
colunt, cujus etiam lucus in ipsa Mintur-
nensi civitate est. Vet. Schol. Marica
Nympha fuit a qua fluvius nomen accepit.
Idem Schol. Hinc pater Lirim atque
Maricam fuisse duo unius fluminis no-
mina. Hanc fingunt Poetæ fuisse
Fauni uxorem & Latini matrem.

^k Tyrannus, validissimus Rex. Lan-
dinus. Tyrannus alibi pro Domino, alibi
pro Crudeli, alibi pro Potente ponitur. Vet.
Schol.

^l Alga, vernacula nostra, *Marack*.

^m Ab oriente brumali Vulturius, quem
Græci Eurum appellant. Plinius, adno-
tante Ludovico Desprez.

ⁿ Annosa cornix; mille annos vivere
affirmatur. Vet. Schol.

^o Dum potis; per pluviam scilicet.

Bentleius potis, autoritate vetustissimo-
rum Codd. quod & ego probo, pro
vulgaro potes.

^p Genius, sive Lar, Græcis *Δαίμων*,
nobiscum nascitur, atque ejusdem
formæ est qua nos ipsi. Hunc Maxi-
mus Tyrius ostendit esse ipsum ani-
mum.

Sensum a celesti demissum traximus
arce.

Juvenal.

Celestem arcem Solem dicit, qui Pytha-
goricis *Διὸς πύργος*, & Mathemati-
cis *Κλῆρος Δαίμωνος*, h. e. Pars Genii,
dicitur; uti & Luna *Κλῆρος Τύχης*,
h. e. Pars Fortuna: hujus enim est cor-
poris imperium. Dii Geniales sunt igitur
Sol & Luna. Tradit etiam Ser-
vius unicuique esse suum *foveam* atque
Junonem, h. e. malum & bonum Ge-
nium; quod huc pertinet.

^q Curabis, Futurum Indicativi pro
Imperativo. Curant Genium, qui Genio
indulgent, & opipare epulantur. No-
tum est veteres in conviviis primitias
& vini & dapum in salino, quod &
patellam appellabant (hæc parvæ sar-
taginis forma erat) Geniis, sive La-
ribus ad focum apposuisse.

^r Operum solutis; Ab opere seriatim.
Vet. Schol.

ODE XVIII. Ad Faunum.

Faunalibus, quæ Nonis erant Decembris, Fauno hymnum canit.

Metrum Sapphicum.

▪ FAUNE Nympharum fugientum ^b amator,
Per meos fines & aprica rura

▪ Lenis incedas, abeasque ^d parvis

^e Æquus alumnis :

Si tener ^f pleno cadit hædus anno,

Larga nec defunt Veneris sodali

Vina ^g crateræ ; ^h vetus ara multo
Fumat odore.

! Ludit herboſo pecus omne campo,

Cum tibi Nonæ redeunt Decembres :

Festus in ^k pratis vacat otioſo

Cum bove ^l pagus :

▪ Inter audaces lupus errat agnos :

Spargit agreſtes tibi ſylva frondes :

▪ *Ægyptiis Panau, vel Phanau, Pan dicitur, quod eorum sermone Videns est. Sol hic est in Capricorno. Mendicii cum caprina forma colebant : erat enim Caper Hyemis Hieroglyphicon, propter arborum corruptellam, quas dentibus suis rodebat ; quam ob causam eum Osiridi, sive Baccho, immolabant.*

^b *Amator is dicitur qui multas amat.*

▪ *Lenis ; Aiunt enim Faunum inferum & pestilentem deum esse. Vet. Schol. Hybernium scilicet numen. Evri γα πνεύς. Theocritus. Etiam nostrum vulgus diabolum cornipedem & bisulcum putat.*

^d *Parvis alumnis ; Ruris vernulis, quos maxime Fauni ledere dicuntur. Vet. Schol. Etiam nostrates credunt deos manes (quos Alphas vocant) vel commutare, vel dementare pueros.*

▪ *Æquus ; miti, innocuus. Vet. Schol. Cruq. h. e. non commotus ira.*

^f *Plena anno ; Annuale ostendit se facere et sacrificium. Vet. Schol.*

^g *Cratera ; sic omnes legunt cum Badio, qui primus Cratera reposuit pro Cratere. Crateribus vina consecrabantur coronis, & aquæ miscebantur : crater erat pelvis imposita tripodi.*

^h *Vetus ara ; erat enim ara publica : privatæ cespitibus fieri consueverant.*

ⁱ *Ludit modo pro saltat.*

^k *In pratis ; Faunalia in sylvis & pratis celebrabantur. Vet. Schol. Et in compitis pagorum. Vet. Schol. Cruq.*

^l *Pagus ; Metonymicas pro Pagani, Pagus nostra Paroecia aliquanto latior erat, arque inerant ei plures vicinæ.*

^m *Inter audaces ; Fauni miracula recenset, Landinus.*

Gaudet

Gaudet ^a invisam pepulisse ^o fossor

15

p Ter pede terram.

^a Invisam; Naturale est omnibus edisse laboris sui materiam. Vet. Schol.^o Fossor; Vinitor; Culin vinearum liberatus. Vet. Schol.^p Ter pede; Ter ad Rhythmum retulit. Vet. Schol. Daſtylos saltabant. A Ter pede tripudiare deducit Turnebus: neque aliunde forsan nostrum Trip.

ODE XIX. Ad Telephum.

Muræna auguratum adepto, Horatius Telephum Postam Græcum atque sodalem suum hortatur, uti relictis doctis nugis acriter secum potare velit.

Metrum ut in ODE XV.

^a Q UANTUM distet ab ^b Inacho
Codrus, pro patria ^c non timidus mori,
Narras, & genus Æaci,Et pugnata ^d sacro bella sub Illo:

Quo Chium pretio cadum

5

Mercemur; ^e quis aquam temperet ignibus;^f Quo præbente domum, & quota,^g Pelignis caream frigoribus, taces.Da ^h Lunæ propere novæ,Da ⁱ Noctis mediæ, da puer auguris

10

^k Murænæ; tribus aut novem^a *Ægeodidona hæc, & ad propositum nil facientia.*^b *Universa Grajorum Historia ab Inacho pendet.*^c *Non timidus; Litotes Figura; plus enim intelligitur quam dicitur,*^d *Homericum est "Ιλίου ίερν. Vet. Schol. Notum est veteres urbium mœnia pro sacratis habuisse.*^e *Quis aquam temperet; repesallit aquis solabant Græci vina temperare. Vet. Schol. Præsertim hyberno tempore hoc faciebant, uti nunc.*^f *Quo præbente domum; Quomodo solent dicere; Apud quem? & Quota? Vet. Schol. Gellio munitare est per vices invitare, quod huc spectare putat vir eruditissimus Læv. Torrentius.*^g *Sabinia imminabant Peligni montes. Mancinellus. Imo & Peligni & Sam-**nites Sabini erant generis. Belle autem & festive caream frigoribus, pro tota nocte bibam.*^h *Veteres orientia sidera salutare consueverunt. Dapni quid antiquos signorum suspicis ortus? Virgil. Bene igitur Lambinus novam Lunam, ut novum solem dici existimat. Veteres singulos vini cyathos sub singularem decurum, aut clarissimorum sibi nominibus solebant in poculum defundere. Vet. Schol.*ⁱ *Exstat apud Onomacritum Noctis etiam Hymnus; quam Egyptii (auctore Plutarcho) etiam dici, ob venerabilem scilicet Antiquitatem, prætulere. Festive autem Noctis media & convenienter præsentii materiz.*^k *Incertum an hic fuerit Terentiz Mæcenatis uxoris frater.*

K

^l Miscentur

- ¹ Miscentor^m cyathis pocula commodis. . .
 Qui Musas amat impares,
 Ternos ter cyathosⁿ attonitus petet
 • Vates : p tres prohibet supra 15
 Rixarum metuens tangere Gratia,
 9 Nudis^r juncta sororibus.
 • Insanire juvat : cur^r Berecynthiae
 Cessant flamina tibiæ ?
 Cur pendet tacita fistula cum lyra ? 20
 • Parcentes ego dexteras
 Odi : sparge rosas : audiat^r invidus
 7 Dementem strepitum Lycus,
 Et^r vicina seni^a non habilis Lyco.
 b Spissa te nitidum coma, 25
 Puro te similem, Telephe, Vespero
 c Tempestivā petit^d Chloe :
 Me^e lentus Glyceræ torret amor^f meæ.

¹ Recte Bentleius post Heinsum
Miscentor pro *Miscentur*.

^m Superius monui *Cyathum* fuisse
 majus cochleare : suaviter autem *com-*
modis pro *plenis*.

ⁿ *Attonitus*; quod *inebrietur*. Vet.
 Schol. Sic enim legendum pro *Quod*
non inebrietur.

^o Bene *Vates*, cum jam *Musas* di-
 xerit & *attonitus*.

^r *Hyperbaton* pro *supra tres pro-*
hibet.

^a *Gratia nuda* pinguntur, veluti *sine*
dolo, sine fraude, sine velamine. Vet.
 Schol. Nudi etiam dicuntur qui prope
 nudi sunt; veluti *Gratiae*, quæ levi-
 bus tunicis & discinctæ incedebant.

^r *Juncta*, manibus nexis, ut fit in
 choreis.

^b *Insanire juvat*; *Anacreonticum*
 est, *Θῆλα, θῆλα μαννῆα*.

^c *Berecynthia*, *Phrygia*; ad quarum
 cantus solent & convivantes saltare. Vet.
 Schol.

^d *Parcentes*; *Oriofas*, quæ neque *lyram*
 percutiant, neque spargant *rosas*. Vet.
 Schol. *elegantior*.

^e *Invidus*, false *invidus* de avaro,

qui vellet, si auderet, ac per hoc au-
 dentibus invidet.

^f *Ethopœia* est in voce *dementem*,
 ita enim *Lycus* cum appellat.

^a *Comice Vicini* dicuntur qui non
 amant inter se.

^b *Non habilis*; quia forsan male
 conveniebat inter eos, ut plerumque
 fit inter sordidos. Licet & quiddam
 gravius suspicari.

^c *Spissa coma*; Nam & *crinium com-*
positio in juvenibus amatur. Vet. Schol.
 Norum est veteres totum capillitium
 in strias, seu funiculos, interplicuisse,
 & deinde hos funiculos unguentis de-
 libutos extendisse; bene igitur sub-
 jecit *nitidum*.

^d Ideo *petit*, quia *tempestiva*.

^e Bentleius ex quibusdam MSS. re-
 posuit *Rhoda*; verum nil tanti. Li-
 brarii Scriptores quædam immutavere
 animi sui gratia, vel saltem lapsu suæ
 memoriæ.

^f *Lentus ignis* est qui *sine flamma* urit.
 Vet. Schol. *Lentus* amor, qui expecta-
 tionis tardio macerat.

^g *Mea*, *charæ*; nam *charos* amicos
 suos dicebant.

ODE XX. Ad Pyrrhum.

Eximiam Nearchi delicati pueri formam prædicat, significans ambiguum sibi videri utri Veneri sit aptior.

Metrum Sapphicum.

NON vides quanto ^a moveas periclo,
^b Pyrrhe, Getulæ catulos lænæ?

Dura post paulo fugies ^c inaudax

Prælia raptor;

Cum ^d per obstantes juvenum catervas

Ibit ^e insignem repetens Nearchum:

(^f Grande certamen tibi præda cedat

Major an illi.)

Interim, dum tu celeres sagittas

Promis, hæc ^g dentes acuit timendos;

^h Arbiter pugnæ ⁱ posuisse ^k nudo

Sub pede palmam

Fertur, ^l & leni recreare vento

Sparsum odoratis humerum capillis;

Qualis aut ^m Nireus fuit, aut ⁿ aquosa

^o Raptus ab Ida.

^a *Movere catulos læna* Proverbiali Elocutione positum est, de irritabili mulierum animo: unam autem vult.

^b *Erst doctissimi viri aliter sentiant, plane tamen assentior Veteri Scholiasta, Poetæ in animo fuisse, ex occasione nominis, alterum Pyrrhum, acerrimum Epirotarum Regem cum Romanis iniquo Marte decertantem.*

^c *Inaudax raptor; nove posuit pro non ausus rapere: Græcum ἀτόλμη* expressit, autore Cruquio.

^d *Ad Emphasin posuit per obstantes catervas, significat enim universam juventutem ejus amore vel primo aspectu raptam.*

^e *Insignem dixit, quasi nullo negotio discerni possit, vel in turba.*

^f *Non viderunt Interpretes hæc ἀπὸ μίτου, vel per Parenthesin, dici. Fateatur se nescire utri aptior præda foretur sit.*

^g *Dentes acuit; pulchra Allegoria*

muliebris ferociz.

^h *Arbiter est quis totius rei hæc arbitrium & facultatem; ut docte Mancinellus ex Festo.*

ⁱ *Bene posuisse feriv i a Præterito, de re quæ tandem sero deprehenditur: Fertur enim nova fama: nam habet pulchram Emphasin.*

^k *Nudo sub pede; Proverbiali distione ostendit pueri fastidium atque utriusque neglectum. Nudus enim pes neutri minatur.*

^l *Et leni recreare vento: hunc locum imitatus est Juvenalis. — Tyrias humero revocante lacernas Ventiles, &c. Notum est pueros infra pubertatem, præsertim delicatos, non fuisse deconfos.*

^m *Nireus Græcos omnes excepto Achilla superavit. Ver. Schol. ex Homero.*

ⁿ *Aquosa, Græcis πολυπιδῆς, &c. πιδῆτορα ob fluviorum fontes.*

^o *Ganymedem dicit, Jovis pocillatorem.*

ODE XXI. Ad Amphoram.

Virum gravem & sapientem Messalam Corvinum, die quodam festo apud se agentem, recitatis vini laudibus, ad hilaritatem invitat.

Metrum ut in prima.

• **O** NATA mecum ^b consule Manlio,
 • Seu tu querelas sive geris jocos,
 Seu rixam & insanos amores,
 Seu facilem, ^d pia testa, somnum;
 Quocunque lectum nomine Massicum
 Servas, moveri digna bono die;
 • Descende, Corvino jubente,
 Promere ^f languidiora vina.
 Non ille, quanquam Socraticis ^g madet
 Sermonibus, te negliget ^h horridus:
 Narratur & ⁱ prisci Catonis
 Sæpe mero incaluisse ^k virtus.
 Tu ^l lene tormentum ingenio admoves
 Plerumque duro: tu ^m sapientium

5

10

^a Hæc lepide & ex conjectura protulit; noverat enim amphoram satis fuisse vetustam, et si nondum inspexerat Consulem.

^b Lucium Manlium Torquatum dicit, qui cum Lucio Aurelio Cotta Consul fuerat Anno Urbis 688. Cuiusvis. Adverte veteres scripsisse Manlium, Manlium atque etiam Mallium, quod & veteres Torrentii Codd. & Scholiasta tenuerunt.

^c Varios vini effectus pro convivantium ingeniiis lepide percurrit.

^d Pia testa, Metonymicus quod pios reddat.

^e Notum est veteres vina sua reposuisse in superiore granariorum, vel etiam ædium suarum, parte, sub ipsis regulis; quem locum Vet. Schol. (si incorruptus mansit) Veteranum dixit. Attende Elocutionem, Descende pro-

mere. Vet. Schol.

^f Languidiora; Vetustate lenita. Vet. Schol.

^g Madet; Fluens est. Vet. Schol. Perfusus. Mancinellus. Extrinsecus madidi sumus, uvidi intrinsecus, ut supra monuimus.

^h Horridus, censorius, severus. Vet. Schol. Intonsum Catonem in animo habebat.

ⁱ Prisci; Antiquioris, non Uticensis. Vet. Schol. De minore Catone res nota erat & recens.

^k Virtus Catonis, ipse Cato. Vet. Schol. ut supra Nitor Hebræi.

^l Lene tormentum; Blanditur ebrietas, & extorquet plerumque animi gravitatem. Vet. Schol. Hæc ad Messalam dicit: Oψύμωγρ.

^m Sapientium, h. e. Philosophantium, qualis erat Corvinus,

Curas

CARMINUM LIB. III.

133

Curas & ^a arcanum jocofo

15

Confilium ^o retegis Lyæo:

Tu spem reducis mentibus anxiis,

Viresque; & ^p addis cornua pauperi,

Post te neque iratos trementi

^q Regum apices, neque militum arma:

20

Te Liber, & si ^r læta aderit Venus,

^s Segnesque nodum solvere Gratia,

^v Vivæque producent lucernæ,

Dum rediens fugat astra Phœbus.

^a *Arcanum confilium*, dicit aliquod præcipuum dogma quod alias studiose celabant.

^o *Bene retegis* posuit ad Etymon *Lyæi*, quod a *Lyæ* solvere: *Aperit præcordia Liber*.

^q *Addis cornua*; *Per cornua violentiam*, & per hoc violationem cerebri intelligi vult. Vet. Schol. Proverbialis Elocutio est. Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit. Naso, citante Mancinello.

Addis autem pro apponis dicit.

^q *Regum apices*. Persarum tiaras dicit, apicibus circumseptas, ut alias diximus.

^r *Læta*; perpetuum Veneris Epitheron.

^s *Segnes solvere*, posuit ut ostenderet dulces sodales ægerime ab invicem divelli. Nodum dicit trium fororum in chorea nexum ægre solubilem.

^v *Eleganter Viva* pro non extincta.

ODE XXII. In Dianam.

Epigramma in Pinum quandam juxta villam suam stantem & a se Dianæ dedicatam.

Metrum Sapphicum.

MONTIUM ^a custos nemorumque, Virgo,

^b Quæ laborantes utero puellas

^c Ter vocata audis, adimisque leto,

^d Diva triformis;

Imminens villæ tuæ ^e pinus esto,

5

Quam ^f per exactos ego lætus annos

^a *Custodes dii* sunt earum rerum quæ in eorum tutela sunt.

^b *Bene ter ad triformem*. Quin & numera deus impare gaudet.

^c *Diva Triformis*, ob. Lunæ tres phases, & tria regna. Cælum, Terra & Inferos; & tria etiam nomina, Dianam, Lucinam & Proserpinam.

^d *Pinus matri deorum Cybelæ sacra arbor*; neque hoc sane diversum erat nomen; siquidem Græcum *Ἀργαία* a Phrygio *Ἄγρα* *Ἀγρία* deductum *Magnum Mavrem* sonat.

^e *Per exactos annos, quotidianis*. Vet. Schol. *Exacto enim anno recurrit feræ.*

^f *Verris*

[†] Verris obliquum [§] meditantis ictum
Sanguine donem.

^{*} *Apte Verris immolatur Diana qua eadem atque Ceres, frugum dea, quas corrumpunt sues.* Landinus.

[§] *Meditantis, h. e. etiam ante diem ferire conantis; quod idem videmus in vitulis & gallinaceis pullis.*

ODE XXIII. Ad Phidylum.

Phidylum villicam suam ob pietatem carmine celebrat, ostenditque pauperculam hanc animum diis esse acceptiorem Pontificibus ipsis.

Metrum ut in prima.

COELO ^a supinas si ^b tuleris manus
^c Nascente Luna, rustica ^d Phidyle;
Si thure placâris & ^e horna
Fruge Lares, ^f avidaque porca;
Nec pestilentem sentiet Africum
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut [§] dulces alumni
^h Pomifero grave tempus anno.
Nam, quæ nivâli pascitur Algidio
ⁱ Devota quercus inter & ilices,
Aut crescit ^k Albanis in herbis

^a *Supinas dixit ad superiora palmas apertas & expansas.* Vet. Schol.

^b *Tuleris modo pro sustuleris.*

^c *Nascente Luna; Solent enim rustica mulieres in initio prima Luna preces caelo effundere.* Vet. Schol.

^d *Cum alii legant Phidile, alii Phylire, alii Phyllide, mihi præcipue placet Jacobi Cruquii Phidyle, quod etiam MSS. fide confirmat. Græcis φειδύλοιο & φειδύλας, Παρσι & Παρσα dicuntur.*

^e *Horna fruge; Vitis novello: nunc usque Tusci horna novella viti dicunt.* Vet. Schol. *Horna a Græco ὄρνις, quasi dicas hujus horæ, sive tempestatis.*

^f *Bene Avida porca, porca enim*

Manix matri Lariam (h. e. Terræ) immolabatur, quod fruges consumeret.

[§] *Dulces alumni; Quos nutrimentorum commendaret affectio.* Vet. Schol. *Acceptit enim pro Horatii vernulis, non pro pueris ipsius Phidyli.*

^h *Pomifero; Pomorum enim vario gustu languescunt corpora.* Vet. Schol. *Periphrasis autumnii est.*

ⁱ *Devota; Diis destinata.* Vet. Schol. *De porcis autem agit ad sacrificium pastis.*

^k *Albanis in herbis; In Albano antiquitus monte nullos alios licet quam nives tauros immolare candoris.* Arnobius, citante Ludovico Desprez.

Victima,

CARMINUM LIB. III.

135

Victima, pontificum ¹ secures

Cervice tinguet: te nihil attinet

Tentare multa cæde ^m bidentium

ⁿ Parvos ^o coronantem marino

Rore deos fragilique myrto.

^p IMMUNIS aram si ^q tetigit manus,

Non ^r sumptuosa blandior hostia

^t Mollibit aversos penates

^t Farre pio, & saliente mica.

15

20

¹ Bentleius auctoritate rariorum Codicum pro *secures* in Plurali, posuit *securim*: magis tamen nobis placet plurium Pontificum plures etiam dici *secures*. Certe Numerus multitudinis solet magis placere Poetis.

^m *Bidentium*; *Bidentes* proprie dicuntur oves duos annos habentes, sic vocata ab eminentioribus dentibus, qui circa duos annos nascuntur. Vet. Schol.

ⁿ Bene parvos cum ante posuerit multa cæde. Parvula erant pauperulorum numina, uti fere privatorum opinium.

^o *Coronantem*; siquidem diebus festis dii coronati consueverant, tanquam epulaturi.

^p *Immunis*; *Subaudiendum extrinsecus scelerum*. Vet. Schol.

^q *Tetigit manus*: *sacrificantes aram*

tangebant. Landinus ex Virgilio significare volebant puras sibi esse manus.

^r Sentio cum Vet. Schol. *sumptuosa hostia* dici in Nominativo casu, neque moror brevem syllabam in Penthemimeri, quicquid contradicant Interpretes.

^t *Mollibit*, vetuste pro *Mollin*. Bentleius ex Editione Veneta *Molliv* reposuit pro *Mollibit*. Verum nihil opus, cum neque ipse Horatius semper horreat Archaimum in declinando.

^t *Farre pio*; *Sal enim cum farre incendebatur*. Vet. Schol. Veteres rustici panem & *saem*, quibus ipsi fere vescabantur, etiam diis obtulerunt suis. Superius monui *saem* fuisse tunc temponis pro butyro.

ODE XXIV.

Prima peregrinos obscæna pecunia mores

Intulit, & turpi fregerunt sæcula luxu.

Juvenal.

Metrum ut in ODE XIX.

^a INTACTIS opulentior

Thesauris Arabum & divitis Indiæ,

^b Cæmentis licet ^c occupes

^a *Intactis*, h. e. Romanorum armis nondum tactis.

^b *Cæmentis*; *Saxis ad fabricandum provis.* Vet. Schol. Proprie *Cæmenta*

lapidum fragmenta dicuntur, jacentis fundamentis utilia.

^c *Occupat* qui totum in usum suum vertit, neque quicquam aliis relinquit.

K 4

Tyrrhenum

Tyrrhenum omne tuis & mare ^d Apulicum ;
 • Si figit ^f adamantinos
 Summis verticibus dira ^g Necessitas
 Clavos, non animum metu,
 Non mortis laqueis expedies ^h caput.
 • Campestris melius Scythæ
 (Quorum plaustra vagas rite trahunt domos)
 Vivunt, & ^k rigidi Getæ,
 Immetata quibus jugera liberas
 Fruges & Cererem ferunt ;
 Nec cultura placet longior ^l annua ;
 • Defunctumque laboribus
 Æquali recreat sorte ^m vicarius.
 Illic matre carentibus
 Privignis mulier ⁿ temperat innocens ;
 Nec dotata regit virum
 Conjux, nec nitido ^p fudit adultero.
 Dos est magna parentium
 Virtus, & metuens alterius viri
 Certo fœdere castitas ;

^d Trium Torrentii MSS. autoritate adductus *Apulicum* reposui, cum alii legant *Punicum*, alii *Publicum*, alii etiam *Ponticum*.

^e Hoc est, Si tamen verum est moriendum tibi esse neque ingentes opes quicquam valituras adversus fatum. Mire se torquet Bentleius ut aliquem eliciat sensum, cum omnia tamen sint plana. Displicet eidem erudito viro Epitheton *dira*, & de suo reponit *dura*: cum tamen illa efficacior vox sit; atque hoc facit reclamantibus omnibus. Certe mors prædivitibus *dira* res est æque ac *dura*. Verum; atque ^u fuere olim *ομοιοπαρῆς*, quæ potest esse erroris causa.

^f Superius monuimus *adamanta* etiam duratum ferrum appellatum fuisse.

^g *Necessitatem hic pro Morte posuit.* Vet. Schol. quam clavis & cuneis armatam veteres sinxerunt.

^h Bene subjecit *caput*, cum jam *Verticibus* posuerit, quibus *Necessitas* clavos suos adegerat: Bene etiam *laqueis expedies*, ac si mors nos ex insidiis invaderet; Metaphora a venatorum rebus desumpta.

ⁱ *Campestris*; *Quod in campis sint rectis vivunt.* Vet. Schol. sive quod sylvestrem regionem incolant.

^k *Rigidi Getæ*; *Propter frigora regionum.* Vet. Schol.

^l *Annua*; *Continua sedis incerti.* Vet. Schol.

^m *Defunctum, liberatum.* Vet. Schol.

ⁿ *Vicarius servi servus est. Vicem laborandi inter se præstare barbaros ostendit.* Vet. Schol.

^o *Temperat*; *Pocula parat.* Vet. Schol.

^p *Fidit adultero*; In Ablativo dicitur *adultero*: quasi diceret, ob *adulteri* formam fiduciam sibi sumit, neque erubescit.

- Et peccare nefas, aut a pretium est mori.
 * O quisquis volet impias 25
 Cædes & rabiem tollere a civicam;
 Si quæret Pater a urbium
 Subscribi statuis, indomitam audeat
 Refrænare licentiam,
 a Clarus postgenitis: x quatinus (heu nefas!) 30
 y Virtutem incolumem odimus,
 z Sublatam ex oculis quærimus a invidi.
 b Quid tristes querimonie,
 Si non supplicio c culpa reciditur?
 Quid leges d sine moribus 35
 Vanæ proficiunt, e si neque fervidis
 Pars inclusa caloribus
 Mundi, nec Boreæ finitimum latus
 Duratæque solo nives
 Mercatorem abigunt? horrida callidi 40
 Vincunt æquora navitæ?
 MAGNUM pauperies opprobrium jubet
 Quidvis & facere & pati,
 Virtutisque viam f deferit g arduæ.

* Mire pretium de mœcha posuit, quæ ab amatoribus pretium solebat exigere.

* Frigidiusculum videtur nobis Bentleii O: quis, quis divisum, pro O: quisquis. In re gravi atque seria exclamari solet O.

* Civicam, vetuste pro civilem.

* Pulchre urbium, dissimulat enim se in animo habuisse Augustum Patriæ Patrem.

* Clarus postgenitis; significare vult Augustum ob legem Juliam de adulteriis laborasse plurimorum invidia.

* Quatinus cum Vet. Schol. Crucii & Mancinello pro quatinus reponendum duxi. Quatinus Coniunctio est tantum; quatinus autem Adverbium temporis & loci. Vet. Schol. Bentleius tamen male edidit quatinus.

* Virtutem maluit nominare quam Augustum.

* Bene & Patheticus. Sublatam ex oculis posuit, subiecturus quærimus.

* Invidi; Vere enim per invidiam fit, ut boni viri cum amissi sint desiderentur. Vet. Schol. h. e. ex perverso & maligno ingenio.

* Quid tristes querimonia? excusate videtur legis Julis atrocitatem.

* Usitato Charientissimo adulterium culpam vocat.

* Sine moribus; Vana sunt leges si non observantur a moribus. Vet. Schol.

* Si neque fervidis; itaque inopetant ista subiecit, omnia mala divitiis imputatus.

* Nihil opus Bentleii deferre pro deferit. Horatius summe delectatur constimendi varietate.

* Ardua; in animo habuit Pythagoricum T, virtutis vitique symbolum.

Vel nos ^b in Capitolium,
 Quo clamor vocat & turba ⁱ faventium;
 Vel nos ^k in mare proximum
 Gemmas & lapides, aurum & ^l inutile,
^m Summi materiam mali,
 Mittamus, scelerum si bene pœnitet. 45
ⁿ Eradenda cupidinis
 Pravi sunt elementa; & ^o teneræ nimis
 Mentis asperioribus
^p Formandæ studiis: nescit equo rudis
^q Hære ingenuus puer, 50
 Venarique timet, ludere doctior
 Seu Græco jubeas ^r trocho,
 Seu malis vetita legibus alea:
 Cum perjura patris fides
^s Confortem socium fallat & ^t hospitem, 60
 Indignoque pecuniam
 Hæredi properet. Scilicet ^u improbæ
 Crescunt divitiæ; tamen
 Curtæ ^x nescio quid semper abest rei.

^b In Capitolium; h. e. Jovi Capitolino cum reliquis hostium spoliis consecremus.

ⁱ Faventium, plaudentium triumpho: Favere enim plaudere est.

^k In mare res execrabiles demandari solebant.

^l Leniter jam inutile pro exitiabile posuit, per Charentisum.

^m Summum malum avaritiam dicit, ex qua vitia omnia procreantur. Ver. Schol.

ⁿ Bene Eradenda de elementis, quæ sunt Alpha, Beta, &c.

^o Per Dilogiam tenera pro effeminata & pueriles posuit, ut ostendunt sequentia.

^p Benteleus suo ipsius frerus acumine de Formanda fecit Firmanda, apponitque ista verba notatu digna;

^q Aio affirmoque sic ab Horatii manu fuisse scriptum. Nisi eruditam

habuisset aurem hæc non dixisset,

^r Hære dicitur qui casuro similis est.

^s Trochus circulus erat æneus cui crepitacula, vel tintinnabula quædam, appensa sunt, & a pueris agebatur.

^t Confortem socium; Socium ejusdem sortis in damno & lucro. Cruquius. In Affe. Ver. Schol. Cruq.

^u Nequeo videre, cur magis placeat Benteleio hospites quam hospitem. Certe major pars Codicum non semper melior est; neque ipse ita sentit Benteleus, nisi addit suos calculos.

^x Improbæ, h. e. improbe, vel impertine & indefinenter.

^y Nescio quid modo pro aliquid. Nescio quid dicimus de re quam non plene comprehendimus qualis sit. Curtius autem dicitur quod omnes suos numeros non videtur implere.

ODE XXV. Ad Bacchum.

Horatius super mero Bacchi spiritu percitus, suaviter Augusti laudes cantat.

Metrum ut in superiore.

• **Q**UO me, Bacche, rapis tui
Plenum! quæ^b nemora aut quos agor in specus,
• Velox mente^d nova! • e quibus
Antris^f egregii Cæsaris audiar
• Æternum^h meditans decus
Stellis inferere & i concilio Jovis!
Dicam insigne, recens, adhuc
• Indictum ore alio. Non secus in jugis
• Exsomnis stupet^m Euias,
Hebrum prospiciens, & nive candidam

• Admirabundus dixit Quo me, Bacche, rapis! Landinus. Liberum Patrem invocat, eo quod ipse Musicus Deus sit. Vet. Schol.

• Per nemora & specus intelligi vult Nymphas & Satyros Bacchi chorum. Vid. Ode 1. Lib. I.

• Bene velox mente, de ebrio.

• Nova; Præsentia numinis nova. Vet. Schol.

• Quibus graviter pronuntiandum: est enim subiunctiva particula, & Epexegetis Figura. Vet. Schol. Ab antris provenire solebant ab aliquo deo immitti furæ, Landinus.

• Egregii; quasi unicus inter mortales sit. Landinus.

• Æternum decus de novo quodam astro intelligendum. Vos æterni ignis. Virgil.

• Meditans, sic Virgilius, Musam meditaris avena. Significare vult Augusti immortalitatem ex parte carminibus suis deberi.

• Plurimi MSS. cum Vet. Schol. Cruquii concilio habuerunt pro consilio, quod & Torrentius & Cruquius probant. Quasi annas cum in signum

caeleste conversum iri: Qua locus Erigonen inter Chelæque sequentes Panditur. Landinus ex Marone. Ex antiquo Apollonii Rhodii Scholiaste didicimus duodecim Signa Jovi fuisse a consiliis, quæ ideo Βαλκόνες Egyptii appellarunt, ut errantes stellas Παλόνες, seu lictores, quia horum mandata exsequebantur.

• Indictum ore alio; bene hoc, quia, præmiserat recens. Et insignis & recens erat Carminis sui materia.

• Exsomnis dixit quod nocturna erant Bacchi Sacra. Benteius ex conjectura sua reposuit Edonis satis audacter.

• Euias pro Baccha ponitur. Euias autem & Lenæus Bacchi erant Autumnalia nomina; e quibus Euias ab Eüs quod Græcis bonum atque divitem sonat, deducitur, quod autor sit frugum, adeoque convenire videtur cum Platone & Dite Patre: nam & Bacchum apud Inferos regnasse ferunt (ut verbis veteris Scholiastæ utar) Lenæus autem a Ληνός torcularis lacus deducitur, quod calcandis uvis utilis creditur.

Thracen,

Thracen, ac pede barbaro

Lustratam Rhodopen. Ut mihi ^o devio

^o Ripas & vacuum nemus

Mirari libet! O ^p Naïadum potens,

Baccharumque ^q valentium

Proceras manibus vertere fraxinos,

Nil parvum aut ^r humile modo,

Nil mortale loquar. ^s Dulce periculum est,

O Lenæ, sequi deum

^t Cingentem viridi tempora pampino.

15

20

^a Devio; Repleti numinis per devia
agi & remota consueverunt. Vet. Schol.
Exemplo dantur a Rutilio Bellero-
phon & veteres Monachi.

^o Omnes fere MSS. Ripas pro Rupes
legebant, quod & Torrentius & Cru-
quius probabant. Quod & mihi etiam
placuit ob sequentia; vacuum scilicet
nemus & mirari. Ripas, fluminum scili-
cet ad voluptatem. Mancinellus. Bent-
leio displicuit Ripas, & de ingenio suo
reposuit Rivos, cum bene figuratum
sit ripas pro rivos, nec desint exempla
plurima.

^p Naïadum; i. e. Musarum. Nympha
noster amor Libethrides. Mancinellus.

^q Valentium; Numinis ejus instinctu.
Vet. Schol. h. e. Arte prastigatoria,

ut ostendimus superius Ode 19. Lib. 1.

^r Quinque Torrentii MSS. habe-
bant humile pro humili, quod & mihi
videtur magis convenire, etsi clau-
dicet Metrum, quod nil moror. Quis
enim credat Poetam posuisse nil humil-
modo; cum superius Ode 3. hujus libri
dixerit, Magna modis tenuare parvis, de
Lyrico suo carmine?

^s Dulce periculum, Oξυμγγη Figu-
ra. Habet etiam Emphasis: signifi-
cat enim se amabili insania abreptum
nescire quo deus ducat, libenter ta-
men sequi.

^t Cingentem tempora; h. e. cantan-
tem & saltantem: Nam coronati &
cantabant & saltabant veteres, ut in
sacris debere.

ODE XXVI. Ad Venerem.

Horatius pene emeritus Cupidinis miles, agere tamen militiam
dimittit.

Metrum ut in prima.

VIXI puellis ^a nuper idoneus,

Et militavi ^b non sine gloria;

Nunc arma defunctumque bello

^a Ad Emphasis dixit nuper idoneus;
nam significare vult se jam ob æta-
tem minus valere: & nunc nuper, ac

si paucis diebus consenuerit.

^b Non sine gloria; Non sine opinionis
boni amatoris. Vet. Schol.

Barbiton

Barbiton ^c hic paries habebit,

^d Lævum marinæ qui Veneris latus

5

Custodit. Hic, hic ponite lucida

^e Funalia & vestes & arcus

Oppositis foribus minaces.

O quæ beatum diva tenes Cyprum &

^f Memphim ^g carentem Sithonia nive

10

Regina, ^h sublimi flagello

ⁱ Tange Chloen semel arrogantem.

^c Notum est veteres cum artem aliquam dimitterent, instrumenta ejus artis deo, in cuius tutela fuerant, suspendere consuevisse: atque ^c idem posuit hic paries, ac si certus jam foret, & immobilis in proposito.

^d In superiori Templorum parte, parietesque australi anathemata pendebant. Siquidem ipsum nomen meridiem spectabat.

^e Funalia, facies quibus amicorum janua urebantur aliquando, Mancinellus.

^f Lucus erat Memphi, Veneris Hospitæ, sive Græcæ, quam nonnulli Helenam fuisse credebant. De qua Herodotus.

^g Carentem Sithonia nive; non solum Tanaquillus Faber, Acrisia proles, hunc locum reprehendit, sed etiam

vir magnus Lævinus Torrentius. Verum si advertissent Scythici, vel Thracii, nomen Proverbiali quadam figura frigoribus frequenter apud Poetas habere, non invidissent Lyrico Poetæ perperui Epitheti usum.

Ego nolo Casar esse

Ambulare per Britannos

Scythicas pati pruinas.

^h Sublimi Dilogus usus est, quod & dea sublimi curru veheretur, & sublevato ista vehementius feriret, ut ait Vet. Schol. Pulcherrimus hic Iconismus est.

ⁱ Tange semel, lepidissime ac si diceret, unica hac vice summitate tui flagelli vibicem incute. Ostendit sibi labasse propositum. *Itaque ceterem, tamen ut placabilis essem.*

ODE XXVII. Ad Galateam.

Sub Galatea marinæ deæ nomine nobilem quandam amatam a navigando in Græciam deterret: Esi enim nihil ambigat quin dii sibi tam pie puella vice auguratum ituro prospera auspicia daturi sint; consultius tamen ducat sibi a procelloso mari, præsertim vero hyberno tempore, cavere, quam auguriis ejusmodi fidere. Deinde adjecto pulcherrimo de Europes raptu Episodio ostendere conatur parum convenire formosis maria trajicere.

Metrum Sapphicum.

^a **I**MPIOS ^b paræ recinentis omen

Ducat, & prægnans canis, aut ab agro

^a Ad Emphasin Impios statim ab initio posuit; ostendit enim Galateam ob pietatem deos habere sibi propitios.

^b Esi nemo Interpretum hætenus explicaverit quznam sit Paræ avis, ego tamen pro Pico viridi (Gallis Pica

^c Rava

c Rava decurrens lupa^d Lanuvino,

e Foetraque vulpes :

f Rumpat & serpens iter g institutum,

Si per obliquum h similis sagittæ

Terruit i mannos : ego k quid timebo

Providus auspex ?

Antequam stantes l repetat paludes

Imbrium divina avis imminetum,

m Oscinem n corvum prece fuscitabo

o Solis ab ortu.

p Sis licet felix q ubicunque mavis,

verâ, & Germanis Specht) accipiendam duco: erat autem hic ex Meropum, sive Melisiphagorum genere; quin & ipse Servius Meropem viridem fuisse tradit. Quod etiam vetus Kyranidarum Interpretes confirmat. *Merops* (inquit ille) i. e. *Parva, avis omnino viridis*. Hæc avis etiam hodie vulgo nostro pluviarum præfaga creditur. Sæpius etiam eundem cantum repetit, quod voce recinentis plane significare videtur. Mecum etiam sentit Albertus Magnus. In Kyranidis etiam pro *Gargranam* *Gargranam* legendum censeo, quod Teutonice omnino viridem sonat.

c *Ravus* color dicitur niger, mixtus cum fulvo. Vet. Schol. *Festo* inter flavum & casium, ut adnotavit Lambinus; quod idem fere sonat.

d Crediderim multos lupos fuisse in agro Lanuvino. Non longe erat hic locus a Via Appia, qua Brundisium ibant.

e *Fœra* idem est quod supra *pragmans*. Canes, lupi & serpentes etiam Onirocriticis hostes sunt, adeoque graviore si gravidæ fuerint, ob hostium scilicet pullulantem numerum.

f *Rumpat*, interpellat. Vet. Schol. De *Rumpat* Bentleius autoritate unius Codicis fecit *Rumpit*, quod quis probet?

g *Institutum*; coëptum: nam idem institutio quod nos vulgo *Introduktionem* dicimus.

h *Similis sagitta*, h. e. uno imperu;

Proverbialis dictio etiam hodie. Mire nugantur Interpretes, dum nodum in scirpo quæzunt.

i *Manni equi dicuntur pusilli, quos vulgo burdos vocant*. Vet. Schol. *Burdus* ex equo & asina est, uti mulus ex asino & equa. *Burdus* & mulis meritorias rhedas trahebant Roma Brundisium.

k Cum Cruquii MSS. reposui quid timebo pro cui: sic etiam in duobus libris Lambinus legerat. Non potuit certe ignorare cui timeret. Ostendit autem se nihil timere, cum esset *providus auspex*, adeoque bona auguria conceptis precibus elicere valeret, quod petiti & *providi auspicii* erat. Minus placet Bentleii cui; voluit significare se nihil timere.

l *Repetat paludes*; huc spectat & Virgilianum illud de cornice: *Et sola in sicca secum spatiantur arena*: nam ad litora maris, & margines stagnorum tali tempore solæ deambulare solent.

m *Oscines* dicuntur aves quæ vocis augurium faciunt, præpetes quæ volatu. Vet. Schol.

n *Corvum* modo cornicem dicit.

o *Ab ortu solis prospera corvi omina sunt, adversa ab occasu*. Vet. Schol. Ego vero ab ortu solis id verum esse expertus sum pluries. Mancinellus.

p *Sis felix*; precationis formula hæc erat. Cruquius.

q *Ubicunque mavis*; i. e. *Etsi sine me esse mavis*. Vet. Schol.

Et

Et memor nostri, Galatea, vivas :

Teque nec ^a lævus vetet ire ^a picus,

15

Nec ^a vaga cornix.

Sed vides quanto ^a trepidet tumultu

^a Pronus Orion : ego quid sit ater

Adriæ ^a novi sinus ; & quid ^a albus

^a Peccet Iapyx.

20

^b Hostium uxores puerique cæcos

Sentiant motus orientis ^a Austri &

Æquoris nigri fremitum & trementes

^d Verbera ^e ripas.

Sic & Europe ^f niveum dolofo

25

Creditit tauro latus, & scatentem

Beluis pontum ^a mediasque fraudes

Palluit ^a audax.

Nuper in pratis studiosa florum, &

ⁱ Debitæ Nymphis opifex coronæ,

30

^k Nocte sublustri nihil astra præter

Vidit & undas :

^a Lævus : modo infelix. Torrent.

^a Picus Martius & parra olcines erant & præpetes. Crediderim tamen parram jam dici picum, ut supra cornicem corvum.

^a Vaga, sola secum spatians.

^a Bene trepidet & tumultu : nam tumultus festinatio motus est non sine terrore. Vet. Schol.

^a Pronus Orion ; in occasum vergens. Vet. Schol. Sub Decembrem scilicet mensem, cum occidit Orion. Cruquius. Quid amicam non valet precibus retinere, minis tempestatis conatur. Vet. Schol.

^a Novi ; acerba recordatione terret.

^a Albus jam pro esu albus : proprie aurem albus & ater de cæli facie.

^a Peccet, peccare solet. Stephanus. Iapyx Calaber, vel Appulus ventus ab Iapygibus incolis Græci generis.

^b Hostium uxoribus ; Latinis scriptoribus a Græcis invaluit usus istius figura ut siquid timendum sit, in hostium caput im-

precentur. Erasmus. Sic & Ovidius. Hostibus eveniant convivia talia nostris.

^c Omnes MSS. habent Austri, non hadi. Torrentius, & Cruquius.

^d Cur mallet Bentleius Verbera, sicuti & mox at pro & ? Auri suæ plerumque nimis hic fidit & indulget.

^e Ripas modo pro litora posuit per Catachresin.

^f Vetecunde jam niveum latus pro ventre, vel femoribus posuit. Latus etiam de anteriore parte dixit Ovidius ; Et lateri consenuisse latus, significans coitum. Neque abest lasciva Dilogia hoc loco.

^g Medias fraudes ; In medio dolo cognitas. Vet. Schol. h. e. Sero deprehensas.

^h Audax antea. Stephanus.

ⁱ Debita ; ex voto scilicet.

^k Ad Emphasin solitudinis sublustrem noctem nominavit ; & bene subiecturus astra.

Quæ simul ¹ centum tetigit potentem
 Oppidis Creten, Pater O ^m relictum
 Filiæ nomen, ⁿ pietasque dixit, 35
 ^o Victa furore.
 Unde ? quo veni ? levis una mors est
 Virginum ^p culpæ. Vigilansne ploro
 Turpe ^q commissum ? an ^r vitio carentem
 Ludit ^s imago 40
 Vana, quæ ^t porta fugiens eburna
 Somnium ducit ? meliusne fluctus
 Ire per longos fuit, an recentes
 Carpere flores ?
 Si quis ^u infamem mihi nunc juvenum 45
 Dedat iratæ, lacerare ferro &
 Frangere enitar modo multum amati
 ^x Cornua monstri.
^y Impudens liqui patrios penates,
 Impudens ^z Orcum moror. O deorum 50
 Si quis hæc audis ! utinam inter errem
 ^a Nuda leones.
 Antequam ^b turpis macies decentes
 Occupet malas, teneræque ^c succus

¹ Expressit Græcum ἑκατόμυλον.
² Relictum filia, bene pro neglectum,
 quia patrem reliquerat.

³ Quid pietas nisi voluntas grata in
 parentes ? Cicero, citante Mancinello.

⁴ Victa furore dicitur quod furem
 continere non valeat ulterius.

⁵ Solito Charientismo culpa posuit
 pro vitio.

⁶ Commissum gravius culpa est, sig-
 nificat enim consilii negligentiam,
 & parum cavisse.

⁷ Facile assentior hoc in loco mag-
 no Bentleio magis hic convenire vitio
 quam vitio.

⁸ Imaginem vanam umbram dicit, ut
 etiam superius : nam falsa mitans in-
 somnia manes. Virgil.

⁹ Porta Eburna juxta Homerum va-
 norum somniorum est, uti Cornua vero-
 rum. Vult enim semper latere verum, &

cum aliquando ex parte patet, interjello a
 nobis velamine videri. Porphyrius, ci-
 tante Mancinello.

¹⁰ Infamem iracunde protulit pro
 turpem.

¹¹ Rectissime Bentleius, ductus plu-
 rium Codicum autoritate, rescripsit
 Cornua monstri, pro cornua tauri. Et
 recte monstri, quod se in humanam for-
 mam mutaverit cum virginem viriabat.

¹² Impudens, turpiter, Nomen pro Ad-
 verbio. Vet. Schol.

¹³ In Euripidis Alcesti Orem Alceidis
 crinem abscondit gladio, ut Proserpina Di-
 dus apud Virgilium. Mancinellus.

¹⁴ Nuda ; sine amplexu. Vet. Schol.
 Cruq.

¹⁵ Turpis macies ; Ante deteriorationem
 forma optat perire. Vet. Schol.

¹⁶ Succus, viriditas. Vet. Schol.

CARMINUM LIB. III.

145

Defluat ^d prædæ; ^e speciosa quæro

55

Pascere tigres.

^f Villis Europe, pater ^g urguet absens,

Quid mori cessas? potes hac ab orno

Pendulum ^h zona bene te secuta

ⁱ Lædere collum:

60

Sive te rupes & acuta leto

Saxa delectant; age, te procellæ

Crede veloci; nisi herile mavis

Carpere pensum

Regius sanguis, ^k dominæque tradi

65

Barbaræ pellex. Aderat quærenti

^l Perfidum ridens Venus, & ^m remisso

Filius arcu.

Mox ⁿ ubi lussit satis, ^o Abstinet,

70

Dixit, irarum ^p calidæque rixæ,

^q Cum tibi ^r invisus laceranda reddet

Cornua taurus.

^s Uxor invicti Jovis ^t esse nescis:

Mitte singultus; bene ferre magnam

Disce fortunam: tua sectus orbis

75

Nomina ducet.

^d Misératione sui se teneram pradam dicit; mox tigribus devorandam, uti sperat.

^e Speciosa pro adhuc speciosa dicit.

^f Male accepit hunc locum Erasmus cum Europa legeret in Dativo. Dubium non est quin mox pater vilem astrimet & appetat. Vet. Schol.

^g Urgens & manibus & verbis cum properare cogimus.

^h Zona; quam scilicet Jupiter solverat: Ad Emphasin.

ⁱ Lædere modo pro Elidere per Aphæresin. De Lædere Bentleius de suo ingenio fecit Elidere: sed nihil hoc opus sententia mea.

^k Bene domina tradi subiecturus pellex: immani scilicet mea pulchritudini.

Vet. Schol.

^l Perfidum, dolosum. Vet. Schol.

^m Remisso arcu; Tamen qui Europa jam debellasset pudorem. Vet. Schol.

ⁿ Ubi lussit satis; Rid. bat enim quod eam imago tauri deciperet. Vet. Schol.

^o Homericum est, Ἀγὰ χιλοιο.

^p Calida rixa; Ex commotione animi venientis. Vet. Schol.

^q Cum tibi invisus; Satcassica Ironia.

^r Bentleius in notis ex conjectura de invisus fecit injussus, quod probare nequeo.

^s Solando posuit uxor pro amica.

^t Esse nescis; false ut rudem & rusticam tangit. Nescis te gerere conjugem Jovis; ut scire Vet. Schol.

L

ODI

ODE XXVIII. Ad Lyden.

Amicam suam fidicinam ad potandum secum & cantandum Neptunalibus provocat.

Metrum primo versu Glyconicum, altero Choriambicum Asclepiadeum.

FESTO quid potius die
 Neptuni ^a faciam? Prome reconditum,
 Lyde ^b strenua, Cæcubum,
^c Munitæque adhibe vim sapientiæ.
 Inclinare meridiem
^d Sentis; ac, veluti stet volucris dies,
 Parcis ^e deripere horreo
 Cessantem ^f Bibuli consulis ^g amphoram.
 Nos cantabimus ^h invicem
 Neptunum, & ⁱ virides Nereidum comas:
 Tu curva ^k recines lyra
 Latonam, & celeris spicula Cynthiæ:
^l Summo carmine quæ ^m Gnidon
ⁿ Fulgentesque tenet ^o Cycladas, & ^p Paphon

5

10

^a Et si Bentleius de suo ingenio, satis probabili cum ratione, de faciam fecerit *facias*, ego tamen faciam servandum duco. Certe qui facit per alium facit etiam per se.

^b *Sirena*, i. e. *cithara*. Vet. Schol.

^c Bene *Munita* dicturus adhibe vim. *Græci* aiunt vim adhiberi sapientiæ per vinum. Vet. Schol. Unde constat Proverbio fuisse apud Græcos: *Dulce est desipere in loco*.

^d *Sentis*, i. e. *cernis*. Vet. Schol.

^e Vocibus deripere & cessantem ostendit se impatientem morarum.

^f *Bibuli consulis*; *Consul hic erat quinto Horatii anno*. Cruquius.

^g Vina recondabantur & in ampholis & in cadis.

^h *Invicem*, h. e. ego Neptunum, tu Nereidas: nam mares fere deos co-

lebant, & scæminæ deas.

ⁱ *Virides*, *Herbis similes aqua fuscatione*. Vet. Schol.

^k Bene *recines*: nam ut ille incepit a deo, sic & illa sua vice reposuit deas; cui & ipse vice item sua succinebat.

^l *Summo carmine*, h. e. *Supremo*. Vet. Schol. Cruq.

^m *Torrentii* meliores libri *Gnidon* pro *Cnidon* ubique legerunt, ut & Vet. Schol.

ⁿ *Fulgentes*, ut supra *nitentes*, longe apparentes. Vet. Schol.

^o Credibile est *Venezem* in plerisque *Cycladibus* fuisse cultam.

^p Modo Bentleius meruit *Ὁμοιοτήτων*; ideoque de *Græca Declinatione Paphon* rescribit *Paphum*: Quis novit utrum Horatianum erat?

Junctis

Junctis visit ^a oloribus :

15

Dicetur merita : Nox quoque nœnia.

^a Olores, columbz & passeris erant in tutela Veneris, curumque ejus trahebant.

^r Nox etiam antiquis & thure & fidebus colebatur. Lepide autem ad finem noctem adject, cum noctem

Lydes expectaret, quod etiam significat apposita voce *merita*. Et bene *Nœnia*, quæ puerilis cantio est & ad somnum præcipue accertiendum a nutricibus usurpata.

ODE XXIX. Ad Mæcenatem.

Snadet Mæcenati suo ut æstuoso jam tempore, relicta urbe publicisque negotiis, rure apud se aliquantulum sibi indulgeat. Deinde philosophico & splendidissimo excessu ostendit supervacuum esse curam futuri & amorem divitiarum.

Metrum ut in prima.

TYRRHENA regum progenies, tibi

^a Non ante verso ^b lene merum cado

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &

Pressa tuis ^c balanis capillis

^d Jamdudum apud me est: eripe te moræ;

5

^e Nec semper udum Tibur & Æsulæ

Declive ^f contempleris arvum &

^g Telegoni juga parricidæ.

Fastidiosam desere copiam, &

Molem propinquam nubibus arduis:

10

Omitte mirari ^h beatæ

^a Non ante verso; h. e. pleno & recenti. Inclinata testa defundebant vinum, non autem siphonibus mittebant, uti hodie.

^b Lene, h. e. vetustate lenitum.

^c Balanus glans unguentaria est. Vet. Schol. Cruq. Græcis Μυροβάλανος, unde unguentum balaninum confectum est

^d Bene jamdudum, dictus Eripe te mora & semper.

^e Torrentii libri legerunt Nec pro Ne. quod & nos probavimus etsi Bentleius minus probet.

^f Contempleris; ex ingenti Mæcenatiara turri, unde & infamis Nero urbis incendium prospectabat, hanc de hanc molem dicit.

^g Periphrasis Tusculi a Telegono conditi.

^h Ironia est in vocæ beatæ.

Li a

i Fumum

i Fumum & opes strepitumque Romæ.

Plerumque gratæ divitibus vices

Mundæque parvo sub lare pauperum

Cœnæ, sine * aulæis & † ostro,

25

Solicitam explicuere frontem.

‡ Jam clarus § occultum ° Andromedæ pater

Ostendit ignem; jam Procyon furit,

Et stella vefani Leonis,

Sole dies referente siccus.

26

Jam pastor umbras cum grege languido

Rivumque fessus quærit, & ¶ horridi

Dumeta Sylvani; caretque

¶ Ripa vagis taciturna ventis.

* Tu civitatem quis deceat status

27

Curas; & urbi sollicitus times

Quid Seres & regnata Cyro

° Bactra parent Tanaisque † discors;

‡ PRUDENS futuri temporis exitum

Caliginosa nocte premit deus;

30

Ridetque si mortalis ultra

Fas trepidat. Quod adest memento

* Componere æquus: † cætera fluminis

* Ex turba fumus est; sic & Juvenal.
Nonne vides quanto celebretur sporiula
fumo?

Centum conviva sequitur sua quemque
culina.

* Consuetudo apud antiquos fuit, ut
aulæa sub cameras tenderent, ut siquid
pulveris caderet, ab ipsis exciperetur. Vet.
Schol. in Sat. 7. Lib. II.

† Ex ostro lectulorum integumenta
siebant.

‡ Columella scribit septimo Idus Julias
Cepheum vespere oriri: Idibus autem Julias
Procyon exoritur: Mane decimo tertio
Kal. Augusti, Sol in Leonem transiit
facit, Mancinellus.

° Bene occultum ignem; siquidem
occultæ sunt siderum vires, sensibusque
nostris incognitæ.

° Lambini Codices cum Vet. Schol.
legerunt *Andromeda*, non *Andromede*.

¶ Bene horridi de Sylvano piloso
numine.

¶ Sentio ripam jam dici pro maris
litore.

* Ostendit Macenatem præfectum ubi in
tempore fuisse. Vet. Schol.

° Bactra; Straboni Zariaspa, Lan-
dinus.

† Discors; Incola illius regionis feroci
sunt. Vet. Schol.

‡ Prudens; consulto celat arcana
sua deus, quo præsentibus bene uta-
mur.

* Componere æquus; h. e. placida
mente in ordinem disponere.

† Cætera fluminis riu; per Allegoriam
describit vices vitæ humana. Vet. Schol.

Ritu feruntur, nunc medio alveo

Cum pace ⁂ delabentis Etruscum

35

In mare; nunc lapides adefos

Stirpesque raptas & pecus & domos

Volventis una, non sine montium

Clamore vicinæque sylvæ,

Cum fera ⁂ diluvies quietos

40

Irritat amnes. ^b ILLE potens sui

Lætusque deget, cui licet In diem

Dixisse vixi: cras vel atra

Nube polum pater occupato

Vel sole puro, non tamen irritum

45

Quodcunque retro est efficiet; neque

⁂ Diffinget infectumque reddet

Quod fugiens semel hora ^d vexit.

Fortuna, ⁂ sævo læta negotio &

⁂ Ludum insolentem ludere pertinax,

50

Transmutat incertos honores,

Nunc mihi, nunc alii benigna.

Laudo manentem; si celeres ⁂ quatit

Pennas, ^b resigno quæ dedit, & mea

Virtute ⁱ me involvo, probamque

55

Pauperiem ^k sine dote quæro.

^l Non est meum, si mugiat Africis

Malus procellis, ad miseras preces

^a Lambini & Cruquii Codices delabentis pro dilabentis reponunt, quod & aptius mihi videtur.

^b Diluvies nove tempestatem dixit, cum omnes auctores diluvium posuissent. Ver. Schol.

^c Ille potens sui, i. e. Ille felix est, qui modum vitæ suæ habet. Ver. Schol.

^d Diffinget, convellat. Ver. Schol. h. e. denovo finget.

^e Vexit, h. e. secum egit.

^f Sævo negotio; ac si scivitia esset Fortunæ negotium, absque qua non esset læta.

^g Veteribus usitatum Elocupis genus

ludum ludere, sicut vitam vivere. Ver. Schol.

^h Quatit pennas; Iconismus aufugientis Fortunæ.

ⁱ Resigno; h. e. reddo. Ver. Schol. Dempio signo chirographum dissolvimus.

^j Me involvo; diserte, i. e. Me mea virtute munio. Ver. Schol. Tanquam toga scilicet vel pallio.

^k Sine dote; in animo erat Proverbium; Satis dotata mulier qua proba est. Cruquius.

^l Non est meum; Nec vita nec propositum mei est. Ver. Schol.

Decurrere ^m & votis pacisci,

Ne Cypriæ Tyriæque merces

60

Addant ⁿ avaro divitias mari :

° Tunc me biremis præsidio scaphæ

Tutum per Ægæos tumultus

p Aura feret, q geminusque Pollux.

^m Et votis pacisci; hunc locum imitatus est Petrus: *Nec tu prece poscâ amari.*

ⁿ Avaro divitias mari; ex Proverbio est, ob maris ex naufragiis divitias.

[°] Ironice hac adjecit. Vet. Schol. Significare vult se nunquam operam datum mercaturæ.

^p Non video Bentleii *Aura ferat* melius esse vulgata lectione *Aura feret.*

^q Geminusque Pollux; utrique & Castores & Polluces Poetis dicuntur: Siquidem Veteribus & fratres & sorores cognomines esse consueverunt. Et Progne erat Philomela, & Philomela Progne.

ODE XXX.

Horatius justus operis sui æstimator audet vaticinari perenniora fore sibi libertini filio monumenta Carminum vel æneis nobilissimorum virorum statuis & Ægyptiorum regum Pyramidibus.

Metrum Choriambicum Asclepiadeum.

° EXEGI monumentum ære perennius,

Regalique ^b situ ^c Pyramidum altius;

Quod non imber edax, non Aquilo ^d impotens

Possit diruere, aut innumerabilis

Annorum series, & ^e fuga temporum;

Non omnis moriar, multa que pars mei

Vitabit ^f Libitinam. Usque ego postera

[°] Exigere verbum Circi. Exausto enim spatio finis erat decursionis. Hunc locum imitatus est Ovidius in Epilogo Metamorphoseon.

^b Situs jam pro structura posuit.

^c Nilivus Ægyptiorum lingua vir est. Quo nomine crediderim eos heroas suos, sive antiquos reges appellasse.

^d Impotens valde potens. Vet. Schol. h. e. pertinaciter fortis: valet enim in in impotens idem quod in in impotens.

^e Fuga, lapsus. Vet. Schol. Cruq. h. e. insensibilis volatus.

^f Libitina, lectulus in quo mortui efferebantur. Vet. Schol. Et anem Libitina locus in urbe quo constituntur qui

Crescam

Crescam laude & recens, dum Capitolium

Scandet ^b cum tacita virgine pontifex.

Dicar qua violens obstrepit ¹ Aufidus,

10

Et qua pauper aquæ Daunus agrestium

^k Regnavit populorum, ¹ ex humili ^m potens,

Princeps ⁿ Æolium carmen ad Italos

• Deduxisse modos. Sume superbiam

Quæsitam meritis, & mihi Delphica

15

Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

offerenda corpora conducunt, & præbent funeribus necessaria. Vet. Schol. in Sat. 6. Lib. II. Deæ Libitinæ sive Proserpinæ fanum erat. An *Libitina* quia facit quod libet? Est enim imperiosa.

^g *Recens* modo pro *virens*.

^h *Cum tacita*; *Consuevere sacrificatura Capitolium tacentes ascendere.* Vet. Schol. Ad vitanda mala omina scilicet.

¹ *Aufidus*; præcipue patriam suam nominat, quod non fecit Ovidius.

^k *Regnavit populorum*; *Annotanda Elocutio qua per Gentivum figurata est.* Vet. Schol. Sic legit & Servius & tres MSS. Cruquii, cum alii habeant *Remator*, qui non intellexerunt Helenismum.

¹ Equidem fidem Bentleio non puro

habendam verba ista ex humili potens spectare ad regem Daunum magis quam ad ipsum Flaccum. Quin satis salvo suo pudore Horatius possit magnifice de se loqui ob gratiam Augusti, tanti Principis?

^m *Potens* modo pro *nobilis*.

ⁿ *Æolide dialecto Alaus usus est.* Vet. Schol.

^o Bene deduxisse carmen: est enim carmen a carpendo; carminantque lanas lanificæ cum non finiant eas esse rudes, verum carminibus suis purgant & extendunt. Sic & Ovidius, *Ad mea perpetuum deduxite tempora carmen.* Deduxisse autem Metaphora est a longis nentium filiis. *Tenui deduxit poemata fila:* Noster in Epistol. s.

Q. HORATII FLACCI

Odarum seu Carminum

LIBER QUARTUS.

ODE I. Ad Venerem.

Maximo interjecto intervallo Horatius, Augusti hortatu adductus, quartum hunc libellum in honorem privignorum ejus edit: quare suavissima Allegoria usus, se apud eum excusat ob alieniorem aetatem rei ludicrae jam minus idoneum; quin & hanc provinciam Paulo Maximo ornatissimo juveni tradendam censet. Ad ultimum tamen satetur languidulam amoris flammam sibi adhuc identidem revivescere.

Metrum primo versu Glyconicum, altero Choriambicum Aesclepiadeum,

I NTERMISSA, Venus, diu,
 Rursus bella ^b moves? Parce, precor, precor.
 Non sum qualis eram ^c bonæ
^d Sub regno Cinaræ. Desine, dulcium
 Mater ^e sæva Cupidinum,
 Circa lustra decem ^f flectere mollibus

^a *Intermissa*, h. e. Cum fuerint intermissa.

^b *Moves* ad Emphasin posuit, significat enim præter spem evenisse sibi, ut iterum luderet.

^c *Bonæ*; suaviter recordatur defunctæ; cui (in Epistola ad Villicum) se immunitatem placuisse scribit.

^d Proverbiali formula sub regno de mortua Amata. Dignitatem formæ ejus ostendit dum reginam significat, Vct. Schol.

^e Pulcherrimis Antithetis *sæva & dulcium* ostendit quam male sibi secum conveniat; quod etiam significatur supra voce *bella*.

^f Bene *flectere* subjecturus *durum*. Equus dicitur durus qui agre flectitur freno. Significat se ætate *durum*. Perseverat etiam in Antithetis dicendo *durum & mollibus*; non recusat enim flecti si possit.

Jam durum imperiis. Abi

Quo blandæ juvenum te revocant preces.

Tempestivius in § domum

Pauli, ^h purpureis ⁱ ales oloribus,

10

^k Comissabere Maximi,

Si torrere jecur ^l quæris idoneum.

Namque & nobilis & decens

Et pro sollicitis ^m non tacitus reis,

Et ⁿ centum puer artium,

15

• Late signa feret militiæ tuæ.

Et ^p quandoque potentior

^q Largis muneribus riserit æmuli,

^r Albanos prope te lacus

Ponet marmoream, ^s sub trabe Cypria.

20

Illic plurima naribus

Duces thura, ^t lyræque & Berecynthiæ

Delectabere tibiæ

Mistis ^u carminibus, non sine fistula.

Illic ^v bis pueri die

25

Numen cum teneris virginibus tuum

§ Domum, ita recte Bentleius.

^h Purpureis; Purpureum pro pulchro
Poeta dicere assueverunt. Vet. Schol.

Albinovano etiam nix purpurea dicitur. Quicquid late splendebat & candebat per Catarchesin purpureum dicebant: illud enim in coloribus summum erat.

ⁱ Ales; Quia currunt ejus ab aliis trahatur. Vet. Schol.

^k Non Comissabere sed Comissabere legerunt Lambinus & Cruquius ex MSS. Kōmō Græcis deorum erat pervigilium.

^l Quærimus quod cupimus.

^m Non tacitus; Litotes Figura; minus dicit quam intelligit.

ⁿ Lepide Centum puer artium; significare vult eum etiam Poeticæ operam dedisse. Centum Naegelianus de eo quod caret numero.

^o Late ferunt signa, qui longè lateque armis suis proferunt imperia.

^p Quandoque modo pro Quandoquidam

que: sic alibi, Quandoque banus dormitat Homerus.

^q Sive Lari legeris sive Lariis tantundem fuerit. Bentleio tamen magis aridet inusitatio lectio Lari.

^r Albanus lacus; hodie lacus Castellii Pandulphi. Mancinellus. Ubi Paulum dicit optima prætia possidere. Vet. Schol.

^s Sub trabe Cypria; Pro amantate Venæris elaborata. Vet. Schol. Cypria modo pro Paphia. Frustra sunt qui respondent Citria, librariorum inscitia adducti, qui raro scribebant Y, & literas P & T non facile distinguebant.

^t Bentleio post Heinsum magis placuit lyræque & Berecynthia tibia; atque hoc autoritate quorundam veterum Librorum: Ego tamen nihil moveo, cum constructio sit magis Horatiana.

^u Carminibus modo pro modis Musicis.

^v Bis die, mane scilicet & vespere, quibus temporibus Veteres orientia & cadentia sidera salutabant.

Laudantes,

Laudantes, y pede candido

In morem * Saliūm, ter * quatient humum.

Me nec foemina, nec puer

Jam, nec spes animi credula mutui,

30

Nec certare juvat mero,

Nec vincere novis tempora floribus,

Sed cur, heu ! Ligurine, cur

Manat ^b rara meas lacryma per genas ?

Cur facunda ^c parum deco-

35

ro inter verba ^d cadit lingua silentio ?

Nocturnis te ego somniis

Jam captum teneo : jam volucrem sequor

Te per gramina Martii

Campi ; te per aquas, ^e dure, ^f volubiles.

40

* Veteres etiam ob candorem pedum laudabantur, quia nudis pedibus incede-
bant. Sic & Anacreon ; X' ὁ ἀκρόντιος Ὀγ' ἔστι.

* Saliūm pro Saliurum. Vet. Schol.

* Quatient modo pro ferient.

^b Rara ; ac si furtim laberetur lacrymula ; quod ostendebat lentorem amoris.

^c Parum decore dicit ob ætatem.

^d Cadit lingua, cum in medio sermone vox subito intercipitur. Incipit effari mediaque in voca resistit.

^e Dure, inflexibilis. Vet. Schol.

^f Volubiles dicit aquas Tiberis : nam post campestria exercitia natabant, ut supra dictum est.

ODE II. Ad Antonium Iulum.

Iulus Antonius Triumviri filius Octaviaeque privignus rogatus Horatium ut Pindarica quædam in Sicambricam Augusti Victoriam conscriberet ; cui rei dum simulat se minus idoneum, atque ipsum Antonium id melius præstare posse affirmat, Pindarum nihilominus ipsum sublimitate superat.

Motrum Sapphicum.

PINDARUM quisquis studet æmulari, I-

ule, * ceratis ope Dædalea

Nititur pennis, ^b vitreo daturus

Nomina ponto.

* Ceratis ope ; h. e. Periculum sua existimationis incurret. Vet. Schol.

^b Antiqua vitra sunt etiam adhuc cærulei coloris.

^c Monte

* Monte decurrens velut amnis, imbres

5

Quem super notas aluere ripas,

Fervet immensusque ruit profundo

Pindarus ore,

† Laurea donandus Apollinari,

Seu per audaces * nova † Dithyrambos

10

Verba devolvit, & numerisque fertur

Lege solutis;

Seu ^h deos, regesque canit ⁱ deorum

Sanguinem, per quos cecidere iusta

Morte Centauri, cecidit tremendæ

15

Flamma ^k Chimæaræ;

Sive, ^l quos Elea domum reducit

Palma ^m cœlestes; pugilemve equumve

Dicit, & centum potiore signis

Munere donat;

20

* Flebili sponsæ juvenemve raptum

Plorat; & vires animumque moref-

Que aureos ^o educit in astra, nigro-

Que invidet Orco.

* Monte decurrens; Significat eum in dicendo citum & sensibus abundantem. Vet. Schol.

† Laurea Apollinari; Credo eum habuisse in animo Certamen gymnicum in honorem Apollinis ab Augusto institutum, quo victores Poetæ lauro coronabantur.

* —Nova;

Dixeris egregie notum si callida verbum, Reddidit junctura novum.

De Art. Poet.

* Dithyrambus quasi *Διὸς θεῶν ἄμμις*, Carmen Libero Patri proprium.

* Numeris jam posuit pro Rhythmis: nam Dithyrambica Rhythmis constabant, non metris. Rhythmi autem (auctore Quintiliano) neque finem habent certum, nec ullam in contextu varietatem: sed quæ caperunt sublatione ad depositionem usque decurrunt. In his, Lex pedum non queritur, aut syllabarum, sed equalis sonus versu Dithyrambi & equali Rhythmo can-

tantur. Sic enim legendus est Vet. Schol. Ejusmodi erant etiam Hebræorum Psalmi.

^h Deos dixit propter Paanas Pindari, Reges propter *Ἑστιάδα*, quæ inter Olympionicas laudavit Hieronem Regem Sicilia. Vet. Schol.

ⁱ Laudavit etiam Herculem, sive Ixionem & Pirithoum, qui occiderunt Centauros. Vet. Schol.

^k Bellerophonem laudatum commemorat in *Cithara*. Vet. Schol.

^l Sive quos Elea; Castori quoque & Polluci laudes dixit, qui pugilatu & equorum cursu floruerunt. Vet. Schol.

^m Cœlestes; non solum Castor & Pollux consecrabantur, sed & ceteri Olympionices, ut superius ostendimus.

* Flebili sponsæ, Etiam in Epitaphiis Pindarum significat magnam. Vet. Schol.

* Cum Landino, Lambini MSS. & Cruquio educit reposui pro reducit, quod & Stephano placuisse video.

Multa

- 2 Multa Dircaeum levat aura cyncum, 25
 Tendit, p Antoni, quoties in altos
 Nubium tractus : ego, q apis Matinae
 * More modoque
 Grata carpentis thyma per laborem
 3 Plurimum, circa nemus uvidique 30
 Tiburis ripas * operosa parvus
 Carmina * fingo.
 * Concines majore * Poeta plectro
 Caesarem, quandoque trahet y feroces
 4 Per * Sacrum clivum, merita decorus 35
 Fronde, a Sicambros ;
 Quo nihil majus meliusve terris
 Fata donavere, bonique divi ;
 Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
 5 Tempora priscum. 40
 Concines laetosque dies, & urbis
 Publicum ludum, super b impetrato
 Fortis Augusti reditu, forumque
 * Litibus orbum.
 Tum meae (d siquid loquar audiendum) 45
 Vocis accedet bona pars ; &, O Sol
 Pulcher, O laudande, canam recepto
 Caesare e felix.

* Antonium alloquitur valentem Pin-
 darum imitari. Vet. Schol.

* Se api contulit pro parvitate. Vet.
 Schol. Bene etiam Matina posuit, quia
 & ipse erat Appulus.

* More, quia hinc inde ; modo, quia
 paucula collegerat.

* Bene intulit operosa, cum ante
 posuerat per plurimum laborem.

* Bene fingo de api : nam apes fin-
 gunt ceras.

* Concines modo pro continere po-
 teris.

* Ac si negaret se esse Poetam,
 Antonium Poetam dicit. Julius An-
 tonius Heroico Metro Diomedem duode-
 cim libros scripsit egregios. Vet. Schol.

* Feroces ; Centuriones Romanos cruce-

bis desistere. Vet. Schol.

* Sacer clivus Sacrae viae adhaere-
 bat : Sacra autem via ibatur ad Ca-
 pitolium.

* Sive Sicambros scribas, sive Sy-
 gambros tantundem est : neque enim
 olim eodem modo scribebantur bar-
 barica gentium vocabula. Hi sunt qui
 postea, excusso scilicet Romanorum
 iugo, Francos se appellaverunt.

* Bene impetrato propter vota,

* Litibus orbem, ob indistinctum iustitiam.
 Mancinellus.

* Siquid loquar ; Sub fuga arrogantia
 hac loquitur. Vet. Schol.

* Non seipsum dicit felicem (quod
 putavit Interpres Gallicus) sed solem
 sive diem,

f Tu quoque

CARMINUM LIB. IV.

157

¹ Tuque dum procedis, ² Io triumphe,

Non semel dicemus, Io triumphe,

30

Civitas omnis; dabimusque divis

Thura benignis.

Te decem tauri totidemque vaccæ,

Me tener ^h solvet vitulus relicta

Matre, qui largis ⁱ juvenescit herbis

55

In mea vota,

Fronte curvatos imitatus ignes

Tertium Lunæ referentis ^k ortum,

^l Qua notam duxit, niveus videri,

Cætera ^m fulvus.

60

² Cogor etiam a Compilatore Vetteris Scholiastæ hoc in loco discere. Neque enim sentio cum alioqui Triumphum, sed ipsum Antonium. Significare vult se in medio plebeculæ, ut pauperculum decuit, cantaturum, *Io triumphe* dum Antonius vir magnus in ipso triumpho inter primos procederet. Mirum in modum hic torquetur eruditissimus Bentleius, & tandem de suo ingenio *Tuque dum procedis* facit *Isque dum procedit*, neque video causam.

² *Io* contractum est ex *Iao*: eratque Bacchi nomen, & *Juvenem* significabat, unde & verbum *Juveney* pro *juvenescere*. Quin & Britannis hujus Insulæ Aboriginibus, *Jau* [vel *Jou*] & *Jovem* & *Juvenem* significat, neque aliud Græcis *K'gō*, quam Latinis Liber, h. e. *The Son*; quem Apollinis Clarissimi Oraculum (autore Macrobio) *ἀβέρωτος* *Iao*, h. e. *tenerum Iao*, appellavit. Quid quod & Deus Lunus Egyptiis erat *Idô*. *Triumphus* Græ-

cis *ἑρκαμύβη* Bacchi erat pompa a *ἑρκα* & *αὐβαίνω*. Ascendebant enim in arcem aliquam ferulas cum thyris manibus gestantes, imo & saltantes. Erant autem *thyræ* vitium, ficum atque hederarum folia thyris circumvoluta: nam hæ arbores ob trimembra folia in tutela Priapi sive Solis erant, ut supra ostendimus Ode 19. Lib. II.

^h *Solvat*, obligabant se Chirographo suo qui vota suscipiebant.

^l *Juvenescit*; h. e. incipit fieri juvenescens: alias juvenescere lascivire est.

^k Multi Codices pessime legunt *orbem* pro *ortum*.

^l *Qua notam*; hujusmodi erat Europæ Taurus, autore Moscho. Egyptiis flavus color Typhonius erat & execrabilis; Græcis autem omnium pulcherrimus.

^m *Fulvus*, color est de rufis atque viridibus mixtus. Mancinellus.

ODE

ODE III. Ad Melpomenen.

Horatius amabili furore raptus magnifica & incredibilia de se arteque sua tanquam plane extra corpus suum locutus, ad finem ad se reversus, quo evitet vultuosorum invidiam, apponit nonnihil ridiculi.

Metrum primo versu Glyconicum, & altero Choriambicum Asclepiadeum.

QUEM tu Melpomene semel
 Nascentem * placido lumine videris,
 Illum non labor Isthmius
 † Clarabit † pugilem; non equus impiger
 Curru ducet † Achaico
 Victorem; neque res bellica Deliis
 Ornatum foliis ducem,
 Quod regum tumidas contuderit minas,
 Ostendet Capitolio;
 Sed † quæ Tibur aquæ fertile † præfluunt,
 Et spissæ nemorum comæ,
 † Fingent † Æolio carmine nobilem.
 Romæ principis urbium
 † Dignatur suboles inter amabiles
 Vatum ponere me choros;
 Et † jam dente minus mordeor invido.
 O testudinis aureæ

3

10

15

* Proverbiali Elocutione dicimus placidis oculis videre, & sentio cum Landino de Genesi agi. Est etiam HS in particula Tu; familiariter enim compellat eam, ut amicus amicam. Superius ostendimus videre dici frequenter pro aspicere.

† Clarabit; Lucrerianum verbum est.

‡ Pugiles, eo quod pugnis valeant. Ver. Schol.

§ Puto Achaico jam dici pro Græco cum Ver. Schol. ad significandum Quadrigale certamen Olympiæ habitum.

¶ Quæ Tibur; Proprie ad secessum

suum referens hoc dicit Horatius. Ver. Schol.

† Optimi Lambini atque Torrentii MSS. cum Ver. Schol. Cruquii præfluunt legerunt pro persfluunt.

‡ Magnæ artis atque diligentiz est fingere.

§ Æolio; Alcaico. Ver. Schol.

¶ Dignatur suboles: Neronis vult intelligi. Ver. Schol. Est etiam pulchra Hypallage in principis urbium, cum principis proprie spectat ad suboles.

* Jam ad Emphasisin posuit: incipit enim jam vivus extra invidiæ jaculum poni; quod raro fit.

Dulcem

Dulcem quæ strepitum Pieri ¹ temperas!

O ^m mutis quoque piscibus

Donatura cynci, si libeat, sonum!

20

Totum muneris hoc tui est,

ⁿ Quod monstror digito prætereuntium,

Romanæ ^o fidicen lyræ:

Quod ^p spiro & placeo (^q si placeo) tuum est.

¹ Temperas, h. e. componendo mifces.

^m Magis mutus quam piscis Proverbio dicitur, uti & Cyni cantus.

ⁿ Quod monstror, Ridicule hoc adjicit, nam deridebatur Demosthenes quod ob sublatum anilem digitum cristas tolleretur. At pulchrum est digito monstrari & dicitur hic est. Οὐτὲ ἐκείνῃ, inquiebat illa vetula.

^o Honoratius citharædi nomen; fidicines autem & fidicina fere contemptui fuere.

^p Spiro; Quia ob carminis gratiam Augusto reconciliatus est. Badius Ascensius.

^q Si placeo, Ἐπιχῶε Si placeo protulit. Vet. Schol. Fuga scilicet arrogantia.

ODE IV.

Drusum Augusti privignum ob devictos Rhætos Vindelicos egregio carmine collaudat.

Hæc est Ecloga propter quam totus hic Liber compolitus est. Vet. Schol.

Metrum duobus primis versibus Alcaicum, tertio Iambicum Dimetrum Hypercatalecticum, quartoque Pindaricum Dactylicum.

Q UALEM ^a ministrum fulminis alitem
(Cui rex deorum regnum in aves vagas

Permisit, expertus fidelem

Jupiter in ^b Ganymede flavo)

Olim juvenus & patrius vigor

5

Nido laborum propulit infemum,

^a Ministrum fulminis dicit aquilam, quod fulmina Jovi porrigat ex opinione vulgi. Alias notum est Civitatem Romanam in tutela fuisse Jovis, adeoque aquilam coluisse pro signo. Secundum veterem Ægyptiorum disciplinam anima Jovis in-

erat huic volucris. Siquidem illi & animalia & plantas pro vivis deorum imaginibus habebant, quæ causa portentosa superstitionis fuit.

^b Ganymedes Jovis pœcillator idem significat quod Hebe; hoc est, æternam Solis juventutem.

Vernique

Vernique, * jam nimbis remotis,

Infolitos docuere nifus

Venti paventem ; mox in ovilia

Demisit hostem vividus impetus ;

10

Nunc in reluctantes dracones

• Egit amor ^d dapis atque pugnae :

Qualemve lætis caprea pascuis

Intenta, fulvæ matris ab ubere

Jam lacte • depulsum leonem,

15

^f Dente novo peritura, vidit :

Verdere ^g Rhæti bellâ sub Alpibus

Drusum gerentem Vindelici ; ^h quibus

Mos unde deductus per omne

Tempus ⁱ Amazonia securi

20

Dextras obarmet, ^k quærere distuli :

(^l Nec scire fas est omnia) sed diu

Lateque victrices catervæ,

Consiliis ^m juvenis ⁿ revictæ,

• Sensere quid ^p mens rite, quid indoles

25

Nutrita ^q faustis sub penetralibus

* Jam nimbis remotis ; h. e. remota hyberna tempestate.

^d In agnello imbelli amor dapis ; In dracone pugna. Vet. Schol.

• Proprie pro ablactata dicitur depulsum.

^f Dente novo ; Adhuc inconsueto ad pugnam. Vet. Schol.

^g Erant & Rhæti, & Rhæti Vindelici, qui (autore Servio) fuere & Liburni. Etiam alteri Rhæti Druso manus dedere. Frustra igitur Lambinus & Vindelici reposuerat. Bentleius tenui autoritate adductus pro Rhæti reposuit Ræti ; sed nihil opus.

^h Quibus mos unde ; Tanaquillus Faber miratur hæc ab Horatio scripta, & nolle factum : at ego nollem hoc a Fabro dictum. Plane necessarius est iste locus ad indicandam hostis ferociam.

ⁱ Amazonia sagaris duplex erat securis uno manubrio immixta, ut ex

vetusto marmore probavit Torren-
tius, vir usquequaque doctus.

^k Quærere distuli ; rem tam insignem neque præterire voluit, neque hoc loco tractare. Verus tamen Scholiasse ostendit Vindelicos ab Amazonibus sedibus suis ejectos Alpium jugis insedis. Servius etiam eos ab Amazonibus ortos tradit.

^l Nec scire fas ; i. e. Licet aliquid ignorare. Vet. Schol.

^m Juvenis ; viginti trium annorum fuisse dicitur.

ⁿ Mire revicta ad victrices. Vet. Schol. habet repressa, ex interpretatione, ut puto.

• Sensere, bene, nam habet Emphasis : Probavere virtutem & instantem Romanam. Vet. Schol.

^p Menti inest prudentia, indoli indicium crescentis virtutis.

^q Bene adjicit faustis : quid enim ingenium atque industria, si defuerit

Possit

Posses, quid Augusti paternus

* In pueros animus Neronis.

* FORTES creantur fortibus; * & bonis :

Est in juvenis; est in equis patrum

Virtus; nec imbellem feroces

Progenerant * aquilæ columbam.

Doctrina sed vim * promovet insitam;

* Rectique cultus pectora roborant :

* Utcunque defecerit * mores,

* Indecorant bene nata culpæ.

Quid debeas, O Roma, Neronibus,

Testis * Metaurum flumen & Asdrubal

Devictus, & pulcher fugatis

Ille dies Latio * tenebris,

Qui primus alma risit * adorea;

fortuna. Bentleius arbitrio suo san-
ctis posuit pro sanctis; quod equidem
ipse vix auderem.

* Vassime Tiberium adjecit Dru-
so; metuebat enim ne ex voce pater-
nis intelligeretur (quod etiam vulgo
ferebatur) Drusum fuisse ipsius Au-
gusti filium. Quia non potest Drusum
laudare nunc ut filium Augusti, ab eo
educatum & institutum dicit. Vet. Schol.

* Fortes; non ignoravit Horatius
agens in Sabinis, Neronem eorum
lingua dici fortem; quod nos monuit
Tranquillus. Britonibus etiam nostris
Ner est fortis, uti Tustis Nortia For-
tuna: — Si Nortia Tusco Favisset. Ju-
venal.

* Et bonis; supplendum extrinsecus
Et bonis boni, quo intelligatur Græco-
rum Proverbium, Εἰ ἀγαθὸν ἀγαθόν.
Hoc non viderunt qui sublata dis-
tinctione apposuerunt bonis vel juven-
cis ineptissime. Magnus Bentleius hoc
loco, sicuti alias sæpe, frustra se tor-
quet, cum omnia sint plana.

* Aquila columbam; Proverbialis sen-
tentia. Vet. Schol.

* Promovet; In melius auget. Vet.
Schol.

* Rectique cultus; bona institutione

dicit reddi bonum naturale perfectum, Vet.
Schol.

* Utcunque; Ubique. Vet. Schol.

* Mores modo dicit usum virtutis.

* Tres Lambini MSS. cum Vet.
Schol. Indecorant legunt, pro Dede-
corant, quod ex Glossemate hæsit in
Impressis. Probatur mihi ista vox ut
altera liberalior, sic & culpa intulit
pro vitia: semper enim moderatur
stilo Horatius. Etsi in Notis suis
Bentleius probet Indecorant, in Textu
tamen, sui puto oblitus, servavit vul-
gatum Deducorant.

* Metaurum flumen posuit ut alias
Rhenum flumen. Supra quinquæ & qua-
draginta millia in Asdrubalis exercitu caesa
feruntur. Vet. Schol. Alii ferunt
quingquaginta sex a Claudio Nerone
caesa.

* Tenebras pro Asrorum terrore dixit.
Vet. Schol. Bene igitur pulcher dies
dicitur, qui tenebris fugatis ridet.

* Plane mihi videtur Adorea vox
Punica, sive mavis Hebræa; Hebræis
enim אֲדֹרֶת Adareth Magnificen-
tiam sonat: & mirifice convenit huius
sensui Epitheton alma, quod supra sig-
nificare sanctum atque verendum osten-
dimus. Adorez, laus bellica. Vet. Schol.

Dirus per urbes ^f Afer ut Italas,
 Ceu flamma ^g per tædas, vel Euris
 Per Siculas equitavit undas.

Post hoc secundis usque laboribus
 Romana pubes crevit; & ^h impio
 Vastata Pœnorum ⁱ tumultu

45

Fana ^k deos habuere rectos:
 Dixitque tandem ^l perfidus Annibal,
 Cervi, ^m luporum præda rapacium,
 Sectamur ultro quos ⁿ opimus
 Fallere & effugere est triumphus.

50

Gens, quæ cremato fortis ab Illo
 Jactata Tuscis æquoribus sacra,
 o Natosque maturosque patres
 Pertulit Ausonias ad urbes:

55

Duris ut ^p ilex tonsa bipennibus
 q Nigræ feraci frondis in Algido,
 Per damna, per cædes, ab ipso
 Ducit opes animumque ferro.

60

Non ^r Hydra secto corpore firmior
 Vinci dolentem crevit in Herculem;
 Monstrumve, ^s summisere Colchi
 Majus, Echioniæve Thebæ.

Merses profundo, pulchrior ^t evenit:

65

^f Sunt qui ab *Afer* derivant *Vafer*, satis scite, ac si esset *Vafer*.

^g *Tada* sulphure obductæ celeriter consumuntur.

^h Bene *impia* ob deorum imagines sedibus deturbatas.

ⁱ *Tumultus* nescio quid bello terribilius sonat.

^k *Deos habuere rectos*; nequit sibi temperare, nactus idoneum locum, deridendi deunculos.

^l Perfidia fuit plus quam Punica, prodente Livio.

^m Crediderim eum de Romuli lupa cogitasse.

ⁿ Notum est optima spolia fuisse, rege aliquo, vel hostium duce exuto.

^o Opportuna est ista numeri immutatio in ore fastuosi hostis, & peregrini, cui minus nota historia.

^p *Ilex casa ferro motius pullulat.* Vet. Schol.

^q *Nigræ, umbrosa.* Vet. Schol.

^r *Proverbio erat* "Τόξον ἄρμεν. Torrentius.

^s Proprie se summittunt plantæ pullulantes. Virgilius, *Se subiecit alnus.*

^t *Evenit, existit.* Vet. Schol.

Luctere, multa ^a proruet ^x integrum
Cum laude victorem; ^y geretque
Prælia conjugibus loquenda.

Carthagini jam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis, & ^z fortuna nostri

70

Nominis, Asdrubale interempto.

• Nil Claudiae non ^b perficient manus,
Quas & benigno numine Jupiter

Defendit, & ^c curæ sagaces

75

^d Expediunt per ^e acuta belli.

^a Bentleius tenui autoritate addu-
ctus prætulit *proruit* -- geritque, cum ni-
hil referret, & plerique Libri reptug-
narent. Quin & mox de perficiant
ille fecit perficiunt.

^x Integrum dicit hæcenus nihil passum.

^y Obiter notandum venit gerere pro
sustinere dici, sumpta Tralatione a ge-
rulis, qui onera humeris suis suscipi-
unt atque gerunt. Bellum quod susce-
perat gessit. Corn. Nepos.

^z Annibal viso Asdrubalis capite ex-
clamavit, Agnosco te Fortuna Carthaginis.

Ver. Schol.

^a Hac jam Poeta verba sunt, non ad-
huc Annibalis. Vet. Schol.

^b Optimi Lambini atque Torrentii
MSS. cum Ver. Schol. legerunt *perfi-*
cient pro efficiunt.

^c Cura sagaces; Optima Augusti consilia,
Vet. Schol.

^d Expediunt; explicant. Mancinellus.

^e Acuta belli absolute dicuntur quæ sunt
in bello periculosissima. Vet. Schol. Acuta
modo pro asperissima posuit, ducta ab
acie ferri Metaphora.

ODE V. Ad Augustum.

*Dum Caesaris reditum e Gallia, ubi pene tres annos fuerat, a Po-
pulo Romano impatienter expectari docet, sumpta inde occasione
incredibilem illorum temporum felicitatem atque securitatem
predicat.*

Metrum tribus versibus Choriambicum Asclepiadeum; quarto Glyce-
nicum.

• **D**IVIS orte bonis, optime ^b Romulæ
^c Custos gentis, abes jam nimium diu;
Maturum reditum pollicitus patrum

• Ostendere vult Augustum bonum
esse deum a diis bonis editum: fru-
stra enim nonnulli Divis bonis abso-
lute accipiunt.

^a Solent Poetæ declinare Substan-

tiva ad formam Adjectivorum, sic &
Ovidius Romam dixit *Urben Quirinam*,
pro Quirini.

^b Bene Custos de tutelari deo, vel
lare publico.

^d Sancto * concilio, redi.

^f Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ ;

Instar veris enim vultus ubi tuus

Affulsit, populo gravior it dies

Et soles melius nitent.

Ut mater juvenem, quem Notus invido

Flatu ^g Carpathii trans maris æquora

Cunstantem spatio longius annuo

Dulci ^h distinet a domo,

Votis ⁱ omnibusque & precibus vocat,

Curvo nec faciem littore ^k dimovet :

Sic desideris ^l ista fidelibus

^m Querit patria Cæsarem.

Tutus bos etenim rura perambulat ;

Nutrit ⁿ rura Ceres, ^o almaque ^p Fauflitas ;

Pacatum ^q volitant per mare navitæ ;

^r Culpari metuit fides ;

Nullis polluitur casta domus stupris ;

* Mos & lex ^t maculosum edomuit nefas ;

^d Sanctum, etsi non sit idem quod sacrum, legibus tamen ab injuria munitur. Cruquius ex Ulpiano. Usurpatur etiam pro incorrupto & puro.

^e Concilium a concalando ; Lambinus ex Festo.

^f Lucem ; Plus dicitur quam salutem : Siquidem Lux pro salute poni consuevit ; ut, O Lux Dardania. Vet. Schol.

^g Carpathii, i. e. Egypti. Vet. Schol.

^h Distinet quod in Lambini & Torrentii MSS. & Vetere Scholiaste legebatur, hoc loco reponendum censui, pro detinet. Distinet ; separat. Vet. Schol. Sic enim legendum.

ⁱ Non solum captabantur bona omnia, verum etiam eliciebantur. Improprie autem jam omnibus pro auguriis usus est.

^k Melius dimovet quam demovet, ut ostendunt Torrentii & Lambini Codices cum Vet. Schol. Non æque placent Bentleii demovet.

^l Ista ; tanquam sagitta percussa foret.

^m Querimus quod abesse dolemus.

ⁿ Bentleius de suo rura vertit in farræ, ex odio repetitæ vocis ; quam ego tamen habeo pro eleganti. Ille nequit ferre nutriti rura a Ceres, etsi sit usitata Metavopia.

^o Alma ; verenda, sancta. Vet. Schol. Cruq. Sic enim legendum pro veracunda.

^p Fauflitas nove Felicitas dicta. Vet. Schol.

^q Volitant, pro navigant quo volunt, dempto omni terrore & metu.

^r Culpari metuit ; Tanquam ejus tempore nec creditum, nec depositum negaretur. Vet. Schol.

^s Morem modo virtutis usum dicit. Legem autem dicit Legem Juliam de adulteriis.

^t Macula fœda & infamia viris dicebantur.

Laudantur

Laudantur simili prole puerperæ ;

Culpam ^a pœna premit comes.

Quis Parthum paveat ? quis gelidum Scythen ?

25

Quis Germania quos horrida parturit

^a Fœtus, incolumi Cæsare ? quis feræ

Bellum curet Iberiæ ?

^y Condit quisque diem ^a collibus in suis,

Et vitem viduas ^a ducit ad arbores ;

30

Hinc ad vina ^b redit lætus, & ^c alteris

Te mensis adhibet deum :

Te multa prece, te prosequitur mero

^d Defuso ^e pateris ; & ^f Laribus tuum

Miscet numen, ^g uti Græcia Castoris,

35

Et magni memor ^h Herculis.

ⁱ Longas O utinam dux bonæ ferias

Præstes Hesperiae, dicimus ^k integro

Sicci mane die, dicimus uvidi

Cum sol oceano subest.

40

^a Pœna premit comes ; h. e. Nec dissimulando vindictam præstat peccandi licentiam. Ver. Schol.

^a Fœtus ; tanquam de ferarum catulis loquitur.

^y Bene condit diem, quia sol obit & sub terra conditur. Longos memini me condere soles. Virgil.

^b In apricis collibus vineæ plantantur.

^c Bene ducit ad viduas posuit.

^d Bentiçius maluit venit quam redit, neque sensit redit dici pro redit domum ad vina, quod tamen cuius pateat.

^e Antiquorum consuetudo talis fuit, ut sublata prima mensa poneretur secunda, atque in ea positi pomis insusque in parvas mero libaretur diis. Ver. Schol. Cruq.

^f Cum Cruquio, Torrenrio, Lambino & Stephano Defuso legendum cenfeo, non Diffuso.

^g Patara, Græcis Scyphus, latior

erat calice & ventricosior ; utrinque etiam manicata, vel aurita.

^h Sunt etiam Lares urbium custodes Mancinellus. Erant autem Lares terrestria numina ; nam Veteribus Gallis, uti hodie Britannis nostris, Laus terra erat. Ex Senatusconsulto scribit Dio libatum fuisse Augusto tam in publicis quam in privatis conviviis post pugnam Asiaticam.

ⁱ Uti Græcia Castoris ; Quos aut civica animis familiaritas, aut quos labor diligens facit & virtus. Ver. Schol.

^k Athenienses primi Herculem coluerunt. Mancinellus ex Diodoro Siculo. Ab Hecate Hecate, uti a diis diis.

^l Longas ferias ; Abominando bella hoc dicit. Ver. Schol. Imo & suaviter optat ut diu vivat.

^m Integro ; Cum totus dies velle. Ver. Schol. Cruquii. Integrum enim quod adhuc intactum est.

ODE VI. Ad Apollinem.

*Apollini tutelari Augusti numini Hymnum canit ob devictos
Ætiaca pugna Antonium & Cleopatram, quos Niobes &
Achillis nominibus callide obvelat. Seculari Carmini viam
sternit.*

Metrum Sapphicum.

DIVE, quem ^a proles Niobæa ^b magnæ
Vindicem linguæ, Tityosque raptor
Sensit, & Trojæ ^c prope victor altæ
Phthius Achilles,

^d Cæteris major, tibi miles impar;
Filius ^e quamquam ^f Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille, ^g mordaci velut ista ferro
Pinus, aut impulsæ cupressus Euro,
Procidit late, posuitque ^h collum in
Pulvere ⁱ Teucro.

^k Ille, non inclusus equo Minervæ
Sacra mentito, ^l male feriatos
Troas & lætam Priami choreis

Falleret aulam:

Sed palam captis ^m gravis (heu nefas! heu!)

^a *Homerus pueros puellasque senos fuisse
ait: Euripides 14; Sappho 18; Pindarus
20. Landinus.*

^b *Proverbiali forma dici videtur
Lingua magna, pro gloriosa, qualis
erat Antonii & Cleopatraz.*

^c *Notum est Augustum fuisse im-
parem Antonii partibus.*

^d *Cæteris major; ista Dilogus acci-
pienda censeo de Apolline & Augu-
sto. Philippensis victoria magis An-
tonii erat quam Augusti.*

^e *Meliores Torrentii Libri habe-
bant quamquam pro quamvis. Vet.
Schol. flet.*

^f *Thetidos marine; maternam ori-*

*ginem a Julia gente ducebat Anto-
nius.*

^g *Mordaci ferro, & ceratæ; pro
securi.*

^h *Quatuor Lambini Codices duoque
Cruquii legemnt collum in, pro collum,
quod plenius & melius viderur.*

ⁱ *Teucro; Principali pro Possessivo usus
est. Vet. Schol. Sic & supra Darda-
na; pro Dardaniis.*

^k *Antonius nomen Audacis præ-
cipue amabat.*

^l *Male, h. e. alieno tempore, suoque
gravi damno.*

^m *Gravis modo pro horribilis.*

Nescios fari pueros Achivis

Ureret flammis, etiam ^a latentem

Matris in alvo :

20

Ni tuis ^o victus Venerisque ^p gratæ

Vocibus, divum pater adnuisset

Rebus Æneæ potiore ^q ductos

Alite muros.

Doctor argutæ ^{*} fidicen Thaliæ

25

Phœbe, qui ^{*} Xantho lavis amne crines,

[†] Dauniae defende ^a decus Camœnæ,

^{*} Levis [†] Agyjeu.

^{*} Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem

Carminis nomenque dedit Poetæ.

30

^a Virginum primæ, puerique claris

Patribus orti.

Delicæ ^{*} tutela deæ, fugaces

Lyncas & servos cohibentis arcu,

Lesbium ^{*} servate pedem, meique

35

^a Omnes fere Torrentii MSS. cum Vet. Schol. Cruquii legerunt *latentem* pro *latentes*, quod elegantius videtur.

^b Bentleius in Editio suo prætulit *flexus* : Verum ista varietas debetur Exscriptori memorie suæ lapsio. *Flexus* de Glossemate est.

^c *Grata* ; Græcum est *χαρίστος*.

^d Aratro ducebant muros.

^e Suaviter *fidicinem* dicit Apollinem, quo significet ejusmodi artifices non adeo videri contemnendos.

^f *Xanthus* iste Troadis erat non Lyciæ, ut putavit Interpres Gallus. Quid mirum Apollinem in Xantho lavisse crines, cum & Aristoteles & Plinius scribant oves quæ in eo lavant rufas fieri, ut dudum ostendere Mancinellus & Cruquius ?

^g *Daunia* ; h. e. Appulæ, vel Venu-
finæ.

^h *Decus Camœna* ; puto eum per Dialogian & Augustum & famam Car-
minis sui dixisse.

ⁱ *Levis*, Imberbis. Vet. Schol. Cruq.

^j *Agyja* Atheniensis lingua *vici* dicun-
tur. Varro ait quod ex responso sui ora-
culi in viis publicis urbis sua Atheniensis
statutis altaribus sacrificare Apollini insti-
tuerunt & *Agyjeum* appellaverunt. Vet.
Schol. Villane *Apollon*, quod in villis &
vicis ejus statua erant. Vet. Schol.
Cruq. Apollinis imago forma columna
acuminata præ se feribit stabat. Lambinus
ex Suida. Columnam autem dicit
pyramidalem, sive titulum, Græcis
στάλιν.

^k *Spiritum*, h. e. divinum furorem.
Landinus.

^l *Virginum prima* ; Ter novem pueri
prætextati totidemque virginis, patrini &
matrini Carmen Saculare Apollini atque
Diana dicebant. Torrentius.

^m *Tutela* hoc loco *Passive* dicitur.
Lambinus.

ⁿ *Servate* ; h. e. *Rhythmum* operis in
canendo custodite. Vet. Schol.

^a Pollicis ictum ;

• Rite Latonæ puerum canentes,
Rite crescentem face ^f Noctilucam,
• Prosperam frugum, celeremque pronos
Volvere menses.

^b Nupta jam dices, Ego diis ^f amicum,
Sæculo festas referente luces,

^h Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

40

^a Pollicis ictum ; Suaviter quasi ipsam
lyram percussas. Vet. Schol.

[•] Rite ; Solenni consuetudine. Vet.
Schol.

^f Noctilucam ; Simonidi Luna dice-
batur Noctilucam, ut adnotavit Mu-
retus ex Dionysio Halicarnassæo.

[•] Prosperam frugum ; Rore nocturno
nutrientem. Vet. Schol.

^b Nupta ; h. e. Ubi nupta olim fu-
eris.

^f Græcis est ἄλκῃ pro grato.

^h Reddidi ; h. e. dixi. Reddimus
enim quod mandatum erat memoris.

ODE VII. Ad Torquatum.

*Hortatur Manlium Torquatum, fortasse filium illius cujus Consulatu
natus est Horatius, uti verno jam tempore dulcia carpat, cum
vita spatium sit & breve & incertum.*

Metrum Heroicum cum Penthemimeri Heroica.

DIFFUGERE nives, • redeunt jam gramina campis,
Arboribusque comæ :

Mutat terra vices, & decrescunt ripas

Flumina ^b prætereunt :

• Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet

Ducere ^d nuda choros,

• IMMORTALIA ne speres monet annus, & ^f alnum

[•] Scite redeunt : nam & redire dici-
tur erinis, & barba : quod in animo
illi fuisse ostendit subjecta vox coma.

^b Mire prætereunt, cum ante posu-
erit decrescunt. Præterimus etiam
quos neque saluramus omnino.

[•] Gratia cum Nymphis ; h. e. Virgines
cum novis nuptis eleganti Dilogia, ut
supra ostendimus ex Vet. Schol.

^d Nuda ; h. e. pellucida veste &
incincta, uti fere Gratiz.

[•] Charientismo usus est in *Immer-
talia ne speras*, cum intelligi voluerit
Immortalem te fore ; atque per hoc
parcum esse debere rei que familiari
addictum.

^f Alnum ; verendum & sanctum,
perpetuum pulcherrimarum & mag-

Quæ

Quæ rapit hora diem.
 Frigora mitescunt Zephyris, ver & proterit æstas
 Interitura ^b simul 10
 Pomifer autumnus fruges effuderit, & mox
 Bruma ⁱ recurrit iners;
 Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ:
 Nos ubi ^k decidimus
^l Quo pius Æneas, quo ^m dives Tullus & Ancus, 15
ⁿ Pulvis & umbra ^o fumus.
 Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina summæ
 Tempora dii superi?
 Cuncta manus avidas fugient hæredis ^p amico
 Quæ dederis animo. 20
 Cum semel occideris, & de te ^q splendida Minos
 Fecerit arbitria,
 Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
 Restituet pietas:
 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum 25
^r Liberat Hippolytum;

narum rerum Epipheton.

^a Proterit; h. e. calcibus elidit & per hoc enecat: suavi Tralatione ducta a calcitrosis jumeptis.

^b Simul; notum est Veteribus tres tantum horas fuisse, adeoque autumnum fuisse æstatis partem: Si- quidem solstitiis & æquinoctio metiebantur annum: unde crediderim & ternarium numerum fuisse deo proprium.

^c Quatuor Lambini Codices legunt *taschitis* pro *taschitis*, quod videtur longe melius.

^d Decidimus; cogitavit de Homeri- co; Οἷν γὰρ οὐλλαν γὰρ τὸν τὸν δὲ ἀνδρῶν.

^e Bentleius verum istum sic recu- dit; Quo patet Æneas, quo Tullus dives & Ancus; de causa nulla quam ego cerno.

^f Sex Torrentii MSS. cum Vet. Schol. legerunt *dives Tullus* pro *Tullus*

dives. Divitem, autem dicit ob cap- tam Longam Albam; ut dudum Landinus.

^g An & hoc Proverbialiter prola- tum, uti Græcis Εἰδωλον ἢ σκιά, quod apud Sophoclem legerat Ludo- vicus Desprez, uti & Πνύμα ἢ σκιά apud Euripidem.

^h Sumus modo pro *manemus*.
ⁱ Pulchre Erasmus legit in Da- tivo, quo sensu puto οἶλοι ἦτορ apud Pindarum. Hoc debetur Henrico Gla- reano, qui ab ore ejus dicit se adhuc juvenem accepisse. Animo damus quod nobis indulgendo insumimus.

^j Splendida; h. e. pro utriusque dignitate, & Minois scilicet & Tor- quati, viri nobilissimi. Sic & supra legimus, *Splendide mendax*.

^k Bene liberat quia liberavit, sed ite- rum Jovis fulmine idus inierit una cum medico suo Æsculapio.

Nec Lethæa valet Theseus abrumperè charo

• Vincula Pirithoo.

CI • Vincula; Volentes Proserpinam rapere apud inferos remanserunt. Vet. Schol. Theseus ab Hercule inferis ereptus secum voluit Pirithoum attrahere. Hic

vero superveniente terra motu ab eo dirumpitur ibidem vinculis constrictus mansit. Ludovicus Desprez, ex Plutarcho atque Diodoro Siculo.

ODE VIII. Ad C. Martium Censorinum.

Apud virum Consularem Caiique Caesaris familiarem, C. Martium Censorinum, excusat se, quod pro tenuitate sua carmina vice strenua (baud contemnendum tamen munus) ei mittat.

Metrum Choriambicum Asclepiadeum.

DONAREM • pateras grataque ^b commodus,
Censorine, meis ^c æra fodalibus:

Donarem ^d tripodas, præmia fortium
Grajorum; ^e neque tu pessima munerum

^f Ferres, divite me scilicet ^g artium,

Quas aut ^h Parrhasius ⁱ protulit, aut ^k Scopas;

Hic saxo, liquidis ille coloribus

^l Sollers nunc hominem ^m ponere, nunc deum.

Sed non hæc mihi ⁿ vis: nec tibi talium

^o Res est aut animus ^p deliciarum egens.

^a Pateras; h. e. argenteos scyphos, seu ventricosas phialas.

^b Commodus modo pro humanis, Torrentii Codices male commodis.

^c Æra dixit, ærea vasa antiqui operis & signa.

^d Tripodas modo non Τριποδας, sive teleas dixit, sed Ἀνύκε, h. e. Cratæras, quibus diluebantur vina. Cruquius.

^e Neque tu pessima; Litores Figura est.

^f Ferunt secum qui accipiunt.

^g Artes dicuntur curiosa opificia & archetypa.

^h Parrhasius primus Symmetriam pictura dedit, primus argutias vultus, elegantiam capilli, venustatem oris, confessione artificum in lineis extremis palmam

adeptus. Cruquius ex Plinio. Vixit hic 400 annos ante natum Christum, eratque Zeuxidis xmulus.

ⁱ Protulit, bene de re nova & admiranda.

^k Scopas erat Ὀλύμπιος μαγιστέον, h. e. Signorum sculptor. Vet. Schol.

^l Sollers. h. e. totus in arte, ab Ofio sollo & ars. Cruq.

^m Ponere nunc constituere & fingere. Vet. Schol.

ⁿ Vis modo pro facultas. Stephanus.

^o Res est aut animus; h. e. Dives re & animo. Vet. Schol. eleganter.

^p Rara magnique empta a deliciendo delicia dicuntur, Juvenali escaria, quod plerumque lauri hinc rebus infescentur.

q Gaudes carminibus : carmina possumus
 Donare, & pretium dicere r muneris.
 Non incisa s notis marmora publicis,
 Per quæ spiritus & vita redit bonis
 Post mortem ducibus; non celeres fugæ, 15
 Rejectæque retrorsum Annibalis minæ;
 Non incendia Carthaginis impiæ,
 t Ejus qui domita nomen ab Africa
 u Lucratus rediit, clarius indicant
 Laudes, quam x Calabræ Pierides : neque, 20
 Si chartæ fideant quod bene v feceris,
 Mercedem tuleris. z Quid foret Iliæ
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis a invida Romuli ?
 Ereptum Stygiis fluctibus Æacum 25
 Virtus & b favor & lingua potentium
 Vatum c divitibus consecrat insulis.
 DIGNUM laude virum Musa vetat mori,

^q Gaudes modo pro contentus agis.

^r Si sexcenti Codices repugnarent, ego tamen cum Vet. Schol. legerem *muneris non muneri*, quod Lambinus, Torrentius & Cruquius in suis MSS. invenere. Est enim *Πορταγεῖν*, sive præparatio quædam ad sequentia. Quasi diceret, non audere ceteros præconia suorum munerum adeo decantare, quod ipse de suo munere jam facturus est. Idem enim *dicere pretium* quod *dicere laudes*, hoc loco. Bentleio magis placuit inusitatus *muneri*.

^s Publicis notis posuit pro publicis literis, sive ritualis. Nam nota Poetis pro literis sunt.

^t Nollem Bentleius ita se turbaret quod Horatius Scipionum acta in unum fere coegerit, Poetici compendii studiosus. Certe vel summis Poetis ejusmodi *Ἀνισογενία* leve admodum est crimen.

^u Nasutulo Fabro vox *lucratus* humilis videtur; ac si nesciret Horatius Latine, Faber sciret. Etiam ingenui hominis est lucrum; quæstus minus

liberalis videtur.

^x Calabræ Pierides ridicule protulit, seipsum Ennio adjungens. Appulus, Calaber, Tuscanus etiam Proverbiali sermone pro Rustico dicebant.

^v Feceris per Enallagen personæ dicit pro fecerit aliquis.

^w Festive quid pro quantula res? Quid enim Romulus nisi pastor & latro, nisi foret per Poetas?

^a Invida, hoc donat Romulo ob celebritatem famæ.

^b Proprie plaudentium favor est, in theatro scilicet: vel etiam adorantium in templis.

^c Divitibus; Quia idem beata dicuntur quid ibi omnia nascantur sine hominum studio, qui & Elysii Campi dicuntur. Vet. Schol. Insulas dicit quas in Oceano constitutas Homerus Μακρόν Νήσον, dicit, Latini Fortunatarum Insulas appellant. Vet. Schol. Cruq. Quibus enim columnæ Herculis mundi terminus habebantur, facile inducebant in animum Fortunatas Insulas fuisse in partibus Inferorum.

Cœlo Musa beat. Sic Jovis interest

Optatis epulis impiger Hercules :

• a Clarum Tyndaridæ fidus ab infimis

Quassas eripiunt æquoribus rates :

• Ornatus viridi tempora pampino

Liber • vota bonos ducit ad exitus.

a Clarum ; Salubre. Vet. Schol. h.
e. Lætum, hilare & non iratum.

bis tu quoque votis. Virgil. de Daph-
nide novo deo.

• Vota bonos ; h. e. deus fit. Damna-

ODE IX. Ad Lollium.

*Nequit sibi temperare Horatius quin Poeticæ laudem, sibi cum
ceteris Poetis communem, apud Marcum Lollium Cæsar
moderatore juvenatæ, sibi que familiarem, dum eximias illius
viri virtutes egregio carmine recenset, sibi fidenter arrogare
conetur.*

Metrum ut in quarta.

• **N**E forte credas interitura, quæ
Longe sonantem • natus ad Aufidum,

• Non ante vulgatas per artes

Verba loquor focianda chordis.

Non, si priores • Mæonius tenet

Sedes Homerus, Pindaricæ latent,

• Cææque, & Alcæi • minaces,

Stefichorique • graves Camœnæ.

Nec, siquid olim lussit Anacreon,

Delevit ætas : • h spirat adhuc amor,

• Ne circumflexe pronuntiandum est, i.
e. Nè credideris. Vet. Schol. Forte
igitur πᾶσιν ; vel ostendit certe
se nescire an ita crediturus sit, necne.

• Natus ad Aufidum, h. e. Et si
Appulus & rudis.

• Non ante vulgatas ; ostendit se pri-
mum hujus artis apud Romanos con-
ditorem.

• Mæonia nunc Lydia dicitur. Cru-
quius ex Plinio,

• Cææque Camœna : Simonidem sig-
nificat Cæa insula oriundum.

• Minaces ; Adeo amarus fuit, ut au-
feritate carminis sui multos civitate ejice-
ret. Vet. Schol.

• Graves ; Magna, profunda, nam &
ipse bellorum scriptor. Vet. Schol.

• Mire spirat pro vivit de puella
Sappho ; uti & commissa pro credita
ad Emphasin periclitantis pudoris.

Vivuntque

Vivuntque commissi calores
 Æoliæ fidibus puellæ.
 Non sola comptos arsit adulteri
 Crines, & aurum vestibus illitum
 Mirata, regalesque cultus,
 Et comites, Helene Lacæna;
 Primusque Teucertela & Cydonio
 Direxit arcu; ¹ non semel Ilios
 Vexata: non pugnavit ingens
 Idomeneus Schenelusque solus
 Dicenda Musis prælia; non ferox
 Hector, vel acer Deiphobus ^m graves
 Excepit ictus pro pudicis
 Conjugibus puerisque, primus:
 Vixere fortes ante Agamemnona
 Multi; sed omnes illacrymabiles
ⁿ Urgentur ignotique longa
^o Nocte, carent quia vate ^p sacro.

PAULUM sepultæ distat ^q inertiae
 Celata virtus: non ego te meis
 Chartis ^r inornatum fileri,
 Totve tuos patiar labores
^s Impune, Lolli, carpere lividas
^t Obliviones. Est animus tibi
^u Rerumque prudens, & secundis
 Temporibus dubiisque rectus:

¹ Bene illitum de opere Phrygionio.
^k Cydonio; h. e. Cretensi, perpetuum
 Epitheton.

^l Non semel Ilios; quia & aliz urbes
 eandem cladem perpessæ sunt.

^m Graves ictus; Laniatum corpore toto
 Deiphobum vidi. Vet. Schol.

ⁿ Urgentur suavi Charientismo po-
 suit pro jacent sepultri.

^o Pulchra Dialogia Nocte pro Morte
 & Oblivione simul posuit.

^p Ideo sacro quia vate dixerat.

^q Inertia & Virtus Antitheta sunt.
 Iner; ab Arte est; Ars autem ab Agatæ,

quod itidem ab ^u dicitur mas; ut Virtus a
 vico.

^r Inornatum; h. e. illaudatum.

^s Impune; significat egregium hunc
 virum habuisse suos obtrectatores.
 Qualls erat Velleius Paterculus, homo
 Epicureus, qui & subdoli & versuti animi
 & pecunia quam recte faciendi cupidiorum
 fuisse scribit.

^t Leni Charientismo Obliviones dixit
 ingratas obtrectationes.

^u Rerum prudentes Philosophi disti sunt.
 Vet. Schol. Imo & ipsa Philosophia
 Juvenali atque aliis Prudentia dicitur.

* Vindex

* Vindex avaræ fraudis, & abstinens

‡ Ducentis ad se cuncta pecuniæ ;

* Consulque non unius anni ;

▪ Sed quoties bonus atque fidus

40

Judex ^b honestum prætulit utili,

Rejecit alto dona nocentium

Vultu, & per obstantes catervas

• Explicuit sua victor arma.

Non possidentem multa vocaveris

45

Recte beatum ; rectius ^d occupat

Nomen beati, qui deorum

Muneribus sapienter uti,

Duramque ^e callet pauperiem pati ;

Pejusque leto flagitium timet :

50

Non ille pro charis amicis

Aut patria timidus perire.

* Vindex, punitor ; Vindicare enim apud veteres non tantum defendere, sed etiam punire significabat. Vet. Schol.

‡ Ducentis ad se cuncta ; Pecunioforum gratiam cuncti sequuntur. Vet. Schol. Ac si esset perpetuum pecuniæ Epitheton.

* Consulque non unius anni ; Virtutes tua te perpetuum consulem faciunt. Vet. Schol. Sapiens enim juxta Stoicos perpetuum magistratum gerit. Ecce autem iterum Acrisia proles, Tanaiquillus Faber, Horatiomastix, non potest ferre animum consulem, rejicientem vultu. Nesciebat Poetam eleganti Periphrasi Enallageque Personæ posuisse,

Est animus tibi pro Tu ^{et}, ut liberalem decuit magnum virum compellare.

* Sed acuta voce pronuntiandum, significat enim imo etiam.

^b Honestum prætulit utili ; Ostendit eum fuisse vere Stoicum : Stoicis enim summum bonum honestate sola constabat. Et etiam post *utili* delendum censui, quod abesset in omnibus Torrentii MSS. & turbaret sententiam.

• Explicuit sua victor arma ; h. e. per medios hostes victor evasi : ut eleganter Landinus.

^d Occupat ; Sibi vendicat. Vet. Schol.

* Callet, ingeniose novit. Vet. Schol. Acute novit. Mancinellus.

ODE X. Ad Ligurinum.

*Ostendit delicatum puerum Ligurinum, ubi jam pertransierit
pueritiæ flos, fastidii sui sero poenitutum.*

*Metrum Choriambicum Alcaicum constans Spondeo, tribus Choriambis
& Pyrrichio.*

^a **O** Crudelis ^b adhuc, & Veneris muneribus ^c potens,
^d Insperata tuæ cum ^e veniet ^f pluma ^g superbix,
 Et, quæ nunc humeris involitant, ^h deciderint comæ,
 Nunc & qui color est puniceæ flore prior rosæ,
 Mutatus ⁱ Ligurinum in faciem verterit ^k hispidam;
 Dices, Heu! (quoties te in speculo videris ^l alterum)
^m Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
 Vel cur his animis ⁿ incolumes non redeunt genæ?

^a *O Crudelis; ut Virgilius, O Crudelis
Alexi. Vet. Schol.*

^b *Adhuc ad Emphasin cito avolan-
tis ætutulæ posuit.*

^c *Potens modo pro superbus. Sic
& Ovidius; Sed nulla potentia longa est.*

^d *Insperata; quasi dicat, quod tu nun-
quam verebaris: habet enim 199.*

^e *Veniet; h. e. crescer, vel surget.*

^f *Plumam pro prima barba posuit.
Vet. Schol. h. e. Lanugine.*

^g *Veniet superbia, est enim Dativus:
& superbiam dixit formosas genas super-
bia causam, Metonymicos.*

^h *Decidunt comæ a tondente re-
sectæ: Ineunte decimo septimo æta-
tis anno ad plenam pubertatem ve-
nerunt, quo tempore deponebatur
coma.*

ⁱ *Festiva Enallage Accusativi pro
Vocativo. Neque opus fuerat erudi-*

*tissimum Benteleium reponere Ligurine
contra auctoritatem omnium Librorum
arque Membranarum, quod vel ipse
fatetur. Quis autem non videt Enal-
lagen esse personæ secundæ in restiam
more comico?*

^k *Hispidam; Jam hirsuta barba. Vet.
Schol. Pessime hæc omnia de sene-
æute interpretatus est Theodorus Mar-
cellius.*

^l *Ex 199 alterum dixit pro immu-
tatum: Quantum mutatus ab illo?*

^m *Quæ mens est hodie; ista ex Te-
rentio desumpta videntur:*

*Eheu! me miserum! qui non aut istac
mibi*

*Ætas & forma est; aut tibi hæc sen-
tentia?*

Ita Vet. Schol. Cruq.

ⁿ *Incolumes; i. e. imberbes. Vet.
Schol. Cruq. h. e. integræ.*

ODE XI. Ad Phyllidem.

Idibus Aprilis, qui dies Mæcenati suo natalis erat, Fidicinam quamdam amicam de more ad se invitat. Crediderim banc fuisse quam supra devium scortum Lyden appellaverat sodali suo Telepho adamatam, quam jam ob provectiorem scilicet in re tenui etatem sibi quam illi & adolescenti & diviti, magis idoneam vult videri.

Metrum Sapphicum.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus • Albani cadus ; est in horto ;

Phylli, necendis ^b apium coronis ;

Est hederæ vis

Multa, qua crines religata • fulges :

^d Ridet argento domus : ara ^e castis

Vincta ^f verbenis avet immolato

Spargier agno :

Cuncta festinat manus : huc & illuc

Curitant mistæ pueris puellæ :

^g Sordidum flammæ trepidant rotantes

Vertice fumum.

^h Ut tamen nôris quibus advoceris

Gaudiis ; ⁱ Idus tibi sunt agendæ,

Qui dies mensẽm Veneris marinæ

Findit ^k Aprilem ;

^a Albanum vinum ab Eugenia uva a Taureminitanis translata scribit Plinius ; quod adnotavit Torrentius.

^b Alcaeus frequenter se dicit apio coronari. Vet. Schol.

^c Enallage Temporis ; fulges pro fulgebis. Præcipuus est apii fulgor.

^d Non fuit Horatius ita tenuis ut defuerint ei argentea vasa, quod putavit Dacierius, qui inepte & dure Ridet argento interpretatus est, ac si esset Ridet quasi argentum. Et imitatur illud Alcæi, Μαγναίγει ὃ μέγας δὲμ' ἁλάει, ut adnotavit Rutgersius.

^e Castis, puris, sacris. Vet. Schol.

^f Verbenis sunt omnes herba frondesque festa ad aras coronandas. Vet. Schol. Oportuit autem eas e locis sacris decerpi, unde & sagmina appellata sunt Latinis, & Græcis ἱερὰ βοτάναι.

^g Sordidum flamma ; Iconisimus mira Enargia formatus.

^h Ut tamen nôris ; Fidem facit promissa Latinis. Vet. Schol.

ⁱ Idus a Græco Ἰδὺς plenam Lunæ faciem significare videtur.

^k Aprilis in tutela Veneris erat, quod flores eo mense se aperiant.

Jure¹ solennis mihi, sanctiorque
Pene natali proprio; quod ex hac
Luce Mæcenas meus^m affluentes

20

ⁿ Ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, ° occupavit
(P Non tuæ sortis juvenem) puella
Dives & ° lasciva; tenetque grata
Compede vinctum.

Terret ambustus Phaethon avaras
Spes; & exemplum grave præbet ales
Pegasus, terrenum equitem gravatus
° Bellerophontem,

25

Semper ut ° te digna ° sequare; &, ultra
Quam licet sperare nefas putando,
Disparem vites: age jam meorum

30

Finis amorum,

(Non enim posthac alia calebo

Fœmina) condisce modos amanda

Voce quos ° reddas: minuentur atræ

35

Carmine curæ.

¹ Solenne dicitur quod quoquo anno recurrit, ab O.co sollo, quod omnis est, & annus.

^m Affluentes; Ostendit senescere jam Mæcenatem æque ac se ipsum; affluunt enim quæ copia, vel numero abundant.

ⁿ Per Decadas ordinantur anni æque ac milites.

^o Occupat qui aliis præcipit.

^p Non tua sortis: i. e. Non tua mediocritas. Vet. Schol.

^q Lasciva modo pro juvenis, ac si Phyllis amoris numeros implere jam minus valeret.

^r Bellerophontem; Dicitur hic ausus Pegaso ferri per aera in terram decidisse. Vet. Schol.

^s Te digna; per Hypallagen posuit pro quibus tu digna es.

^t Frequenter ponitur sequi pro quare, unde & nostrum. Et seq.

^u Reddimus quod memoriz mandavimus.

ODE XII. Ad Virgilium.

Ostendit quam amabile sit aduti jam veris tempus & quam aptum convivii; & suaviter deridet Virgilium, quem intellexerat operam dedisse mercatura, adeoque factum lucello attentio-rem: Vult enim videri velle se cum eo pacisci, eumque ad se sub hac lege invitare, uti dum ipse in usum convivii Sulpicii Galbæ horreis mercaturus est vinum, unguentum de suo præbere velit.

N

Metrum

Metrum quod in quinta.

JAM ^a veris comites, quæ mare ^b temperant,
 Impellunt ^c animæ lintea Thraciæ :
 Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
 Hyberna nive turgidi.
 Nidum ponit, Ityn ^d flebiliter gemens, 5
^e Infelix avis, & ^f Cecropiæ domus
 Æternum opprobrium, quod ^g male barbaras
^h Regum est ulta libidines.
 Dicunt ⁱ in tenero gramine pinguium
 Custodes ovium carmina ^k fistula ; 10
 Delectantque deum, cui pecus & nigri
 Colles Arcadiæ placent.
 Adduxere ^l sitim tempora, Virgili :
 Sed pressum Calibus ^m ducere Liberum
 Si gestis, ⁿ juvenum nobilium cliens, 15
 Nardo vina ^o merebere.

^a Alias ostendimus ver, horarum scilicet præcipuam, veteribus fuisse pro deo : erant etiam diis sui comites, vel clientes, quos *Εὐχόμενοι* & *Παύσιδες* sive assessores appellabant.

^b Temperant ; h. e. nimios ejus motus in ordinem cogunt.

^c *Anima Thraciæ* ; Decimo Calend. Martii (autora Columella) venti septentrionales, qui vocantur Ornithia, per dies tri-ginta esse solent, tum *Er* hirundo advenit, Mancinellus. Iterum clamat Faber graviter errasse Horatium, quod animas Thraciæ appellaverit, quæ sibi stabant ab occasu, ex prava scilicet Homeri imitatione. Sed haud magis ineptus est, quam esse solet. Bene autem anima posuit pro venti, cum antea per Prosopopœian veris comites dixerit. Si-quidem animantium anima est.

^d Flebiliter gemens ; fratres atque sorores Veteribus fuisse frequenter cognomines alias ostendimus. Atque hinc quidem factum est quod aliqui dicant Philomelam pro Progne : sic & Virgilius, Quas illi Philomela dapes.

^e Infelix modo miserando posuit.

^f Cecropia domus : Quoniam Athenienses fuerunt. Vet. Schol. Pandion enim non erat genere Cecropides.

^g Moderatur stylo dum ponit male pro impie, vel scelestæ.

^h Tanquam parum sibi cum regi-bus conveniret, regum posuit in Plu-rali, cum de uno Tereo ageretur.

ⁱ In tenero ; nuper nato. Landinus.

^k Fistula, hæc (juxta Vet. Schol.) etiam Pandurium appellabatur ; quasi *Παύρις Δαΰρις*, ut puro.

^l Sitim dicit ut admoneat eum bi-bendi. Calidius Iras est verum tempus, præsertim adultum.

^m Ducere etiam alias pro *opotare* po-suit.

ⁿ Juvenes nobiles Nerones dixit, Au-gusti privignos, quibus admodum fa-miliariter utebatur Virgilius, adeo ut rareret veteribus sodalibus operam daret, quod hic significari vult Hora-tius.

^o Nescio cur magis placuerit Bent-leio mereberis quam merebere. Verum aurem suam fortasse consuluerat.

Nardi

Nardi parvus ^p onyx ^q eliciet cadum,
Qui nunc ^r Sulpiciis ^s occubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque

Curarum eluere efficax ;

10

Ad quæ ^t si properas gaudia, ^u cum tua
Velox merce veni : non ego tē in eis

^x Immunem ^y meditor ^z tingere poculis,
^a Plena dives ut in domo.

Verum pone ^b moras, & studium lucri ;

25

^c Nigrorumque memor, ^d dum licet, ignium,

Misce ^e stultitiam ^f consiliis brevem :

^g Dulce est desipere in loco.

^p Onyx ; Metallum est gemma simile :
de hoc ad unguenta odorata parva fiebant
vasa. Ver. Schol. Hodie porcella-
nam vocant, e qua Veteribus *murrhea*,
vel *murrhina* pocula. Et crocino nates
murrheus ungit onyx. Propertius Di-
oscorides tradit onychem fuisse con-
chylum quoddam apud Indos in
Nardinis lacubus repertum, ut adno-
tavit Lambinus. Quæ fabella Porcel-
lanam fuisse confirmat.

^q Eliciet cadum, festiva Dilegia usus
est : nam & eliciuntur a Magis se-
pultorum animæ & significat se etiam
ex imitatione Virgilii jam parcum &
tenacem fieri.

^r Hodique etiam Galba horrea vino
& alio similibusque rebus referta sunt.
Ver. Schol.

^s Optimi Torrentii MSS. bene ac-
cubas legerunt pro *accubat* : significat
enim cadum istum diu sepultum jacu-
isse, & pene oblivioni traditum, ob
vetustatem.

^t Si properas ; significat enim velle
se cum properare.

^u Cum una merce ; ut mercatorem
vider. Bene igitur Ver. Schol. quasi
Titulum fecerat, *Ad Virgilium nego-
tiatorem*. Unde nonnulli (inter quos
notlem Torrentium) alium nescio
quem Virgilium unguentarium, sive

myropolam somniaverunt.

^x Immunis dicitur qui *deuoluatur*
ad convivium venit, ut docte Eras-
mus.

^y Salse & urbane dixit non ego me-
ditor : est enim Ironicum & Morale
scommma.

^z Tingere, festive significat Virgi-
lium damnose bibitu um : non enim
tinguntur nisi bene madidi.

^a Plena dives ; significat eum large
solutum bibere apud Juvenes Nêo-
nes.

^b Moras dixit negotia quæ eum
morabantur.

^c Nigros ignes, eleganter extinctas
rogi favillas appellat. Dilogas etiam
monumenti tenebras.

^d Dum licet misce.

^e Stultitiam dixit quæ sobrius &
parcis videretur. Sic & Landinus.

^f Consilia dicit mercatorum de au-
genda re familiari sagacia studia.

^g Dulce est ; Anacreontici versus
Parodia est : *Quam, dicitur, murrhæum*. Sed
moderatur dicendo *desipere* pro eo
quod erat *furere*, & in loco, h. e. ali-
quando, idoneo scilicet tempore ; nam
locus etiam de tempore dici solet op-
portuno. Bene etiam Dulce : Namque
voluptates commendat variis usus.

ODE XIII. In Lycen

Horatius veterum injuriarum memor, amica cuidam suæ olim fastidiosa, jam vero vetula facta, præter ætatem tamen lascivienti, lepidissime insultat.

Metrum duobus prioribus versibus Choriambicum Asclepiadenum, tertio Pherecratium, quartoque Glyconicum.

AUDIVERE, Lyce, dii mea vota; dii
Audivere, Lyce: sis anus, & tamen

• Vis formosa videri;

• Ludisque, & bibis • impudens,

Et ^d cantu tremulo pota Cupidinem

• Lentum sollicitas; ille virentis &

Doctæ psallere ^f Chiæ

Pulchris ^g excubat in genis.

• Importunus enim ⁱ transvolat ^k aridas

Quercus, & ^l refugit te, quia ^m luridi

Dentes, te quia rugæ

Turpant & ⁿ capitis nives.

Nec • Coæ referunt jam tibi purpuræ,

• Vis modo dicit pro velle te ostendis.

• Ludisque: expolitio est prioris versus. Ludis autem positum est pro saltis. Nemo saltat sobrius, nisi forte insanit. Cicero pro Muræna.

• Impudens pro impudenter; Nomen pro Adve bio. Vet. Schol.

• Cantu tremulo; Dialogus & ad vocem & ad ætatem posuit: Persius ad vocem dixit; tremulo scalpuntur ubi intima versu.

• Lentum dicit, quod carminibus sollicitatus adesse recuset.

• Taectur Chiæ puellæ nomen. Ψαλ-
λεν α κρη τ̃ δακτύλων τ̃ χορδών ἀπιδεῖ.
Suidas.

• Immobiles est qui excubat, siquidem in statione sua manet.

• Quodcunque minus aridet delicatulis importunus dicitur. Significat & se olim pro importuno habitum: nam inesse-Emphasin puto. Importu-

nus in convitiantium puellarum ore
satis frequens improprium.

¹ Mire transvolat de alato deo.

² Festiva est ista numeri Enallage qua vetulas omnes rigidas & quernas dicit.

³ Refugit tanquam terriculamentum quoddam vel monstrum.

⁴ Luridi; nigri, squamosi. Vet. Schol.

Nam a vivere est & luxor & luridus.

⁵ Dacerius clamat ferri non posse capitis nives, quod apud Fabium legitur Tralationem istam esse duram. Fateor in Oratore durum fore quod in Poeta Lyrico nitet, præsertim vero de anu frigida agente.

⁶ In Co insula vestes tenuissima ad delicias muliebres & luxum, optimæque purpure tinguntur. Vet. Schol. Cuius Pamphile Platis filia prima in Co bombycinam texere docuit, ut ostendit Mandinellus ex Plinio.

Nec clari lapides, tempora quæ semel

‡ Notis condita fastis

15

¶ Includit * volucris dies.

Quo fugit * Venus? Heu! quove color decens?

Quo † motus? ‡ quid habes illius, illius,

Quæ † spirabat amores,

Quæ me † surpuerat mihi?

20

* Felix post Cinaram, † notaque, & ‡ artium

Gratarum facies: sed Cinaræ † breves

Annos fata dederunt,

Servatura diu parem

‡ Cornicis vetulæ temporibus Lycen;

25

Possent ut juvenes visere † fervidi,

Multo non sine risu,

† Delapsam in cineres facem.

¶ Notas fastos lepidissime dicit *Athenienses* libros, quorum meminit Juvenalis Satyra nona. His enim nascentium puerorum nomina atque natales continebantur. Miror hoc latuisse Interpretes.

¶ Bene anclufit cum ante posuerit condita; Inclufi enim (juxta Ver. Schol.) defuncti tumulo dicuntur. Ostendit conclamatum esse de eo quod præteritum est.

¶ Volucrum diem pro volante tempore posuit: sic & ante diem dicimus pro ante tempus.

¶ Venus modo forma dicitur; h. e. elegans partium symmetria, Metonymicas.

¶ Motus dixit Rhythmicos & decoros gestus, præsertim vero cum saltaret.

¶ Quid; h. e. quantum.

¶ Spirabat Amores; h. e. Odoris fragrantia Venerem & Cupidines &

quabat. Ambrosiaque cuncta divinum vertice odorem spiravere. Virgil.

¶ Surpuerat mihi; mente alienatum se significat.

¶ Felix facies est cui omnia ex voto contingere.

¶ Nota; i. e. omnibus decantata.

¶ Artium gratarum facies; est quæ omnes aspectus astutias tenet.

¶ Breves annos; lugubri recordatione profertur: significat tamen melius actum fuisse cum Cipara, quam cum Lyce.

¶ Credebatur Cornicem vivere mille annos.

¶ Fervidi posuit pro perpetuo Epitheto, ob juventutis inlitum calorem.

¶ Cum Ver. Schol. & Torren. MSS. Delapsam reposui pro Delapsam: sax enim consumpta in cineres delabitur. Facem autem iuxta dicit, quo ostenderet flammam ejus in omnes quaquaversum delapsam fuisse.

ODE XIV. Ad Augustum.

Etsi Augusti jussu hæc Ode composita sit in honorem Claudii Tiberii Neronis, qui fratri suo Druso Vindelico bello conficiendo adjutor fuerat, Augustus tamen ipse fere utramque implet paginam. Noverat uter carior fuerat Augusto.

Metrum quod in quarta.

QUÆ ^a cura patrum, quæve Quiritium,
 Plenis honorum muneribus tuas,
 Auguste, virtutes in ævum
 Per ^c titulos memoresque ^d fastos
 Æternæ? ^e O qua sol ^g habitabiles
 Illustret ^h oras, maxime ⁱ principum,
 Quem ^k legis experies Latinæ
 Vindelici didicere nuper
 Quid Marte posses! ^l milite nam tuo
 Drusus ^m Genauuos, implacidum genus,
 Brencosque veloces, & arces
 Alpbis impositas ⁿ tremendis
 Dejecit ^o acer ^p plus vice simplici
 Major Neronum mox grave proelium

10

^a Quæ cura patrum; Negat illos a Senatu, vel Populo Romano dignos honores inveniri. Vet. Schol.

^b Curam dicit in excogitando studium.

^c Titulos dicit Epigrammata Statuarum.

^d Fasti sunt Annales, qui ad commemorationem honorum, vel rerum gestarum inventi sunt. Vet. Schol.

^e Æternæ; vox antiqua.

^f O, præter modum admirantis est.

^g Habitabiles posuit ut Græci Οἰκουμένη pro Orbe terrarum.

^h Ora idem est quod litus; Synecdochice regiones dicimus oras.

ⁱ Princeps primus erat in Republica: abutuntur ea voce, qui Reges vocant Principes. Augustus exhorruit nomen Domini, autore Suetonio, quid de Regis faceret?

^k Legis experies Latina Vindelicos dixit, quod hæcenus nunquam Romanorum armis paruerint. Anacoluton est etiam in Quem didicere quid posse, ex Hellenismo tractum, ut notavit Stephanus.

^l Milite nam tuo; Augustus (juxta Suetonium) disciplinam severissimam rexit.

^m Pro Genauuos & Brennos ex Lambini Codicibus reposui facili negotio

Genauuos & Brennos, uti & a Strabone appellantur. Fossasse Genauui erant Brenorum Clientes, uti Euxære Spartanorum vernæ: Lingua enim Gallorum, qua nostri Aborigines etiam hodie utuntur, Kenauon tuat servi, & Wreng homo liber est, sed plebei generis. Siquidem illis Eng angustus est, uti & Teutonibus; aeng vel sang, e contra liber, & Wer vir vel homo. Idem igitur est Wreng, & Brennos quod Francus, h. e. homo liber & ingenuus: Angli nostri corrupto Dranges olim vocabant, unde vulgo nostro corruptum Duudges pro Dtingis, quod est Dranges, quam vocem vir eruditissimus Henricus Spelmannus in Glossario suo explicare nequibat. Erant autem hæ gentes Cisalpinæ Galliarum, autore Vet. Schol. Bentleius servavit Genauuos & Brennos habita nulla nostri ratione: quid enim ego scirem?

ⁿ Bene Tremendis, ob immanem montium altitudinem.

^o Acer est qui moræ impatiens pugnare gestit, vel qui amorem certaminis animo concipit.

^p Plus vice simplici; h. e. plus semel: Litotes Figura: significare vult eum sapientius hoc fecisse.

Commisit

Commisit, immanesque Rhætos

15

^a Auspiciis ^r pepulit secundis;

^s Spectandus in certamine Martio,

^t Devota morti pectora liberæ

Quantis ^u fatigaret ^x ruinis:

^y Indomitas prope qualis undas

20

^z Exercet Auster, ^a Pleiadum choro

^b Scindente nubes, impiger hostium

^c Vexare turmas, & frementem

Mittere equum ^d medios per ignes,

Sic ^e tauriformis volvitur Aufidus,

25

Qui regna Dauni præfuit Appuli;

Cum sævit, horrendamque cultis

Diluvium ^f meditatur agris.

Ut barbarorum Claudius agmina

Ferrata vasto diruit impetu;

30

Primosque & extremos ^g metendo,

Stravit humum, ^h sine clade victor,

^a *Auspiciis secundis*; h. e. Augusto præbente deos.

^r *Pepulit*; neque enim prorsus fregit: Suetonius *Coercitos* dicit.

^s *Spectandus*, verbum circi. & ludorum, quæ spectacula dicebantur.

^t *Devota*; significare videtur Gallorum Soldurios, qui se devovebant, cum ducibus suis perituri.

^u *Bene fatigaret*: siquidem viri fortes non vincuntur nisi pugnando fatigati.

^x *Ruinis modo* Actæ posuit. Ruina horribilis est insultus.

^y *Indomitas undas* *ἄερος ὕδατος* pro mari dixit, quod mortalibus indomitum est. De suo posuit Bentleius *Indomitus*, quod quis probet illius tantum calculo?

^z *Exerceri* dicitur cui nulla datur requies.

^a *Pleiadum*; existimantur choream dante Stellis. Mancinellus ex Hygino. Harum ortus tempestuosus est. Vet. Schol.

^b *Scindente nubes*; significat Typhonicos ventos, qui scissa nube prorumpere consueverunt.

^c *Vexare modo* pro *agitare* posuit,

seu conturbare: vexatur & exercetur, cui nunquam uno loco manere licet.

^d *Medios per ignes*; h. e. Per medium pugna fervorem. Vet. Schol. Ignis enim acres decertantium animos dicit, tam equitum scilicet quam equorum.

^e *Omnium fluminum famiferum vulnus* cum cornibus finguntur propter impetus & mugitus aquarum. Vet. Schol. Magis propter Bacchum vel Deum Lunum, aquarum Dominum, quem Græci vocabant *Διόνυσος τρυφῆος*, atque ex aquis precibus eliciebant, aurore Plutarcho.

^f Sex Codices Lambini cum Vet. Schol. legerunt *meditatur* etsi Nonius Marcellus, qui hunc locum citavit, habeat *minitatur*, quod ex Glossmate fuisse videtur. Bentleio magis placuit *minitatur*: sed parum refert. Mihi splendidius videtur verbum *meditatur* quod fit figuratum.

^g *Metendo*; Sic & Virgilius; Proxima quoque metit gladio. Vet. Schol.

^h *Sine clade*; Sine damno suorum militum. Vet. Schol. Sine ullo detrimento commissi exercitus. Paternulus, notante Ludovico Desprez.

Te copias, te consilium & tuos
Præbente divos: nam tibi, quo die

Portus ⁱ Alexandria supplex

35

Et vacuam patefecit aulam,

Fortuna ^k lustro prospera tertio

Belli secundos reddidit exitus,

Laudemque & ^loptatum peractis

Imperiis decus arrogavit.

40

Te Cantaber non ante domabilis,

Medusque & Indus, te ^m profugus Scythes

Miratur, O tutela ⁿ præsens

Italiæ ^o dominæque Romæ!

Te, fontium qui celat origines

45

Nilusque, & Ister, te rapidus Tigris,

Te ^p beluosus qui remotis

Obstreper Oceanus Britannis,

Te ^q non ^r paventis funera Galliæ,

Duræque tellus audit Iberiæ:

50

Te cæde gaudentes Sicambri

^s Compositis venerantur armis.

ⁱ A Græco Ἀλεξάνδρεια, Latinis Alexandria & Alexandrea, uti & hoc in loco legerat Priscianus.

^k Lustro tertio: Ita evenit ut post annos quindecim Drusus eo die Rhodis Vindelicos vinceret, qua die Augustus Alexandriam vicerat. Vet. Schol.

^l Optatum decus; h. e. Perpetuam Di-
faturam. Mancinellus. Laudem dixit
patris patriæ appellationem, ut puto.

^m Profugus dicitur qui nunquam eodem
loco manet. Vet. Schol.

ⁿ Roma erat in tutela Jovis; sed
illæ absens tutela erat. Nec tam præ-

sentes alibi cognoscere divos. Virgil.

^o Dominam dicit Romam ob Sena-
tum pro cujus principe se gerebat
Augustus.

^p Beluosus; h. e. balænis abun-
dans.

^q Vera persuasione rursus renascendi
mortem non timebant. Vet. Schol.

^r Minus conveniens videtur Bentley
paventis Plurali numero.

^s Compositis armis; h. e. sub armis
de more venerabundi te excipiunt
Franci.

ODE XV. Augusti laudes.

Extrema hac Ode civiles Augusti laudes per capita atque sum-
matim dicturus, fingit se ab Apolline Augusti numine admo-
nitum, ne amplius res bellicas lyra sua tractare velit.

Metrum

*Metrum ut prius.***P**HŒBUS ^a volentem prœlia me loquiVictas & urbes, increpuit, ^b lyra,^c Ne parva Tyrrhenum per æquorVela darem. ^d Tua, Cæsar, ætasFruges & agris ^e rettulit uberes,Et signa nostro ^f restituit Jovi,^g Derepta Parthorum superbis

Postibus, & vacuum duellis

^h Janum Quirinum clausit, & ordinem

Rectum evaganti fræna licentiæ

Injecit, ⁱ emovitque ^k culpas,Et ^l veteres ^m revocavit artes;

Per quas Latinum nomen & Italæ

Crevere vires, famaue, & imperi

Porrecta majestas ad ortum

Solis, ab Hesperio cubili.

ⁿ Custode rerum Cæsare, non furor^a Volentem; h. e. conantem.^b Non increpuit lyra, sed loqui lyra: sic & Ver. Schol. Levis & indigna tanto Deo est altera (Torrentii scilicet) Interpretatio.^c Ne parva; Allegoricus significat, ne magnam materiam humili generi carminis committerem. Ver. Schol. Non sine periculo Tyrrhenum mare navigatur.^d Tollenda vox est cum Emphasi morali: vult enim significare, nullam aliam ætatem hujusmodi miracula dedisse.^e Rettulit uberes; Quia in pace diligentior cultus uberiorem fructum facit. Ver. Schol.^f Bene restituit Jovi; aquila enim Jovis erat symbolum.^g Legimus cum Lambino & Cruquio *Derepta*, non *Direpta* ex veteribus libris.^h Janus dicitur Quirinus quasi bellicipotens, ab hasta qua lingua Sabina Quiris dicitur. Landinus ex Macrobio. Suetonius etiam Janum Quirinum dicit, non Quirin. Secundum Nigidium Diana Jana dicta est appposita littera D. Landi-nus. Erat igitur Italis Janus Quirinus idem qui Græcis Apollo Agæus, qui ante fores sub forma hastæ, vel acuminatæ columnæ, ut supra ostendimus coli solebat. Levis videtur esse ratio quod Bentleius prætulit Janum Quirini; præsertim cum veteres libri si-
leant.ⁱ Emovit pro amovit, & supra evaganti pro et vaganti ex Lambini & Torrentii Codicibus reposui, quod neminem improbatum puto; Emovit etiam confirmatur autoritate Ver. Schol.^k Perpetuo Charientismo adulteria & supra culpas nominat. Nil opus est me meminisse hoc loco Legis Juliæ de adulteriis.^l Veteres artes vetuste posuit, pro antiquos mores; vel virtutes, Græcis ἀγῶναι.^m Revocari dicuntur quæ diu desueta & abolita iterum in usum reducuntur.ⁿ Custos modo dicitur, ut supra Tutela præsens, tanquam de numine.

Civilis,

Civilis, aut * vis ꝑ eximet otium ;

Non ira, quæ procudit enses,

Et miseræ ꝑ inimicat urbes.

10

Non qui profundum Danubium bibunt

ꝑ Edicta rumpent Julia ; non * Getæ,

Non Seres ꝑ infidive Persæ,

Non Tanaim prope flumen orti.

Nosque & ꝑ profestis lucibus & sacris,

25

Inter ꝑ jocosæ munera Liberi,

Cum prole matronisq; nostris,

Rite deos prius adprecati,

Virtute functos, ꝑ more patrum, duces,

ꝑ Lydis remixto carmine tibiis,

30

Trojamque & Anchisen & almæ

ꝑ Progeniem Veneris canemus.

* Vis proprie potentum est, qui spernunt leges & jura negant sibi nata.

ꝑ Multi Codices exiget otium corrupte pro eximet. Vet. Schol. etiam exuer, ex Librarii incuria, ut videtur. Bentleius tamen probavit *exiget*, quod minus probabile est.

ꝑ Inimicat, sibi verbum est. Vet. Schol. Imo vetustum. Bene autem urbes posuit in Plurali, cum in animo foret Roma.

ꝑ Edicta Julia ; Maxime laboravit Augustus, ut rata essent quæ Julius instituerat. Suetonius, adnotante Badio Ascensio.

ꝑ Getæ, Gothi. Vet. Schol. Vandalici (a quibus & Vindelici) Nômadæ erant & Metardæ, contra autem Gothi Aggræci, sive Agricola :

ideoque a divitiis vel bonis suis nomen Gothorum sortiti sunt.

ꝑ Infidive Persæ ; Quia Crassum simulata pace necaverant. Vet. Schol. Cruq.

ꝑ Profestis dies dicebantur, qui ante festos erant. Vet. Schol. h. e. Omnes non festi.

ꝑ Jocosæ latitiam jubentis. Vet. Schol.

ꝑ More Patrum. Cicero Lib. I. Tull. scribit esse in Caronis originibus, solitos esse in epulis canere convivas ad tibicinem de clarorum hominum virtutibus. Mancinellus.

ꝑ Lydis tibiis lata cantabantur, Phrygiis tristia : tres enim modos habebant tibarum, Ionicum, Lydium & Phrygium, quem & barbarum. Vet. Schol.

ꝑ Progeniem Veneris ; i. e. Gentem Juliam. Vet. Schol.

Q. HORA.

Q. HORATII FLACCI

EPODŌN LIBER.

ODE I. Ad Mæcenatem.

Imminente jam immani Aëtiaci belli procella, Horatius Mæcenatis interventu militiæ vacationem impetraverat; Pronum est igitur credere aliquem inter eos intercessisse amicitie rigorem, ac si Lyricus noster partium medius atque a fortuna pendulus foret. Satisfaciendo igitur & purgando se quasi per ludum & jocum ad iracundos lambos convertit stylum. Primus autem versus (autore vetere Scholiaste Cruquii) πρῶδῆται, secundus vero ἐπῶδῆται, h. e. alter præcinitur, alter succinitur. Epodos enim (prodente Mario Victorino) brevior versus est longiori subditus: Hujus vero metri inventor fuit Archilochus, ut vetus Scholiastes monet.

Metrum in primo versu est Dimetrum Iambicum, in altero Dimetrum.

▪ **I** BIS ^b Liburnis inter alta navium,

^c Amice, ^d propugnacula,

Paratus omne Cæsaris periculum

Subire, Mæcenas, tuo.

Quid nos, quibus te vita ^e si superstitute

5

Jucunda; si contra, gravis?

^a *Ibi modo pro iturus es.*

^b *Augustus Liburnis præposuit Mæcenatem. Vet. Schol. Liburna navicula sunt texea viminibus. Idem. Hujusmodi erant & veterum Britannorum curruca, seu pellitæ naves, levitate insignes.*

^c *Amicus est vel major, seu Patronus: vel minor qui & Client, unde &*

Majorum & Minorum appellatio originem duxit. Sicut occidit Barcam, delator amicum Discipulumque senex. Juv.

^d *Ut in muro ita & in navibus sunt propugnacula, post quæ dimicantes armati consistunt. Vet. Schol. Turritas Antonii naves significare videtur, a quibus ingens Mæcenati periculum.*

^e *Duo Torrentii Codices cum Vet.*

Utrumne

Utrumne jussi persequimur ^f otium,

Non dulce, ni tecum simul?

An hunc laborem mente laturo, decet

Qua ferre non molles ^g viros?

10

Feremus; & te vel per Alpium juga

Inhospitalem & Caucasum,

Vel occidentis usque ad ultimum sinum,

Forti sequemur ^h pectore.

Roges, tuum ⁱ laborem quid juvem meo,

15

Imbellis ac firmus parum?

* Comes minore ^j sum futurus in metu,

Qui major absentes habet.

^m Ut assidens ⁿ implumibus pullis avis

Serpentium ^o adlapsus timet,

20

Magis ^p relictis; non, ut adsit, auxilium

Latura plus præsentiis.

Libenter hoc & omne ^q militabitur

Bellum ^r in tuæ spem gratiæ;

Non ut juvenis ^s illigata pluribus

25

Aratra nitantur meis,

Pecusve Calabris ^t ante fidus fervidum

Schol. pro sit *superstite* legerunt si *superstite*, quod & vir eruditus Antonius Mancinellus probavit.

^f Otium; *Agente Macenate Horatius ab Augusto meruerat militia vacationem.* Vet. Schol.

^g Jacobus Cruquius optime punctum interrogativum huic versui apposuit.

^h Pectore, animo *μετανοουμένων.* Vet. Schol.

ⁱ Omnes Torrentii MSS. laborem habuere pro labore, quod & mihi concinnius videtur: Scholiastæ silent.

^j Comes minore; *Humana mentis ratio est, ut per diversas suspiciones dilectis plus timentur absentibus.* Vet. Schol. elegantissime

^k Non video quid opus fuerat quod Benteius post Heinsum ex propria conjectura *sum* venterit in *sim*.

^m Ut assidens; h. e. nusquam inde se movens.

ⁿ An *implumes pullos Augustum & Mæcenatem* putat? Novimus sane Brutum & Cassium ab Antonio superatos, & Antonium ipsum ab Agrippa; non enim tam viribus quam auspiciis Augustus valuit.

^o Cum Torrentii MSS. *adlapsus* posui pro *allapsus*, sic & Vet. Schol. Cruquii, etsi parum intersit.

^p Nil opus est *relictis* dici in Ablativo, quod putavit Dacierius.

^q *Militabitur bellum*, eleganter & nove. Vet. Schol. Respicit militiam suam sub Bruto, seque ab Antonio fugatum meminit.

^r In tua spem gratia; videtur jam amicitia rigorem, quem dixi significare.

^s Illigata; *Hypallage*, h. e. non *ut* illigati sub aratra mittantur. Vet. Schol. Cruq.

^t Ante fidus fervidum; *Ante caniculares dies.* Vet. Schol.

^u Lucana

▪ Lucana mutet pascua,
Nec ut * superni villa candens Tusculi
y Circæa tangat mœnia :
Satis superquæ me benignitas tuâ
Ditavit : haud paravero
Quod aut avarus, ut * Chremes, terra premam,
▪ Discinētus aut perdam ut ^b nepos.

30

* Hypallage Lucana Calabris pro Calabra Lucanis. Sic & Vet. Schol. Nam Calabria astuosior Lucania.

* Supernum dicit Tusculum, quod in edito loco sit situm.

y Circæa mania; h. e. Nolo continuare agros Tusculanos usque ad Circæam. Vet. Schol. Quod fortasse Mæcenas fecerat. Candentem dixit Mæcenatis villam; h. e. marmoribus conptam. Vet. Schol.

* Chremes; Nomen in Terentio divitis & tenacis. Vet. Schol.

* Discinētos pro negligentibus solent dicere. Vet. Schol. Suaviter Mæcenatem suum rider, qui, ut ait Seneca, Solutis tunicis in urbe semper incedebat. Malthinus tunicis demissis ambulat : quem Malthinum Vet. Schol. Mæcenatem fuisse ostendit. Sat. 2. Lib. I.

^b Nepotem Veteres prodigum & luxuriosum dicebant, quia revera solutiores delicatiorisque victus soleant esse, qui sub avo nutriuntur. Vet. Schol. Omne vas fer vitium videns Flaccus amico tangit. Persius.

ODE II.

Horatius dubiis hisce temporibus incertus, civiles turbas urbanaque negotia pertæsus forsan & potentis amicitie rigorem expertus, humilium colonorum vitæ invidere se proficitur. De ridicula interim Alfi noti fœneratoris persona, urbanissima & Ironica Allegoria, miranda rusticanæ vitæ præconia referri vult videri.

Metrum ut in superiori.

▪ **B**EATUS ille, qui procul ^b negotiis
(Ut prisca gens mortalium)
Paternâ rura ^c bubus ^d exercet suis,
Solutus omni fœnore;
Neque ^e excitatur ^f classico miles truci,
Neque horret iratum mare;
Forumque vitat & superba civium
Potentiorum ^g limina.

5

* Beatos prædicamus quibus invidere solemus.

* Negotia dicit molestias urbana vitæ. Vet. Schol.

* Lambinus bubus legit pro bobus, quod Prisciani auctoritate firmat, qui & sic legerat.

* Exerceri dicitur quod non finitur quiescere.

* Excitatur, e somno.

* Classicum vocatur tubarum sonitus, a classibus; i. e. Equitibus qui tubas semper ferebant. Vet. Schol. Cruq. Classes equitum ordines vocantur. Manclnellus ex Prisciano.

* Limina; Salutationum Officia dicit. Vet. Schol.

Ergo

Ergo aut ^b adulta vitium propagine
 Altas ⁱ maritat ^k populos,
^l Inutilesque falce ramos ^m amputans,
 Feliciores inserit;
 Aut in ⁿ reducta valle mugientium
 Prospectat ^o errantes greges;
 Aut pressa puris ^p mella condit amphoris;
 Aut tondet ^q infirmas oves;
 Vel, cum ^r decorum mitibus pomis caput
 Autumnus arvis extulit,
 Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
 Certantem & ^u uam purpuræ,
 Qua ^v muneretur tē Priape, & te pater
 Sylvane, tutor finium!
 Libet jacere modo sub antiqua ilice,
 Modo in tenaci gramine.
 Labuntur altis interim ^t ravis aquæ;
^u Queruntur in sylvis aves;
 Fontesque lymphis obstrepuunt manantibus;
 Somnos quod invitet leves.
 At cum tonantis annus hybernus Jovis
 Imbres nivesque ^x comparat,

10

15

20

25

30

^b Adulta; Propago tertio anno a matre separabitur. Mancinellus ex Columella.

ⁱ Maritat; Arbores sexto anno, si jam firma videbuntur maritanda. Idem ex Columella. Proprie maritari arbores dicuntur cum vitibus adiunguntur. Vet. Schol.

^k Vitem maxime populus aliæ. Columella, citante Mancinello.

^l Quid si mallet Bentleius Inutiles? an inde sequeretur Horatium ita scripsisse?

^m Amputans; iste significatur qui parat insitionem. Mancinellus.

ⁿ Reducta; curvata, Tralatio est ab arcu.

^o Errantes; Libere pascentes. Vet. Schol.

^p Mellimeffio dicitur mellis collectio. Vet. Schol. Quæ vox non comparat in Dictionariis. Aliis Mollatio dicitur.

^q Rustici decondent ægotantium

ovium clunes, cum ob insueta pabula fluore ventris tentantur, quod non viderunt Interpretes. Occurrit etiam apud Vet. Schol. Lanitundium, Lexicographis ignotum.

^r Decorum caput; Postica Phantasia finxit Autumnum quasi corporalem deum pomis coronatum. Vet. Schol.

^s Et munero & muneror in Activa significatione recte dicitur. Vet. Schol. quod & Priscianus tradit. Non gustabant novas fruges, aut uva, antequam sacerdotes præmitas libassent. Mancinellus.

^t Torrentius, Lambinus & Cruquius ex pluribus antiquis Codicibus reposuere Ravis pro Ripis; quod & Adjectivo Aliis confirmari videtur. Paulum interest inter Literas P & V in MSS.

^u Veteres omnium animalium voces, præterquam hominis, querelam dicebant. Vet. Schol.

^x Comparat; Colligit. Vet. Schol.

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc multa cane

Apros in y obstantes plagas ;

Aut z amite levi rara tendit retia,

Turdis edacibus dolos ;

Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem,

35

Jucunda captat a præmia.

Quis non b malarum quas amor curas habet,

Hæc inter obliviscitur ?

Quod si pudica mulier in c partem juvet

Domum atque dulces liberos,

40

(^d Sabina qualis, aut perusta folibus

Pernicis uxor Appuli)

e Sacrum vetustis exstruat lignis focum

Lassi sub adventum viri :

Claudensque textis f cratibus g lætum pecus,

45

Distenta ficcet ubera ;

Et h horna dulci vina promens i dolio,

Dapes inemptas apparet :

Non me k Lucrina javerint conchyliæ,

Magisve rhombus, aut l scari,

50

Si quos Eois m intonata fluctibus

Hyems ad hoc vertat mare :

^y Obstantes ; Fuga aprosum oppositas. Ver. Schol.

^z Amitee hodieque appellantur furcula quibus veria, in venatione, vel in auspicio, suspenduntur. Ver. Schol.

^a Præmia modo pro pradas, quippe laboris præmia.

^b Malarum quas amor curas : ex Hellenismo Solæxophanes. Mirum est tot Interpretes intellexisse amorem de avaritia.

^c In partem : h. e. in mediam partem, vel dimidium curæ.

^d Sabina nominat & Appulos, tantum sibi notos.

^e Sacrum ; Vesta consecratum : juxta focum dii penates positi fuerunt, Larisque inscripti, idcirco quod ara deorum Larium focus sit habitus. Ver. Schol. Crug. Nil opus legi in hoc Versu Sacrum & ; acque superius juvenis : cum ab hoc

incipiat expolitio ejus quod generaliter propoluerat.

^f Crates a pastoribus taxo consueverunt, ad mutandas pecudibus mansiones. Ver. Schol.

^g Latum pecus dicitur bene curatum & pingue.

^h Horna ; novella. Ver. Schol. Quasi cicada, vel hujus horæ, vel anni. Rustica simplicitatis Idiotema horum vinum bibere. Ver. Schol.

ⁱ Dolium, testaceus cadus erat. Dolia nudi Non ardent Cynici. Juvenal.

^k Lucrina ostrea inter præcipua erant, & summi pretii.

^l Scarus ; Piscis ingens Græci maris, qui & ruminatur & voce utitur ; de quo vide Athenæum, Eustathium & Tzetzen in Lycophronem.

^m Intonata dicitur hyems, ob minacem ventorum sonum tonitruum non absumilem.

Non ^a Afra avis descendat in ventrem meum,

Non ^o attragen Ionicus

Jucundior, quam lecta de pinguiſſimis

^p Oliva ramis arborum,

Aur herba ^q lapathi præta amantiſ, & ^r gravi

Malvæ ſalubres corpori,

Vel agna feſtis cæſa ^s Terminalibus,

Vel hædus ereptus lupo.

Has inter epulas, ut juvat paſtas oves

Videre ^t præperantes domum!

Videre feſſos vomerem inverſum boves

Collo trahentes languidø!

Poſitoſque ^u vernas, ditiſ ^x examèn domus,

^y Circum renidentèſ Lareſ!

Hæc ubi locutus fœnerator ^z Alſius,

Jamjam ^a futurus ruſticuſ,

Omnem ^b redegit ^c Idibuſ pecuniam;

Quærit ^d Calendiſ ^e ponere.

^a Afram avem gallinam Numidicam dicit, qua magna eſt & pinguiſſima, quam & Garamantiam vocant & Africanam. Vet. Schol.

^o Attragen Lagopus eſt, vel Aſiatica perdix, quam vulgo Francolinum vocant. Cum Attagenas Fœminino genere vulgo dicant; attendendum quod Maſculino genere hic dixerit. Vet. Schol.

^p Vili prætio veneunt olivæ apud Italos.

^q Lapathum modo dixit Oxalida vel Oxylapathum.

^r Gravi, h. e. onuſto, ob aſtriſtum alvum: Corpori enim potuit pro alvo, niſtrato Charientiſmo.

^s Ad excludenda jurgia Terminaliorum dieſ fuerat conſtitutus, qui per epularum feſtivitatem caſis agniſ ſervari faceret ſineſ conſtitutos. Vet. Schol.

^t Pulchro Iconiſmo, ſive Enargia, poſuit præperanteſ domum, & ſequentia.

^u Pueri domi nati verna dicuntur. Vet. Schol.

^x Examen quaſi Exagmen; ab ex & ago ducitur.

^y Fœcum purum circum verſum quotidie priuſquam cubitum eat habeat. Cato. Villicuſ conſueſcat ruſticoſ circa Larem domini fœcumque familiarem ſemper epulari. Columella, citante Cruquio. Rutgerſiuſ tamen renidentèſ ad vernas referendum putat.

^z Vel optima nomina, non appellando fieri mala, fœnerator Alſiuſ diſiſſa veriſſima fertur. Columella, citante Torrentio.

^a Futuruſ ruſticuſ; comparaturuſ prædia, Vet. Schol.

^b Vet. Schol. Cruquii cum optimiſ Cruquii arque Torrentii MSS. legerunt redegit non relegit. Redigit pecuniam qui ſummam inde conſicit.

^c Etiam Idibuſ exigebantur uſura; ut Cicero. Prætermitto ruinaſ fortunaruſ iſarum, quas omneſ impendere proximiſ Idibuſ ſentireſ. Vet. Schol.

^d Calendiſ communiter ſolebant ſolvere ſœnuſ. Torrentiuſ. Manſit igitur quatuordecim dieſ in propoſito.

^e Ponere; Deponere. Vet. Schol. Nam quod in fœnuſ datum eſt Depoſitum dicitur.

ODE III. Ad Mæcenatem.

Exsecratur alium, quod apud Mæcenatem imprudens degustaverat.

Metrum ut superius.

• PARENTIS olim siquis impia manu
^b Senile ^c guttur fregerit,

^d Edit cicutis ^e alium nocentius.

O ^f dura messorum ilia!

Quid hoc veneni & sævit in ^h præcordiis?

Num viperinus his cruor

ⁱ Incoctus herbis me fefellit? an ^k malas

^l Canidia ^m tractavit dapes?

Ut Argonautas præter omnes candidum

Medea mirata est ducem,

Ignota tauris illigaturum juga,

Perunxit hoc Iasonem:

^a Parentis olim: Siquis parricidium fecerit comedit alium pro pana. Vet. Schol.

^b Senile; h. e. Tenue & miserabile collum, ut Virgilii verbis utar: Inest enim πᾶσι.

^c Frangere guttur hoc loco est præcidere gulam, vel jugulare.

^d Veteres declinabant edim, edis, edit. Vet. Schol. Cruq. Sic & plures MSS. legerunt pro eo quod erat edat in Imptellis.

^e Alium dicendum ut solium, dolium, non ut vulgo aleum. Vet. Schol. Sospiter etiam reprehendit aleum. Est alium a Græco ἄλιον, unde ἄλιδε αλιόρων capita dicuntur. Quin & Veteres Torrentii Codices habebant alium pro alium: credo etiam olim parum convenisse de scriptura.

^f Durus fortis est, qui quidvis potest pati: huic contrarium est mollis. Fessis messoribus astu Allia serpyllumque, herbas contundis olentes, Virgil. Galeno

etiam (notante Mancinello) Alium rusticorum Theriaca dicebatur.

^g Scita est ista Ellipsis, sævit pro quod sævit, quod & advertebat Laminus.

^h Extā homini ab inferiore viscerum parte separantur membranæ, quæ Præcordia appellantur. quia cordi prætenduntur. Mancinellus ex Plinio.

ⁱ Incoctus; h. e. quia incoctus, & per hoc, permixtus.

^k Malas dapes; Periphrasis est veneni, non sine Euphemismo, ut in Abi in malam rem, pro in crucem.

^l Sub hoc Canidia nomine, Gratidiam Neapolitanam augustinariam intelligi vult. Sic & Virgilius pro Citharide Lycoridem appellat: Non enim proprium nomen notari decebat in carmine. Vet. Schol. erudite.

^m Tractavit, modo pro miscuit: & ore & manibus tractamus quæ commiscendo subigimus.

O

Hoc

Hoc n̄ delibutis ultra donis o pellicem,

Serpente p̄ fugit alite.

Nec tantus unquam q̄ siderum r̄ infedit s̄ vapor

15

† Siticulosæ Appuliæ;

Nec munus humeris = efficacis Herculis

Inarfit x̄ æstuosius.

At, y siquid unquam tale concupiveris,

z Jocoſe Mæcenas, precor

20

Manum puella = ſavio opponat tuo,

Extrema & in ſponda cubet.

⁹ A Græco Διαλείπειν, delibuerē dicimus.

⁹ Pellicem; Glaucen dixit Creontis filiam. Vet. Schol. Quam Naphtha arſiſſe tradit Plinius: alii Creuſam nominant.

⁹ Etiam Ovidius poſuit fugit pro volavit. Metamorph. Lib. II. Fugit & impreſſa tellurem reppulſit haſta.

⁹ Canicula exortu accendi ſolis vapores quis ignorat? Mancinellus ex Plinio.

⁹ Infedit: ſic & Ovidius; Pallor in ore ſedet.

⁹ Vetuſte vapor pro æſtu, ut frequenter Lucretius.

⁹ Siticuloſa ex Homericō ὀπίσθη confectum eſt, ut bene Cruquius.

⁹ Efficacis perpetuum Epiſtheton vult eſſe. Vet. Schol. Nihil non effecit Hercules cum nulli labori impar fuerit.

⁹ Æſtuosius, ſcite pro intolerabilis. Si dixerit æſtuus, ſudat: qui nequit calorem ferre æſtuare ſe dicit. Nil opus eſt me hoc loco de Deianiræ notiſſima fabella monere.

⁹ Comice, & c̄ Dea, poſuit ſiquid tale; delicias enim facit & exhorret alii nomen.

⁹ Qui omnes amoris numeros implere nōrunt jocoſi dicuntur, tanquam hilares & amabiles, Græcis ἰμαγεύεσθαι.

⁹ Savio: Amoris oculo. Vet. Schol. Cruq. Quæ poſterior vox Lexicographos fugit. Torrentii etiam vetuſti Codices habuere Savio pro Suavio, quod & Plautum habere video: credo a puellis & delicatis ita proferri conſueviſſe. Puellam autem modo Tentantiam Mæcenatis conjugem dici nonnulli voluere, prodente Vet. Schol.

ODE IV. In Menam.

In Menam amarulenta Inveſtio. Erat autem hic Menas Cn. Pompeii libertus, Sextoque Pompeio legatus claſſique Piratica præfectus, quam tamen poſtea majoris ſpe lucri Auguſto proditorie tradidit; ab Auguſto deinde ad Sextum deſecit, Sextumque iterato Auguſto prodidit. Hunc igitur Auguſtus non ſolum Tribunum militum claſſique Præfectum fecerat; verum etiam menſe ſuæ adhibuerat. Quam rem Horatius, in Pompeii domum ut decuit liberalis, indignanter ſe ferre liberrime hac Ode proſitetur.

Metrum

Metrum ut in superiore.

• **L**UPIS & agnis quanta ^b sortito obtigit;
Tecum mihi ^c discordia est,

^d Ibericis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.

Licet superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat ^e genus.

^f Videſne, ^g ſacram ^h metiente te viam
Cum ⁱ bis ter ulnarum toga,

Ut ora ^k vertat huc & huc euntium

^l Liberrima indignatio ?

Seſtus flagellis hic ^m Triumviralibus,

ⁿ Præconis ad faſtidium,

Arat Falerni mille fundi jugera,

Et ^o Appiam ^p mannis terit ;

* Græcis "Οἷε λόγος Proverbium eſt, de inconciliabilibus. Sic & Ovidius in Ibin. Pax erit hæc nobis donec mihi vita manebit, Cum pecore infirmo qua ſolet eſſe lupis.

* Sortito ; Sorte natura. Vet. Schol. Cruq. Natura cuique ſuam ſortem ex ſato tribuit.

* Inimicitia dictæ & factis conſtat ; in animo eſt diſcordia.

* Ibericis ; Oſtendit eum fuiſſe Pompeii venigem in Iſberia. Mancinellus. In Hiſpania plurimum Spartum naſcitur. Vet. Schol. Spartum in aquis marique inveniunt. Mancinellus ex Flinio.

* Genus modo naturam dicit & venilem animum. Alias & ipſe Horatius libertini generis fuerat.

* Bene Videſne ſubſecturus liberrima, quod habet ἰβή, ſeu moralem Enarigian.

* Sacravienſes diſti nobiles qui frequenter ſacram viam ambulabant. Ludovicus Deſprez.

* Metiente : ſic ſtabili greſſu metitur litora cornix, ut ſcite Vet. Schol. quod dixerat ſuperbus ambules.

* Bis ter ulnarum ; Hanc autem juſta toga meſuram intelligendum eſt. Vet. Schol. Juſtam togam dixit qua nulla major conſueverat fieri ; quod non

intellexit Cruquius dum Scholiaſten reprehendit. Manicatis & talaribus tuniceis, velis amiſſos non togis ait Cicero in Cat. 2. Henricus Stephanus. Bentleius nequit ferre bis ter ulnarum ; ideoque ex arbitrio ſuo reſcribit bis trium, ſed nulla ſuffultus auctoritate. Dicit ſe tamen nunquam vidiffe nequiorẽ Lectionem. Equidem fateor hæc quæ dicit eſſe ſupra meum captum.

* Vertat ; Detorqueat ab illo aſpectum. Vet. Schol. Huc & huc appoſuit, quo offenderet a plurimis hoc factum.

* Liberum dicimus qui animi ſui ſententiam abſque verecundia promit. Sic & Ovidius : En ego liber, Ille ſerox tacui.

* Fures ac ſervi nequam apud Triumvires Capitales ad Columnam Maniam puniri ſolent. Aſconius, citante Deſprez. Nam ut Tribunis plebem, ita Triumvires jus erat alienos ſervos cadendi. Vet. Schol.

* Dum noxii cadebantur Præcones tubas inſtabant, qui mos hodie in mea patria Veſtitris ſervari ſolet. Mancinellus.

* Falerni agri meminerat, quo Appia via neciſſe ire. Vet. Schol.

* Deliciarum affluentia eſt equos, vulgo burrichos habere. Vet. Schol. De his ſuperius diximus, & oſtendimus fuiſſe contrarios mulis.

¶ Sedilibusque magnus in primis eques,

15

¶ Othone contempto, sedet.

¶ Quid attinet tot ora navium gravi

¶ Rostrata duci pondere

Contra latrones atque ¶ servilem manum,

¶ Hoc, hoc tribuno militum ?

20

^a Sedilibusque magnus in primis, cum vehementi indignatione profertur. Vet. Schol.

^b L. Roscius Otho Legem Theatrealem tulerat, ut in quatuordecim Ordinibus sederent Equites, de quibus in duobus sederent Tribuni, non tamen servi. Vet. Schol. Dno primi versus Tribunis vacabant. Alter Schol.

^c Quid attinet; dolet tantas impensas frustra fieri.

^d Rostrata erant naves ob scopulos. Mancinellus.

^e Servilem manum; Sextus Pompeius sexaginta servorum millia collegit. Mancinellus. Imo & Augustus ipse remisit viginti millia servorum uno tempore; quod monet Torrentius ex Suetonio.

^f Hoc, Hoc, frendens dicit: neque parcat Augusto ipsi.

ODE V. In Canidiam Veneficam.

Inducta Patricii cujusdam pueri persona, quem a sagis Neapolitanis inter sacra Magica immolatum fama audierat, execratur amicam suam Gratidiam, Neapolitanam unguentariam, quae amatoria potione eum pene dementaverat, pro se autem versute Quintilium Varum amicum supposuisse videtur.

Metrum ut superius.

¶ **A**T (O^b deorum quicquid in cælo^c regit
Terras & humanum genus!)

Quid^d iste^e fert^f tumultus? & quid^g omnium

Vultus in unum me truces?

^a At, timoris Interjectio. Mancinellus. Sic & Virgilius: At tibi pro fecere exclamat, pro talibus ausis. Vet. Schol. At? & geminatum at! at! a Phrygio & Macedonico ἄττα, quod & Patrem & Jovem significabat, deduci videtur. Est autem vehementer commoti exclamatio, cujusmodi fere & Homericum ἄττις.

^b Mire quicquid deorum, turbata mente & lingua, pro eo quod deberet esse omnis dei deque.

^c Melius regit quam regis; etsi nonnulli Codices cum Servio legant regis. Pro priore tamen lectione stare vide-

tur Vet. Schol. & concitatus videtur.

^d Iste Tragice pro tam immanis, ciñges.

^e Fert, vult. Vet. Schol. Cruq. h. e. in se habet. Sic & Fert animus, pro in animo est.

^f Tumultus, vel tumultus a timore: ut enim ab Osco facul, facultas; sic etiam fortasse a timul, stimulus. Superius monui tumultum esse festinationem quandam motus cum terrore. Vix dicit rapina ipsius quam passus est. Vet. Schol. eleganter.

^g Antitheton est in omnino & unum non sine gravi Emphasi.

Per

Per liberos te (si vocata partibus

5

Lucina ^h veris ⁱ affuit)

Per hoc inane ^k purpuræ decus ^l precor,

Per ^m improbatum hæc Jovem,

Quid ut noverca me intueris, aut uti

Petita ferro belua?

10

Ut hæc tremante questus ore ⁿ constitit

^o Insignibus raptis puer,

Impube corpus, quale posset ^p impia

Mollire Thracum pectora;

Canidia ^q brevibus implicata viperis

15

Crines & incomptum caput,

Jubet sepulchris ^r caprificos erutas,

Jubet ^s cupressus funebres,

Et uncta ^t turpis ^u ova ranæ sanguine,

Plumamque nocturnæ ^x strigis,

20

^h Veris; an simulavit partum ne videretur anus?

ⁱ Bene affuit, cum dixerit vocata: nam adesse dicuntur qui advocantur.

^k Deorum erat purpura. Prætexta sacra & venerabilem fieri pueritiam credabant Veteres, ut ex Quintiliano adnotabat vir doctus Ludovicus Desprez. Erat ob hanc rem Prætexta etiam majorum magistratuum.

^l Precor modo pro rogo.

^m Leni Charientismo posuit improbatum, pro vindicatum.

ⁿ Emphatica Enargia posuit constitit pro nudus stetit.

^o Regiorum puerorum insignia, prætextæ erant & bullæ. Prætexta toga erat candida purpureo limbo circumsepta; bulla autem aureum fascinum, quod hodie coralio & bullis constat. Βύλας ὁμοίαν πομφόλυγι, (h. e. bulla similem bullam) dixit Plurarchus, in Romulo, quod ostendit Cruquius. Fuit enim & rotundum & superiore parte perforatum, ut ex Apuleio, idem vir doctus monstravit; unde crediderim esse factum ut a nonnullis pro cordis figura acciperetur. Anglorum vox Bell, a bulla fuisse videtur.

^p Impia, modo pro dura & immitia.

^q Brevibus; furiali habitu eam descripsit. Vet. Schol. Brevibus viperis perperuo. Ἐπὶ δὲ τοῖς δεικνύται, nam tales sunt. Idem.

^r Caprificus, quod ex veteribus monumentis plerumque erumperet, arborque esset infrugifera, deorum manium fuisse credebatur, adeoque infelix.

^s Varro dicit peras cupresso circumdari ob gravem ustrina odorem, ne populi circumstantis corona offendantur. Mancinellus. Nos hodie rore marino utimur. In tribus optimis Torrentii Codicibus & in Cruquiano Schol. cupressus erat pro cupressos.

^t Turpis, grandis, tales enim rana vulgo rubeta dicuntur, & magis venenosa sunt. Vet. Schol. Non rana ova, sed uncta rana sanguine. Rana enim infernum animal est, ut Juvenal. Et Stygio ranas in gurgite nigras. Alter Schol.

^u Sulphure, tædis & ovis lustrabant se veneficæ: Philtris etiam ea immiscuisse vel ex hoc loco patet.

^x Strigis dictæ, Quod horrenda stridere nocte solent, ut ait Ovidius sexto Fastorum, quem vide. Est etiam Græcis Στρίγξ a Στρίξεν eodem intellectu.

Herbasque quas y Iolcos atque Iberia

Mittit, z venenorum ferax,

Et ossa ab ore rapta a jejunæ canis,

b Flammis aduri Colchicis.

At c expedita d Sagana, per totam domum

25

Spargens e Avernales aquas,

Horret capillis, ut marinus, asperis,

f Echinus, aut g currens aper.

h Abacta nulla Veja conscientia,

i Ligonibus k duris humum

30

Exhauriebat, l ingemens laboribus ;

Quo posset infossus puer

m Longo die bis n terque mutatæ dapis

Inemori spectaculo ;

Cum promineret ore, quantum exstant aqua

35

Vulgo Strigia, autore Vet. Schol. Hanc avem sibi incognitam scribit Plinius: *Sive igitur nascuntur aves, seu carmine fiunt*. Ovidius. Anus enim volaticæ vulgo ferebantur, ex Harpyiarum scilicet genere. *Nolle volant puerosque petunt nutricis egentes ; Et vitiant cunis corpora rapta suis*. Ovidius. Eadem tamen videtur quæ & Nycticorax, ferallis avis.

^y Cum Beroaldo, Torrentii Lambinique Codicibus & Vet. Schol. *Iolcos* reposui pro *Colchos* : erat autem Iolcos Thessaliæ oppidum.

^z Veteribus idem erat *venenum* & *φάρμακον*. *Φάρμακον* etiam & medica erat & saga & venefica, quod herbarum vim sibi a diis traditam credi volebant.

^a *Jejuna canis* ; ac si canis fames etiam ossi inhæreret, quod & ad augendum amoris desiderium valere credebant.

^b *Flammis Colchicis* ; *Quales Medea traxerat apud Colchos de lignis infœcundis*. Vet. Schol. erudite.

^c *Expedita succintha*. Vet. Schol.

^d *Sagana*. Memini me legere apud Helenium Acronem Saganam fuisse nomen, libertam Pompeii senatoris, qui a Triumviris est proscriptus. Vet. Schol. in Sa-

tyr. 2. Lib. I. *Faneratoris* cuiusdam uxor fuit ; juxta alterum Schol. etsi Fabricius ediderit *Senatoris*, virtiose ni fallor.

^e *Avernales* : ut, *Sparserat & latices simulatos fontis Averni*. Vet. Schol.

^f E cancrorum genere dicitur esse echinus, echino terrestri persimilis. Pecoris ventriculi forma est, qui Græcis *ἰχθυόειρος* dicitur, a continendo, quod illis *ἰχθυειν* est : unde & echinus pro vasis genere de quo alias dicturi sumus.

^g *Currens, furens*. Vet. Schol. Bentleius fatetur se debere suum *Laurens* aper unius Heinsii conjecturæ.

^h *Abacta* ; h. e. *Qua nulla mala conscientia remota est*. Vet. Schol. Quippe cui omnia credebant veneficæ.

ⁱ Superius monuimus *Ligonem* esse latum sarculum, quod Græcis *μικρὸν* dictum est, uti *Bidens* *διχαλῶς*. Alii pro *pala* accipiunt.

^k Per Hypallagen *duris* posuit, quia ipsa dura erat, h. e. patiens laboris.

^l *Ingemens*, quasi vehementer anhelans, Landinus.

^m *Ἐμπὰς* Longo die pro toto : Longus is certe incluso puero fameque pereunti videbatur.

ⁿ *Terque* pro *terve*, ut vere Bentleius. Certe familiaris est iste error Exscritentibus.

Suspensa

Suspensa mento corpora :

- Exusta uti medulla, & aridum jecur

Amoris esset poculum;

- P Interminato ¶ cum semel fixæ cibo

Intabuissent ¶ pupulæ.

40

Non defuisse ¶ masculæ libidinis

Ariminensem Foliam,

Et ¶ otiosa credidit Neapolis,

Et omne vicinum oppidum :

Quæ sidera excantata voce Theffala,

45

Lunamque cælo ¶ deripit,

Hic ¶ irrefectum sæva dente livido

Canidia ¶ rodens pollicem,

- ¶ Quid dixit ? aut quid tacuit ? O rebus meis

Non infideles ¶ arbitræ,

50

Nox, & Diana quæ silentium regis,

¶ Arcana cum fiunt sacra ;

• Mira in hoc loco lectionum varietas, *exerta, exella, exusta, extracta & exalla*, quarum tamen nulla mihi placet. Cum tamen *exella* & *exerta* sint optimorum codicum, ex his *exusta* confeci quæ voci *aridum* optime convenire videbatur. Credebant hæ maleficæ desiderium cibi atque potus medullæ jecorique miselli pueri inhærens ad amorem facturum. Norum est *Medullam* & *jecur* amoris fuisse sedes. Benteleio per me placeat suum *Exusa*.

¶ *Interminato* ; *Interdido*. Vet. Schol.

¶ Cum semel *adstrinxit* dicitur de re cuius exitum avide expectamus.

¶ *Pupula* parva oculorum imagines, quas *Physici* dicunt ante triduum mortui non apparere. *Mancinellus*. Græcis etiam *αἶναι* appellantur.

¶ *Dilogia* usus est in voce *mascula* : nam & virilis libidinis numeros implebat, & erat tribas.

¶ *Otiosa* perpetuum Neapolis Epitheton, quam & Ovidius dixit ; *In otia natam Parthenopen*, ut adnotavit Bonfinius. Illo *Virgilium* me tempore dulcis alebat Parthenope studiis florentem ignobilis *oti*. *Virgilius*, adnotante Vet.

Schol.

¶ Credebant Veteres veneficas elicere deos e curribus suis. *Carmines* dii superi placantur, *carmine* manes. Putabatur enim venefica diis superior, huius enim carminibus vel inviti cedebant, uti & sacerdotum precibus rite peractis

¶ Belle *irrefectum*, nam *scalpere terram unguibus solebat*. Vide Sat. 3 Lib. I. *Dilogos* etiam *scdam* dicit, ob non resectos ungues.

¶ *Rodens pollicem* ; *Habitu* & *motus* expressit *Canidia* furantis. *Petronius* ut monstraret furentem, pollice ait usque ad periculum *roso*. Vet. Schol. Pollicem rodentes ostendere volunt sibi esse famem ultionis, & libenter vel hostium carnibus vesci posse.

¶ *Quid dixit ? aut quid tacuit ?* *Ossendit* eam nihil tacuisse. *Landinus*. Mira *Βεαχολογία* furantis audaciam significat.

¶ *Arbitra, conscia, testes*. Vet. Schol. *Non infideles* dicit, quod celari soleant quæ nocte peraguntur.

¶ *Legibus* vetita oportuit esse arcana

Nunc nunc ^c adeste : nunc in ^d hostiles domos

Iram atque numen vertite.

^e Formidolosæ dum latent sylvis feræ,

55

Dulci sopore languidæ,

Senem (^f quod omnes rideant) adulterum

Latrent & Suburanæ canes,

^h Nardo perunctum, ⁱ quale non perfectius

60

^k Meæ laborârint manus,

^l Quid accidit ? cur dira barbaræ minus

Venena Medæ valent,

Quibus ^m superbam fugit ulta pellicem,

Magni Creontis filiam,

65

Cum ⁿ palla, tabo munus imbutum, novam

Incendio nuptam abstulit ?

Atqui nec herba nec latens in asperis

Radix fefellit me locis.

Indormit ^o unctis omnium cubilibus

Oblivione pellicum.

70

^c Adeste; h. e. opem ferte vocatæ.

^d In hostiles domos; scita est ista Enallage numeri, cum de solo Varo agatur.

^e Cum Vet. Schol. & pluribus MSS. reposui formidolosa pro formidolosis, & bene subjecturus latent. Formidolosas feræ vicinos atque vicinas modo dicit, quos metuit scilicet, ne scelera sua vulgentur. Bentleius tamen maluit Formidolosis, contra plures Libros.

^f Turpe senex miles, turpe senilis amor. Ovidius.

^g Meretricibus scatebat Subura, apud quas delitescere Varum, sive Horatium, significat. Subura sub muro terreo Carinarum erat; ut adnotavit Mancinellus ex Varrone. Dicebatur igitur Subura a sub & Urbs, a quo urbs appellata est. Nam ad Carinas antiquus erat urbis murus.

^h Ironico Sarcasmo nardum dicit phylitrum suum, cui maximam fidem habere se ostendit.

ⁱ Quale non perfectius. Attende Elocu-

tionem in Solacismo constitutam. Vet. Schol. ex MS. Stephani. Ex Hellenismo scilicet tractam.

^k Meæ laborârint manus; Odo Torrentii Codices unusque Cruquii legunt laborârint, quod & Lambinus in suis etiam invenit, cum alii habeant laborârunt. Hinc scias illam unguentariam fuisse. Vet. Schol.

^l Quid accidit? Peractis sacris miratur rem sibi ex voto non successisse, ideoque aliquid insolitum accidisse suspicatur.

^m Superbam, potentem. Vet. Schol. Omnes fere MSS. superbam pro superba, Sic & Vet. Schol. Cruq.

ⁿ Palla, Marcello tunica pallium, ut adnotavit Mancinellus. Imponebatur hæc stolæ, eratque fœminis pro toga vel pallio, tergo enim dependebat vice mantelis.

^o Unctis oblivione. An opio putat unctâ pellicum Suburanarum cubilia? Manifestum est eam se gessisse pro ejus uxore, cum reliquas pellices dicat.

P Ah!

P Ah! ah! q solutus ambulat veneficæ
Scientioris r carmine.
Non usitatis s Vare, potionibus
(O multa t fleturum caput)
Ad me recurras; nec v vocata mens tua
x Marfis redibit vocibus.

75

Majus parabo, majus infundam tibi
Fastidienti poculum.
Priusque cœlum fidet inferius mari,
Tellure porrecta super,
Quam non amore sic meo flagres uti
y Bitumen z atris ignibus.

80

Sub hæc puer, jam non ut ante, mollibus
Lenire verbis a impias;
Sed dubius unde rumperet silentium
Misit b Thyestes preces.

85

Venena c magnum fas nefasque non valent
Convertere, humanam vicem.
d Diris agam vos: dira e detestatio

* Ah! Ah! repente in mentem
venit illi quid acciderit.

* Alias notavi solvere & ligare fuisse
magorum propria vocabula.

* Etiam philtrum carmen dicitur.

* Vare; terrendo nominat.

* Hellenismus est in futurum. Græci
enim αλάνει & δ'αμαζέει jubent qui-
bus infesti sunt.

* Vocata; h. e. Mens tua magicis vo-
cibus semel evocata nunquam redibit. Vet.
Schol. Obiter hic notandum Veteres
sensisse dementium animas e corpori-
bus suis carminibus evocari, uti dii e
suis sedibus.

* Notum est Marfos fuisse carmi-
nibus insignes.

* Bitumen liquidum, quod naptha dici-
tur. Mancinellus. Hoc enim præsti-
giatores ad malefaciendum frequenter
usui sunt.

* Atrous ignes dicit lignis infelicibus
accensos; taxo scilicet, cupressu, ca-
prifco & similibus; quod miror In-
terpretes latuisse, cum intelligi possit

ex Vet. Schol. superius citato.

* Impias; immites, savas. Iracunde
protulit.

* Thyestes preces Proverbiali sermone
dicit, quibus scilicet Thyestes infanti-
cidam Atreum apud Tragicos devovere
solebat.

* Convertere fas nefasque, per Enri-
dum est convertere humanam vicem; h.
e. (ut Vet. Schol. verbiis utar) Merita
in contrarium vertere. Qui enim liberat
pœna malos, efficere conatur ut nefas
sit fas, & e contra. Magnum autem
dicit fas legum legem; h. e. Divi-
nam qua leges humanæ reguntur.
Magnus & rex dicitur cui minores re-
ges parent: frustra Rutgerius magicum
reponit. Magnus Bentleius hoc versu
mirum in modum se torquet quod non
intelligat humanam vicem dici panarum
vices, divinamque vindictam dicto sa-
torum tempore, quod ait Phædrus.

* Diræ exsecrationes dicuntur. Vet.
Schol.

* Detestari est deum in partes vocare.

Nulla

Nulla expiatur victima. 90
 Quin, ubi perire iussus exspiravero,
 Nocturnus occurram ⁱ Furor,
 Petamque vultus umbra curvis unguibus,
 (Quæ vis ^g Deorum est Manium)
 Et inquietis ^h affidens præcordiis, 95
 Pavore somnos auferam.
 Vos turba vicatim & hinc saxis petens
ⁱ Contundet, ^k obscænas anus;
 Post, infepulta membra ^l different lupi,
 Et ^m Esquilinæ alites : 100
 Neque hoc parentes (heu ⁿ mihi superstites !)
 Effugerit spectaculum.

Quoties autem hoc ab innocente aliquo cum execrationibus fiebat, is qui læserat desigi dicebatur. Unde & Plinius, *Desigi diris detestationibus nemo non metuit*; quem locum laudavit Ludovicus Desprez.

^f *Furor*; h. e. in Furiam versus, vel ea figura qua Furiz esse creduntur.

^g Nam manes dicuntur & boni & mali; & larvæ scilicet & lares. Sic & Virgilius; *Quisque suos patimur manes*. Vox autem manes deos bonos significat, uti Græcis Furiz Eumenides dicuntur. Imo etiam *Dii Manes* famosiore sensu pusilli dii sunt, quales feruntur *Ορειγονεϊτι* Artemidoro *θεοὶ κατὰ οἶκον* seu domestici lares. Certe & Amentis & Britannis *Mân* pro exiguo vel minuto est, ipsis etiam Græcis *Μαῖος*. Atque hinc *Immanis* Latinis

pro immenso est.

^h *Affidet*, qui loco in quo est pertinaciter adhæret, ducta Tralatione ab hirudine; vel etiam ab ave quæ affidet nido.

ⁱ Bene contundet de turba, cum jam dixerit hinc & hinc.

^k Dilogus dixit obscænas & turpes & funestas; erant enim & impudicæ & veneficæ.

^l *Different*; h. e. in diversa trahent, seu dilaniabunt.

^m *Esquilina alites*; In regione Aggeris, quæ est extra portam Esquilinam solita sunt pauperum corpora vel comburi, vel projici. Vet. Schol.

ⁿ *Heu mihi superstites*; *Ἑμῶν δὲ*, quia & ipse superstes esse veller. Vet. Schol. Parentum vicem una cum sua deslet.

ODE VI. In Cassium Severum.

A Cornelio Tacito memoria proditum est Cassium Severum ejus temporis Oratorem libidine quadam viros atque illustres fœminas procacibus scriptis defamasse, eaque re inductum Augustum cognitionem de famosis libellis tractavisse. Hunc igitur Horatius Iambis laceffit, ac veluti canem in se irritare conatur.

Metrum

Metrum ut prius.

QUID ^a immerentes hospites ^b vexas, canis,
^c Ignavus adversum lupos?

^d Quin huc inanes, si potes, ^e vertis minas,
Et me remorsurum petis.

Nam, qualis aut ^f Molossus, aut fulvus Lacon . 5
(^g Amica vis pastoribus)

Agam per altas ^h aure sublata nives,
ⁱ Quaecunque præcedet fera.

Tu cum timenda voce complēsti nemus,
Projectum odoraris cibum. 10

^k Cave, cave, namque in malos ^l asperrimus
Parata tollo cornua;

Qualis ^m Lycambæ spretus infido gener,
Aut ⁿ acer hostis Bupalō.

An, siquis atro dente me ^o appetiverit, 15
Inultus ^p ut flebo puer?

^a Immerentes, Dialogus & nihil meritos, & nihil meritorios. Bene hoc de foeminis præcipue.

^b Vexas, fatigas. Vet. Schol.

^c Ignavus, modo Inaudax.

^d Quin, Potius. Vet. Schol. Cruq. Sic & Mancinellus; quem tamen injuste reprehendit Glaucanus, quod non legerit Quin Interrogative.

^e Per Moralem Enallagen usus est Præfenti pro Futuro. Vet. Schol. Cruq. cum sex Torrentii Codicibus habebant *verte* & *pete* in Imperativo, quod ex Glossæmate fuisse puto.

^f Epirotici canes fortitudine celebres ferebantur, ut agilitate Spartani. His partibus eos ignotos esse oportet.

^g Amica vis pastoribus ex Hellenismo, *πλὴν τῆν ποιμαίνον*, h. e. ideo grati, quia sunt præsidio. Habet etiam *ἔρωτος*, sive Emphasin, se etiam uti canem pro suis decertaturum.

^h Aure sublata; *Ad larynx posita*. Vet. Schol.

ⁱ Bene *Quaecunque*; neque enim quod tu facis, ob cibi odorem prædam relinquam, cum neque Mæcenati ipsi semper parcam.

^k Cave, cave; Terribilis Ironia: Ferocem se taurum dicit.

^l Asperi proprie dentes, per Metaphoram etiam irritabiles animi.

^m Lycambem cum filia Neobule Archilochi Iambis laceratum, laqueo vitam finiisse omnibus notum.

ⁿ Bupalus Hipponactem Poetam pro risu pinxit (an legendum finxit?) quo ille commotus tali carmine perculit, ut se laqueo suspenderet. Vet. Schol. Contradicit huic fabulæ Plinius, ut ostendit Ludovicus Desprez.

^o Cum habuerit Vet. Schol. Cruq. *appetiverit*, ego *appetiveris* malui quam vel illud, vel *petiverit*, quod est in Vulgatis. Bentleius sui iudicii securus posuit *me petiverit*.

^p Hyperbaton est in *ut flebo*: est enim pro *flebo ut*. Festive insultat Poeta.

ODE VII. Ad Populum Romanum.

*Detestatio civilis belli ab Antonio & Cleopatra renovati.**Metrum ut prius.*

• Q UO, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
 ^b Aptantur enses conditi?
 Parumne campis atque Neptuno super
 Fusum est Latini sanguinis?
 Non ut superbas invidæ Carthaginis
 Romanus arces ureret:
 • Intactus aut Britannus ^d ut descenderet
 Sacra catenatus via:
 Sed ut, ^e secundum vota Parthorum, sua
 ^f Urbs hæc periret dextera,
 Neque & hic lupis mos, nec fuit leonibus
 ^h Nunquam nisi in ⁱ dispar feris.
 Furorne cæcus, an rapit ^k vis acrior?
 An ^l culpa? responsum date.
 • Tacent; ^m & ora pallor albus inficit;
 Mentesque perculsæ stupent:

• *Eleganter in tumultu ab Exclamatione incipit.* Ver. Schol.

^b *Aptantur dexteris; h. e. & deest acceperunt* vel, *Cur stringitis*, ut ait Ver. Schol.

^c *Intactus; h. e. bello nondum tentatus.*

^d *Descenderet; Erat sacra via declivis a Carinis ad forum, & acclivis a foro ad Capitolium.* Lambinus.

^e *Secundum vota Parthorum; Qui occiso Crasso metuebant Romanos.* Ver. Schol.

^f *Urbs hæc: ad miserationem posuit hæc.*

^g *Moraliter hic pro tam immanis.*

^h *Nunquam verè posuit Bentleius pro Unquam. Nunquam feris, non Nunquam fuit.*

ⁱ *Absolute dispar pro eo quod dispar erat. Nonnulli dispar genus legere pro feris, ex Glossmate. Est autem Hyperbaton in feris: est enim & lupis &*

leonibus Epitheton. Ordo est fuit in non feris in, quod offendit Glareanus.

^k *Vis acrior? Numquid deerum ira?* Ver. Schol. Bene vis de potentia deorum, quæ facit quod sibi placet. Sic & Virgilius *vis superum*, pro Tyrannide vel impotentia posuit. Bella enim factionibus deorum duci credebantur. *Acrior nunc pro incitator dicitur.*

^l *Solito Charentismo culpam dicit scelus.*

^m *Tacent; Elegans jocositas (sic enim legendum pro otiositas, quod offendit Stephanus) quasi conjuncti steterint.* Ver. Schol. Iconismus vult intelligi, seu Moralem Enargiam.

ⁿ *Magis arripit Bentleio inusitator ordo quarundam Membranarum; & albus ora pallor inficit; nobis utrunque probatur communis. Verum nil tanti. Hujusmodi varietates plerumque debentur lapsæ Exscribentium memoria.*

o Sic

- o Sic est ; p acerba fata Romanos q agunt,
 Scelusque r fraternæ necis ;
 Ut immerentis s fluxit in terram Remi
 t Sacer nepotibus cruor.

20

o Sic est : quasi jam dubitare desinat. Ob silentium scilicet atque pallorem.

p Fata ; sive ulciscendi decreta bene dixit acerba, quod mollixi nequirent.

q Agunt ; h. e. non relinquunt, Metaphora a venatoribus ducta.

r Dialogus de Julio Casare atque Remo.

s Extraduc fluxit in terram posuit.

t Sacer nepotibus per Hypallagen posuit, quod nepotes sacros sive devotos efficeret.

ODE VIII. In Anum libidinosam.

In vetulam quandam beatam, amorem sine viribus affectantem, amarulenta Invectio.

Metrum ut prius.

- R OGARE longo b putidam te c sæculo,
 Vires quid d enervet meas !
 Cum sit tibi dens ater, & rugis e vetus
 Frontem senectus exaret ;
 Hietque turpis inter aridas nates
 Podex, velut f crudæ bovis.
 g Sed h incitat me pectus, & mammæ putres,
 Equina i quales ubera ;
 Venterque mollis, & femur tumentibus
 Exile furis additum.
 k Esto beata, funus atque l imagines

5

10

• Rogare ; ista Admirative sublevatque oculis proferenda sunt : & subintelligendum extrinsecus, Quis satis miretur ; vel aliquid tale.

b Putidam ; h. e. foetidam. Fulsome.

c Hyperbolicus sæculum dixit vetulæ ætatem.

d Turpiculum quid later in verbo enervet : ac si fascinatam esset ei fascinum.

e Vetus senectus dixit, ac si olim senuerit : longum enim sæculum vixerat.

f Crudam bovem excoriatam vaccam

dicit, ut ego sentio : quippe evulsas habuerat nates. Liket ram Beef.

g Sublata voce proferendum sed ; significat enim Imo etiam, vel Præterea, ut sæpe alias.

h Incitat ; h. e. percellit, vel commovet : Revera incitat. Vet. Schol. cum plerique Ironiam putent.

i Quales ubera pro Qualia, more Græco. Vet. Schol. Cruq.

k Esto beata ; h. e. placeas tibi licet generositate & divitiis. Vet. Schol.

l Solebant in funere nobilissimi cujusque

Ducant

Ducant Triumphales tuum ;
 Nec sit ^m marita quæ rotundioribus
ⁿ Onusta baccis ambulet :
 Quid quod ^o libelli Stoici inter Sericos
 Jacere ^p pulvillos amant ?
^q Illiterati num minus nervi rigent ?
 Minusve languet ^r fascinum ?
 Quod ut ^s superbo ^t provoces ab inguine,
^u Ore adlaborandum est tibi.

15

20

imagines majorum præferri, ad ostentationem nobilitatis, quod adhuc observari videmus in funeribus principum virorum. Vet. Schol. Cruq.

^m *Marita, ostendit eam esse matronam.*

ⁿ *Onusta, ad Emphasin posuit: significat enim vel numerum, vel magnitudinem unionum auribus gestari solitorum.*

^o *Libelli Stoici; Solita erat hac libros Philosophorum etiam in lectis repositos habere ad tegendam libidinem, ut adveniente amatore simularet se Philosophia studere. Vet. Schol. Cruq.*

^p *Pulvilli sunt lecti. Vet. Schol. Cruq. Lectos jam Lucubratorios dici existimo.*

^q *Illiterati num: Vult significare eam*

libellos istos in Horatii semistoici gratiam comparasse: qua scilicet gravior ei videretur, ut particeps studiorum. Frustra Dacerius legit Illiterata de suo ingenio.

^r *Fascinum pro virili parte posuit, quoniam præsuscipandis rebus hac membri deformitas apponi solet. Vet. Schol. Lingua enim deterisa fronte mulieres amputare se infantibus putant fascinum. Alter Schol. Pueris turpicula res id collo quadam suspēditur ne quid obsit, bona scava causa. Varro, Notante Mancinello. Hoc etiam hodie coralii & bullarum forma representari supra monuimus.*

^s *Superbo, fastidienti. Vet. Schol.*

^t *Provocare modo est foras elicere.*

^u *Ore adlaborandum; Lingua & nesciis oculis. Vet. Schol. Cruq.*

ODE IX. Ad Mæcenatem.

Allata Aëtiacæ victoriæ fama, Poeta se publicæ lætitiæ moram impatienter ferre ostendit. Interim insanum Antonii amorem lambis suis tangit, Ægyptiamque militiam deridet.

Metrum ut prius.

QUANDO repositum Cæcubum ^a ad festas dapes,
 Victore lætus Cæsare,
 Tecum ^b sub alta (^c sic Jovi gratum) domo,

^a *Ad festas dapes; h. e. Ad hoc repositum, ut non nisi ad festas epulas profectum. Vet. Schol.*

^b *Sub alta domo; Mæcenatiana Turris Torrentius.*

^c *Sic Jovi gratum; Οὕτως Διὶ φίλον.*

^d *Beate*

d Beate Mæcenas, bibam,
 Sonante e mixtum tibiis carmen Iyra, 5
 Hac f Dorium, illis g Barbarum ?
 Ut nuper, h actus cum freto i Neptunius
 Dux k fugit, uſtis navibus,
 Minatus urbi vincla, quæ detraxerat
 Servis amicus l perfidis. 10
 m Romanus, eheu ! (poſteri negabitis)
 n Emancipatus fœminæ,
 o Fert vallum & arma miles, & ſpadonibus
 Servire p rugoſis poteſt ;
 Interque ſigna turpe militaria 15

Vult ſignificare Auguſtum deorum ope
 præter ſpem omnem fuiſſe ſuperiorem.
 Quis enim crederet quingentas naves
 etiam turritas, tantæque molis, a CCL
 decem horarum ſpatio vinci potuiſſe ?
 d Beatum dicimus cui ex voto omnia
 cedunt.

e Bentleii Textus præfert *mixtis*, ſed
 hæſitanter.

f Hic notandum eſt modos Muſicos eſſe
ſeptem, Dorium, Hypodorium, Phrygium,
Hypophrygium, Lydium, Hypolydium, &
Mixolydium. Vet. Schol. E quibus Do-
 rium maxime ſerius erat & ſedatus quo
 uſus eſt Alcæus, quem ipſe in carmi-
 nibus imitatus eſt.

g Tres modos habebant tibiærum, Ioni-
 cum, Lydium & Phrygium, quem & Bar-
 barum. Vet. Schol. ad Ode 15. Lib.
 IV. Mirum eſt Glæreanum & Cru-
 quium, atque illos qui hos ſequuti ſunt
 modos Lyricos cum modis tibiæ con-
 fuſiſſe. Erat autem Phrygia, ſive Be-
 recynthia, tibiæ ebrietati atque inſa-
 niæ accommodatiſſima. Cur Bereynthia
 Ceſſans flamma tibiæ. Ode 19. Lib. III.

h Actus freto ; Sextus Pompeius freto
 Sicilienſi victus fugatusque eſt. Vet. Schol.
 Vult ſignificare magnam fuiſſe fugato
 Pompeio Romæ lætitiā, ob merum
 ſcilicet ſervilis manus.

i Neptunius Dux ; Eo ſtultitia pro-
 ceſſit, inflammatus marinarum rerum ſeli-
 citate, ut Neptuni filium ſe diceret, & Cy-

anea veſte obduceretur. Vet. Schol. Erat
 enim trecentarum quinquaginta navi-
 um dominus, ut ſcribit Aurelius Vi-
 ctor.

k Fugit in Aſiam ubi ab Antonianis
 occiſus eſt.

l Perfidia vernilitatis perpetua co-
 mes ; nequit enim fides ſine libertate
 conſiſtere.

m Et Romanum & militem dicit An-
 tonium, meminitque ejus non ſine ge-
 mitu, ut decuerat, præclari & poten-
 tis viri.

n Emancipatus ; Pro mancipio Cleopatra
 datus. Vet. Schol. Emancipari dicitur
 qui non amplius vel ſui, vel etiam
 alieni, juris eſt, contraria plane ſig-
 nificatione : nam mancipium legitima
 poſſeſſio Jurisconſultis dicitur. Man-
 cipium autem dicit quod neglecta
 ſumma rerum reginam e prælio fugi-
 entem ſecutus ſit.

o Valli ſuar ſuſtes quibus vallum mu-
 nitur. Mancinellus. Hæc autem ad-
 jecta ſunt, ut videatur gregarium mi-
 litem, non ipſum Antonium velle :
 ſinguli enim milites duodecim vallos
 cum armis & pluſquam dimidii menſis
 viatico ſecum ferebant ? ſexaginta li-
 brarum pondus, ſi Vegetio fides.

p Rugoſos dicit eunuchos, eo quod
 eſſent imberbes & vetularum ſimiles :
 his etiam ducibus utebatur Cleopatra.

¶ Sol aspicit ^a conopium.
 • Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
 ¶ Galli canentes Cæsarem ;
 Hostiliumque navium portu latent
 ¶ Puppēs sinistrorsum ^x citæ.
 Io Triumphæ, tu moraris aureos
 Currus, & ^y intactas boves :
 Io triumphæ, ^z nec Jugurthino parem
 Bello reportasti ducem ;
 Neque ^a Africano, cui ^b super Carthaginem
 ¶ Virtus sepulchrum condidit.
 Terra marique victus hostis, ^d Punico
 Lugubre mutavit ^e sagum ;
 Aut ille centum nobilem ^f Cretam urbibus,
 Ventis iturus ^g non suis ;

20

25

30

^a Solem, Jovis oculum, Veteres maxime verebantur, quod omnia videret.

^b Conopeum genus est retis ad muscas & culices abigendos, quod supra lectum tendebatur. Vet. Schol. Cruq. Nam Κοίτηναι Culices Græce dicuntur. Conopeo maxime Alexandrini utuntur, quia ex Nilo culices abundant. Alter Schol. Non tam turpe Conopeum, quam mulier Egyptia, quæ Conopeo suberat. Libenter assentior Bentleio in hoc versu repONENTI conopium [pro conopeum.]

^c Ad hoc ; Contra Antonium : quia ad Cæsarem confugerunt & equos adversum Antonium cum sistro converterunt. Vet. Schol. Melius tamen [pro Ad hunc] reponas Ad hoc Adverbialiter sumptum, quasi dicatur Conspetto hoc.

^d Gallogræci hi erant : & bene canentes ; quia Galli canentes prælium committere consueverunt.

^e Hoc quasi augurium fuit victurum Augustum, nam sinistrorsum est Alexandriam versus. Vet. Schol. Cruq. Sexaginta Cleopatrarum naves in Actio ad fugam paratæ erant.

^f Alii legunt sita, quod non probō ; etsi Dacerius dicat sinistrorsum sita non esse Latinum. Elocutionem attende mi-

randam οὐκ ὀνείδιζεν. Vet. Schol.

^y Intactas ; i. e. indomitas. Vet. Schol.
^z Non tanta gloria triumphavit Marini de Jugurtha. Vet. Schol.

^a Quid hic facit Africanum a Bentleio positum ?

^b Super Carthaginem ; h. e. Super victricem Carthaginis. Vet. Schol. Cruq.

^c Virtus sepulchrum condidit ; Cum victor rediret ab Africa, neque cum Romanus populus recipere vellet ob invidiam ; ille est reversus in prævatum agrum Linterni ubi tanquam a Romanis in exsilio positus, vixit : quare iussit in tumulo suo scribi quod patria careret sepultura. Vet. Schol. Cruq.

^d Deposuit coccineam chlamydem Antonius, & accepit nigram ; utram ob luctum victurum partium hoc fecit ; an ut fuga lateret. Vet. Schol.

^e Sagum, Græcis χλαμύς, vel χλαμύς. lacerna erat militaris, vel paludamentum.

^f Antonius fugiens quinquaginta, ut Cleopatram assequeretur, ab illa in sua navi receptus est, sicque ad Tanarum appulit. Mancinellus ex Plutarcho.

^g Non suis ; Non aptatis, non prosperis. Vet. Schol.

h Exerci:

^b Exercitatas aut petit ⁱ Syrtes Noto ;
 Aut fertur ^b incerto mari.
 Capaciores affer huc, puer, scyphos,
ⁱ Et Chia vina, aut Lesbia ;
 Vel, quod ^m fluentem nauseam coerceat,
 Metire nobis ⁿ Cæcubum.
^o Curam metumque Cæsaris rerum iuvat
 Dulci Lyæo solvere.

35

^b Exercitatas ; h. e. Agitatas.

ⁱ Antonius a Tanaro discedens Lilyam peruenit. Mancinellus.

^b Incerto mari ; i. e. ipse fertur incertus consilii. Vet. Schol.

ⁱ Benteius elegantius putat Aut Chia vina, sed unde novit ille Horatium scripsisse quod ille elegantius putat? Plurima vel a doctissimis scribi so-

lent ferente impetu atque immediatè

^m Fluentem ; i. e. Potu nimio profluentem. Vet. Schol.

ⁿ Cæcubum : Quia austerissimum est vinum merito nauseam coarctet. Vet. Schol.

^o Curam metumque ; i. e. Sollicitudinem & metum de absentia Cæsaris. Vet. Schol. Horatius nondum securus quod viveret adhuc Antonius. Torrentius.

ODE X. In Mævium Poetam.

Poeta Mævio homini duro & maledico, sæculique sui ingeniis infesto, in Gratiæ navigaturo naufragium optat.

Mætrum ut prius.

MALA • soluta navis exit ^b alite,
 Ferens ^c olentem Mævium,
 Ut horridis utrumque verberes latus,
 Auster, memento fluctibus ;
 Niger rudentes Etrus, ^d inverso mari,
 Fractosque remos ^e differat ;
 Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
 Frangit ^f trementes ilices ;

^a Soluta ; retinaculis soluta.

^b Alite ; atende alitem Feminino genere dixisse, alibi Masculino. Vet. Schol.

^c Olentem ; puentem. Vet. Schol. Alique idem jungat vulpes & mulgeat hircus. Virgilius de eodem Mævio. Erat

hircus in aliis, ut fere in obelis.

^d Inverso mari ; ab imis vadis refluxo.

^e Differat ; in diversa ferat.

^f Trementes ; vacillantes.

P

Nos

Nec fidus atra nocte amicum appareat,

Qua & triftis Orion cadit :

10

Quietiore nec feratur æquore,

Quam Graja victorum manus ;

Cum Pallas ufto vertit iram ab Illo

In impiam ^h Ajacis ratem.

ⁱ O quantus instat navitis sudor tuis,

15

Tibique pallor ^k luteus,

^l Et illa non virilis ^m ejulatio,

Preces & averfum ad Jovem ;

Ionius udo cum remugiens finu

Noto ⁿ carinam ruperit !

20

^o Opima quod si præda curvo littore

^p Porrecta mergos ^q juveris ;

^r Libidinosus immolabitur ^s caper,

Et ^t agna Tempeftatibus.

^g Triftis Orion : In occafu figni ipfius maxime tempeftates emergunt. Vet. Schol.

^h Ajacis ; Unius ob noxam & furias Ajacis Oilei. Virgilius.

ⁱ O quantus ; tanquam vates quæ futurae sunt manifesta Enargia prævidet.

^k Luteus ; Luteus mortis propinqua color. Cruquius.

^l Et illa ; ^{Evayyῶν}.

^m Ejulatio ; Gemitus flentis, ^{ῥέπῳ} ὀνομασμένη. Vet. Schol.

ⁿ Carina rotius navis compago est. Vet. Schol. Ionius autem modo pofuit in Mafculino, Græco more, uti Juvenalis ; Senantem Pertulit Ionium. Rutgerfius.

^o Opima ; Apparet pinguem fuiſſe. Vet. Schol.

^p Porrecta ; Mortui pedes porrigunt. Cruquius. Etſi Bentleius ſuo periculo jubeat reponi *Projeſta* pro *Porrecta*, ego tamen ſuſtineo manum, neque periculum hoc aditurus ſum.

^q MSS. Lambini & Vet. Schol. Cruq. juveris legunt, non juveris, quod tamen placuit Torrentio.

^r Libidinosus, perpetuum capri Epitheton.

^s Caper ; ob tetrum Mævii odorem.

^t Agna Tempeſtatibus immolari eſt ſolita. Vet. Schol. Et nigram Hyemi pecudem. Virgilius.

ODE XI. Ad Pectium.

Apud contubernalem ſuam Pectium liberrime queritur ſe amoris laqueis perpetuo irretitum carminibus ſcribendis non vacare.

Metrum primo verſu Iambicum Trimetrum, ſecundo Elegiambicum Epodicum, quod conſtat Penthemimeri Daſtylica & Dimetro Iambico.

PECTI

• **P**ECTI, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere ^b versiculos amore ^c percussum ^d gravi;

Amore, qui me ^e præter omnes expetit
Mollibus ^f in pueris aut in puellis urete.

Hic tertius December, ex quo destiti
^g Inachia furere, ^h sylvis honorem decutit.

Heu! me, per urbem (nam pudet ⁱ tanti mali)
Fabula quanta fui! ^k conviviorum & pœnitēt;

In queis amantem & ^l languor & silentium
^m Arguit, ⁿ & latere petitus itmo spiritus.

^o Contrane ^p lucrum nil valere ^q candidum
Pauperis ingenium! querebar adplorans tibi;

Simul ^r calentis ^s inverecondus deus
^t Fervidiora mero arcana ^u promōrat loco.

^x Quod si meis ^y inæstuat præcordiis

^a Codices habent Petti, Peti & Petti.
^b Bene versiculos de metris lyricis.

^c Percussum dicit adeo attonitum, ut nullum stare sibi possit animi consilium. Non probo Torrentii percussam.

^d Gravi nunc posuit pro impotenti & sævo.

^e Præter omnes, τὰς πάντας ἀλλὰ: Ostendit se præter ceteros obnoxium Amori, h. e. Cupidini.

^f Mire & τὰς πρὸς ἡρώδην posuit in pueris & in puellis urete; ac si pro ignibus eos haberet. Altera tela arcus, altera tela facies. Ovidius de Cupidine.

^g Nobilis erat hæc & potens, quare ab antiquo Inacho Inachiam eam dicit.

^h Sic & Virgilius; Frigidus ut sylvis Aquilo decussit honorem. Vet. Schol.

ⁱ Tanti mali; quod innotuerat universæ urbi ejus adulterium.

^k Convivia nocturnas dicit computationes; quæ produnt animi consilia.

^l Languorem Dialogus dicit, & stuporem animi & pallorem oris.

^m Arguit; Media syllaba producta pronuntiandum; quia Præteriti Temporis est. Vet. Schol. Sic enim legendum pro Præsentis, ut patet ex Schol. Cruq.

ⁿ Et latere; In suspirando consistit latere laborare. Vet. Schol.

^o Novem Torrentii Codices cum Vet. Schol. Cruq. legerunt pro Contrane, Contrane, quod & mihi ob Ethopæian mirifice placet.

^p Lucrum; munera rivalium ditionum; Vet. Schol. Cruq.

^q Candidum ingenium; commendatio & nobilitas ingenii. Vet. Schol. Cruq. h. e. aureos Horatii mores. Hoc ex Anacreonte traxit; Σοφία, τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν. Miron ἀγρυπνῶν βέλτατος.

^r Calentis; inebriari incipientis.

^s Inverecondus deus; Liberum vult intelligi. Vet. Schol.

^t Fervidus dicitur qui nequit se continere.

^u Promōrat loco; h. e. Excluserat a cordis secreto. Vet. Schol. Eleganti Metaphora promoveri loco dicuntur quæ modo nascentia ex utero (qui Veteribus Τόκος & Λοσι dicebatur) excluduntur, vel in lucem procedunt.

^x Quod si; Et hoc tibi in convivio aliquando dixi. Vet. Schol. Cruq.

^y Inæstuat; Incandescit. Vet. Schol. Cruq.

* Libera bilis, ut hæc * ingrata ^b ventis dividat
 * Fomenta, vulnus nil malum levantia;
 Definet ^d imparibus certare ^e summotus ^f pudor.
 Ubi hæc ^g severus te palam ^b laudaveram,
ⁱ Jussus abire domum, ^k ferebar incerto pede
 Ad non amicos (heu!) mihi postes, & (heu!)
 Limina dura, quibus lumbos & ^l infregi latus.
 Nunc, gloriantis quamlibet ^m mulierculam
ⁿ Vincere mollitia, amor ^o Lycisci me ^p tenet;
 Unde expedire non amicorum queant
^q Libera consilia, nec ^r contumeliæ ^s graves;
 Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
 Aut ^t teretis pueri, longam ^u renodantis comam.

20

25

^a Libera bilis; Irati liberius loquuntur.
 Vet. Schol. Cruq.

^b Ingrata; Nihil gratia apud Inachiam
 habentia. Vet. Schol. Cruq.

^c Ventis tradimus, ex proverbiali sermone,
 quorum penitus oblivisci cupimus. Sic & Anacreonti projiciuntur
 curæ. ^{Ες ἀλυστόνους ἀήτας}, & suaviter
 dividat: dividit enim qui largiter dat,
 & nihil sibi relinquit.

^d Querelas suas fomenta dicit, quod
 magis iritent vulnus, quam levent.

^e Imparibus, ditioribus æmulis.

^f Summotus dicitur qui a potentiori
 rivali cedere cogitur.

^g Pudor, h. e. mea dignitas. Nihil
 magis contra pudorem est, quam usque
 injurias pati.

^h Severus; tristis, seu Philosophum
 agens.

ⁱ Laudaveram; h. e. voce probaveram,
 Video meliora proboque.

^j Jussus abire domum; h. e. a te admonitus
 ut recta via domum abirem.

^k Ferebar incerto pede. Pulcherrimus
 ebrii Iconisimus. Incerto autem dilo-

gos dicitur; vacillabat etiam ei animus.

^l Infregi latus; Dormiens in humo dura.
 Vet. Schol. Dilogia igitur est in voce
 dura quam præmiserat.

^m Cum contemptu & fastidio posuit
 mulierculam.

ⁿ Sibi habeat Bentleius Vincere mollitie,
 si tanti putat: Et si parum incommodi
 fuerat ab hiatu duorum ^a in
 Synalœpha.

^o Lycus Alcæi erat amicus, ex quo
 effinxit diminutive suum Lyciscum.

^p Bene tenet, subiecturus Expedire;
 significat enim se irretitum.

^q Bene Libera de Peetio quem verum
 sentit amicum, quem ne nominaret
 Plurali usus est numero.

^r Contumelias dicit ipsius pueri. Vet.
 Schol.

^s Grave est quod moleste ferimus.

^t Teretis; Obesuli. Vet. Schol. Cruq.

^u Renodantis; In nodum colligentis;
 quod ex imitatione puellarum catamiti
 facere consueverant.

ODE XII. In Anum libidinosam.

Invehitur in eandem anum, cujus meminit Ode VIII.

Optima summi

Nunc via processus vetulæ vesica beatæ.

Juvenal.

Motto

Metro primo versus Hexametrum Heroicum, altero Tetrapodia Dactylica Epodica.

• QUID tibi vis, mulier ^b nigris dignissima ^c barris ?

Munera ^d cur mihi, quidve ^e tabellas
Mittis, nec ^f firmo juveni, neque ^g naris obesæ ?

Namque sagacius ^h unus odoror

ⁱ Polypus, an ^k gravis hirsutis ^l cubet hircus in alis,

Quam canis ^m acer ubi lateat ⁿ sus.

• Quis sudor ^p vietiis & quam malus undique membris

^q Crescit odor ! cum ^r pene soluto

• Indomitam ^t properat rabiem sedare ; nec illi

Jam manet ^u humida ^x creta, colorque

Stercore fucatus ^y crocodili ; jamque ^z subando

^a Tenta cubilia, ^b testaque rumpit ;

Vel mea cum sævis ^c agitat fastidia verbis ;

Inachia langues minus, ac me :

^a Quid tibi vis ? h. e. Perdis operam ;
nam nihil proficies.

^b Nigris Dilogas posuit pro fœdis &
pro Æthiopis ; sic & Juvenalis ; Ni-
gri manus ossa Mauri.

^c Barrus vox Punica ; nam & He-
bræis Baar est Belua. Oportet autem
Barros esse bene mutoniatos.

^d Benteius quod non sapiat Hora-
tianam varietatem, reposuit quid mihi
pro cur mihi.

^e Tabellas ; Epistolas Diptychas. Vet.
Schol. Cruq.

^f Significat sibi jam defecisse calo-
rem juvenilem.

^g Naris obesa ; h. e. occlusa. Vet.
Schol. Caruncula scilicet aliqua.

^h Unum se dicit ex mille odorandi
facultate præcellentem.

ⁱ Polypus Græcis fœdus tumor nari-
um. Prima syllaba producitur ob Li-
quidam L, uti prima vocis Melos in
Prologo Persii.

^k Grave non humeris tantum verum
etiam omnibus sensibus, atque ipsi
animo, dici solet.

^l Suaviter cubet hircus pro hircinus in-
fit odor ; quem Vet. Schol. olentes titil-
los nominavit.

^m Acrem dicimus & oculis & nari-

bus, æque etiam animis.

ⁿ Feram suam dicit. An & suam
vocat amicam ?

^o Quis admirando dicit pro Quan-
tis ! Probabilior Benteio videtur altera
scriptura Qui sudor, quod sit minus
nota, etsi nihil intersit ; sicuti & mox
Crescat pro Crescit. Novi illi displicu-
isse literam in Quis.

^p Vietiis ; maridis. Vet. Schol.

^q Crescit, instat visci scilicet.

^r Pene soluto ; h. e. opere jam fini-
to. Antiquis penis erat pro cauda a
pendendo.

^s Indomitam, h. e. indomabilem.

^t Immutat Personam, quia mox erit
opus secunda.

^u Humida ; Humefacta sudore. Vet.
Schol.

^x Creta ; Solent meretrices cerussa, pur-
purisso quod stibio adhibetur, & stercore
crocodili effricare faciem. Vet. Schol. Cruq.

^y Crocodilum dicit terrestrem.

^z Subare propriis suis dicuntur cum libi-
dinantur. Vet. Schol.

^a Tenta cubilia ; restibus, sive fasciis
subrenta. Vet. Schol.

^b Læti cælum testis dicit.

^c Agitat ; Inscutatur, Metaphora
ducta a venatoribus.

Inachiam tē nocte potes; mihi semper ad unum

15

^a Mollis opus: ^e pereat male quæ te

^f Lesbia, ^g quærenti taurum, ^h monstravit ⁱ inertem;

Cum mihi Cous ^k adesset Amyntas,

Cujus in indomito constantior inguine nervus,

Quam ^l nova collibus arbor inhæret

20

Muricibus Tyriis ^m iteratæ vellera lanæ

Cui ⁿ properabantur? ^o Tibi? Nempe

Ne foret æquales inter conviva, magis quem

Diligeret mulier sua quam te.

P O ego infelix, quam tu fugis, ut pavet acres

25

Agna lupos, capræque leones.

^a Mollis est qui parum laboris ferre potest, Durus contra qui multum.

^e Male pereat, imprecandi formula, ex Euphemismo, pro abeat in crucem.

^f Lesbia, aut lena, aut obsterix. Vet. Schol. Cruq.

^g Quærenti, desideranti, vel opus habenti

^h Charientismo usa est in voce monstravit, parcit enim lenoniis verbis.

ⁱ Inertem, lentum in amore.

^k Adesset; h. e. in promptu esset, & ad manum.

^l Novam arborem dicit novellam & vegetam, quæ firmis radicibus collibus inhæret.

^m Iteratas muricibus lanæ dibaphas vestes dicit; quod & Vet. Schol. o-

stendit.

ⁿ Ad Emphasin properabantur posuit. Significat enim in posterum non properatum iri.

^o Sic distinguendum censeo, cum antea esset Tibi nempe, satis frigide. Ostendit eam, ut zelotypam, ingratitudinis eum arguere.

P O ego infelix; sic duo Torrentii codices cum uno Canteri, pro O ego non felix. Sic & olim Sosipater Charisius legerat. Librarii de ingenio suo immutavere, uti alias consuevere, siquid minus arrideret. Sic & in proxima, Threicio Aquilone, absque elisione. Prætulit tamen Bentleius vulgatum O ego non felix, quod hercule alio tempore nollet facere.

ODE XIII. Ad Amicos.

Ex occasione hybernæ tempestatis Horatius hortatur lepidos sodales ad hilariter agendum, atque imminentis civilis belli exitum fato permittendum monet.

Matrum primo versu Hexametrum Heroicum; altero Elegiambicum; h. e. Dimetro lambico & Penthemimeri Elegiaca constans.

HORRIDA tempestas cœlum ^b contraxit, & imbres Nivesque ^c deducunt Jovem: nunc mare, nunc sylvæ

^a Horridum dicitur quicquid asperitare sua animum ex aspectu terret.

^b Non revera contrahitur cœlum, sed

apparet cum nubibus oppletur. Landinus.

^c Deducunt Jovem; Onomacriti hym-

nis Jupiter ideo καταβήτας dicitur,

Threicio

Threicio Aquilone sonant; rapiamus ^a amici
^e Occasionem ^f de die; ^g dumque virent genua,
^a Et decet, obducta solvatur fronte ⁱ senectus. 5
^k Tu vina Torquato ^l move ^m consule pressa meo.
ⁿ Cætera mitte loqui: deus hæc fortasse benigna
^o Reducet in sedem ^p vice. Nunc & ^r Achæmenio
 Perfundi nardo juvat, & ^r fide Cyllenea
 Levare ^s diris pectora sollicitudinibus: 10
^t Nobilis ut ^u grandi cecinit Centaurus alumno;
^x Invisæ mortalis, dea nate puer Thetide,
 Te manet Affaraci tellus, quam frigida parvi
 Findunt Scamandri flumina, lubricus & Simois;
 Unde tibi reditum certo ^y subtemine Parcæ 15
^z Rupere; nec ^a mater domum cœrula te revehet.

quod imbribus descendere videatur. Jupiter & lato descendit plurimus imbri. Virgilius. Quin & Egyptiis aqua Jovis effluxus dicebatur, ut Plutarchus in Iside & Osiride ostendit.

^a Et si nullus codex id firmet, Bentleius tamen de amici fecit amice. Poetica Figura possit Poeta alloqui plures, cum unum tantum vellet. Indefinita enim elocutio est.

^e Dicitur occasio opportunitas temporis casu proveniens. Mancinellus ex Festo.

^f De die; h. e. de præsentis tempestate operi faciendo minus idoneo.

^g Dumque virent genua; Proverbialis elocutio, ut monstravit Erasmus.

^k Et decet; per ætatem scilicet.

ⁱ Senectutem pro gravitate & severitate accipe. Vet. Schol. En pallor senium-que? Persius.

^l Tu, corripiendo dicit Tu & c. ibi.

^m Ostendit satis diu stetit cadum dicendo move.

ⁿ Consule meo; Quo ipse natus sum.

^o Per Euterpiam Cætera dicit rei publicæ curas.

^p Reducet in sedem; h. e. in pristinum ordinem & locum. Male Bentleius Reducit; nisi fortasse error sit præli.

^r Vice; non si mala nunc & olim sic erit. Deus vices totius humanis constituit. Vet. Schol.

^s Recte Bentleius pro Achæmenia nardo reposuit Achæmenio nardo, autoritate vetustissimorum Codicum ante Aldum: Erat enim & nardum in Neuro genere.

^t Fidem Cylleneam dicit Iyram Cyllenei Mercurii inventum.

^u Convenientior atque efficacior videtur hoc loco vox diris Bentleiana duris.

^x Nobilem dicit fama artis atque doctrinæ.

^y Bene grandi; neque enim parvulo ejusmodi admonitio conveniebat.

^z Invisæ mortalis; in Oxymoro isto latet Emphasis; vinci scilicet posse animo invictum, cum sit corpore mortalis. Sunt autem hæc per Dilogian de Augusto accipienda, cui ne quid humanitas accidat veretur. Allocinur hic videtur Bentleius dum interpungit inter invisæ & mortalis.

^a Subtemine; filo quod flumini intextur. Vet. Schol. A subtexendo ut puto: modo autem pro quolibet filo, ut apud Persiam trama.

^b Rupere modo pro abscondere posuit. Et spes & sperata abscondi dicuntur, & quicquid repente & per vim abripitur; Metaphora a re medica petita. Sic & inferius Ode 16. Redius abscondere dulces.

^c Per matrem Thetidem Μήτηρ Πηταις

Illic omne malum vino cantuque levato,

^b Deformis ægrimonix ^c dulcibus alloquiis.

^a mare intelligamus. Ver. Schol. Cruq.

^b Deformes dicit ægrimonias, quod deformem efficiant vultum.

^c Vinum & cantum dulcia dicit alloquia, pr doctæ Lambinus, Murerus & Cru-

quius, quos secutus est & Lubinus in Paraphrasi. Adlocutum mulieres ire aiunt, cum eunt ad aliquam locutum consolandi causa. Torrentius ex Varrone.

ODE XIV. Ad Mæcenatem.

Mæcenati suo querenti quod Iambos (dudum promissum opus) non absolvat, respondet sibi non licere per Amorem potentem deum.

Metrum in primo versu Hexametrum Heroicum, in altero Dimetrum Iambicum.

^a **M**OLLIS inertia cur tantam diffuderit ^b imis

Oblivionem sensibus,

^c Pocula Letheos ut si ^d ducentia somnos

Arente fauce ^e traxerim,

^f Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando :

Deus, deus ^g nam me vetat,

Inceptos, olim promissum carmen, Iambos

^h Ad umbilicum adducere.

Non aliter Samio dicunt arfisse Bathyllo

Anacreonta Teium;

Qui persæpe cava testudine flevit amorem,

ⁱ Non elaboratum ad pedem.

^a Mollis sustinendo labori ineptus dicitur, cui contrarium est durus.

^b Sic & Virgilius; Sensibus hac imis, res est non parva, reponas: sic enim animi profundum appellat: ut ne sit vel angulus uspiam quo vel tantillum memoria lateat.

^c Pocula modo ἀποδοῖς pro medicata pocula: sic & alibi; Sirenium voces & Circa pocula nōsti.

^d Ducentia pro adducentia per Aphæresin.

^e Traxerim modo περ καὶ ἀγεῖν pro haurerim, vel duxerim.

^f Εὐφροδῖος Candide: hoc enim augeat illi dolorem, quod tanti candoris ra-

tionem habere non potuerit.

^g Nam modo Particula firmiter asseverantis est.

^h Ad umbilicum adducere pro finire & consummare, quia in fine libri umbilici ex ligno aut osse solent poni. Ver. Schol. Ohe! jam satis est, Ohe! Libelli jam pervenimus usque ad umbilicum. Martialis, citante Mancinello. Veterum volumina circumvolvebantur bacillis in quorum summitate umbilici isti fuerant.

ⁱ Non elaboratum ad pedem; genio valuit Anacreon magis quam ingenio; neque enim vel plumeum cadere, vel ungues demordere consueverat.

Uteris

Ureris ipse ^k miser; quod si non ^l pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tua; me ^m libertina, neque ⁿ uno
Contenta, Phryne macerat.

15

^k *Jucunda hac miseria est.* Vet. Schol.
^l *Non pulchrior ignis; In honorem Menestris gratificatur Terentia.* Vet. Schol.
Vid. Epod. 3.
^m *Me libertina;* dum risum quatiat,
neque sibi ipse parcit.

ⁿ *Uno contenta, Charientismi formula de medio sumpta. Unus Iherina vir sufficit, oculus illud Extorquebis ut hac oculo contenta sit uno.* Juvenal. *Neque tu uno contentus eras.* Terentius.

ODE XV. Ad Neæram amicam.

Horatius perjuræ amicæ & rapaci nuntium se missuram minatur.

Metrum quod prius.

^a **N**OX erat, & cælo fulgebat luna sereno
^b Inter minora sidera,
Cum ^c tu, magnorum numen ^d læsura deorum,
^e In verba jurabas mea,
Arcius utque hedera procera astringitur ilex,
^f Lentis adhærens brachiis;
Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion
^g Turbaret hybernum mare,
^h Intonsofque agigaret Apollinis aura capillos,
Fore ⁱ hunc amorem mutuum.
^k O dolitura mea multum virtute Neæra;

5

10

^a *Nox erat; Noctis silentium, serenum, & luna lucebat.* Vet. Schol. *Noctem maxime verebantur Veteres nostri, præsertim vero serenam, quod eo tempore sidera dictorum & factorum omnium conscia viderentur.*

^b *Inter minora sidera; h. e. cum minoribus sideribus.*

^c *Ad Emphasin impudentis impietatis posuit Tu. Istud Provocabulum alias frequenter Morale est.*

^d *Læsura ad eventum refert.* Vet. Schol. *Quin & nescire se significat an & animo fallendi juraverit.*

^e *In verba; h. e. Mea per verba conceptum iusiurandum.* Vet. Schol.

^f *Lentis, tardis, disque in amplexu ad-*

hærentibus. Vet. Schol. *Cruq. Ducta tralatione a visco quod lentore suo diu manet in adhæsu.*

^g *Bentleius nulla autoritate nifus reposuit Turbaret & agitaret, neque quicquam retulit hoc fecisse in tam tenui Temporum discrimine.*

^h *Intonsofque; significare vult perpetuam solis juventutem: intonso enim juvenes pubertatem usque.*

ⁱ *Figurate hunc amorem, pro jam pactum inter nos amoris fœdus: Hunc autem apposuit ad Emphasin summi pretii.*

^k *O dolitura; acerbiter comminando insurgit.*

Nam

Nam siquid in Flacco ¹ viri est,
 Non feret assiduas ^m potiori te dare noctes,
 Et quæret iratus ⁿ parem;
 Nec ^o semel ^p offensæ cedet ^q constantia formæ,
 Si certus intrârit ^r dolor.
 * Et tu, quicumque es felicior, atque meo nunc
^t Superbus incedis ^u malo,
 Sis pecore & multa dives tellure licebit,
 Tibique Pactolus fluat,
 Nec ^x te Pythagoræ fallant arcana ^y renati,
 Formaue vincas Nirea;
 * Eheu! translatos alio mœrebis amôres:
 Ast ego vicissim ^a risero.

15

20

¹ Mire viri, nam a viro virtus.
^m Potiori; *Qui apud te potior est.* Vet. Schol. Potest & Dilogus accipi etiam de divitiore, ut ostendunt sequentia.
ⁿ Parem dicit puellam qua illum amat. Vet. Schol. Cruq. Neque illum credit sibi imparem: amara Dilogia.
^o Ethicæ semel posuit: nam implacabilem posthac se fore significat.
^p Offensæ; h. e. tui offensæ, non forma offensæ. Offensam autem modo Active dicit. Arbitrio sui ingenii magnus Bentleius reposuit *offensi* pro *offensæ*, quo sibi puto magis quam mihi placeret; atque hoc quidem ausus est eum crederet *offensam* formam dici ipsam Neznam. Verum non advertit vir eruditissimus *forma* modo dici in Dativo, *offensæ* vero in Genitivo.

^q Constantiam stabilem dicit sententiam, & firmum animi consilium.

^r Dolore & odium & ira constant.

^t Omnes fere Torrentii Codices cum Vet. Schol. Et tu legerunt pro *At tu*.

^u Superbus incedis; h. e. superbus haberis. Sic & Virgilius; *Ast ego qua divium incedo regina.* Significat sibi ex fama innotuisse ejus superbiam; siquidem tanquam de ignoto sermonem habet.

^a Malum dicit infortunium suum.

^x Te fallant; h. e. lateant.

^y Renatum dicit Pythagoram ob *Metempsychosin* dogma ab illo traditum.

^a Eheu! magis tamen suam quam rivalis vicem gemit.

^a Suaviter & festive Modo Dubitativo usus est.

ODE XVI. Ad Populum Romanum.

Imminente jam horrendo Antoniani belli tumultu, Horatius tot mala pertasus, & summæ rerum miserrime metuens (nescio an & ipse aliquo meditatus fugam) consilium dat saniori parti, uti execratis sedibus huic orbi valedicant, & secum Elysium navibus petant.

Metrum primo versu Hexametrum Heroicum, altero Trimetrum Iambicum.

ALTERA

ALTERA jam * teritur bellis civilibus ^b ætas,
^c Suis & ipsa Roma viribus ruit :

Quam neque finitimi valuerunt perdere ^d Marſi,
 Minacis aut Etruſca Poſenæ ^e manus,

^f Æmula nec virtus Capuæ, nec ^g Spartacus ^h acer, 5

ⁱ Novifque rebus infidelis ^k Allobrox ;

Nec fera ^l cœrulea domuit Germania pube,

Parentibusque ^m abominatus Annibal :

ⁿ Impia perdemus ^o devoti ſanguinis ætas ;

Ferifque ^p rurfus occupabitur ſolum. 10

^q Barbarus, heu ! ^r cineres inſiſtet victor, & urbem

* Teritur quod lento damno confumitur. Nec res atteritur longo ſuſſamine litir. Juvenal.

^b Ætatem dicit uniſ hominis vitam, ob tardium ſcilicet bellorum. Quod videtur ſignificare etiam Landinus.

^c Suis & ipſa ; Hoc eſt quod Titus Livius ait ; ut magnitudine laboret ſua. Vet. Schol. Et ipſa poſuit ad Emphaſin ; ſignificat enim nil præter ipſam Romanam ſtare : jam enim Romanis viribus ruerant cætera.

^d Marſi ; hi duce Popedio univerſam Italiam in urbem Romanam concitavere ; quod bellum & Sociale & Italicum appellatum eſt.

^e Operæ quæcunque manu Veteribus appellabantur.

^f Æmula, inquit, quia imperium ereptum iri Romanis ſperavit. Vet. Schol. Promittebat enim Hannibal eam deſeta Roma fore Italix caput.

^g Spartacus Gladiator, ſervilis belli dux.

^h Acrem dicimus geſtientem pugnatæ, & per hoc fortem.

ⁱ Bentleius vult ex propria conjeſtura Novifque ſcribi pro Novifque. Non noſtrum eſt tantas decidere lites.

^k Allobrox: Gallis Ruſi, & Sequanici deſti, moleſtantes illum traſſum. Alpinum quæ eſt a Viſentio in Germaniam, Lentulo & Catullina in principio conſenſere, ſed poſtea

illos Senatui prodiderunt, timore magis quam amore affecti. Vet. Schol. Cruq. Nam C. Pomplinius repreſſerat eorum motum ; ut oſtendit Torrentius ex Cicrone. Veteribus Celtis Alienigenæ & Hoſtes Galli, Alti & Gualli dicebantur. Aboriginibus noſtris etiam hodie Galanas inimicitia eſt ; (idem enim, ut ait Cicero, veteribus & beſtis & peregrinis :) Broch etiam illis Lentiginofus dicitur, vel ſubria maculis conſperſus.

^l Cœrulea ad oculos reſulſit quos ciſſarum habent. Vet. Schol. Vult ſignificare Teutones & Cimbros a Mario fuſos.

^m Abominatus ; cuius vel ipſum nomen diſum erat, & malo omni : nam abominari eſt avetere malum omnia a ſe & ſuis.

ⁿ Bene Impia ſubjecturus devari : Impii enim ſunt qui dant poenæ apud Inferos, ut contra pii qui in Elyſio verſantur.

^o Veteribus legibus devotæ conſuevere majores nocentes & piſculares ; quæ quidem devotio iuriſconſultis Romanis capitis diminutio major appellabatur.

^p Rurfus occupabitur ; h. e. jure poſtliminii recuperabitur.

^q Barbarus viſtor ; h. e. Cleopatrx miles. Ode 6. Lib. III. Dacus & Æthiops.

^r Cineres inſiſtet ; ſic & Virgilius, Secleratum inſiſſete limen. Landinus.

• Eques .

• Eques sonante verberabit ungula;
 Quæque carent ventis & solibus, * ossa Quirini
 († Nefas videre) dissipabit insolens.
 Forte, quid expediat, x communiter, aut melior pars, 15
 y Malis carere quæritis laboribus.
 Nulla fit hac potior sententia : • Phocæorum
 Velut profugit a exsecrata civitas,
 Agros atque b Lares patrios, habitandaque fana
 Apris reliquit & rapacibus lupis ; 20
 c Ire pedes quocunque ferent, quocunque per undas
 Notus vocabit, aut protervus Africanus.
 d Sic placet ? an e melius quis habet suadere ? secunda
 Ratem f occupare quid moramur alite ?
 Sed juremus g in hæc : Simul imis h saxa renârint 25
 Vadis levata, ne redire sit nefas,
 Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina,
 In mare seu celsus i procurrerit Appenninus,
 Novaque monstra junxerit libidine 30

* Eques ; Omnes antiqui scriptores ut
 hominem equo insidentem, ita & equum cum
 portaret hominem Equitem vocârunt. Man-
 cinellus ex Macrobio.

† Ossa Quirini ; Varro pro Rostris (al-
 ter Schol. post Rostra) sepulchrum Ro-
 muli dixit, ubi etiam in hujus rei memo-
 riam duos leones fuisse erectos constat, unde
 factum est ut pro Rostris mortui laudaren-
 tur. Vet. Schol. Cruq.

• Nefas videre ; h. e. aspectu pol-
 luit. Aliquot codices cum Vet. Schol.
 Cruq. legerunt videri, quod quia læ-
 debat metrum jure displicebat Gla-
 reano.

x Communiter, κοινῶς, facto scilicet
 communi omnium concilio.

y Malis carere ; Enallage modi ex
 Hellenismo, pro ut malis careatis.

• Phocæni relicto patrio solo in Galliam
 venerunt Massiliamque urbem condiderunt.
 Vet. Schol. Ab Harpago scilicet Cyri
 Præfecto obsessi.

a Exsecrata ; Ἐξοστράτω ἰσχυρῶς
 καταράσας. Herodotus ; ut adnotavit

Dacrius.

b Lambini & Cruquii Codices le-
 gerunt lares patrios pro proprios, quæ
 lectio non improbat a veteribus
 Scholiastis.

c Ire pedes quocunque ; Elocutio de
 medio sumpta & proverbialis.

d Sic placet ? Impatienter expectat
 responsum, & rogat sententiam veluti
 in Senatu.

e Vet. Schol. sentit melius suadere
 dici modo pro meliorem suadelam. Mihi
 videtur suadere esse pro quod suadent ;
 ut supra carere pro ut carentis.

f Occupari vult ratem dum adhuc li-
 cet ; illud enim est secunda alite : &
 bene moramur : nam in occupando fuga
 est moræ.

g In hac : h. e. In hac verba. Vet.
 Schol. Cruq.

h Saxa ; Phocæi μὲν δὲ οὐκ ἴδμεν in
 mare projicere, ut Torrentius adnotavit.
 Etiam ferrum e lapide liquefacto con-
 flari solet.

i Procurretis : h. e. prompueat.

Mirus amor : juvet ut tigres * subsidere cervis,
 1 Adulteretur & columba m miluo,
 Credula nec n rivos timeant armenta leones ;
 Ametque o falsa levis hircus æquora.
 Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces, 35
 Eamus omnis execrata civitas ;
 Aut pars indocili melior p grege ; mollis & expes
 1 Inominata r perprimat o cubilia.
 Vos, quibus est virtus, 1 muliebrem tollite luctum,
 Etrusca præter & volate littora. 40
 Nos manet oceanus circumvagus ; arva beata,
 Petamus arva, u divites & insulas ;
 x Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
 Et imputata floret usque vinea,
 Germinat & nunquam fallentis y termes olivæ, 45
 z Suamque pulla ficus ornat arborem,
 Mella cava manant ex ilice, montibus altis
 Levis a crepante lymphæ defilit pede.
 Illic injussæ veniunt ad b mulctra capellæ,

* Subsidere Lucretianum verbum est, ut bene adnotavit Stephanus.

1 Jucunde adulteretur. Vet. Schol.

m Omnes Torrentii codices legunt Miluo pro Milvio ; quod & ex suis confirmavit Cruquius.

n Recte Bentleius rivos post Jacobum Cruquium quatuor veterum Manuscriptorum fide. Certe rivos ignotius erat vocabulum quam flavos. In minus notis vocabulis plerumque excutire solent librarii.

o Falsa levis ; Duplex diversitas, ut amet æquora hircus, & ut levis fiat, cum aliquin fetosus sit. Vet. Schol.

p Grege ; fere imperitorum ac deteriorum major medus est, τὰ χερσίων νικᾷ. Vet. Schol.

1 Inominata, nulla religione condita, & ideo infelicia. Vet. Schol.

r Perprimat ; continuo scilicet cubando.

s Mire subjungit cubilia ; nam pramissit grege. Vet. Schol. Cruq.

z Bene muliebrem, cum a viro sit virtus,

u Nescivere divites pertinere etiam ad arva qui inter arva & beata posuere Subdistinctionem. Juxta Vet. Scholias ten Beatorum Insulæ sunt quas Fortunatas dicimus. Diodorus in Oceano Meridionali posuit, Plinius ultra Aquilonem, alii ad ortum solis ; Scholias ten autem Cruquii supra Orcades nostras Elysios Campos descripsit. Omnes ut puto inferius hemisphærium voluere, quod nos hodie Americam dicimus.

x Reddit Cererem, ut reddis ova, reddis urinam, & similia.

y Termes dicitur extremus ramus olivæ, sicut vitium palmes. Vet. Schol.

z Suam ; Eleganter & suam & ornat. Vet. Schol. Suam naturalem, non instam. Stephanus. Rurigerius pullam ficum sentit dici ficum Indicam ex propaginibus suis sæpius repullulantem, quod mihi minus videtur.

a Bene crepante pede subiecturus defilit.

b Mulctrum, mulctra, & mulctrale idem sonant.

Refertque

Refertque tenta grex amicus ubera ; 50
 Nec vespertinus ^c circumgemit urfus ^d ovili,
 Nec intumescit alta viperis humus :
 Pluraque ^e felices mirabimur ; ut neque largis
 Aquosus Eurus arva ^f radat imbribus,
 Pinguia nec siccis urantur semina glebis, 55
 Utrumque rege temperante cœlitū.
 Non huc Argoo contendit remige pinus,
 Neque impudica Colchis intulit pedem,
 Non huc ^g Sidonii torserunt ^h cornua nautæ,
 Laboriosa nec cohors Ulyssæi : 60
 Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
 Gregem æstiuosa torret impotentia.
 Jupiter illa piæ secrevit littora genti,
 Ut inquinavit ære tempus aureum :
 Ære, dehinc ferro duravit sæcula ; quorum 65
 Piis secunda ⁱ vate me datur fuga.

^c Proprietatem expressit urforum in verbo genere. Vet. Schol. Cruq.

^d Quatuor Cruquii MSS. legerunt *ovili* quod probō : Scholiastæ silent. Male Bentleius *ovile*, contra fidem Codicum.

^e Felices ; h. e. jam facti felices. Tanaquillus Faber Horatio doctior mavult *presentes* : ego sum a partibus

Horatii.

^f Radat ; h. e. urât, vel edat.

^g Sidonios modo pro Tyriis posuit mercatoribus.

^h Cornua : Capita velorum cornua dicuntur : Cornua velatarum obvertimus antennarum. Vet. Schol.

ⁱ Vate me : h. e. consilio meo. Vet. Schol.

ODE XVII. Ad Canidiam.

Horatius urbanissima Ironia Gratidiam ob propinatum sibi philtum proscindit.

Metrum Iambicum Trimetrum.

HORATIUS.

JAM jam efficaci ^b do manus scientiæ
 Supplex, & oro regna per Proserpinæ,

^a Jam jam metu trepidantis est : nam habet *Idem*, & bene, cum sit subjectus *supplex*.

^b Do manus ; h. e. Fateor me visum,

Landinus. Proverbialis formula a captivis qui manus suas præbent victoribus vincendas.

Per

Per & Dianæ * non movenda numina,

Per atque libros carminum valentium

^dDefixa cœlo devocare sidera,

5

* Canidia, parce vocibus tandem ^f sacris,
Citumque ^g retro solve, solve, ^h turbinem.

Movit nepotem Telephus Nereium,

In quem superbus ordinârat agmina

Myforum, & in quem tela acuta torserat.

10

ⁱUnxere matres Iliæ ^k addictum feris

^lAlitibus, atque canibus = homicidam Hectorem;

Postquam relictis mœnibus rex procidit

(Heu!) ⁿpervicacis ad pedes Achillei,

Setosa duris exuere pellibus

15

* Laboriosi remiges Ulyssæi,

Volente Circa, membra; tunc mens, & sonus

^pRelapsus, atque notus in vultus ^q honor.

Dedi satis superque pœnarum tibi,

* Non movenda: h. e. Non lacessenda ut moveantur. Vet. Schol. Neque enim alia Diana quam ipsa Proserpina, irritabilis Dea.

^dDefixa; sic legendum cenſeo cum Vet. Schol. cum omnes libri habeant *Refixa*, Necessè enim *desigi* sidera priusquam devocentur cœlo. Defiguntur autem qui vel carminibus, vel diris obligati, aliena vi aguntur atroniti. Benteius fatetur longe plures libros habere *Defixa*, & tamen ipse reposuit *Refixa*, nulla quod sciam cum ratione.

* Bene Canidiam dixit Gratidiam, jam anum factam.

^fDilogus nunc de sacris, quia sacrum religiosum & execrabile significat. Vet. Schol.

^gRetro solve: h. e. resolve, uti alias cedit retro, & fugit retro pro recedit & refugit. Ostendi supra quid essent solus & ligari.

^hTurbinem dicit quod quasi obligaveris mentem ejus, Vet. Schol. doctè. Siquidem turba in rhombus erat cui licia circumtorquebantur ad obligandas defixorum mentes. Scis bene quid gramen, quid totto cuncta filo Licia, quid valeat virtus amantis equæ, Ovidius, citante

Torrentio.

ⁱOmnes Torrentii MSS. cum Vet. Schol. Cruquii legerunt *Unxere*, cum alii haberent ex interpretamento *Luxere*. Notum est illud; *Tarquinius corpus bona famina lavit & unxit*. *Luxere* magis artidet Benteio, qui plerumque solet in diversa ire.

^kAddictum, destinatum, damnatum. Vet. Schol. Cruq. Vox juris.

^lAlitibus atque canibus, ex Homero tractum, *ἑλάνθη τῶν καὶ κύνων Οἰωνοῖς τὰ πᾶσι*.

^mImitari voluit Homerum qui illum ἀνδροφόνον nominat. Vet. Schol. Cruq.

ⁿPervicaces dicuntur qui in contentione usque ad pervincendum perseverant. Vet. Schol.

^oLaboriosi ex Homero *ταλασίπρον*. Perpetuum epitheton.

^pPlerique Torrentii codices legunt pro *relatus*, *relapsus*, quod & Lambinus invenerat in suis præterquam in quinque. Diserte autem posuit *relapsus*, ut ostenderet vim magis, sic & Ovidius de Io; *Ungulaque in quinos atlapsa absuntur ungues*.

^qHonor; h. e. καλλός, nam καλός honestus.

z Amata

* Amata nautis multum & * insistoribus. 20
 Fugit juvenas, & * verecundus color
 Reliquit * ossa pelle amicta * lurida;
 Tuis * capillus albus est * odoribus,
 Nullum a * labore me reclinat otium:
 Urguet diem nox, & dies noctem, * neque est 25
 Levare * tenta spiritu praeordia.
 Ergo * negatum * vincor ut credam miser,
 * Sabella pectus * increpare carmina,
 Caputque Marfa dissilire * naenia.
 Quid amplius vis? O * mare & terra! ardeo, 30
 Quantum neque atro delibutus Hercules
 Nefsi cruore, nec Sicana fervida
 * Urens in Aetna flamma. * Tu, donec cinis
 * Injuriosis aridus ventis ferar,
 * Cales venenis * officina Colchicis. 35

* Amata nautis; Urbanissima contumelia. Vet. Schol. Quia πᾶσι πᾶσι πᾶσι protulit.

* Insistoribus dicit quos alibi Foranes Scholiastes nominat. Petty-Chapman and Bentlar.

* Verecundum colorem eleganter pro rubore posuit. Vet. Schol.

* Ossa pelle, τραγὴ & πᾶσι πᾶσι. Hoc est, reliquit me iam factum ossa tantum. Quas turbas hic ciet Benteleus de rubro colore ossium deridicule! Nescit Hypallagen. Pessime Benteleus tra pro ossa.

* Lurida; Turbida, nigra. Vet. Schol.

* Capillus albus; Nunc ostendit quare supra dixit, Fugit juvenas. Vet. Schol. & jocatur in canos suos.

* Salsae odoribus de unguentaria.

* Laborem modo pro inquietudine dicit. Significat etiam ceteros a labore quiescere, se autem perpetuis vigiliis urgeri.

* Neque est; Figurata Elocutio pro neque contingit. Vet. Schol. Sic & Graeci loquuntur.

* Tenta spiritum; h. e. inflata.

* Negatum; h. e. quod antehac ut Epicureus non crederam.

* Vincor ut credam; h. e. adductus sum ut credam Sabelis carminibus desigi mentes

humanas. Vet. Schol.

* Sabella carmina pro Marfis posuit. Vet. Schol. Nam Samnites, Peligni & Marfi erant Sabini generis.

* Veneficæ pectus increpat, cum terribilibus verbis terrendo mentem designant. Figurata autem conatum posuit pro ipso effectu.

* Caniuncula vulgi per Eurymachum Nania dici consuevere.

* O mare & terra: Sic & Totentius, O caelum! O terra! O maria Neptuni! Vet. Schol. Criuq.

* Urens; in una vel altero MS. virens, ceteri urens & furens. Torrentius. Lambinus in duodecim reperit virens; ego nec sexcentis haberem fidem. Efficacissima vox est urens & huic loco convenientissima: Urivrenim quod vel lento, vel indefinente igne torretur. Nescio cur placuerit Benteleio Furens.

* Moraliter & cum questu proferendum est Tu.

* Injuriosos dicit ventos, quibus ludibrio futurus sit, jam in aridum cinerem redactus.

* Cales qui vehementer irascitur, & ultionem litit.

* Ipsam mulierem officinam venenorum diserte dixit. Vet. Schol. Est autem

Quæ finis ? aut quod me manet ? stipendium ?
 Effare : iussas cum fide pœnas luam,
 Paratus expiare, seu poposceris
 Centum iuvenços, sive mendaci lyra
 Voles sonari; tu pudica, tu proba,
 Perambulabis astra sidus aureum.
 Infamis Helenæ Castor offensus vice,
 Fraterque magni Castoris, victi prece,
 Adempta vati reddidère lumina.
 Et tu (potes nam) solve me dementia,
 O nec paternis y obsoleta sordibus,
 Nec in sepulchris pauperum prudens anus
 Novendiales dissipare pulveres.
 Tibi hospitale pectus, & puræ manus;
 Tuusque venter & Pactumeius; & tuo

officina tanquam opificina, ut & apud Ciceronem occurrit scriptum.

Certis enim stipendiis milites Asia merebantur. Vet. Schol.

Cum fide, fideliter. Vet. Schol. Cruq. Diserta Elocutio.

Centum iuvenços; Hecaromben; ac si potens esset numen.

Perambulabis astra; h. e. Consecraberis & tu, & recipieris in numerum siderum. Vet. Schol. Cruq. Suavis Elocutio.

Infamis Helenæ; Stesichorus, Poeta Græcus, scripsit Helena vituperationem: quare irati Castor & Pollux illi lumina ademèrunt: sed postea monitus Stesichorus illius laudem decantavit; quare vultus iterum illi reddiderunt. Vet. Schol. Cruq.

Vicem dicit Helenæ; injuriâ quam perpessa est; infamis enim erat Stesichori versibus. Bentleii vicem autoritate pendet unus Manuscripti libri, neque quicquam valet.

O nec paternis; Urbanissima Ironia; fingit enim se negare quod affirmat. Laudinus.

Obsoletum ab obis & oleo est, ut ait Priscianus, & rancidum, vel fœtidum significat ex veritate.

Sordes humilium natales dicebantur, ob immunditiam scilicet victus atque cultus.

Pauperum; Nam divitum sepulchra suis custodibus erant cura. Vet. Schol. Cruq. Humilium maxime umbra a magis suscitari solent. Vet. Schol. Cruq.

Prudens, gnara, docta. Vet. Schol. Cruq.

Novendiales pulveres; Cinere; Reliquiarum vult intelligi: nam novendiale dicitur sacrificium, quod mortuo sit nona die, qua sepultus est. Vet. Schol. Apud majores ubique aliquis extinctus fuisset, ad domum suam referebatur, ibique septem erat diebus; octava die incendebatur; nona sepeliebatur. Servius, quod adnotavit Lambinus.

Hospitale; h. e. Mite, bonum, benignum. Vet. Schol. Cruq.

Pura a sceleris in innocentes. Vet. Schol. Cruq. quos supra dixit eam immolare consuevisse.

Tuusque venter; i. e. Tuus partus & filius. Vet. Schol. Cruq. Quo videretur juvenis puerum sibi supposuisse.

Pro Pactumeius ex Aldi conjectura Lambinus reposuit Partumeius, contra fidem Scholiastarum atque omnium librorum. Vir longe eruditissimus Levinus Torrentius, Henricus Stephanus & Lubinus Pactumeius retinuerunt. Jocularè nomen est hoc loco; siquidem ut a Lucius Lucius, & a Pompo Pompeius, ita a Pactum Pactumeius figuratum.

Q

Cruore

Cruore ^h rubros obfetrrix pannos lavit,
Utcunque ⁱ fortis exilis puerpera.

CANIDIA.

Quid obferatis auribus fundis preces?

^k Non saxa ^l nudis furdiora navitis

Neptunus alto tundit hybernus falo.

55

Inultus ut tu riferis ^m Cotyttia

ⁿ Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?

Et ^o Esquilini ^p Pontifex venefici

Impune ut urbem nomine implevis meo?

Quid proderit ditasse Pelignas anus,

60

^q Velociusve miscuisse toxicum,

Si tardiora fata te votis manent?

Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,

Novis ut usque ^r suppetas doloribus.

Optat quietem Pelopis ^s infidus pater,

65

Egens ^t benignæ Tantalus semper dapis;

Optat Prometheus obligatus aliti;

Optat supremo collocare Sisyphus

est. *Paſſumeius* alias nomen erat gentis: *Androſthenes Paſſumeiam* Magnam, *Paſſumeii Magni* filiam, *bavedem* ex aſſe inſtituerat. *Torrentius* ex *Paulo* *Jurisconſulto*.

^h *Rubros pannos; Cacemphaton in ſenſu.* *Vet. Schol.* Ferri tamen poteſt in huiusmodi *lambis*.

ⁱ *Fortis exilis; Illud argute dictum, exilis fortis puerpera, quia ſortem vult intelligi eam ſcilicet qua non peperit.* *Vet. Schol.*

^k *Non ſaxa furdiora; Proverbialis elocutio.*

^l *Nudi pauperculorum perpetuum fere Epitheton. Inquiſitores agerent cum remige nudo.* *Juvenal.* *Dolia nudi Non ardent Cynici.* *Idem.*

^m *Angelus Politianus ex Georgii Antonii Vespuitii Florentini codice primus Cotyttia reſoſuit, cum antea in omnibus libris hæreſet Cocytia, turpi errore. Vetus etiam Cruquii Scholiaſtes hanc lectionem tuetur, & Juvenalis verſum apponit; Cocrepiam ſoliti Baptia laſſare Cotyto. Cotys, Cotytto,*

vel *Bendis* *Thracum* erat *Venus*, ſive *Luna*, turpitudinum præſes.

ⁿ *Bene vulgata dicturus ſacrum; nam ſacra vulgari nefas.*

^o *Extra portam eſquilinam, hoc eſt, in aggeribus religioſes & ſepulchra erant.* *Vet. Schol.*

^p *Pontifices de ſacris iudicant.* *Vet. Schol.* *Græcis ἱερόδωρ.*

^q *Velocius, & tardiora* *Antitheta* ſunt: *Velocius toxicum* dicit quod citius necat.

^r *Suppetas; Sufficias.* *Vet. Schol.*

^s *Plurimi manu exarati Codices Lambini, Torrentii & Cruquii cum Cruquiano Scholiaſte legerunt infidi pro infidus. Mytilum Pelops præcipitavit in mare per quem vicit.* *Vet. Schol.* *Cruq. Ego tamen infidus prætulit; quod Tantalus ut Horatius, deorum arcana prodiderit. Quin & Sisyphus & Prometheus & fures fuere & fallabant deos. Bentleius prætulit infidi. Certe & pater & filius malæ fuerant fidei.*

^t *Mire benigna quid enim minus benignum Tantalus pomis?*

In

In monte saxum ; sed vetant leges Jovis.

Voles modo altis defilire turribus,

Modo ense pectus ^a Norico recludere ;

Frustraque vincla gutturi ^x nectes tuo,

^y Fastidiosa tristis ægrimonia.

[•] Vestabor humeris tunc ego [•] inimicis eques ;

Meæque ^b terra cedit ^c insolentia.

An, quæ ^d movere cereas imagines,

^e Ut ipse nōsti curiosus, & polo

Deripere Lunam vocibus ^f possim meis,

Possim crematos excitare mortuos,

Desiderique temperare ^g poculum,

^h Plorem artis in te ⁱ nil habentis exitum ?

^a Noricum, perpetuum Epitheton.

^x Nil opus est legi *innectes*, quod nonnulli volunt.

^y Fastidiosi sunt quibus nihil placet.

[•] Vestabor humeris, ephialtæ ritu, sive Fauni

[•] Inimicis ; h. e. non amicis, vel in-

visis.

^b Terram dicit totam orbem, & per hoc omnes mortales

^c Insolentiam indomitam dicit potentiam, quæ scilicet neque legis, neque moris modum tenet.

^d Movere ; h. e. animare. Credebant enim veneficæ se defigendorum animas corporibus suis evocatas carminibus cereis imaginibus infigere potuisse. Devovet absinthes, simulachraque cerea fingit, Et miserum tenuis in jecur urget acus, Ovid.

^e Ut ipse nōsti ; *πῶς γὰρ* adjecit ista quo intelligeretur unde hæc didicisset Horatius.

^f Bentleius bis posuit *possim* pro *possum* ; quod quidem forsitan non male

fecit, autoritate tot Librorum sufful-

tus. ^g Bentleius si mallet *pocula*, equidem non repugnabo. Homoiolecta sunt illi gravi odio, mihi non æque.

^h Ut supra *inultus ut flebo puer* ? *Plorem artis* ; Genitivus Causæ, ex Hellenismo : sic & Virgilius ; *Justitiam prius mirer, belline laborum* ? Verum hoc ab aliis adnotatum est.

ⁱ Quot *ex* pita, ut dicitur, tot sententia : alii codices *nil agentis exitum* ; alii *nil habentis exitum* ; alii *nil habentis exitum*. Muretus & Paullus Manutius, *nil valentis exitum*. Cuiusvis, *millius habentis exitum*. Cum autem *nil habentis exitum* plurimorum sit Codicum, illud cæteris prætuli. Ex eum autem modo Participium esse existimo. Magis enim comicum & morale est *exitum* quam *effectum*. Verum de hoc dispi- ciat ipse lector. Bentleius maluit *nil agentis*, puto quod non haberet *exiguum* pro Participio, uti ego.

Q 2

Q. HO.

Q. HORATII FLACCI

CARMEN SÆCULARE,

Pro incolumitate Imperii.

Cum Sæculares ludos Augustus celebraret secundum ritum prisca Religionis a virginibus puerisque prætextatis in Capitolio cantum est. Vet. Schol.

Metrum Sapphicum.

PHOEBE, sylvarumque ^a potens Diana,
 Lucidum cœli decus, O colendi
 Semper & culti, date quæ precamur
^b Tempore prisco;
^c Quo ^d Sibyllini monuere versus,
 Virgines ^e lætas, puerosque ^f castos,
^g Diis, quibus septem placuere colles,
 Dicere carmen.
^h Alme Sol, curru nitido diem qui
 Promis & celas, ⁱ aliusque & idem
 Nasceris; possis nihil urbe Roma
^k Visere majus.
 Rite maturos ^laperire partus

^a Potens; h. e. Domina. Stephanus.

^b Omnes Libri habebant *tempore sacro*, nos tamen ex Vet. Schol. reposuimus *prisco*: *Tempora ἀπλῶς* dicuntur *Festa* etiam Ovidio in Fastis. Bentleio placuit *sacro*, ex interpretamento. Glossis maxime deletatur Bentleius.

^c Nonnulli Codices pro *quo* corrupte legunt *quod*.

^d Vide de hac re Sibyllinos versus apud Zosimum.

^e *Lætum* dicimus quod præcipuum est in suo genere.

^f Castos dicit patrimonios & matrimoniales, parentum scilicet funere non funestatos. Veteres enim mortem Apollinis atque Dianæ iratis sagittis tribuebant.

^g *Diis quibus*; Sæcularibus ludis diis omnibus peragebant sacra.

^h *Alme*; h. e. Venerande, Sancte.

ⁱ *Alius* ex opinione imperiti vulgi. Bene *Visere* quia sol quotidie eadem loca revisit.

^l *Aperire* modo pro *detegere* & *nudare* posuit.

CARMEN SÆCULARE.

229

Lenis ^m Ilithuia, tuere matres;
Sive tu Lucina ⁿ probas vocari,
Seu ^o Genitalis.

15

Diva, producas subolem, patrumque
Prosperes decreta ^p super jugandis
Fæminis, prolisque novæ feraci

Lege ^q marita:

20

Certus ^r undenos decies per annos
Orbis ^s ut cantus referat que ludos,
Ter die claro, totiesque grata
Nocte frequentes.

Vosque veraces cecinisse ^t Parcæ,
Quod semel dictum est, ^u stabilisque rerum
Terminus ^x servet; bona jam peractis
Jungite ^y fata.

25

Fertilis frugum pecorisque tellus

^m Græcis Εἰλειθυα & Ἐλδθυα, Lucina, *Mythico nomine* (ut ait Vet. Schol.) quod ea scilicet faciat ut partus in lucem veniat.

ⁿ Probas vocari; Veteres omnia deorum nomina & Epitheta in Hymnis recitabant, quod nescirent quod maxime probarent.

^o Genitalem vocavit Dianam, quam & Lunam intelligi voluit, quia ut calore Solis auvantur semina, ita Luna humore nuyriuntur; penes ipsam enim & corporum omnium ratio esse dicitur & potestas. Vet. Schol. Nollem eruditissimum Bentleium de sola conjectura reposuisse Genetyllis, cum possit Genetyllis Latine reddi ab Horatio satis idonee Genitalis: quin & Scholiastes hæc firmat. Sed ille vulgaria temnit.

^p Super jugandis; Legem Juliam dicit de Maritandis Ordinibus. Cum enim bello civili prope octoginta armatorum millia interiissent, ne deficeret populus Augustus legem Juliam augendæ proli instituit.

^q Marita, pro maritali, vox antiqua & Plautina, ut adnotavit Vet. Schol.

^r Undenos decies; Sæcularis Carminis duplex devotio esse consueverat: aut enim pro sedanda aut vitanda pestilentia; aut pro certo & constituto numero annorum; Cen-

tesimo enim decimo anno in Capitolio a pueris & puellis impuberibus cantabatur. Vet. Schol. Ter novem nobiles pueri, totidemque puellæ tribus diebus & noctibus sex distinctis choris Solis & Lunæ laudes recitabant.

^s Pro & cantus referatque ludos; ita reponendum duxi juxta Vet. Schol. ut cantus referat que ludos: neque enim que semper Encliticum est; & pessime nonnulli ut denos pro undenos.

^t Parcæ furva agna mactabantur. Man- cinellus. Et parcæ quasi Iligeæ furvæ.

^u Stabilis nunc posuit pro stabilitor. Tu populos urbesque & regna ingentia finis. Ovidius de deo Termino.

^x Omnes Torrentii MSS. & quinque Cruquii, cum Vet. Schol. legerunt servet pro servat. Syllepsis est, ex verbo enim Singularis numeri servet, Pluralis nascitur servate, (ita enim legendum est in Vet. Schol. pro servant, ut ex codice suo monstravit Cruquius.) Rogat enim Parcæ, ut & ipsæ & Terminus servant quod dictum est semel. Crediderim & Terminum fuisse Paredrum, sive assessorem Parcarum in hoc sacro. Metri causa usus est Enallage personæ in Terminus servet.

^y Fata Parcarum sunt decreta. Concordes stabili fatorum numine Parcæ, Virg.

* Spicea donet Cererem corona :
Nutriant foetus & * aquæ, salubres
Et ^b Jovis auræ.

30

* Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo :
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas :

35

Roma si ^d vestrum est opus, Iliæque
Littus * Etruscum tenere turmæ,
Jussa pars mutare Lares & urbem
Sospite cursu ;

40

Cui per ardentem ^f sine fraude Trojam,
† Castus Æneas patriæ superstes,
Liberum munivit iter, ^h daturus
Plura ⁱ relictis :

Dii probos mores ^k docili juventæ,
Dii senectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque prolem-
que, ^l & decus omne.

45

* Rustici Cererem spicea corona donare consueverant. *Flava Ceres, tibi sit vestro de rure corona Spicea.* Tibullus, cit. ante Stephano.

* Posui subdistinctionem post *aqua*, quod salubres ad *aura* magis pertinere crediderim, quasi diceret *aqua Jovis* & salubres *aura Jovis*: nam & siccitatem, & pestilentem aerem deprecatur.

^b Divipotes, qui & Samothracum Cabiri, *caelum* erant & *terra*; major Jupiter scilicet, & major Juno; ut ostendit Varro. Sol minor erat Jupiter, sive Liber; & Luna minor Juno, sive Libera. Græcis *Κρόνος* & *Κόρη*.

* Condito mitis telo; Hic sensus secundum *avornum* opinionem conceptus est qui Apollinem pestilentem deum putant esse. Vet. Schol. Eadem enim interitus causa quæ & ortus. Huc spectat & verus dictum, *Quævis anima ab Apolline* & ad Apollinem. Atque hinc Apollo Poetis *ἑρμῆος* & *ἀγλαῖας* appellatur.

^d Vestrum opus; h. e. ædificium: in animo erant Trojani muri ab Apolline conditi; hoc autem loco Lycias

& Delias sortes significat, quarum monitu Æneas Italiam petiit, ut vel sequentia demonstrant.

* Etruscum dixit a mari Hetrusco: & Coritus Dardani patria erat in Hetruria.

^f Sine fraude, eleganti Dilogia. Et sine damno, & sine dolo; ut dilueret veterem Æneæ prodictionis famam: sic & Servius olim censebat.

^g Castus pro religioso. Vet. Schol. Castus enim qui caret macula, vel labe: siquidem idem castus quod cassus & castus.

^h Daturus; h. e. ostensurus, vel præsentaturus.

ⁱ Relictis pro amissis, per Chariensismum.

^k Benteleus magis probat alteram Lectionem per Genitivos *docilis juvenia* & *senectutis placida*; quod minus concinnum videtur. Movit illum credo Poeticum *Αρσίδεος* ante *Romula genti*.

^l Ex decus omne; magnifico compendio vocem tollit.

CARMEN SÆCULARE. 231

^m Quæque vos bubus • veneratur • albis
 Clarus Anchisæ Venerisque sanguis, 50
 Impetret, p bellante prior jacentem
 Lenis in hostem.

Jam mari terraque manus potentes
¹ Medus Albanasque timet ² secures:
 Jam Scythæ ³ responsa petunt, superbi 55
 Nuper, & Indi.

Jam ⁴ Fides, & Pax, & Honor, Pudorque
 Friscus, & ⁵ neglecta redire Virtus
⁶ Audet; apparetque beata pleno
⁷ Copia cornu. 60

Augur & fulgente decorus arcu
 Phœbus, acceptusque ⁸ novem Camœnis,
 Qui salutari levat arte fessos

Corporis artus,
 Si Palatinas videt æquus ⁹ aras, 65
 Remque Romanam, Latiumque felix,
 Alterum in ¹⁰ lustrum, meliusque semper,
¹¹ Prorogat ævum.

^m Plerique Torrentii Cruquique co-
 dices pro *quique* & *imperi* legerunt *qua-*
que & *impetret*, cui quidem lectioni suf-
 fragatur Cruquianus Scholiastes; duo
 etiam Lambini libri pro *bubus* habe-
 bant *bubus* ut supra.

ⁿ *Qui multa deos venerati sunt.* Cice-
 ro, citante Torrentio.

^o Notum est albas hostias diis supe-
 ris immolari consuevisse, ut nigras in-
 feris.

^p *Bellante prior*; h. e. postquam bello
 superior evasisset, contentus victoria,
 temperavit viribus neque in jacentem
 sæviebat; & per hoc diis erat com-
 mendatior.

¹ *Medus & Albanas* pro *Parthus &*
Romanas; nam vetusta nomina in car-
 mine magis splendent.

² *Secures* modo pro fasces posuit.

³ *Deoram erant responsa.* Sic & Vir-
 gilius protulit: *Hic mihi responsum pri-*
mus dedit ille petenti.

⁴ *Fides, Pax, Honor, Pudor & Virtus,*

ferreo sæculo una cum Astrea in cœ-
 lum avolaverant.

⁵ *Neglecta*, per Charientismum dixit
 pro *contempta*.

⁶ *Audet*; h. e. *Nil jam dubitat.* Vet.
 Schol.

⁷ *Copia* eadem quæ & *Fausstas* & *Fé-*
licitas appellatur, quæ in nummis com-
 parat.

⁸ *Novem Camæna* chorus sunt Apol-
 linis, adeoque illius Pædææ.

⁹ Plurimi MSS. legerunt *aras* pro *ar-*
ces cum Vet. Schol. quod & nos præ-
 tulimus. Vult significare templum A-
 pollini ab Augusto in monte Palatino
 dedicatum. Bentleius prætulit *arces*,
 quod minus videtur.

¹⁰ *Lustrum* jam pro sæculo ponitur:
 erant & in ludis sæcularibus lustratio-
 nes.

¹¹ *Prorogat*; dilatat, differat, & est tem-
 pus pro tempore; prorogabit. Vet. Schol.
 Bentleius posuit *prorogat*, inviro Vet.
 Scholiaste.

Quæque Aventinum tenet Algidumque,

^d Quindecim Diana preces virorum

70

^e Curat, & votis puerorum amicas

Adplicat aures.

^f Hæc Jovem sentire, deosque cunctos,

Spem bonam certamque domum reporto,

^g Doctus & Phœbi chorus & Dianæ

75

Dicere laudes.

^a Postquam consules e plebe creati sunt pro duumviris quindecimviri sacris procurandis creati sunt. Torrentius.

^c Quatuor Cruquii MSS. cum antiquis Scholiastis legerunt curat & applicat pro curet & applicet, subintellecto scilicet si doro τῷ κοινῷ, & prorogat arum in alterum lustrum, ut supra. Atque hoc

vehementer probō.

^b Non destiterunt a canendo & saltando donec aliquod vel boni, vel mali ominis carminibus suis eliciissent; uti neque veneficæ, in sacris suis, Jovem autem dicit ob Capitolium in quocanebant.

P R E.

PRÆFATIO

A D

SATYRAS.

SATIS notum est Eruditis Poeticam atque Choreas Liberi Patris Choro deberi: Nam Ascripsit Liber Faunis Satyrisque Poetas, ut vel ipse ait Horatius. Immolato enim birco huic Deo, ob piacularem demorsæ vitis injuriam, temulentus rusticorum Chorus Τεγυῳδῖαν (quasi tu dicas Hircinum Cantum,) Jocularia scilicet, Opprobria, & Fescennina Carmina Satyrorum habitu decantabant. Instituto vero postea a Thespide Dramate, Chorus iste inter Scenas, quo moraretur populum; sub nova Exodiorum appellatione Satyrica sua saltando cantabat, Cum vero tandem de licentia ista vetus Comœdia nasceretur, atque hæc iterum Macedonum jussu conticuisset, ex ejus interitu Romana Satyra initium cepit; quam Lucilium primum hexametris tentasse constat. Verum tamen sciendum (inquit Vetus Interpres) quia Satyrum Carmen a primo omnium Lucilio repertum est. Horatii autem Satyra inter Lucilii est & Juvenalis; nam & asperitatem habet quam Lucilius, & suavitatem quam Juvenalis. Denique nisi Juvenalis scripisset isto nemo esset melior. Quod ad nomen attinet, fuere etiam olim nonnulli, qui Satyram a Satyra Bacchi Cererisque lance, omnigenarum frugum primitiis referta, nominatam existimabant; quod & Vetus Interpres monuit, & Christophorus Landinus, vir non ineruditus, ante Casaubonum superiore sæculo

PRÆFATIO AD SATYRAS.

seculo luculenter tractavit. Verum neque Scholiasten ipsum his fidem habuisse constat ex his quæ in Artem Poeticam conscripsit: ibi enim significat eam dictam a Satyris, & natam a Tragædiis. Quin & ipsa Lanx Satyra Satyris nomen suum debet; neque recte sentit Casaubonus dicendum fore ex Analogia Satyricam magis quam Satyram; cum & Vetus Scholiastes, Iudice Henrico Stephano, non ineptus autor Latinitatis, & Satyrum Opus & Satyrum Carmen dicat. Denique quod attinet ad Titulos Sermorum & Epistolarum, eadem eruditissima Scholia rem omnem paucis absolvere. Quamvis hoc opus (inquiunt illa) Satyrum esse Horatius ipse profiteatur cum ait; Sunt quibus in Satyra videar nimis acer, & ultra Legem tendere opus; tamen proprios titulos voluit eis accommodari, Primos Libros Sermorum, Posteriores Epistolarum scribens. Quibus patet & Epistolas olim pro Satyris fuisse habitas. Sermones autem nominavit ob remissionem stylum & pene Comicum atque Civilem: atque hoc ut obviam iret obrectatoribus & malignis; & ut ne videretur se gerere pro Poeta.

Advertendus est Lector, nos Porphyryonis admonitu adductos duo puncta dignoscendis Personis in Satyris a Veteribus adhibita, Recentiorum vero negligentia hætenus omissa, tandem in sedem suam reposuisse; quin & Eclogarum Lemmata tam in Satyris quam in Odis, quo melius instituto nostro convenirent, nova fecisse omnia.

Q. HORA.

Q. HORATII FLACCI

SERMONUM

LIBER PRIMUS.

SATYRA I.

In Avaros.

QUI fit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi sortem
 seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
 Contentus vivat? laudet diversa sequentes?
 O! fortunati mercatores, & gravis annis
 Miles ait, multo jam fractus membra labore.
 Contra mercator, navim jactantibus austris,
 Militia est potior: quid enim? concurritur: horæ
 Momento cita mors venit, aut victoria læta.
 Agricolam laudat juris legumque peritus,

^a Qui circumflexe pronuntiandum. Vet. Schol.

^b Sen Ratio; Signare dixit, Ratio deditur, Fors objecerit: aut Ratione inimus propositum vita, aut Fortuna. Vet. Schol.

^c Torrentii Codices legerunt Fors quod magis figuratum est quam Sors, nec Vet. Schol. abludit.

^d Laudet ad Emphasin posuit invidiz.

^e Diversa, h. e. studia. Vet. Schol. Cruq.

^f Sequentes, ἀκολουθῶντες sive prosequentes.

^g Gravis, h. e. onustus, & per hoc tardus & segnis,

^h Fractus, h. e. fatigatus, inutilis & plane victus.

ⁱ Quid enim? Quasi interpellante affectu hoc dixit, & est etiam consuetudinis nostræ. Vet. Schol. Quare non? & est Comicum. Alter Schol.

^k Cita mors cum Torrentio & Vet. Schol. reposuimus, pro aut cita mors. Et bene cita cum ante posuerit jactantibus, quasi diu navim jactantibus, ut ait Vet. Schol. Bentleius tamen auctoritate sui genii mavult aut cita mors: Sed quid mea?

^l Juris legumque; Lex est ars juris, prodente Budzo.

Sub

Sub galli cantum ^m consultor ubi ostia pulsat.
 Ille datis ⁿ vadibus qui rure extractus in urbem est,
 Solos felices viventes ^o clamat in urbe.
 P Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
 Delassare valent ^q Fabium : ne te morer, audi
 R Quo rem ^s deducam : siquis deus, En ego, dicat,
 Jam faciam quod vultis : eris tu, qui modo miles,
 Mercator : tu, ^t consultus modo rusticus : hinc vos,
 Vos hinc ^u mutatis discedite partibus : eja,
 Quid statis ? ^x nolint ; atqui licet esse beatis.
 Quid ^y causæ est, merito quin illis Jupiter ambas
 Iratus ^z buccas inflet ? neque se fore posthac
 Tam ^a facilem dicat, votis ut præbeat aurem ?
 Præterea, ne sic, ut qui ^b Jocularia, ridens
 c Percurram ; quanquam ridentem dicere verum
 Quid vetat ? ut pueris ^d olim dant ^e crustula blandi
 Doctores, elementa velint ut dicere prima.
 Sed tamen amoto quæramus seria ludo :
 Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 Perfidus hic caupo, miles, nautæque per omne

10

15

20

25

^m Consultus est qui docet, consultor qui discit. Vet. Schol.

ⁿ Vas in re capitali est, Pras in re civili, ut bene Cruquius ex Aufonio. Abutitur tamen hac voce Horatius.

^o Clamat ; Rustici morem exprimit, et asseverationem significat, ut doctæ Landinus.

^p Cætera de genere hoc ; Hemistichium Lucretianum. Lambinus.

^q Fabius Maximus Narbonensis, equestri loco natus, Pompeianas partes secutus, aliquos Libros ad Stoicam disciplinam pertinentes conscripsit. Vet. Schol. Bellis hominibus gratificari vult Horatius, dum durum & provinciale Stoicum deridet, veretur enim ne & ipse exagitando divitias nimium videatur Cynicus.

^r Quo, h. e. quam brevi compendio ad propositum properem.

^s Deducam, in breve cogam, vel depositum ducam.

^t Consultus modo rusticus ; Eleganter affectata ambiguitas. Vet. Schol.

^u Mutatis partibus ; veluti de scena loquitur. Quid enim vita nisi mimus ?

^z Omnes Lambini Codices legerunt nolint, quod magis comicum & morale est quam nolunt.

^y Causa, h. e. pretextus.

^z Buccas inflet, Græcis Proverbiali forma dicitur ὀφθαλμοὺς ἀνακαταίρειν & γράβειν, de his qui immaniter vilipendunt quibus irascuntur.

^a Facilem parcendo dixit, cum stolidum veller.

^b Jocularia, rustica dicit Exodia, vel fabulæ Atellanæ. De quibus vide Liv. Lib. VII.

^c Percurram ; Metaphora a campo, vel circo ; h. e. decurram ad metam usque.

^d Olim, h. e. aliquando ; nam modo Indefinitum est.

^e Crustula & Lucilius dixit ; Gustavi crustula solus. Vet. Schol. Eadem erant crustula quæ & placentæ. Chrest. tunc. Nos colaphum incutimus lambentibus crustula servo, Juvenal.

Audaces

Audaces mare qui ^f currunt, ^g hac mente laborem
 Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
 Aiunt, cum sibi sint ^a congesta cibaria : sicut
ⁱ Parvula (^k nam exemplo est) magni formica laboris
 Ore trahit quodcunque potest atque addit acervo,
 Quem struit, ^l haud ignara ac non incauta futuri;
 Quæ, simul ^m inversum contristat Aquarius annum,
 Non usquam prorepat, & illis utitur ante
 Quæsitis ⁿ sapiens : ^o cum te neque fervidus æstus
^p Dimoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum;
 Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter.
 Quid juvat immensum te argenti pondus & auri
 Furtim ^q defossa timidum ^r deponere terra ? :
 Quod si ^s comminuas, vilem redigatur ad assen. :
 At ni id sit, ^t quid habet pulchri constructus acervus ?
 Millia frumenti tua triverit area centum,
 Non tuus hoc capiet venter plus ^u quam meus : ut si
^x Reticulum panis ^y venales inter onusto
 Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
 Qui nil portarit. Vel dic, quid referat ^z intra
 Naturæ fines viventi, jugera centum, an

30

35

40

45

50

^f *Proprie currunt; ut, Vastumque cava trabe currimus aquor.* Vet. Schol.

^g *Hac mente, hoc consilio, hoc proposito.* Vet. Schol.

^a *Congesta cibaria; ac si jam de formica ageretur.*

ⁱ *Arbitrari Parvula est magni.* Vet. Schol.

^k *Nam exemplo est; excusat humile exemplum a materia, & consuetudine rustica: posuit enim est pro esse solet.*

^l *Haud ignara; Comice gravis est in levi materia, & rusticum deridet acumen.*

^m *Scite inversum, ac si videri vellet hyemem ex inversa Aquarii urna defusam.*

ⁿ *Tres Torrentii Codices cum quinque Lambini & Vet. Schol. Legerunt sapiens pro patiens, quod longe melius videtur; exprobrat enim avaro stultitiam.*

^o *Cum te; Insurgit in avaram hominem,*

Vet. Schol. Crug.

^p *Hoc equidem mallem quam Bentleii Demoveat.*

^q *Quod in terra defoditur proprie thesaurus appellatur.*

^r *Deponitur & fidei commissum, & quod servandum traditur.*

^s *Comminuas; maxime cavent avari ne quid de rotunda summa decedat.*

^t *Quid pulchri? Ti Kazór;*

^u *In duobus Libris Bentleius scribit reperiri ac meus pro quam meus, quod ut usitatus eo magis illi placuit.*

^x *Reticulum rete est, quo in urbe panis portari solet.* Vet. Schol. *Æsopi panarium tangit, ut vult Torrentius; & ridicule avorum bajulo & mancipio comparat.*

^y *Venales; servos.* Vet. Schol.

^z *Intra natura fines: egregie Seneca, Si ad naturam vires nunquam eris pauper; si ad opiniones nunquam eris dives.*

Mille aret? : At suave est ex magno tollere acervo. :
 Dum ex parvo nobis tantundem ^a haurire ^b relinquo,
 Cur tua plus ^c laudes. ^d cumeris granaria nostris?
 Ut tibi si sit opus ^e liquidi non amplius ^f urna,
 Vel cyatho, & dicas; Magno de flumine ^g mallet,
 Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere. Eo fit,
 Plenior ut siquos delectet copia ^h iusto
 Cum ripa simul avulsos ferat ⁱ Aufidus ^k acer:
 At qui tantuli ^l eget ^m quanto est opus, is neque limo.
 Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
 At ⁿ bona pars hominum ^o decepta cupidine falso,
 Nil satis est, inquit; ^p quia tanti, quantum habeas, sis.
 Quid facias illi? ^r jubeas miserum ^s esse; libenter
 Quatinus ^t id facit: ut quidam ^u memoratur Athenis
 Sordidus ac dives, populi contemnere ^x voces

55

60

65

^a Haurire; jam animo conceperat Aufidum.

^b Relinquo, concedas. Vet. Schol. Comicum & morale verbum.

^c Laudes, mireris.

^d Cumer, vel cumerum vas erat forma doli, sive cadi, vimineum, palmeum, sparteum, vel etiam testaceum, acuminato cooperulo cameratum, unde & nomen suum accepisse videtur. Erat autem diversi generis. Cumeram dicimus vas ingens vimineum in quo frumenta reconduntur: & vasa stiliia similia doliis & vasa minora quae capiunt quinque sive sex medios, quae lingua Sabinorum Trimodia dicuntur. Vet. Schol. Punica & Syra vox מִשְׁכָּה a Graeco Κῆρυξ est: atque hinc Latinis Cumer, vel Cumerum.

^e Liquidi, aqua, more Graeco. Vet. Schol. Cruq. Τῦν.

^f Notum est urnam & cyathum nomina esse mensurarum.

^g Quinque Lambini MSS. legerunt malim pro mallet; ego tamen nihil muto. Bentleio placuit malim; quid inde?

^h Iustum dicitur, sumpta Metaphora a statera, cum nihil vel superest, vel deest.

ⁱ Credo enim de Apulo aliquo, vel Calabro cogitasse, qui se puero tali

modo perierat.

^k Acer, Ὠρεῖς, Graeco more.

^l Ostendit se egere qui cupit.

^m Bentleius reposuit quantum est opus, verum ex ingenio suo, non meo.

ⁿ Bona nunc pro magna dictum, ut saepe Ennius & alii veteres. Vet. Schol.

^o Decepta, allecta; proprie decipiuntur volucres ab aucupibus.

^p Ex Lucilio tractum; sic enim ille: Quantum habeas, tanti ipse sis, tantique habearis. Quanto melius Juvenalis! Quantum quisque sua nummorum servat in arca, Tantum habet & fidei. Sententiam origine Eupideam ostendit Erasmus.

^q Quid facias illi? Pro conclamato relinquendum censeo.

^r Jubeas miserum esse; dicitur formam valedicendi insulso capitoni.

^s Esse modo pro manere posuit; & vehementer probo Torrentii distinctionem inter esse & libenter.

^t Id facit. h. e. miser est: Morali-ter & comice.

^u Incertum ex qua Comœdia hæc hauserit. Vetus Scholiastes auctor est eum Timonem dicere Μισάνθρωπον Atheniensem, de quo vide lepidissimum Luciani Dialogum huc spectantem.

^x Voces; quia solebat populus ingressis Theatrum bene meritis plaudere, malos ex-

Sic

Sic solitus; Populus me sibilat, at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos ⁊ contemplor in arca.
⁂ Tantalus a labris sitiens fugientia captat
Flumina: quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur: ⁂ congeſtis undique ſaccis
Indormis ^b inhians, & ^c tanquam parcere ſacris
Cogeris, aut piſtis tanquam gaudere tabellis.
^d Neſcis quo valeat nummus? quem præbeat uſum?
^e Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
^f Queis ^g humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu ^h exanimem, nocteſque dieſque
Formidare ⁱ malos fures, incendia, ſervos,
Ne te ^k compilent fugientes: hoc iuvat? ^l horum
Semper ego optârim pauperrimus eſſe bonorum.
^m At ſi condoluit ⁿ tentatum frigore corpus,
Aut alius caſus lecto te ^o afflixit: habes qui
^p Affideat, fomenta paret, medicum roget ut te
^q Suſcitet, ac ^r reddat natis chariſque propinquis?

70

75

80

sibilare. Vet. Schol. Imo & vocibus infremere.

[⁂] *Contemplor; confidero. Vet. Schol.*

[⁂] *Tantalus a labris; Commendandum eſt hoc pronuntiatione. Vet. Schol. Quo ſcilicet moveri poſſit ſequens riſus.*

[⁂] *Mirus Iconiſmus vigilis huius Draconis.*

^b *Inhians; ſollicitudine & metu deſixus & attonitus: eſt etiam Oxymorum in Indormis inhians; nam vigilant ſimilior erat etiam ubi dormiebat.*

^c *Tanquam parcere ſacris; Hyperbaton eſt, & Proverbialis Elocutio.*

^d *Neſcis; Interrogando graviter corripit & exagitat inſenſatum.*

^e *Panis ematur; iſta ex Menandro deſumpta ſunt, cujus iſta ſunt verba apud Stobzum. ut olim monebat Cruquius; Τ' αἰγυρίων ἢ μετρίων σοι φαίνεται, Οὐ γὰρ ἀναſταίνω καὶ ἡμέραν μόνον τιμῶν παραχαίνω δυνάτων, ἀλλ' αἰσίων, ὅπως, ἡλας μετρίων δ' ἄλλα τινός.*

^f *Queis humana; balnea dicunt uſumque mulieris, & alia huiusmodi. Vet. Schol. Menandri verecundiam, imitatus eſt, idem enim apud illum eſt, μετρίων*

^{δ'} *ἄλλα τινός.*

^g *Vox humana excuſationem continet ineptiarum atque libidinis.*

^h *Exanimis mortuo proximus videtur.*

ⁱ *Malus, Græcis πονηρός, callidus eſt ad malefaciendum: bonum Epitheton.*

^k *Compilent, expolient. Vet. Schol. Compilare eſt cogere in unum & condere, ex quo ſurſi. Feſtus. A Græco πλύνω, quod eſt ſtipare.*

^l *Horum comice pro talium.*

^m *At; h. e. quinimo, vel imo etiam.*

ⁿ *Tentatum frigore; aut aut aqua vexatum. Vet. Schol. Tentatur quod undique contrectatur, & per hoc vexatur.*

^o *Efficacior vox afflixi quam affixit: atque hanc lectionem & Lambini & Cruquii Codices tuentur, & probavit Stephanus; Scholiaſtz ſilent. Stat tamen Bentleius pro affixit.*

^p *Affideat, h. e. juxta te ſedeat, & vigilando tecum pernoſcet.*

^q *Suſcitet, i. e. ſanum faciat. Vet. Schol.*

^r *Reddat natis; ſuavi Sarcaſmo hæc proferuntur.*

Non

Non uxor saluum te vult, non filius: omnes

Vicini oderunt, noti, ^s pueri atque puellæ.

85

Miraris, cum tu argento ⁊ post omnia ponas,

Si nemo præstet quem non merearis amorem?

^u Atqui cognatos, ^x nullo natura labore

¶ Quos tibi dat, retinere velis fervareque amicos:

* Infelix operam perdas * ut si quis aellum

99

In campo doceat parentem currere frænis.

Denique sit finis quærendi; ^b quoque habeas plus.

c Pauperiem metuas minus, & finire laborem

Incipias, parto ^dquod avebas, ^e ne facias quod

f Humidius quidam (non longa est fabula) g dives

95

Ut metiretur nummos; ita sordidus ut se

Non unquam servo melius vestiret; ad usque

^b Supremum tempus, ne se penuria victus

i Opprimeret, metuebat : at hunc ^k liberta securi

Divisit medium, ^l fortissima ^m Tyndaridarum. :

100

* Ut neminem prætermittat etiam
pueros & puellas de trivio arcessit.

Post omnia penas, Tmesis Figura. Vet.
Schol.

^u *Atqui velis*, h. e. imo etiam si coneris. Sic enim reponendum duxi pro *Atq;*, cum in novem Torrentii Libris esset *An qui*. Prætulit Bentleius *An si*.

^x *Nulla labore; hos enim non adeo
neceffe fuerat officiis demereri.*

⁹ *Quos tibi dat; supple amicos: nam Zeugma est a posteriore.*

* *Infelix est cui nihil succedit.*

* *Ut si quis asellum; Proverbiale Schema est docere asinum currere. Vet. Schol. Cruq. "Ovo eis eussioy. Campus autem dicit Martium, vel quodvis stadium.*

^b Nescio cur Bentleius reposuit *cum-*
que pro *quoque*, nulla de causa.

^c *Pauperiem metuas minus; cujus contrarium a te factum video.*

^a *Quod auebas; i. e. Quantum avidus fueras querere. Vet. Schol. Nam comice quod dicitur pro quantum.*

* *Pro Nec facias omnes fere manu exarati Codices, cum antiquo Grammatico Solipatro Charisio, legerunt ne facias, quod longe melius mecum pu-*

tat Cruquius.

'Mira Lectio[n]um varietas, *Vuidius*, *Vbidius*, *Fufidius*, *Vividius*, *Vinidius*, *Vmidius*, *Vimidius*, *Ummidius*, *Umidius*, & apud Charifum *Numidius*, pro quo legendum cenfeo *Humidius*; nam & Lambinus probavit *Umidius*, quæ optima Codicum Lectio: erat etiam & gens *Umidia*, ut offendit Dacerius. Pro *Humidius* quidam Beartleius satis ridicule refcripfit *Ummidius* qui tam.

⁸ *Dives ut metiretur nummos; Medius*
τ' ἀγύρεον δόματαίγειν instar Proverbi
 erat, ut Ludovicus Desprez adnotavit
 ex Suida.

^b Eleganti Euphemismo diem mortis *supremum tempus* nominavit.

¹ Incauti ex improvise opprimantur.

^k Constat ex mentione Tyndaridum libertam istam fuisse ei uxorem; quod & Lambino visum est.

¹ *Feritissima*, tanquam plaudent libertz ob forte facinus.

^m *Tyndaridarum* modo a Nominativo
Tyndarida, ut ab Erasmo præceptore
 suo didicerat olim Glareanus. *Cly-*
temnestra Agamemnonis maritum secuti
percutit. Vet. Schol.

Quid

Quid mī igitur suades? ut vivam ^a Nævius? aut sic

° Ut Nomentanus? : P Pergis pugnancia secum

q Frontibus adversis componere: non ego, avarum

Cum veto te fieri, ^r vappam jubeo ac ^s nebulonem.

^t Est inter Tanaim quiddam focerumque Biselli.

105

^u Est modus ^x in rebus; sunt certi denique fines,

Quos ultra citraque nequit consistere ^y rectum.

Illuc, unde abii, redeo: ^z nemo ut avarus

Se probet? ^a at potius laudet diversa sequentes?

Quodque aliena capella ^b gerat dissentius uber,

110

Tabescat? neque se majori pauperiorum

Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?

^a Cum *Nævius* sit omnium Codicum, frustra sunt qui ex conjectura repunt *Manius* qui non erat hujus sæculi. Vet. Schol. corrupte *Mævius*: erant hi duo diversi in luxuria. Bentleius stat pro *Manius*, levi de causa, vel nulla omnino.

[°] Ut *Nomentanus*; *L. Cassius Nomentanus* adeo sine respectu bonorum suorum prodigus, ut *sestertium septuagies gula ac libidini impenderet*: hujus cocum nomine *Damam P. Sallustius Crispus Historiarum Scriptor* fertur centenis milibus aris conductum habuisse. Vet. Schol.

^p Pergis componere, h. e. an compositurus es? Nam *pergere* est ad opus properare, seu recta procedere.

^q Frontibus adversis; uti arietes pugnant.

^r *Vappam* *Nævium* dicit, quem Sat. 2. Lib. II. *Simplicem* appellat, hoc est, ineptum; quod infano sumptu stolidas sequeretur delicias. Nos hujusmodi homunciones *fops* dicimus; an & hoc a *Vappa* quærant alii.

^s *Donatus nebulonem* deducit a *νέβη* & *βέλη*, quod nullum habeat animi sui consilium. *Nebulones* nihil habent pensī quid profundant. *Nebulonem* autem dicit *Nomentanum*. Vernacula nostra *Rakes* dicuntur, qui ex tempore vivunt.

^t Est inter *Tanaim*; Summissee hoc ex *Proverbiis Græco*, sub *Nominibus* relatum est; illi enim ita dicunt: Quid tamen in *Latino sermone usurpari* scimus. Vet. Schol. Dicit se in eo libro quem de *Nomi-*

nibus *Horatianis* conscripserat, plura de hac re dixisse. Vide an tali modo concipi potuerit hoc *Proverbium*, *Δυσχεύει το Ταναΐς ὁ Βισέλλης ἰκνοφς*. Non enim dubitavi pro *Vselli* reponere *Biselli*, cum *Græcum* sit *Proverbium*, & *Lambinus* in nonnullis Codicibus repererit *Biselli* (etsi pro comperto habuerim fuisse *Romanis* & *Gentem Viselliam*, quæ forte causa erroris fuit.) *Biselli* hujus focero (quisquis is tandem fuerit) immanis erat hœtnia, & e diverso *Tanai Spadoni* omnino nihil, nam demetebantur ei omnia, ut a Vet. Schol. monemur. Quis credat vel *Mæcenati*, vel *Planco libertum* fuisse e *Græco Proverbio*? Apud *Veterem Scholiastem* *zra* commiscetur *lupinis*, ut norunt eruditi.

^u Est modus; *Græcum* est, *Τὸ μέτρον ἄριστον*. Sic. & Vet. Schol.

^x In rebus; h. e. in omnibus rebus. Sic & *Perfius*; *Quantum est in rebus inane*!

^y Rectum in medio est; a statere ducta *Metaphora*.

^z Cum antiquissimo *Cruquii* Codice reposui *nemo ut avarus*; Est autem hac admirationis pronunciantis. Vet. Schol. *Grammaticastri* fecere *nemon*? quos *Bentleius* sequitur.

^a Legendum plane cum *Cruquii* Codice at pro ac.

^b Gerat dissentius uber; *Proverbia usus est quo & Ovidius*. Vicinamque potus grandius uber habet. Vet. Schol.

Sic festinanti semper locupletior obstat:

Ut cum ^c carceribus ^d missos rapit ^e ungula currus,

Instat equis auriga suos vincentibus, illum

115

^f Præteritum temnens extremos inter euntem.

Inde fit ut raro, qui se vixisse beatum

^g Dicat, & exacto contentus tempore ^h vitæ

Cedat, ⁱ uti conviva satur, reperire queamus.

Jam satis est: ne me ^k Crispini serinia ^l lippi

120

Compilasse putes, verbum non amplius addam.

^a Carceres, Græcis Κλέρα Septa sunt: Strabula erant Circi, unde & initium Curulis Decurionis fuerat. **THE STANDS.**

^b Missos, Missio vox Circi est.

^c Ungula pro equis τείρεσθαι σπυρδοχῆν dicitur. Vet. Schol.

^d Præteritum, modo Passive dicitur.

^e Dicat, h. e. fateatur, Comica loquela.

^f Si exacto tempore satis plenum crederem, assentirem Torrentio & Cruquio reponentibus *vita*, auctoritate quorundam Codicum. Bentleius tamen assentit, nam edidit *vira Cedat mi conviva satur*.

^g Uti conviva satur; Lucretii est: *Cur non ut plenus vita conviva recedis?* Hoc adnotavit Lambinus.

^h Suaviter commendat se Epicureis suggillando Stoicos. Crispinus iste (au-

tore Vetere Scholiaste) Poeta fuit qui *Sectam Stoicam Versibus scripsit* in tantum garrulis ut *Arcalogi* nomen ei haberet.

ⁱ Lippi perpetuum convivium assidue potantium. Lippi; *insulsi*. Vet. Schol. Cruq. *Hoc pueris monitus patres insundere lippos Cum videas*, Persius. Simulabat iste Curium, & Bacchanalia tamen vivebat. Mirandum unde Bentleio in mentem venerit *lippum* esse reponendum pro *lippi*, quo Horatius se ipsum, non Crispinum tangat. Quid? an magnum putavit Flaccus posse a se lippo compilari serinia Crispini? Ni hoc tamen esset dictum ab Horatio, & *salidus* esset & inhumani si tu Bentleium audis. Assidui potatores vulgari convicio *lippi* audiebant: atque horum in numero erat Philosophaster Crispinus.

SATYRA II.

In Maechos.

AMBUBAJARUM ^b collegia, ^c pharmacopolæ, Mendici, mimæ, ^d balatrones, hoc genus omne

^a Ambuba dicuntur mulieres tibicina lingua Syrorum. Vet. Schol. *Jampridem Syrus in Tiberim deflavit Orontes, Et linguam & mores & cum tibicinis chordas Obliquas, nec non gentilia sympana secum Advexit.* Juvenal. Syris מנבובא Ambuba tibia est.

^b Collegia proprie mercatorum sunt &

artificum; modo ridicule tibiciarum greges.

^c Pharmacopolas medicos dicit circumforaneos.

^d Balatrones perditos dicit nebulones per jocum a *Servilio* Balatrone cuius in secundo meminit, ut ait Vet. Schol.

Maestum

Mœstum ac sollicitum est ^a cantoris morte ^f Tigelli;
 Quippe ^g benignus erat: contra hic ne prodigus esse
 Dicatur metuens, inopi dare nolit ^h amico,
 Frigus quo duramque famem depellere possit.
 Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
 Præclaram ⁱ ingrata ^k stringat ^l malus ingluvie rem,
 Omnia ^m conductis coemens obsonia nummis;
 Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi,
 Respondet: Laudatur ab his, culpatur ab illis.
ⁿ Fufidius ^o vappæ famam timet ac nebulonis,
 Dives agris, dives positus in fœnore nummis;
^p Quinas hic capiti mercedes ^q exsecat; atque
 Quanto ^r perditior quisque est, tanto ^s acrius urguet:
^t Nomina sectatur, modo sumpta ^u veste virili,
 Sub patribus duris, ^x tironum. Maxime, quis non,
 Jupiter, exclamat, simulatque audit? : At in se
^y Pro quæstu sumptum facit. : Hic vix credere possis

5

10

15

^a Per invidiam Cantorem pro Musico ob-
 treclatorie dicit. Vet. Schol.

^f Marcus Tigellius Hermogenes, Musicus
 peritissimus & vocis eximia Cato Casari Di-
 laceri & post Cleopatra acceptissimus, Au-
 gustus quoque Casari amicissimus. Porro
 autem causam instellandi hominis non me-
 diocri ingenio habuit Horatius, quod car-
 mina ejus parum scite esse modulata dicebat,
 Vet. Schol. Quid mirum parum con-
 venisse veteri Aulico & Cesariano,
 cum novo & Pompeiano?

^g Benignus erat; sic enim illi dice-
 bant prodigum.

^h Amicus; sive cognatus, sive cliens
 is fuerat.

ⁱ Ingrata, nulli grata; ut belle Lan-
 dinus; h. e. illaudata, vel devota.

^k Stringat, h. e. tanquam uno mortu
 deglutiat; Metaphora a voraci aliqua
 volucri. Stringitur enim quod uno
 raptu devoratur.

^l Quod ob ditatatem abominamur
 exsecrando, malum dicimus: sic & ma-
 lum omen pro diro, & malam rem
 pro patibulo dicere consuevimus per
 Euphemismum.

^m Conducuntur quasi nummi, pro quibus
 merces solvitur. Vet. Schol.

ⁿ Hunc Enschium dixit Catullus at-

que Dion, ut adnotavit Dacerius.

^o Vappa nec vinum, nec acetum est.
 Vet. Schol. Superiori jam Saryra o-
 stendimus quid sit inter vappam & ne-
 bulonem.

^p Quinis centesimois funerar. Vet. Schol.

^q Exsecat capiti; h. e. de sorte deducit.
 Vet. Schol. Qui castrant animalia &
 exsecare & deducere dicuntur. Exsecat,
 graviter ladendo debitores, ut ait Vet.
 Schol.

^r Perditior, sumptibus insanius, &
 per hoc deploratior.

^s Acrius urguet; Gravioribus usuri
 onerat, Vet. Schol. Urgere enim de-
 primere & obruere est. Nunquam par-
 cie fœnerator; nullius miseretur.

^t Nomina sectatur; h. e. ut debitores
 faciat venatur. Debitores enim nomi-
 na dicebantur, postquam in codices
 relati sunt.

^u Veste virili; toga pura.

^x Qui deposita jam prætexa ad fo-
 rum deducebantur, tirones appella-
 bantur. Non licebat per Senatusconsulta
 tironibus funerari. Vet. Schol.

^y Pro quæstu sumptum facit; Largiter
 potitur censu, & bene procurat corpus suum.
 Vet. Schol.

R 2

Quam

Quam sibi non sit amicus : ita ut ^a pater ille, Terenti
 Fabula quem ^b miserum nato vixisse ^c fugato
 Inducit, non se pejus cruciaverit ^e atque hic.
 Si quis nunc quærat, Quo res hæc ^d pertinet ? Illuc ;
 Dum vitant ^e stulti vitia, in contraria currunt.
^f Malthinus ^g tunicis demissis ^h ambulat ; ⁱ est qui
 Inguen ad obscenum subductis usque ^k facetus :
^l Pastillos ^m Rufillus olet, ⁿ Gorgonius hircum :
 Nil medium est. Sunt qui nolint ^o tetigisse, nisi illas
^p Quarum subsuta talos tegat ^q instita veste :
 Contra alius nullam, nisi olente in fornice, ^r stantem.
 Quidam ^s notus homo cum exiret fornice ^t Macte

20

25

30

^a Pater ille Terenti : Menedemus
 Heautontimoroumenos.

^b Miser est qui cruciatur animi.

^c Fugato, h. e. in exilium acto.

^d Atque pro quam. Vet. Schol.

^e Pertinet, h. e. tendit : & tendo & te-
 nendo a Græco τείνω sunt.

^f Ex disciplina Stoica Stultos, h. e.
 insanos Philosophiæ dicit expertes.

^g Hoc rectius quam Bentleii Malchi-
 nus. Permissentur literæ & & in ve-
 teribus Membranis, cum sint fere nul-
 lo, vel admodum exiguo discrimine.

A Luciliano verbo maltha, quod pro
 molli positum est, Malthinum effinxit ;
 & Macenatem tangit teste Vet. Schol.
 Hunc etiam dicit Patereulus otio &
 mollitie ultra feminam fuisse. Omne Va-
 ser vitium videnti Flaccus amico Tangit,
 Persius. Est autem Maltha (prodente
 Vetere Theocriti Scholiaste) ἀργὴ
 ἀνδρῶν συνήθεια, & ἐν τῇ βίᾳ ἀσ-
 θένη. Alias νεοτρώγην ita dicitur,
 h. e. Pix cum cera mixta ; autore Paulo
 Diacono.

^h Tunicis demissis ; Cui laticlavi ius non
 erit, ita cingatur, ut tunica prioribus oris
 infra genua paulum, posterioribus ad medios
 poplites usque perveniant ; nam infra mu-
 lierum est, supra Centurionum, Quinti-
 lianus.

ⁱ Ambulat, h. e. foras prodit.

^k Sunt qui hunc volunt fuisse Agrip-
 pam Augusti generum.

^l Facetus, non verbis sed factis. Tor-
 rentius.

^m Pastilli diapasmata sunt, vel aridi o-
 dore ad exsicccandos sudores ; quod
 confirmat Vet. Schol. Cruq.

ⁿ Constat Rufillum istum atque Gor-
 gonium fuisse alicujus notæ, quod Sa-
 tyra quarta significet hunc versum sibi
 invidiam fecisse.

^o Bentleius ostendit frequentius scri-
 bi Gargonius in veteribus Inscriptio-
 nibus ; atque ita ille edidit in suo
 Horatio. Sed varietas ista satis fre-
 quens est in nominibus, operarum
 inscitia.

^p Proprie tetigisse, unde & instita vir-
 gines dicuntur. Vet. Schol.

^q Quarum subsuta ; Maternas signifi-
 cat : hæc enim stola utuntur ad imos pedes
 demissa, cujus imam partem ambit instita
 assuta. Vet. Schol.

^r Instita est tenuissima fasciola qua præ-
 texta dicitur, τὸ ἀνεριδίων. Vet. Schol.
 Duas institas ancilla protulit de sinu, altera-
 raque pedes nostros alligavit, altera manus.
 Petronius Arbiter, citante Cruquio.

^s Stantem, h. e. prostantem, per A-
 phæresin.

^t Notus homo, honestus & nobilis, Catone
 transeunte, quidam exiit de fornice, quem
 cum fugeret, laudavit & revocavit : postea
 cum frequentius eum exeuntem de eodem lu-
 panari vidisset, dixisse fertur, Adolescens,
 ego te laudavi tanquam hic interdum ve-
 nires, non tanquam hic habitares. Vet.
 Schol.

^u Suaviter Luciliano stylo Catonis
 Censorii verba protulit, Landibus se-

Virtute

Virtute esto, inquit * sententia dia Catonis:

Nam simulac venas inflavit * tetra libido,

† Huc juvenes † æquum est descendere; non alienas

* Permollere uxores. Nolim laudari, inquit,

Sic me, mirator cunni † Cupiennius * albi.

‡ Audire est * operæ pretium, procedere † recte

Qui mœchis non vultis, ut omni parte † laborent;

Utque illis multo † corrupta dolore voluptas,

Atque hæc rara † cadat dura inter sæpe pericla.

Hic se præcipitem tecto dedit; † ille flagellis

‡ Ad mortem cæsus; fugiens hic decedit acrem

¶ Prædonum in turbam; dedit hic pro "corpore nummos;

runt, mactant honoribus. Cicero, referente Lambino. Mactis inquam virtute, simulque his verbis esse. Lucilius. Puto Mactis Oscum esse verbum & indeclinabile, & significare magnum, vel amplum. Gothis Mact potentia est, quod refertur ad Mýræ.

* Sententia dia Catonis: sic & Lucilius, Valeri sententia dia, pro ipso Valerio; est enim Periphrasis ipsius Catonis.

† Tetra, ferox & indomita: Tetrum enim dicitur quodcumque animo vel sensibus, vel asperum est vel durum. Etiam Perseus venam posuit pro virili membro. Cum numerosa vago singultus inguine vena.

‡ Huc descendere; ad meretrices scilicet: nam ad viliora descenditur. Male de ipso loco accipiunt Interpretes.

* Equum est; neque jus, neque censores vetant, & excusationem habet vox juvenes.

† Permollere; Theocrito μύλλειν est: Veteres inserto in foramen baculo molam trudebant, τὴν κόπην τὴν μύλλαν ὀβριση, inquit Theocriti Scholiastes. Hunc molere, illam autem ut frumentum vannere cecis. Lucilius.

‡ Cupiennius Libo Comanus Augusti familiaritate clarus, corporis sui diligentissimus, sectator matronarum. Vet. Schol.

* Album felix & beatum est; quod Interpretes latuisse miror. Quia tu gallina filius alba Nos viles pulli, nati inselicitibus ovīs. Juvenalis. Octavius Ferrarius de Re Vestitaria ostendit matro-

narum tunicas, sive stolas, fuisse purpureas & segmentis sive vittis aureis distinctas, & nunquam albis vestibus præterquam in luctibus uti consuevisse. In Epithalamio tamen Thetidis apud Catullum legimus, Vestis Candida purpurea talos incinxerat ora; quem locum citavit vir doctus Lud. Desprez. Verum & flammeus color candidus est, & cœruleus purpureus.

‡ Urbane abimitur Ennianis versibus; Audire est opera pretium procedere recte, Qui rem Romanam Latiumque augescere vultis: sed illud urbanus, quod Ennius vultis dixerit, hic Non vultis insuleris. Vet. Schol.

* Opera modo dicitur pro tempore impenso.

† Nihil restum judicatur quod non procedit ex voto: nam animus vulgo est norma recti, uti ratio sapientibus.

‡ Laborare dura pati est hoc loco.

¶ Corruptum dicitur cui aliquid tecti vel amari gustus admiscetur.

‡ De communi usu cadat ponit pro contingat, quod magis comicum.

* Ille flagellis; Gallustus Crispus in Faustula filia Sylla adulterio deprehensus, ab Annio Milone flagellis casus esse dicitur, quod Asconius Padianus in Vita ejus significat. Vet. Schol.

‡ Ad mortem; Comica Hyperbole.

¶ Fures prædones dicit, qui nocturno tempore per urbem grassati sunt, ut ex Juvenale patet.

* Pro obscurna parte corporis. Vet. Schol.

Hunc * permixerunt ꝑ calones: quin etiam illud
Accidit, ut ꝑ quidam testes caudamque ꝑ salacem
Demeteret ferrum. Jure omnes: ꝑ Galba negabat.

45

Tutior at quanto merx est in classe secunda!

Libertinarum dico, Sallustius in quas

Non minus ꝑ insanit, quam qui mœchatur: at hic si,

ꝑ Qua ꝑ res, qua ratio suaderet, quaque ꝑ modeste

50

ꝑ Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus

Esse; daret quantum satis esset, nec sibi damno

Dedecorique foret: verum hoc ꝑ se amplectitur uno;

Hoc amat, hoc laudat; ꝑ Matronam nullam ego tango:

Ut quondam Marſæus, amator ꝑ Originis, ille

55

Qui patrium mimæ ꝑ donat fundumque laremque,

Nil fuerit mihi, inquit, cum uxoribus unquam alienis.

Verum est cum mimis; est cum meretricibus; unde

ꝑ Fama malum gravius, quam res trahit: an tibi abunde

ꝑ Personam satis est, non illud quicquid ubique

60

Officit evitare ꝑ bonam deperdere famam,

* *Permixerunt*; sic & Persius, *Patricia immetat vulva*.

* *Calones sunt ministri militum, liberi homines, lixa vero servi orundem*. Vet. Schol. A scindendis lignis quæ calas Veteres dicebant a Græco κάλον. Scinde quæ calam ut caleas. Lucilius.

* *Illud in frequenti usu est pro hoc*.

* *Nil opus est quidam reponi pro quidam contra fidem tot Codicum, cum sit quidam etiam in Dativo: Sic & Virgilius, Qui non visere parentes, pro Qui*.

* *Salacem*; dicitur membrum illud in quo libido est, esse salum. Vet. Schol.

* *Bentleio magis aridet inusitator scriptura Demeteret ferro, calones scilicet*.

* *Amare Servium Galbam Jurisconsultum perstringit, quasi contra manifestum jus pro adulteris respondentem, quia & ipse adulter esset*. Vet. Schol.

* *Dilogus insanit & de ardore libidinis & de immodicis sumptibus; & est Præteritum, pro insanivus*.

* *Qua, h. e. in quantum; deest tenuis*. Vet. Schol.

* *Res occasio est, sive præsens negotium*.

* *Modeste, h. e. moderate*.

* *Omnes fere Lambini & Cruquii Codices legerunt munifico esse licet pro munificum: Scholiastæ silent*.

* *Se amplectitur; gratulans sibi plaudit. He hugs himself*.

* *Matronam nullam; Ethopœia*.

* *Cytheris, Origo, & Arbutula hoc tempore insignes erant mimæ, quarum prima Virgilii erat Lycoris*.

* *Donat modo Præteritum est pro donavit*.

* *Fama trahit gravius malum; Intelligi vult ex nimio mimarum aut meretricum amoris vexari quidem censum, sed multo graviora damna fama accidere*. Vet. Schol.

* *Persona dignitatis est nomen: sic & Cicero dicit esse qui sentiant Philosophiam indignam esse Personam. Cornelius Celsus plene Splendidam dicit Personam; modo matronam dicit Personam; præsertim vero honoratiorum*.

* *Mira brevitare posuit ubique & mox ubiqueque temporis Adverbia pro personis quibuscunque*.

Rem patris ^a oblimare, malum est ubicunque. Quid inter-
Est in matrona, ancilla, ¹ peccesse ^m togata ?
ⁿ Villius in Fauſta * Sullæ gener, hoc miſer uno
Nomine ^p deceptus, pœnas dedit uſque ſuperque 65
Quam ſatis eſt ; ^q pugnis cæſus, ferroque petitus ;
Excluſus fore, cum Longarenuſ foret intus.
Huic ſi ^r mutoniſ verbis mala tanta videntis
Diceret hæc ^s animus ; ^t Quid viſ tibi ? numquid ego a te
Magno prognatum depoſco conſule cunnum, 70
Velatumque ^u ſtola, mea cum conferbuit ^v ira ?
Quid reſponderet ? Magno patre nata puella eſt.
^w At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis,
^x Dives opis natura ſuæ, ſi tu modo ^y recte
Diſpenſare veliſ, ac non fugienda petendis 75
Immifcere ! ^b Tuo vitio, rerumne, ^c labores,
Nil reſerre putas ? Quare ne pœniteat te :
Deſine matronas ſectarier, unde laboriſ
Plus haurire mali eſt, quam ^d ex re decerpere fruſtus.
Nec magiſ huic inter ^e niveoſ virideſque lapilloſ, 80

^a *Oblimare, deterere, tractum a lima.*
Vet. Schol.

¹ Bentleius, autoritate quorundam Librorum, reſpoſuit *peccesse* pro *proceſſus* ; quod tamen nobiſ tantundem videtur. Librariis iſtiſ nihil erat penſi ſuper tali materia.

^m *Matrona qua a maritiſ qd adulterium repudiabantur togam accipiebant, ſublata ſtola propter ignominiam. Nam proſtare ſolebant cum pulliſ togis.* Vet. Schol.

ⁿ Facile aſſentior Dacerio, Villium fuiſſe nobilem, & Longarenum contra ignobilem quendam.

^o Hoc ex Villii ſententia dicit ſariſ feſtiva Ironia.

^p *Deceptus, alleſtus & inviſcatus.*

^q *Pugniſ caſus ; A familia Longareni miſchi.* Vet. Schol.

^r *Lucilianum eſt muſo, & a Græco Muſic, quod ſummitas eſt Naſi. Laſo jam lacrymas muſoni abſterget amica.* Luciliuſ,

^s *In animo conſilium eſt & ratio.*

^t *Quid viſ tibi, h. e. Quam rem tu agiſ ? An mentis bene ſanæ eſ ?*

^u *Stola tunica erat muliebris, & propria matronarum.*

^v *Iram dicit libidiniſ inſaniam. Ira ſuor brevis eſt.*

^w *Ridicule philoſophatur in re turpicula. Nam Philoſophiæ eſt ad naturam vivere.*

^x *Dives opis ; nihil quod ſui muneris eſt naturæ deſt.*

^y *Recte diſpenſas qui ſapienter utitur : noſ etiam dominiæ naturæ diſpenſatores ſumus.*

^b *Vitiſ noſtra laboramus, ſi dolemus cum deſit phiaſianuſ ; rerum natura laboramus, ſi dolemus cum deſit panis.* Vet. Schol.

^c *Laboreſ ; miſer ſiſ : nam & labor miſeria eſt.*

^d *Ex re, potita ſcilicet.*

^e *Niveoſ virideſque lapilloſ ; unioneſ & ſmaragdoſ.* Vet. Schol. Cruq.

(¹ Sit licet hoc & Cerinthe tuum) tenerum est semur, aut crus
Rectius; atque etiam melius persæpe togatæ.

Adde huc, quod ² mercem sine fucis gestat; aperte
Quod venale habet, ostendit; nec, si quid ³ honesti est,
Jactat habetque palam, quærit quo turpia celet.

85

⁴ Regibus hic mos est, ubi equos mercantur, ⁵ opertos
Inspiciunt; ne si ⁶ facies (ut sæpe) decora

Molli sulca pede est, emptorem ⁷ inducat ⁸ hiantem;
Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.

Hoc illi ⁹ recte. Ne corporis optima ¹⁰ Lynceis

90

Contemplare oculis, ¹¹ Hypsæa cæcior, illa
Quæ mala sunt spectes. O crus! O brachia! verum

¹² Depygis, ¹³ nasuta, ¹⁴ brevi latere ac pede longo est.

Matronæ, præter faciem, nil cernere possis,

Cætera, ni ¹⁵ Catia est, demissa veste regentis.

95

Si ¹⁶ interdicta petes, ¹⁷ vallo circumdata (nam te

^f Bentleio placuit ita hunc versum emendare, Sit licet, O Cerinthe, tuum. Non videtur mihi vidisse tuum dici pro quale tuum. Equari voluit hic Cerinthe femur femoribus matronarum, imo & præferri. Nihil opis est a Manuscriptis. Et Bentleii Textus nimis involutus & obscurus videtur.

^g Pulcherrimus erat iste puer, Sulpitiæ & matronarum deliciæ, de quo Tibullus. Significat hunc vel ipsis matronis præferendum.

^h Mire gestat mercem de meretrice, quod proprie faciunt circumforanei mercatores.

ⁱ Honesti, i. e. pulchri. Vet. Schol.

^k Veteres potentes patronos dicebant Reges; neque enim alii Reges primis temporibus.

^l Vetus Scholiastes non dissentit a Lambini & Torrentii Codicibus, quorum plerique pro apertos legerunt opertos. Stat contra Faber. Operiunt eos ne pulchritudine indulti emanent equum pedibus mollioribus. Vet. Schol. quem dixi.

^m Faciem dicit membrorum symmetriam.

ⁿ Bentleius scribi vult ducat pro inducat, neque novi causam.

^o Admiracione dicit hiantem, & quasi oculis atque animo defixum.

^p Recte, ordine, & per hoc sapienter.

^q Lynceis oculis, Proverbium est. Lynceus tantam vim in acumine oculorum dicitur habuisse, ut trans parietem videret, & dum foret in Sicilia videret classes de Africa exeuntes. Vet. Schol. Erasmus & Cruquius legerunt Lyncei; sed nil opus fuerat. Bentleius post Erasmum legit Lyncei in Genitivo: Verum quid interest? Quia & pro Ne contemplare posuit Tu contemplare, sed tenui sub autoritate.

^r De Lynceis oculis false novum ipse finxit Proverbium, dum nobilem moecham, Hypsæam Plautiam vitiosis oculis urentem, per transitum percutit. Nam Plautiorum Hypsæus erat cognomen, autore Torrentio.

^s Depygis sine natibus, sicut Callipygis. Vet. Schol.

^t Nasuta, quæ grandi est naso.

^u Deforme est in feminis furcam latere habere majorem. Vet. Schol.

^v Ni Catia est; Hac adeo vilis fuit, ut in Aede Veneris Theatri Pompeiani adulterium cum Valerio Siculo Colono Tribuno Plebis obducto velo admisserit. Vet. Schol. Hac neglecto pudore propter pulchritudinem crurum, elata veste nitebatur. Alter Schol.

^w Interdicta, h. e. ideo quia interdicta. Plus incendimur, quo difficilius pervenimus.

^x Vallo circumdata; Metaphora a castris.

Hoc

Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res :

• Custodes, ^b lectica, ^c cinisfones, parasitæ,

Ad talos stola demissa, & circumdata ^d palla ;

Plurima, quæ inuideant pure apparere tibi ^e rem. 100

^f Altera, nil obstat : § Cois tibi pene videre est

Ut nudam ; ne crure malo, ne sit pede turpi ;

^h Metiri possis oculo latus. An tibi mavis

Insidias fieri, pretiumque avellier, ante

Quam mercem ostendi ? ⁱ Leporem venator ut alta 105

In nive ^k sectetur, positum sic tangere nolit :

Cantat, & ^l apponit ; Meus est amor huic similis ; nam

Transvolat in medio posita, & fugientia captat.

Hiscine versiculis speras tibi posse dolores,

Atque æstus curasque graves e pectore ^m pelli ? 110

Nonne cupidinibus ⁿ statuit natura modum, quem,

Quid latura sibi, ^o quid sit dolitura negatum,

Quærere plus prodest, & ^p inane abscindere foldo ?

Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quæris

Pocula ? num esuriens fastidis omnia præter 115

^a Sed quis custodiet ipsos Custodes ? Juvenal.

^b Torrentius putat iuvenatoriam dici lecticam.

^c Cinisfones & cinerarii eadem significatione apud Veteres habebantur ab officio callimistrorum. Vet. Schol.

^d Palla pro peripodio posuit quod dicunt tunica pallium. Vet. Schol. (ita enim legendum pro tunica pallium ;) erat enim & muliebre pallium.

^e Rem modo posuit pro merce.

^f Altera ; Comice pro quod ad alteram attinet ; estque Ἀνακόλουτον.

^g Cuis ; bombycinæ vestes a Pamphila Coa repertæ, ut alias monuimus.

^h Festive metiri oculo, pro percurrere.

ⁱ Leporem venator ; inducit quasi canticum amatoris. Vet. Schol. Et tibi Callimachi versiculos ex Daniele Heinio & Scaligero : Ὀρχήστρε, Ἐπίκουρε, εἰ

ἄρεται πάντα λαλῶν Διῶν, ἢ πᾶσις ἔχνη δορυκαλῶν. Στοιχεῖ δὲ ποιεῖται * κεχαρμένον, ὃν δὲ τις εἶπῃ, Τῇ τῷδε βίβλῳ ὁρῶν ἐν ἑκαστῷ. Κεῖνός ἐστι τοῖς δὲ τὰ μὲν ὁρίζοντα διακρινὼν Οἶδῃ, τὰ δ' ἐν μέσῳ κοίμῃ παρτίτα.

^k Recte Bentleius scilicet, & quidam etiam scripti Codices.

^l Apponit ; Addit ad Cantum. Vet. Schol. Hoc ingeniose & solenter Dacertium subodoratum fuisse scribit Ludovicus Desprez.

^m Quidam Libri habent tolli, quod prælatum video Bentleio suo more.

ⁿ Rarior scriptura statuas placet Bentleio.

^o Quid sit dolitura ; sic & in prima ; Quis humana sibi doceat natura negatis.

^p Inane abscindere foldo ; Allegoricus, inutilia aut vana ab milibus ac necessariis recidere ac separare. Vet. Schol. Hoc faciunt qui vescuntur caeco, vel pomis.

* Κεχαρμένον pro Κεχαρμένον reposuit nuper ad Callimachum magnus Bentleius, natus emaculandis Græcorum scriptis.

Pavonem

Pavonem rhombumque? tument tibi cum inguina, num, si
Ancilla aut verna est præsto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?

Non ego; namque parabilem amo Venerem, facilemque.

* Illam, Post paulo; Sed pluris: Si exierit vir; 120

* Gallis hanc, Philodemus ait; sibi, quæ neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, cum est iussa, venire:

Candida rectaque sit; * munda hæctenus, ut neque longa
Nec magis alba velit, quam det natura, videri.

Hæc ubi suppositus * dextrum corpus mihi lævo, 125

Ilia & Ægeria est: do nomen quodlibet illi.

Nec vereor ne dum futuo, vir rure recurat,

Janua frangatur, latret canis, undique magno

Pulsa domus strepitu resonet, y vepallida lecto

Defiliat mulier, miseram se * conscia clamet; 130

* Cruribus hæc metuat, * doti deprensa; egomet mi:

* Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo,

* Parabilem; Græcis Εὐρόερον.

* Illam, post paulo; pulcherrima E-thiopæa licitantis mœchez. Hi versus ex Philodemo translati sunt. Poeta fuit hic Epicureus; qui Græco scripsit multa Epi-grammata. Vet. Schol. Cruq. Cruqui-us ipse Philodemum Gadaram fuisse sentit, quem Strabo Philodemum Epicurum nominavit, si veri sunt Codices.

* Gallis hanc; h. e. superbis, stoli-dia & γυναικείας, qui huiusmodi affectantur delicias. Quin & Martialis Gallos stolidos & ostentatores hoc Dis-ticho significat: Tu tantum accipis, ego te legisse putabo. Et candida: Galla credu-litate fruar. Sed pene oblitus sum Ve-teris Scholiastæ; Relegat tales ad Gallos (inquit ille) qui magno adulteria mer-centur. Hodiernis Gallis minus con-veniunt hæc Veterum impropria.

* Munda, h. e. culta.

* Longa; sunt enim (ut ait Vet. Schol.) quæ proceritatem sibi statura men-siuntur suppositis oreptis.

* Dextrum corpus mihi lævo. Sic & Lambinus & Cruquius ex veteri Codice reposuere (quos & secutus est Lu-binus) pro eo quod erat, Dextro corpus

mihi laevum, quod vel prima fronte vi-tiosum est. Hoc est quod Lucilius ait in quinto, Et cruribus crura dilaxat. Vet. Schol.

* Vepallida, una pars est Orationis sicut vestana, & significat valde pallida, sicut apud Persium, Ut ramale vetus vegrandi subere collum. Vet. Schol. Cruq. Bent-leius sua autoritate acriter contendit pro vepallida legendum esse ne pallida; atque hoc adversante antiquo Scho-liaste.

* Conscia; Ancilla conciliatrix. Vet. Schol.

* Cruribus; Metuit ne cruribus trun-ctur. Vet. Schol. Cruq. Erat autem crurifragium peculiare servorum suppli-cium.

* Etiam ante Legem Juliam depre-hensa in adulterio dotis parte multa-batur, ut ex Val. Maximo Jacobus Cruquius ostendit. Nihil opus erat Bentleium reposuisse doti hæc deprensa sola inductum conjectura. Neque sa-ne pari gradu herum & ancillam de-cuit nominari hoc loco.

* Discincta tunica Εράγῃς expressa per-turbatio adulteri, de ipsa lecto subito fugen-tis. Vet. Schol.

^d Ne nummi pereant, aut ^e pyga, aut denique fama.
Deprendi ^f miserum est: ^g Fabio vel iudice vincam.

^a Ne nummi pereant; quibus adulteri re-
debant adulterium. Ver. Schol.

^e Aut pyga; raphanismo scilicet,
mugili vel calonibus.

^f Miserum est; Έμπεδωκ.

^g Fabio vel iudice; Satis urbane ho-
minem severum percutit, & Provin-
cialem Stoicum; cuius meminit etiam
in prima. Alii Jurisconsultum putant.
Forſan utramque verum est.

SATYRA III.

In obrectatores & supercilium Stoicum.

O MNIBUS hoc vitium est ^a cantoribus, ^b inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;

Injussi nunquam desistant. ^c Sardus habebat

^d Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere posset,

Si peteret per amicitiam ^e patris atque suam, non

Quicquam proficeret: si collibuisse, ^f ab ovo

Usque ad mala ^g citaret; ^b Io Bacche! ⁱ modo summa

Voce, modo hac resonat quæ chordis quattuor ima.

Nil æquale homini fuit illi: sæpe velut qui

^a Currebat fugiens hostem; persæpe velut qui

^a Supra ostendimus Tigellium Ho-
ratii Carmina ut parum modulata re-
prehendisse; cuius injuriæ adhuc me-
mor de Obrectatoribus æturus ini-
tium ab isto sumit. Significat autem
perversum hujus hominis ingenium
non minus Arti suæ quam patriæ Sar-
diniz debere. Elevando autem Musi-
corum Professionem Cantoribus posuit.

^b Inter amicos; suppleendum extrin-
secus est.

^c Hunc ipsum Tigellium etiam Ci-
cero in Epistolis patria sua pestilentiorum
dicit. Et Licinius (inquit Ver. Schol.)
de Hermogene agens: Sardis Tigelli putidum
caput venit.

^d Ille ad Emphasin posuit nobilitatis.
Quasi de novo dixit Ille. Ver. Schol.

^e Patris; Divi Julii, cuius in Co-
mitatu fuerat; illud enim significatur
voce amicitia hoc loco.

^f Ovum initium cana erat, quippe quod
ingestum statim a balneis offerebatur; mala

vero in secundis mensis erant. Ver. Schol.

^g Citari dicuntur qui clara voce usan-
tur: hinc pracones citare dicuntur. Ver.
Schol. Crug. Pro citaret Bentleius, so-
lita sua fiducia, nullo sub autore, po-
suisse iteraret; imo & negavit posse dici
citare satis Latine, pro clamare, cum
tamen citare nihil aliud sit quam vocem
ciere.

ⁱ Io Bacche; Bacchi Hymnus perpe-
tuis fere conviviorum comes: hunc
autem dominat ob insaniam. Nil o-
pus est Turnebi Baccha nimium caven-
tis de Merro.

ⁱ Modo summa; i. e. Modo clara voces,
modo crassa, & a Tetrachordo hoc desum-
ptum videtur, in quo est gravissimi soni
chorda qua Sardus dicitur. Ver. Schol.
Tradit Saturni fuisse ostendit Cru-
quius, uti Notus Lunz.

^k Καλὴ Σόλην-ty Figuram ex curre-
bat suppleendum currit. Hoc voluit Ver.
Schol.

^l Junonis

1 Junonis sacra ferret; ^m habebat sæpe ducentos,
 Sæpe decem servos: modo reges atque ⁿ tetrarchas,
 Omnia magna, ^o loquens: modo, Sit mihi ^p mensa tripes, &
 4 Concha salis ^r puri, & toga quæ defendere frigus,
 Quamvis crassa, queat. ^s Decies centena dedisses
 2 Huic parco paucis contento, quinque diebus
 3 Nil erat in loculis: noctes vigilabat ad ipsum
 Mane, diem totum stertebat; ^x nil fuit unquam
 Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
 Nullane habes vitia? Imo alia, ^y at fortasse minora.
 2 Mænius absentem ^a Novium cum carperet; Heus tu,

15

20

¹ Καυσιόεσσι apud Athenienses hodieque dicuntur, qui sacra in capite portant, & tanto gradu incedunt. Vet. Schol. Proverbiali forma hæc proferuntur, quomodo & Græci Ἡγεῖον βασιζέω.

^m Alebas rarissima erat Lectio, ideoque prælata a Bentleio; etsi & ista Membrana tantum illam representaverat, ut vel ipse advertit.

ⁿ Tetrarcha dicuntur qui quartam partem Regni Imperatoris habent. Vet. Schol. Regnum Imperatoris Judæam dicit: erat enim hæc Prædialis Provincia, & Imperatoris propria, cum ceteræ Provincie Senatus essent, adeoque Proconsulares dicerentur. Ludovicus Desprez Tetrarcham dicit Quatuor Provinciarum Præfectum, infelicem Andream Dacerii errorem securus. Quis non ferat homuncionem de Trivio subinde allucinantem, cum tanti viri nescierint quod sit Tetrarcha?

^o Loquens; Loquendo imitabatur. Vet. Schol. Cruq.

^p Mensa tripes; Mensa Delpica (pauperiorum propria.) Sic & Vet. Schol. Cruq.

^r Concha salis; Pauperiores in marina concha salem tritum habere solent, quo cum pane vescantur. Vet. Schol. Cum sale panis Latrantem stemachum bene leniet; ut ait alias noster.

^s Puri; perpetuum salis Epitheton: Purum & sine labe salinum: nam & religiosum dicitur purum. Quin & salinum patella erat deorum manium, qua mensa consecrari consueverat. Potest & inesse Dilogia, ut sit puri etiam pro simplicis & sine condimen-

tis, quod putavit Vet. Schol. Deliculi enim & condebant sibi salem.

^s Decies centena, supple millia festerium. Docte monet Turnebus Romanos usitata loquendi formula usos fuisse hac summa pro immani. Quod numerus in denario designat. Landinus.

^x Huic parco; false & Ironice hæc protulit.

^y Enallage Modi pro Nil esset.

^a Ex idem nil posuit pro nemo, ac si hominem negaret. Conveniet nulli qui secum dissidet ipse.

¹ Lambini & Cruquii MSS. Codices legerunt & fortasse, cum omnes Impressi habeant hand: Ego tamen cum Vetere Scholiaste at reponendum duxi, quod sæpius usurpatur pro atque; quod Librarii non intelligentes fecerunt &. Omnium autem pessimum est Hand.

² Qui de personis Horatianis scripserunt aiunt, Manium scurrilitate notissimum Roma fuisse: hic post patrimonium abrogatum, Calendis Januariis in Capitolio clara voce optavit, ut quadraginta nummorum arii alieni haberet. Quarente quodam quid sibi vellet, quod tam solenni die as alienum optaret habere, Noli mirari, inquit, Octoginta habere debes. Hic fertur domo sua, quam ad forum spectantem habuerat, divendita, unam columnam sibi ibi excepisse, unde Gladiatores spectaret, quæ ex eo Columna Mania nominabatur; cujus & Lucilius sic meminit; Manius Columnam cum peteret. Vet. Schol.

³ Fortasse nomen avari cuiusdam apud Lucilium: melius enim convenisset inter eos, si uterque fuisset nebulo. Novii Fratres in sexta acres

Quidam

Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum ^b dare nobis
Verba putas? Egomet mî ignosco, Mænius inquit.
Stultus & ^c improbus hic amor est, dignusque ^d notari. 25
Cum tua ^e pervideas oculis mala ^f lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
^g Quam aut aquila, aut serpens ^h Epidaurius? At tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi.
ⁱ Iracundior est paulo? ^k minus aptus ^l acutis 30
Naribus ^m horum hominum. Rideri possit, eo quod
Rusticius tonso ⁿ toga defluit, & ^o male laxus
In pede calceus ^p hæret? At est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam: ^q at tibi amicus: at ingenium ingens
Inculto ^r latet hoc sub corpore: denique teipsum 35
^s Concute, numqua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam ^t consuetudo mala; namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.

erant foeneratores; sed hic fuit illis antiquior.

^b Dare verba non tam fallere est, quam latere. Cruquius.

^c Improbus modo positum est pro impudens, vel importunus.

^d Notari; ignominia nota, qua Censores eos notabant qui quid indecentius aut dicerent aut facerent. Cruquius. Et potius est vitio nigrum praeferre Thota. Petrus.

^e Pervidere est quasi de longinquo videre; quod mire posuit de lippo. Petrus Victorius voluit Græcum esse *παρὰ βλῆσιν*, quod non placet. Bentleii *prævidens* non mihi soli displicitur censeo, etsi proveniat ex conjectura Rutgersii, & ab Heinsio sit commendatum. Vertit etiam mala in eodem versu in Adverbium *male*, arbitrio tantum suo.

^f Lippus inunctis; velut si lippus unctus sit. Vet. Schol. Vult videri in seipsum joculari, qui lippus fuerat.

^g Quam aquila; Proverbiali utitur Elocutione.

^h Epidaurius de Historia Romana additum videtur, de quo vide Val. Maximum Lib. I. Cap. 8. Cruq.

ⁱ Iracundior; An seipsum vult? Imo Diloges se conjungit Virgilio. Dicitur *pulsare Virgilium*. Vet. Schol.

^k Minus aptus; h. e. ineptus, vel inconcinnus suavis sodalibus; qualis videbatur Virgilius nonnullis; Omne vaser vitium ridenti Flaccus amico Tagg.

^l Acutis naribus; Ironice dictum est, & habet Emphasis; significat enim defuisse tanto acumini judicium.

^m Moralis est ista Numeri Enallage, cum unum significet, ut vel sequentia ostendunt.

ⁿ Toga defluit; rusticiores dum ambulabant, non componebant togam.

^o Male, h. e. inconcinne.

^p Hæret, h. e. quasi resolutus pendet. Sic & Virgilius; Vix ossibus hærent.

^q At tibi amicus; Pronunciandum est ut significatio ejus exprimatur. Vet. Schol. Colligit amicorum vitia si sint levia, esse ferenda, juxta illud; Amici mores noveris, non oderis. Alter Schol.

^r Bene latet; Quia non facile probat aliquis sapientem esse eum qui male vestitur. Vet. Schol.

^s Concute, Metaphora a sacculo nummario, quem etsi vacuum, tamen subinde concutimus: sic & Juvenalis; Et se Concussere amba.

^t Mire duo dixit; vitia enim aut nascuntur, aut mala consuetudine trahuntur. Vet. Schol.

* Illuc * prævrtamur; amatorem ⁊ quod amicæ
 Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc 40
 Delectant; veluti * Balbinum * polypus ^b Hagnæ:
 Vellẽm in amicitia sic erraremus; & isti
 Errori nomen * virtus posuisset honestum.
^d At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
 Siquid sit vitium, non fastidire: strabonem 45
 Appellat * pætum pater; & pullum, ^f male parvus
 Si cui filius est, ut ^g abortivus fuit olim
^h Sisyphus: hunc, ⁱ Varum, distortis cruribus; illum
^k Balbutit Scaurum, pravis fultum male talis.
 Parcior hic vivit? frugi dicatur: ^l ineptus 50
 Et jactantior hic paulo est? ^m concinnus amicis
 Postulat ut videatur: at est ⁿ truculentior, atque
 * Plus æquo liber? ^p simplex ^q fortisque habeatur.
 * Caldior est? ^r acres inter numeretur: opinor,
 Hæc res & jungit, junctos & servat amicos. 55

* Illuc modo dicitur pro Huc, ut frequenter illud pro Hoc.

* Prævrtamur; h. e. convertamur stylium. Tralatio ab equestribus subito divertentibus de via.

^g Quod, h. e. in quantum; vel quod ceramus usu venire. Maluit quod quam ut, quod ponderosius videretur.

* Balbinum; Luciliana urbanitate usus, in transitiu amaritudinem aspersit. Vet. Schol.

* Polypus. Fœdum narium vitium. Produciuntur prima syllaba ob Liquidam.

* Cum duobus Torrentii Codicibus pro Agna legimus Hagnæ; nam Græcum est Αἴνα.

* Virtus; ut de errore fieret virtus.

* At; imo etiam.

* Pater dicitur qui tremulis est oculis & leniter declinatis. Vet. Schol. Ipsa Venus pata est.

* Male, h. e. dedecorese. Vet. Schol. Ut supra male laxus.

* Abortivus; & per hoc pumilio. Filius Antonii, nepos Mariti Cleopatra fuit pedalis: alii dicunt fuisse intra bipedalem staturam, ingentis ignei. Vet. Schol. Pedalis erat cum natus est, postea intra bipedalem staturam mansit. Cruquianus Interpres scripsit eum M. Antonio

Triumviro fuisse pro pumilione.

^b Blande Sisyphus, qui fuerat Heros, & ob ingenium.

Varum & Scaurum dicit nomine nobilium familiarum, ut bene Torrentius. Atque ista nata sunt ex Sisyphi nomine. Varus appellabatur cui crura modice intorsum inflexa sunt; non prorsus distorta: sic & Scaurus cui exstabant tali, neque tamen erant admodum pravi.

^k Snaviter dixit Balbutit Scaurum: sic enim blandientes infantibus infringere linguam suam solent, ut eos imitentur. Vet. Schol. Apage Dacerii Scaulum & Rurgesii Hillum.

^l Ineptum dicit importunum, garrulum, & Audax.

^m Concinnus; suavis. Vet. Schol.

Cruq. Hoc est, aptus sodalibus.

ⁿ Truculentior; h. e. loquela agrestior, & immanior.

* Plus æquo liber est, qui quod sentis tacere non possit. Vet. Schol.

^p Simplex, non bilinguis, sed qui quod sentias dicat. Vet. Schol.

^q Fortem generosum dicit & honestum.

^r Caldior, h. e. commotior ad iram.

* Acres dicit animosus.

At nos virtutes ipsas ^ainvertimus, atque

^a Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis

Nobiscum ^x vivit? multum est ^y demissus ^z homo: illi

^a Tardo, cognomen ^b pingui damus: hic fugit omnes

Insidias, nullique ^c malo latus obdit ^d apertum?

60

(Cum genus hoc inter ^e vitæ ^f versetur, ubi ^g acris

Invidia, atque vigent ubi ^h crimina) pro bene sano

Ac non incauto, ⁱ fictum astutumque vocamus.

^k Simplicior ^l quis & est? (qualem me sæpe ^m libenter

Obtulerim tibi, Mæcenas) ut forte legentem

65

ⁿ Aut tacitum ^o impellat, ^p quovis sermone ^q molestus;

^a Invertimus; dicentes qua bona mala. Vet. Schol.

^a Sincerum cupimus; virtutem pollueri vitia; Ἀλλυγοειδὲς hoc dicitur. Incrustari autem vas dicitur cum aliquo vitioso succo illinitur atque inquinatur; secundum quod & Lucilius in decima octava Satyra ait, Nam vel regionibus illis Incrustatur calix rura cantive bibetur. Vasa dicuntur etiam incrustari quando cooperiuntur, vel argento, vel auro. Vet. Schol. Quin & fracta vasa & gypfare & pelliculare Veteres consuevere. Sincerum autem integrum est, a sine & querela (Græcis ἀμακτωρ) ut simplex a sine & plura.

^b Vivit, h. e. agit, versatur.

^c Demissus, h. e. inaudax & abiectus.

^d Vitiose refertur Bentleio homo ille pro homo: illi. Demiror acerrimum virum non vidisse quis, illi & hic Indefinita esse Pronomina.

^e Tardo, h. e. cauto. Vide quam sit cautus is, quem isti tardum vocant. Cicero, citante Ludovico Desprez.

^f Legimus pingui pro pinguis cum Veteribus Scholiastis & Cruquii Codicibus. Est autem pinguis idem quod crassus, & Græcorum πᾶν. Metaphorice stupidus & insensatus.

^g Malo, h. e. infidioso: Malus enim dicitur ad malefaciendum callidus, Græcis ἀνεπίετος.

^h Apertum, & per hoc vulnerabile.

ⁱ Miror neminem vidisse vitæ modo dici pro in hac vita, quomodo apud Juvenalem, Magna oris cæli, pro in celo. Sic & Persius compositum jus fasque animi, pro in animo; quod hic obiter adno-

tandum duxi, quod & doctissimos fugiat.

^k Pro versetur Bentleius posuit versetur; puto ne versetur haberetur pro Passivo Verbo. Interim ad nullum Exemplare provocat.

^l Acris modo pro infesta dicitur & fera: acres enim sunt hostium vultus cædibus intenti.

^m Crimina falsa sunt accusationes & mendacia.

ⁿ Fictus dicitur qui omnia fingit, cuique ἰδρυμένη, sive ex animo est. Sic & Juvenalis; Vitia ultima fictos continent Scauros.

^o Simplicior, h. e. incomplexus, nec satis fictus.

^p Pro signis, omnes Torrentii & Cruquii Codices legerunt quis & est?

^q Libenter obtulerim; quia tu non facis quod cæteri: neque enim insuavior tibi videor ob istam simplicitatem. Miror hoc Interpretes latuisse. Cavet enim ne & Mæcenatem suum alieno loco percutere videatur.

^r Aut tacitum, meditabundum; quomodo & Virgilius, Tacitus mentis ipse volvo.

^s Impellat ad Emphasin dixit; significat enim defixum eum fuisse ante & immotum. Pro impellat, quod omnium Librorum est, Bentleius posuit impellat.

^t Quovis sermone, nullius forsitan momenti.

^u Proprie molestum dicimus qui alieno tempore occupatum interpellat.

z Communi

* Communi sensu plane caret, inquit. Eheu
 Quam temere in nosmet legem sancimus * iniquam!
 Nam * vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
 Qui minimis * urgetur. Amicus * dulcis, ut æquum est, 70
 Cum mea compenset vitiis bona: pluribus hisce
 (Si modo plura mihi bona sunt) * inclinet, amari
 Si volet: hac lege in * trutina ponetur eadem.
 Qui ne ^b tuberibus propriis offendant amicum
 * Postulat, ignoscet verrucis illius: æquum est, 75
 Peccatis veniam poscentem reddere rursus.
 Denique, quatenus ^d excidi penitus vitium iræ;
 Cætera item nequeunt * stultis hærentia: cur non
 Ponderibus modulisque suis ^f ratio utitur? ac res
 Ut quæque est, ita suppliciiis ^g delicta coercent? 80
 Si quis eum servum, ^h patinam qui tollere iussus,
 Semefos pisces tepidumque ⁱ ligurrierit jus,
 In cruce suffigat, ^k Labeone infanior inter
 Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius atque

* Sic & Phædrus; *Sensum communem abstulit: Et Juvenalis; Rarus enim sermo communis sensus in illa Fortuna.*

* Iniquam dicit legem quæ poenam irrogat culpa maiorem; & per hoc duram.

* Vitiis nemo sine; Hyperbaton.

* Urgetur, gravatur. Vet. Schol.

* Dulcis; suavis & bonus.

* Cum mea compenset; alterum Hyperbaton, & compenset modo posuit pro una penset.

* Mire inclinet pro propensior sit, Metaphora de præsentia materia sumpta: nam inclinatur lanx quæ propendet.

* Trutina inest examen; siquidem bilancis foramen est, Græcis *τεῦλον*. Examenque improbum in ista Castiges trutina. Perlius.

^b Tuber gibbus est. Vet. Schol.

* Postulat, exspectat.

^d Excidi dicuntur quorum radices excisecantur; sic & Virgilius, *Novas incidere lites*; hac voce utuntur Medici. Bene autem excidi cum ante tubera & verrucas nominasset. Paulatin eo descendit, ut adversus Stoicos disputet, qui

dicunt peccata omnia paria esse. Vet. Schol.

* Ex Stoicorum sententia stulti, & insani omnes sunt præter ipsos Stoicos; & bene hærentia, cum nequeant avelli.

^f Bene Rationem modo Philosophiam dixit: hæc enim omnia ad Rationem, ut ad pondera & mensuras exigit: Suis autem adjecit, quasi diceret, sibi propriis, & de quibus tantopere jactare consuevit.

^g Delicta sunt quibus rarerentur peccamus, interjectis scilicet quibusdam intervallis atque spatiis.

^h Testacea patina elixabantur pisces. Hinc etiam nostrum Pan.

ⁱ Ligurrierit; degustaveris. Vet. Schol. Nam Ligurris est suavia degustare, a *Lingendo* & *Lingua*, ut ego sentio.

* M. Antistius Labeo, Prætorius, Juris etiam peritus memor libertatis, in qua natus erat, multa contumaciter adversus Cæsarem dixisse & fecisse dicitur, propter quod nunc Horatius adulans Augusto, insanum eum dixit. Vet. Schol. Vide etiam Suetonium & Gellium.

Majus peccatum est? Paulum deliquit amicus;
 (Quod ¹ nisi concedas, habere ² insuavis, acerbus,) 85
³ Odisti & fugis, ⁴ ut Rufonem debitor æris?
 Qui, nisi cum ⁵ tristes ⁶ misero venere Calendæ,
⁷ Mercedem aut nummos ⁸ unde unde ⁹ extricat, ¹⁰ amaras
¹¹ Porrecto jugulo historias, captivus ur, audit.
 Commixxit ¹² lectum potus, mensave ¹³ catillum 90
¹⁴ Evandri manibus ¹⁵ tritum deiecit; ob hanc rem,
 Aut positum ante mea quia pullum in parte ¹⁶ catini
 Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
 Sit mihi? Quid faciam si furtum fecerit? aut si
 Prodiderit commissa ¹⁷ fide? ¹⁸ sponsumve negarit? 95
 Queis paria esse ¹⁹ fere placuit peccata & laborant,

¹ Nisi concedas, h. e. ei remittas & condones.

² Usurato Charientismo insuavem dicit amarum; & asperum, acerbum. Acerbi proprie sunt fructus immaturi.

³ Odimus & fugimus quod nimis molestum est, & ferre nequimus: Nam odisse non ferre est, & nauseare, & nonnunquam etiam execrari. Apposui etiam Interrogationem ad finem hujus versus, quod nemo improbat.

⁴ Ut Rufonem reposui ex Scholiastis & Veteribus quibusdam libris, pro quod erat Ut Drufonem. Literam D arbitror accessisse ex affinitate litera præcedentis. Cruquius. Octavius Rufus acerbus scelerator fuisse traditur, idem scriptor Historiarum, ad quas audendas significat solitum fuisse cogere debitores suos. Vet. Schol. Cruquius etiam legerat in Smetii Tabulis Romanis Occium quendam Rufonem; corrupte (ut puto) pro Octavium.

⁵ Tristes Calendæ; quando sanus erat persolvendum. Vet. Schol. Cruq.

⁶ Miser est qui cruciatur animo, uti supra monuimus.

⁷ Mercedem aut nummos; usuras aut sortem. Vet. Schol.

⁸ Unde unde; alicunde. Vet. Schol. Cruq. Neque enim quæret unde, modo habiturus sit.

⁹ Extricatur quod summa difficultate expeditur. Proprie extricant se aves et trices aucupum, quas Græci τριχας vocant,

¹⁰ Amaras dicit Historias, falsa & fictiva Dialogia.

¹¹ Porrecto jugulo; tanquam captivus morti addictus: nam occidit legendo, ut alias noster.

¹² Lectum, in quo scilicet cœnabat.

¹³ Catillus, parvus erat catinus, Veteribus dictus Cibilla, quæ teste Varrone primum quadrata, postea rotunda fuit. A Pottinger.

¹⁴ Qui de personis Horatianis scripserunt, aiunt Evandrum hunc calatorem ex plâsten statuarum, quem M. Antonium ab Athenis Alexandriam transtulisse, inde inter captivos Romam perductum, multa opera mirabilia fecisse. Vet. Schol.

¹⁵ Tritum; Hic allusit ad speciem materiei dicens, vas fictile calatum fuisse. Vet. Schol. Tritum quasi τριχον. Potuit etiam Dialogus etiam ad vetusti Evandri tempora respicere.

¹⁶ Siculi dicunt catinum ubi assa ponchant. Varro κατὰ τὸν. Anastrophe est autem in positum ante: est enim pro antepositum.

¹⁷ Fide, antiqua Declinatione pro fidei. Commissa fide arcana dicit.

¹⁸ Sponsum contractum & obligationem suam.

¹⁹ Non fert placuit, sed fere laborant. Interpretes mire se torquent, quod non videant Hyperbaton.

²⁰ Laborant, quibus in disputando aqua hæret.

Cum ventum ad ^b verum est: ⁱ sensus moreſque repugnant,
Atque ipſa utilitas, ^k juſti prope mater & æqui.

^l Cum proreperſerunt primis animalia terris,

Mutum & turpe pecus, glandem atque cubilia propter, 100

Unguibus & pugnīs, dein ſuſtibus, atque ita porro

Pugnabant armis, quæ poſt fabricaverat ^m uſus;

Donec ⁿ verba, quibus ^o voces ſenſuſque notarent,

Nominaque invenere: dehinc abſiſtere bello,

Oppida cœperunt munire, & ponere leges, 105

Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.

Nam fuit ante Helenam cunnus ^p teterrima belli

Cauſa: ſed ignotis perierunt mortibus illi,

Quos Venerem ^q incertam rapientes, more ferarum,

Viribus ^r editior cædebat, ut in grege taurus. 110

Jura inventa metu injuſti fateare ^s neceſſe eſt,

^t Tempora ſi faſtoſque velis evolvere mundi.

Nec natura poteſt juſto ſecernere iniquum,

^u Dividit ut bona diverſis, fugienda petendis.

Nec ^x vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque 115

Qui teneros caules alieni ^y fregerit horti,

^b Verum dicit ipſam rem, ſive, ut vulgo dicimus, nudam veritatem, ſeu ſimplicem naturam.

ⁱ Senſus moreſque, h. e. & communis ſenſus & patrii moreſ, quibus Paradoxon iſtud contrarium eſſe ſignificat; imo & ipſi utilitati.

^k Ingenioſe ait juſtum & æquum ex utilitate deſcendere. Inter juſtum & æquum hæc differentia eſt: juſtum eſt quod ex lege deſcendit; æquum vero, quod ex natura. Vet. Schol. Epicureum eſt dogma juſtitiam natam eſſe ex utilitate, quod Stoicorum præceptis repugnat. Bene autem adjecit prope, quoniam de æquo magis diſputari poſſit, quam de juſto.

^l Cum proreperſerunt; imitatur Lucretium Libro quinto, quem vide; & oſtendere conatur non magis juſtitiam eſſe naturalem, quam reliquum vitæ cultum.

^m Uſus, experientia.

ⁿ Etiam Ariſtoteles duas facit Orationis partes, Verba ſcilicet atque Nomina,

^o Voces & ſenſus, notant ſcripta. Agit igitur de literis.

^p Teterrima, acerbiffima ſeu aſpervina.

^q Incertam, h. e. vagam.

^r Editior comice poſuit, quod non potuit ſuperior.

^s Neceſſe eſt; ita ſæpe Lucretius claudit verſum.

^t Tempora & faſtoſ annales dicit.

^u Dividit; diſtinguit, diſcernit. Novit natura quid ſit amarum, quid dulce, quid album, quid nigrum; quid juſtum, quid injuſtum naſcit. Non poteſt enim tollere cupiditatem habendi & timorem amittendi, qua utraque non natura, ſed vita nos docet; & neque juſtum diligit, neque vituperat injuſtum. Vet. Schol. doctæ.

^x Vincet per Aphreſia pro evincet. Rationem etiam iterum dicit Philoſophiam, ſub qua continetur Dialectica.

^y Fregerit, h. e. decerperit; & bene fregerit de teneris. Bentleius, Heinfii conjecturam ſecutus, de fregerit fecit infregerit; ſed nil tanti.

Et

Et qui * nocturnus divum * sacra legerit. Adit
 b Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas :
 Ne c scutica dignum, d horribili e sectere flagello.
 Nam, ut f ferula cædas meritum majora subire
 Verbera, g non vereor: cum dicas esse h pares res
 Furta latrociniiis, & magnis parva mineris,
 i Falce recisurum simili te, si tibi regnum
 Permittant homines. k Si dives qui sapiens est,
 l Et futor bonus, & solus formosus, & est rex ;
 Cur optas m quod habeas ? : Non nôsti quid n pater, o inquit,
 Chrysippus dicat ; Sapiens p crepidas sibi nunquam
 Nec q soleas fecit ; futor tamen est sapiens. : r Quo ? :
 Ut, quamvis tacet s Hermogenes, cantor tamen atque
 Optimus est modulator ; ut t Alfenus vaser, omni

120

125

130

* Nocturnus, pro noctu. Vet. Schol.

* Sacra legerit ex Etymo sacrilegi posuit. Legerit, collegerit, & per hoc subdixerit. Vet. Schol.

b Oportet legem esse regulam, sive normam æqui. Proprie regula architectorum est, quam Græci canona vocant.

c Scutica, loræ, Græce στυγνὴ, Sordē q̄ στυγνὰ, quod significat corium. Vet. Schol. Cruq.

d Ideo horribili posuit, quod flagello inerant stimuli. Parce puer stimulis & fortius utere loris. Ovidius.

e Bene sectere ; neque enim uno loco stare poterat flagellis casus.

f Ferula, h. e. ferulacea virga (quam Græci ῥάβδον vocant) milites, gladiatores, & pueros castigabant Veteres.

g Non vereor ; nihil enim periculi est ne severus in istam partem peccet.

h Suaviter & comice pares res, pro paria.

i Allegoricus ; nam proprie vitiores falce inutilia vitibus recidunt.

k Si dives ; Stoici existimant perfectam sapientiam quorum omnia habere, in quo & Lucilius versatus sic ait ; Nondum etiam hac omnia habebis, Formosus, dives, liber, rex solus vocetur. Vet. Schol.

l Ridicule futorum nominavit, ut derideret Chrysippum, qui etiam illum affirmaverat.

m Hoc est Regnum, quod jam te

habere iactas.

n Ridicule patrem dicit leviam & senectute sua indigna proferentem.

o Inquit, sic & Græci οὐκ dicunt de indefinita persona loquente.

p Crepida, sive sandalia, erant palliatorum propriæ, uti calcei togatorum. Non hic qui in crepida Graviorum ludere gessit, Petrus. Romanus calceus totum tegebat pedem ; crepida solum tantum pedis. Erant & soleæ & caligæ e crepidarum genere. Advertendum etiam Romanos corripere priores syllabas vocis crepida, quod non faciunt Græci, qui κρηπίδας per n scribunt.

q Soleas ; caligulas bene incisas. Vet. Schol. Alii Gallicas appellavere.

r Quo ? h. e. quo pacto, vel modo ? Alii Libri repræsentant qui, quod eodem redit : quin & ita edidit Bentleius.

s Hermogenes iste idem est qui & Sardus Tigellius in initio hujus Satyræ. Ludovicus Desprez temere assentiens Dacerio eum diversum sentit ; quod Horatium tanquam de vivo locutum crediderit, manifesto errore. Idem enim repetit quod initio in illum dixerat. Redit ad principium, inquit Vet. Schol.

t Urbane satis Alfenum Varum Cremonensem deridet, qui abjecta furrina, quam in municipio suo exercuerat, Romam venit, magistroque usus M. Sulpitio Jurisconsulto

S 2

Abjecto

Abiecto instrumento artis, clausaque taberna,
 " Sutor erat; sapiens * operis sic optimus omnis
 Est opifex solus; sic rex. : y Vellunt tibi barbam
 Lascivi pueri; quos tu nisi fuisse coerces,
 Urgueris turba circum te stante, miserque 135
 z Rumperis, & a latras, magnorum maxime regum.
 Ne b longum faciam; dum tu c quadrante lavatum
 d Rex ibis: neque te quisquam stipator, ineptum
 Præter e Crispinum, sectabitur; & mihi f dulces
 Ignoscent, siquid g peccavero h stultus, amici; 140
 Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
 Privatusque magis vivam te rege beatus.

ad tantam pervenit scientiam, ut & Consulatum gereret, & publico funere esset. Vet. Schol. Vaser autem bonum est Jurisconsulti Epitheton.

" Bentleius edidit *Tonsor erat*, autoritate ductus vetusti cujusdam Exemplaris a Cruquio memorati. Sed illi, nescio quomodo, rariora semper fere maxime placent.

* Manuum artes Opera dicuntur, Græcis Έργα.

y Cum deberet dicere usitata formula, *Nec pueri tibi credituri sunt*, etiam plus adjecit; eos scilicet facturos de eo quod a lascivis pueris de aliis infans fieri consuetum erat. Barbam autem vellere maxima stolidi senis contumelia est. Si Cynico barbam petulans nonaria vellat. Persius.

* Rumperis; dolore scilicet quod non possis eos fuisse abigere.

" Quid mirum est regem Cynicum iratum latrare? Inutiliter latrat canis qui non valet mordere.

b Longum, supple sermonem.

c Pauperculi quadrantem balneatori dabant.

d Rex, h. e. cum fueris rex.

e Idem hic Crispinus cujus meminit & in prima: Ineptum dicit, quod esset *Areologus* vulgo appellatus.

f Dulces, suaves utique & boni.

g Bentleio magis placet peccaro, quod semel vel bis compareat in Membris.

h Stultus, h. e. cum fuerim stultus, quod tu putas scilicet.

SATYRA IV.

In Obtretractores suos.

Ostendit se animi gratia, non maledicendi studio, vel amore gloria,
 Satyram conscribere.

* EUPOLIS, atque Cratinus, Aristophanesque, Poetæ,
 Atque alii quorum Comœdia prisca b virorum est,

" Aristophanes & Eupolis Cratinusque præcipui; Quintilianus, admonente Torrentio. Hi primi Archas Comœdians scripserunt. Vet. Schol.

b Virorum, ανδρῶν. Sic & Lucretius; Democriti quod sancta viri sententia petit.

Siquis

Siquis erat dignus ^cdescribi, quod ^dmalus, ^eaut fur,
Quod mœchus foret, aut ^fficarius, aut aliqui
Famosus, ^gmulta cum libertate ^hnotabant.

5

Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
Mutatis tantum pedibus, ⁱnumerisque facetus,
^kEmunctæ naris, ^ldurus componere versus:

Nam fuit hoc vitiosus, in hora sæpe ducentos,
^mUt magnum, versus dictabat, ⁿstans pede in uno.

10

^oCum fluere lulentus, erat quod ^ptollere velles:

Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem;

Scribendi ^qrecte: nam ^rut multum, nil moror. Ecce,

^sCrispinus ^tminimo me provocat. ^uAccipe, ^xsi vis,

15

^yAccipiam tabulas; detur nobis locus, hora,

^zCustodes; videamus uter plus scribere possit. :

^c Descriptio est qualis sit avarus, qualis
assentator, catervaque ejus generis. Cicero
in Topicis, notante Cruquio. Atque
hujusmodi erant Theophrasti Morum
Xaoyvñtes.

^d Malum modo Veteratorem dicit.

^e Bentleius probavit atque edidit ac
fur, ex uno tantum exemplari, pro
vulgato aut fur. Ego nil muto.

^f Sica incurvus erat gladiolus acina-
cis magnitudine, quod ostendit Tor-
rentius ex Josepho.

^g Multa cum libertate; ut vel nomina
ostenderent. Vet. Schol.

^h Notabant Dialogus: nam & descri-
bebant uti pictores, & notabant uti mo-
rum censores.

ⁱ Numerisque facetus, h. e. asperitate
rhythmi ridiculus, neque enim erat
ob mutatos pedes facetus.

^k Emuncta naris, h. e. judicii qui-
dem acerrimi quod ad Satyricam ma-
teriam & sales attinebat. Παρρησιακός
hoc dictum est.

^l Durus, inhabilis. Clumsy. Nam
& rudes dicuntur duri.

^m Magni fecit extemporalem suam
facultatem, quam Horatius significat
se spernere.

ⁿ Stans pede in uno; puerili scilicet
certamine; nam hoc faciunt pueri lu-
dentes.

^o Nescio cur dissentiat ab Horatio

Quintilianus, nisi forsan Lucilius fue-
rit ei affinitate aliqua conjunctus.

^p Tollere velles; quia ut ait ipse, Sat.
10. Ferebat plura tollenda relinquendis:
& sic accepit Quintilianus; hoc & se-
quentia ostendunt.

^q Regula ostendit quid rectum, quid-
que intortum sit: atque hoc artis est.
Lucilio adfuit genius, ars defuit.

^r Ut multum, h. e. quam multum.

^s Crispinus, Arctalogus, de quo supra.

^t Minimo provocare dicuntur hi, qui plus
ipsis permittant, quam in responsione exi-
gant ab adversario. Vet. Schol. Bent-
leius deridicule reposuit nummo, neque
vidit minimo d. ci pro minimo digito. At-
que hic quidem gestus apud nostrates
etiam hodie familiaris est, ubi per con-
temptum aliquem advocamus. Mi-
rari nequeo virum acerrimi judicii non
attendisse ad Scholiasten vererem.

^u Accipe, h. e. Heus tu! audito.
Miror Interpretes hoc non vidisse.

^x Si vis, Accipiam; sic legerunt om-
nes fere scripti Codices cum Turnebo
& Vet. Schol. pro Si vis, accipe jam.

Significat nihil sibi deesse præter tabu-
las; nam sponte sua fluent versus.

^y Male Bentleius Accipe jam pro Ac-
cipiam, ex autoritate pauciorum Co-
dicum.

^z Custodes; ut proprios faciamus. Vet.
Schol.

• Dii bene fecerunt, ^b inopis me quodque pusilli
^c Finxerunt animi, ^d raro & perpauca ^e loquentis:
 At tu conclusas hircinis follibus auras,
 Usque ^f laborantes dum ferrum molliat ignis, 20
 Ut mavis, imitare. ^g Beatus Fannius, ^h ultro
 Delatis ⁱ capsis & imagine; cum mea ^k nemo
 Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
 Quod sunt quos genus hoc minime juvat; utpote plures
 Culpari dignos. Quemvis media ^l elige turba; 25
 Aut ^m ob avaritiam, aut misera ambitione ⁿ laborat.
 Hic nuptarum insanus amoribus, hic puerorum;
 Hunc capit ^o argenti splendor; stupet Albius ^p ære;
 Hic mutat merces surgente a sole, ad eum quo

^a Dii bene fecerunt, καὶ οὕτως ἐποίησαν
 forma agendi gratias apud Græcos;
 ut bene Cruquius.

^b Inopis & pusilli animi, h. e. tenuis
 & inaudacis spiritus. *Operosa parvus*
Carmina singo Lib. IV. Ode 2. Tardiora
 ingenia & diligentiora feresunt, &
 judicio plus valent.

^c Finxerunt; de Promethei fabula cogitavit; sic & Juvenalis; Finxit precordia Titus.

^d Ostendit se neque natura loquacem, neque in carminibus garrulum, eleganti Dilogia.

^e Pro loquentis Bentleius Lambini exemplo rescripsit loquentem, atque ita etiam edidit, sed meo judicio duriuscule & minus concinne. Pro molliat etiam [§. 20.] idem vir doctus fecit emolliat, quo placeret suæ auri nullo sub autore, uti sæpe alias.

^f Laborantes, h. e. cum molimine anhelantes, ut fere fabrorum folles. Hunc locum imitatus est Persius.

^g Urbanissima amaritudine dicitur: nam Fannius Quadratus eo tempore Satyras scribebat, & erat sine liberis. Hujus imaginem & libros hereditaria in publicas bibliothecas referebant, nullo merito doctoris. Vet. Schol.

^h Ultro, cum ipse nil tale quæreret vel sperare posset.

ⁱ Capsa, Thecæ erant librorum atque etiam aliarum rerum; nos Cassæ dicimus, Græci κάψας.

^k Nemo legit inedita; neque enim edebantur nisi quæ publica recitatione probabantur prius.

^l Pene omnes MSS. legerunt elige pro erue; sic & Veteres Scholiastæ; estque longe melius, & huic loco accommodatius. *Mediam urbem* populum dicit: nam idem *medium* quod publicum & commune. *Media*, quæ ante conspectum est. Vet. Schol. Hinc & in *medium asserre* dicimus pro in commune.

^m Ob avaritiam, aut ambitione laborat. Comica est ista varietas; quasi dicat hic per avaritiam, ille ex ambitione agrotat. Hoc Faber & cum Fabro Dacerius, Latinum non putant. Ego semper sum utrunque partium Horatii. Bentleius sine ulla autoritate pro ob avaritiam reposuit ab avaritia, Douzam atque alios secutus. Quidni hoc faceret cum Horatiana ista varietas illi videretur *pus merum* atque *scabies*?

ⁿ Bene laborat: nam Stoicis omnes affectus pro morbis habentur. Miser est quem expectatio cruciat.

^o Argentum modo posuit pro argento facto.

^p Ære; h. e. Vasis & signis Corinthiis. Vet. Schol. Albiurn puro dici Tibullum. Et superiori versu scripti Codices *insanus* legerunt pro *insanis*, quod magis placet ob varietatem Horatio consuetam.

Vespertina ^a tepet regio; ^b vin per mala præceps
Fertur, ^c uti pulvis collectus turbine, nequid
Summa deperdat metuens, aut ampliè ut rem.
Omnes hi metuunt versus, ^d odere Poetas.
^e Fœnum habet in cornu, longe fuge; dummodo risum
Excutiat sibi, non hic ^f cuiquam parcat amico: 35
Et, quodcunque semel ^g chartis illevertit, ^h omnes
Gestiet a furno redeuntes scire, lacuque,
Et pueros & anus. Agedum pauca accipe contra:
Primum ego me illorum, ⁱ dederim quibus esse Poetas,
^j Excerptam numero: neque enim ^k concludere versum 40
Dixeris esse satis; neque, ^l si quis scribat, uti nos,
^m Sermoni propiora, putes hunc esse Poetam.
ⁿ Ingenium cui sit, cui ^o mens diviniore, atque os
Magna ^p sonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, Comœdia, necne Poema 45
Effet, ^q quæssivere; quod ^r acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest; nisi quod pede certo

^a Bene tepet de occidente sole.

^b Uti pulvis; Proverbiali Schemate: occurrit hoc & in primo Psalmo.

^c De odere Poetas Bentleius de suo inferfit odere Poetam, nulla alia de causa nisi quod sequentia in singulari numero figurata sint. Dissimulavit Horatius se, Poetas nominando, de se uno cogitasse. Quis præter Bentleium hoc non videret?

^d Fœnum habet in cornu; aliud Proverbium hoc est, de perulantibus & cerebroso. Roma videmus hodieque sanum velius anulum factum in cornu bovis, quo signum datur transseuntibus, ut eum vitent. Vet. Schol.

^e Cuiquam amico; neque Mæcenati, neque Virgilio.

^f Chartis illevertit, per ὑπερτίσσειν pro scripserit; h. e. scribillaverit. Erant autem chartæ ex papyris, uti membranæ ex pellibus.

^g Omnes gestiet; festive & comice hæc protulit de se, pro in lucem emittet.

^h Pace tanti viri dederim quibus esse Poetas non videtur magis monstri simile, neque minus Latine dictum, quam dederim quibus esse Poetis; atque hoc

puto hoc in loco rectius, quod non dissentiant Libri. "Etiam hic (inquit Bentleius) invitis Codicibus reponere." Quid autem de me fiet, si noluerim parere huic edicto?

ⁱ Excerptam suaviter dicit pro excipiam, vel exipiam: & significat se facile hoc passurum; nam levi opera quod in pomis vel floribus præcipuum est excerptitur.

^j Concludere, h. e. finire. Finis claudit opus, quod non sinat ulterius procedere.

^k Prætulit magnus Bentleius de suo more inusitatus si qui. Pronomen quis rarenter illi solet placere; neque enim ferre potest sibilationem Literæ s.

^l Sermonem, communem dicit & quotidianum.

^m Ingenium naturæ bonum est: nam Poeta nascitur.

ⁿ Mens diviniore, h. e. Poëtico spiritu afflata. Nam nemo unquam magnus evasit sine afflatu divinis, autore Cicero.

^o Sonaturum; Quod sonare possit. Hen. Stephanus. Sublimitatem dicit styli.

^p Quæssivere, dubitavere. Vet. Schol.

^q Acer spiritus ac vis, h. e. alacris furor & vividus impetus.

Differt sermoni, sermo merus. : * At pater ardens
 Sævit, quod meretrice ¹ nepos insanus amica
 Filius, uxorem grandi cum dote recuset, 30
 Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet ^m ante
 Noctem cum facibus. : ⁿ Numquid Pomponius istis
 Audiret leviora, pater si viveret? Ergo
 Non satis est ^o puris versum perscribere verbis;
 Quem si dissolvas, quivis ^p stomachetur eodem 55
 Quo ^q personatus pacto pater. His, ego quæ nunc,
 Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
 Tempora certa modosque, & quod prius ordine verbum est,
 Posterius facias, præponens ultima primis;
 Non, ut si solvas, ^r "Postquam discordia tetra
 "Belli ferratos postes, portasque refregit:" 60
 Invenias etiam ^t disiecti membra Poetæ.
 Hactenus hæc: alias, justum sit necne Poema:
 Nunc ^u illud tantum quæram; meritone tibi sit
 * Suspectum genus hoc scribendi. ^v Sulcius acer 65

* *At pater ardens*: illud est quod ait in Arte Poet; Interdum tamen & vocem Comædia tollit, Iratusque Chremes tumido delirigat ore.

¹ *Avorum atque aviarum indulgentia in causa fuit*, quod vulgari convicio nebulones nepotes dicerentur.

^m *Ante noctem*; ut omnes viderent, quod ostendit insanum fuisse, & auget dedecus.

ⁿ *Mira urbanitate & amaritudine Pomponii persona abusus est*, quasi argumenti loco, ut cum carperet. Vet. Schol. Hoc vult intelligere, quod etiam sine Comædia sic increpantur a patribus luxuriosi. Alter Schol.

^o *Pura verba usu quidem probata sunt*, sed neque sonora, neque supra vulgi captum figurata. In Arte Poetica inornata dicit & dominantia, quæ verba pessime ab Interpretibus excepta sunt. *Puris*: aut sine Figuris, aut magno sono. Vet. Schol. Sic dicitur, Toga pura, hasta pura, & pura vestis, quibus scilicet nihil accessit ornatus. Debet Poeta & gravia verba & composita cum sensibus elatis habere. Vet. Schol.

^p *Stomachetur*, *χολαίσατο*, seu commoveatur bile.

^q *Venuste personatum patrem dicit senem de Comædia*. Vet. Schol. Vetetes Comædi Personis, hoc est, fictis vultibus (seu potius capitibus) agebant Fabulas. *Οἷα κερὰν, & ἐκείραλον ἐκ ἔχου!* inquit Æsopia Vulpes de pulchra persona a se casu conspecta.

^r *Temporibus & modis constat Musica*. Tempora dixit moras syllabarum & correptiones. Vet. Schol. & per hæc Metra atque Rhythmos.

^s *Postquam discordia*; Hæc Ennii verba sunt. Vet. Schol. Hæc & Virgilius imitatus est in, *Belli ferratos rumpit Saturnia postes*.

^t *Disiecti membra Poeta*; cogitavit de Apſyro.

^u *Illud*, hoc.

^v *Suspectum* dicitur unde timetur periculum.

^v *Sulcius acer*; Hi acerrimi delatores & caudidici fuisse traduntur, & ideo ranci quod in contentione judiciorum elament: Cum libellis autem, quibus annotant quæ deservunt. Vet. Schol.

* *Ambulat*

* Ambulat, & Caprius, rauci * male, cumque libellis;

Magnus uterque timor latronibus; at bene si quis

Et vivat ^b puris manibus, contemnat utrumque.

c Ut sis tu similis Cœli Birrique, latronum,

Non ego sim Capri, neque Sulci; cur metuas me?

70

d Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,

Queis manus insudet vulgi, ° Hermogenisque Tigelli

f Non recitem cuiquam, nisi amicis, idque coactus

Non ubivis, coramve quibussibet. : g In medio qui

Scripta foro recitent, sunt multi. : Quique lavantes, :

75

Suave locus voci resonat ^h conclusus. : i Inanes

Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,

k Tempore num faciant alieno. : Lædere gaudes,

l Inquis; & hoc ^m studio pravus facis. : Unde ⁿ petitem

Hoc in me jadis? est autor quis denique eorum,

80

o Vixi cum quibus? Absentem qui rodit amicum;

Qui non defendit, alio culpante; solutos

* Ad Emphasin posuit *ambulat*, h. e. foras prodit; & in medio versatur, neque quenquam veretur.

* Male per Euphemismum; nam exsecrando proferebatur.

^b Puris manibus; Veteres a eadē lavabant manus; erat enim illud lustrationis genus.

^c Ut tu sis similis; sublimis investitio. Vet. Schol.

^d Nulla taberna; Negat se libellos suos edere Bibliopolis, qui stationes vel armaria circa pilas vel columnas habebant: & in pilis Epigrammata scribebant Poeta, qui non tradebant Bibliopolis. Vet. Schol. Hoc est, apud publicas porticus. Advertendum in transitu, stationes dici Bibliopolarum tabernas. Hinc. Angl. Stationers.

* *Naevi negotiorum* annumerat vulgo præclarum & elegantem virum, carminibus & existimationi suæ infestum. Nam hæc Satyra scripta est ante mortem Tigellii, ut ego censco, etsi contradicac Dacerius.

^f Pro Non recito reposui ex quibusdam Lambini MSS. Non recitem, ut hic versus superioribus cohareat: Torren-

tius reperit in suis *Nec recito*, quod minus concinnum est. Bentleius arbitrio sui ingenii reposuit *Nec recitem quicquam*; verum quid opus hoc?

^g In medio qui; motus autoritate Veteris Interpretis Dialogismum feci. Hoc totum urbanissima amaritudine dicitur. Vet. Schol.

^h Conclusus, h. e. concameratus.

ⁱ Inanes dicuntur stolide superbi.

^k Tempore alieno, h. e. intempestive, & per hoc importune.

Ratio nobis non apparet cur Bentleius hoc in loco præferat *Inquis* tam tenui autoritate ductus. Etsi fateretur esse tantundem, nisi quod Dialogismo nostro magis conveniat *Inquis*.

^m Studio facis, h. e. consulto hoc facis, quo tutius lædas, dum lares: pravum autem perversum dicit natura, seu malignum.

ⁿ Unde petitem est saxum hoc quod in me conjicis? Allegorice.

^o Vixi cum quibus; h. e. convivatorum meorum, quibuscum convivari solitus sum. Nam vivere edere est & bilere, unde victus. Macenatem significare videtur.

Qui

Qui ꝑ captat risus hominum, famamque ꝑ dicacis;
 Fingere qui non visa potest, commissa tacere
 Qui nequit; ꝑ hic niger est, hunc tu ꝑ Romane caveto. 85
 Sæpe ꝑ tribus lectis videas cœnare quaternos;
 E quibus unus ꝑ avet quavis aspergere cunctos,
 Præter eum ꝑ qui præbet aquam: post, hunc quoque potus,
 Condita cum verax aperit præcordia Liber:
 Hic tibi ꝑ comis, & urbanus, liberque videtur, 90
 ꝑ Infesto nigris. Ego, si risi quod ineptus
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
 ꝑ Lividus & mordax videor tibi. Mentio si qua
 De Capitolini furtis injecta ꝑ Petilli
 Te coram fuerit; ꝑ defendas, ut tuus est mos. 95
 Me Capitolinus convictore usus amico--
 --que a puero est, causaque mea permulta rogatus
 Fecit; &, incolumis lætor quod vivit in urbe:
 Sed tamen admiror, quo pacto ꝑ iudicium illud
 Fugerit. Hic nigræ succus ꝑ loliginis; hæc est 100

ꝑ Captat, aucupatur, sectatur.

ꝑ Dicacis, h. e. mordacis. Qui maledicendo risum movet. Vet. Schol.

ꝑ Hic niger est; i. e. Malus & venenatus. Virgil. Nigri cum lacte veneni. Vet. Schol. Sic & Juvenalis, Nigros afferre maritos.

ꝑ Romane; bonam habet Emphasis candoris Romani, & tangit exteros. Hunc te oportet metueri, non me. Vet. Schol. Cruq.

ꝑ Tribus lectis; Triclinium dictum est a tribus lectis. Vet. Schol.

ꝑ Bentleius in uno exemplari scribi dicit amet pro avet, quod ob eam rem ille præferendum putat, non ego.

ꝑ Qui præbet aquam; convivatorem dicit; hic enim præbet aquam qua reliquos convivas aspergit, dum vino & epulis ad dicacitatem linguam ejus acuit, & commodum facit videri sodalem, alias mutum futurum. Nam hujusmodi scurræ solis studeant gratificari patronis: bene igitur avet & quavis. Interpretes nihil hic videre.

ꝑ Comis suavitatem, urbanus salibus, & liber apertis joci & præsentī fiducia.

ꝑ Infesto nigris; h. e. qui vis videri infestus, & me culpas ob Rufillum & Gorgonium propter leves ineptias a me derisos.

ꝑ Lividus idem est qui & niger. Malos homines atros & venenosos dicere soleamus. Vet. Schol. Livor voluntas venenata est, ut idem Schol.

ꝑ Petillius dum Capitolii curam gereret, corona sublata causam dixit, absolutusque est a iudicibus in gratiam Augusti, cujus amicus erat. Vet. Schol. Cruq. Petillius cum Capitolio præfesset, coronam Jovis rapuit; & ex crimine Capitolinus dicebatur. Alter Schol. Dissimulanter & per transitum Petillium graviter percutit.

ꝑ Inest asseveratio voci defendas; quasi diceret, nil dubito quin sis defensurus: nam & ꝑ deꝑ proferendum est; estque mira Ethopœia, sive Mimicis, in sequentibus.

ꝑ Iudicium illud; capitalem sententiam. Vet. Schol.

ꝑ Notum est loliginis, sive sepiæ, sanguinem nigri esse coloris.

ꝑ Frugo

f Erugo mera : quod vitium procul s afore chartis,
Atque animo h prius, ut siquid promittere de me
Possum aliud, vere promitto. Liberius si
Dixero quid, si forte jocosus, hoc mihi juris
Cum venia dabis : i insuevit pater optimus hoc me ; 105
Ut fugerem, exemplis vitiorum quæque k notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo quod mi ipse parâisset:
Nonne vides, l Albî ut male vivat filius? utque
m Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem 110
Perdere n quis velit. A turpi meretricis amore
Cum deterreret, o Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer mœchas, concessa cum venere uti
Possem, p Deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. q Sapiens, vitatu quidque petitu 115
Sit, melius r causas reddet tibi : mi satis est, si
Traditum ab antiquis morem s servare, tuamque,
r Dum custodis egēs, vitam famamque tueri
Incolumem u possim : simulac x duraverit ætas

^f Ex aragine χαλκωνθ, sive atramentum susorium, conficitur. Cruquius.

^g Lambini & Cruquii scripti Codices magno consensu legerunt afore pro absore, quod mihi cum Cruquio placuit.

^h Prius, h. e. magis. Mavult enim hoc vitium chartis suis adhærere quam animo.

ⁱ Insuevit pater; significat Satyram suam paternis monitis imputandam.

^k Ordo est; Notando quæque vitiorum ut fugerem. Proprie Censoris erat notare.

^l Albî ut male; multos probrosos jociis percutit. Vet. Schol. Vastre nomina adjecit de suo, ac si a patre accepisset. Sunt qui Albii filium Albiū Tibulum Poetam fuisse existimant; & merito forsan, cum nepos & is fuerit.

^m Barrus inops; vilissima libidinis atque vita fuit, adeo ut Emiliam virginem Vesta incestâsse dictus sit: certe adulteras sincerissima cupiditate sectabatur. Vet. Schol. ad Saryz, 6. Hunc Titum Veit-

rium Barrum dicit Dacerius. Quid refert scribere cum Bentleio Barrus pro Barrus? Certe Barri Pœnis dicebantur elephantii.

ⁿ Scite posuit quis velit, pro tu velis.

^o Sectani, machi. Vet. Schol. Cruq. Bentleio de more suo magis placuit ignotius nomen Sectani. Sed ista varietas debetur exscribentium incertis, quod non possent vel ipsi quædam legere.

^p Deprensi Treboni; hic in adulterio deprensus fuit. Vet. Schol.

^q Sapiens, Philosophus. Vet. Schol.

^r Causas reddit; h. e. demonstrabit tibi Dialecticis argumentis: nam Magistrorum est causas cognoscere rerum.

^s Servare, tenere, & caute observare.

^t Dum custodis egēs; impuberes sub Prædagogis erant: curatores vitæ & morum hi erant.

^u Sive possim, sive possum ponas cum Bentleio, intererit nihil.

^x Duraverit; firmaverit. Vet. Schol. Usus rerum firmat animum.

Membra animumque tuum, ^a nabis sine cortice. Sic me 120
 Formabat puerum dictis: & sive jubebat
 Ut facerem quid, Habes ^a autorem quo facias hoc;
 Unum ex ^a iudicibus selectis ^b objiciebat:
 Sive vetabat, An hoc inhonestum & ^c inutile factum
 Necne sit, ^d addubites, ^e flagret rumore malo cum 125
 Hic atque ille? ^f Avidos vicinum funus ut ægros
 Exanimat, mortisque metu ^h sibi parcere cogit:
 Sic ⁱ teneros animos aliena obprobria sæpe
 Absterrent vitiis. Ex hoc ego ^k sanus ab illis,
 Perniciem quæcunque ferunt; mediocribus, & queis 130
 Ignoscas, vitiis ^l teneor; fortassis & isthinc
 Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
^m Consilium proprium: neque enim, cum lectulus aut me
 Porticus excepit, desum mihi: ⁿ Rectius hoc est;
 Hoc faciens, vivam ^o melius; sic dulcis amicis 135
^p Occurram; hoc quidam ^q non belle; num quid ego illi
^r Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
^s Compressis agito labris: ubi quid datur oris,
^t Illudo chartis: hoc est mediocribus illis

^a Nabis sine cortice; vires tuo arbitrio: Proverbialiter posuit. Vet. Schol. Nam cortex suber est. Unde & nostrum *Cork*.

^b Autorem modo posuit pro exemplum.

^c Iudices equites Romanos dixit, ex equestri enim ordine iudices leguntur hodieque. Vet. Schol.

^d Objiciebat, h. e. proferebat & ob oculos ponebat.

^e Lambini, Cruquii & Torrentii Codices habebant *inutile factum*, pro *factu*, magno consensu. *Inutile* perniciosum dicit, & *factum* modo participium est, h. e. si fuerit a te factum. Male igitur Bentleius reponit *inutile factu* in isto loco.

^f Addubitat qui paulum dubitat.

^g Longe lateque conspicitur quod flagrat.

^h Avidos, intemperantes. Vet. Schol.

ⁱ Exanimat; h. e. immaniter terret.

^j Sibi parcere, vita indulgere. Vet. Schol.

^k Teneros, nondum usu duratos.

^l Sanus est qui non desipit: nam desipere dicunt Stoici qui non ad naturam & rectam rationem vivunt.

^m Teneor, h. e. invitatus teneor. Dum me Galatea tenebat, Nec spes libertatis erat. Virg. Unde Ludovicus de Desprez habuit suum *tensor*?

ⁿ Consilium proprium; h. e. cogitatio.

^o Rectius hoc; inducit verba qua cogitat. Vet. Schol.

^p Melius; h. e. suavius: contra male vivit, qui insuaviter.

^q Occurram modo pro conveniam, vel sim una.

^r Non belle, Litotes est, pro *inhumane*.

^s Imprudens, inconsultus & per hoc affectibus indulgens.

^t Compressis agito labris, h. e. tacitus ultra citraque animo voluto. *Sermo* duo sunt, *codicibus* & *megaphonicis*, prior inclusus, posterior prolatum. Vet. Schol. Cruq.

^u Illudo chartis; perdo chartas scribendo:

Ex

Ex vitiiis unum; cui si ^a concedere ^z nolis,
 Multa Poetarum veniat ⁷ manus, auxilio quæ
 Sit mihi (nam ^z multo plures sumus) ^a ac veluti te
 Judæi cogemus ^b in hanc concedere turbam.

140

urbanissime apponit vitio Poemata scribere :
 sed & cetera quæ subjecta sunt eadem ur-
 banitate dicuntur. Vet. Schol. Dicitur
 & illudere pecunia, qui ea abutitur &
 quasi habet ludibrio.

^a Concedere modo pro parcere & re-
 mittere positum est.

^z Magis placet mihi nolis & veniat
 modo dici dubitativo, quam cum
 Bentleio nolis & veniat Indicativo. Lo-
 quitur enim tanquam de re probabili
 atque verisimili, minando tantum

⁷ Operæ quæcunque manus dicun-
 tur. Multorum manibus grande levatur
 opus.

^a Belle & hunc locum expolivit Ju-
 venalis : Stulta est clementia, cum tot
 ubique Valibus occurrat, peritura parcere
 chartæ.

^a Veluti Judæi; isti in sacris argu-
 mento uti baculino consuevere : a do-
 minis Ægyptiis traxere & vicinos o-
 disse & vicinorum numina violare :
 utrumque tamen a Mose prohibitum
 est. Atque hac de re Juvenalem vide
 Sat. 15.

^b In hanc concedere turbam; h. e. pe-
 dibus ire in sententiam majoris nu-
 meri : est autem grex & turba fere vi-
 liorum multitudo.

SATYRA V.

Iter Brundisium.

^a EGRESSUM magna me excepit Aricia Roma
 Hospitio modico; Rhetor comes Heliodorus,
 Græcorum ^b linguæ doctissimus. Inde Forum Appi,
 Differtum nautis, cauponibus, atque ^c malignis.
^d Hoc iter ignavi divisimus, ^e altius ac nos
 Præcinctis unum : ^f minus est gravis Appia tardis.

^a Lucilius hac Satyræ amulatur Hora-
 tius iter suum a Roma usque Brundisium
 describens, quod & ille in tertio libro fecit;
 Primum a Roma Capuam usque, & inde
 fretum Siciliense. Vet. Schol. Egressus
 Roma dicimus & Romam. Alter Schol.

^b Pro longe quinque Cruiuii toti-
 demque Torrentii scripti Codices le-
 gerunt lingua; quod & Lambinus le-
 gerat in suis. Et bene lingua de Rhe-
 tore. Ordo est, quasi diceret; Græco-
 rum omnium doctissimus lingua, h. e. Ar-
 tis Oratorix. Sic & Cicero; Concedat
 laurea lingua. Mirum est Interpretes
 hoc non advertisse. Quia & ipse Bent-
 leius, egregius Criticus, me sicco pede

præterit, quod is sit magno animo &
 variegatæ minorum.

^c Nominatis jam nautis & capponi-
 bus, & hos & reliquos omnes voce
 malignis complectitur. Malignos; deest
 hominibus. Vet. Schol. Malignos nunc
 dicit naturæ perversitate inhumanos,
 & hospitibus feros.

^d Hoc iter; i. e. Ab urbe usque ad Fo-
 rum Appii biduo venimus. Vet. Schol.

^e Altius præingebantur strenuiores, re-
 missiores demissis tunicis incedebant.

^f Minus gravis; quia habitaculis fre-
 quenteratur, ubi possunt manere quocunque
 pervenerint. Vet. Schol.

Hic

Hic ego, & propter aquam, quod erat teterrima, ^h ventri
 Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
ⁱ Exspectans comites. ^k Jam nox inducere terris
 Umbras, & cœlo diffundere signa parabat: 10
 Tum ^l pueri nautis, pueris ^m convicia nautæ
ⁿ Ingerere. : ^o Huc appelle. : ^p Trecentos inferis, ^q ohe!
 Jam satis est. Dum ^r æs exigitur, dum ^s mula ligatur,
 Tota abit hora: ^t mali culices, ^u ranæque palustres
 Avertunt somnos: ^x absentem ut ^y cantat amicam 15
 Multa prolutus ^v vappa nauta, atque viator
 Certatim: tandem fessus dormire viator
 Incipit; ac missæ pastum ^w retinacula mulæ
^b Nauta piger ^c saxo religat, stertitque supinus.
 Jamque dies aderat, ^d cum nil procedere lintrem 20
 Sentimus: donec ^e cerebrofus profilit unus,

^g Propter aquam; Hodie in Foro Appii viatores propter aquam, qua ibi teterrima est, manere vitant. Vet. Schol. Hinc patet nuperos Editores male reposuisse teterrima pro teterrima. Nam foetidam esse vel hodie Cruquius ostendit ex Blondo.

^h Ventri indico bellum, Proverbialis Elocutio satis scita.

ⁱ Exspectans dicitur exspectans; significat enim cœnam visam fuisse sibi nimis prolixam, quod non & ipse cœnaret unq̃.

^k Jam nox inducere; suaviter deridet Epici Carminis Scriptores, sive hæc de suo protulerit, sive verba sint alicujus Poetæ.

^l Pueros dicit comitatus sui servos.

^m Convicium est quasi convocium, ut bene Torrentius ex Ulpiano.

ⁿ Ingerere; de conviciorum plausibus cogitabat, & supplendum est extrinsecus incipiunt.

^o Huc appelle; huc applica navem; verba sunt alicujus ex servis ad nautam, Vet. Schol. Cruq.

^p Verba sunt nautæ irascentis, cum plures navi imponantur, quam pepigerat. Vet. Schol.

^q Ohe! vox est satietatis. Donatus. Hoc adnotabat Cruquius.

^r Æs, h. e. nautum. Vet. Schol.

^s Mula ligatur: mula enim jungenda

erat, qua contra aquam navigium traheret. Vet. Schol.

^t Mali, h. e. pestiferi: diritas est in voce mali. Culices tintinniales vocant plebei a sonitu alarum. Vet. Schol. Cruq.

^u Ranæque palustres; quia ab Appii Foro per paludes navigatur, quas paludes Cæsar derivavit. Vet. Schol. Paludes dicit Pomptinas: navigatio autem per fossam hujus derivationis fiebat, ut ex Strabone ostendit Cruquius.

^v Recte Bentleius ex plurimis Libris interserit absentem ut cantat.

^w Bene cantat, subjecturus prolutus vappa.

^x Vappa; vino malo & evanido. Vet. Schol. Cruq.

^y Retinacula, chorda quibus mula traxerat navem. Vet. Schol. Cruq.

^z Nauta in navi; viator qui mulam ducebat. Vet. Schol.

^a Saxo; lapidi Terminò, puto, vel magis milliari.

^b An magnum putat Bentleius de cum nil reponere nil cum, & de lavimus [p. 24.] lavimus, ex sola Heinsii conjectura? In causa fuerat rator scriptura.

^c Cerebrofus; cui cerebrum facile ad insaniam movetur. Torrentius. Aūdācus, iracundus. Vet. Schol. Qui totus suo consilio heret. Landinus.

Ac mulæ nautæque caput lumbosque † saligno
Fuste & dolat: quarta vix demum exponimur hora.
Ora manusque tua † lavimus, † Feronia, lymphæ.
Millia tum pransi tria * repimus, atque subimus
Impositum faxis † late candentibus † Anxur.
Huc venturus erat † Mæcenas optimus, atque
Cocceius; missi magnis de rebus uterque
Legati, † averfos soliti componere amicos.
Hic oculis ego † nigra meis collyria † lippus
† Illinere. Interea Mæcenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque simul Fonteius, † ad unguem
Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco † Prætores libenter

25

30

† Bene saligno, cum in paludibus
essent.

‡ Dolat, ferit & graviter verberat. Vet.
Schol. Cruq. Immani scilicet ictu;
qualem fabri lignarii dolabra sua in-
figunt.

§ Lavimus; religionis causa. Torren-
tius.

¶ Fanum Feronia in tertio milliario est
a Tarracina: hac est Jovis Anxuris uxor.
Vet. Schol. Dionysio Halicarnasseo
Feronia Juno Anthia est, sive Ἀνθη-
σίη, ut ostendit Torrentius.

* Repimus; quia illis temporibus adhuc
Tarracinenfis urbs in altissimo monte erat,
inde postea in auiorem locum deposita est;
ut non solum sint adhuc vestigia adificio-
rum in monte, sed & murorum. Vet.
Schol.

† Late candentibus; mons ille in quo
Tarracina constituta erat, non candida
saxa habet, sed calci coquenda aptissima;
ergo a calce videtur candida dixisse. Vet.
Schol.

‡ Anxur, Tarracinam dicit, Anxur au-
tem dicta quod ibi imberbis colitur Jupiter.
Vet. Schol. Græcis Ἀνυρ vel Ἀν-
ρυρ, atque ob hanc causam Anxur
nonnunquam masculinum est.

§ Cocceius Nerva proavus Nerva, qui
postea imperavit Roma, mandavit Augusto,
ut mitteret, qui de summa rerum tracta-
rent. Ergo missus est Mæcenas cum A-
grippa qui utrumque exercitum in una castra
coegerunt, ut ait Livius Lib. cxxvii. Vet.

Schol.

¶ Causa dissidii Augustum inter &
M. Antonium erat Lucius Antonius
Consul, Triumviri frater, qui Reipub-
licæ & Brutianarum partium amorem
præ se ferens, in Augustum arma mo-
verat, fratrisque auxilium impetrave-
rat. Tandem vero matris Julæ ro-
gatu & Cocceii Nervæ hortatu Anto-
nius cum Augusto pacem fecit, accepta
in matrimonium Octavia Augusti so-
rore. Qua de re vide Appianum A-
lexandrinum.

‡ Ex frequentissimis collyriis est id, quod
quidam cythion, quidam a cinereo colore
tephrion appellant. Corn. Celsus, lib. VI.
Ridiculus est Dacerius cum Horatio
collyria ex aquis destillatis hodiernum
in morem confecerit.

§ Lippus, h. e. quod lippus essem.

¶ Illinere; supplendum extrinsecus
incipiebam: h. e. Illinebam coram, ut
postea oculos inungerem. Vet. Schol.

‡ Ad unguem factus homo, translatio a
marmorariis, qui juncturas marmorum tum
demum perfectas dicunt, si unguis super-
ductus non offendatur. Vet. Schol. Ut
nimis bellum atque concinnum de-
rideret.

§ Prætorem pro magistratu dixit, h. e.
Duumviro. Vet. Schol. Notum est
Duumviros fuisse coloniarum Consules.
Est autem Aufidio Lusco Prætores Abila-
tivus Causæ.

Linquimus,

Linquimus, ^a infani ridentes ^x præmia ^y scribæ,
^z Prætextam, & ^a latum clayum, ^b prunæque vatillum.
 In ^c Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
^d Muræna præbente ^e domum, Capitone ^f culinam.
^g Postera lux oritur multo gratissima: namque
^h Plotius & Varius Sinuessæ Virgiliusque
 Occurrunt; ⁱ animæ, quales neque ^k candidiores
 Terra tulit, neque quis me sit devinctior alter.
 O qui complexus! & gaudia quanta fuerunt!
 Nil ego contulerim jucundo ^l sanus amico.
 Proxima ^m Campano ponti quæ villula, tectum
 Præbuit; & ⁿ parochi quæ debent ligna, salemq.
 Hinc muli Capuæ clitellas ^o tempore ponunt.
 Lufum it Mæcenās; dormitum ego Virgiliusque:
 Namque pila lippis inimicum & ludere ^p crudis.
 Hinc nos Cocceii recipit plenissima villa,

33

40

45

50

^a Infani modo posuit pro stolidi, atque Italo honore superbientis.

^z Præmia, insignia dignitatis. Vet. Schol.

^y Quia de Decuria scribarum fueras, Vet. Schol. Erant autem scribæ fere libertini generis. Apud nos severa, sicut sunt, mercenarii scriba existimantur. Cornel. Nepos.

^x Prætexta superiorum erat magistratum: toga hæc erat colore quidem candida, sed purpureo limbo circumsepta.

^a Laticlavus tunica fere Senatorum erat propria, uti angusticlavus Equitum. Erant isti clavi purpurei panni albis tunicis insuti, elavorum forma; (aurei patagia dicebantur.) Purpureus late qui splendeat unus & alter, Assuitur pannus. De Arte Poet.

^b Prunæque vatillum; De balneis publicis prunas sibi domum a mediastinis afferri magni pendebat. Vet. Schol. Imo ignis tanquam Vestis numen summis magistratibus a ^cuppis præferebatur. Erat autem vatillum patella quædam ferrea, qua ignis circumferebatur, quasi parvum vas: quod ostendit Rurgetius. Bentleius scripsit *batillum*, quod idem valet diverso prolatu. De *vas*, *vasis*, vetuste *vasis*, fieri videtur *vatillum*.

^g Formias urbem significat, hinc namque fuit familia Mamurrarum honesto loco nata. Vet. Schol.

^d Muræna, frater hic erat Terentii uxoris Mæcenatis.

^e Domum; hospitium. Vet. Schol.

^f Culinam; h. e. *cannam*. Vet. Schol.

^g Postera lux oritur; ridicule imitatur Epicos.

^h Plotius & Varius, Poetæ hi erant celeberrimi.

ⁱ Bene animæ; nam candor est animæ.

^k Candidus purus est omni macula, & simpliciter bonus.

^l Sanus; h. e. *quamdiu sana mente sum*. Vet. Schol.

^m Campano ponti; qui est circa xvi miliarium a Capua. Vet. Schol.

ⁿ Parochi, publici muliones. Vet. Schol.

^o *Id est* a *μαρξία*, quod vehiculo præerat. Nonius Marcellus. Hi solent locatis causa Republica iter facientibus necessaria ministrare. Vet. Schol. Hos alter Scholiastes Copiarios dicit.

^p Tempore, h. e. bono tempore, vel tempestive.

^q Se lippum dixerat, ergo crudum Virgilium intelligamus. Vet. Schol.

Quæ

Quæ super est ⁊ Caudî cauponas. Nunc mihi paucis

Sarmenti scurræ ⁊ pugnam Messique ⁊ Cicirri,

⁊ Musâ, velim memores; & quo patre natus uterque

Contulerit lites. Messî clarum genus ⁊ Osci;

⁊ Sarmenti domina ⁊ exstat. ⁊ Ab his majoribus orti 55

Ad pugnam venire: prior Sarmentus, ⁊ Equi te

Esse feri similem dico. Ridemus: & ipse

Messius, ⁊ Accipio; caput & movet. : O, tua cornu

Ni foret exsecto frons (inquit) quid faceres, cum

Sic ⁊ mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix 60

Setosam ⁊ lævi frontem turpaverat oris.

⁊ Campanum in morbum, in ⁊ faciem permulta jocatus,

Pastorem ⁊ saltaret uti Cyclopa rogabat;

Nil illi ⁊ larva aut Tragicis opus esse cothurnis.

Multa Cicirrus ad hæc, donasset jamne catenam 65

⁊ Ex voto Laribus, quærebat? scriba quod esset,

⁊ Nilo deterius dominæ jus esse. Rogabat

⁊ Cum Veteri Scholiaste reposui Caudî pro eo quod erat Claudî; pro eo quod erat Claudî; atque hæc est lectio quorundam Torrentii Manuscriptorum. Caudium est Civitas Samni. Lucanus; Ultra Caudinas speravit ponere furcas. Vet. Schol.

⁊ Ridicule pugnam dicit duorum scurrarum concertationem. Ambo ex urbanitate & audacia noti, Equites tamen Romani. Vet. Schol. Cum autem conviviares essent Horatii, joci causa se invicem verbis fatigârunt. Alter Schol.

⁊ Bentleius recte posuit Cicirri [pro Cicirri] Κικυρρί, Κικυρρί, Gallus, unde Latinum Verbum Cuccirre de cantu galinacei galli.

⁊ Suaviter Musam invocât in re ridicula; ac si Turnum & Eneam Commisurus esset.

⁊ Osci Campani, quia Osci Campania dicta est. Vet. Schol. Ab Ope, h. e. Terra. Veteres Itali & Osci & Opici dicti sunt; filii scilicet terræ & rustici. Nam & Brutii Osci & Græce loquuti sunt, auctore Festo.

⁊ Sarmentus iste Augusti deliciæ fuit, ut ex Plutarcho & Juvenale constat. Vide Juvenalis Schol. ad Satyr. 5.

⁊ Exstat, quia nondum est mortua.

⁊ Ab his majoribus; ridicule tanquam in re gravi.

⁊ Equi te esse feri similem; grandem & durum; quia procerus erat Messius. Vet. Schol.

⁊ Accipio, h. e. audio quæ dicis, nec inultum feres.

⁊ Mutius; amputato cornu. Vet. Schol. Cruq.

⁊ Lævi oris frontem, pro lævam partem ponit in fronte. Vet. Schol.

⁊ In Campania solet quidam morbus, Verruca scilicet, afficere homines in facie. Vet. Schol. Cruq. Capitis temporibus magna innascuntur Verruca. Alter Schol. Cruq.

⁊ Faciem modo corporis dicit habitum & figuram.

⁊ Pantomimi gesticulando saltabant in Theatro.

⁊ Larvam dicit pictam personam, Polyphemi vultum & caput referentem.

⁊ Ex voto Laribus; solebant pueri postquam pueritiam excedebant, diis penatibus bullas suas consecrare, similiter puella pupas: modo ergo ridens interrogat si consecrasset compedes. Vet. Schol.

⁊ Cum omnes pene MSS. haberent Nihil deterius pro Deterius nihil, cumque Nilum sit vox Lucretiana, levi negotio reposuimus Nilo deterius. Atque

T

Denique

Denique, cur unquam fugisset; cui satis una

Farris libra foret, gracili sic, tamque pufillo.

Prorsus jucunde cœnam produximus illam.

70

¹ Tendimus hinc rectâ Beneventum; ubi ^m sedulus hospes

ⁿ Pene macros arsit dum turdos versat in igne:

^o Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam

Vulcano, summum properabat lambere tectum.

Convivas avidos cœnam fervosque timentes

75

Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.

Incipit ex ^p illo montes Appulia ^q notos

Ostentare mihi, quos torret ^r Atabulus, & quos

Nunquam erepsimus, nisi nos vicina ^s Trivici

Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo,

80

Udos cum foliis ramos urente ^t camino.

Hic ego mendacem stultissimus usque puellam

Ad mediam noctem exspecto; somnus tamen ^u aufert

Intentum Veneri; tum immundo somnia ^x visu

Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.

85

Quattuor hinc rapimur viginti & millia rhedis,

^y Mansuri oppidulo ^z quod versu dicere non est,

Signis perfacile est: vœnit vilissima rerum

hoc dixit, quod servi frequenter apud magistratus scribarum officio fungentur. Urbanus est iste jocus & in ipsum Horatium, qui & scriba fuit, & Decuriam habuit, ut inferius dicitur.

¹ Proprie arcum tendimus: Est aliquid quo tendis & in quod dirigis arcum. Persius.

^m Sedulus, h. e. rei coquinariz intentus.

ⁿ Omnes scripti Codices cum Vet. Schol. legerunt *Pene macros arsit* pro *Pene arsit macros*. Atque hujusmodi Hyperbata satis conveniunt Horatianæ Satyræ.

^o Nam vaga; Epicum carmen iterum per jocum imitatur. Et sane tam marci turdis opus erat aliquo condimento.

^p Ex illa, h. e. Ex hoc, vel deinde. ^q Non ostentare mihi, sed notos mihi. Vet. Schol. Erat enim ipse Appulus.

^r Mihi idem videtur *Atabulus* qui & Appulus, sive Iapyx: Nam Græcis idem *Ἀττα* quod & *Ἀττα*, quorum Diminutiva *Appulus* & *Atabulus* videntur.

^s Trivici villa; Oppidum in fine Campaniæ, quo vehicula juncta accedere nequeunt. Vet. Schol.

^t Caminus, fornix erat sive lacunar, in summo tecto, per quam fumus egrediebatur; h. e. Fumarium: modo autem figurate pro foco ponitur.

^u Mire aufert, ac si de intentione oculorum ageretur.

^x Proprie visus; sive *deceptus*, est, ubi rem ipsam sine ulla ambage per quietem cernere videmus.

^y Proprie manere pernoctare est.

^z Equotium (vel equum tuticum) significat: hoc autem exemplo Lucilii; nam in septima Satyra sic ait: *Servorum est festus dies hic, Quem plane Hexametris versu non dicere possis.* Vet. Schol.

Hic

Hic aqua; sed panis longe pulcherrimus, ^a ultro

90

^b Callidus ut soleat humeris portare viator,

Nam Canusⁱ lapidosus; aquæ non ditior urna;

^c Qui locus a forti Diomede est conditus olim.

Flentibus ^d hic Varius discedit mæstus amicis.

95

Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum

Carpentes iter, & factum ^e corruptius imbri.

Postera tempestas melior; via pejor adusque

Bari mœnia piscosi: dehinc ^f Gnatia lymphis

Iratis exstructa dedit risusque jocosque;

Dum & flamma sine, thura liquescere limine sacro

100

Persuadere cupit: credat Judæus ^h Apella;

Non ego: namque deos ⁱ didici securum agere ævum;

Nec siquid miri faciat natura, deos id

^k Tristes ex alto cœli demittere tectō.

^l Brundisium longæ finis chartæque viæque.

105

^a *Ultrō modo dicitur pro libenter: Qui fecere ultrā conjecturam secuti sunt, non Codices, quod quidem demiror acerrimum Bentleium esse secutum.*

^b *Callidus est qui usum habet vix.*

^c *Canusium & Argyripa a Diomede condita ferebantur.*

^d *Omnes Torrentii Codices legerunt hic Varius, pro hinc, quod melius.*

^e *Corruptius, h. e. humidius & lutosius.*

^f *Gnatia per Aphæresin posuit pro Egnatia. In pede montis sita est, & torrentes de montibus magno impetu decurrentes saepe magnam urbis partem diruunt. Vex. Schol.*

^g *Flamma sine; scribit & Plinius; In Salentino oppido Egnatia impositū ligno in saxum quoddam ibi sacrum, protinus flammam exsistere. Apud majores ara non incendebantur, sed ignem divinum precibus*

eliciebant, qui incendebat altaria. Livius.

A Numa sapius hoc factum. Idem. Potuit hoc Naphtha fieri. Prodit etiam Varro apud Servium, Hirpinos per ignem ambulaturos medicamento quodam plantas unxisse: quod & ipsi a circulatore quodam factum vidimus.

^h *Recte putat Scaliger Apellam esse proprium nomen alicujus Judæi eo tempore notissimi.*

ⁱ *Didici; ex Epicuri scriptis scilicet, atque Lucretii.*

^k *Tristes; humanis scilicet rebus intentos; quas deos negligere putat, ne negotia sibi facebant & delicias suas atque otia relinquant. Omnes de suo ingenio sibi deum fingunt; Epicurei Epicureum.*

^l *Brundisium a cervinis cornibus appellatum: nam Æolibus Cephæus cer-vus.*

SATYRA VI.

In derisores Natalium suorum.

NON, quia, Mæcenas, ^a Lydorum quicquid Hetruscos
 Incoluit fines, nemo generosior est te;
 Nec, quod avus tibi maternus fuit, atque paternus,
 Olim ^b qui magnis legionibus ^c imperitârint;
 Ut plerique solent, ^d naso suspendis adunco
^e Ignotos, ut me ^f libertino patre natum:
 Cum referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ^g ingenuus. ^h Persuades hoc tibi vere;
 Ante potestatem ⁱ Tullî, atque ignobile regnum,
 Multos sæpe viros ^k nullis majoribus ortos,
 Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos:
 Contra, ^l Lævinum, Valerî genus, ^m unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus ⁿ fuit, unius assis
 Non unquam pretio pluris ^o licuisse, notante

^a Lydia quondam profecti incolere Hetruriam. Vet. Schol. Est autem hic Ἀνακλῆθον Figura: Posuit enim pro omnium qui incolere; quicquid incoluit, quod Comicæ negligentia est.

^b Magnis qui gentibus imperitârunt; Lucretius, monstrante Lambino.

^c Longè melius imperitarent quam Bentleii imperitarint. In hoc tempore sæpius allucinantur Librarii indoctiores, ob tenue temporum discrimen.

^d Naso suspendis adunco; quod vulgo dicunt desannas. Vet. Schol. Qui irrident homines sannas faciunt: est autem sanna risus solutus eorum qui detortis naribus sonitum emittunt in alicujus fastidium. Vet. Schol. Cruq. Hunc sonitum Rhonchum dixerunt: Nusquam majores rhonchi. Martialis.

^e Minus est Notus quam Nobilis, & majus Ignotus quam Ignobilis: nam & Servius Tullius Ignobilis erat, non itidem Ignotus.

^f Augusti ævo libertinus idem erat qui & libertus; olim autem libertinus liberti erat filius.

^g Mire & audacter posuit ingenuus: potest enim esse ingenuus moribus, qui natalibus non sit. Est autem ingenuus

simpliciter bonus; contra fîctus qui calide celat vitia.

^h Persuades; sensus est, Recte hoc sentis. Vet. Schol.

ⁱ Fuit Tullius Tarquinius Prisci Lucumonis servus & captivus natus. Vet. Schol. Fuit hæc Ocrisia Corniculana. Apud Veteres captivi minuebantur capite, & per hoc amittebant gentem.

^k Nulli sunt quorum capita in Censorum libris non comparent.

^l Hic P. Valerius adeo scdis ac projectis in omnem turpitudinem moribus vixit, ut proveri non potuerit ultra Quastura dignitatem. Vet. Schol.

^m Unde, a quo, ut, Genus unde Latinum. Vet. Schol. Valerium Publicolam dicit.

ⁿ Etsi plane sit mihi desipendum (ut magni Bentleii verbis utar) censebo tamen fuit in hoc versu præferendum esse alteri Lectioni fugit. In causa fuit variantis scripturæ, quod veteribus fuit & fugit ejusdem plane fuerint prolationis, liquefacto sono literæ g, quod vix quisquam doctus potest ignorare. Librarius scriptor male audiit suum Ἀνακλῆθον.

^o Quod licet, valet. Vet. Schol.

^b Judice

¶ Iudice quo nōsti populo, qui ¶ stultus honores 15
 Sæpe dat indignis, & famæ servit ¶ ineptus;
 Qui stupet in titulis & imaginibus. Quid oportet
 * Nos facere, a vulgo ¶ longe longæque remotos?
 Namque esto, populus Lævino mallet honorem
 Quam Decio mandare ¶ novo, censorque * moveret 20
 ¶ Appius, ingenuo si non essem patre natus:
 Vel merito; quoniam ¶ in propria non pelle quiessem. :
 * Sed fulgente trahit ¶ constrictos gloria curru
 Non minus ignotos generosis. : Quo tibi, Tulli,
 Sumere depositum clavum, ¶ fierique tribuno? 25
 Invidia accrevit, privato quæ minor esset:
 Nam ut quisque ¶ infans ¶ nigris medium impediit crus
 Pellibus, & latum ¶ demisit pectore clavum,

¶ Iudice quo nōsti; sic legerunt omnes Cruquii & Torrentii Codices pro quem nōsti. Tollenda est autem Subdistinctio post Iudice. Moralis & Comica est ista constructio.

¶ Stultus, Philosophiæ rudis, quod nos non sumus.

¶ Ineptus, h. e. inanis gloriolæ sectator. Ineptus enim dicitur qui sapere vult videri in nugis.

¶ Nollem Benuleium de Nos fecisse Vos, quo non videretur Horatius longe longæque remotus a vulgo; quod sane fuerat Augusti amicitia præclarus, & per hoc universo orbi Romano notus atque acceptus.

¶ Pro longe lateque omnes scripti Codices legerunt longe longæque, quod longe longæque melius. Hoc modo locutus est & Cicero in libris de Finibus, ut ostendit Cruquius.

¶ Primi ad honores vocati dicebantur homines novi; qualis fuit hic P. Decius. Vet. Schol. Cruq.

¶ Moveret modo pro amoveret, per Aphæresin.

¶ Appius Claudius Cæcus severissime Censuram regebat, & plebi erat infestissimus.

¶ In propria pelle; Ex Proverbio sumptum est, in eos qui mediocritatis sua obliiti, maiora seipsum appetunt; quos non contineri intra pelliculam dicimus. Vet. Schol. Notum est serpentes mutare pelles: atque

inde Proverbium. Pelliculam veterem retines etiam Persio dicitur, pro nequaquam mutaris, sed unus idemque manes. Cæcutiunt hic vel doctissimi.

¶ Sed, particula est qua Hypophorran, sive Subiectionem, inducimus: Quasi tu dicas, Sed tu forsan subicias. Et videtur allegoricus iste versus ex aliquo Poeta Epico desumptus.

¶ Bene constrictos, ita enim captivi in triumphis deducebantur.

¶ Pro fierique Tribunum aliquot Lambini Codices cum veteribus Scholiastis legerunt, fierique Tribuno. Tullius hic Senatus motus est a Cæsare quasi Pompeianus: occiso vero Cæsare, recepti latum iterum clavum, & Tribunus militum factus est. Vet. Schol. Cruq. Hunc putat Lubinus esse M. Tullium Ciceronem, & post hunc Minellius: neque ego contradixerim. De Bentleii Titulo, quem vocat Cimbrum Tillium, nihil constat. Utcunque diversum fuisse crediderim ab hoc. Certe Vocales i atque u frequenter in Membranis permutantur. In causa fuit quod i, u & y ejusdem fere fuerint soni.

¶ Infans, h. e. præ superbia feroculus, & Ciceronem percutit mira Enargia & lepore.

¶ Senatorum calceamenta ex nigra erant aluta.

¶ Demisit; recto ordine descendebant insuti clavi, vel intexii. Torrent.

Audit continuo, & Quis homo hic? ^b &, Quo patre natus?

Ut si qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi

30

ⁱ Et cupiat formosus; eat quacunque, puellis

Injiciat curam quærendi singula, quali

Sit facie, fura quali, pede, dente, capillo:

Sic qui promittit, cives, urbem sibi curæ,

Imperium fore, ^k Italiam & delubra deorum;

35

Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,

^l Omnes mortales curare & quærere cogit.:

Tunc ^m Syri, Damæ, aut Dionysii filius, audes

ⁿ Dejicere e saxo cives, aut ^o tradere Cadmo?:

^p At Novius collega gradu post me sedet uno;

40

Namque est ille, pater quod erat meus. : Hoc tibi ^q Paulus

Et Messala videris? ^r At hic, si plosra ducenta

Concurrant, que foro tria funera, ^s magna sonabit

^t Cornua quod vincat que tubas: saltem ^u tenet hoc nos.

Nunc ^x ad me redeo, libertino patre natum:

45

Quem rodunt omnes ^y libertino patre natum:

^z Nunc, quia, Mæcenat, tibi sum ^a convictor; at olim,

^b Quis homo; bella Ethopœia, nam exprobandum est.

^c Cum Torrentii MSS. reposui & pro aut, vel (ut alii volunt) est: atque hoc longe concinnius. Bentleius posuit aut pro &, nulla puto de causa; uti etiam mox Ut cupiat pro Et cupiat, atque hoc etiam inutiliter.

^d Malo cum Torrentii & Cruquii libris & quam ut. De Barro vide Sat. 4.

^e In novem Torrentii Codicibus deletur &, ante Italiam: & videtur plane a Grammaticastro interpositum causa Metri. Bentleius tenet.

^f Omnes mortales; Facete imperitæ & malignæ turba voces imitando deridet. Ista enim tanquam ore vulgi figurata proferenda sunt. Rhythmo etiam inest ridiculum.

^g Syri, Damæ; servulorum nomina. Non enim dignabantur Veteres servos ingenuorum nominibus, cum eos vix pro hominibus haberent.

^h Dejicere e saxo: Audeas Tribunatu Plebis fungi? Nam Tribuni Plebis damnatos de saxo Capitolino precipitabant. Vet. Schol.

ⁱ Tradere Cadmo; Cadmus fuit carnifex nota crudelitatis. Vet. Schol.

^j Significat Novium libertum fuisse iis temporibus Tribunum Plebis quem false mordet per transitum.

^k Emilius Paulus, & Messala Corvinus, illustrissimo erant genere.

^l At hic, cum stolidam admirationem proferenda; nam populus caudicibus de mensura buccarum probare solet.

^m Magna sonabit; ut Virgilius, infanda furentem. Vet. Schol.

ⁿ Cornua; Indictiva Funera ad tibias & tubas dicebantur. Gutherius de Jure Manium. Hinc tuba, candela. Persius.

^o Tenet, h. e. capit: nempe quod utilem credamus eum causis dicendis.

^p Ad me redeo; missis scilicet Figurarum ambagibus. Nunc ad me redeo, ut qua res me impendit agatur. Lucilius.

^q Libertino patre natum, ostendit ista repetitio illud fuisse semper in ore inimicorum Horatii; atque unicum pene conviciam.

^r Placuit Bentleio confragosa Lestio veteris Venetæ Editionis, ob raritatem puto; Nunc quia sum tibi, Mæcenat, convictor.

^s Convictor pro eo quod conviva. Vet. Schol.

Quod

Quod mihi pareret legio Romana ^b tribuno.
 Dissimile hoc illi est: quia non ut ^c forsit honorem
 Jure mihi invidet quisque, ita te quoque ^d amicum; 30
 Præsertim cautum dignos assumere, ^e prava
 Ambitione procul. ^f Felicem dicere non hoc
 Me possum, casu quod te fortitus amicum:
 Nulla etenim ^g mihi te fors obtulit: optimus olim
 Virgilius, post hunc Varius, ^h dixere quid essem. 35
 Ut veni coram, ⁱ singultim pauca locutus
 (^k Infans namque pudor prohibebat plura profari)
 Non ego me claro natum patre, non ego circum
 Me ^l Saturejano vectari rura caballo,
 Sed quod eram, narro: respondes, ut tuus est mos, 60
 Pauca: abeo; & revocas nono post mense, jubesque
 Esse in amicorum numero: magnum hoc ego ducō,
 Quod placui tibi, qui turpi secernis ^m honestum,
 Non patre præclaro, sed vita & pectore ⁿ puro.
 Atqui si vitii mediocribus, ac mea paucis 65
 Mendosa est natura, alioqui ^o recta, velut si
 Egregio inspersos reprecandas corpore nævos;

^b Tribunus erat sub Bruto.

^c Omnes pene omnium Manuscripti legerunt *forfit* non *forfan*, sic & Vet. Schol. *Honor forfitan non convenit libertini filio, amicitia viri magni quare non conveniat docto?* Vet. Schol.

^d Amicus major patronus est, & minor cliens, sive comes, uti sapius dictum.

^e Prava ambitione procul, h. e. qui sunt longe a prava ambitione. Vet. Schol. h. e. ab adulationis deformitate, & perversa arte: nam quod in naturali situ non est prævum dicimus.

^f Felicitati invidendum est, non merito. Vet. Schol.

^g Pro mihi te Bentleius suffecit tibi me; idque magna vi verborum, absque ulla tamen idonea autoritate.

^h Quid enim (inquit ille) an patrono & rege suo, Mæcenate, cui vitam, opes, omnia debuit, majorem hic se gerit coactoris Græculi filius? Vide quantum tu debes Bentleio, Flacce Horati, libertino patre nate, quod tan-

dem te purgaverit Bentleius tanta inficitia, atque incommoditate arte sua critica post tot sæcula cæcutientum Grammaticorum.

ⁱ Dicere quid esset; verecunda Periphrasi pro commendavere.

^j Singultim; cum intervallo interruptis verbis. Vet. Schol.

^k Infans; alioguis. Vet. Schol.

^l Saturejani fundi sunt in Apulia fertiles, & equorum nobilium genitores. Vet. Schol. A Saturejo oppido juxta Tarentum. Torrentius. Tarentinum igitur vult intelligi. Et falsè percutit Provincialium nobilium tumorem & inanem fastum.

^m Honestum & Turpe Stoicis erant pro Bono & Malo; & hæc tanquam Philosophus, & rigidus virtutis særelles; cum alias Epicureum agat; in loco tamen omnia.

ⁿ Purus est qui nil simulat. Puritas enim simplicitas est sine luto.

^o Quod rectum est appositæ rationis norma Philosophi soli cernunt.

Si neque p avaritiam, neque sordes, q nec r mala lustra

Objiciet vere quisquam mihi; purus & insons

(Ut me collaudem) s ti & vivo charus amicis:

Causa fuit pater his, qui macro r pauper agello

Noluit in u Flavî ludum me mittere, x magni

Quo pueri magnis e centurionibus orti,

Lævo y suspensi loculos z tabulamque lacerto,

Ibant a octonis referentes idibus æra.

Sed puerum. b est ausus Romam portare, docendum

Artes quas c doceat quivis eques atque senator

Semet prognatos: vestem servosque sequentes

d In magno ut populo e siquis vidisset, avita

Ex re præberi sumptus mihi crederet f illos.

Ipse mihi g custos incorruptissimus omnes

Circum doctores aderat. Quid multa? pudicum

(Qui h primus virtutis honos,) servavit ab omni

Non solum facto, verum i obprobrio quoque turpi:

Nec timuit sibi ne vitio quis verteret, olim

p Avaritia respicit ad malas habendi artes, sordes ad nimiam parcimoniam, & lustra ad insanos sumptus.

q Bentleius prætulit aut [pro nec] sed nihil tanti; etsi Helenium Acronem in partes suas trahat.

r Lustra cum proprie sint lutoſæ ferarum lanæ, modo figurate popinas & tabernas dicit vinarias; necnon lupanaria, quæ mala dicuntur ob malos incolas, & insidias quas hospitiſibus ſemper ſtruunt: nam malus eſt qui eum calliditate nocet.

s Scripti Codices legerunt ſi & vivo, pro ſi vivo &, Satyrico Hyperbato.

t Pauper, deest quamvis. Vet. Schol.

u Flavius quidam fuit illis temporibus Calculator. Vet. Schol. Imo & Provincialis, nam in Apulia docebat.

x Magni; Ironice, quod ipse pauperuli eſſet filius.

y Suspenſi loculos; ὑπαλλὰς, non ipſi ſuſpenſi, ſed ſuſpenſos loculos habentes. Vet. Schol. Loculos, ſcilicet Calculatorum. Vet. Schol. Cruq.

z Tabulam; buxum in quo meditantur ſcribere. Vet. Schol. In qua & Characteres Arithmeticos notabant, & calculos

ordinare diſcebant. Vet. Schol. Cruq.

a Octonis referentes; h. e. ſingulis idibus referebant octonos aſſes aris pro mercede ſcholaiſtica. Vet. Schol. Cruq. Ogdon veteribus erat pro noſtra Hebdomade.

b Eſt auſus; animo erat magno, ſed re tenui. Vet. Schol. Cruq.

c Doceat, doceri faciat. Vet. Schol.

d In magno ut populo; populum modo, pro Republica poſuit.

e De ſi quis vidisset magnus Bentleius quod horreret ſibilantem s, fecit ſigni vidisset de ſuo ingenio.

f Illos, modo pro tantos dixit; cum admiratione ſcilicet.

g Ad Emphaſin poſuit incorruptiſſimus; ſignificat enim Padagogos a paetis donis ſape corrumpi ſolere, ut luxurientur, ut ait Vet. Schol.

h Primus virtutis honos; pudor ſlos quidam virtutis eſt, atque decor: imo & modus; nam quem nil pudet hunc nil piget. Summum crede neſas animam præſerre pudori. Juvenalis.

i Torrentii MSS. cum Vet. Schol. legerunt obprobrio, quod nos ob vetuſtam ſcripturam tenuimus.

70

75

80

85

Si

Si * præco parvas, aut (ut fuit ipse) ¹ coactor

^m Mercedes sequeretur: neque ego essem questus. ⁿ At hoc nunc
Laus illi debetur, & a me gratia major.

Nil me ^o poeniteat sanum patris p hujus; eoque

90

Non, ut magna ^q dolo factum negat esse suo pars,

Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,

Sic me defendam. Longe mea ^r discrepat istis

^s Et vox & ratio: nam si natura juberet

A certis annis ævum remeare peractum,

95

Atque alios legere ad fastum quosunque parentes

Optaret sibi quisque; meis contentus, ^t honestos

Fascibus & fellis nolim mihi sumere, demens

Judicio vulgi; sanus fortasse ^u tuo, quod

Nollem onus (haud unquam solitus) portare molestum:

100

Nam mihi continuo major quærenda foret res,

Atque salutandi plures; ducendus & unus

Et ^x comes alter, uti ne solus rufve peregre-

Ve exirem; plures calones atque caballi

Pascendi; ducenda ^y petorrita: nunc mihi curto

105

Ire licet mulo, vel, si libet, usque ^z Tarentum;

^a Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.

^k Pracones dicebantur qui stabant ad hastam, & enuntiabant pretia oblata. Vet. Schol.

^l Coactores erant mercenarii eorum qui habebant Argentariam: sunt autem Argentarii qui habent summam rerum venalium. Coactor exigit nummos a Foraneis; qui & Collectarius nominatur. Vet. Schol.

^m Mercedes sequeretur; h. e. pretia conquirerem.

ⁿ Optime reposuit Rutgerius At hoc pro eo quod erat Ob hoc, quod & Vet. Schol. confirmat, apud quem legimus Ad hoc. Bentleio magis placuit Ad hac nunc, quod frigidiusculum videtur.

^o Poenitet cui præ pudore dolet.

^p Hujus & huius dicitur; & habet Emphasin, etiam huiusmodi libertinum parentem non esse contemnendum.

^q Jurisconsulti sine dolo malo nullum grave delictum statuunt. Torrentius.

^r Discrepare proprie dicuntur chordæ barbiti, vel lyra.

^s Et vox & ratio; h. e. & verba &

animi mei sententia: neque putes me dicere quæ non sentiam.

^t Honestos; Fascibus & Curulis honoratos, i. e. consulares & pratorios. Vet. Schol. Cruq. Nam sella curulis & fasces ad majores pertinebant magistratus. Frustra Lambinus reposuit onustos. Rutgerius Torrentio iratus stat pro Lambino.

^u Mire hoc dixit, quia ipse Eques permanisset contempto senatorio ordine. Vet. Schol. Et quia operam dederat Philosophiæ.

^x Comes, minor aliquis amicus.

^y Petorritum genus est Gallici vehiculi: alia sunt carpenta; alia carruca. Vet. Schol. Cruq. Petuar etiam hodie Aboriginibus nostris Quatuor est, & Rodedec, currere; quo spectare videtur & veterum Gallorum Rheda.

^z Tarentum ad finem est Italix.

^a Mantica, pera, vel averia est; sed hoc ex Luciliano illo sumptum est: Mantica Cantherii costas gravitate premebat. Vet. Schol.

Objiciet

Objiciet nemo ^b sordes mihi, quas tibi, ^c Tulli,
 Cum Tiburte via prætorem quinque sequuntur
 Te pueri, ^d lasanum portantes ^e ænophorumque.
 Hoc ego ^f commodius quam tu, præclare senator,
^g Millibus atque aliis, vivo; quacunque libido est,
 Incedo solus; percontor quanti olus, ac far;
^h Fallacem circum, ⁱ vespertinumque pèrerro
 Sæpe forum; ^k affisto divinis; inde domum me
 Ad porri & ciceris refero ^l laganique catinum:
 Cœna ministratur ^m pueris tribus; & ⁿ lapis albus
 Pocula cum ^o cyatho duo sustinet; ^p astat echino

110

115

^b In avaritia summum sordes dicimus:
 iterum Ciceronem percutit.

^c Bentleius iterum, me invito, re-
 ponit Tulli pro Tulli, quæ quidem scrip-
 tura debetur inscitia: exscribentium
 Ἀναγνώσας suos male audientium.

^d Lasanum vas in quo exoneratur ven-
 ter; invenum ad requisita natura. Vet.
 Schol.

^e Ænophorum, vas est quod capit vi-
 num, sive amphora id fuerit, sive ca-
 dus.

^f Commodius, h. e. animo meo ac-
 commodatus, & magis ex voto.

^g Falsus est vir doctus Dionysius
 Lambinus cum pro Millibus: atque aliis,
 Multis atque aliis contra MSS. fidem re-
 posuerit. Non enim advertebat vete-
 res etiam declinasse Adjectivum Mille,
 quod ostendit Cruq.

^h Fallacem dixit propter samardacos &
 sortilegos mathematicos, qui ad metas specta-
 tores circumstabant, & imperitos sortibus &
 nugis fallabant. Vet. Schol. Cruq. Est
 autem Samardacus Afrorum lingua im-
 postor & planus; vide Glossarium Du
 Fresne. Consulit ante phalas delphicorum-
 que columnas. Juvenalis.

ⁱ Mihi videtur Suburræ dicere, quod
 fore hora sœna (an cœnæ?) fortivas rei
 solent eo venum deferre. Vet. Schol. Fo-
 rum est singularum Regionum proprium.
 Alter Schol.

^k Affisto divinis; sortilatoris dicit: porro
 autem altioris dignitatis homines erubescunt
 fore in his vulgi circulis stare, quod tamen

sibi licere Horatius dicit per vitæ libertatem,
 Vet. Schol.

^l Lagana sunt placentula quadam vul-
 gares, quasi membranula compesita, cum
 pipere & liquamine condita. Vet. Schol.
 Cruq. Lambinus ex uno MS. legerat
 lachano; sed nil opus fuerat.

^m Pueris tribus; coquo, struore, &
 pocillatore.

ⁿ Lapis albus; mensa marmorea quam
 vocant Delphicam. Vet. Schol. τετραλὴς
 τετραζα. Vet. Schol. Cruq. Album
 marmor levis erat pretii, & apud Ita-
 los vulgare. Superius etiam Tigellius
 dicit: sic mihi mensa tripes.

^o Supra ostendimus cyathum coch-
 leare quoddam fuisse & mensuræ
 genus.

^p Pro astat echinus nonnulli Codices
 legerunt astat echino, quod & Vet. Schol.
 confirmat, dum interpretatur præter e-
 chinum. Echinum dixit vas aneum in quo
 calices lavantur, quod modo trifidile appel-
 lamus. Vet. Schol. Ἐγὼ Γίγcis
 omasum est, & vas omasi forma: E-
 rotiano χύτης μεσάλισκου, quod o-
 stendit Cruquius. Est autem Trifidile
 corruptum, pro Trifidile: vide Glossari-
 um Du Fresne in voce Trifidile, quam
 ille a Græco τετραλὴς deducit. Luci-
 lius sic dixit quasi scortea ampulla sit, ut
 cum ait; Echinus chinabam infusus. Vet.
 Schol. Vide an legendum Echinum cli-
 nabam intestum. Bentleius tamen pro-
 bat alteram scripturam astat echinus,
 indicta tamen causa.

Vilis

Vilis cum ^a patera guttus, ^r Campana supellex.

Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras

Surgendum sit mane; ^s obeundus Marsya, qui se

120

^r Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.

^u Ad quartam jaceo; post hanc vagor; aut ego ^r lecto

Aut scripto quod me ^y tacitum juvet; ungor olivo,

Non quo fraudatis ^r immundus ^a Nacca lucernis.

Ast ubi me fessum ^b sol acrior ire lavatum

125

Admonuit, fugio. ^e Campum lusumque trigonem.

Pransus non avide, quantum ^d interpellat inani

Ventre diem durare, domesticus otior. Hæc est

Vita solutorum ^e misera ambitione gravique:

His me consolor ^f victurum-suavius, ^s ac si

130

^b Quæstor avus, pater atque meus patruusque ⁱ fuisset.

^a Guttus cum patera fuerat dicatus primitiis vini diis libandis. Cruquius ex Varrone. Guttus vasculum erat angusti oris, quali nos hodie acetum & oleum servamus: nomen habet a gutture. Ex hoc primitias olei defundebant, uti e patera vini. Patera Græcorum erat scyphus, & ventricola & manicata, Herculi que sacra.

^r Campana; Capua hodie area vasa studiis fabricari dicuntur. Vet. Schol. Plerique putant Campana dici pro fistilis, quod non placet.

^s Obeundus Marsya; Marsya statua erat in rebris, ad quem solebant homines illi convenire, qui inter se lites & negotia componebant. Vet. Schol. Quia in Foro vadimonium sistendum apud signum Marsya sit. Alter Schol.

^e Sattyra & eleganter hoc dictum, quasi ideo manum levei Marsyas quod in Foro sustinere non possit hunc Novium. Vet. Schol. Novii fratres fuerunt, quorum minor ad locum qui appellatur Marsya sanctuarii consueverat. Alter Schol.

^u Ad quartam; ad decimam matutinam, in lectulo scilicet lucubratorio.

^r Lecto producta syllaba enuntiare debemus, quia frequentativum est ab eo quod est lego. Vet. Schol. Benteleio tamen lecto & scripto pro Participiis sunt Ablativis, quod admodum videtur nobis improbabile; imo vel sequela verbum repugnat.

^y Tacitum, h. e. meditantem. Et tacitus mecum ipse volans. Virgil.

^a Ideo immundus, quod lucernario oleo uteretur, & hoc per Hyperbolem dicitur.

^r Scribitur Nacca; Naca & Natta: nos Nacca prætulimus, qui veteribus Romanis fullo erat, quasi Κράνη, a κρύω. Benteleio tamen Natta placuit, ex negligentia puto.

^b Sol acrior; hora quinta. Vet. Schol.

^e Campum, lusumque trigonem. Ita recte reposuit Benteleius post Jacobum Cruquium, qui ita repererat in vetustissimo Blandinio libro. In Campo Martio iudebant terni pilea trigonali. Altera lectio vobis tempora signi videtur de tertia Persii Sattyra desumpta, cum parum intelligeret Librarius lusum trigonem, quid esset: Mirandum sane hoc a tot retro sæculis ignoratum fuisse exscribentibus.

^d Interpelles, h. e. prohibeat. Vet. Schol.

^e Misera, qua miseros facit, quia graviter afficit. Vet. Schol.

^f Plerique scripti Codices conveniunt Cruquiano Interpreti qui victurum legit pro victurus, quod & Torrentio probatum video: Ordo est, Consolor me victurum his, h. e. me victurum mihi persuadeo. Vet. Schol. Cruq.

^s Ac si, pro quam si. Vet. Schol.

^b Honoratos suggillando Quæstorem nominat: nam male audiebant Quæstores.

ⁱ Libenter assentior Benteleio melius scribi fuisse quam fuisset.

SATYRA

SATYRA VII.

In Maledicos & Inhumanos.

Ex ridicula Persii Clazomenii persona P. Rupilius regem Praenestinum
adversarium suum percutit.

PROSCRIPTI ^b Regis Rupili ^c pus atque venenum
^d Ibrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus & ^e lippis notum & tonsoribus esse.
Persius hic ^f permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam ^g lites cum Rege molestas;
^h Durus homo, atque ⁱ odio qui posset vincere Regem;
^k Confidens, ^l tumidus; adeo sermonis amari,
^m Sisennas, Barros ut ⁿ equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo: postquam nihil inter utrumque

5

^a Proscripti, condemnati a Triumviris.
Vet. Schol. Proprie proscribere est vene-
nale proponere, ut bene Landinus.
Proscribebantur aedes; proscribebantur
etiam damnati, quorum bona publica-
bantur, & quorum non comparentium
nomina in publica tabula edebantur.
In tabulam Sylla si dicant discipuli tres.
Juvenal.

^b Publius Rupilius cognomine Rex, Prae-
nestinus, commilito fuit Horatii in castris
Bruti; hic agre ferens quod Horatius Tri-
bunus esset, saepe ignobilitatem generis illi
objiciebat: idcirco nunc eum ex persona al-
terius lacerat. Vet. Schol.

^c Pus atque venenum: malignitatem at-
que livorem. Vet. Schol. Nam a lurore
veneni maledici dicuntur nigri, ut alias
ostendimus. Pus est sanguis qui in carne
computruit. Vet. Schol. Cruq. & per
hoc vetus etiam ulcus.

^d Veteribus Italis & Celtis *umber*,
imber & *iber* furculus erat institutus, ut
& hodie aboriginibus nostris *imp*. Hinc
& bigenera omnia dicuntur *ibrida*, pro
quo corrupte vulgo *Hybrida*, ut ostendit
Scaliger in Notis ad Varronem.
Atque ita Bentleius edidit. Erat Per-
sius iste Clazomenius parentibus, Ro-
mano & Graeca.

^e Proverbiali schemate protulit Lip-
pis & tonsoribus. Lippus autem dicit

assiduae potationi operam dantes, &
in tabernis vinariis otiantes: Theo-
phrastus etiam *τὰ κατὰ αἶσιν* diceban-
tur *συμπόσια*, quod ostendit Cruquius
ex Plutarcho.

^f Erat enim negotiator apud Clazome-
nas. Vet. Schol. Cruq. Vult osten-
dere hominem fuisse alicujus notae ap-
ud suos.

^g Molestas lites, importunas dicit li-
tigationes & pertinaces.

^h Durus dicitur indomitus & effrænis,
qui scilicet flecti nequit.

ⁱ Odio est quod nauscam movet, &
per hoc quod ferri nequit, ob molesti-
am & insuavitatem.

^k Fidens in bonis; confidens in malis.
Vet. Schol. Persii erat frontis &
improbus.

^l Pro tumidusque Torrentii & Cru-
qui Codices legerunt *tumidus*; quæ ad-
jectum est a Grammaticastro, & a
Bentleio servatum.

^m Cornelius Sisenna, de uxoris vita
apud Senatum interpellatus, respondit
se olim duxisse eam suavis & hortatu Au-
gusti. Hoc monuit Torrentius ex Dione.

ⁿ Equis albis, Proverbio erat. Hu-
jusmodi equi erant solis atque etiam
triumphantium. *Qui candore nives an-
teirent, cursibus auras.* Virgil. de equis
Pilumni.

Convenit

Convenit (° hoc etenim sunt omnes jure p moleſti
Quo fortes, quibus q adverſum bellum incidit: r inter
Hectora Priamiden, animoſum atque inter Achillem
Ira fuit s capitalis, t ut ultima u divideret mors;
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit: x duo ſi diſcordia y vexet inertes;
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomed
Cum Lycio Glauco; z diſcedet pigrior, ultro
a Muneribus miſſis) Bruto b Prætoꝛe tenente
Ditem Aſiam, Rupili & Perſi c par pugnat, uti non
d Compoſitum melius cum e Bitho Bacchius; in jus
Acres procurrunt, f magnum ſpectaculum uterque.
Perſius exponit cauſam, ridetur ab omni
g Conventu; laudat Brutum, laudatque h cohortem;
i Solem Aſiæ Brutum appellat; ſtellaſque ſalubres,

10

15

20

* Comice ponitur hoc pro eodem; atque ira ſupplenda eſt extrinſecus ſententia; hoc jure omnes moleſti ſunt moleſti, quo omnes fortes quibus adverſum bellum incidit, ſunt fortes.

p Moleſti per Charientifimum dicuntur odioſi, & importune laceſſentes.

q Satis commodè adverſum dixit bellum de monomachia cogitans, ducta metaphora a duobus tauris adverſis frontibus congredientibus.

r Ridicula imitatio Heroicæ Poſeſeos in levi materia. "Ευτοχὴ Περσέως, Homericum eſt.

s Olim ſecuri percutiebant nocentes liberos; hinc capitalis hoc loco pro mortifera.

t Οὐμὴ γὰρ ἔστιν ἡμέτερος ἰσὺν ἄλλοι πάλιν θάψειν, verba ſunt Sophoclis, citante Cruquio.

u Mire divideret de acriter pugnanti- bus, h. e. dirimeret.

x Sic & Virgilius; Si duo præte- rita Idæa tuliffet Terra viros Vet. Schol. duos.

y Vexet, h. e. in iram incitet: Pro- prie enim ira vel furore tentati, vexari dicuntur. Bentleius pro vexet poſuit verſet, quæ rarior Lectio eſt, & repræ- ſentata a Lambino.

z Veteres Impreſſi legerunt diſcedet non diſcedat, quos & nos ſequuti ſumus.

a Muneribus miſſis; ut Glaucus ceſſit Dio-

medi arma ſua aurea, acceptis aris, Vet. Schol.

b Prætoꝛe more veteri poſuit pro Im- peratore: nam Brutus hoc tempore in Aſia contrahebat auxilia adverſus Au- guſtum.

c Nam gladiatorum paria dici ſolet.

d Compoſitum modo poſuit pro com- miſſum: optimi enim Torrentii Codi- ces legerunt compoſitum pro compoſiti, ſuppreſſo ſcilicet par; vel ἁπλοῦς re- petito: atque hoc Comicæ & Saty- ricæ negligentia eſt. Bentleius contra contendit veram Lectionem eſſe Com- poſiti autoritate unius Codicis; quod nihilominus videtur nobis veriſimilli- mum, ob elegantem ſtructuram verbo- rum, quam non capiebant Exſcrip- tores.

e Bithus & Bacchius gladiatores optimi illis temporibus fuerunt, qui cum multis interemiſſent, commiſſi inter ſe mutuis vul- neribus conciderunt. Vet. Schol.

f Mire perdurat in translatione Theatri ad Judicium. Vet. Schol.

g Conveniunt dicit Juridicum.

h Cohortem comites dicit Bruti, qui in conſilio erant, ſic & Lucilius ait: Ut Præ- toꝛis cohors ut noſtris dixit Aruſpex. Vet. Schol. Hinc noſtris Court.

i Apud Vet. Schol. legendum pro op- portune laudans, importune laudans.

Appellat

Appellat comites, excepto Rege; * canem illum,
Invisum agricolis fidus, venisse: ¹ ruebat

25

Flumen ut hybernum, ^m fertur quo rara securis.

Tum ⁿ Prænestinus falso ^o multoque fluenti

^p Expressa arbussto regerit convicia, ^q durus

Vindemiator, & ^r invictus, cui sæpe viator

30

Cessisset, magna compellans voce ^s cuculum.

At Græcus, postquam est ^t Italo perfusus aceto,

Perfusus exclamat, Per magnos, Brute, deos te

Oro, qui reges consuêris tollere, cur non

^u Hunc Regem jugulas? operum hoc (mihi crede) tuorum est. 35

* *Canem falsa Dilogia pro stella & animali posuit.*

¹ Iterum ridicule insurgit, ut in Heroico Poemate.

^m *Fertur quo rara; quia omnia ligna secum trahit torrens, non eget securi.* Ver. Schol.

ⁿ *Prænestinus; Itali municipes Romæ ignobiles erant. Sic & Juvenalis; Hic natus Arpinas, de Cicerone.*

^o *Vetus Interpres cum melioribus Torreatii libris legerunt multoque fluenti pro multumque, ut sit nomen; quod longe melius videtur.*

^p *Expressa; Metaphora ducta a vino quod exprimitur arbussto, h. e. vire arbutiva. Ordo est, Expressa arbussto flu-*

enti falso multoque.

^q *Durus, h. e. ut perversus & cerebrosus. Vindemiator autem modo tetrasyllabum est, per Synæresin Figuram.*

^r *Invictus, ob perfrictam audaciam, invicta constantia vultus.*

^s *Cuculum; Exprobratio sæda putantium vites per imitationem cantus alitis temporaria, quam cuculum vocant: dedecus enim habetur opprobriumque merito saltem ab illa vulnere in vite deprehendi. Plinius, notante Cruquio.*

^t *Italo aceto, h. e. Romana mordacitate.* Ver. Schol.

^u *Vapidus hic locus est, in ridendo voluit Augustum tangere.*

SATYRA VIII.

In Superstitiosos & Veneficas.

O LIM ^a truncus eram ficulnus, inutile lignum,
Cum faber ^b incertus scamnum faceret ne ^c Priapum,
Maluit esse deum: deus inde ego, furum aviumque

* *Truncus; neque manus habens, neque pedes, uti nunc habeo; & mire subiecit inutile: nam στυγιον δῖος dicunt Græci, quem nostrum vulgus, A Pan of Strabo. Nam hac materia nullis fabricis idonea est.* Ver. Schol. Et inutilis est cui vel defunt, vel perire vires. Inest igitur Horatio consulta Di-

logia.

^b *Incertus, h. e. hærens.*

^c *Priapus, idem erat qui & Bacchus & Sol, frugum Deus, ab antiquo ωρε (unde ωρεῖ) & Άρμα, quasi tu dicas, Primus Pater: unde & in Onomacriti Hymnis & Πρωτόγονος & Ωδνός appellatur. Superius ostendimus sicum ar-*
Maxima

Maxima formido ; nam fures ^d dextra coercet,
 Obscœnoque ruber porrectus ab inguine ^e palus : 5
 Ast ^f importunas volucres in vertice ^g arundo
 Terret fixa, vetatque ^h novis confidere in hortis.
 Huc prius angustis ejecta cadavera ⁱ cellis
 Conservus vili portanda locabat in arca.
 Hoc miseræ plebi ^k stabat commune sepulchrum, 10
 Pantolabo ^m scurræ, Nomentanoque nepoti.
ⁿ Mille pedes ^o in fronte, trecentos ^p cippus in agrum
 Hic dabat ; ^q hæredes monumentum ne sequeretur.
 Nunc licet ^r Esquilis habitare ^s salubribus, atque
^t Aggere in aprico spatium, ^u quo modo tristes 15
 Albis informem spectabant ossibus agrum.

borem ob *Θεία*, seu trimembria folia, Baccho fuisse sacram, & membri virilis symbolum.

^d Quia sustem tenens figuratur. Vet. Schol. *Sustem* dicit instrumentum rusticum quo frumentum in area tritatur: Aborigines nostri Romano adhuc vocabulo *Fust* appellant: alias *Saligna* *falce* armabatur, autore Marone.

^e *Palus*; hinc Græcis *Ithyphallus* appellatus est. An minabatur *pygæ*? Certe hoc Ironice significari videtur.

^f *Importunas*; h. e. molestas, vel improbas.

^g Puto fistulam fuisse arundinem istam, quæ concepto vento sonum edebat: unde enim arundo muta terretur volucres?

^h *Novis*; propter recentem dedicationem *Mæcenatis*. *Sepulchra* erant in hoc loco ubi nunc sunt horti *Mæcenatis*, *Therma Trajana* & *Domus Crescentia*. Vet. Schol.

ⁱ *Cella*, servorum mansuicula, & tenuiorum habitacula. *Torrentius*.

^k *Stare* dicitur quod densitate sui, vel numero oculis implet: ac si nequit cadere. *Soliti* erant *carnifices* in *Esquilina* via puteos facere, in quos corpora mittebant. Hinc locus dictus erat *Puticuli*. Hic etiam erant publica *Ustrina*. Vet. Schol.

^m Fuit *Mallius Verna* trans *Tiberim* ingenus parentibus natus, qui quia a multis pecuniam mutuum rogabat, *Pantolabos* est cognominatus. Vet. Schol. De *Nomentano* alias diximus.

ⁿ *Scurra* dicebantur urbani qui dicacitate sua victum quærebant.

^o *Nescio quis* donavit agrum suum populo ad sepulchra & posuit fines. Vet. Schol.

^p *In fronte*; h. e. ad viam publicam, vel in latitudinem; in agrum, h. e. agrum versus, vel in longitudinem.

^q *Cippus*, vox Punica: nam & Syris *Κραά* lapis est; *Tituli*, sive *τάλας* genus: huiusmodi erant rudiorum temporum mortuorum statuz.

^r *Singularibus literis* utebantur. *H. M. H. N. S.* h. e. Hoc monumentum hæredes non sequitur. Videlicet ne pro suis habeant inferendis reliquiis aliorum mortuorum. Vet. Schol. Sic enim legendum pro multorum.

^s *Esquilis*; locus in quo ante sepeliebantur corpora, extra portam illam in qua est *Sessorium*. Vet. Schol. Cum *Sessorium* non compareat in Lexicis, videndum an fuerit suggestum unde a fessoribus conscendebantur equi. Illic postea *Sessoriana* Basilica a Constantino condebat.

^t *Salubribus*; quia nemo ibi modo sepelitur. Vet. Schol. *Angustus* ager in *Mæcenatis* domo cubare solitus est: *Tiberius* etiam in hortos *Mæcenatianos* commigravit. *Torrentius*. Subest igitur *Dilogia*.

^u *Aggere*; an *Agger* hic erat *Tarquini*, ubi postea castra *Prætoriana* erant?

^v *Pro quo modo* [inquit *Bentleius*] "lege invitit licet *Codicibus*, qua modo," Ego tamen non ausim. Unde Cum

Cum mihi non tantum furesque * feræque, suëtæ
 Hunc y vexare locum, curæ sunt atque labori,
 Quantum, carminibus quæ z versant atque venenis
 Humanos animos: has nullo perde e possum,
 Nec prohibere modo, simulac vaga luna decorum
 • Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocentes.
 b Vidi egomet c nigra d succinctam vadere palla
 e Canidiam, f pedibus nudis, passoque capillo,
 Cum s Sagana h maiore ululantem (pallor utrasque
 Fecerat horrendas aspectu) i scalpere terram
 Unguibus, & pullam divellere k mordicus agnam
 Cœperunt; cruor in fossam confusus, ut inde
 Manes elicerent, animas responsa daturas.
 l Lanea & effigies erat, altera cerea; major
 Lanea, quæ pœnis m compesceret inferiorem.
 Cerea suppliciter stabat, servilibus, n utque
 o Jam peritura, modis. p Hecaten vocat altera sævam,

20

25

30

enim novit ille non licere dicere quo
 pro in quo loco vel ubi? Alias novimus
 eo & quo vetustos esse Accusativos;
 verum & quo dicitur in Ablativo.

* Feras nunc dicit volucres.

y Vexare, h. e. inquietare & frequen-
 tare.

z Errore versant defixorum mentes.

• Protulit os, Virgil. Extulit os sacrum
 Vet. Schol. Recte hæc apposuit; nam
 iratæ Dianæ furor atque dementia tri-
 buta sunt.

b Vidi egomet; hic versus tragico pro-
 fertur, ut Virgil. Vidi egomet duo de nu-
 mero. Vet. Schol.

c Nigra & furva diis inferis sacra. Cru-
 quius

d Succinctam; quo expeditior esset.

e Canidiam; Gratiā Neapolitanam.
 Vet. Schol.

f Notum est veteres rem divinam
 nudis pedibus peragere consuevisse.

g Memini me legisse apud Helenium A-
 cronem, Saganam fuisse nomine, libertam
 Pomponii Senatoris qui a Triumviris est
 proscriptus. Vet. Schol. Ex altero Scho-
 liaſte legendum Funeratoris.

h Filia fere omnes cognomines e-
 rant apud Veteres; ut altera e duabus
 esset major, altera minor ejusdem no-

minis.

i Scalpere; quo scrobs fieret magica,
 unde manes ex Orco evocarent. Si-
 quidem Veteres terram e tenui crusta
 constare credebant.

k Mordicus, pro eo quod est morſibus,
 Vet. Schol.

l Canidiz erat lanea, cerea autem
 Horatii: eorum enim effigies quos
 salvos voluerunt ex lana confecere.
 Lanea effigies noctu dabatur in compita,
 quot liberos salvos esse voluerunt. Torren-
 tius. Lana enim invulnerabilis: ce-
 ream acubus figebant. Devoxit absentes
 simulacraque cerea fingit; Et miserum te-
 nues in jecur urget acus. Ovidius.

m Compesceret, h. e. in ordinem co-
 geret, per Charientismum pro caderet.

n Bentleius mallet solute dici ut qua
 cum quibusdam aliis; verum mihi se-
 cus videtur.

o Hyperbole servili metui accommo-
 datissima.

p Græcis Sol Hecatos, & Luna Hecate,
 ab iudæis, quod eminens radios suos ja-
 culentur, & nocentes feriant: sane
 alia tres Furiz, quam triplicis Dianæ
 facies. Illuni nocte nulli comparent
 Manes; Et Cytherea choro ducit Venus
 imminente Lana.

Alterā

Altera Tifiphonen : ^a serpentes atque videres

^r Infernas errare canes, lunamque rubentem,

35

Ne foret his testis, post magna latere sepulchra.

Mentior ^s at si quid, merdis caput inquiner albis

Corvorum; atque in me venient mictum atque cacatum

^t Julius & ^u fragilis Pediatia, furque ^x Voranus.

Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes

40

Umbrae cum Sagana ^v resonarint ^z triste & acutum;

Utque ^a lupi barbam variae cum dente colubrae

Abdiderint furtim terris; & imagine ^b cerea

^c Largior arserit ignis; & ut non testis inultus

Horruerim voces Furiarum & facta duarum.

45

Nam, displosa sonat quantum vesica ^d pepedi

Diffissa nate ficus; at illae ^e currere in urbem:

Canidae ^f dentes, altum Saganæ ^g calendrum

^a *Serpentes atque videres, Hyperbaton pro Serpentes videres atque. Serpentes deorum erant manium; quod nocerent, & e terra proreperent.*

^r *Infernas canes, Furias, quae sunt canes Jovis infernalis. Vet. Schol. Cruq. Canem etiam noxium animal & carnivorum ad Stygium Solem Veteres referebant.*

^s *At modo dicitur pro quin, vel quinariam. Imprecatur sibi mentienti, ut ab avibus, cincedis & furibus contemnatur.*

^t *Julius Pediatius Eques Romanus honesto patrimonio consumpto se prostituit; quare Horatius mutato genere Pediatiam nominavit. Vet. Schol. Cruq. Cincedis minari videbatur hic deus.*

^u *Fragilis, seu mollis duro contrarius est; Metaphora est ab equo qui facile pareat freno. Nam durus equus dicitur frangi.*

^v *Aiunt Voranum Q. Lucitatis Catuli Libertum fuisse adeo furacem, ut nummos subreptos a Nummulario in calceos demiserit: a quo cum deprehensus esset, quidam subridens, Belle, inquit, si te non inxurabis, h. e. verberabis tanquam as recudar, alludens ad calceos. Vet. Schol. Cruq. cum quo consentit & alter Schol.*

^z *Recte modo Bentileius resonarint, quo conveniat inter tempus.*

^z *Triste sonabat Sagana; umbrae acutum. Triste, lugubre & metuendum: acutum, tenue & subtile quod sine corpore emittentur voces. Vet. Schol. Cruq. Ne d' d're vuklagidac, muxq' d'ilex d'acavolo Tel'zoras d'olion. Homerus.*

^a *Lupi barbam; veneficis rostrum lupi resistere inveteratum aiunt, ob idque villarum portis praefigunt. Plinius citante Landino. Terra defotsum contrarium habebat usum. Ferz omnes deorum erant manium.*

^b *Cerea; Hypermetrus versus. Vet. Schol.*

^c *Largior ignis; quod boni erat omnibus veneficis. Limus ut hic durescit; & hac ut cera liquescit Uno eodemque igni, sic nostro Daphnis amore. Virgilius.*

^d *Pepedisse se pra timore fingit: nam & metus inflat corpus.*

^e *Currere; supple ceperunt.*

^f *Jocatur in hac quasi altera dentibus appositis, uti solita sit; altera quod gibba fuerit, calendrum habere consueveris. Calendri meminit & Varro in eo libro qui inscribitur Virgula Divina, dicens: Ego nunc postulo Agamemnona meum, tantis cothurnis accipit Critona calendrum. Vet. Schol.*

^g *Calendrum. pepulum capitis. Vet. Schol. Cruq. h. e. palliolum foeminarum, seu Mavorte, quod Graeci νεβιδιον dicunt & Νεβιδιον; quod cucullo laxius & caput & humeros velabat; Latini ri-*

U

Excidere,

Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis

^h Vincula, cum magno risuque jocoque videres.

50

cinium appellant. Anterior pars eminebat supra frontem, ut vel ex Horatio constat, qui alium apponit: & tan-
^{sis} cothurnis accipit calicandrum, ut superius Varro. Vox calicandrum non deducitur a καλλυειν, quod putavit Cruquius; verum a καλινδεν: nam sive καλινδεν scribatur, sive καλινδεν perinde

est; Græcis hoc involvere est.

^h Vincula, licia ex diversis coloribus, quibus mentes hominum vinciebant. Vet. Schol. Cruq. Terna tibi hæc primum triplici diversa colore, Licia circumdo. Virgil. Licia a ligando appellantur: magorum autem est ligare.

SATYRA IX.

In impudentes & ineptos Parasitastros.

I BAM ^a forte Via sacra, ^b sicut meus est mos,
 Nescio quid ^c meditans ^d nugarum, ^e & totus in illis:

^f Accurrit quidam notus mihi ^g nomine tantum,

^h Arreptaque manu, : ⁱ Quid agis, dulcissime, rerum? :

^k Suaviter, ut nunc est, inquam; & ^l cupio omnia quæ vis.

Cum affectaretur, ^m Numquid vis? occupo: at ille,

ⁿ Nôris nos, inquit; ^o docti sumus. Hic ego, Pluris

^a Bentleius hic interseruit *ut [Ibam ut forte] nulla cum causa, neque ulla cum autoritate, quo eruditæ suæ auri placeret.*

^b Huiusmodi Prodeambulatores vulgari joco *Sacra* vienses appellati sunt.

^c Meditans, i. e. tacitus, aliquid componens.

^d Satis verecunde versus more Satyricorum nugæ dicunt, quia Satyrici solent sese carpere. Vet. Schol.

^e Omnes Lambini scripti Codices legerunt *& totus*, pro *totius*, quod & Cruquius probavit, etsi dissentiat Torrentius, atque Bentleius.

^f Quidam Vulgati Codices viriose legerunt *occurrit* contra MSS. fidem.

^g Male accepit Cruquius, & cum Cruquio Dacenus voces *Επαρομει* & *Επιπρομει*, quæ in Vetere Interprete occurrunt: existimant enim icâ dici eum qui aliquem remittentem & quasi vinclum secum trahat; cum vel ex ipso Scholiaste pateat obvium dici, vel casu aliquo de via oblatum. *Obvius*, inquit

ille, *Επιπρομει*. Insulsiſſimus iste Veterum Scholiastarum compilator, qui Actonis nomen mentitus est, Epagomenum proprium garrulo nomen fuisse credidit.

^h Arreptaque manu; non expectavit ut porrigerem, ut eleganter Landinus.

ⁱ Quid est, Quid rerum agis mihi dulcissime. Vet. Schol. h. e. An recte & ex sententia procedunt tibi omnia?

^k Suaviter; h. e. satis commode, quantum finit rerum mearum status. Nostin' fortunarum mearum naufragium, postquam Brutianæ succubuerunt partes? *Hic ut dicitur huius nos vult.*

^l Cupio omnia quæ vis; suavis valedicendi formula.

^m Numquid vis; sunt & ista prope- rantis abire. *Rogo numquid velis: recte inquit: abeo.* Terentius, citante Cruquio.

ⁿ Nôris nos; h. e. cupio tibi esse notum.

^o Doctus dicebant Veteres, quos nos hodie Scholares appellamus.

Hoc,

Hoc, inquam, mihi eris: misere discedere & quærens,

¶ Ire modo ocyus, interdum consistere, in aurem

Dicere nescio quid puero; cum ¶ sudor ad imos

10

Manaret talos, O te, ¶ Bolane, ¶ cerebri

Felicem! aiebam tacitus, cum quidlibet ille

Garriret, vicos, urbem laudaret. Ut illi

Nil respondebam, Misere cupis, inquit, ¶ abire,

Jamdudum video: sed nil agis; usque tenebo,

15

¶ Persequar. Hinc quo nunc iter est tibi? : Nil opus est te

Circumagi; quendam volo visere, non tibi notum:

Trans Tiberim longe ¶ cubat is, prope ¶ Cæsaris hortos.:

Nil habeo quod agam, & ¶ non sum piger; usque sequar te.

¶ Demitto auriculas, ut ¶ iniquæ mentis afellus,

20

Cum gravius dorso ¶ subiit onus. Incipit ille;

¶ Si bene me novi, non ¶ Viscum pluris amicum,

Non Varium, facies: nam quis me scribere plures

Aut citius possit versus? quis ¶ membra movere

¶ Quærens modo posuit pro cupiens:
& Comici dicunt misere pro multum
& vehementer, c. ubi.

¶ Ire; supple cæperam.

¶ Sudor, ex radio & molestia. Vet.
Schol.

¶ Optimi Torrentii Codices lege-
runt Bolane pro Bollane, quod ab oppido,
(ut ille putat) Bola derivatum est. So-
lebat hic in faciem quemvis reprehendere,
& libere dicere quod sentiret. Vet. Schol.

¶ Cerebri felicem; vult significare se
propemodum invidisse homini cere-
broso & impudenti, quod potuerit eum
asperioribus verbis removere, quod sui
pudoris non erat. Atque obiter Livi-
ano more Bolanum istum percutit. In
infantia cerebrum moveri credebant Ve-
teres.

¶ Abire, h. e. effugere; & bene sub-
jecit tenebo: teneris enim cui non licet
abire.

¶ Nescio cur Bentleio magis placu-
erit Persequar quam Persequar, cum hæc
sit vox efficacior altera, atque ipse
mox dicat usque sequar te, quod plus
est quam persequar.

¶ Cubat, agrotat, languet, jacet. Vet.
Schol. Cuiusvis inopia subscripsi, Corn.
Celsus.

¶ Julii Cæsaris horti erant trans Ti-
berim juxta Naumachium, ut ostendit
Torrentius ex Suetonio.

¶ Non sum piger; Libenter ambulo. Vet.
Schol. Cruq.

¶ Demitto auriculas; Proverbiale
Schema. Lassus asinus vel equus pendens
aures. Vet. Schol. Cruq. Aures in equis
& omnium jumentorum genere indicia ani-
mi præferunt; fessis marcida, micantes pa-
vidis, subrepta furantibus, resoluta agri-
Plinius, citante eleganti viro. Jacobo
Cruquio.

¶ Iniqua mentis, h. e. demissæ & ob-
noxiz: contra æquus est cujus mens
recta est. Metaphora ducta a bilance.

¶ Advertendum hic ultimam sylla-
bam in subiit produci in hoc versu.

¶ Si bene frutus sum conscientia mea.
Vet. Schol. h. e. Si sum virtutis propriæ
idoneus æstimator.

¶ Vibius Viscus eques duos habebat
filios Viscos Senatorii ordinis, utros-
que Poetas & insignes Criticos. Vide
Vet. Schol. in Satyræ sequentem. De
Vario Vide Ode 6. Lib. I.

¶ Membra movere; i. e. cum gestu cor-
poris pronuntiare. Vet. Schol. Id enim
saltare erat.

U 2

¶ Mollius?

^b Mollius? invidet quod & ⁱ Hermogenes, ego canto. 25
^k Interpellandi locus hic erat; : Est tibi mater?
 Cognati, ^l queis te salvo est opus? : Haud mihi quisquam;
^m Omnes composui. : ⁿ Felices! nunc ego resto:
^o Confice; namque instat fatum mihi triste, ^p Sabella
 Quod puero cecinit, divina ^q mota anus urna; 30
 Hunc neque dira venena nec ^r hosticus auferet ensis,
 Nec ^s laterum dolor, aut ^t tussis, nec ^u tarda podagra;
 Garrulus hunc ^x quando ^y consumet cunque: loquaces,
 Si sapiat, vitet, simulatque ^z adoleverit ætas.
 Ventum erat ^a ad Vestæ, ^b quarta jam parte diei 35
 Præterita: & ^c casu tunc respondere vadato
 Debebat; quod ni fecisset, ^d perdere litem.
 Si me amas, inquit, paulum hic ^e ades. : Inteream si
 Aut ^f valeo stare, aut novi civilia jura;

^b Mollius; majore cum Rhythmo.

ⁱ Obiter Tigellium Cantorem tangit, ejusque artem ut indignam ingenuo.

^k Interpellandi locus hic erat; ad Emphasin posuit odiosæ garrulitatis.

^l Queis te salvo est opus; callide quasi initurus cum eo gratiam hæc promit.

^m Omnes composui; Comice profrenda sunt ista, cum habeant ^o ~~id est~~ & gratificari vult Horatio tanquam futuro sibi hæredi: Componere est ^p ~~οὐκ ἔστι~~ ^q ~~κατασκευάζειν~~, cum cadaver linteis implicatur.

^r Felices; Ineptulum ludit: nam præter spem responsum dedit; & Bolani ritu impudentem in os deridet.

^s Confice; fac finem enecandi.

^p Marci, Peligni, Samnites & Sabini Sabelli dicti sunt Veteribus; erant enim omnes Sabini generis & fortilegio insignes.

^q Motâ urna; Plebeium divinaudi genus per sortes, Synechodiche pro quovis alio usurpatur.

^r Hosticus vetuste pro hostilis, ut & civicus pro civilis.

^s Laterum dolor, pleuritis.

^t Tussis, tabes, vel phthisis.

^u Tarda podagra; quia tardos facit; & est ^v ~~ποδάγρα~~. Vet. Schol.

^x Quandoque modo positum est pro quandoque, vel aliquando. Compositum est autem ex Quando & Cum;

quasi diceret: erit tempus quando & cum. De Futuro hoc est Indefinito.

^y Consumet, h. e. necabit. Consumitur id cuius nulla pars relinquitur; vel quod non amplius comparet prorsus e medio sublatum.

^z Sic & Virgilius; Matura adoleverit ætas.

^a Ad Vestæ; Sic nos hodie in Claudii, vel Telluris dicimus, nec addimus Templum, aut Edem. Vet. Schol. Edes Vestæ erat ad Clivum Capitolinum, ut bene Cruquius ex Varrone.

^b Quarta jam parte; h. e. hora diei tertia, quo in Foro causa agi ceperant, juxta illud Epigrammatographi, Prima salubantes atque altera detines hora, Exeret rancos tertia Causidicos. Cruquius.

^c Casu vadato; satis mirari nequeo Interpretes omnes latuisse casu vadato modo dici pro in causa vadata, cum notum sit quid casus sit Jurisconsultis. Respondere autem is dicitur in quem lis intenditur. Bentleius multa hic movere perdensas tenebras, quæ non puro opus esse Lectori modo representare. Pro vadato reposuit vadatus ex ingenio.

^d Qui causa sua cadit, litem dicitur perdere.

^e Adesse proprie Advocatorum est.

^f Valeo stare; si habeo vires ut stem. Vet. Schol. Cruq. An simulat se Poëdagicum?

Et propero & quo scis. : Dubius sum quid faciam, inquit; 40
Tene relinquam, ^h an rem. : Me, sodes. : Non faciam, ille.
Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum est
ⁱ Cum victore) sequor. : Mæcenas ^k quomodo tecum?
Hinc ^l repetit. : ^m Paucorum hominum, & ⁿ mentis bene sanæ:
Nemo dexterius ^o fortuna est usus. : Haberes 45
Magnum ^p adiutorem, posset qui ferre secundas,
^q Hunc hominem velles si ^r tradere; dispeream ni
^s Summôsses omnes. : Non isto ^t vivimus illic
Quo tu rere modo: domus hac nec ^u purior ulla est,
Nec magis his ^x aliena malis: ^y nil mi officit ^z unquam, 50
Ditior hic, aut est quia doctior; est locus uni-
Cuique suus. : Magnum narras, vix credibile. : Atqui
Sic habet. : Accendis quare cupiam magis illi
Proximus esse. : Velis tantummodo, ^a quæ tua virtus,
Expugnabis; ^b & est qui vinci possit; ^c eoque 55
Difficiles aditus primos habet. : Haud mihi deero:
Muneribus servos corruptam; non, hodie si
Exclusus fuero, desistam; ^d tempora quæram;

^g Quo scis; ad visendum scilicet agrotum.

^h An Rem; sic & in Legibus scriptum inveniri solet Rem sive Liternam. Vet. Schol.

ⁱ Cum victore, hæc Metaphorice posuit ac si captivus duceretur.

^k Quomodo tecum; Quomodo circa te Mæcenas est? Vet. Schol.

^l Repetit; h. e. de novo incipit sermocinari.

^m Paucorum hominum; i. e. qui & sapiens est & raro habet parem. Vet. Schol. Et paucos admittit, falsa Dilogia.

ⁿ Mentis bene sanæ, per Anticipationem Parasitastrium a conatu callide deterreret.

^o Fortunam modo dicit magnam, sive ingentes divitias.

^p Hypocrita, sive secundarum partium actor, ipsius actoris actor erat: erat etiam & tertiarum. Hi cum posset nolabant tamen æquare primos actores, quo eos commendatiores redderent populo.

^q Hunc hominem; Desultor seipsum tangit digne, Vet. Schol. Et habet & &.

^r Tradere, h. e. commendare.

^s Summôsses omnes; malignus maligna promittit. Landinus.

^t Bentleius prætulit vivitur, quod repertum fuerit in uno tantum Codice.

^u Purior, h. e. magis ingenua & proba: purum enim dicimus cui nihil fidei adhaeret, vel improbitatis.

^x Aliena malis; h. e. huiusmodi peffibus inimica: nam Euphemismo quoddam execrabilia mala dicimus.

^y Nil mi officit; ego ei non invideo. Vet. Schol. Cruq.

^z Nequeo ego cernere elegantiam vocis inquam, quam Bentleius, auctoritate nescio quorum Librorum, hic interseruit pro unquam. Videtur sane mihi frigidiusculum hoc.

^a Quæ tua virtus; amarulenta Ironia.

^b Et est qui vinci; iucunde ex alterius persona Mæcenatem reprehendit: hoc est quod dicit Persius; Omne vas fer vitium videmus Flaccus amico Tangit. Vet. Schol. Cruq.

^c Eoque; quia scilicet intelligit facilitatem suam.

^d Tempora quæram, supple idonea.

Occurram in triviis; deducam. ^c Nil sine magno
^f Vita labore dedit mortalibus. ^g Hæc dum agit, ecce, 60
^h Fuscus Aristius occurrit, mihi charus, & illum
 Qui pulchre nôisset: consistimus: Unde venis? &
 Quò tendis? ⁱ rogat: & respondet. Vellere cœpi,
 Et ^k prensare manu ^l lentissima brachia, ^m nictans,
 Distorquens oculos, ut me eriperet: ⁿ male falsus 65
 Ridens ^o dissimulare: meum jecur urere bilis.
^p Certe nescio quid secreto velle loqui te
 Aiebas mecum: Memini bene; sed ^q meliori
 Tempore dicam: hodie ^r tricesima sabbata: ^s vin' tu
^t Curtis Judæis ^u oppedere? ^x Nulla mihi, inquam,
 Religio est: ^y At mi: sum paulo ^v infirmior, ^z unus

60

65

70

^a Ridicule abutitur gravissima sententia. *Τὸν πόρον ἀποδείξαι ἡμῖν ἀνάγκη* ^b *ἔχοντα οἱ θεοὶ*. Epicharmus, citante Cruquo.

^c Hæc vita dicebant Veteres pro eo quod nos *Hic mundus*.

^d Hæc dum agit; h. e. Interim.

^e Fuscus Aristius celeberrimi ejus temporis Grammatici vita existat apud Tranquillum.

^f Rogat & respondet; eleganter mixtum inter se & confusum sermonem interrogandi ac respondendi expressit. Vet. Schol. *Μίτρα Βεχχυλοία*.

^g Lambinus ex duodecim Codicibus pro *prensare* reposuit *pressare*: Verum nihil tanti; siquidem notum est veteres Romanos non pronuntiâsse *N* ante *S*. Quin & nostri homines *Pressare* milites dicere consueverunt, pro *Prensare*, *Pressare*, *stringere*. Vet. Schol.

^h *Lentissima*; h. e. minime sequacia, sed potius prensanti renitentia.

ⁱ *Nictare* est aliquid oculis nictantibus demonstrare. Vet. Schol. Constat eum legisse *nictare*; quod miror neminem advertisse, neque ipsum Bentleium, qui me invito retinuit *nictans*.

^j Jucundo convicio male falsum amicum suum appellat, ac si maligne urbanum crederet: Nam male falsus uno spiritu profertur, uti Substantivum.

^k *Dissimulare*; supple cœperat.

^l Certe dicimus ubi memoriæ non adeo diffidimus.

^m *Meliori tempore*; nam te occupa-

tum video.

ⁿ *Tricesima Sabbata*; Quæ Judæi Neomenias dicunt, quoniam per Sabbata Judæi numeros appellant Lunares: & Sabbatum magnum in Renovatione Luna & Judæis etiam hodie celebratur. Vet. Schol. Numeros autem Lunares Hebdomadas dicit, quas Judæi Sabbata appellant.

^o Nescio cur Bentleius maluit repone *vis tu* pro *vin' tu*, nulla sub autoritate.

^p Curtis; Quia pellicula imminui sunt: quia Moses Rex Judæorum, cujus Legibus reguntur, negligentia quædam medicinaliter excelsus est, & ne solus esset notabilis, omnes circumcidi voluit. Vet. Schol. Vocem *quædam* quæ inscitia Librarii exciderat reposuimus ex conjectura, uti & medicinaliter excelsus pro medicinalis effectus quæ nihili erant. Quis miretur ejusmodi convicia homini Epicureo atque Pagano excidisse? Jure igitur Henrico Glareano diaboli organum videtur. Eriam Satyra quinta hæc habet; Constat omnia miracula certa ratione fieri, de quibus Epicuri prudentissime disputant.

^q Cum summo contemptu oppedere posuit & *arapi* *aragordias*, eum deberet dicere, *adesse eorum sacris*.

^r *Parcus sum deorum cultar & infrequens*.

^s *Infirmior*; metus & infirmos. Religionem faciunt. Vet. Schol. Cruq.

^t *Unus multorum*; unus inter multos. Vet. Schol. Cruq. Vult excusare se ob superstitiosorum numerum.

Multorum:

Multorum; *ignoscet; alias loquar. : Huncce sole
 Tam nigrum ^b surrexe mihi! fugit ^c improbus, ac me
^d Sub cultro linquit. ^e Casu venit obuius illi
^f Adversarius: &, Quo tu ^g turpissime? magna
^h Exclamat voce, &, ⁱ Licet antestari? Ego vero
^k Oppono auriculam: rapit in jus: clamor utrinque:
 Undique concursus. ^l Sic me servavit Apollo.

75

* Ignoscet; scita valedicendi formula.
^b Surrexe, sic & Virgilius extinxem
 pro extinxissem.
^c Improbus modo Substantivum est,
 ut supra male falsus: Perpetuum irato-
 rum convicium est.
^d Sub cultro; Proverbium est. Vet.
 Schol. Ac si victima esset futurus.
^e Casu, h. e. Sic dii volvere: habet
 enim Emphasis hoc sibi præter om-
 nem spem evenisse.

^f Adversarius, Creditor. Vet. Schol.
^g Turpissime; atrox convicium. Mis-
 eptala.
^h Bentleius pro Exclamat, ex unius
 Bersmanni Libro reposuit Inclamat,
 quod minus ego probaverim, etsi ni-
 hil intersit.

ⁱ Licet antestari? Tangens auriculam his
 verbis loquebatur; Licet antestari? Si ille
 respondisset, Licet, iniectione manus adver-
 sarium in iudicium traheret. Quod si an-

testatus non esset & manum inieciisset, inju-
 ria reus constitui poterat. Vet. Schol. Est
 autem antestari quasi amestari. Lam-
 binus.

^k Oppono auriculam; solebant testium
 aures tenere, & ita dicere; Memento quod
 tu mihi in illa causa testis eris; quod est
 antestari. Vet. Schol. Est in aure ima
 memoria locus, quem tangentes antestantur,
 Plinius, citante Torrentio.

— Cynthius aurem
 Vellit & admanis — Virgil.

^l Sic me servavit Apollo; Hoc de sensu
 Homérico sumptum, Τὸν δ' ἰδὲ πρῶτον Ἀπόλ-
 λων. Vet. Schol. Alias Apollo &
 Ἀλῶνικον erat & Poetarum Numen.
 Suavi etiam Dilogia eburneum dicit
 Apollinem, qui stabat in Foro Au-
 gusti, ubi jus dici consueverat.

Sportula deinde Forum, jurisque peritus
 Apollo. Juvenalis.
 Ista debentur Cruquio.

SATYRA X.

In ineptos Lucilii fautores.

^a NEMPE ^b incompósito ^c dixi pede ^d currere versus
 Lucilii: quis tam Lucilii ^e fautor inepte est,

* Comicum principium & Morale:
 nam de medio sermone orditur. Est
 autem Nempe Particula recordantis suæ
 cogitationis.

^b Incompósito, h. e. incondito, & ex-
 temporaneo. Metaphora desumpta est
 ab imperitis equis, vel etiam saltato-
 ribus, qui nullis gradiuntur numeris.

^c Dixi: Satyra scilicet quarta.
 Grave crimen hoc: nam quis ferat
 libertino genitum avo Pompeii Mag-

ni doctiorem?

^d Etsi melius currant facti & eudes,
 currunt tamen versus qualescunque.
 Et mire pede currere posuit: erant enim
 Pedes numeri quibus in Choreis sal-
 tantes currebant. Huc facit Anacreon-
 tis illud;

Ἐδον ἀπὸ τοῦ ταγοῦς
 ὁρῶντι οὐκ οὐκ ἐκταγμέν.

* Fautores, Plauto fautores, pluresque
 erant in theatris, Inepte favemus alicui,
 U 4 Ut

Ut non hoc ⁱ fateatur? At idem, quod ^s sale multo
 Urbem defricuit, ^h charta laudatur eadem.
 Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera: nam sic 5
 Et ⁱ Laberⁱ ^k mimos, ut pulchra poemata, mirer.
 Ergo non satis est risu diducere ^l rictum
 Auditoris: & est quædam tamen hic quoque ^m virtus.
 Est brevitate opus, ⁿ ut currat sententia, neu se
 ° Impediat verbis lassas onerantibus aures. 10
 Et ^p sermone opus est modo tristi, sæpe jocofo,
 Defendente ^q vicem modo ^r rhetoris, atque ^s poetæ,
 Interdum ^t urbani, ^u parentis viribus, atque
 Extenuantis eas consulto. ^x Ridiculum acri
^y Fortius & melius ^z magnas plerumque secat res. 15
 ° Illi, scripta quibus Comœdia prisca ^b viris est,

quando aperta vitia ejus negamus. Vet. Schol. Nam ineptus est vapidè blandus. Hujusmodi palponibus id est ut is nam fumivendulis istis perpetuo venalis est anima.

ⁱ Fatemur coacte, confitemur sponte, ut belle Landinus.

^k Sale multo ideo ait numero singulari, quod dicturus erat defricuit, quasi vero id sale faceret (sic enim legendum pro sal.) Vet. Schol.

^h Charta eadem; siquidem quarta Satyra & Facetum & Emuncta naris eum dixerat.

^l Decimus Laberius a Dico Julio annulo aureo & quingentis sestertius donatus est, postquam Minum suum egisset. Cruquius ex Suetonio, & Macrobio. Sed Publius Syrus in eo certamine palmam tulit.

^k Mimi, liberi, dicaces, & lascivi erant, & unius tantum Actionis; nam nulla habebant Exodia, ut cæteri Ludi. Constabant igitur ridiculo.

ⁱ Et hic rictus dicitur, & hoc rictum mensura oris. Vet. Schol.

^m Virtus, Græcis Ἀγρὴ, unde teste Donato, nostrum Ars.

ⁿ Ut curras; h. e. ut festinet ad exitum: Metaphora a jumento leviter onusto; ut vel sequentia ostendunt.

^o Impediat; h. e. retardet. Notum est quid sint impedimenta in itinere.

^p Sermone modo tristi, sæpe jocofo;

h. e. Stylo modo gravi & Rhetorico, modo mordaci & Satyrico.

^q Vicem, h. e. munus, vel partes.

^r Rhetoris est tenere artem styli.

^s Poetæ autem Satyricos sales proferre: nam Poetam modo dicit Satyricum.

^t Urbanum modo dicit ingenue jocantem. Nescivit Lucilius Ingenueculam desicere ludo. Atticus iste lepos Horatiani erat ævi, quod tandem urbanos protulit.

^u Parentis viribus; quia vult data opera delicatus videri. Vet. Schol. Abstinere enim a dentatis jocos.

^x Ridiculum acri; Jocularè maledictum gravius vulnerat, quam res aspera. Vet. Schol.

^y Fortius & melius; h. e. & efficacius & consultius.

^z Magnas res secat, qui potentum lites adjudicat. Siquidem res difficiles quæ subito, ac veluti uno ictu absolvantur, decidi & secari dicuntur, Metaphora sumpta a medicorum culttris. Ista Allegorice dicuntur de Satyrica Inventionem. Vult enim significare se levi negotio de Nobilibus Adversariis victoriam reportare, cum Lucilius Genuinum in illis fregerit, ut eleganter Persius.

ⁱ Illi scripta quibus; Eupolis atque Cratinus Aristophanesque Poeta.

^b Viris, Παιδαῖς, more vetusto.

Hoc ^c stabant, hoc sunt imitandi; quos neque ^d pulcher
Hermogenes unquam legit, neque ^e simius iste
Nil præter ^f Calvum & doctus ^g cantare Catullum. :
^h At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miscuit. : ⁱ O feri studiorum ^k quine putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod ^l Pitholeonti
Contigit? : At sermo lingua ^m concinnus utraque
Suavior, ut ⁿ Chio nota si commissa Falerni est.
^o Cum versus facias, teipsum percontor, an & cum
^p Dura tibi ^q peragenda rei sit causa ^r Petilli,
Scilicet oblitus patriæque patrisque, ^s Latine
Cum ^t Pedius causas exfudet Publicola, atque
Corvinus, patriis intermiscere petita

20

25

^c Is stare dicitur qui non causa cadit,
vel perdit litem. *Ad id pertinet stabant*
quod dixerit, Ridiculum acri Fortius & me-
lius magnas plerumque secat res. Vet.
Schol. Dialogos etiam stabant dixit pro
placebant: nam stare dicebantur Fabulæ
quæ non explodebantur.

^d Ironice pulchrum dicit vetulum &
lippum, se tamen apud puellas pro
formosulo inepte gerentem. Palam
nominat obtretractores suos, veteres
scilicet Cæsareanæ aulæ sectatores.

^e M. Demetrium modulatorem, propter
maciem ac parvitatem corporis hoc nomine
appellat. Vet. Schol.

^f Licinium dicit Calvum & Vale-
rium Catullum, qui scilicet amatorias
cantiones scripserant.

^g Cantare, modulari. Vet. Schol.

^h At magnum fecit, ipsius Lucilii
verba sunt, teste Rufiniano Rhetore;
& suaviter eum suis verbis decider.
Hæc Subjectionis forma protulit.

ⁱ O feri studiorum! serz dicuntur
fruges quæ non nisi longo tempore
maturescunt. Græcis *ἐμυαβήε* sunt
& qui literis sero vacant, & qui sero
proficiunt; culpa scilicet ingenii & ac-
cuminis.

^k Quine putetis; supple, *An in san-*
tum factus esis qui putetis? Neque enim
assentiri possum Prisciano, qui Ne put-
tat esse Conjunctionem Affirmantem;
vel his qui reponunt *Ve* ex ingenio.
Huiusmodi *Βεγχυλογία* Moralis est &

Comica.

^l Dicitur Pitholeon Epigrammata ridi-
cula scripsisse, in quibus Græca verba mixta
erant cum Latinis. Vet. Schol.

^m Concinnus; ornatus, pictus.

ⁿ Chio nota Hypallage est, pro Chiam
nota: & nota posuit Figurate pro cadus,
vel amphora. Erat autem Falernum
Italicum & austerrum, Chium autem
Græcum & dulce.

^o Cum versus facias; supple, *Virum*
tunc tantum. Vet. Schol.

^p Dura; maligne dura; nam ab Au-
gusto absolutus est. Vet. Schol.

^q Peragenda, h. e. peroranda.

^r Petillius iste abstulerat coronam
auream de capite Capitolini Jovis.

^s Latine; ita legendum esse pro La-
tini vix doctissimus Dionysius Lambi-
nus ex tribus MSS. ostendit; Cræquius
probat, Veteresque Scholiastæ confir-
mant. Bentleius hoc improbat, &
servat priorem scripturam.

^t Q. Pedius Publicola & Messala
Corvinus Oratores erant priori sæculo
insignes. Ita autem hi a Græcis abhorrue-
runt, ut Messala primus Funambulum dice-
rit *Ἰχθυόεσθαι*, & post hunc Terentius.
Vet. Schol. Quod & Quintilianus
prodit. Erravit igitur vir doctus Lu-
dovicus Desprez, cum Andrea Dacerio
crediderit affirmanti hunc fuisse filium
Quinti Pedii, & cum Augusto Consul-
lem.

Verba

Verba foris malis, ^a Canusini more ^x bilinguis?
 Atque ego cum Græcos ^y facerem, ^z natus mare citra,
 Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
^a Post mediam noctem visus, cum somnia vera;
^b In sylvam non ligna feras insanius, ac si
 Magnas Græcorum malis implere ^c catervas.
 Turgidus ^d Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
^e Desingit Rheni ^f luteum caput; ^g hæc ego ^h ludo
 Quæ nec in ⁱ Æde sonent certantia ^k iudice Tarpa;
 Nec ^l redeant iterum atque iterum spectanda Theatris.
^m Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
ⁿ Eludente senem, ^o comis ^p garrire libellos,

39

35

40

^a Canusini cum reliquis Calabris, Apulis, Lucanis & Brutiis de Magna erant Græcia, & Græcorum Colonis immixti.

^x Dilogas dici solet Bilinguis etiam pro dolo. Ideo ergo & Ennius & Lucilius Brutates bilingues dixerunt. Vet. Schol. ex Vetere Codice Josephi Scalligeri.

^y Facerem; facere vellem; ut Cum canerem Reges. Vet. Schol.

^z Cornice protulit Natus mare citra; & ad Emphasin posuit vilioris pretii. Delicatus enim mirifice placet transmarina.

^a Post mediam noctem; Eûre & Dregionæ antiquioribus libris dicitur, ut bello Theocritus. Eo tempore Solis Plumbique Vaticinium roborari credebatur, inquit Ludovicus Coelius. Ad galli scilicet cantum, quo tempore fugari dicuntur manes vanorum somniorum auctores.

^b In sylvam ligna ferre, Proverbio dicitur. To carry Coal to Newcastle.

^c Caterva, Gallorum erat legio, sive exercitus. Etiam Aboriginibus nostris, Cæ exercitus est, & Turba, vel Globus. Caterva orbiculari erat figura.

^d Cornelius Alpinus Memnona Hexametris versibus nimirum descripsit; & bello jugulat Memnona Dilogas ait: nam dum describit quemadmodum juguletur, intelligi vult ab ipso potius jugulari. Vet. Schol. Erat hic Aulus Cornelius Alpinus, ut ostendit Torrentius adversus Cruqui-

um, qui Cornelium Gallum credidit.

^e Veteris Scholiastæ & MSS. autoritate ductus; Desingit reponendum duxi pro Dissingit. Desingit, figurat, ac per hoc describit, significat. Vet. Schol.

^f Luteum caput; & hoc Dilogas; quasi ab ipsa Poeta mala descriptione luteum fieret. Vet. Schol. Notum est etiam Ostia fluminum dici Capita, quod ostendit Turnebus.

^g Cornice Hæc pro talia.

^h Ludo; quoniam verecunde Poeta versus suos lusus appellans. Vet. Schol.

ⁱ In Ædi; Apollinis & Musarum. Torrentius. In commissionibus scilicet ab Augusto institutis; & bene sonent, ob Echo.

^k Critici apud Ædem Apollinis Palatini numero erant quinque, e quibus maxime assiduus erat Spurius Metius Tarpa, ut ostendit Vet. Schol. Cruq. Nam si forte qui Scenas scribebant, ad Terpam hunc, quasi emendatorem, eas asserebant. Alter Schol.

^l Ordo est, Redeant Theatris iterum atque iterum spectanda. Preparatio est ad sequentia.

^m Arguta, argutiis armata, pellaci & prompto ingenio.

ⁿ Eludent Gladiatores, dum arte effugiunt ictus, & per hoc ferientes fallunt.

^o Comis Morali suavitate blandus est.

^p Garrire; nugari, propter personarum humilitatem qua in Comædia loquuntur. Vet. Schol. Cruq.

Unus vivorum, ⁹ Fundani: Pollio ^r regum
Facta canit, ^s pede ter percusso: ^t forte Epos ^u acer,
Ut nemo, Varius, ^x ducit: ^y Molle atque facetum
Virgilio annuerunt ^z gaudentes rure Camœnæ.
^a Hoc erat, experto frustra ^b Varrone Atacino,
Atque ^c quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
^d Inventore minor: neque ego illi detrahere ausim
^e Hærentem capiti ^f multa cum ^g laude coronam.
^h At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem
Plura quidem ⁱ tollenda relinquendis: age, quæso,
Tū nihil in magno ^k doctus reprêndis Homero?
Nil ^l comis Tragici ^m mutat Lucilius Acti?
ⁿ Non ridet versus Ennī ^o gravitate minores,

45

50

⁹ Sub Augusto agebat Cajus Fundanius Comædiarum scriptor. Torrent.

^r Amarulente Reges obiter exagitat: siquidem per facta regum, cædes & scelera significat. Atrocius Persius prandia regum dicit capita & pedes infantum, ob Thyestes Fabulas scilicet.

^s Pede ter percusso; Trimetro Iambico. Vet. Schol. Agnius Pollio Tragœdias scripserat.

^t Forte; magnus impetu expressum. Vet. Schol. Animosum dicit & spiritale.

^u Acer, h. e. calidus, interritus, audax.

^x Veterem Scholiasten & plerosque scriptos Codices secutus, ducit servavi; cum Henricus Stephanus & Cruquius magis probent Ductu molle atque facetum, quod duriusculum mihi viderur. Et mire Ducit de longo Carmine, desumpta Metaphora a lanificarum filis.

^y Ad mea perpetuum deducite tempora carmen. Ovidius.

^z Molle atque facetum, tenerum dicit & amœnum, Bucolicorum Srylum significat: nondum enim (ut videtur) edebatur Enëis.

^a Mire gaudentes rura Camœna; nam Camœnas rustici Musas appellant, ut doctæ Landinus ex Macrobio.

^b Hoc enas; i. e. Satyra. Vet. Schol.

^c P. Terentius Varro Atacinus ab Atace Provincia vico. Torrentius, Hunc alii Narbonesem vocant.

^d Quibusdam aliis; Ennius quatuor libros Satyrarum reliquit, & Pacuvius hunc generi versificationis non sufficit. Vet. Schol.

^e Inventore minor; quia præclarius est invenisse, quam inventis addere.

^f Difficile est detrahens quod habet.

^g Rudiore Rhythmo Benteius, auctoritate puto unius sed rarioris editionis, rescripsit cum multa laude pro multa cum laude.

^h Poetæ laudem dicunt pro merito. Sunt hic etiam sua præmia laudi. Virg.

ⁱ At dini; Subjectionem repræsentat inimici; & gravis est ista commemoratio culpæ.

^j Tollenda, amovenda, rescenda. Est brevitate opus.

^k Doctus; qui scilicet scholaris es.

^l Salsa Ironia comem dicit Lucilium, quem pro inurbano semper habuit.

^m Urbane mutat posuit pro reprehendit. Facit autem Lucilius hoc cum alias, tum in tertio Libro & nono & decimo. Vet. Schol.

ⁿ Non ridet; Servius ad illud Æneid. XI. Tum late ferreus hastis Horret ager: Versus Ennians vituperatus Lucilio, dicenti per irrisumem, debuisse eum dicere, Horret & atget; unde Horatius de Lucilio, Non ridet versus Ennī? Henricus Stephanus.

^o Gravitate minores; minus graves quam operiet. Vet. Schol. Cruq.

Cum

Cum de se loquitur, non ut majore reprênsis?
 Quid vetat & nosmet Lucili scripta legentes,
 Quærere num illius, num rerum p dura negârît
 Versiculos natura magis q factos, & r euntes
 Mollius, s ac si quis pedibus quid c claudere senis,
 Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
 u Ante cibum versus, totidem cœnatus; x Hetrusci
 Quale fuit Cassi y rapido ferventius amni
 Ingenium, z capsis quem fama est esse librisquê
 • Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam;
 b Comis & urbanus; fuerit c limatior idem,
 d Quam rudis & Græcis intacti carminis autor,
 Quamque Poetarum seniorum e turba; sed ille,
 Si foret hoc nostrum fato f delatus in ævum,
 g Detereret sibi multa; recideret omne quod ultra
 Perfectum h traheretur; & in versu faciendo
 Sæpe caput scaberet, vivos & roderet ungues.
 Sæpe i stylum vertas, iterum, quæ digna legi sint,
 Scripturus; neque te ut miretur turba, k labores,

55

60

65

70

* Dura est quæ negat, nec flecti potest præ pertinacia: modo autem Dialogos poni videtur pro pertinax & salebrosa.

† Factos; h. e. arte tornatos.

‡ Euntes mollius, h. e. Lenius decurrentes; absque strepitu scilicet, & spuma; nec lutum secum trahentes.

• Plane assentior ingenioso viro Jacobo Cruquio, & plurimis scriptis Codicibus legendum esse ac si quis, pro at si quis, quod & Stephanus probavit.

† Claudere modo pro finire positum est: Clauditur enim quod ulterius progredi non finitur.

u Ante cibum; cœnæ tempore versus suos dictare Veteres solebant.

x Cassium Hetruscum diversum fuisse a Parmensi ostendit Torrensius, atque ipse Horatius elegantissimum ejus ingenium hoc versu significat: Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat. Ludovicus Desprez clausis oculis Dacerym sequitur.

y Rapido ferventius; hujus versus non ibant mollior; verum multa purgamen-

ta secum trahabant, ut Scholiastæ verbis utar. Ferventius pro spumofius modo positum est.

z Capsis; in quibus sua Poemata conclusa erant. Vet. Schol. Cruq.

• Ridicule ambustum posuit pro combustum.

b Comis & urbanus; quod tamen nemo dederit.

c Limatior; imo nihil magis oderat labore limæ.

d Quam rudis; h. e. Quam autor rudis carminis Græcis intacti, nam & necessitati metri deservit.

e Turba dicitur viliorum multitudo.

f Magis placet delatus quam dilatus, quod & Cruquius legerat in quatuor Codicibus. Nonnulli legunt delapsus. Bentleius dilatus.

g Detereret lima; recideret cultro vel falce.

h Trahitur; quod demortuum est & inutile.

i Stylum vertas; quo retinfa ejus parte quæ scripseras inducas.

k Labores, h. e. multum cures.

Contentus

Contentus paucis lectoribus: an tua demens
 Vilibus in ludis ¹ dictari carmina malis? 75
 Non ego; nam fatis est ^m equitem mihi plaudere, ut audax,
 Contemptis aliis, explosa ⁿ Arbuscula dixit.
 Men' moveat ^o cimex Pantilius; aut ^p cruciet quod
^q Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
^r Fannius Hermogenis lædat ^s conviva Tigelli? 80
^t Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
 Valgius, & ^u probet hæc ^v Octavius optimus, atque
^y Fuscus; & hæc utinam ^z Viscorum laudet uterque:
^a Ambitione relegata, te dicere possum,
 Pollio, te, Messala, tuo cum fratre; simulque 85
^b Vos Bibule & Servi; simul his te, candide ^c Furni:
 Complures alios, doctos ego quos & amicos
 Prudens prætereo, quibus hæc, ^d sint qualiacunque,
 Arridere velim; doliturus, si placeant spe
 Deterius nostra. ^e Demetri, teque, Tigelli, 90

¹ *Dictari*; a *Librariis in Ludis Literariis*. Vet. Schol. Cruq. Magistri Librarii prælegebant discipulis sua pensa.

^m *Equitem*; Comicum est Singulare pro Plurali.

ⁿ *Arbuscula*; Mima hæc erat, uti & Cytheris & Origo.

^o *Cimex*, *puidus*, *abjectus*. Vet. Schol. Nostri homines *Cimices* *Buggæ* vocant. Crediderim Pantilius istum fuisse exiguz staturæ.

^p Flures MSS. pro *cruciet* legerunt *cruciet*, quod magis Comicum est.

^q *Vellicat* canis qui non audent mordere.

^r Fannii Quadrati meminit superius Satyra quarta.

^s *Conviva*, scurra per Charientifimum.

^t De Plotio, Vario, & Valgio supra dictum est.

^u Interpunctio ista placuit Bentleio, probet hæc *Octavius*, *optimus* atque: Neque enim censuit vocem *optimus* convenire Majestati Augusti, etsi primus eorum vulgo dicatur *Optimus*. Nomen *Optimatum* etiam ostendit quid sibi velit *Octavius optimus* apud Horatium.

^v Ego plane sentio cum Jacobo Cruquio *Octavius optimus* non fuisse alium quam ipsum Augustum, etsi vix doctus Ludovicus Desprez hoc caveri jubeat.

^y *Fuscum* dicit Aristum doctissimum Grammaticum.

^z Pater eorum Vibius Viscus, quamvis & divitiis & amicitia Augusti clarus esset, in Equestri tamen Ordine perduravit, cum filios suos Senatores fecisset. Vet. Schol.

^a *Ambitione relegata*; h. e. remota gratificatione. Vet. Schol. Potentium amicorum numero famam suam fulcire conatur.

^b Bentleius post Heinsum recte posuit, *Vos Bibule & Servi*.

^c *Furni*; erat hic *Historiarum* elegantia clarus. Vet. Schol.

^d Aliqui Cod. & hic & alias pro *sint* habent *sunt*, quod ob raritatem mirifice placuit magno Bentleio. Verum non adverterat vir eruditissimus promiscue fuisse scriptum *sunt* vel *sint*, quod prolatione vix differrent Vocale *i* atque *u* antiquis temporibus.

^e *Demetri, teque, Tigelli*; *hi* modulatores fuerunt, & docuerunt puellas ingenuas per modos. Vet. Schol. Lambinus in notis Disci-

Discipularum inter ^f jubeo plorare & cathédras.

I puer, atque meo citus hæc ^h subscribe libello.

vem Codicibus repererat *Discipularum*, quod a Vetere Scholiaste confirmatur: plerique tamen Vulgati corrupte *Discipulorum* repræsentant.

^f *Jubeo plorare*; falsissima Dilogia utitur: nam & plorant qui docent puellas cantiunculas amatorias flebili voce decantare; & plorare jubent Græci quibus grave præcantur infortunium, quod *καλαιν*, vel *οἰσάζειν* illi dicunt.

^g Notum est *Cathédras* fuisse sceminarum proprias.

^h Veteres vero aliquo claudabant

Epistolas, quem morem per ludum & jocum hic servat in calce libelli: Nam Amanuensem suum jubet subscribere quæ Demetrio & Tigellio optaverat, Miror latuisse Interpretes quid sit *subscriptio* & *subscribere*. Cum Rhodiorum Magistratus, quod literas publicas sine *Subscriptions* ad se dederant, evocabat, ne verbo quidem infestatus, ac tantummodo jussos *subscribere* remisit. Suetonius. In *subscribendo* tardus ac negligens, ita ut libellis una forma multis *subscriberet*; in *epistolis* autem plurimis *Vale tantum scriberet*. Lampridius.

Q. HORATII FLACCI

SERMONUM, five SATYRARUM

LIBER SECUNDUS.

SATYRA I.

In quendam qui Actionem de famosis libellis Horatio intentabat.

SUNT quibus in Satyra ^a videor nimis ^b acer, & ^c ultra
Legem ^d tendere opus; ^e sine nervis altera quicquid
Composui pars esse putat, similesque meorum
Mille die versus ^f deduci posse. ^g Trebati,
Quid faciam, ^h præscribe. : Quiescas. : Ne faciam, inquis, ⁱ
Omnino versus? : ^j Aio. : Peream ^k male, si non
Optimum ^l erat: verum nequeo dormire. : Ter unæ
^m Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
Irriguamque mero sub noctem corpus habento.

^a Com quibusdam Lambini scriptis Codicibus pro *videar* reposui *videor*. Etsi fateatur nihil interesse, Bentleius tamen de *videor* fecit *videor*. Satis tamen constat ex sequentibus *videor* recte dici in Indicativo, cum non fiat Narratio in modo Dubitativo.

^b Acer, calidus, furens.

^c Ultra Legem, h. e. Ultra quam se habet ratio ipsius vocabuli: Et mirò Legem quia Jurisperito loquebatur. Vet. Schol. Scita Dilogia: Habet enim alicujus minantis Emphasis.

^d Tendere opus, h. e. Satyræ suæ spiculum dirigere.

^e Est aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum. Persius.

^f Sine nervis, quia urbanus erat & parcens viribus, neque Luciliano stylo confederat hostem. Nihil tenuis, ut Vet. Schol. Cruq.

^g Deduci; sic & infra, *tamni deducit* Poemata filo.

^h C. Trebati Testa Jurisconsultus insignis & Ciceronis familiaris. Hic est Trebati Jurisperitus qui locum obtinuit inter Poetas, & aliquos libros de Civili Jure composuit, & de Religionibus novem. Vet. Schol.

ⁱ Præscribe, h. e. Constitue tanquam ex Legē. Vet. Schol. Responsa enim Prudentum instar Legum erant.

^j Aio; Jurisconsulto dat verba Jurisconsultica. Landinus.

^k Male, modo positum pro infelicitate; usitato Euphemismo.

^l Erat pro Esset.

^m Transnanto; vide ut directis Jurisconsultorum verbis utitur ad Trebatium Jurisconsultum. Vet. Schol. Cruq. Exercitia Campestria claudabantur fere natione.

Aut,

Aut, si ^a tantus amor scribendi te ^o rapit, ^p aude
 Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
 Præmia laturus. : Cupidum, ^q pater optime, vires
 Deficiunt: neque enim quisvis ^r horrentia pilis
 Agmina, nec ^s fracta pereuntes cuspide ^t Gallos,
 Aut ^u labentis equo ^x describat vulnera Parthi. :
 Attamen & iustum poteras & scribere ^y fortem,
^z Scipiadam ut sapiens Lucilius. : Haud mihi deero,
 Cum ^a res ipsa feret. Nisi ^b dextro tempore Flacci
 Verba per ^c attentam non ibunt Cæsaris aurem ;
 Cui ^d male si palpare, ^e recalcitrat ^f undique tutus. :
 Quanto ^g rectius hoc, quam ^h tristi lædere versu
 Pantolabum scurram ⁱ Nomentanumque nepotem ?

10

15

20

^a Vultuose profertur tantus: Et quanta fuit Romam tibi causa videndi? Etiam Homero amor frequenter dicitur cupido.

^p Rapit; h. e. præcipitem agit. Rapi & corripere dementia est. Bentleius prætulit capit, vocem minus efficacem.

^q Quasi vix possit impleri ideo dicitur Aude. Vet. Schol.

^r Veteres majores natu patres, & contra minores filios salutare consueverant; æquales autem fratres.

^s An in animo habuit Virgilianum illud; at nunc horrentia Martis Arma?

^t Fracta cuspide; de historia est: Nam Marini adversus Santonas talia tela commentus est, ut fracta mitterentur, ne remitti ab hostibus possent. Vet. Schol.

^u Trebatius comes erat Julii Cæsaris in Bello Gallico, & credibile est eum aliquid Carminis in illud bellum composuisse, quod hic laudare vult Horatius: Neque abludit Cruquius.

^x Bene labentis equo; nam Parthorum pugna fere erat equestris. Apposuit autem ista quo gratificaretur Augusto, ob recepta signa Marco Crasso adempta.

^y Bentleius posuit ex obscurioris notæ Chartis describere; sed parum admodum refert, et si describat videatur rectius.

^z Fortem; h. e. generosum & erectum.

^a Lucilius Vitam Scipionis privatam descripsit, Ennius vero bella. Vet. Schol.

^b Res ipsa; h. e. ipsius temporis ratio.

^c Dextro tempore; cum fuerint mollia tempora sandi.

^d Attentam; significat eum majoribus occupationibus intentum. Vet. Schol.

^e Male palpare; h. e. imperite aliquid ejus quæras.

^f Recalcitras, perseverat in Metaphora: Nam palpare proprie manu mulcare est. Vet. Schol. Aliquantum morosulus erat Augustus, atque ineptiarum & molestia impatiens.

^g Omne vaser vitium videnti Flaccus amico Tangit. Vet. Schol. Cruq.

Bentleius recalcitres, quod minus placeat.

^h Undique tutus; i. e. quaquaversum inaccessible: nam tutus modo Passive dicitur.

ⁱ Rectius, h. e. utcumque, consultius hoc fuerit. Rectum id est quod ad rationis normam exigitur.

^j Metonymice posuit tristitiam quod tristes atque iratos faciat.

^k Nihil opus fuerat Bentleium reposuisse Nomentanumve pro Nomentanumque: Enclitice istæ a Librariis sæpe permurantur; quod vel ipse advertit Bentleius.

Cum

Cum sibi quisque timet, * quanquam est intactus, & odit.

! Quid faciam? ^m Saltat Milonius, ut semel icto

Accessit fervor ⁿ capiti, numerusque lucernis.

25

Castor gaudet equis; ovo prognatus eodem,

• Pugnīs: P quot capitum vivunt, totidem studiorum

Millia: me pedibus delectat; claudere verba,

Lucili ritu, nostrum ^r melioris utroque.

Ille ^s velut fidis arcana sodalibus olim

30

Credebat libris; neque, si male ^t gesserat, usquam

ⁿ Decurrens alio, neque si bene: quo fit ut omnis

Votiva pateat veluti descripta tabella

Vita ^x senis. Sequor hunc, ^y Lucanus an Appulus, anceps:

Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus,

35

Missus ad hoc pulsus (vetus est ut fama) ^z Sabellis;

Quo ne ^a per vacuum Romano incurreret hostis:

Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum

* *Quanquam est intactus; nam Pantomus & Nomentanus nomina sunt luxuriosorum, quos in priore Libro Lucilius carpsit.* Vet. Schol.

! *Quid faciam; quia vitium habeo ut multi.* Vet. Schol. h. e. Vitio naturæ laboro, ut fere ceteri.

^m *Saltat Milonius; obiter Milonium istum percurrit, ut secum insanientem. Nemo saltat sobrius nisi forte insanit. Cicero pro Muræna. Et Theophrasti ineptus saltat antequam factus est ebrius.*

ⁿ *Meronymice capiti posuit pro cerebro.*

• *Pugnīs, cestibus, pugillatū.* Vet. Schol. Cruq.

^y *Terentianum illud; quot homines, tot sententia.* Vet. Schol. Proverbium est inter notissima

^z *Claudere, finire, complecti.*

^x *Melioris; h. e. Natalibus & censu; fuit enim Magni Pompeii avus.* Vet. Schol. Cruq. Imo & simplicioris, utroque nostrum; nam neque ego atque tu vitia nostra aperte scriberemus, ut ille sua. Et mecum facit Cruquius, vir elegantis iudicii. Subest igitur vaserima Dilogia.

^a *Velut fidis; hoc Lucilius ex Anacreonte Græco traxit & Aleno quos ait Ari-*

stoxenus Libris propriis vice amicorum usus fuisse. Vet. Schol.

^t *Cum scriptis Torrentii & Cruquii Codicibus Veterique Scholiaste Gesserat reposui pro eo quod erat Cesserat, incommodo sensu, & pene nullo. Supprimatur autem post gesserat Pronomen se. Bentleius pro gesserat, arbitrio suo posuit cesserat; tamen ista subiicit, "Gesserat quidem omnes quos" vidi Codices uno consensu exhibent.*

ⁿ *Decurrens alio; h. e. devius a nudo vero; nusquam enim descebat e quos ab instituto tramite. Votiva tabella, quoniam solent naufragi se pingere & consecrare in aliqua Ade.* Vet. Schol.

^z *Lucilius saculo senex erat, non ætate: neque enim supergressus est quadragesimum sextum ætatis annum: siquidem senes dici possunt, & veteres.*

^y *Lucanus an Appulus; libere proficitur ignobilitatem suam: Omnes enim Italici generis Romæ erant ignobiles. Extenuat tamen ignobilitatem hanc dum ostendit se colonum Romanum.*

^x *Sabellis; h. e. Samnitibus.*

^a *Per vacuum: h. e. per vacantem locum.* Vet. Schol. Vacuum dicitur quod hætenus caret possessore.

X

Incu-

Incuteret ^b violenta. Sed hic stylus haud petet ^c ultro
Quenquam animantem; & me veluti custodiet ensis

40

Vagina tectus, quem cur destringere coner,

^d Tutus ab infestis latronibus? ^e O pater & rex

Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,

Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,

Qui me ^f commôrit (& melius non tangere, clamo)

45

^h Flebit, & insignis tota cantabitur urbe.

ⁱ Cervius iratus leges minitatur & ^k urnam:

Canidia, ^l Albuti, quibus est inimica, venenum:

Grande malum ^m Turius, ⁿ siquid se iudice certes,

Ut, quo quisque valet, ^o suspectos terreat, utque

50

Imperet hoc natura ^p potens: sic ^q collige mecum.

Dente lupus, cornu taurus petit; unde, nisi intus

^r Monstratum? Scævæ vivacem ^s crede nepoti

Matrem: nil faciet sceleris pia dextera (mirum:

Ut neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos)

55

Sed mala tollet anum ^t vitiato melle cicuta.

Ne ^u longum faciam; seu me tranquilla senectus

Exspectat, seu mors atris circumvolat alis;

Dives, inops, Romæ, seu fors ita jusserit, exsul,

^b Violenta, ferox, imperiosa.

^c Ultro, h. e. voluntate mea.

^d Tutus, h. e. si sim tutus.

^e O pater! Tractum ex Græco hoc.

Vet. Schol. Callimachi est; Ζεύς

πάτερ, ὡς Χαλὺβον πᾶν δόλοιο γένος.

Quod sic vertit Catullus, Jupiter, ut

Cualybum omne genus pereat.

^f Pulchro Charientismo commovere

dicimus pro laessere.

^g Melius non tangere Comicum habet

Ζεύς.

^h Flebit; εἰποιέει. Gracismus. Vet.

Schol. Cruq.

ⁱ Cervius Ascanii libertus Calumniator

accusavit Cn. Calvinnum Lege de Sicariis.

Vet. Schol. Cruq.

^k Urnam, judicariam, de qua pul-

chre Juvenalis; Gratia fallacis Pratoris

vicerit urnam.

^l Hic Albutius veneno dicitur uxorem

suam peremisse. Vet. Schol. Ordo est

Canidia minitatur venenum Albuti; quod

& Vet. Schol. significat.

^m C. Turius Prator fuit apud quem ac-

cusatus est a Cicerone Verris Hortensio de-

fendente. Hic dicitur Centumviris dedisse

tabulas, aliis nigras, aliis rubras, & cetera

adnotasse quas cuicque dedisset, ut sciret a

quibus postea pecuniam peteret, vel linque-

ret, nam omnes corrumperet. Vet. Schol.

Legendum puto, vel quos relinqueret.

ⁿ Rectissime Bentleius ex vetustis

Libris hoc loco reposuit siquid se iudice

certes pro siquis se iudice certet; causa

erroris ignoratio rarioris loquelæ.

^o Suspectos, quos metuit scilicet.

^p Potens, sæva, imperiosa.

^q Collige mecum, h. e. Attende

mihi colligenti: est autem colligere

Συλλογίζειν, sive computare quod di-

cas.

^r Docentis est monstrare.

^s Crede, i. e. licet committas.

^t Vitiatum, corruptum. Vet. Schol.

^u Longum, supple sermonem.

Quisquis erit * vitæ, scribam, color. : O puer, ut sis

66

† Vitalis, metuo; & ‡ majorum ne quis amicus

• Frigore te feriat. : Quid? cum est Lucilius ausus

Primus in hunc operis componere carmina morem,

• Detrahare & pellem, nitidus qua quisque ° per ora

• Cederet, introrsum turpis; num ° Lælius, † & § qui

65

Duxit ab • oppressa meritum Carthagine nomen,

Ingenio offensi? aut læso † doluere Metello,

Famosisque • Lupo † cooperto versibus? • Atqui

Primores populi • arripuit, populumque ° tributim;

Scilicet uni • æquus virtuti, atque ejus amicis.

70

Quin ubi se a vulgo & scena ¶ in secreta remorant

• Virtus Scipiadae & mitis sapientia Læli;

Nugari cum illo, & • discincti ludere, donec

Decoqueretur † olus, soliti. Quicquid sum ego, quamvis

• Infra Lucili censum ingeniumque, tamen me

75

* Vita color; ὄψις, species, aspectus, forma.

† Medici pronuntiare solent de recens natis, eos vitales esse, vel non vitales. Comice abutitur hoc vocabulo Juvisperitus.

• Bene Majorum quis amicus; nam Amici erant Veteribus Majores, sive patroni, & Minores sive Clientes, ut sapiens dictum.

• Frigore te feriat; Bella Dilogia, de morte, & de rigore amicitia.

Videbis ne majorum tibi forte

Limina frigescent ——— Persius.

Siquis ocremāssit mala carmina, sive condidisset quod infamiam faxit flagitiumque alteri, capital esto. Leges XII Tabularum.

• Multi sunt mali homines, opinione tamen bona. Vet. Schol. A serpentibus nomen suum habent versipelles: Veteribus enim hi erant astutiaæ atque malitiaæ symbola.

• Per ora; per famam & populum. Juvenalis.

• Cederet, pro incederet. Vet. Schol.

• Lælius; hic pater Scipionis fuit. Vet. Schol. Cruq.

• Pro aut qui Bentleius recte posuit & qui ex veteribus Libris; μεγάλη χάρις αὐτοῦ.

• Minorem Africanum dicit, qui &

Numantinus.

• Opprimi proprie dicitur quod immani pondere strangulatur.

† Doluere, h. e. irati sunt.

• Lupus Princeps Senatus fuit. Vet. Schol. Incertum est quis Metellus fuerit; fuerant enim multi nobiles.

• Cooperto, tanquam coeno, vel luto.

• Atqui modo posuit pro imo etiam; vel quod majus est.

• Arripuit; dentibus, ceu canis.

• Tributim, per singulas tribus. Vet. Schol.

• Equus dicitur cui mens in sede manet sua, & per hoc, dulcis & pacatus.

• In secreta; h. e. intra suos parietes. Vet. Schol. Cruq.

• Virtus Scipiadae; versus iste vel Ennium, vel Lucilium sapit; quem ut rumidum per transitum deridere videtur.

• Discincti, h. e. depositis seriis. Vet. Schol. Scipio Africanus fertur intra domum tam civilis fuisse, & carus Lucilio,

ut quodam tempore Latius circa lectos Triclinii fugienti supervenerit, cum cum Lucilio obtorta mappa quasi seriurus sequeretur. Vet. Schol.

• Olus; pauperculum Veterum prandium.

• Avia Pompeii Lucilii sever fuerat. Vet. Schol.

X 2

Cum

Cum magnis vixisse invita fatebitur usque

Invidia, & fragili quærens illidere dentem,

Offendet solido; nisi quid tu, docte Trebati,

* Dissentis. : Equidem nihil hinc ^γ dissindere possum.

Sed tamen ut monitus caveas (ne forte * negoti

86

* Incutiat tibi quid ^b sanctarum inscitia legum)

^c Si mala condiderit in quem quis carmina, ^d jus est

Judiciumque. : Esto, si quis ^e mala; sed bona si quis

Judice condiderit ^f laudatur Cæsare: si quis

Obprobriis dignum ^g latraverit, integer ipse,

8;

^h Solventur risu tabulæ; ⁱ tu missus ^k abibis.

* Dissentis, & per hoc dissuades & deterres.

^γ Nonnulli Codices pessimè legunt *dissingere*. Notum est quid sit *Diem dissindere* apud Jurisconsultos. Significat se posse totam causam una cognitione absolvere, & pronuntiare ad mentem Horatii. Eruditissimus Bentleius plurima hic promit de verbo *dissindere*, frustra & inutiliter, nisi quod *solymobliav* suam ostender.

^γ Solito Charientismo *negoti* posuit pro turbarum, atque periculi.

^h Incutiat, vi subita injiciat.

^h Homo sacer est qui contra Sacrosanctas Leges quid fecerit.

^c Si mala; verba Legis supra repræsentavi.

^d Jus est judiciumque: verba sunt Juris quasi dicat, Datur actio & publica cognitio.

^e Salsa Dilogia est in voce mala:

Nam mala sunt & maligna & insulsa.

^f Non video cur Bentleius de laudatur fecerit in Editio suo *laudatus*.

^g Plerique scripti Codices cum Scholiastis habebant *latraverit*, non *laceraverit*, quod Interpretamentum est prioris verbi apud Vet. Schol. & contemptius *latraverit*, de Satyra sua. Bentleius post Lambinum edidit *laceraverit* autoritate nescio quorum obscurioris notæ Librorum. Ipse tamen fatetur omnes ubique Editores ut melius atque elegantius amplexos fuisse *latraverit*.

^h Solventur risu tabula, h. e. subsellia, vel compago lignorum. Vet. Schol. Rifu scilicet Judicium. Magnum est in re capitali ridere Judices.

ⁱ Tu missus; cum de se diceret, quasi ad secundam personam locutus est. Vet. Schol.

^k Abibis; indemnatus evades.

SATYRA II.

In Vita Urbanae Luxuriam & Ineptias.

Q UÆ ^a virtus & quanta, ^b boni, sit ^c vivere parvo
(Nec meus hic ^d sermo est, sed ^e quæ præcepit Ocellus,

^a Virtus mentis sapientia est: hac enim viri sumus præcipue. *Quæ*, quam mira; *quanta*, quam magna.

^b Boni, suavis compellatio urbanorum delicate & molliter viventium.

^c Stoicum Dogma est, Naturam paucis esse contentam.

^d Sermo; alludit ad Libri Titulum. Landinus.

^e Tres Torrentii Codices legerunt Rusticus,

Ruficus, ^f abnormis sapiens, & crassaque Minerva)
 Discite, non inter lances menfasque nitentes,
^h Cum stupet infans acies fulgoribus, & cum
ⁱ Adclinis falsis animus ^k meliora recusat;
 Verum hic ^l impransus ^m mecum disquirite. : Cur hoc? :
ⁿ Dicam si potero. Male verum ^o examinat omnis
 Corruptus iudex. Leporem sectatus, equove
 Lassus ab ^p indomito, vel si ^q Romana fatigat
 Militia affuetum Græcari, seu pila velox,
^r Molliter austerum ^s studio ^t fallente laborem,
 Seu te discus ^u agit (^x pete cedentem aera disco)
 Cum labor ^y extuderit ^z fastidia, foccus, inanis
^a Sperne cibum vilem; nisi ^b Hymettia mella Falerno
 Ne biberis diluta: foris est ^c promus, & atrum
 Defendens pisces ^d hyemat mare; ^e cum sale panis

qua pro quem, quod mirifice placet.
 Grammaticaster mutavit. Quid enim
 est præcipere Sermonem?

^f Abnormem sapientem, Philosophum
 dicit usu & vita, non præceptis. Ma-
 gistri Præcepta sua Regulas, & Cano-
 nas, sive Normas, Fabrorum ritu,
 appellare consueverunt.

^g Crassa & pingui Minerva Proverbiali
 Schemate dicimus, pro crasso & pin-
 gui filo: Nam Minerva Lanificarum
 numen est, Græcis ob eam rem *Egyd-*
ya dicta.

^h Cum stupet; cum fulgore argenti avo-
 cati fueritis. Vet. Schol. Imo & ebo-
 ris & peregrini marmoris.

ⁱ Vetus scriptura Adclinis est. Tor-
 rent. Et bene falsis, quia ista remora
 sunt a vero bono, quod honesto con-
 stat.

^k Meliora: Præcepta & rationes sapien-
 tum. Vet. Schol. Cruq.

Video meliora proboque. Ovidius.

^l Comice posuit impransus pro jejuni.
 Sic & infra impransum Magistrum dicit
 Xenocratem satis ridicule.

^m Mecum disquirite; i. e. apud me
 discite. Vet. Schol.

ⁿ Fidenter dicit si potero; putat e-
 nim se posse.

^o Examinat, trutinatur: Examen ab
 ex & ago est, etiam cum de apibus di-
 citur.

^p Indomito, h. e. fero & effræni.

^q Romana militia; h. e. Campestris
 meditatio: & bene Romana subjecturus
 Græcari, quod est, Se avocare & convitiis
 operam dare. Autore Vet. Schol.

^r Molliter; leniter, ea suavitate ut
 nil sentiamus.

^s Studium dicit ludendi animum.

^t Fallente, h. e. oblivisci faciente.

^u Agit, ducit, trahit.

^x Pete aera; Discum vult in altum
 projici, magis quam in longum. Dis-
 cus latus erat & cavus aliquantum; So-
 lus autem rotundus, ut ostendit Cru-
 quius ex Eustathio. Ordo est; Pete
 aera cedentem disco; h. e. quia cedit,
 quod terra non facit.

^y Extuderit; eliminaverit, vi eliserit.
 Bentleii Lectio est expuleris, quod in-
 terpretamentum videtur sive glossema.

^z Fastidia, h. e. delicias.

^a Sperne; volo videre si potes spernere.
 Vet. Schol.

^b Mel Atticum, sive Hymettium,
 summi erat pretii. Austeritatem Fal-
 lerni melle temperabant, quo lenia
 Græcorum vina referret: quale vinum
 Conditum appellabant.

^c Promus; qui Cellario præest; Cellar-
 rius. Vet. Schol.

^d Hyemat, modo posuit pro procello-
 sum est.

^e Cum sale panis; Varro etiam pulmen-

^a Latrantem stomachum ^g bene leniet. Unde putas, aut
 Qui partum? Non ^b in caro nidore voluptas
 Sūmma, sed in teipso est. Tu ⁱ pulmentaria quære 20
 Sudando: pinguem vitiis, ^k albumque, neque ostrea,
 Nec ^l scarus, aut poterit peregrina juvare ^m lagois.
 Vix tamen ⁿ eripiam, posito pavone, velis quin
 Hoc potius quam gallina ^o tergere palatum,
^p Corruptus ^q vanis rerum; quia veneat auro 25
^r Rara avis, & picta pandat spectacula cauda:
 Tanquam ^s ad rem attineat quicquam. Num vesceris ista
 Quam ^t laudas pluma? ^u cocto num adest honor idem?
 Carne tamen quamvis ^x distat nihil hac magis illa,
 Imparibus formis deceptum te patet; ^y esto. 30
^z Unde datum sentis, lupus hic Tiberinus, an alto
 Captus ^a hiet, ^b pontefne inter jactatus, an amnis

taris vice usus sale Veteres autorem est: esset enim solum cum pane & caseo. Torrentius ex Plinio.

^e Latrantem, irati latrant canes: Quia prima iratum ventrem placaveris esca. Satyr. 2.

^g Voluit dicere, satis bene.

^h In caro nidore; h. e. in apparatu pulmentariorum. Vet. Schol. Nidor proprie est odor gratus culina. Vet. Schol. Cruq.

ⁱ Hoc autem Socrates primus ait, qui cum noctem usque spatialetur, interrogatus aquodam cur hoc faceret, Respondit; "Oloy Cuadrye, hoc est, Pulmentarium quæro. Vet. Schol. juxta Codicem Hentici Stephani. Pulmentarium pro quovis obsonio dicitur, ut recte Torrentius: neque enim a pulte deductum credo, (quod putavit Plinius) sed a pulpa, seu molli carne, unde & pulpamentum & pulmentum formata sunt.

^k Album, tumentem ex nimia copia. Vet. Schol.

Atque alio ventre lavatur. Persius. Extenta per pinguedinem cute. Cruquius.

^l Scarus, videtis Epod. 2.

^m Avis hæc Horatiana videtur esse Græcorum lagopus, quam Plinius dicit esse præcipuo sapore; Asiatici attagena vocabant; Recentiores francolinum: estque e perdicum genere; pilosis pedibus, uti lepus; unde & nomen suum

traxit.

ⁿ Eripiam; extorquendam, persuadendam. Tralatio à manu ad animum.

^o Tergere palatum, impensè gulosi catillonis est,

Atque ad conspectum cana diducere visum

Suavi, ut Juvenalis utar verbis.

^p Corrupti dicitur qui prave judicat.

^q Vanis rerum; Græcismus est pro vanis rebus, h. e. specie & opinione.

^r Proverbio dicitur solet Rara avis; adhibetur a Juvenale & Persio: & suaviter insurgit in levi materia, quo deideat Epicos.

^s Ad rem; ad præsens negotium, quod est suaviter cœnare.

^t Laudas, modo pro miraris dicitur.

^u Cum Lambino, Cruquio, Torrentio Vetereque Scholiaste reposui Cocto num adest. Scioli fecit Coctore, causa Metri.

^x Distat nihil; forma & aspectu scilicet.

^y Esto, h. e. sit id ut lubet: mittamus de isto ultra quærere.

^z Unde datum; unde traditum hunc intellectum habes? ex qua conscientia nesci? Vet. Schol.

^a Hiet; pisces statim cum capiuntur hiant. Vet. Schol.

^b Dicuntur lupi esse meliores, qui aut

Oliva

Ofia sub Tufci? laudas ^c infane ^d trilibrem
Mullum, in singula quem ^e minuas pulmenta necesse est.

^f Ducit te ^g species, video: quo pertinet ergo

35

Proceros ^h odiffe lupos? quia scilicet illis

Majorem natura ⁱ modum dedit, his breve pondus.

^k Jejunos rare stomachus vulgaria temnit.

Porrectum magno magnum ^l spectare catino

Vellem, ^m ait Harpyiis gula digna rapacibus; at vos

40

ⁿ Præsentes Austri ^o coquite horum obsonia: quamvis

^p Putet aper rhombusque recens, ^q mala copia quando

Ægrum sollicitat stomachum; cum rapula plenus

Atque acidas mavult ^r inulas. Necdum omnis ^s abacta

Pauperies epulis ^t regum; nam vilibus ovis

45

Nigrisque est ^u oleis hodie locus. Haud ita pridem

^x Galloni præconis erat acipensere mensa

inter duos pontes capiuntur, ubi aqua con-
citatio est, aut in ostio fluminis Tiberis.
Vet. Schol. Cornelius Nepos & Laberius
minorum Poeta lupum & asellum acipen-
sere successisse scribunt. Landinus.

^c Infane; h. e. stulte.

^d Trilibrem; mullorum magnitudo mo-
dica, binasque libras ponderis raro admo-
dum exsuperant. Plinius, citante Lan-
dino & Cruquio. Nos dicimus Mul-
lum, Surmullet.

^e Minnas, h. e. concidas; quia de-
fuit mensura patinæ. Pulmentum, sive
Pulpamentum, Græcorum ΟΨάριον est.

^f Ducit, h. e. trahit.

^g Species, h. e. grata magnitudo.
Eid.

^h Odiffe, h. e. fastidiisse.

ⁱ Modum dicit mensuram. Totum
insuave est quod finitur. Vet. Schol. Sic
enim legendum pro suave.

^k Jejunos rare; ita omnes fere
scripti Codices cum Vet. Schol. Alii
rare legunt, cum in usu habeamus raro.
Vet. Schol. Ordo est; Stomachus qui
sit rare jejunos temnit vulgaria. Vulgata
Lectio est; Jejunos stomachus raro vulga-
ria temnit. Bentleius maluit raro. Ego
fidem puto habendam Scholiastæ, ubi
a communi usu discedit præcipue.

^l Spectare; oculos vult pasci nullo,
non ventrem.

^m Apud Inferos Canes dicuntur, & Fu-
ria; apud Superos Diva; in medio Har-
pyia. Landinus. Pertinebant istæ ad
triformem Hecaten, ut alias ostensum
est: atque hæ pestilentes erant auræ,
Hecates telis armatæ.

ⁿ Bene præsentes, sicut deos præsentes,
qui invocati exaudire debent. Vet. Schol.

^o Comice coquite, pro putida redditis
calore status vestri. Vet. Schol.

^p Pulcherrimum ΟΨάριον est in
Putet recens, & Satyrice Characteri ac-
commodatissimum. Corripit se, quasi
frustra Austros vocaverit, cum luxuriosis
necesse sit suas putere epulas atque delicias.
Vet. Schol.

^q Mala copia; malum dicimus im-
portune molestum; bene igitur subje-
cit sollicitat.

^r Inula dicitur herba, qua incocta aceto
conditur, & fastidium decussit. Vet. Schol.

^s Mire abacta; nam abigi solent
pauperes & mendici. Pauperiem mo-
do dicit tenuem majorum victum,
quem lauti spernebant.

^t Reges potentes dicit Patronos.

^u Notum est oleas apud Italos esse
admodum viles. Diligos autem po-
suit nigris pro turpibus & maturis; ita
supra, Nigris dignissima harris.

^x De Gallonio isto notissimi sunt
Lucilii versus apud Ciceronem: O
Fabli, O Gurgis Galloni, es homo miser,

X 4

y Infamis:

Infamis: quid? tum rhombos minus æquor alebat?

Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido,

Donec vos ^a autor docuit prætorius. Ergo

Siquis nunc mergos suaves ^a edixerit ^b affos,

Parebit ^c pravi docilis Romana juvenus.

^d Sordidus a tenui victu ^e distabit, Ofello

Judice; nam ^f frustra vitium vitaveris illud,

Si te alio ^g pravum detorseris. / Avidienus,

Cui Canis ^h ex vero ⁱ ductum ^k cognomen adhæret,

Quinquennes oleas ^l est, & sylvestria corna;

Ac, nisi ^m mutatum, parcat ⁿ defundere vinum; &

Cujus odorem olei nequeas perferre (^o licebit

Ille ^p repotia, natales, aliosve dierum

30

55

60

inquit, *Constiti in vita nunquam bene, cum omnia in ista Consumis squilla, atque accipensere cum decumano.* Arcestrato apud Athenæum *Acipenser* idem erat qui & Græcis *Galeus Rhodius*; cum nosster *Sturio* sit Græcorum *Τυρηνος*, seu *Porcus Marinus*, quod ostendit Getard. Vossius *Idol*. Lib. IV.

^a *Infamis*; quia prætor erat Gallonius, & supra censum epulabatur, quod Censoris erat notare.

^b Ironice *Autoreps* dicit *Prætorium*, quia ob infamiam gulæ *Prætura* excidit. *Astellus* *Sempronius Rufus* instituisse creditur, ut *ciconiarum* pulli manducarentur: isque cum *repulsam* in *Prætura* tulisset, tale *Epigramma* meruit; *Ciconiarum Rufus* iste conditor, *Hic est duobus elegantior Plancis: Suffragiorum puncta non tulit septem: Ciconiarum populus ultus est mortem.* Vet. Schol.

^c *Pulchre edixeris*, cum jam *Prætoris* meminisset: nam *Prætoris* erant *Edicta*.

^d *Affos*; *mergos* elixos fuisse in lautitiis ostendit *Cruquius*. *Avis* sane macilenta est & inutilis, præsertim verò *assa*.

^e Recto contrarium est quod *prætorium*; & adversum etiam rationi.

^f *Sordidus*; nimis *aridus*. Vet. Schol. *Cruq.*

^g *Distabit*. h. e. immanem oportebit habere differentiam.

^h Nam frustra; omnes virtutes ex ni-

mitate sunt vitia: sunt enim virtutes posita in consuetudine vitiorum. Vet. Schol. *Cruq.*

ⁱ *Aurhoritate* motus unius *Berlinmanni* *Codicis* *Bentleius* fecit de *prætorium prætoris*, puto quod rarior esset *Leatio*, nam nihil interfuit.

^k *Ex vero*; ex malignitate scilicet, & victu sordido.

^l *Ductum* atque *dictum* fere idem sonabant, unde in *Codicibus* varietas scripturæ provenit.

^m *Cognomines* dicuntur qui eodem utuntur nomine: atque hinc *cognomen commune* dicitur *nomen*.

ⁿ *Est*, *id est*.

^o *Usitato* *Charientismo* *mutatum* dicimus quod plane acutum est.

^p *Bene defundere*: decrant enim *Veteribus* *siphones*.

^q Idem est *licet* quod *licet*, vel *quamvis*.

^r *Repotia* diversi erant *Generis*. Nam *repotia* dicuntur *septimus dies*, quo solet nova nuptia redire ad parentes suos: & dies secundus a nuptiis, quo virgo ad muliebrem habitum componitur. Item *repotia* sunt quæ Græci dicunt *αὐδοσεῖα*, aut *μυστα* invitationes. Vet. Schol. Puto *αὐδοσεῖα* joculari fuisse conventibus rusticis nomen, quod in *repotiis* istis choreas exercerent, ut etiam hodie solent *agrestes*. Post natos etiam *liberos* *repotia* fuisse ostendit *Turnebus* *vir doctissimus*,

Festus

Festos ⁹ albatuſ celebret) ¹ cornu ipſe bilibri
 Caulibuſ ² inſtillat, veteriſ ³ non parcuſ aceti. :
 Quali igitur victu ſapienſ utetur? & horum
⁴ Utrum imitabitur? : ⁵ Hac arguet lupuſ, hac canis, aiunt.
⁶ Munduſ erit, ⁷ qui non offendat ſordiduſ, atque 65
⁸ In neutram partem ⁹ cultuſ ¹⁰ miſer: hic neque ſerviſ,
¹¹ Albuti ſeniſ exemplo, ¹² dum munia didit,
¹³ Sævus erit; neque, ſicut ¹⁴ ſimplex Nævius, ¹⁵ unctam
 Conviviſ præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum,
 Accipe nunc, victuſ ¹⁶ tenuiſ quæ quantaque ſecum 70
 Afferat. In primis ¹⁷ valeaſ bene; nam variæ reſ
 Ut noceant homini credaſ memor illiuſ eſcæ,
 Quæ ¹⁸ ſimplex olim ¹⁹ tibi ſederit: at ſimul aſſiſ

⁹ Albatuſ; ſic Perſiuſ: *Quamvis te albata rogârit*; h. e. munduſ veſtibuſ.

¹ Cornu; quod ſextarium capit: ſunt enim in venalibuſ cornua quæ hanc olei habeant quantitatem. Vet. Schol.

² Inſtillat; non enim audent infundere: miruſ parci hominiſ Iconiſmuſ. Et attende Græciſmuſ in *Inſtillat olei*.

³ Non parcuſ; *Αὐτὸς δὲ οὐκ ἐγγόδιον, quæ ſunt inuſilia liberaliter fundit*. Vet. Schol.

⁴ Utrum; Galloniũ, an Avidienũ? Vet. Schol.

⁵ Proverbiũ, nam ubi reſ dua nobiſ moleſta inter ſe pugnant, eo Proverbio utimur. Vet. Schol. Cruq. Torrentii & Cruquii Codiceſ legerunt *Aiunt*, quod longe meliſ quam *Angit*.

⁶ Munduſ erit, Modo dicit Hortativo; eſt enim Futuruſ pro Imperativo. Expoliendo autem ſequentia intulit: offendit enim eum dici *Munduſ* qui non ſit in tantuſ ſordiduſ ut offendant, vel etiam moroſule lautuſ. Hic locuſ peſſime acceptuſ ab Interpretibuſ; & corrupte vulgati Codiceſ, præſertim recentioſeſ, legerunt *offendet ſordidibꝯ*, ut ex Vet. Schol. & ſex MSS. Cruquii comparat.

⁷ Bentleiuſ tenuiſ de cauſa vertit qui in qua; neque enim vidit vocem *munduſ* referri ad ſapientem, non ad victuſ.

⁸ Satiſ comice in neutram, quia nequibat dicere in alteram.

⁹ Cultuſ Genitiuſ eſt. Vet. Schol. Atque *ἡ δὲ μίση* Vet. Schol. ex MSS.

Stephani; ſignificationiſ mediæ.

¹⁰ Miſer cultuſ dicitur qui ob cultuſ in alterutraſ partem faceſſit ſibi negotiuſ. Alter Scholiaſteſ vitioſe legiſ quæ non pro qui non, quod & Cruquii MSS. ſequuntur.

¹¹ Hic eſt Albutiuſ qui, ob cupiditatem nimiam habendi alienam uxorem, ſuam veneno necavit. Vet. Schol. Bentleiuſ ubique edidit Albutiſ vitioſe pro Albuti.

¹² Dum munia didit; quæ quiſque agat; *ſupote, Tu tuſ ibiſ, Tu boveſ paſceſ, Tu granaria curabiſ*. Vet. Schol. Cruq.

¹³ Sævus erit; adeoſ aſper hic erat ut ſervuſ nonnunquam caſtigaret priuſ & caderet quam peccâſſent, dicens vereri ſe ne cum peccâſſent, cadere tunc ei non vacaret. Vet. Schol. Cruq.

¹⁴ Simplex, h. e. vapidè lautuſ, & oſtentator deliciaruſ. Vid. Sat. 1. Lib. I.

¹⁵ Uinctam; pro inunctiſ calicibuſ Nævius curando unctam aquam conviviſ præbebat. Vet. Schol. Cæteri lauti inungebant vinariuſ caliceſ, iſte vero vappa lautior lautiffimiſ vel ipſam aquam (& frigidam ſcilicet & calidam) odoram fecit.

¹⁶ Tenuiſ, h. e. pauper & agteſtiſ.

¹⁷ Valeaſ per Comicaſ elegantiam modo utitur Potentiaſ pro Futuro Indicativi.

¹⁸ Simplex, h. e. quod ſimplex & una fuerit.

¹⁹ Tibi ſederit, h. e. nauſeam non moverit.

Miſcueriſ

Miscueris elixa; simul conchyliis turdis;

^a Dulcia se in bilem vertent, stomachoque ^o tumultum

75

Lenta feret ^p pituita: vides ut pallidus omnis

^q Cœna defurgat dubia? Quin corpus onustum

Hesternis vitiis ^r animum quoque prægravat una,

Atque ^s adfligit humo ^t divinæ particulam auræ.

Alter, ^u ubi dicto citius ^x curata sopori

80

Membra dedit, vegetus ^y præscripta ad munia surgit.

Hic tamen ad melius poterit ^z transcurrere ^a quondam;

Sive diem festum rediens ^b adduxerit annus;

Seu ^c recreare volet ^d tenuatum corpus; ^e ubique

Accedent ^f anni, & tractari mollius ætas

85

Imbecilla volet: ^g tibi quidnam accedet ad istam,

Quam puer & validus præsumis, ^h molliem; seu

^a Dulcia se in bilem; proclivis est transitus a dulci ad amarum, ut narrant Medici.

^o Tumultum dicimus repentinum bellum, & fere civile.

^p Pituita; Longa causa Mæri. Vet. Schol.

^q Lepida Dilogia canam modo dicit dubiam: nam scurris & urbanis ea cœna dubia est, in qua quis nescit de quo præcipue sumat: Horatio etiam dubia est, ubi incertum est an sit sescura necne. Dubia, laeta, sic Terentius in Phormione; Cœna dubia apponitur. Vet. Schol.

^r Animum prægravat, h. e. sensum deprimit. Nam Γάργις παχέαι λαι-
τὸν ἵχθυος νότον.

^s Pro adfligit humo, Dionysius Lambinus scribit optimos MSS. habere adfligit humo, quæ quidem Lectio aridet Cruquio, eo quod reperit in MSS. suis hanc Annorariunculam adjectam deiecit in terram. (Deprimit ad humum verba sunt Vet. Schol.) Torrentius sævit, & Lambinum falsarium putat, quod a tanto viro nollem factum.

^t Divina particulam auræ; hæc tanquam Epicureus protulit, ridendo Philosophos & Promethei ferulam.

^u Dicto citius Proverbiale dictum.

^x Curata, h. e. refecta: nam curare est molliter tractare quæ habent se male.

^y Bene præscripta: nam Veteres quo-

que mane quæ illo die asturi erant in diaria sua referebant.

^z Transcurrere proprie dicuntur Transfugæ, qui mutant partes.

^a Quondam; quodocunque, Adverbium mediis temporis. Vet. Schol. Tamen refertur ad ea quæ in animo suo conceperat per Apopsiopesin; h. e. Tametsi tenui & parco victu contentus vivat.

^b Advexerit non adduxerit Lectio est plurium Codicum: nobis tamen placuit adduxerit: nam advehi dicuntur merces quæ de transmarinis partibus importantur. Quin & video scripturam istam superioris sæculi Editoribus unice placuisse. Bentleio magis placuit advexerit, etsi vox sit nautica.

^c Recreare; h. e. efficere ut rursus crescat.

^d Tenuatum corpus, h. e. amissam carnem: nam usitato Charentismo Corpus dicitur Caro; uti & stomachus & virile membrum. Hinc amitti dicitur corpus, ubi quis macilentus evadit.

^e Ubique modo dixit pro & ubi.

^f Per Charentismum anni posuit pro senectus.

^g Tibi quidnam; prudenter monet gravissimus autor Medicinæ Cornelius Celsus, non consumenda esse præsidia senectutis in iuventute.

^h Molliem modo pro delicias posuit & suavem victum.

i Dura

i Dura valetudo inciderit, seu ^k tarda senectus?
 i Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
 Illis nullus erat, sed, credo, hac mente, quod hospes 90
 Tardius adveniens ^m vitiaret commodius, quam
 n Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam inter
 Heroas natum Tellus me o prima tulisset!
 p Das aliquid famæ, q quæ carmine gratior aurem
 r Occupat humanam? grandes s rhombi patinæque 95
 Grande ferunt una t cum damno dedecus: adde
 Iratum u patrum, vicinos, te tibi x iniquum,
 Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
 y As, laquei pretium. Jure, inquis, z Trallius istis
 Jurgatur verbis: Ego a vestigalia magna, 100

i Dura. h. e. gravis & aspera Nam
 valetudo cum sit ^{ss} *μίσω*, modo pon-
 nitur pro morbo. Per Charientismum
 duos dicimus favos & immites.

k Tarda; Metonymice, quod tar-
 dos & inutiles efficiat.

l Rancidum, leviter putentem. Vet.
 Schol.

m Vetus Interpres cum duobus Cru-
 quii Scriptis Codicibus legerunt *vitia-*
ret pro vitiatum. Ordo cum hoc sensu;
 quod commodius hospes vitiaret servatum,
 quam totum dominus absumeret. Vet.
 Schol. Annotationes ad tres anti-
 quissimos Cruquii Codices reddebant
 vitiaret, reprehenderet. Commodius vitia-
 ret, quod mallent hospitem eum vitu-
 perare. Bentleius retinuit *vitiatum* quod
 in Editis legerat, contra consuetum
 sibi morem.

n Integrum; Dialogus totum & non
 corruptum, quod & Vet. Schol. sig-
 nificat.

o Dicitur ante deos nata esse Terra:
 mire ait prima Tellus, illo enim tempore
 quo Mundus ex discordibus in hanc concor-
 diam formatus est, ex terra generati tra-
 duntur Heroes, indocilis turba vitiorum.
 Vet. Schol.

p Das aliquid fama? h. e. Putas fa-
 mam esse aliquid?

q Carmine, *τῆς ἀποφύσεως*. Antisthe-
 nes Philosophus cum vidisset adolescentem
 luxuriosum Acroamatibus deditum, ait:
 Miserum te adolescens, qui nunquam au-
 disti summum Acroama, id est, laudem tu-

am. Vet. Schol. Est autem Acroama
 Musicæ Symphoniz.

r Occupat, h. e. detinet, moratur,
 delinit.

s Rhombi patinæque, Figura *ῥόμβος*
ὑποῖς: nam Rhombi in patinis testace-
 is coqui consuevere.

t Cum damno dedecus; damnum dicit
 gravem impensam, & dedecus Censoris
 notam.

u Comice Satyrici Patrum pro Tu-
 tore ponunt. Cum sapimus patruos. Per-
 sius.

x Leni vocabulo pro inivsum dici-
 mus iniquum. Siquidem iniquus is est
 cui animus sua sede non est, verum in
 iram, vel dolorem propendens, de-
 sumpta Metaphora a Lance.

y Nonnulli pro *As* vitiose legerunt
Es. Huc spectat & Proverbium ad
assem redactus: id enim pretium laquei.
 Vulgare etiam Diverbium, est, *Resisti-*
emere, de homine perditio.

z Mira varietas, *Trasius, Traxius,*
Travius, Traulius, Trausius, Tosius, Tral-
lius. Cum autem *Travius* occurrat in
 Veteribus Scholiastis, ego *Trallius* præ-
 tuli; quod Nomen videtur deductum
 a Trallibus Asiæ civitate: siquidem
 duplex *L* facile mutari possit in *U*. E-
 rat autem iste Trallius pauper & pro-
 digus. Vet. Schol. Bentleius prætulit
Trausius ex sola sua conjectura, quod
 illud Nomen reperiret in Grueri In-
 scriptionibus.

a Bene vestigalia pro reditus, subdi-
 Divi-

Divitiasque habeo tribus ^b amplas regibus. Ergo
^c Quod superat, non est melius quo insumere possis?
 Cur eget ^d indignus quisquam, te divite? quare
 Tempa ruunt antiqua deum? Cur, improbe, caræ
 Non aliquid ^e patriæ tanto emetiris acervo?
^f Uni nimirum tibi ^g recte semper ^h erunt res.
 O magnus posthac inimicis risus! ⁱ Uterne
 Ad casus dubios ^k fides tibi certius? hic, qui
 Pluribus ^l assuêrit ^m mentem corpusque superbum?
 An qui, contentus parvo ⁿ metuensque futuri,
 In pace, ut sapiens, aptârit idonea bello?
^o Quo magis his credas; puer hunc ego parvus Ofellum
 Integris opibus novi non ^p latius usum,
 Quam nunc accisis. Videas ^q metato in agello
 Cum pecore & gnatis fortem ^r mercede colonum,
 Non ego, narrantem, ^s temere edi luce ^t professa
 Quicquam præter olus, fumosæ cum pede ^u pernæ.
 Ac mihi ^x seu longum post tempus venerat hospes,

105

110

115

turus Regibus: nam Vestigalia sunt redditus publici.

^b Voluit dicere satis amplas; Reges autem Patres dicit.

^c Quod superat; h. e. Quod nimium est, & superest tuis usibus.

^d Indignus; h. e. vel doctus, vel ingenuus, qui non meretur egere.

^e Patria; h. e. Urbi Romanæ.

^f Uni nimirum; nihil puto expectas adversi; atque hanc ob causam contemnis ceteros, tibi solus amicus. Ironica Subjectio: delendum enim est Interrogativum punctum.

^g Recte; h. e. sua sede & stabiles.

^h Bentleius ex sola conjectura Heinssii de erunt res fecit erunt res: ego nihil tale auderem.

ⁱ Uterne ut Quantanus Satyra sequente. Lambinus.

^k Fides tibi certius; h. e. magis videtur tuus adversum Fortune incommoda. Vet. Schol.

^l Assuêrit pro assuefecerit; Vet. Schol. Et habet Emphasin, eum scilicet non posse desuetudinem ferre posthac.

^m Hoc est, superbam mentem & superbum corpus, per Syllepsin Figuram. Et

animo & corpore fastidiosi sunt vappæ.

ⁿ Metuensque futuri; quod maxime prudentis est. Verum plerumque, Res prospera sapientum animos fatigant; ut belle Symmachus.

^o Quo magis his credas; bene; quasi persuaserit. Vet. Schol.

^p Vir doctus Henricus Stephanus pro latius reposuit lauius ex conjectura, quod miror placuisse Cruquio viro elegant. Latius posuit quia dicturus erat accisis.

^q Metato in agello; ad mensuram diviso. Iste Ofellus proscriptus erat quia fuit in parte Cassii; Vet. Schol. Abstulit excultas portica tristis apes. Propertius, citante Torrentio.

^r Mercedæ; agro conducto a Milite Augusti ad quem fuerat translatus. Vet. Schol. Atque ideo fortem dixit, quod se putaret positum extra iactum teli fortunæ.

^s Temere, h. e. sine gravi causa.

^t Professa, non sacra. Vet. Schol.

^u Pernæ, pes porcinus cum coxa. Landinus.

^x Omnes Codices vetusti habent seu [pro cum] inquit Bentleius; quod ideo rectum videtur.

Sive

Sive operum ⁊ vacuo gratus conviva per imbrem

Vitinus, ⁊ bene erat, non piscibus urbe petitis,

120

Sed pullo atque hædo: tum ⁊ pensilis uva ⁊ secundas

Et ⁊ nux ornatat mensas, ⁊ cum duplici ficu:

Post hoc ludus erat ⁊ culpa potare magistra;

Ac venerat ⁊ Ceres, ita culmo surgeret alto,

Explicuit vino contractæ seria frontis.

125

⁊ Sæviat atque novos moveat fortuna ⁊ tumultus,

Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos,

O pueri, ⁊ nituistis, ut huc novus ⁊ incola venit?

¹ Nam propriæ telluris herum natura neque illum,

Nec me, nec quenquam statuit: nos expulit ille;

130

Illum aut ⁊ nequities, aut ⁊ vafri inscitia juris;

Postremo expellet certe vivacior hæres.

Nunc ager ⁊ Umbreni sub nomine, nuper Ofelli

¹ Ideo vacuo, quia per imbrem; h. e. pluviosum diem adjecturus erat.

² Bene erat, Comica facietia, pro hilariter egimus.

³ Pensilis uva, quæ suspendebatur in usum hyemis.

⁴ Secundas Pomorum dicit, ut novimus, mensas. Vet. Schol.

⁵ Nux, juglans.

⁶ Cum duplici ficu; bifida. Vet. Schol. Cruq. Marisca scilicet, seu fatua ficu, ut ostendit Turnebus.

⁷ Culpa magistra; si quando libere potare volebant Antiqui, id est, sine Archiposia, dicebant se magistrum facere culpam. Vet. Schol. Atque erat iste mos rusticis perpetuus, qui Græci non didicerant, neque leges noverant bibendi, neque Regem habuerunt convivii. Culpa hæc erat, ubi quis per imprudentiam non attenderat verbis præbentis, atque tunc universus grex multabat eum poculo. Frustra se torquent Interpretes, dum nesciunt culpam esse lapsum ex imprudentia. Pro culpa magnus Bentleius de suo ingenio posuit culpam, quam κατὰ δόξαν ille exponit. Verum mea quidem sententia satius atque consultius fuisset non discessisse a vulgata scriptura Antiqui Scholiastæ interpretatione olim firmata atque stabilita.

⁸ Ceteri deæ rusticæ rusticum libare conveniebat. Cum Veteribus Scholi-

astis & Cruquii & Torrentii MSS. pro ut culmo surgeret levi negotio reposui ita culmo surgeret. Ita culmo, quomodo caperat crescere. Vet. Schol.

⁹ Sæviat; mut insanias. Vet. Schol.

¹⁰ Tumultus, bellorum motus & terrores.

¹¹ Nituistis; bene accepti estis. Vet. Schol.

¹² Mire incolam vocat quem Virgilius possessorem: neminem enim possessorem putat.

¹³ Nam propria telluris; siquidem Non res sed rerum nobis conceditur usus, ut scire Palingenius noster.

¹⁴ Nequities; luxuries qua paupertatis amica est. Vet. Schol. Cruq.

¹⁵ Vafri inscitia juris; est enim huiusmodi calliditas in Juriconsultis, præsertim in iis quorum patrocinia venalia sunt, ut in utramque partem omne pene jus interpretentur. Christophorus Landinus. De contrariis suis hæc loquitur Landinus.

¹⁶ Umbreni; nomen militis qui Ofelli agrum ab Augusto acceperat. Vet. Schol. Cruq. Expressit pulcherrimum Epigramma Græcum, quod sub nescio cuius Luciani nomine vulgatum habemus: Ἀγρὸς Ἀχαιμανίδος γανόμενος πότε, γυνὴ ἤ Μοῖρ᾽ ἔστιν.

Καὶ πάλιν ἢ ἐπὶ τῷ βίσιμοναι ἐπὶ τῷ. Καὶ γὰρ ἔστιν ἢ ἔστιν μὴ πᾶσι ὅσοι, ἢ πᾶσι.

Οἷόν, εἰμὶ δ' ὅλος ὁδὸς, ἀλλὰ Τύχης.

Dictus,

Dictus, erit nulli proprius; sed cedit in usum
Nunc mihi, nunc alii: quocirca ^p vivite fortes,
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

135

^p Vivite fortes; festive insurgit spiritu Heroici Carminis, quo serium risu diluat.

SATYRA III.

Omnes insanire, etiam ipsos Stoicos dum hoc docent.

SIC raro scribis, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quæque ^b retexens,
Iratu tibi quod vini somnique ^c benignus
Nil ^d dignum sermone canas. ^e Quid fiet? ^f at ipsis
Saturnalibus huc fugisti; sobrius ergo
Dic aliquid dignum ^g promissis: incipe; ^h nil est.
Culpantur frustra calami, immeritusque ⁱ laborat
^k Iratis natus paries diis atque poetis.
Atqui vultus erat multa & præclara ^l minantis,
Si vacuum ^m tepido cepisset villula tecto.
Quorū pertinuit ⁿ stipare ^o Platona Menandro?

5

10

^a Comice Sic raro pro Tam raro: frustra sunt qui reponunt Si. Junius Damasippus consumpto Patrimonio philosophari ceperat: ab hoc Horatius desidium suum castigari inducit, cum ad villam secessisset & nihil scriberet. Vet. Schol. Videtur tolerandus is Satyrus qui ita ceteros carpit, ut ne sibi parcat. Landinus. Bentleius pro Sic raro scribis ex scriptis Codicibus reposuit Si raro scribes. Fatetur tamen Sic raro scribis permanisse ex priscis Editionibus: atque hæc quidem scriptura Comicum habet spiritum, cum altera sit inefficax & inerte prolata.

^b Retexens; uti Penelope. Lubinus.

^c Argue benignus posuit pro largus, vel invidens sibi nihil.

^d Dignum sermone, opinionis, vel prædicationis. Vet. Schol.

^e Quid fiet? Si neque Romæ, neque rure; neque potus neque sobrius calammum in manum sumis. *Tic μυχῶν;*

^f Cuius vetustissimā Membrana re-

cte habet at (quod est imo etiam) pro ab.

^g Promissis Comice protulit; namque vultus erat magna & præclara minantis.

^h Nil est; frustra succinis ambages, & causas nectis, quas nolumus audire. Nugatis.

ⁱ Laborat, dat poenas.

^k Diis natus iratis infelix dicitur, cujus mala astris imputanda sunt, non suo merito, & *traces negotiarum* Poetus intulit.

^l Minantis; Poeta per contrarium dixit; Promissi ultorem, & verbis odia aspera movi. Vet. Schol. Cruq. ut ostenderet nescio quid elationis, ut belle Landinus.

^m Tepido tecto; amavit enim Horatius focum luculentiorum, idcirco sub Hyemem solebat se transferre in villam propter lignorum copiam. Vet. Schol. Cruq.

ⁿ Stipare; in vehiculo arctare eorum libros. Vet. Schol.

^o Platona; Rem tibi Socratica poterunt ostendere charta.

Eupolin,

Eupolin, p Archilochum, comites educere tantos?

¶ Invidiam placare paras ¶ Virtute relicta?

Contemnere ¶ miser: vitanda est ¶ improba Siren

Desidia; aut quicquid ¶ vita meliore parâsti

15

Ponendum æquo animo. : Dii te, Damasippe, deæque

¶ Verum ob consilium ¶ donent tonsore: sed unde

Tam bene me nôsti? : Postquam omnis res mea ¶ Janum

Ad medium ¶ fracta est, aliena negotia curo,

¶ Excussus propriis: olim nam quærere amabam

20

Quo vaser ille pedes ¶ lavisset Sisyphus ære,

Quid ¶ scalptum infabre, quid ¶ fustum ¶ durius esset:

¶ Callidus huic signo ¶ ponebam millia ¶ centum:

Hortos egregiasque domos mercarier unus

¶ Cum lucro nôram; unde frequentia ¶ Mercuriale

25

¶ De Archilochum Bentleius, nifus auctoritate unius tantum Libri, de more suo fecit Archilochus. Horatiana variatio consuevit illi displicere.

¶ Invidiam placare; cundo ad agrum id volebas agere, placare invidiam, quam patibore in publica positus facie. Ver. Schol. Per Prosopopœiam Invidiam atque Virtutem pro Numinibus accipit.

¶ Virtute relicta; spera Socratica Disciplina, & scribendi studio.

¶ Miser & infelix commoti compellatio est.

¶ Improba, pellax & nequam: & commode inducit Allegorizantem Stolicum. Horum enim inventum Homericæ Allegoria. Vide Epistolam ad Lollium.

¶ Vita meliore; honestiore proposito. Ver. Schol. Publica scilicet conversatione. Tangit Epicureorum Dogma, Ad Diâ siâorac.

¶ Verum, rectum: nam veritas recti norma est atque examen.

¶ Donent tonsore; h. e. reddant tibi divitias, quo conducas tibi tonsorem. Salsæ & πᾶσι πᾶσι δόλαι. Vult gratificari Epicureis iuis deridendo vultuosum senem ex inopia philosophantem.

¶ Janum ad medium; Ideo ad medium, quia in Rostris simulachrum Jani erat, ubi res pecuniaria agebantur per fœneratores. Ver. Schol. Jani statua tres erant, una in ingressu Fori; altera in medio, ubi erat

ejus Templum, juxta Basilicam Pauli, vel pro Rostris; tertia ad exitum Fori. Ver. Schol. Cruq.

¶ Fracta est; naufragium passa est.

¶ Excussus, scita Dilogia; nam & excussus pro exturbatus dicitur, & excussio Jurisconsultis est arcta perquisitio in bona Creditoris.

¶ Lavisset Sisyphus ære; significat Corinthiorum vasorum amatorem fuisse. Ver. Schol. In summo erant pretio apud Veteres vasa antiqui operis. Notum est Sisyphum Æoli filium antiquissimis temporibus Corinthi regnâsse. Et tela & vasa ex ære conficiebant Vetusti.

¶ Veteres Editiones cum nonnullis scriptis Codicibus scalptum legere pro sculptum, quod & nos, ut Satyræ convenientius, servavimus. Hoc non probat Bentleius.

¶ Fustum; nam signa arta funduntur. Ver. Schol.

¶ Durius; minus cum Rhythmo, rigidum & insuave.

¶ Salsa Ironiæ Callidus & millia centum.

¶ Ponebam, h. e. infumebam, collocabam: verbum negotiatorum hoc.

¶ Centum; supple æris, vel festertium.

¶ Cum lucro; amara litriso.

¶ Mercuriale, h. e. Vulgo cognominabatur Mercurius. Ver. Schol. Cruq. Cœtio. Alter Schol. Sunt autem Cœtiones arilatores. Bækers. Unde Gallorum Coquin deductum puro.

Impo-

Imposuere mihi cognomen ^m compita. : Novi:
 Et morbi miror ⁿ purgatum te illius. : Atqui
 ° Emovit veterem mire ^p novus, ut solet, in cor
 ¶ Trajecto lateris miseri ^r capitisque dolore :
 Ut lethargicus hic, ^s cum sit pugil, & medicum ^t urguet. : 30
 Dum nequid simile huic, ^u esto ut libet. : * O bone, ^y ne te
 Frustrare; insanis & ^z tu, stultique prope omnes,
 Siquid ^a Stertinius veri crepat; ^b unde ego mira
 Descripsi docilis ^c praecepta hæc, tempore quo me
 Solatus jussit ^d sapientem pascere barbam, 35
 Atque ^e e Fabricio non tristem ponte reverti.
 Nam ^f male re gesta cum vellem mittere ^g operto
 Me capite in flumen, ^h dexter stetit, & Cave faxis
 Te quicquam indignum: pudor (inquit) te ⁱ malus angit,
 Insanos qui inter ^k vereare insanus haberi. 40

^m Auctiones fere in Compitis sunt: Compita autem sunt loca in qua multa via competunt. Vet. Schol.

ⁿ Mire purgatum tanquam de insaniante.

° Emoveri dicitur pecus quæ loco cogitur cedere in quo decubuit.

^r Novus; Dialogus & phrenesin dicit & deliramentum Stoicum: Dialogos etiam cor posuit pro mente & ventriculo: nam & mentem significat, & cardiacum dolorem.

^a Trajecto; Proprie, ita enim Medici dicunt. Vet. Schol. Μεταλαμβάνοντες αὐτὸν πᾶσι.

^c Minus probabilis videtur Bentleii Disjunctiva capitisve pro capitisque; neque enim utilis erit.

^s Cum sit pugil; Comica Periphrasis Phrenetici.

^t Urguet, propellit; per Charientismum pro cedit. Nescio cur Bentleius prætulit angit, cum urguet accommodatior sit vox atque etiam fortior.

^u Esto ut libet; Urbano Euphemismo utitur, cum deberet dicere, Per me licet vel quovis modo pereas.

^y O bone; Ironica compellatio, tanquam bellus esset sodalis.

^z Ne te frustrare, urbane dicitur pro ne te fallas: minus est enim frustrari quam falli.

^a Stulti & stolidi dementes sunt, a scæminea stola.

^b Stertinius, Philosophaster Stoicus, qui scribillando visum quærebat. Nam ducentos viginti libros Stoicorum Latine scripsit, ut ait Vet. Schol. in Epist. 12. bene igitur crepat de tam futili.

^b Unde, a quo. Vet. Schol.

^c Præcepta hæc, Ironica commendatio.

^d Non quasi ipsum sapientem, sed barbam. Vet. Schol. Erat enim ἐν πύλαις τοῦ σοφοῦ, ut Proverbio dicitur.

^e Pons Fabricius, qui modo Lapidem dicitur, habet a conditore vocabulum, Fabricio scilicet Consule. Vet. Schol.

^f Male re gesta, Charientismus, pro perditis bonis; ac si nihil defuisset sibi præter successus.

^g Operto capite; isto modo devovebant se morituri, ut ostendit Cruquius.

^h Dexter, felix; nam dextra auspicia bona sunt. Significat opportune cum venisse.

ⁱ Malus, h. e. male collocatus & carens ratione: & cum septem Cruquii MSS. angit reposui pro urguet; nec improbavit Torrentius: Et rectius modo angit quam urguet, quod supra secus fuerat. Scholiastæ silent.

^k Stulta veremur esse vereri in his vitis qua videntur esse communia. Vet. Schol.

Primum nam inquiram, quid sit furere; hoc si erit in te
Solo, nil verbi, pereas quin ^m fortiter, addam.
Quem ⁿ mala stultitia, & ^o quemcunque incitia veri
Cæcum agit, insanum Chryssippi porticus & grex
Autumat. Hæc ^p populos, hæc magnos ^q formula reges, 45
Excepto ^r sapiente, ^s tenet. Nunc accipe quare
Desipiant omnes æque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. Velut ^t sylvis, ubi passim
Palantes ^u error certo de tramite ^x pellit;
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum ^y abit; unus utrique 50
Error, sed variis ^z illudit partibus; hoc te
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, ^a caudam trahat. Est genus unum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis; ut ignes
Ut rupes, fluviosque ^b in campo obitare queratur: 55
Alterum & ^c huic varum, & nihilo sapientius, ignes
Per medios fluviosque ruentis: ^d clamet amica
Mater, ^e honesta soror, cum cognatis, pater, uxor;
Hic fossa est ingens; hic rupes maxima; ^f serva:
Non magis audierit quam ^g Fufius ebrius olim 60
Cum ^h Ilionam edormit, ⁱ Catienis mille ducentis,

¹ Primum nam; Hyperbaton. Oſtendit quid sit furor, ut Lucilini. Vet. Schol.

² Fortiter, Ironice protulit: forte sibi videntur qui mortem sibi consciscunt.

³ Mala; prava, perversa & per hoc turpis.

⁴ Omnes pene MSS. legerunt pro Quacunque, Quemcunque.

⁵ Populos, h. e. Civitates, seu Republicas.

⁶ Formula, Definitio. Vet. Schol. Crug. Aristoteli Tón. Sant enim singularia veluti exempla Definiti, atque hujus veluti signum Definitio est.

⁷ Sapientem modo dicit Stoicum.

⁸ Tenet, capit, complexitur.

⁹ Sylvas montanas dicit atque invias solitudines in quibus dispalantur boves.

¹⁰ Error, evagatio.

¹¹ Pellit, elongat.

¹² Abit; discedit, aberrat.

¹³ Illud; frustratur, ludos facit:

¹⁴ Caudam trahit; ita stultus sit ut pe-

cus. Vet. Schol. Cæcutiunt hic vel doctissimi, dum non attendunt Poetam de boum errore superius agere.

¹⁵ In campo, in planitie.

¹⁶ Huic varum; pedes in diversum flexos habentes varos dicimus. Vet. Schol.

Pessime Recentiores reposuere varium quod minus convenit Satyrico stylo.

¹⁷ Clamet; Asyndeton Morale & Comicum.

¹⁸ Honestasoror; Dialogus de bona & nobili: & studet notum facere quem pulsat.

¹⁹ Serva. Cave, guarda.

²⁰ Fufius Phocæus Tragediarum Actor fuit, qui cum vellet Ilionam dormientem exprimere, in scena obdormivit. Vet. Schol. Bentleio Fufius ex quibusdam Libris manu exaratis. Disquirant quorum interest: nobis probabilius videtur Fufius, puto quod sit auribus familiaris.

²¹ Iliona Tragedia erat Pacuvii.

²² Carionus Histrionis erat qui umbram egit Polydori.

^k Mater te appello, clamantibus. Huic ego ^l vulgum
^m Errori similem cunctum insanire docebo.
 Insanit veteres statuas Damasippus emendo.
ⁿ Integer est mentis Damasippi creditor? ^o esto.
 Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
 Tune insanus eris, si acceperis; an magis excors,
 Reiecta præda, quam ^p præsens Mercurius fert?
^q Scribe decem a Nerio: ^r non est satis; adde ^s Cicutæ
^t Nodosi tabulas centum; mille adde ^u catenas:
 Effugiet tamen hæc ^x sceleratus vincula Proteus.
 Cum rapies ^y in jus ^z malis ridentem alienis,
 Fiet ^a aper, modo avis, modo saxum, & cum volet arbor.
 Si ^b male rem gerere, insani ^c est; contra, ^d bene, sani;
^e Putidius multo cerebrum est (mihi crede) ^f Perillū,
^g Diſtantis quod tu nunquam ^h reſcribere poſſis.

65

70

75

^k Mater; Iliona Polydori erat mater nutritia & soror, Polymnestori Thraci nupta. Verba sunt Pacuvii apud Ciceronem: Mater te appello, tu qua somno curam suspensam levas, Neque te mei miseret, surge & sepeli natum, Priusquam fera volucresque.

^m Mire Bentleius conjunxit vulgus & similem, cum ipse repererit in Libris vulgum & similem in eodem genere; neque vulgus & similem possint Syntaxi convenire hoc loco.

ⁿ Erroris; dementiae scilicet quam dixi: dementiae enim per Euphemismum errorem dicimus. Ut me malus abstulit error! Virgilius. Error proprius est is qui in sylvis incerta via vagantur. Vet. Schol. Cruq.

^o Integer est cui nihil deperit.

^p Esto, h. e. mittamus loqui de isto. Comica Metastasis.

^q Præsens, votis parens, & per hoc propitius. Notum est Mercurium esse deum lucri.

^r Scribe decem a Nerio est, pro mutuum sumere; reſcribere vero est reddere debitum. Vet. Schol. Cruq. Verum hoc loco Scribe decem a Nerio est. Tu scribe decem tabulas, five Syntaphas, quales ſcribebat debitoribus suis ſcenerator Nerius; nam a Nerio est in morem Nerii. ^s Supple ſi: nam est Aſyndeton Comicum.

T. 1. 1.

^t Cicutæ, nomen duri ſceneratoris.

^u Nodosi: argumentosi. Vet. Schol.

^v Catenas; cautiones & nexi juris. Vet.

Schol.

^w Comice ſcleratus pro aſtutus,

^x In jus, h. e. in forum.

^y Malis ridentem alienis; Grecus est sermo, qui ſignificat, ſi enim in jus rapere caperis riſum ſimulabis ſuis malis. Vet. Schol. Cruq. Ἰαδύοις γάλας ἀλλοῖσι. Homerus. Sic & Valerius Flaccus: Alieno gaudia vultu Semper erant.

^z Aper, ſerox; avis, fugax; ſaxum & arbor, mutus. Vet. Schol. Satis belle.

^a Male rem gerere per Chazientissimum poſuit pro rem perdere; ac ſi id quod erat ſtolidæ dementiae imputandum foret calibus Fortunæ.

^b Nellem cum Bentleio ponere verbum est ad finem huius versus, præsertim cum pauciores Libri id faciant, atque ipsa structura minus sit naturalis.

^c Bene; ſcilicet rem gerere. Vet. Schol.

^d Putidius; magis infamum. Vet. Schol.

Metaphora a putidis ovibus deſumpta.

^e Perillū.

^f Perillius Cicutæ amarissimus conſignator.

Vet. Schol.

^g Diſtantis; Tabellioni ſcilicet cautionis formulam component.

^h Reſcribere est per mensa ſcripturam reddere, autore Donato: & per hoc: Scriptum debiti liberare, ut ait Vet. Schol.

Audire

Audire atque i togam jubeo componere, quisquis
Ambitione * mala aut argenti pallet amore,
Quisquis luxuria i tristive superstitione,
Aut alio mentis m morbo calet; huc propius me, 80
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est n hellebori multo pars maxima avaris:
Nescio an Anticyram o ratio illis destinet omnem.
Hæredes Staberî p summam incidere sepulchro:
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum 85
q Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio t Arrî;
Frumenti quantum metit s Africa. Sive ego prave,
Seu t recte, hoc volui; ne sis u patruus mihi: Credo
Hoc Staberî x prudentem animum vidisse. Quid ergo
Sensit, cum summam patrimonî insculpere saxo 90
Hæredes y voluit? Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil z acrius; ut si
Forte minus locuples uno quadrante a perisset,
Ipse videretur sibi b nequior: omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque c pulchris 95
Divitiis parent; quas qui d contraxerit, ille

¹ Togam componere cultu concinni diligen-
tius audiunt. Vet. Schol.

² Dialogus dicitur mala, pro impor-
tuna & exitiabili.

³ Dialogus etiam tristi pro mœsta &
exsecrabili: nam usitato Euphemismo
detestabilia omnia & iustitia & mala di-
cimus.

⁴ Bene mentis morbo; nam Stoicis
omnes affectus morbi videntur.

⁵ Helleborus purgatur cerebrum. Vet.
Schol. Cruq.

⁶ Ratio; Philosophia Stoica quæ ra-
tionis usum tradit.

⁷ Summam, relicta pecunia. Vet. Schol.

⁸ Comice Damnatî pro additi.

⁹ Duo erant insignes Catillones,
Quinti Arrii filii, de quibus inferius.

¹⁰ Africa, horreum populi Romani
hæc.

¹¹ Recte sit quod ad rationis normam
facimus; quod contra, prave.

¹² Patruus; h. e. Tutor, vel custos;
Comice.

¹³ Prudentem, Eîγοννῆα. Vet. Schol.
Et ipse vidisse, cum prudens sit quasi
providens. Viderat Staberius subje-
ctionem istam fore, & se pro infano
ab hæredibus habendum. Pessime
Lambinus jussisse vel voluisse reposuit.

¹⁴ Voluit, vox Juris est.

¹⁵ Acutus, vigilantius.

¹⁶ Et Lambinus & Cruquius a Scrip-
tis Codicibus reposuere perisset pro pe-
risset, quod videtur & Veteri Scholia-
stæ placuisse. Bentleius tenere voluit
perisset, etsi nihil referret. Ejusmodi
Præterita sæpe promiscuo esse usui rari
sunt qui ignorant.

¹⁷ Nequior, h. e. abjectior. Vet. Schol.
Cruq. Comice pro despectior.

¹⁸ Pulchris Divitiis, Reginz scilicet
Pecuniz.

¹⁹ Cruqui Codices cum Vetere Scho-
liaste pro construxerit legerunt contraxerit,
quod videtur elegantius. Altera Le-
ctio ex Interpretamento est. Bentle-
ius retinuit construxerit.

Clarus erit: fortis, sapiensque etiam & rex,
 Et quicquid volet: hoc, veluti virtute paratum,
 Speravit magnæ laudi fore. Quid simile isti
 Græcus Aristippus, qui servos projicere & aurum 100
 In media iussit Libya, quia tardius irent
 Propter onus segnes? uter est insanius horum?
 Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
 Siquis emat citharas, emptas comportet in unum,
 Nec studio citharæ nec Musæ deditus ulli; 105
 Si scalpæ & formas, non futor; nautica vela,
 Averfus mercaturis; delirus & amens
 Undique dicatur merito: qui discrepat istis
 Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
 Compositis, metuensque velut contingere sacrum? 110
 Siquis ad ingentem frumenti semper acervum
 Porrectus vigilet, cum longo fuste; neque illinc
 Audeat esuriens dominus contingere granum,
 Ac potius foliis parvus vescatur amaris;
 Si positus intus Chii veterisque Falerni 115
 Mille cadis (nihil est, tercentum millibus) acre

* Bentleius post Lambinum atque Cruquium posuit sapiensque etiam & rex, quod cum nobis videretur & durum & importunum, levi quidem negotio reposuimus sapiensque etiam & rex.

Græcus, h. e. Et si fuerat Græcus; quod auctat miraculum: nam contemnere divitias magis Romanum erat.

Aurum; quod a quodam Rege Mauritanis acceperat. Vet. Schol. Cruq.

Nil agit exemplum. Canon iste Diathecicus. Ad rem dubiam aperiendam nemo utitur dubio argumento. Vet. Schol. Exemplum autem dicit instantiam, seu casum singularem. Sensus est, id exemplum quod in se questionem habet non est verum. Vet. Schol.

Resolvit, Metaphora ab aperiendis nodorum nexibus.

In unum, supple locum.

Formas, Calceidia. Vet. Schol.

Undique, ab omnibus. Vet. Schol.

Cruq.

Pro quid, Cruquii & Torrentii

Codices legerunt qui, quod & Vetus Interpres confirmat.

Nummos dicit argenteos.

Bene Nescius, cum cogitaret de artium ignaris.

Compositis, per Euphemismum pro sepultis.

Veluti sacrum; Proverbiali Schemate profertur. Græci ad id usque dicunt de eo quod non verentur attingere.

Porrectus vigilet; pulcherrima Enargia. Bentleius solo iudicio suo natus, acriter contendit pro Porrectus legi debere Projectus; cum contra nobis Porrectus (quod est, humi cubans) convenientius videatur hoc loco vocabulum vigilantem & delitescenti cum longo fuste, quam Projectus.

Et si & dominus & esuriens.

Amaris, acetibus: sic & Virgilius; Salices carpitis amaras.

Chii veterisque Falerni; h. e. optimi Græci & Italici vini.

Potet ⁊ acetum; ⁊ age, si ⁊ stramentis incubet, ⁊ unde
 Octoginta annos natus, cui ⁊ stragula vestis,
 Blattarum ac ⁊ tinearum epulæ, putrescat in arca:
 Nimirum insanus paucis videatur, eo quod 110
 Maxima pars hominum morbo ⁊ jactatur eodem.
 Filius aut etiam hæc libertus ut eibat hæres,
 'Diis inimice senex custodis, ne tibi desit?
 Quantulum enim ⁊ summæ curtabit quisque dierum,
 Unguere si caules oleo meliore, caputque 12
 Cæperis impexa scædum porrigine? Quare,
 Si ⁊ quidvis satis est, perjuras, surripis, aufers
 Undique? tun' sanus? Populum si cædere saxis
 Incipias, servosve i tuo quos ære parâris,
 Insanum te omnes ⁊ pueri clament que puellæ: 130
 'Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
 Incolumi m capite es? ⁊ Quid enim? Neque tu hoc facis ⁊ Argis,
 Nec ferro, ut demens genitricem ⁊ occidit Orestes,
 An tu reris eum ⁊ occisa insanisse parente?
 Ac non ante ⁊ magis dementem ⁊ actum Furiis, quam 135
 'In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?

⁊ Acetum, vappam.

⁊ Age, Præterea. Vet. Schol. Cruq.
 Comica Morib. Sæc.

⁊ Stramentis, h. e. stramineis toris.

⁊ Unde, una minus die. Vet. Schol.

⁊ Stragula, pretiosa plumario opere fa-
 cta. Vet. Schol.

⁊ Tinea blattarum sunt proles.

⁊ Proprie jactatur de insano, vel fe-
 bicitante.

⁊ Diis inimice, ⁊ per hoc devote,
 aversæ: ⁊ mire senex de avaro ⁊
 delicto.

⁊ Mire etiam summa curtabit: id e-
 nim vel maxime verentur divites ava-
 ri ne aliquid de rotunda summa de-
 percat.

⁊ Quidvis, etiam vilissima quæque.

⁊ Bentleius, Tanaquillum Fabrum
 secutus, pro servosve tuos rescribi volu-
 it servosve tuo, neque male hoc fecit.

⁊ Legendum absolute pueri clament que
 puella.

⁊ Cum laqueo uxorem; credo cum de-

Albusio cogitasse, de quo supra.

⁊ Capite posuit pro cerebro.

⁊ Quid enim? Interpellante affectu
 interrogat quid dicendum putet; ⁊
 est Comicum. Pro Quid enim? Neque
 (quæ vera erat scriptura) Bentleius ex
 quibusdam Chartis reposuit Quidis? ne-
 que enim, satis alieno intellectu.

⁊ Argis, apud Græcos hujusmodi
 scelerum peritos?

⁊ Bentleius autoritate unius Libri
 reposuit occidis Orestes pro occidis, quod
 vix probaverim. Quid quod Orestes
 non sit Vocativus?

⁊ Occisa parentis, h. e. ob occisam
 parentem.

⁊ Pro malis apud Veterem Interpre-
 tem occurrit magis, quod magis con-
 cinnum, etsi altera scriptura possit
 ferri.

⁊ Aluum, Metaphora a bobus æstro
 percitis.

⁊ In matris jugulo. Hædonia. Cap-
 quius.

Quisnam igitur sanus? : Qui non stultus. : Quid avarus? :
 Stultus & insanus. : Quid? si quis non sit avarus,
 Continuo sanus? : Minime. : Cur, *Stoico? : Dicam. 160
 Non est cardiacus, *Craterum dixisse putato,
 Hic æger : *recte est igitur, * surgetque? negabit;
 Quod latus aut renes * morbo? tententur acuto.
 Non est perjurus, neque sordidus : immolet * æquis
 Hic porcum Laribus : verum * ambitiosus & * audax, 165
 Naviget Anticyram : * quid enim differt, * barathrone
 Dones quicquid habes, an nunquam utare paratis?
 Servius Oppidius * Canus? duo prædia, * dives
 Antiquo censu, natis * divisisse duobus
 Fertur, & * hæc moriens pueris dixisse vocatis 170
 Ad lectum ; Postquam te talos, Aule, nucesque
 Ferre sinu laxo, donare & * ludere vidi;

* Cur Stoico? Vultuose & cum fastidio profertur hoc ab homine Epicureo. Opportune etiam Stoicum nominat, cum Stoicum Dogma tractet.

* Craterus fuisse dicitur illis temporibus opinatissimus medicus. Vet. Schol. Et quid opus Cratero magnos promittere morbos? Perlius.

* Recte, ex sententia : nam animus nobis fere est recti norma.

* Surge? h. e. conualescet, & ambulabit foras?

* Morbo acuto, Græce ἄκρως νόσος; sic enim legendum pro corrupto ἀναισθητός. Morbus acutus est ubi sine intermissionibus accessiones & dolores graves urgent. Cornelius Celsus, referente Cruquio.

* Tententur, lacessantur, fatigentur. Prætulit Bentleius tentantur auctoritate Codicum atque aliorum Scriptorum, sed nihil interest. Exscriptores sæpe suis utuntur verbis, ut nescias quid sit rectum atque ipsius Scriptoris verbum.

* Æquis, placidis, non perturbatis : siquidem æquus dicitur animus qui sua stat sede, in neutram partem inclinatus. Porcum immolabant Laribus & Manæ Larum Marti, quo vel averterent, vel placarent errorem mentis & insaniam ; quod ostendit Cruquius & Turnebus. Manes autem esse stolidos ostendit gravis autor Homerus Iliade ψ. hoc disticho : Ἄνθρωποι

μοῖ, ἢ ἐπὶ τῆς ἐξ ὧν ἂν ἄλλοις δῆμοις θυγὰ δὲ ἰδύατο, ἀνὰς οὐκ ἐν τῇ πατρίδι.

* Ambitiosus, petitor magistratuum & largitor.

* Marcus Antonius maxime gloriabatur Audacis nomine. Audax Antonius Lucano etiam dicitur. Audax est autem qui interritus magna adit pericula.

* Quid enim differt? Cum eadem sit infania.

* Barathro ; gulæ, quod faciunt ambitiosi isti largitores. Notum est quid Barathrum erat Athenis. Miror potuisse Bentleio placere balatrone pro barathrone, cum non possit stare balatro in Dativo.

* Canus ; conterranei cujusdam sui meminit Horatius ex persona Stertinii.

* Dives antiquo censu ; ubi Lex Agraria vigeat. Censu autem modo ponitur pro æstimatione.

* Divisse pro divisisse. Vet. Schol.

* Melius hæc moriens quam Bentleii hæc moriens, etsi repugnent aliqui Libri. Hæc enim pro hac verba modo ponitur.

* Ludere ; vix adducuntur parci ut ludant. Quæro cur Bentleius de suo posuerit perdere pro ludere, cum vox ludere possit Figurate dici pro perdere, ubi lusus scilicet temerarius est & nimis frequens.

Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere ^k tristem;

Extimui ne vos ^l ageret vesania discors;

Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.

175

Quare per divos oratus uterque Penates,

Tu cave ne minuas; tu, ne majus facias id

Quod satis esse putat pater, & natura ^m coerctet.

Præterea ne vos titillet ⁿ gloria, jure-

Jurando obstringam ^o ambo: uter ^p ædilis fuerit ve

180

Vestrūm prætor, is ^q intestabilis & ^r sacer esto.

^s In cicere atque faba bona ^t tu perdas que lupinis,

^u Latus ut in Circo spatire, aut æneus ut stes,

Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?

^x Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,

185

^y Astuta ^z ingenuum vulpes imitata leonem?

^a Nequis humâsse velit Ajacem, Atrida, vetas cur?

^b Rex sum. : Nil ultra ^c quæro ^d plebeius. : Et æquam

Rem imperito: at sicui videor non justus, inulto

^e Dicere, quod sentis, permitto. : Maxime regum

190

^k Tristem, Metonymice pro sollicitum.

^l Ageret, tanquam æstro scilicet,

^m Coerctet, coarctat.

ⁿ Gloria, h. e. magnum ex honoribus nomen.

^o Ambo pro ambo, Græcâ Declinatione.

^p Ædilis, Canusii, non Romæ.

^q Intestabilis & sacer esto; ex XII. Tabulis ista protulit. Is dicitur intestabilis qui nec potest esse testis nec testamentum signare. Torrentius. Antiqui eos quos in testimonium admitti volebant, intestabiles vocabant. Vet. Schol.

^r Sacer, devotus, Diis inferis immolandus.

^s In cicere; Antiqui Ædiles hujusmodi res populo Floralibus spargebant: pauperes anim initio Romani fuerunt. Vet. Schol.

^t Tu; qui scilicet plus sapere debes. Perdas que duabus vocibus scribendum puto, ut supra fuerit ve.

^u Latus; cum bis ter ulnarum toga.

Epod. 4.

^x Fastidiosè protulit scilicet; & tō ad Emphasiā posuit immanis stultitiæ: & in transitu blanditur Agrippæ.

^y An astutam vulpem urbane dicit feroculum & versipellem alinum?

^z Id est ingenuum quod arte non simulatur.

^a Nequis; ista transtulit ex Sophoclis Ajace, ut monuit Cruquius.

^b Rex sum. Huc pertinet Proverbiū Græcū quod Henricus Stephanus ex Scholiaste suo MS. protulit. Μαγὸς ἢ Βασιλεὺς νόμος ἀεὶ ἔχει, h. e. Insano & Regi Lex est dissimilis. Male autem ille ἀεὶ ἔχει mutabat in ἀεὶ ἔχει; neque enim acumen Proverbiū assequi poterat.

^c Bentleius non vidit Dialogisum esse, cum arbitrio suo mutaverit quare in quare. Verum hoc fecit de more suo autoritate unius Membranz, quam ob raritatem cæteris præferendam censuit.

^d Plebeius, h. e. cum Plebeius sim. Επειδὴ δὲ ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ ἀμείνεται παρὰ τὸ ἀγορεύειν, ὥς ἐν βελῇ ὁδοὶ ποτὶ τὸ πᾶν. Homer.

^e Melius Bentleius autoritate Librorum Dicere quod sentis [quam Dicere quod sentis.]

^f Dii tibi dent capta classem & reducere Troja :

Ergo ^h consulere, & mox respondere licebit ? :

Consule. : Cur Ajax heros ab Achille secundus

ⁱ Putescit, toties se variis clarus Achivis,

^k Gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato,

195

Per quem tot juvenes patrio caruere sepulchro ? :

Mille ovium insanus morti dedit; inclytum Ulysssem

Et Menelaum una mecum se occidere clamans. :

Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide natam

Ante aras, spargisque ^l mola caput, ^m improbe, ⁿ falsa,

200

^o Rectum animi servas ? : ^p Quorsum ? : Insanus quid enim Ajax

Fecit, cum stravit ferro pecus ? abstinuit vim

^q Uxore & gnato, mala multa ^r precatus Atridis.

Non ille aut Teucrum, aut ipsum ^s violavit Ulysssem. :

Verum ego, ut ^t hærentes ^u adverso littore naves

205

^x Eriperem, ^y prudens placavi sanguine ^z divos. :

^a Nempe tuo, furiose. : Meo ; sed non furiosus. :

Qui ^b species ^c alias veri, scelerisque ^d tumultu

^f Suaviter deridet Homeri Chrysen precantem, Τὴν γὰρ Διὸς δόειν, &c.

^o & Bentleius maluit classem deducere quam reducere, quod nobis minus videtur; nam nimis cavet Metro. Veteribus re modo longum erat, modo breve.

^h Qui adibant Jurisconsultos dicere solebant, Licet consulere; at illi contra respondebant Consule, ut ostendit Turnebus ex Cicerone.

ⁱ Cruquii Codices pro Putescit legunt Putescit, quod & Torrentius reperit in suis. Bentleius tamen retinet Putescit. Huic etiam mirifice placet antiquata scriptura inclutim Ulixem, & similia jam olim desita.

^k Gaudeat ut Priamus; Homericum est, Ἡ γὰρ γὰρ Διὸς δόειν Πριάμου Πριάμου τὴν δόειν, Ἄλλος τὴν Τέλειν.

^l Molam falsam dicunt far & salem cum aqua, qua spargebatur inter cornua quando initiabatur victima. Vet. Schol. Cruq.

^m Per Euphemismum improbe posuit pro impie, vel scelestē.

ⁿ Veteres immolabant diis falsum panem, quo scilicet ipsi vesciebantur: nam sal fuit illis pro pulmentario, vel obsonio.

^o Rectum animi, h. e. rationis lances.

^p Quorsum tendis? quid vis? Vet. Schol. Cruq.

^q Uxore & nato; Tecmessa & Euryface: ergo tu insanior qui non abstinisti filia.

^r Precatus, h. e. tantum. Vet. Schol. Cruq.

^s Per Euphemismum violavit posuit pro occidit.

^t Hærentes, tanquam luto fixas.

^u Adverso, h. e. Græco, Asiæ contrario.

^x Eriperem, evellerem.

^y Prudens, consulto.

^z Divos, h. e. ventos.

^a Nempe, Comice pro Verum.

^b Species capies, vanas rerum imagines animo concipiet.

^c Cum Torrentii Codicibus & Veteribus Scholiastis alias veri reposuimus pro alias veri: nam & detractum erat sequenti vocabulo: estque Hellenismus pro alias vero, quæ Cruquiana Lectio est. Bentleius sic interpungit, Species alias, veri scelerisque tumultu, ac si alias diceretur absolute, quod nobis durissimum videtur.

^d Tumultu, turbulencia.

Permistas

Permissas capiet, ^e commotus habebitur; atque, ^f

^g Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira. 210

^h Ajax cum immeritos occidit, desipit, ⁱ agnos?

Cum prudens scelus ^j ob titulos ^k admittis inanes,

^l Stas animo? & purum est ^m vitio tibi cum ⁿ tumidum est cor?

Siquis lectica ^o nitidam gestare amet agnam,

Huic vestem ut gnatæ paret, ancillas paret, ^p aurum, 215

^q Rufam & Rufillam appellet, ^r fortique marito

^s Destinet uxorem, ^t interdicto huic omne ^u adimat jus

Prætor, & ^x ad sanos abeat tutela propinquos.

Quid? ^y si quis gnatam pro muta devovet agna

Integer est animi? ne dixeris. Ergo, ubi prava 220

Stultitia, ^z hic est summa insania: qui sceleratus,

Et furiosus erit; quem cœpit ^a vitrea fama,

Hunc ^b circumtonuit ^c gaudens Bellona cruentis.

Nunc age, luxuriam & Nomentanum ^d arripe mecum.

^e Commotus: per Euphemismum dicitur pro insanus.

^f Stultitiane, ut tu; an ira, ut Ajax: erret, h. e. insaniat.

^g Omnes fere Codices legerunt Ajax cum immerito, pro Ajax immeritos dant: atque hæc Lectio placuit Cruquio.

^h Agnos, nequivit dicere oves.

ⁱ Ob titulos, ob gloriam & statuas triumphales.

^j Admittuntur equi quibus totæ permittuntur habenz.

^k Stas animo? nonne putas te esse commotum?

^l Vitis, h. e. dementiæ morbo: Euphemismus.

^m Tumidum, superbum, titulorum avidum.

ⁿ Nitidam; ablute velle candidam. Cruquius, eleganter.

^o Aurum, h. e. aurea ornamenta.

^p Omnes Torrentii Codices legerunt Rufam & Pusillam; nonnulli tamen, autore Lambino, habebant Rufillam, quod nos probavimus, cum alii legant Pusam & Pusillam; alii Pusam & Pusillam, Josephus autem Scaliger Pusam & Pusillam, turpiculo sensu. Rufam, nomen Nobili Virginis. Ver. Schol. Cuius Diminutivum Rufilla. Quid aperius? Bentleius prætulit Pusillam, quod

est Pusillam, motus numero Codicum, quorum tamen auctoritatem novimus in istiusmodi Nominibus minus valere nihilo.

^q Forti, h. e. generoso & honorato: Destinet, constituat, spondeat. Ver. Schol. Δις αρα.

^r Edicimus uni generi hominum, interdiximus diversis. Donatus.

^s Adimat jus; apud Veteres insani jus domini auferebatur. Ver. Schol.

^t Ad sanos propinquos: Tutor agnatus esto. Ver. Schol. Cruq. ex Legibus XII. Tabularum.

^u Bentleius nescio quomodo semper amat signi, sive sit in Scriptis, sive non. Verum hoc fecit metu sibili, uti sæpius jam nobis dictum est.

^v Optimi Torrentii Codices cum Vulgaris legerunt, hic est summa insania, pro hic summa est insania. Illud posterius placuit Bentleio.

^w Vitrea fama; & splendida & fragili. Ver. Schol.

^x Circumtonuit, ruba scilicet bellici furoris.

^y Gaudens cruentis; Bellona cultores læertos humerosque concidunt. Ver. Schol.

^z Arripe; dentibus, cui iratus canis. Arripe mecum, h. e. attende mihi aripienti.

^a Vincet

• Vincet enim stultos [†] ratio insanire nepotes.

225

Hic simul accepit patrimonii mille talenta,

• Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,

Unguentarius, ac Tusci ^h turba impia vici,

Cum scurris ⁱ fartor, cum ^k Velabro omne ^l Macellum,

Mane domum veniant. ^m Quid tum? Venere frequentes, 230

ⁿ Verba facit leno; quicquid mihi, quicquid & horum

Cuique domi est, id crede tuum: & vel nunc pete, vel cras.

Accipe quid contra juvenis responderit ^o æquus;

• In nive Lucana dormis ^p ocreatus, ut aprum

Cœnem ego; tu pisces hyberno ex æquore ^r vellis; 235

Segnis ego, indignus qui tantum possideam: ^s aufer!

Sume ^t tibi decies; ^u tibi tantundem; ^x tibi triplex,

• Unde ^z uxor media ^a currit de nocte citata.

^b Filius Æsopi detractam ex aure ^c Metellæ,

• Vincit qui probat argumentis.

[†] Ratio, Rationalis Philosophia, seu Dialectica.

[•] Edicit; mandat cum gravitate. Vet. Schol. Cruq.

^h Turba impia, perjura: Lenones sunt; ibi enim commanent. Vet. Schol.

ⁱ Fartor, avium altor, quem nos Pullerarium dicimus.

^k In Velabro commanebant, Olearii, Casarii, & huiusmodi. Navigabatur olim Velabrum.

^l In Macello venibant res quæ vescendi causa in urbem afferbantur. Torrenatius. Huiusmodi loca Lacedæmonios appellasse Μανλλατάς autor est Varro.

^m Bentleius ex conjectura sua reposuit Qui cum venere: Neque enim intellexit Quid tum Comicam esse Metellæ.

ⁿ Apud luxuriosum leno primum loquitur, tanquam patronus omnium nebulonum. Vet. Schol. Cruq.

^o Equus; Eicævia. Vet. Schol.

^p Bentleius pro In posuit Tu, neque hoc absurde, nisi quod desit autoritas. Ego nihil moveo.

^r Homer. xvo ocreæ ex laminis stanneis conficiebantur.

^s Tres Torrenatii Codices cum Ve-

tere Scholiaste & primis vulgatis habebant vellis pro verris. Vellis, cum difficultate trahis. Vet. Schol. Bentleius servat verris.

[•] Aufer? apage! Terentius plene, Aufer te hinc. Comicum habet idem, quod latuit Interpretes.

^t Tibi, O venator. Vet. Schol. Decies centena millia Sesterrium.

^u Tibi, O piscator. Vet. Schol.

^x Tibi, O leno. Vet. Schol.

^z Unde, a quo. Vet. Schol.

^a Festive Uxorem dicit amicam. Erat enim conciliator.

^b Omnes libri cum Vet. Schol. legunt currit pro currat: & citata est apud Vet. Schol. pro vocata; & melius citata cum præposuerit currit. Bentleius servat vocata.

^c Filius Æsopi, Æsopus Tragicus magnas opes filio Æsopo luxurioso reliquit. Hic cum vellet patrem animo vincere, dicitur decies sesterrium concupisse una litra absumere, atque hanc detractas æuari Metella in decem diluisse. De hoc Marius Poeta scribit, de quo Virgilius. Vet. Schol. Clodius hic dicitur Plinio.

^d Cassia Metella Metelli filia. Vet. Schol.

Scilicet

Scilicet ut ^d decies solidum ^e exsorberet, ^f aceto
 Diluit insignem baccam: qui sanior, ac si
 Illud idem in rapidum flumen, ^g jaceret ve cloacam?
 Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
 Nequitia & nugis, ^h pravorum & amore ⁱ gemellum,
 * Lusciniæ soliti ^l impenso prandere coemptas.
^m Quorsum abeant? ⁿ sani ut creta, an carbone ^o notandi?
 Ædificare casas, plostello adjungere mures,
 Ludere ^p par impar, equitare in arundine longa,
 Si quem delectet barbatum, amentia ^q verset.
 * Si puerilius his, ratio esse ^s evincet, amare,
 Nec quidquam differre, ^t utrumne in pulvere trimus
^u Quale prius ludas opus, an meretricis amore
 Sollicitus piores; quæro, faciasne quod olim
 * Mutatus Polemon? ponas ^v insignia morbi,
 * Fasciolas, ^a cubital, ^b focalia, ^c potus ut ille

240

245

250

255

^d Decies solidum; integrum decies centena millia Sestertium. Vet. Schol. Cruq.

^e Benticus ex quibusdam Exemplaribus posuit aborberet, quod idem fere valet.

^f Margarita & silices aceto percalescunt sparsa dissiliunt. Torrentius ex Plinio.

^g Jaceret ve. To ve æπερ το cloacam jungendum est. Vet. Schol. Cruq.

^h Pravorum, monstrorum rerum. Euphemismus.

ⁱ Et fratres & gemellos de simillimis dicere consuevimus.

^l Lusciniæ, sive euuaglorus duarum vocalium posteriorum. Vet. Schol. Cruq.

^l Impenso pro magno posuit. Vet. Schol.

Quod prægrave est dicitur impensum: Prandere etiam ponitur abusive pro devorare, ut sæpe alias Comico ritu.

^m Quorsum abeant? sani. Ita distinguendum cum melioribus Membranis, ut ostendit Torrentius. Cui parti eos aggregavimus, bonis, an malis? Vet. Schol.

ⁿ Sani ut creta; ita legerunt quatuor Cruquii Codices pro sani. Creta. Carbone notentur ut insani, an creta ut sani? Vet. Schol. Pro sani ut creta an

carbone notandi Benticus ponere voluit sanis creta, an carbone notati, quod mihi vitiosum videtur.

^o Notandi, numerandi. Bona enim albo signabantur, adversa nigro. Vet. Schol. Multi Codices habent notati, verum corrupte.

^p Par impar, uni duo. Vet. Schol.

^q Verset, desatiget. Vet. Schol. Cruq. Hoc utique diceretur.

^r Cum Vet. Schol. atque optimis Cruquii Codicibus si pro sic reponendum duxi.

^s Evincet, obtinere poterit. Vet. Schol. Amare autem parcendo dicit pro scortari.

^t Utrumne ut supra Uerue & Quantæ. Παρίων.

^u Quale prius, supple dixi.

^v Mutatus; quem panxit sui. Vet. Schol.

^v Insignia morbi; Festive ἀλλήλοισι. Nam Palliolum, sicut fascias quibus crura vestiantur, & focalia & aurium ligamenta sola excusare potest valendo. Quintilianus, laudante Turnebo.

^a Fasciola Παλαμίδης erant & Περσέχοντα; fasciæ scilicet purpureæ quibus delicatuli & crura & brachia

Dicitur

Dicitur ex collo ^d fartim carpisse coronas,
 Postquam est ^e impransu correptus voce magistri?
 Porrigis irato puero cum poma, recusat:
^f Sume, Catelle; negat: si non des, ^g optat: amator
^h Exclusus qui distat, ⁱ agit ubi secum, eat, an non, ^j 260
 Quo rediturus erat non arcessitus, & ^k hæret
 Invisis foribus? ^l Ne nunc, cum me vocat ultro,
 Accedam? ^m an potius ⁿ mediter finire dolores?
 Excluit, revocat: redeam? non, si obsecret. Ecce
 Servus, non paulo sapientior; O here, quæ res
 Nec modum habet, neque ⁿ consilium, ratione modoque
^o Tractari non vult: in amore hæc sunt mala; bellum,
 Pax rursus; hæc siquis tempestatis prope ritu
 Mobilia, & cæca fluitantia sorte, laboret
 Reddere ^p certa sibi, nihilo plus ^q explicet, ac si
 Insanire paret certa ratione modoque. ^r 270
 Quid? cum ^s Picenis excerpens semina pomis,
 Gaudes si cameram ^t percussi forte, penes te es?
 Quid? cum ^u balba feris annofo verba palato,
 Edificante casas qui sanior? adde cruorem. ^v 275

obvolvebant. Ornamenta quadam sunt
 brachiorum, pedum, articularum; vel vit-
 ta. Vet. Schol. Cruq.

^a Cubital; pulvillus qui cubito canentis
 supponi solebat. Vet. Schol. Cruq.

^b Foculia, Tæniæ erant laneæ quibus
 fauces adversum frigus muniebantur.
 Collaria a collo dependentia ad fovendum
 collum & fauces. Vet. Schol. Cruq.

^c Potius modo Substantive ponitur.

^d Fartim carpisse; pudore affectus hoc
 fecit. Vet. Schol. Cruq. Notum est e-
 tiam colla & brachia coronari solita.

^e Impransu, Comice & Satyrice pro
 sobrii, vel pauperis. Xenocratem di-
 cit.

^f Sume, Catelle; bene, Catelle, sume tu
 sibi illa. Sic Lubinus, cum ceteri in-
 telligant Catelle de ipso puero, quod sa-
 tis mirari nequeo.

^g Bentleio placuit optet; verum op-
 tet magis directum.

^h Exclusus; Totus hic locus de Eunicho

Terentii. Vet. Schol.

ⁱ Agit secum, intra se deliberat. Vet.
 Schol.

^k Hæret, stupet & stat defixus. Vet.
 Schol. Cruq.

^l Recte Bentleius ex melioribus Li-
 bris Ne nunc, cum me vocat [pro Nos nunc
 cum me vocet.]

^m Mediter, mecum agitem, addif-
 cam.

ⁿ Consilium, rationem, meditatio-
 nem.

^o Tractari, regi.

^p Certa sibi; sic Torrentii Codices
 distinguunt, cum alii legant Certa,
 sibi.

^q Explicet, expediat, efficiat.

^r Picena mala scriptoribus celebrata
 sunt.

^s Percussi; ingenio leves captabant
 ejusmodi auguria.

^t Balba feris, per delicias. Vet. Schol.

Stultitiae

Stultitiæ, atque ^a ignem gladio scrutare: modo, inquam,
 Hellade percussa * Marius cum ^y præcipitât se,
 * Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
 Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem;
 * Ex more imponens ^b cognata vocabula rebus? 180
 Libertinus erat, qui circum ^c eompita ^d ficeus
 * Lautis mane ^f senex manibus cursebat: &, Unum
 († Quiddam magnum addens) unum me surpите morti,
 Diis etenim facile est, orabat; ^h sanus utrisque
 Auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus, 185
 * Exciperet dominus cum venderet: hoc quoque ⁱ vulgus
 * Chrysisippus ponit fœcunda in gente * Meneni.
 * Jupiter, ingentes ^p qui das adimisque dolores,

^a Ignem gladio scrutare; notum est
 Pythagoricum illud, *Nunc Cithiræ iud*
Quædæm, h. e. iram iræ ne opponas
 verum hic ignem dicit amoris æstum
Auge stultitiam crudelitatem. Vet. Schol.
 Crug. Pythagoricum detorquet Enig-
 ma.

^b Marius quidam ob amorem Helladem
 puellam occidit, cum ab ea contemneretur,
 & se postea præcipitavit. Vet. Schol.

^y Præcipitât, Syncope pro Præcipita-
 vit.

^{*} Cerritus, quasi Cerritus. Lambi-
 nus. *Quæstionando*, h. e. Larvarum in-
 cursu veratus, quæ ad Cerritum, sive
 Terram, spectant.

^{*} Ex more; ex consuetudine vulgari.
 Vet. Schol.

^b Cognata, diversa quidem, sed non
 multum inter se distantia. Vet. Schol.

^c Ab Augusto Lores in compitis passis
 sunt, atque ex libertinis sacerdotes dati,
 qui Augustales sunt appellati. Vet. Schol.

^d Ficeus Comicum est pro Sobrius:
 ne possis dicere quædã ebrius feceris. Vet.
 Schol.

^e Lautis; solebant precaturi deos magnus
 & pedes adhibere. Vet. Schol. Crug. &
 bene lautis mane, nam purgabat noctem
 flumine.

^f Festive senex curritur: quod facie-
 bat quidem ut quaquaversum adoraret.

[†] Quiddam magnum addens; appo-
 nens voti nomine: Quid manifestius?
 Et tamen cæcutiunt omnes, quod ta-

ceat Verus Interpretes. Bentleius fate-
 tur ita legi in Editionibus priscis, me
 tamen, quem pro docto habet inter-
 prete, queritur nuperime istam Lectio-
 nem inauspicato revocasse. Interim
 ipse reposuit *Quid tam magnum?* Me-
 movit Verbum addit tali sensui accom-
 modatum.

^h Sannus utrisque; Qui vendunt manci-
 pia, solent hoc adicere, Sannus corpore &
 animo. Juris erat apud Veteres, ut cum
 servum distraberet quis, ejus omnia vitia,
 vel animi vel corporis publicaret. Vet.
 Schol. Alioquin redhibebatur manci-
 pium Jure Civili; ut ait Cicero.

ⁱ Bene Auribus atque oculis, de sene.
 * Exciperet, h. e. Excipere deberet,
 nisi litium amans foret.

^p Omnes indocti Stoicis pro vulgo
 sunt.

^m Chrysisippus Stoicorum præcipuus
 pro quolibet Stoico.

^{*} Erat Menenius, quidam illis tempo-
 ribus stultitia insignis: unde Menenia
 stultitia, vel ineptia. Vet. Schol. Fru-
 stra tamen queras Menenia in vulgatis
 Lexicis.

^{*} Jupiter ingentes; scite insurgit in re
 ridicula: estque fortasse hoc ex aliquo
 Poemate desumptum.

[†] Qui das adimisque; Jovem bono-
 rum omnium malorumque autorem
 credebant Veteres: quod & Archilo-
 chus ait, *Tois Deois ribet ardia.* Vir
 elegans Jacobus Cruquius.

Mater

SERMONUM LIB. II. 3. 335

Mater ait pueri menses jam quinque ^a cubantis,
^a Frigida si puerum quartana reliquerit, ^a illo 290
 Mane die quo tu indicis ^a jejunia, nudus
^a In Tiberi stabit: ^a casus medicusve levârit
 Ægrum ^a ex præcipiti, mater delira necabit
 In gelida ^a fixum ripa, febrimque reducet.
^a Quone malo mentem ^b concussa? timore deorum. 295
 Hæc mihi Stertinius ^c sapientum octavus amico
 Arma dedit, posthac ne ^d compellarer inultus.
 Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque
 Respiciere ^e ignoto discet pendentia tergo. :
 Stoice, ^f post damnum sic vendas omnia ^g pluris : 300
^b Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
 Insanire putas? ego nam videor mihi sanus. :
 Quid, caput abscissum demens cum portat Agave
ⁱ Gnati infelicitis, sibi tum furiosa videtur? :
 Stultum me fateor (liceat concedere veris) 305
 Atque etiam insanum; tantum hoc edisere, quo me
 Ægrotare putes animi ^k vitio. Accipe; primum
 Ædificas, hoc est, ^l longos imitaris, ab imo
 Ad summum totus moduli bipedalis; & idem

^a Cubantis, per Euphemismum pro ægrotantis. Caput hujus quoque cubantis sublimis esse debet. Corn. Celsus.

^b Frigida; Quartana frigida, quod fere ab ingenti horrore incipiat affligere corpus, teste Cornelio Celfo. Crug.

^c Illo mane die; Die Jovis. Vet. Schol.

^d Jejunia, supplicationes: nam Veteres jejuni supplicabant.

^e In Tiberi stabit; Veteres priusquam supplicarent tingebant se.

^f Casus medicusve; obiter pulsus medicos.

^g Ex præcipiti, ex ultimo periculo.

^h Bene subjecit fixum, cum pramiserit necabit; estque *ὅστις ἐργάζετο*.

ⁱ Ne in Quone tragidæ. Insanire nomen vitio, an instinctu numinis? Vet. Schol.

^j Concussa; exagitata, turbata.

^k Sapientum octavus; sic & Juvenalis, Tertius: Cato cecidit Cato. Vet. Schol. Crug.

^l Compellare est injuriose alloqui quem-

libet; ut Cicero in Philippicis, Laudat an compellat edicto. Vet. Schol.

^m Ignosce, retrospecto, ex Æsopi Fabula. Vet. Schol.

ⁿ Post damnum, res tuas perditas.

^o Pluris, supple quam comparasti. Vet. Schol. Atque hoc bene; quia primum unus mortalium emere nōrat cum lucro: optat igitur ut rursus deponat Cynicam barbam & mercator fiat, uti ante, ut neque latret, scilicet quenquam, neque latretur ab ullo.

^p Bontleius, adductus autoritate unius tantum Codicis, reposuit Quam me stultitiam pro Qua me stultitia. Quæ rara rara. In rarioribus etiam reperit manibus pro demens [f. 303.] quod ab eam rem in Editio suo reposuit.

^q Gnati; Penthei.

^r Vitio per Euphemismum pro morbo dicit.

^s Festive longos, pro divites: cum fuerit ipse alias statutz brevis.

Corpore majorem rides ^m Turbonis in armis

310

ⁿ Spiritum & incessum: qui ridiculus minus illo?

An quodcunque facit ^o Mæcenas, te quoque ^p verum est,

^q Tanto dissimilem, & tanto certare minorem?

Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,

Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens

315

Belua ^r cognatos eliserit: illa ^s rogare,

Quantane? num ^t tantum, ^u sufflans se, magna fuisset? :

Major dimidio. : Num tanto? : Cum magis atque

Se magis inflaret; Non, si te ruperis, inquit,

Par eris. Hæc a te non multum ^x abludit imago.

320

Adde poemata nunc (hoc est, ^y oleum adde camino)

Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu.

Non dico ^z horrendam rabiem. : Jam desine. : ^a Cultum

Majorem censu. : ^b Teneas, Damasippe, tuis te. :

Mille puellarum, puerorum mille ^c furores. :

325

^d O major tandem parcas, insane, minori.

^m Turbo gladiatori fuit parvo corpore, sed animosus pugna. Vet. Schol.

ⁿ Animum & gestum tumidum. Vet. Schol. Cruq. Fuit Thrax Turbo. Alter Schol.

^o Mæcenas tunc in Esquilis magnificas ades & hortos amplas ornabas. Vet. Schol. Cruq.

^p Verum modo dicit rectum: nam verum norma est recti.

^q Bentleius Tantum maluit quam Tanto in initio hujus versus, autoritate rarioris Exemplaris a Cruquio adducti. Nescio tamen cur Tanto pro turpissimo habeat mendo.

^r Cognatos, congeneratos, sive fratres. Vet. Schol. ex MS. Stephani.

^s Rogare, supple cepit.

^t Ex vetustissima Cruquii membrana pro tandem reposuimus tantum, quod longe concinnius: & Comice tantum sic pro tam, cum esset adhuc inflaturus le.

^u Pro se inflans scribendum cum

Bentleio sufflans se, autoritate bonorum Codicum.

^x Bene abludit de Fabella: alias abluere & discrepare chordæ dicuntur dissonæ.

^y Oleum adde camino; Proverbium Græcum est. Ελαιον ουκ σβινδεις. Vult significare Poetica insanum fieri insaniozem. Camino; in incendium. Vet. Schol. ex MS. Stephani.

^z Horrendam rabiem; erat Horatius irasci facilis, ut vel ipse prodit in Epistolis.

^a Cultum dilogus dicit & vestitum & vivendi modum.

^b Teneas tuis te; h. e. rem tuam age: nihil enim ad te attinent hæc.

^c Furores dicit delicias; nam puellarum & puerorum Genitivi sunt materiz. Sic & Virgilius, Sen quicumque furor pro amarus, vel amara.

^d Etiam Fabius Philosophorum infirmiora dicit ingenia.

SATYRA IV.

Leves Catillones Epicureæ Sectæ deridet.

• **U**NDE, & quo ^b Catius? : Non est mihi tempus ^c aventi
^d Ponere signa ^e novis præceptis, qualia ^f vincunt
 Pythagoran, Anytique ^g reum, doctumque Platona. :
 Peccatum fateor, cum te sic tempore ^h lævo
 Interpellârim : sed des veniam bonus, oro. 5
 Quod si ⁱ interciderit tibi nunc aliquid, ^k repetes mox ;
 Sive est ^l naturæ hoc, sive ^m artis ; ⁿ mirus utroque. :
^d Quin id erat ^p curæ, quo pacto cuncta tenerem ;
 Utpote res ^q tenues, ^r tenui sermone ^s peractas. :
 Ede hominis nomen ; ^t simul &, Romanus an hospes. : 10
 Ipsa memor præcepta canam ; celabitur autor.
 Longa quibus ^u facies ^x ovis erit, illa memento,
 Ut succi melioris, & ut ^y magis alba rotundis
 • Ponere : namque ^a marem ^b cohibent callosa vitellum.

^a Unde & quo? Familiaris Interrogatio, qua lepide profertur cum sermo ad secundam personam tanquam de tertia constituitur. Landinus. *Philæ Philæ pōi dā dē qōdāv. Plato in Phædro. Hoc monuit Lambinus.*

^b In Epicureis quidem leviss, sed non injucundus, Catius. Quintilianus, citante Torrentio. Marcus Catus scripsit quatuor Libros de Rebus Natura & de Summa Bono. Vet. Schol. Hic erat M. Catus Insuber. Lambinus.

^c Adventi; & per hoc properanti.

^d Ponere signa, consignare literis. Vet. Schol. Cruq.

^e Novis; hæcenus inauditis. Ironia.

^f Melius forsitan Bentleius ex aliis Libris vincant. Oportet tamen incertum esse quid ipse Horatius scripserit ob Satyrici styli negligentiam.

^g Rei omnes quorum de re disceptatur. Landinus. Socratem modo significat.

^h Lævo, per Charietissimum pro inopportuno ponitur: nam lævum est quod minus est felix.

ⁱ Interciderit, pro exciderit. Vet. Schol.

^k Repetes mox; h. e. scio te mox posse repetere. Vet. Schol.

^l Natura; acuminis tui naturalis:

nam memoria est vel naturalis, vel artificialis.

^m Ariem posuit pro studio & doctrina.

ⁿ Mirus utroque; falsa Ironia in ineptum & feroculum Philosophastrum.

^o Quin; Laudatus cristas tollit & cupide responder.

^p Cura, meditationi.

^q Tenues; subtiles admodum, & aciem mentis fugientes.

^r Tenui; acris, artis pleno.

^s Peractas, temperanter pro tractatas. Pro simul an rectius Bentleius ex vetusto Codice simul &, ut Conjunctio prior utrum vel an de more subintelligatur.

^t Facies; forma, figura.

^u Ovis; bene ab ovis caput, id est, ab initio cana. Vet. Schol.

^v Bentleius mero suo arbitrio de magis alba fecit magis alma, nullo commodo intellectu.

^w Ponere, apponere.

^x Marem; sic & Columella & Plinius sentiebant, etsi contradicat Aristoteles, ut ostendit Lambinus.

^y Cohibent, constringunt, unde cohibere dicitur gallina, hoc est, conservare. Vet. Schol.

* Cole suburbano, qui siccis crevit in agris
 Dulcior; irriguo nihil est ^d elutius horto.
 Si vespertinus subito te * oppresserit hōspēs,
 Ne gallina ^f malum responset dura palato,
 § Doctus eris vivam ^h misto ⁱ mersare Falerno;
 Hoc teneram faciet. ^k Pratenfibus optima fungis
 Natura est: aliis ^l male creditur. Ille salubres
 Æstates peraget, qui nigris ^m prandia moris
 Finiet, ante ⁿ gravem quæ legerit arbore solem.
 Aufidius forti ^o miscebat mella Falerno,
 P Mendose; quoniam vacuis committere venis
 Nil nisi ^q lene decet: leni ^r præcordia ^s mulso
 Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
^t Mytilus & viles pellent obstantia conchæ,
 Et lapathi ^u brevis herba, sed ^x albo non sine Coo.
 Lubrica nascentes implent ^y conchyliā lunæ.
 Sed non omne mare est generosæ fertile testæ.
 z Murice Bajano melior ^a Lucrina peloris;

15

20

25

30

^c Cole, hoc est, Caule; ut clode pro clau-
 de, serices pro saurices, coda pro cauda.

Vet. Schol.

^d Elutius; aquatius, dissolutius, minus
 sapidum. Vet. Schol. Cruq.

^e Oppresseris, ex improviso advenit.
 Landinus.

^f Malum responset; h. e. minus placeat;
 ingratiior fuerit & per hoc frustretur.

^g Festive doctus eris, pro nōsse debes.

^h Audacter Bentleius pro misto posuit
 musto; atque hoc cum nihil esset opus,
 quod ego video. Antiquo tempore musto
 & misto non adeo diverso erant sono.

ⁱ Mersare, supple in aqua, quod fu-
 git Interpretes: vult enim admisceri
 Falernum ei aquæ, in qua mersanda
 est gallina.

^k Pratenfibus; prata in illis partibus
 non sunt uliginosa uti nostra.

^l Male creditur, sic & Virgilius;
 None bene ripa Creditur.

^m Prandia; non iridem cœnas, teste
 Galeno.

ⁿ Gravem, æstu dicit molestum.

^o Miscebat; conditum de Falerno vino
 faciebat. Vet. Schol.

^p Mendose, per Charientismum pro
 imperite: Falernum enim erat austerrum,
 & non debebat nisi mollis vini conditum je-

junus gustare. Miscebat autem propter
 constipationem ventris. Vet. Schol.

^q Lene est quod ventrem lenit, h. e.
 non austerrum.

^r Præcordia modo ventriculum di-
 cit, quem & vulgus cor appellat.

^s Mulsum est commixtio aqua pura &
 mellis incocti: id autem mulsum & condi-
 tum dicitur & melicratum. Vet. Schol.

^t Ut Latine a Mus fit Musculus,
 ita Græce Μύτιλος a Μῦς formari vi-
 detur: viles autem conchas tellinas,
 peccines, chamas, & cochleas appel-
 lare videtur.

^u Non brevis herba, sed brevis lapathi,
 Oxylapathi scilicet. Lambin.

^x Albo Coo: quod Athenæus osten-
 dit esse perrenne.

^y Conchyliā, ostrea & similia, quæ
 lubrica dicit quod deducant ventrem,
 atque ob naturam lubricam, Dillogas.

^z Muricem Figuræ posuit pro opti-
 mo conchyli, & contra peloridā pro
 pessimo. Est autem peloris e chama-
 rum genere, Italis poverazzo, Hispanis
 armilla, Græcis autem βαγινιά & τε-
 λεγία, ob magnitudinem, teste Diphilo
 apud Athenæum, ut monuit Cruquius.

^a Lucrina, Rutupina & Circæia ostrea
 etiam Juvenali laudatissima.

Ostrea

Ostrea Circeiis, Miseno oriuntur ^b echini;

^c Pectinibus patulis jactat se ^d molle Tarentum.

Nec sibi cœnarum quivis ^e temere arroget artem,

35

Non prius ^f exacta ^g tenui ratione saporum.

Nec satis est cara pisces ^h averrere mensa,

Ignarum quibus est ⁱ jus aptius, & quibus assis

^k Languidus in cubitum jam se conviva ^l reponet.

Umber & iligna nutritus glande rotundas

40

Curvet aper lances carnem vitantis ^m inertem:

Nam Laurens malus est, ulvis & arundine pinguis.

Vinea ⁿ summittit capreas non semper edules.

^o Fœcundæ leporis ^p sapiens ^q sectabitur armos.

Piscibus atque avibus quæ natura & foret ætas,

45

Ante meum nulli patuit quæsitæ palatum.

Sunt quorum ingenium nova tantum ^r crustula promit.

Nequaquam satis in re una ^s consumere curam:

Ut siquis solum hoc, mala ne sint vina, ^t laboret,

Quali perfundat pisces securus olivo.

50

Massica si cœlo ^u supponas vina sereno,

Nocturna, siquid ^x crassi est, tenuabitur aura,

Et decedet odor nervis inimicus; at illa

^b Echinus cancer quidam est in modum erinacii aculeatus.

^c Pectines conchas habent pectinatis striatas. Plinius.

^d Molle, delicatum, deliciis fractum.

^e Temere, leviter, non habita secum ratione.

^f Exacta, perfecte cognita, considerata, explorata. Vet. Schol. Cruq. Examinata.

^g Tenui ratione, h. e. subtili differentia & distinctione.

^h Plures Codices corrupte legerunt avertere: mensam autem dicit piscatoriam.

ⁱ Pisces elixantur jure.

^k Languidus, fatigatus cibo. Vet. Schol.

^l Reponet se in cubitum; ad edendum revocabitur. Vet. Schol. Cruq.

^m Inertem, fatui saporis & dissolutam. Nonnulli vitiose legunt curvar.

ⁿ Summittit, mensæ suggerit. Caprez sæpe in vineas irrumpunt.

^o Ex antiquissima Cruquii Membrana pro Fœcundi reposui Fœcunda,

Vult significare gratiores esse armos fœminæ ob frequentem partum, lumbos autem maris, quod non adverte-
runt Interpretes.

^p Sapiens, tam a sapore quam a sapientia, suavi Dialogia.

^q Sectabitur, quæret, cupiet; desumpta Metaphora a re venatoria.

^r Crustula, opus Dulciarii. Vet. Schol. Placentas. Irridet enim quod de opere piscatorio in suo Libro scribit de seipso; Hac primus invenit & cognovit Catinus Miltiades, Vet. Schol. Cruq. Et Comice dicit promit, quasi cum gravitate.

^s Consumere, totam insumere.

^t Laboret, curet. Vet. Schol. Cruq. Se cruciet.

^u Plures & vetustiores Libri supponet, inquit Bentleius. Verum in isto Tempore sæpius allucinatum est a Librariis, ut nescias quid sit rectum quid non.

^x Crassi; immaturi & asperi odoris. Vet. Schol. Cruq.

Integrum perdunt y lino vitiata saporem.

z Surrentina a vaser qui miscet faece Falerna

55

Vina, columbino b limum bene colligit ovo ;

Quatenus ima petit volvens c aliena d vitellus.

Tostis e marcentem f squillis recreabis & Afra

Potorem cochlea ; nam g lactuca innatat h acri

Post vinum stomacho : perna magis ac magis i hillis

60

Flagitat k in morsus refici ; quin omnia l malit

Quaecunque immundis m fervent n illata popinis.

Est o operæ pretium duplicis pernoscere p juris

q Naturam : simplex e r dulci constat olivo,

Quod s pingui miscere mero t muriaque decebit,

65

Non alia quam quæ u Byzantia x putuit y orca.

Hoc ubi confusum z sectis inferbuit herbis,

a Corycioque croco sparsum b stetit, insuper addes

y Lino vitiata, per saccum lineum colata.

Vet. Schol. & per hoc mutato sapore.

z Surrentina debilita sunt. Vet. Schol.

Cruq. Surrentinum generosum acetum dixit Tiberius, & Caligula nobilem voppam ; ut notavit Torrentius.

a Vaser, catus ad fallendos hospites.

b Limum facem dixit. Vet. Schol.

c Aliena ; per Charientismum posuit pro faculenta, quasi diceret incommo-
dantia, quæque abessent melius.

d Vitellum modo dicit omne quod in ovo est.

e Marcentem, languidum vino & bene saturum. Vet. Schol.

f Perperam Interpretes squillas accipiunt pro cammaris, cum sint quos astacos appellant, ut vel ex Quinta Satyra Juvenalis manifestissime patet. Afra cochleæ laudantur Varroni : supple autem per Syllepsin tosta.

g Lactuca ; huc pertinet Martialis Distichon a Cruquio laudatum ; Claudere qua cenas lactuca solebat avorum, Dic mihi cur nostras inchoat illa dapes ?

h Acri, supple facto.

i Hilla est Diminutivum a Positivo Hira, & significat intestinum falsum, vel (ut alii dicunt) sartum falsitium : alii dicunt hillum in neutro. Vet. Schol. Cruq.

k In morsus, ad comedendum, Lubinus.

l Pro malit Bentleius posuit mavoli, vetustatis puro studio.

m Fervent, & per hoc olent ; & bene de popina.

n Pro allata alii Codices legerunt illata, alii illota. Lambinus. Nobis placuit illata. Bentleius prætulit adlata.

o Qui admovet aures ad audiendum opera utitur. Vet. Schol.

p Juris, i. e. jusculi, sive juscelli. Vet. Schol. Cruq.

q Ex oleo & liquamine omne jus constat. Vet. Schol.

r Dulci ; novo, non olenti.

s Pingui, h. e. vetere & maturo.

t Muriam antiqui dicebant liquamen, & Syrorum lingua sic dicitur. Vet. Schol. E thunnis fere fiebat muria, uti garum e scombris.

u Delta Συναγιστος profertur Byzantia.

x Cruquii atque Torrentii Codices legerunt putuit pro purruit, quod & nos præposuimus.

y Orca ; olla Græca, ore angusto in formam καυκαλίου. Vet. Schol. Cruq. Atque hætenus de jure simplice.

z Sectis herbis ; inula scilicet & eruca, ut ostendit Cruquius ex ultima Satyra.

a Corycio ; Cilicio, h. e. pretiosissimo.

b Stetit ; cessaverit agitari & fervere.

Vet. Schol. Cruq.

Pressa ^c Venafrana quod bacca ^d remisit olivæ.

Picenis cedunt pomis Tiburtia ^e succo;

70

Nam ^f facie præstant. & Venucula convenit ollis;

Rectius Albanam ^h fumo duraveris uvam:

ⁱ Hanc ego cum malis, ego ^k facem primus & ^l halec,

Primus & invenior piper album, ^m cum sale nigro

ⁿ Incretum, puris circumposuisse catillis.

75

Immane est vitium, dare millia terna macello,

Angustoque ^o vagos pisces ^p urguere catino,

Magna ^q movet stomacho fastidia, seu puer unctis

Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit;

Sive ^r gravis ^s veteri crateræ limus adhæsit.

80

Vilibus in scopis, ^t in mappis, in scobe, ^u quantus

Consistit sumptus? neglectis, flagitium ingens.

^x Ten' lapides varios lutulenta radere ^y palma,

Et Tyrias dare circum illota ^z toralia vestes?

Oblitum, quanto curam sumptumque minorem

85

Hæc habeant, tanto reprændi justius illis,

Quæ nisi divitibus ^a nequeant contingere mensis.;

^b Docte Cati, per amicitiam divosque rogatus,

^c Notum est Venafranum oleum esse præstantissimum.

^d Remisit, exsudavit pressa trapeto.

^e Succo, sapore. Vet. Schol. Cruq.

^f Facie, specie. Vet. Schol. Cruq.

^g Venucula a *Va* & *nucula* dici reor, quod vel grandes, vel plures habeat nuculas, sive nucleos.

^h Fumo duraveris; ista & uva pensilis & passa dicitur.

ⁱ Hanc ego; supple *primus* & *circumposuisse invenior*. Zeugma a posteriore.

^k Facem liquamen dicit ex facie generosi vini.

^l Halec liquamen est, sive muria hælum: facem muria dicit Plinius. Halec piscis est quem Massilienses etiam hodie, teste Hieronymo Columna, Halacio appellant, atque homines nostri *Shad*, & matrem *Harengorum*.

^m Plebs Italia nunc utitur sale nigro. Torrentius.

ⁿ Incretum, purgatum per incerniculum. Crœquius.

^o agos, spatiosos.

^p Urguere, premere.

^q Cum quinque Torrentii Codicibus reposui movet pro movent.

^r Gravis & oculis dicitur & naribus; oculis autem modo.

^s Veteri, antiqui operis. Erat autem cratera pelvis quædam profunda tripodis imposita, qua aqua mero immiscebatur, ut supra ostendimus.

^t In mappis; ejusmodi absterforia peniculamenta nos hodie *Moppas* dicimus; supple vilibus per Zeugma.

^u Quantus, quantulus.

^x Ten' lapides varios? Tessellata pavimenta; supple decet. Et bene Ten', ad Emphasin divitiarum.

^y In pretio scopas testatur palma fuisse. Martialis.

^z Toral, integumentum tori. Torrentius.

^a "Melius in aliis Libris nequeant:" Bentleius, cui equidem assentior.

^b Docte Cati; falsa atque urbana Ironia cætera exsequitur Poeta.

Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
 Nam quamvis ^c referas memori mihi pectore cuncta,
 Non tamen ^d interpres tantundem juveris; ^e adde
 Vultum ^f habitumque hominis; quem tu vidisse ^g beatus,
 Non magni pendis, ^h quia contigit: at mihi cura
 Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
 Atque haurire queam ⁱ vitæ præcepta beatæ.

90

95

^c Magni fecit Bentleius in scripto quodam Codice inveniri (memoriæ puto errore) *memori referas pro referas memori.*

^d *Interpres*, h. e. cum nihil fueris nisi interpres.

^e *Addo*, h. e. quod prætereundum non duco.

^f *Habitum, gestum.* Ver. Schol.

^g *Beati* fere bona sua pro nihilo habent.

^h *Contingere* dicuntur quæ maxima sunt.

ⁱ Unicum Philosophiæ propositum est *bene & beate vivere*, quod Epicurei voluptate constare docent.

SATYRA V.

In captatores & heredipetas.

• **H**OC quoque, Tiresia, præter narrata petenti
 Responde; quibus ^b amissas reparare queam res
 Artibus atque modis: ^c Quid rides? ^d Jamne ^e doloso
 Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
 Aspicere?: O nulli quicquam mentite, vides ut
^f Nudus inopsque domum redeam, te vate, neque illic
 Aut apotheca procis intacta est, aut pecus: ^g atqui
 Et genus, & ^h virtus, nisi cum re, ⁱ vilior alga est: ^j
 Quando pauperiem, missis ambagibus, horres,
^k Accipe, qua ratione queas ditescere. Turdus

5

10

^a Comicum principium ex abrupto. Scena est apud inferos; estque ex Odyssea desumptum.

^b *Amissas*, a procis devoratas.

^c *Quid rides?* neque enim potest ut serio istud quæras.

^d *Jamne non satis est*, h. e. Nonne jam gratificatus sum tibi satis reditum pollicitus in patriam.

^e Suaviter doloso apposuit, cum artium atque modorum meminisset illi, quibus facile reparari possent quæ amiserat. Quid opus fuerat Bentleium de

suo mutare Dativum *doloso* in Vocativum *dolose*?

^f Bene *Nudus te vate*, de passuro naufragium. Nudum dicimus omnibus spoliatum bonis.

^g *Atqui*; quin etiam, quod adhuc gravius est.

^h *Virtus*, *Sophia*, *Doctrina* artes, & belli mores.

ⁱ *Vilior alga*; Proverbio dicitur etiam Virgilio. *Sopis regis & variis*. Anacreon.

^k *Accipe*, audi, ausculta.

Sive

Sive aliud ¹privum dabitur tibi, ^m devolet illuc
 Res ubi magna nitet, domino sene : dulcia poma,
 Et quoscunque feret ⁿ cultus tibi fundus ^o honores,
^p Ante Larem gustet venerabilior Lare dives;
 Qui quamvis perjurus erit, ^q sine gente, ^r cruentus 15
 Sanguine fraterno, ^s fugitivus; ne tamen illi
^t Tu ^u comes exterior, ^x si postulet, ire recuses. :
 Utne ^y tegam ^z spurco Damæ latus ? haud ^a ita Trojæ
 Me gessi, certans semper ^b melioribus. : Ergo
 Pauper eris. ^c Fortem hoc animum tolerare ^d jubebo. : 20
^e Et quondam majora tuli Tu protinus, unde
 Divitias ærisque ^f ruam, dic augur, acervos. :
 Dixi equidem, & dico. ^g Captes astutus ubique
^h Testamenta senum : neu si vafer unus & alter
 Insidiatorem ⁱ præroso fugerit hamo, 25
 Aut spem deponas, aut artem ^k illusum omittas.
 Magna minorve foro si ^l res certabitur ^m olim,
 Vivet uter locuples sine ⁿ gnatis, ⁿ improbus ultro
 Qui meliorem audax vocet ^o in jus, illius esto

¹ Privum est quod unius est, unde & privilegium, ut hoc Plautinum indicat: Exite & ferte fustes privos in manus. Vet. Schol.

^m Scite devolet de avi, pro properet.

ⁿ Cultus, h. e. bene cultus : & fundus fere pauperulorum dicitur ager ad domum situs.

^o Honores, munera, quæ fere honoratorum erant atque decorum.

^p Ante Larem ; Consuetudo fuit ut rerum primitiæ diis laribus ponerentur. Vet. Schol.

^q Sine gente, libertinus : nam sine gente libertini ; contra ingenui generosi dicuntur & gentiles. Vet. Schol. Cruq.

^r Cruentus, cruentatus.

^s Fugitivus, h. e. servus nequam.

^t Tu ; quasi dicat, quod alii stulti faciunt.

^u Comes exterior ; Veteres ambula-
 bant catervis comitum circumsepti :
 hic enim præibat, ille sequebatur ; hic
 a dextra assistebatur, ille a sinistra ; at-
 que hic modo comes exterior appellatur.

^x Si postulet ; si officii tui id esse credat.

^y Tegam latus ; hinc comites, seu mi-

lites, Veteribus laterones, vel latro-
 nes, appellati.

^z Spurco, projecto & vili : est au-
 tem Damas notum servi nomen & Di-
 minutivum a Damatrius, vel Demetrius.

^a Ita, Comice pro talem.

^b Melioribus, veluti Ajaci.

^c Fortem, h. e. utcumque magnus &
 fortis sit.

^d Jubebo, consilium dabo.

^e Et quondam majora : Homericum est ;
 "Ἡδὲ γὰρ μέλα πύλλ' ἱπᾶτορ, inquit U-
 lysses. Hoc ostendit Cruquius.

^f Ruam, Eruam. Vet. Schol.

^g Captare proprie piscantium est. An
 captatorem piscis amare potest ? Marr.

^h Testamenta modo dicit legata.

ⁱ Præroso hamo vorata esca. Vet.
 Schol. Cruq.

^k Illusus, h. e. quamvis derisus &
 destitutus.

^l Res, lis, sive negotium.

^m Olim, aliquo tempore.

ⁿ Improbus ultro ; h. e. tua volunta-
 te, non rogatus esto pertinax defensor.

^o In jus, in curiam. Aliquem no-
 tum tangi reor,

Defensor

Defensor: fama civem causaque p priorem

30

Sperne, domi si gnatus erit fœcundave conjux.

Quinte, puta, aut Publi (q gaudent prænominē r molles Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum:

Jus s anceps novi, causas defendere possum:

r Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te

35

u Contemptum x quassa nuce y pauperet: hæc mea cura est,

Ne quid tu perdas, neu z sis jocus: ire domum atque

• Pelliculam curare jube: b si cognitor ipse.

Persta, atque obdura, seu c rubra canicula findet

d Infantes statuas; seu pingui tentus e omafo

40

f Furius hybernas cana nive conspuet Alpes.

g Nonne vides (aliquis h cubito stantem prope tangens

Inquiet) ut i patiens! ut amicis k aptus! ut l acer!

Plures annabunt m thunni, & n cetaria crescent.

Sicui præterea validus o male filius in re

45

r Priorem, meliorem. Vet. Schol.

q Gaudent prænominē; siquidem familiares compellabant prænominibus sibi familiares atque intimos.

r Molles, delicatæ.

s Anceps; Ἐνὶ Δεῖροις Juris, quod incertum est, nunc propter ἀντινομίας, nunc propter ἀντινομίας. Vet. Schol. Cruq.

t Eripiet oculos mihi; Proverbium de re carissima.

u Contemptum, male habitum.

x Omnes MSS. habent quassa, veterē scriptura, sicuti nonnunquam offendi quare pro carere. Adagium de re nihili. Cruquius, quem sequitur Torrentius. Bentleius scribi voluit cassa, quod idem sonat.

y Pauperet, fraudet, spoliēt. Vet. Schol. Vox Juris.

z Sis jocus; defensore vacuus. Vet. Schol. Cruq.

a Pelliculam curare, unguentis scilicet atque balneis; quod quotidiani moris erat apud Veteres.

b Si cognitor; Qui defendit alterum in judicio, aut patronus dicitur si orator est; aut advocatus si aut jus suggerit, aut præsentiam suam commodat amico; aut procurator si negotium suscipit; aut cognitor si præsentis causam novit, aut sic rueret ut suam. Asconius Pedianus, citante Cruquio. Nonnulli legunt sis

cognitor, contra fidem meliorum Codicum.

c Rubra, ardens. Vet. Schol. Cruq.

d Bene Infantes, quia in Foro stabant, ubi debebant fari: & Dilogas mutos percutit Causidicos.

e Omasum dicitur intestinum bubulum. Vet. Schol. Atque hoc tanquam de paupere & voraci, satis ridicule.

f Furius Bibaculus in Pragmatia Belli Gallici: Jupiter hybernas cana nive conspuet Alpes. Vet. Schol. Quem versum Quintilianus etiam reprehendit ut fordidum.

g Nonne vides; Principium versus Lucetio vsitatum. Lambinus.

h Cubito tangens, & per hoc tacite admonens.

i Ut patiens: Laboris scilicet: non parcens sibi.

k Aptus; modo Passivum est; h. e. natus seu comparatus a natura.

l Acer; calidus, vehemens.

m Thunni, pingues & crassi senes.

n Loca in quibus salsamenta sunt cetaria dicuntur. Cetaria, officina in qua liquamen conficitur. Vet. Schol. Nam cetæ quilibet grandiores pisces sunt.

o Male sæpe Diminutive dicitur pro parum.

Præclara p sublatuſ aletur; ne manuſtatuſ

q Coelibis obſequium r nudet te, s leniter in ſpem

Adrepe officioſuſ, ut & ſcribare ſecunduſ

Hæreſ, & ſiquiſ caſuſ pueruſ t egerit u Orco,

x In vacuū veniaſ: perraro y hæc alea fallit.

50

Qui teſtamentuſ tradet tibi cumque legenduſ,

Abnuere, & tabulaſ a te remove memento :

Sic tamen ut z limiſ rapiaſ u quid prima ſecundo

Cera velit b verſu; ſoluſ, multiſne cohæreſ,

Veloci percurre oculo : pluſumque c recoctuſ

55

ſcriba ex quinquero d corvuſ deludet hiantem,

Captatorque dabit riſuſ Naſica Corano. :

Num furuſ ? an prudenuſ e luduſ me, obſcura canendo ? :

O Laertiade, quicquid dicam, f aut erit, aut non :

Divinare etenim magnuſ mihi donat Apollo. :

60

Quid tamen iſta velit ſibi fabula, g ſi licet, ede. :

Tempore quo h juveniſ Parthiſ horrenduſ, ab alto

Demuſſuſ genuſ Ænea, tellure marique

Magnuſ erit, i forti k nubet l provera Corano

r Sublatuſ, ſuſceptuſ, natuſ. Vet.

Schol. Veteruſ non tollebant humo quos ali nolebant.

q Caleſ pro orbo capituſ. Vet. Schol.

Cruq. KOLAN, quaſi KOLAN KOLAN, ut ſupra diximuſ.

e Nudete, h. e. technaſ tuas aperiat.

s Leniter, ſenſim, pedetentim, uti feluſ dum captat mureſ.

t Bene egerit, importune morantem.

u Orco, ad Plutonem. ſive Terra : nam Chaldaei ארץ Arca, Terra eſt. Quare crediderim Orcuſ vocem fuiſſe Funicuſ.

x In vacuū, in poſſeſſioneſ vacuaſ herede. Vet. Schol. Cruq.

y Hæc alea; hoc genuſ technæ, vel ludi. Thiſ Game.

z Limiſ rapiaſ, obliquiſ oculiſ raptim legaſ. Vet. Schol.

b Quid prima ſecundo; bene hoc & juxta ordinem, quia primo verſu teſtatoruſ nomen eſt, ſecundo herediſ. Vet. Schol. Prima cera, prima tabula. Vet. Schol. Cruq. Nam diptycha erant ejuſmodi tabulaſ,

& aliquando polyptycha.

b Verſu, linea.

c Recoctuſ, ſape reſectuſ & per hoc aſtuſ : recocti autem dicuntur ſcriba, qui ſapiuſ cum Proconſulibuſ miſſi exercitatioſe facti ſunt uſu ipſo & frequentia : ſolent autem mitti quinquuſ viri, qui cum rediſſent, vendebant Decuriaſ ſuaſ & Quinquuſ viri dicebantur. Vet. Schol. Cruq. Coranuſ ſignificat.

d Corvi inhiant cadaveribuſ, ut Capratoruſ divituſ funeriſ.

e Luduſ, παιζetc. Pou banter me.

f Aut erit, aut non; Jocatur in Apollinuſ, ut Satyricuſ. Vet. Schol.

g Si licet; h. e. niſi ſecretuſ ſit quod prodere neſaſ.

h Juveniſ, Perpetuum Auguſti & Apolliniſ Epitheton.

i Fortiſ, Dilogeſ & ſtrenuo militi & ingenio prompto & libero. Etiam Juvenaliſ caſtroruſ comitem appellat.

k Nubet modo poſſuit pro coibit, vel concumbet : & mecum ſentit Daceriuſ.

l Provera nimis, nec ſatiſ lepiduſ.

Filia

Filia Nasicæ, ^m metuentis reddere ⁿ soldum.
 Tum ^o gener hoc faciet; tabulas focero dabit, atque
 Ut legat orabit: multum Nastica negaras
 Accipiet tandem, & tacitus leget; invenietque
 Nil sibi legatum, præter ^p plorare, ^q suisque.
^r Illud ad hæc ^s jubeo; mulier si forte dolosa
^t Libertusve senem delirum ^u temperet, illis
 Accedas ^x socius: laudes, lauderis ut absens:
 Adjuvat hoc quoque; sed ^y vincit longe prius ipsam
 Expugnare ^z caput: scribet mala carmina vecors?
 Laudato: scortator erit? cave te roget: ^a ultro
^b Penelopen ^c facilis potiori trade: Putasne,
 Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
 Quam nequiere proci recto depellere ^d cursu?
 Venit enim ^e magnum donandi parca juvenus,
 Nec tantum Veneris quantum studiosa culinæ;
 Sic tibi Penelope frugi est: quæ si semel uno
 Desene ^f gustârit tecum partita lucellum,
 Ut canis, ^g a corio nunquam ^h absterrebitur ⁱ uncto.
 Me sene, quod dicam, factum est; anus ^k improba Thebis

65

70

75

80

^m Metuentis, bene de avaro.

ⁿ Soldum; assem, sive totum debitum: spe novarum tabularum prostituerebat filiam.

^o Gener, sic & supra; Villius in *Fausta Sulla gener*.

^p Plorare, *οἰσάζειν*: ita enim Græci.

^q Suisque; nil enim reliquerat ipsi amata.

^r Illud ad hæc, Hoc insuper.

^s Jubeo qui fidenter dat consilium.

^t Libertus, dispensator.

^u Temperet, ad arbitrium suum regat. Vet. Schol. Cruq. Tanquam freno scilicet.

^x Mire socius, subjecturus vincit & expugnat: nam focii sunt in bello.

^y Vincit; præstat.

^z Caput, ipsum senem, Patronum scilicet.

^a Ultro, tua voluntate, non rogarus.

^b Penelopem posuit Bentleius pro Penelope, uti mox Penelope, affectato scilicet Eolismo, quod nimis putidum videtur. Notissimum est Horatium modo

hoc, modo illo modo declinare. Putidior etiam videtur ista Emendatio Bentleii, *Venit enim (indignum) donandi parca juvenus, pro magnum donandi*, quam neminem probaturum scio.

^c Facilis potiori trade: Facilis pronus est obsequio: Trade potiori, h. e. comenda veluti digniorem illo.

^d Cursu, proposito vitæ: nam vita curriculum est: a disciplina morum. Vet. Schol. Cruq.

^e Comice protulit magnum pro magni pretii donum, vel quod illa magni faceret.

^f Gustârit, uti canis de cadavere. Nam lucris bonus est & odor & sapor ex re qualibet.

^g A corio, Proverbialiter. Vet. Schol. Χαλεπὴν χοίρειον κρεῖν γαστρίαι. Theocritus, admonente Lambino. Et mire corium de sene.

^h Absterrebitur, abigetur, depellebitur. ⁱ Uncto Dilogos posuit, pro spurco scilicet & lauto.

^k Improba, male falsa, astuta.

Ex

Ex testamento sic est ¹ elata : cadaver

85

Unctum oleo largo nudis humeris tulit hæres :

Scilicet elabi ^m si posset mortua : credo,

Quod nimium ⁿ insisterat viventi. ° Cautus adito :

Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.

¶ Difficilem & morosum ¶ offendet garrulus : ° ultra

90

Non etiam fileas. Davus sis comicus, atque

Stes capite ° obstituto, multum similis metuenti.

Obsequio ° grassare : mone, si increbruit aura,

Cautus uti velet charum caput : extrahe turba,

Oppositis humeris : aurem ° substringe loquaci.

95

× Importunus amat laudari ? donec ° Ohe ! jam

Ad cælum ° manibus sublatis, dixerit, ° argue ; &

Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.

Cum te servitio longo ° curaque levârit ;

° Et certum vigilans, Quartæ ° esto partis Ulysses,

100

Audieris, hæres : ° Ergo nunc Dama ° sodalis

Nusquam est ? unde mihi tam ° fortem, tamque fidelem ?

° Sparge subinde : & , si paulum potes, illacrymare. ° Est

¹ Elata, sepulta, Euphemismo usitato.
^m Si posset ; Comica Ellipsis pro ut videret si posset.

ⁿ Insisterat, se ingererat. Vet. Schol. Cruq.

° Cautus adito ; nolito esse odiosus importuno accessu. Vet. Schol. Cruq.

¶ Difficilis dicitur cui vix quidquam placet ; Morosus autem cui nunc hoc, nunc illud, etiam contraria.

¶ Benteleus ex conjectura sua frustra reposuit offensus pro offender. Demiror doctissimo viro dislicuisse Personæ Enallagen : Neque enim intelligo quid sit garrulus ultro. Certe per totam istam Satyram cæcutire videtur vir magnus, vel saltem dormire.

° Optimi Cruquii Codices & nonnulli Lambini pro ultra legerunt ultra, quam scripturam & Vetus Interpres sequutus est, nam nimis exponit, h. e. Ultra quam satis est, ut Epistola septima expressum legimus.

° Obstituto ; ut Scaurus dicit, inclinato in alterum humerum. Vet. Schol. Cruq.

° Grassari est impetu aditum aperire. Torrentius, Suavi Oxymoro atque Di-

logia usus est, ut sit, etiam spolia & denuda.

° Substringe, acumina, contrahe & subrige, quod faciunt afini arque iumenta sonum captatura.

× Importunus pro importune. Vet. Schol.

° Ohe vox est satietatis, autore Donato.

° Manibus sublatis ad cælum, admirantis & stolidæ præstentis gestus.

° Argue, infla.

° Cura, sollicitudine, metu.

° Et certum vigilans ; jucunde, quia solent homines quod cupiunt per somnum videre : ergo noli te heredem factum credere, nisi illud vigilans videris. Vet. Schol.

° Esto ; ita melius Benteleus quam sit, ex Legum Formulæ.

° Ergo nunc, Pathos amarissimæ recordationis.

° Bellus sane sodalis, quem corvis toties mandaverat.

° Fortem, liberalem & generosum.

° Sparge, parci & tenuis in sumptu est spargere vel piper, vel ejusmodi alia in convivia sua manu.

° Est, est, licet.

Gaudia

Gaudia prodentem vultum celare. Sepulchrum
 Permissum arbitrio, ^k sine sordibus exstrue : funus
 Egregie factum laudet vicinia. Siquis
 Forte cohæredum senior ^l male tussiet, huic tu
 Dic, ex parte tua, seu fundi sive domus sit
 Emptor, ^m gaudentem ⁿ nummo te ^o addicere. Sed me
 Imperiosa trahit Proserpina : vive valeque.

105

110

^k Sine sordibus, sine tenacitate. Vet. Schol.

^l Male, graviter, seu periculose.

^m Gaudentem, contentum.

ⁿ Nummo ; & uno nummo, qua erat imaginaria venditio pro donatione. Vet. Schol. Hoc modo invidiam donationis vitabant. Cruquius.

^o Addicere, vendere, in alienum jus tradere.

^p Imperiosa trahit ; Nam post mediam noctem die adventante per Proserpinam nihil umbris fieri concedebatur, ut docte Cruquius. Et mire trahit de mortuo. Imperiosa est in imperio inexorabilis : oportet enim parere imperio.

SATYRA VI.

Horatii Votum.

HOC erat ^a in votis ; ^b modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquæ fons
 Et paulum sylvæ ^c super his foret : auctius atque
 Dii melius fecere : ^d bene est : ^e nil amplius oro,
 Maja nate, nisi ut ^f propria hæc mihi munera faxis.
 Si neque majorem feci ^h ratione mala rem,
 Nec sum facturus vitio ⁱ culpave minorem ;
 Si ^k veneror stultus nihil horum ; O si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc ^l denormat agellum !
 O si urnam argenti ^m fors quæ mihi monstret, ⁿ ut illi,

5

10

^a In votis, supple præcipuum, vel summum : sic & Persius : Scire erat in votis quid dexter senio ferret.

^b Modus, mensura, quantitas.

^c Super his, tibi tu votis.

^d Comice dicit bene pro satis : vulgo sic dicimus pro contentus sum.

^e Nil, quod in Libris esse ostendit Bentleyus, concinnius & nobis videtur.

^f Majanate : Horatius in tutela erat Mercurii.

^g Propria, perpetua. Vet. Schol.

^h Ratione, arte.

ⁱ Culpa, negligentia.

^k Veneror, religiose exopto. Cruq.

^l Denormat, decurtat & inaequalem facit. Est autem norma ad quam mensores fines aequales dirigunt, habita perpendiculari ratione. Vet. Schol. Cruq.

^m Ex vetustis Libris Bentleyus bene reposuit fors quæ ; hoc est, aliqua.

ⁿ Ut illi ; mercenatio cuidam per quietem traditur Hercules thesaurum demonstrasse. Vet. Schol.

Thefauro

Thesauro invento qui mercenarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit, dives o amico
 Hercule ! si quod adest, p gratum juvat ; hac prece te oro
 Pingue pecus domino facias, & cætera, q præter
 Ingenium ; utque soles, custos mihi maximus adfis 15
 Ergo ubi me r in montes & s in arcem ex urbe removi,
 Quid prius t illustrem Satyris, Musaque u pedestri ?
 Nec x mala me ambitio y perdit, nec z plumbeus Auster,
 Autumnusque a gravis, b Libitinæ quæstus acerbæ.
 Matutine pater, seu c Jane d libentius audis, 20
 e Unde homines operum primos vitæque labores
 f Instituunt (sic diis placitum) tu carminis esto
 Principium. g Romæ sponsores me rapis : eja,
 Ne prior h officio i quisquam k respondeat, l urge :
 Sive Aquilo m radit terras, seu bruma nivalem 25
 Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
 Postmodo, n quod mihi obfit, o clare certumque locuto,
 Luctandum in turba ; facienda injuria tardis :

o Amico Hercule ; Idco quia thesauris præest, & sunt qui eundem Incubonem esse velint, unde putant quod Res rustica in tutela sit ejus : nam illi sacrificia reddunt rustici cum juvenco domuerint. Vet. Schol.
 p Gratum modo Passive pro grate acceptum.

q Præter ingenium : ludit in gemino sensu : nam pingue dicitur ingenium quod non est subtile, sed veluti crasso filo : sic & togam dicimus pinguem.

r In montes ; in Sabinos meos.

s Dilocus arcem posuit pro montis summitate, & pro regia. In arcem belle dixit, velut rex in villula mea. Vet. Schol.

t Illustrem, illuminem, exsequar. Vet. Schol. Cruq.

u Pedestri, humili, prosaica.

x Mala, molesta : ambitio, visitatio amicorum. Vet. Schol.

y Perdit, enecat, ineptiendo scilicet & potando.

z Plumbeus, quod plumbeos reddat.

a Gravis, sævus, pestiferus.

b Libitina locus est in urbe quo constituntur qui effrenda corpora conducunt, & præbent funeribus necessaria. Vet. Schol.

Sub tutela Libitina erant Designatores, Polliniflores, Vistores, Sandapilarii, Vespillones, Præfica, & Bustuarii. Torrent.

c Janus & Jana, Sol & Luna, Kōgō & Kōgō, ab iaiw, juvenescere. Unde Divus Janus & Diva Jana : quod sint perpetuo juvenes ; & per hoc æterni. Tu puer æternus — deus temporum & dierum : dicitur hic præesse rebus incipiendis. Vet. Schol.

d Libentius audis ; omnia deorum nomina citabant in hymnis, quod nescirent quibus gauderent potissimum.

e Unde, quo invocato.

f Instituunt, ordiuntur, incunt.

g Roma, ad tuum Forum. Lubinus.

h Officium est quo persona nostra damus operam amicis.

i Quisquam, quidam alius.

k Respondeat, satisfaciat. Vet. Schol. Cruq. h. e. fideiussorem se præbeat.

l Urge, propera. Vet. Schol. Cruq.

m Radit, stringit. Vet. Schol.

n Cogitavit de Græco Proverbio, Ἐγὼ πρὸς δ' ἄν.

o Clare certumque ; satis ancipiti diffimine.

Quid

Quid vis insane ? & p quas res agis ? q Improbus arguet
Iratis r precibus ; s tu pulses omne quod obstat,

30

Ad Mæcenatem t memori si mente recurras.

u Hoc iuvat, & melli est, non mentiar : at simul x atras

Ventum est y Esquilias, aliena negotia centum

Per caput & circa saliunt latus. z Ante secundam

Roscium orabat a sibi adesces ad b Puteal cras.

35

c De re communi scribæ magna atque d nova te

Orabant hodie meminisses, Quinte, e reverti.

Imprimat his cura Mæcenat f signa tabellis.

Dixeris, Experiar : Si vis, potes, addit, & instat.

Septimus octavo propior jam fugerit annus,

40

Ex quo Mæcenat me cœpit habere suorum

In numero, duntaxat ad hoc, quem tollere rheda

Vellet, iter faciens, & cui concedere s nugas

Hoc genus ; Hora quota est ? h Threx est Gallina Syro par ?

Matutina parum cautos jam frigora mordent :

45

Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.

Per totum hoc tempus subiectior in diem & horam

Invidiæ. i Noster k ludos l spectaverat una ;

m Luserat in Campo ; n Fortunæ filius ; o omnes.

r Bentleius de suo posuit quam rem
agis, nimis scabre uti ego sentio.

q Improbis, impudens, maledicus :
arguet, instat.

s Precibus, imprecationibus. Vet. Schol.

t Tu pulses ; Comice de se loquitur
secunda persona, & Emphaticas, qua-
si dicat, Oportet tamen me surdum
esse & properare.

u Memori mento ; promiserat enim ad
cenam.

x Hoc iuvat ; pulsare scilicet plebe-
culam.

y Attras, execrando dicit atras, qua-
si infelices, & horrendas.

z Esquilias, ad domum Mæcenatia-
nam.

a Ante secundam : nam Exercet rau-
cos tercia caudicis, ut ait Martialis.
Terria autem nobis Nona est.

b Sibi adesces ; h. e. advocatus sis,
vel etiam testis.

c Ad Puteal ; in quo Tribunal solebat
esse Prætoris. Vet. Schol. Vid. Epist. 19.

d De re communi ; hoc loco significat se

Horatius Decuriam habuisse. Vet. Schol.

e Nova, inexpectata.

f Reverti ; ad curiam scilicet scriba-
rum, quorum erat de numero.

g Signa, Augusti sigillum quod cu-
rodiebat.

h Nugas ; Hoc non sine tacita nota Mæ-
cenatis, qui nihil serii communicabat Ho-
ratio. Vet. Schol. Cruq.

i Torrentii & Cruquii Codices le-
gerunt Threx pro Thrax, quod perinde
est. Thrax parmula Thracica & gladi-
olo falcato depugnabat.

k Noster ; Ethopœia Invidiorum.

l Ludos, Comœdias.

m Miror placuisse Bentleio spectaverit
& luserit pro spectaverat & luserat, aucto-
ritate rariorum Codicum tantum. Plur-
quam perfecto modo utitur Horatius
pro Recordativo Tempore.

n In Campo Martio se exercuerat.

o Fortunæ filius ; sic & Græci τρυχὴν
τρυχὴν fortunatum dicunt, uti So-
phocles.

p Omnes, supple dicunt.

p Frigidus

¶ Frigidus ¶ a Rostris manat per compita rumor :

50

Quicumque obuius est, me consulit ; ¶ O bone (nam te
Scire, ¶ Deos quoniam propius contingis, oportet)

Num quid ¶ de Dacis audisti ? : Nil equidem : Ut tu

Semper eris ¶ derisor ! : At omnes Dii ¶ exagitent me,

Si quicquam. : Quid ? militibus ¶ promissa ¶ Triquetra

55

Prædia Cæsar, an est Itala tellure daturus ?

Jurantem me scire nihil ¶ mirantur ut ¶ unum

¶ Scilicet egregii mortalem altique silenti.

Perditur hæc inter misero lux, non sine votis :

O rus quando ego te aspiciam ? quandoque licebit,

60

Nunc veterum libris, nunc somno & inertibus horis

¶ Ducere sollicitæ jucunda obliviam vitæ ?

O quando faba Pythagoræ ¶ cognata, simulque

Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo ?

O noctes cœnæque ¶ deum ! quibus ipse meique,

65

¶ Ante larem proprium vescor, vernasque ¶ procaces

Pasco ¶ libatis dapibus. ¶ Prout cuique libido est,

Siccat inæquales calices conviva solutus

¶ *Frigidus rumor* ; rumor surdus, vel
nullo, vel incerto autore.

¶ *A Rostris* ; Rostra erant in Foro :
In Foro autem & Compitis maxima
hominum frequentia.

¶ *O bone !* Frigida compellatio.

¶ *Deos dicit Augustum & Macenatem*,
non tamen sine mixtura Ironiæ, ex
invidi persona.

¶ *De Dacis* ; qui tunc rebellabant Ro-
manis. Vet. Schol. Cruq.

¶ *Derisor, Elegor, A Banterer.*

¶ *Exagitur a diis, qui ob scelus perpe-
tratum furore concutitur.* Vet. Schol. Cruq.

¶ *Post bellum Philippiensē consolationem
agrorum promissit Cæsar, Torrentius.* Sed
probabilius est accidisse post bellum
Actiacum, de quo nunc agit Horatius.

¶ *Triquetra, Sicula, Trinactia.* Mi-
litibus emeritis vel dabatur stipendium ex
arario, vel assignabantur agri quos cole-
rent. Vet. Schol. Cruq.

¶ *Non placet Bentleii miratur, nam
de pluribus agit. Quin & Quicumque ob-
vium est* [v. 51. supra] vim habet Plura-
lis Numeri, neque in tali casu Singula-

re Verbum satis videtur convenire.

¶ *Unum, unicum.*

¶ *Scilicet, plane, pro certo.*

¶ *Ducere obliviam, tanquam haustu
Lethæo : & mecum est Torrentius.*
Ducere, id est, potare. Vet. Schol.

¶ *Cognata* ; Pythagoras credebatur fa-
barum cauliculis ascendere animas ho-
minum ex Orco, quod faba genitale
caput referret. Inferorum portas eti-
am appellabat fabarum caules, quod
geniculis carerent. Vide & alias ra-
tiones in Rutgerii Venufinis Lectio-
nibus.

¶ *Deum* ; Namque deos didici securum
agere avum, ut noster alias.

¶ *Ante larem, focum scilicet : nam
focus ara est latium.*

¶ *Procaces, qui confidenter loquuntur &
libere.* Vet. Schol. Cruq.

¶ *Libatis ; degustatis, diminutis.* Vet.
Schol.

¶ *Bentleius de suo pro Prout posuit
Cum.* Displicuit illi sonus vocis *Prout*.
Nimis hic videtur delicatus pro Saty-
rico stylo.

¶ *Legibus*

¹ Legibus infans; seu quis ^m capit acria fortis
 Pocula, seu modicis uvescit lætius. ⁿ Ergo 70
 Sermo oritur non de villis domibusve alienis,
 Nec, male neque ^o Lepos saltet; sed quod magis ad nos
 Pertiner, & nescire malum est, ^p agitamus: utrumne
 Divitiis homines, an sint virtute beati:
 Quidve ad amicitias, ^q usus rectumne trahat nos: 75
 Et quæ sit ^r natura boni, summumque quid ejus
 Cervius hæc inter vicinus ^s garrit aniles
^t Ex re fabellas. ^u Siquis nam laudat ^x Arelli
 Sollicitas ignarus opes, sic incipit: Olim
 Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
 Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum;
^y Asper, & ^z attentus quæsitis, ut tamen arctum
^a Solveret hospitii animum: quid multa? neque ^b ille
 Sepositi ciceris, nec ^c longæ invidit avenæ:
 Aridum & ore ferens ^d acinum, semesaque lardi 85
 Frustra dedit, cupiens varia fastidia cœna,
 Vincere tangentis ^e male singula dente superbo:
^f Cum pater ipse domus palea porrectus in ^g horna
 Effet ^h ador loliumque, dapis meliora relinquens.
 Tandem urbanus ad hunc, ⁱ Quid te juvat, inquit, amice, 90

¹ Infans: Leges dicit Archiposian, quando capaces, calices ebibunt ad æquales habitus. Vet. Schol. Cruq.

^m Capit acria, potest bibere grandia, quod actis poratoris est.

ⁿ Gomice Ergo pro Deinde.

^o Lepos, nomen saltatoris opinatissimi. Vet. Schol.

^p Agitamus, disquirimus. Vet. Schol. Cruq.

^q Usus, utilitas; rectum, honestas. Vet. schol. Cruq. Quod ad rationis normam exigitur & rectum est & honestum.

^r Narra, Definitio. Vet. Schol. Cruq.

^s Garrive est jucunde murrare. Cruq.

^t Ex re; ad exemplum rei: proposita peragentes. Vet. Schol. Nam ex re præsentis eas in memoriam revocabat.

^u Bentleius in vetustissimis reperiri scribit Si quis nam, investum [pro Nam siquis] Luciliana constitutione.

^x Arelli, prædivitis & avari. Probabile est colonum hunc fuisse non longe ab Horatii villa. & prædivitem.

^y Asper, alienus a deliciis.

^z Attentus, admodum cautus circa sumptus.

^a Solveret, laxaret, aperiret.

^b Optime Bentleius ex Libris ille posuit pro illi.

^c Longæ; habent enim glumam longam. Vet. Schol. Cruq. Forte legendum glumam longam.

^d Acinum, pro-racino ponitur. Vet. Schol. Cruq.

^e Male, vix. Vet. Schol. Cruq.

^f Cum pater ipse; Ridicula Styli gravitas.

^g Horna, hujus anni, sive Horz; deperit.

^h Ador, sar, zea, vel spelta. Torrent.

ⁱ Quid te juvat, cur adeo delectaris? Prærupti

Prærupti nemoris ^k patientem vivere ^l dorso ?

^m Vis tu homines urbemque feris præponere sylvis ?

ⁿ Carpe viam (mihi crede) comes, terrestria quando

^o Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est

Aut magno aut parvo leti fuga : quo bone circa,

Dum licet, in rebus jucundis vive beatus :

^p Vive memor quam sis ævi brevis. Hæc ubi dicta

Agrestem ^q pepulere, domo ^r levis exsilit : inde

Ambo propositum peragunt iter, urbis avêntes

Mœnia nocturni subrepere : jamque tenebat

Nox ^s medium cœli spatium, cum ponit uterque

In locupletè domo vestigia ; rubro ubi cocco

Tincta super lectos ^t canderet vestis eburnos,

Multaque de magna superessent ^u fercula cœna,

Quæ ^x procul exstructis inerant hesterna canistris.

Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit

Agrestem, veluti succinctus curstat hospes,

Continuatque dapes ; nec non ^y vernaliter ipsis

Fungitur ^z officiis, ^a prælambens omne quod affert.

Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisque

Rebus agit lætūm convivam ; cum subito ingens

Valvarum strepitus lectis ^b excussit utrumque

^c Currere per totum pavidī conclave, magisque

Exanimis trepidare, simul domus ^d alta Molossis

^k Patientem, durum atque asperum.

^l Dorso nemoris villa erat Horatiana.

^m Vis tu homines ; callide extorquet insinuando.

ⁿ Carpe viam ; Heroicum charactera affectat in re ridicula.

^o Mortales animas ; Urbani mures Epicurei sunt. Vult autem significare solis astris animas esse immortales. Astra tenent caeleste solum, formaque ætherum. Ovidius.

^p Vive memor, h. e. carpe diem.

^q Pepulere, attigit ejus aures.

^r Levis exsilit ; Enargia sive Iconismus.

^s Medium cœli spatium. Metaphora a Circo, qui templum erat cœli & imago mundi.

^t Canderet, rubore fulgeret.

^u Fercula, vasa quæ plena pulmentariorum sunt, & ponuntur in canistris cum his quæ superfuertunt. Vet. Schol.

^x Procul, in altum, quomodo & Virgilius : Et jam summa procul villarum culmina fumant.

^y Vernaliter ; ad instar urbani & delicati ministri.

^z Officiis ministrandi.

^a Prælambens, deridet lautorum servos. Minus placet Bentleyi prælibans, quod in rariore reperit Exemplari. Certe prælambere magis erat vernæ quam prælibare. Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo. Juvénalis.

^b Excussit, exterruit.

^c Currere, supple. caperunt.

^d Molossis, Epiroticis, Vet. Schol. Cruq.

Personuit canibus. Tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac, ait, & ^e valeas: ^f me sylva cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur & ervo.

115

* Omnes Cruquii Codices legerunt
valens, pro Lambini valeat.

^f Ervo 'Ogßß. Ervum agrestis est
vicia.

SATYRA VII.

*Lepide se ipse carpit ex persona servi; & ostendit liberum esse solum
sapientem.*

JAM DUDUM ^a ausculto; & cupiens ^b tibi dicere ^c servus
Pauca, ^d reformido. : ^e Davusne? : ^f Ita, Davus, amicum
& Mancipium domino, & ^h frugi quod sit satis; hoc est,
ⁱ Ut vitale putes. : Age, ^k libertate Decembri
(Quando ita majores voluerunt) utere; narra. :
Pars hominum vitiis gaudet ^l constanter, & ^m urguet
Propositum; pars multa ⁿ natat, modo recta capeffens,
Interdum ^o pravis ^p obnoxia: sæpe notatus
Cum tribus ^q anellis, modo læva Priscus inani,
Vixit inæqualis, ^r clavum ut mutaret in horas,
Ædibus ex magnis subito ^s se conderet, unde

5

10

* Ausculto, auditor sum tuarum Satyrarum doctique sermonis. Rutgerius tamen hæc verba Horatio tribuit, quod non placet.

^b Tibi, h. e. in te. Semper ego auditor tantum, nunquamne reponam? Juven.

^c Servus, supple quia.

^d Reformido, præ formidine me contineo.

^e Davusne? Inducit servum, tanquam Satyricum hypocritam, ridentem omnia quæ de virtute splendide dixerat.

^f Ita, Davus; Comica confidentia respondet.

^g Mancipium, villissimum servi nomen.

^h Frugi, h. e. frugi bonæ; non adeo nequam.

ⁱ Ut vitale putes; etenim qui nimis sunt in bonis, eos vitales non esse prædicimus. Vet. Schol. Excimis boni cito moriuntur. Torrentius.

* Libertate Decembri; convenienter hæc aguntur Saturnalibus, quo tempore ex imitatione aurei sæculi omnes exæquabantur.

^l Constanter, perseveranter.

^m Propositum cursum urgent nautæ.

ⁿ Natat, fluctuat, & per hoc cursum mutat.

^o Præsum inhoneftum est & contrarium recto. Et rectum & præsum ad rationis normam exigimus.

^p Obnoxia, prona, proclivis.

^q Pro anellis veteres MSS. legunt anellis. Lambinus. Sic & Vet. Schol. Bentleius prave anellis.

^r Clavum, propositum vitæ. Vet. Schol. Et bene perseverat in Metaphora. Frustra sunt Interpretes qui clavos vestium crepant.

^s Se conderet, abderet se in coenaculum aliquod.

* Mundior

† Mundior exiret vix libertinus honeste.

Jam mœchus Romæ, jam mallet a doctor Athenis
Vivere, x Vertumnis, y quotquot sunt, natus z iniquis.

a Scurra Volanerius, postquam illi b justa c cheragra

15

e Contudit articulos, qui pro se tolleret atque

Mitteret in f phimum talos, mercede diurna

Conductum pavit: quanto constantior idem

In vitiis, tanto g levius miser ac h prior illo

Qui i jam contento, jam laxo fune k laborat. :

20

l Non dices hodie, quorsum hæc tam m putida tendant,

Furcifer? : Ad te, inquam. : Quo pacto, pessime? : Laudas

n Fortunam & mores antiquæ plebis; & idem,

o Siquis ad illa deus subito te agat, usque recuses;

Aut quia non sentis quod p clamas rectius esse,

25

Aut quia q non firmus rectum defendis, & hæres,

Nequicquam r cœno cupiens evellere plantam.

Romæ rus optas, absentem rusticus urbem

e Mundior; paulo liberalior. Vet. Schol.

g Levius, tolerabilius.

a Quinque Lambini & totidem Cru-
quii Codices legerunt Doctor pro
Doctus. Dicitur enim Priscus Oratoriam
docuisse. Vet. Schol. Cruq.

n Cum Turnebo & Lambino pro
prior ille, reposuimus prior illo, quod &
Scholiastæ probant. Bentleius retinuit
prior ille, quod mirum videtur.

x Vertumnus deus est natura. Vet.
Schol. Cruq.

l Jam contento, jam laxo fune; Trans-
lato est a colligata fera. Landinus.
Nam modo indulget sibi nihil, modo
omnia.

y Quotquot sunt; fere in omnibus muni-
cipiis Italia consecrantur ejusmodi simu-
lachra. Vet. Schol.

k Laborat; & contento tamen &
laxo sibi displicet: nam semper re-
lictæ quarrit.

z Iniquis, iratis. Vet. Schol. Quod
vim suam ei incusserint omnes isti
Protei, sive Vertumni.

l Non dices hodie; ad Emphasin po-
suit impatienter expectantis respon-
sionem.

a Scurræ, urbanum dicit aliena vi-
ventem quadra.

m Putida; rancida, inepta, odiosa.
Vet. Schol.

b Bene justa qua ejus puniret insaniam.
Vet. Schol. Es nunquam dixi justior
unda fuit. Ovidius, citante Henrico
Stephano.

n Fortunam, supple humilem.

c Bentleius in uno reperit cheragra,
atque ita ipse edidit, nec male.

o Siquis deus; etiam impossibilia di-
vinæ potentæ fuisse antiquitus credi-
tum est.

e Contudit, edemuit, fregit. Con-
tuendo fere domantur insani, & fe-
roces equi.

p Clamas, ad ravim usque molestus:
ac si doceret quod non credeset ipse
studio contradicendi.

f Phimum instrumentum est ligneum
friti oris ex quo conjiciuntur tessera: fri-
tillus, pyrgus. Vet. Schol. Cruq. Mar-
tiali turricula est. Pyxis erat sine fundo.
Alter Schol.

q Non firmus; præ mollitia non
vales exsequi quæ decreveras.

r Cœno cupiens; expressit Græcum
Ἐκ τοῦ κρηνοῦ κρηνοῦ ἔχον, quod Torren-
tius monuit post Cingulum.

Tollis ad astra levis. Si nusquam es forte vocatus
 Ad cœnam, laudas * securum olus: ac, velut usquam 30
 Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasque,
 Quod nusquam tibi sit potandum. Jusserit ad se
 Mæcenas serum sub lumina prima venire
 Convivam; Nemon' † oleum ‡ fert ocyus? ecquis
 Audit? cum magno × blateras clamore, y furisque. 35
 ‡ Milvius & scurræ tibi non referenda precati
 Discedunt. Etenim fateor me, † dixerit ille,
 Duci ventre † levem; nasum nidore supinor;
 † Imbecillus, iners, † siquid vis, adde, popino.
 Tu, cum sis quod ego, & fortassis nequior, † ultro 40
 Insectere, velut melior? verbisque decoris
 Obvolvas vitium? quid si me stultior ipso
 Quingentis empto drachmis deprænderis? † aufer
 Me vultu terrere, manum stomachumque teneto,
 Dum quæ Crispini docuit me ‡ janitor edo. 45
 Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
 Peccat uter nostrum cruce dignius? † acris ubi me
 Natura incendit, † sub clara nuda lucerna
 Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum, 50
 Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne

* *Securum olus*; domesticam cœnam. Vet. Schol. *Securum* dicit nullis turbis vel ineptiis interpellatum, & quo quis placide fruatur, & sine aliquo incommodo suo.

† *Oleum* petit ut lotus & unctus abeat cœnatum. Vet. Schol. Crug. Ego Lucernarium oleum dici puto, nec dubitabit Lector: Satis erat olei balnearii apud Mæcenatem.

‡ Rectius Bentleius fert in Præsenti [pro feret] ex plurimis Libris.

× *Blateras*, incondite clamas.

y Pro furisque Bentleius ausus [est] reponere de suo fugisque.

‡ *Milvius & scurræ*; Vastre Milvium Horatii clientem scurris annumerat, urbanum significans parasitum, magis quam commodum sodalem. Et *Milvius* scribebatur & *Mulvius* in pluribus Libris. In causa fuit quod (ut sæpius

dictum est) Vocales i, u & y fere ejusdem fuerint prolationis. Bentleius in Editio suo posuit *Mulvius*.

† *Dixerit ille*, h. e. posse aliquem dicere.

† *Levem*, cupidum.

† *Imbecillus, iners*, libidini obnoxius & cessator.

† *Siquid vis*, h. e. Si qua cupis. Et Comicum est & Morale. If you have any mind to it.

† *Ultro*, nulla alia causa nisi quod ita velis: sola voluntate.

† *Aufer terrere*, h. e. Vide ne terreas; Comica elocutio.

‡ *Janitor*; scite Poetæ servus Philosophi servum audit.

† *Acris*, calida, vel ardens.

† *Sub clara nuda lucerna*, in lupanari scilicet: etiam Juvénalis Messalina erat sumo lucerna facta.

Ditior,

Ditior, aut formæ melioris ^k mejat eodem.

Tu, cum projectis insignibus, ^l annulo equestri,

^m Romanoque habitu, prodis ⁿ ex iudice Dama

Turpis, odoratum caput obscurante ^o lacerna,

55

Non es ^p quod simulas? metuens ^q induceris, atque

Altercante libidinibus tremis ossa pavore.

^r Quid refert, ^s uri virgis, ferroque necari

^t Auctoratus eas; an turpi clausus in arca,

Quo te demisit peccati conscia herilis

60

Contractum, genibus tangas caput? Estne marito

Matronæ peccantis in ambo ^u iusta potestas?

In corruptorem vel justior: illa tamen se

^x Non habitu ^y mutat ve loco, ^z peccatve superne,

^a Cum te formidet ^b mulier, neque credat amanti.

65

^c Ibis sub furcam prudens, ^d dominoque furenti

Committes rem omnem, & vitam, & cum ^e corpore famam.

Evâsti? credo metues, ^f doctusque cavebis.

Quæres quando iterum paveas, iterumque ^g perire

^k Mejat eodem; projecte loquitur ut verna.

^l Annulo equestri; vasserime tanquam de persona sua insignem aliquem mœchum percutit.

^m Romano habitu; Toga Romanorum propria.

ⁿ Notum est tunc temporis Iudices electos fuisse ex Equestri & Senatorio Ordine.

^o Lacerna; rusticorum lacerna cucullata erat, & a servis gestata, uti hodie a mulierculis nostris.

^p Quod simulas, h. e. revera servus es.

^q Induceri; in domum adultera. Vet. Schol.

^r Quid refert, Quid interest? Refert tanquam Rēs fert. Donatus. Verum nil opus, cum prima syllaba sit communis.

^s Uri virgis; Gladiatores ita se vendunt, & cantiones faciunt, Uri virgis, ferro necari. Vet. Schol. Cruq.

^t Auctoratus; qui se vendunt ludo, auctorati vocantur. Vet. Schol. Auctoramentum pretium erat, quo accepto gladiatores & milites addicebant se.

^u Iusta potestas; Lex fuit apud Athenienses, ut adulterum cum adultera deprehensum marito liceret occidere; hac Lex

abolita est Lex Julia, quæ iussit cognitionem adulteris ad Iudices referri. Vet. Schol.

^x Non habitu; non deponit ingenuitatis insignia. Vet. Schol. Cruq.

^y Mutare loco; vel gerit se pro ancilla, ut tu pro Dama.

^z Peccat ve superne; inferne tantum meretrix est, neque enim cucullata incedit ut tu, & lacernata prostibula. Cæcutiunt hic doctissimi & monstra fingunt, dum non advertunt hæc dici ægoc τὰν ἄνδρα, ut ait Cruquianus Interpretes, qui eo dicto facem nobis prætulit.

^a Cum, etsi.

^b Mulier, quia mulier.

^c Ibis sub furcam; in servitutem. Vet. Schol. Nam furca ferendæ obnoxii erant servi. Est autem furca lignum planstri cui tergo affigitur; ut monuit Landinus ex Plutarchi Coriolano. Quin & verniliter jocatur in muliebrem furcam quam subit mœchus.

^d Libidinem dicit dominum.

^e Corpore, ea parte corporis qua vir es,

^f Doctus, monitus.

^g Perire, Hyperbole pro ingens adire periculum.

Possis. O toties servus! quæ beluâ ruptis,
 Cum semel effugit, reddit se ^h prava catenis? 70
 Non sum mœchus, ais: neque ego, hercule, fur, ubi vasa
 Prætereo sapiens argentea: tolle periculum,
 Jam vaga profiliet frænis natura remotis.
 Tune mihi dominus, ⁱ rerum imperiis hominumque 75
 Tot tantisque minor; quem ter ^k vindicta quaterque
 Imposita haud unquam misera formidine privet?
^l Adde super, dictis quod non levius valeat; nam
 Sive vicarius est, qui servo paret (^m uti mos
 Vester ait) seu conservus; tibi quid sum ego? nempe 80
 Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
 Duceris ut nervis alienis ⁿ mobile lignum. :
 Quisnam igitur liber? : Sapiens, ^o sibi qui imperiosus:
 Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent;
^p Responsare cupidinibus, contemnere honores 85
 Fortis; & in seipso totus ^q teres atque rotundus,
^r Externi nequid valeat ^s per leve morari;
 In quem ^t manca ruit semper fortuna. Potestne
 Ex his ut proprium quid ^u noscere? Quinque talenta
 Possit te mulier, ^x vexat, foribusque repulsum 90
 Perfundit ^y gelida; rursus vocat: eripe turpi
 Colla iugo, liber: liber sum, dic age: non quis;
^z Urguet enim dominus mentem non lenis, & acres

^h Prava, stolidè perversa.

ⁱ Rerum imperiis; cui pecunia, amor, libido, homines tot tantisque imperant, dignum est te imperare mihi? Vet. Schol. Cruq.

^k Vindicta, virga Prætoris qua percutiebantur servi dum liberi fiebant, manumittebanturque capiti imposita: tribus namque rebus sit manumissio, Vindicta, Censu, Testamento. Vet. Schol. Cruq.

^l Melior Lectio est Bentleyi ex Libris, Adde super [quam Adde supra] h. e. Super adde, Luciliano puro stylo.

^m Ut mos vester ait; h. e. ut vos ingenui ridentes nominare consuevistis.

ⁿ Mobile lignum; plerumque simulacra de ligno facta nervis moventur. Vet. Schol. Noverat Græcis appellabantur ista. Apagè Bentleyi mobile signum. Majus quid est moveri lignum quam signum.

Quid quod in nullo Libro legatur signum?

^o Sibi qui imperiosus; qui imperat affectibus. Lege cum Bentleyio sibi qui [pro sibi que.]

^p Responsare, cum vultu negare, & obfistere.

^q Teres, equalis. Vet. Schol. Levis.

^r Externi nequid, id est non curis. Vet. Schol. Cruq.

^s Per leve, propter levigationem ejus, h. e. perfectam Sapientiam, qua veluti marmorarii manu ad unguem perpolitur Stoicus.

^t Manca, inefficax. Vet. Schol.

^u Noscere, agnoscere. Vet. Schol.

^x Vexat, inquietat dictis, lacerat.

^y Gelida, supple aqua. Vet. Schol. Per istam contumeliam significare voluit amoris extinctionem.

^z Urguet, impellit.

Subjectat

Subjectat ^a lasso ^b stimulos, ^c versatque negantem.

Vel cum ^d Pausiaca ^e torpes, insane, tabella,

95

Qui peccas minus atque ego, cum ^f Fulvi Rutubæque,

Aut Placideiani ^g contento poplite miror

Prælia, ^h rubrica picta aut carbone; ⁱ velut si

Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes

^k Arma viri ? Nequam & cessator Davus ; at ipse

100

Subtilis veterum iudex & callidus ^l audis.

^m Nil ego, si ducor ⁿ libo fumante ; tibi ingens

^o Virtus atque animus cœnis ^p responsat opimis.

^q Obsequium ventris mihi perniciosius est : cur ?

^r Tergo plector enim : qui tu impunitior illa

105

Quæ parvo ^s sumi nequeunt opsonia ^t captas ?

Nempe ^u inamarefcunt epulæ sine fine petita,

^x Illusque pedes ^y vitiosum ferre recusant

Corpus. An hic peccat, sub noctem qui puer uvam

^z Furtiva mutat strigili ? qui prædia vendit,

110

Nil servile, gulæ parens, habet ? Adde, quod idem

Non horam tecum esse potes, non otia ^a recte

^a Lasso, inerti.

^b Stimulos, urticas.

^c Versat, agitât, quiescere non finit.

^d Pausias nobilis Pictor fuit. Vet.

Schol. De quo adi Plinium.

^e Torpes, præ nimia admiratione obstupescis, & per hoc multa impendis.

^f Fulvi Rutubæque, insignes erant gladiatores: de Placideiano Lucilius;

Cum Placideiano hic componitur, optumus longe

Post homines natos gladiator qui fuit unus.

^g Contento poplite, gladiator dum pugnat extendit poplitern. Vet. Schol. Cruq.

^h Rubrica picta; an in taberna aliqua vinaria, ubi cessator iste potabat ?

ⁱ Velut si; ridicula laudatio plebei artificis.

^k Arma viri, suavissima Parodia Encadis.

^l Audis; famam tu trahis unde ego infamiam.

^m Nil ego; homo nihili. Vet. Schol. Cruq.

ⁿ Libum, panis erat dulciarius ex oleo, melle & farre. GINGERBREAD.

^o Virtus est qua vici sumus, & spiri-

sum hoc loco significat.

^p Responsat; verbis Hercules obstitit.

^q Obsequium ventris; veluti Subjectio est; ex persona enim sua & interrogat & respondet.

^r Tergo plector, h. e. ego quidem vapulo, tu cruditatibus laboras.

^s Sumi, edi, vorari, usitato Chariensis.

^t Captas, piscaris, venaris, aut sequeris.

^u Inamarefcunt, acescunt: vomituri-entibus commoveretur bilis.

^x Illusi pedes; qui cum stare se posse credunt, vacillant. Landinus.

^y Vitiosum, ægrotum.

^z Furtiva strigili, ea Lestio est omnium meliorum Codicum, pro Furtivam strigilem, estque Hypallage. Strigil est instrumentum aeneum quo sudorem in balneis solent homines tergere, hodieque in campariis multa sunt strigiles Roma. Vet. Schol. Legendum puto capariis: nam Balnearum erant capsa, seu loculi ad res balnei reponendas.

^a Recte, cum ratione, sapienter.

^b Ponere; teque ipsum vitas, ^c fugitivus ut erro,
 Jam vino quærens, jam somno ^d fallere curam:
 Frustra: nam comes ^e atra premit sequiturque fugacem : 115
^f Unde mihi lapidem? : Quorsum est opus? : Unde sagittas? :
 Aut insanit homo, ^g aut versus facit. : Ocyus hinc te
 Ni rapis, accedes ^h opera agro ⁱ nona Sabino.

^b Ponere, impendere.

^c Fugitivus ut erro, sic legimus cum
 optimis Cruquii MSS pro Fugitivus &
 erro. Est autem erro servus nugator va-
 gabundus, sed tandem ad dominum rediens.

Ulpianus, citante Cruquio.

^d Fallere curam, oblivisci sollicitudi-
 nis.

^e Atra, infelix, dira.

^f Unde mihi lapidem, supple comparem.

^g Aut versus facit; Dilogas & *αὐτο-
 αὐτοδονίας*: nam & potentes laxisse
 significat, & cum furentis gestibus vei-
 sus suos componere consuevisse. Ro-
 debat unguis & cædebat pluteum.

^h Opera, operarius.

ⁱ Nona; quasi octo servos Horatius mi-
 serit in ergastula agri Sabini. Vet. Schol.

SATYRA VIII.

In Nasidienum Rufum convivatorem vapide garrulum.

• **U**T te Nasidieni juvat cœna ^b beati?
 Nam mihi quærenti convivam, dictus ^c here illic
^d De medio potare die. : Sic, ut mihi nunquam
 In vita fuerit melius. : ^e Da, si grave non est,
 Quæ prima iratum ventrem ^f placaverit esca. :
 In primis ^g Lucanus aper ^h leni fuit Austro
 Captus, ut aiebat cœnæ ⁱ pater; acria circum
 * Rapula, lactucæ, ^l radices, qualia lassum

* Cum duobus Cruquii Codicibus, &
 Despauterio Grammatico, reposui *Ut*
te, cum alii ponant *te* post *juvat*. In
 causa fuit Rhythmi confragositas ex
 nimia imitatione Lucilii.

^b Beati sibi videntur ineptuli.

^c Here pro heri. Vet. Schol.

^d De medio; festis diebus maturi cœ-
 nabant Veteres.

^e Da, dic. Vet. Schol. Cruq. Omnes
 tamen Cruquii atque Torrentii Co-
 dices legerunt *Dic*: Ex glossemate ut
 puto. Sic & Virgilius, *Qui sit da, Tri-
 styre, nobis*. Et magis Comice & blande
 dicitur *Da* quam *Dic*. Bentleio tamen
 magis placet *dic*, quod ex interpreta-

mento est.

^f Bene placaverit cum præmiserit ira-
 tum.

^g Lucanus, valentissimus. Vet. Schol:
 Cruq.

^h Leni Austro; non astuoso. Vet. Schol.
 Cruq. Ne foeteret scilicet; austro
 tamen flante, quod affirmant *assam* car-
 nem apte esse meliorem. Alter Schol.

ⁱ Ridicule *paterem* nominat quem
 puerum putabat. Fidem facit pater
 cum docet.

* Rapula, Diminutive pro rapis, seu na-
 pis. Vet. Schol. Cruq.

^l Radices, *ῥαπαροι*. Vet. Schol. Cruq.
 Sic & Ovidius; *Intubaque & radix*.

m Pervellunt

^m Pervellunt stomachum; ⁿ sifer, holec, fæcula Coa.
 His ubi sublati, puer ^o alte cinctus p acernam 10
^q Gausape purpureo mensam perterfit, & alter
 Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
 Posset cœnantes offendere: ut ^r Attica virgo
 Cum sacris Cereris, procedit ^s fuscus Hydaspes;
 Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium, ^t maris experts. 15
 Hic herus; Albanum, Mæcenas, sive Falernum
 Te magis appositis delectat, habemus utrumque. :
^u Divitias miseras! Sed quis cœnantibus una,
^x Fundani, pulchre fuerit tibi, nōsse y laboro. ;
 Summus ego, & prope me Viscus Thurinus, & infra, 20
 Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone
 Vibidius, quos Mæcenas adduxerat ^z umbras:
 Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
 Ridiculus totas simul ^a obsorbere placentas.
 Nomentanus ^b ad hoc, qui ^c siquid forte lateret 25
 Indice monstraret digito: ^d nam cætera turba,
 Nos, inquam, cœnamus aves, conchyliā, pisces,
 Longe dissimilem noto celantia ^e succum;
 Ut vel continuo patuit, cum passeris atque
^f Inguſtata mihi porrexerat ilia rhombi. 30

^m Pervellunt, pertinaciter vellicant, & bene de lasſo ſive pigro.

ⁿ Sifer, Tiberio Cæſari erat in deliciis: Galli vocant Chieruy, nos Skitter, quod corruptiſſime proſeſtur pro Snyckertwort, ut appellatur Belgis, De Halece & Fæce vide ſupra, Satyr. 4.

^o Alte cinctus, quo expeditior eſſet. Cruquius legit alter ex tribus MSS. quod non probo.

^p Acerna menſa prima poſt citream gloria. Torrentius ex Plinio.

^q Gausape, mappa villoſa, hic Gausapes. Vet. Schol. A Carpet. Nobilius villoſa tegant tibi gauſapa citrum. Martialis. Uſus eſt ipſo gauſape pro peniculo. Purpureo terſit tum latas gauſape menſas.

^r Attica virgo, Καρπίς, quæ lento paſſu progreditur; Proverbialiter, quale Hæxior ſadiſſev.

^s Fuscus Hydaspes, ſervulus Indus.

^t Maris experti, h. e. Faſtidium, de quo

Cato. Cruquius.

^u Divitias miseras! quæ ſcilicet miſerum habebant dominum, Quis ſeruat iſtas Luxuria ſordes? Juvenalis.

^x Fundanius Poeta erat inſignis & Horatio familiaris.

^y Laboro, impatienter cupio, geſſio.

^z Umbra joculari nomine dicuntur a vocatis ad cœnam una adducti.

^a Meliores Codices pro abſorbere legerunt obſorbere, quod & Cruquio placuit. Bentleius ſervat abſorbere, quod fortasſe alio tempore non faceret.

^b Ad hoc, ſupple ridiculus.

^c Siquid lateret; erat huic uſus edendi maximus.

^d Comice Nam, pro quod attinet ad.

^e Succum, ſaporem. Vet. Schol. Cruq.

^f Inguſtata mihi, h. e. hætenus mihi nunquam guſtata: & cum Lambino & Cruquio porrexerat pro porrexeris repono.

Post

Post hoc me docuit, & melimela rubere ^b minorem

Ad lunam delecta: quid hoc interfit, ab ipso

Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni;

Nos nisi ⁱ damnose bibimus, ^k moriemur inulti:

Et calices poscit majores: ^l vertere pallor

Tum ^m parochi faciem, nil sic metuentis ut acres

Potiores; vel ⁿ quod maledicunt liberius, vel

^o Fervida quod subtile ^p exfurdant vina palatum.

^q Invertunt ^r Alliphanis ^s vinaria tota

Vibidius Balatroque, secutis omnibus: ^t imi

Convivæ lecti nihilum nocuere ^u lagenis.

Affertur ^x squillas inter ^y muræna natantes

In patina porrecta. Sub hoc herus; Hæc gravida, inquit,

Capta est, deterior post partum carne futura.

His mistum jus est oleo, quod ^z prima Venafri

Pressit cella; ^a garo de succis piscis Iberi;

Vino quinquenni, verum ^b citra mare nato,

Dum coquitur (cocto Chium sic convenit, ut non

Hoc magis ullum aliud) pipere albo; non sine aceto,

Quod Methymnæam ^c vitio mutaverat uvam.

^g Melimela Κυδωνία μήλα. Vet. Schol. Cruq. Plinio mala mustea. Cydonia illarum regionum sunt omnium suavissima. Virgilio Aurea mala dicuntur.

^h Minorem; ad incrementum Luna. Vet. Schol. Cruq.

ⁱ Damnose, ut damnum sentiat. Vet. Schol. Cruq.

^k Moriemur inulti: nam enecabit nos. Parodia Virgiliana;

Nunquam omnes hodie moriemur inulti.

^l Vertere, supple caput.

^m Salse Parochum dicit, ac si esset caupo ob sordes.

ⁿ Quod maledicunt; metuebat enim suas sordes propalari. Cruquius.

^o Fervida, acius potata.

^p Exfurdant, ut non possit sentire saporem. Vet. Schol.

^q Invertunt; est Hypallage, ut sit sententia, invertunt Alliphanos calices, & vinaria tota ponuntur pro vino. Vet. Schol. Cruq.

^r Alliphe oppido Samnii majores calices fiebant. Vet. Schol. Cruq.

^s Vinaria, οἰνοπότρυ. Vet. Schol. Cruq. h. e. lagenas.

^t Imi convivæ lecti, Porcius & Nomentanus studio parcebant vino, quo gratificarentur domino cui consueverant parasitari. Erant hi accubitores domini, qui in imo lecto sedebat.

^u Lagenæ, fistilia erant vasa angustis collis & ventricosa, quibus haultum vinum triclinio inferebant: minores eadi. Juss.

^x Squillas, modo cammaros dicit.

^y Muræna, anguilla marina in ipsa testa, qua jusculo suo incoquebatur.

^z Prima cella, optima olearia cella. Vet. Schol. Cruq.

^a Garum liquamen erat ex scombris, quorum optimi capiebantur in Hispania.

^b Citra mare nato; vino Italico usus est dum coqueretur, Chio post cocturam.

^c Vitio, acore. Male plerique mutaverit pro mutaverat.

Erucas virides, inulas ego primus^d amaras
 Monstravi incoquere, ^e inlutos Curtillus echinos,
 Ut melius muria, quam ^f testa marina remittit.
 Interea & suspensa graves aulæa ruinas
 In patinam fecere, trahentia pulveris atri 53
 Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
 Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
 Sensimus, ^h erigimur. Rufus, ⁱ posito capite, ut si
 Filius immaturus obisset, ^k flere. Quis esset
 Finis, ni ^l sapiens sic Nomentanus amicum 60
 Tolleret; Heu Fortuna! quis est crudelior in nos
 Te ^m deus? ut semper gaudes illudere rebus
 Humanis! Varius mappa comescere risum
 Vix poterat. Balatro ⁿ suspendens omnia naso,
 Hæc est conditio vivendi, aiebat; eoque 65
 Responsura ^o tuo nunquam est par fama labori.
 ¶ Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
 Sollicitudine ^q districtum? ne panis adustus,
 Ne male conditum jus apponatur? ut omnes
 Præcincti ^r recte pueri comptique ministrent? 70
 Adde ^s hos præterea casus; aulæa ruant si,
 Ut modo; si patinam pede lapsus frangat ^t agaso.
 Sed convivoris, uti ducis, ingenium res
 Adversæ ^u nudare solent, celare secundæ.
 Nasidienus ^x ad hæc; Tibi dii, quæcumque preceris, 75

^d Amaras, austeras. Torrentius.

^e Optimi Cruquii Codices legerunt inlutos pro illutos, & puto dici hoc loco pro intinctos, aut lavatos, etsi dissentiant omnes. Bentleius inlutos.

^f Teste marina, Græca orca, de qua supra. Optima muria liquamine constat thynnorum.

^g Suspensa; consuetudo apud antiquos fuit, ut aulæa sub cameras tenderent, ut si quid pulveris caderet ^h ipsi exciperetur. Vet. Schol.

^h Erigimur, Liberamur a metu. Landinus; Dilogos.

ⁱ Posito capite; in lectum. Vet. Schol. Cruq.

^k Flere, subaudi cœper.

^l Sapiens, amarulenta Ironia.

^m Deus, Epicæno, seu promiscuo Genere, dicitur, ut Græcis Θύε.

ⁿ Suspendens omnia naso; detorto ad rhonchos & fannas, & identidem excusso. Callidus excusso populum suspendere naso. Perlius.

^o Tuo; certa Persona pro incerta.

^p Tene; supple decet, vel æquum est.

^q Districtum, divulsum, distractum.

^r Recte, ad unguem.

^s Comice hos pro ejusmodi.

^t Certe magis hoc agasonis erat quam commodi ministri. Agaso is proprie est qui jumenta tractat; hic autem Satyrice significat escaurum ministrum, quem vulgo nominant Inferrorem. Vet. Schol. Cruq.

^u Nudare, propalare.

^x Ad hæc, supple dixit.

⁊ Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque ⁊ comis.

Et ⁊ soleas poscit: ^b tum in lecto quoque videres

⁊ Stridere secreta ^d divisos aure susurros. :

Nullos his mallet ludos spectasse: sed illa

⁊ Redde, age, quæ deinceps risisti. : Vibidius dum

80

Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,

Quod sibi poscenti non dentur pocula; dumque

Ridetur ^f fictis rerum, Balatrone ⁊ secundo;

Nasidiene, redis mutatæ frontis, ut ^h arte

Emendaturus ⁱ fortunam; deinde secuti

85

^k Mazonomo pueri magno discerpta ferentes

Membra gruis, sparsi sale multo non sine ^l farre;

Pinguibus & ^m ficis pastum jecur anseris ⁿ albi;

Et ^o leporum avulsos, ut multo suavius, armos,

Quam si cum lumbis quis ^p edit: tum pectore adusto

90

Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes;

Suaves res, ^q si non causas narraret earum &

Naturas dominus; quem nos sic fugimus ulti,

Ut nihil omnino gustaremus, velut illis

Canidia ^r afflasset, pejor ^s serpentibus Afris.

95

^v Commoda, bona, vel animo tuo grata.

^x Comis, suavis, civilis.

^y Soleas, calceos ad reparandum convivium. Vet. Schol. Cruq. Nam accubaturi deponebant soleas: erant autem soleæ, seu crepidula, domestica calceamenta.

^b Tum, postquam discessisset.

^c Stridere; notandum est quod in ipso versu sit imitatus sonitum susurri. Vet. Schol. Cruq.

^d Divisos, dispersitos.

^e Redde, refer, narra.

^f Fictis rerum; ob res fictas, ne scilicet sentiat Nasidienus se a convivis derideri. Hellenismus, ut alibi *vanis* verum.

^g Secundo; Hypocritam agente. Vet. Schol. Cruq. h. e. secundarum partium actorem.

^h Arte, ficta scilicet constantia.

ⁱ Fortunam, supple malam.

^k Mazonomo, magna scutella. Vet. Schol. Cruq. Alteri Scholiasta grande falsare est, quo scilicet Mazas vel pul-tes inferebant Veteres. Ridicule positum.

^l Farre, micis panis.

^m Ficus pastum jecur. Veteres Con-
tor, sive ficatum, appellavere, ut ostendit Cruquius.

ⁿ Præcipui honoris erant res albæ.

^o Leporum, fecundorum scilicet; nisi suspicati sunt delicati omnes leporum parere, ob famam ambigui sexus.

^p Edit, vetuste pro edat.

^q Si non causas, an sermonem orsus est de coitu animalium?

^r Mire afflasset de venefica & garmulo, ac si vel spiritu necarent, hæc quidem carminibus, ille autem ineptiis.

^s Notum est Afros serpentes esse omnium teterrimos.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

EPISTOLA I. Ad Mæcenatem.

Omissa re ludicra Philosophiæ se tradit.

PRIMA dicte mihi, summa ^b dicende Camœna,
^c Spectatum fatis, & donatum jam ^d rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ^e ludo.

Non eadem est ætas, non ^f mens. § Vejanus armis

^b Herculis ad postem fixis, latet abditus agro,

Ne ⁱ populum ^k extrema toties exoret arena.

^l Est mihi ^m purgatam crebro qui perfonet aurem;

ⁿ Solve senescentem mature sanus equum, ne

5

^a Tale est illud Virgilianum, *A te principium, tibi desinet.* Ver. Schol. Cruq.

^b Dicende; videtur Horatius hanc Epistolam Mæcenatis hortatu scripsisse. Ver. Schol. Cruq.

^c Spectatum, Dialogus etiam pro probatum. Landinus.

^d Rudibus batuebant in ludo: Rudis etiam insigne erat missionis a gladiatoria opera, & jam facti lanistæ. Publice autem alebantur exauctorati. Erat & duplex rudis; ferula scilicet & gladius ligneus quo inter se batuebant tirones. Vide Lipsii Saturn. Polybio *ἐὐλκην μάχης*.

^e Ludo; quia *semit urbem* ut olim Lucilius.

^f Mens, studium. Mutatione ætatis fit mutatio mentis, ut scite Landinus.

^g Vejanus, insignis gladiator ejus temporis.

^h Herculi Fundano consecravit arma. Ver. Schol. Gladiatores in tutela erant Herculis.

ⁱ Populum exoret; spectatorum clementia prohibebatur victor in victum savire. Landinus.

^k Extrema arena; cum amplius fugere non posset retiarius secutorem.

^l Est mihi; ipse animus, qui *ἐν αὐρῇ ἀρχομένη διαιτῇ*, i. e. qui in auribus hominum habitare dicitur Herodoto, ut eleganter Cruquius. Ejusmodi erat Socratis Dæmon.

^m Purgatam, quia Mordaci lotus aceto, ut ait Persius: nam calido aceti fumo vaporabant aures minus audientes.

ⁿ Solve senescentem; Sicut fortis equus spatio qui forte supremo Vicis Olympia, nunc senio confectus quiescit. Ennius, citante Lambino.

Peccet

Peccet ad extremum ridendus; ° & ilia ducat.

Nunc itaque & versus & cætera ludicra pono :

Quid p verum atque decens q curo & rogo, & omnis in hoc sum :

° Condo & compono quæ mox depromere possim.

Ac ne forte roges, quo me duce, s quo lare tuter :

Nullius t addictus jurare in verba u magistri,

Quo me cumque rapit x tempestas, deferor hospes.

Nunc y agilis fio, & merfor civilibus undis,

Virtutis veræ custos rigidusque satelles :

Nunc in z Aristippi furtim præcepta relabor,

a Et mihi res, non me rebus b subungere conor.

Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque

c Longa videtur d opus debentibus; ut piger annus

Pupillis, quos dura e premit custodia matrum :

Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem

f Consiliumque morantur agendi gnaviter id quod

Æque pauperibus prodest, locupletibus æque,

Æque neglectum pueris senibusque nocebit.

Restat ut his ego me ipse regam solerque s elementis :

h Non possis i oculo quantum k contendere Lynceus,

° Ilia ducat; frequenter anbelet. Vet. Schol. Cruq. Ilia sunt inter coxas & pubem. Celsus, monente Torrentio.

p Verum animi bonum. Tò καλὸν βίη. Cruquius.

q Curo, meditator.

° Condo & compono, recondo & in unum congero; tanquam in penam scilicet, vel promptuariam cellam.

° Quo lare; h. e. in cuius Philosophicæ domus clientela sum: & bene tuter, cum præposuerit duce, ac si militiz operam daret.

° Addictus, factus alieni juris: Sacramento devovebant se clientes & milites pro salute ducum, verbis ab ipsis ducibus conceptis.

° Magistri per contemptum dicebantur Philosophi.

° Tempestas, animus, qui instat venti & maris varius est.

° Agilis fio; vitam laudo civilem, ut Stoicus: nam Epicurei sibi vivunt, & curam Reipublicæ, si molesta futura est, sapiente indignam putant: Adde Socraticæ præcipuum horum Dogma est.

° Aristippus Epicurea secta princeps fuit. Vet. Schol.

a Et mihi res; Stoici dicunt, natum hominem ut a Republica regatur. Epicuri vero ut homo Rempublicam regat. Vet. Schol. Quod si hoc nequit, ut prius eam negligat.

b Septem Lambini Codices atque omnes Cruquii cum Vetere Scholiaste legerunt subungere pro submittere. Subjunguntur vehicula jumentis, non jumenta vehiculis.

° Bentleius ex ingenio Lenta posuit pro Longa, quo scilicet Horatium ipsum emendaret.

° Opus debentibus; mercenariis. Vet. Schol. Cruq.

° Premit, compescit veluti feno.

° Consilium, propositum.

° Elementis, præceptis primis. Vet. Schol. Cruq. Elementa dicuntur, quasi quæ sint e limine.

h Non possis; secunda Persona pro prima, Comico ritu, & supprimitur si.

i Maluit Bentleius oculos Numero multitudinis; sed oculos posuit ex mera conjectura. Ego nihil moveo.

k Contendere oculo; contento oculo videre.

Non tamen idcirco contemnas ¹ lippus inungi;

Nec, quia desperes invicti membra ^m Glyconis,

39

ⁿ Nodosa corpus nolis prohibere ^o cheragra.

Est ^p quadam prodire tenus, si non datur ultra.

^q Fervet avaritia miseroque cupidine pectus?

^r Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem

Possis, & magnam morbi deponere partem.

35

Laudis amore ^s tumes? sunt certa ^t piacula, quæ te

^u Ter pure lecto poterunt ^x recreare libello.

Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,

Nemo adeo ^y ferus est ut non mitescere possit,

Si modo ^z culturæ patientem commodet aurem.

40

^a Virtus est vitium fugere, & sapientia prima

Stultitia caruisse. Vides, quæ maxima credis

Esse mala, exiguum censum, turpemque ^b repulsam,

^c Quanto devites animo capitisque ^d labore:

Impiger extremos curris mercator ad Indos,

45

^e Per mare pauperiem fugiens, per saxa, ^f per ignes:

Ne cures ea quæ stulte miraris & optas,

^g Discere & audire & ^h meliori credere non vis?

¹ Ipse erat lippus. In omnibus fere MSS. legitur inungi. Torrentius.

^m Glycon athleta fuit fortissimus. Vet. Schol.

ⁿ Nodosa, lapidosa, tuberibus informis.

^o Hoc etiam loco Bentleius posuit cheragra, quod non improba verim.

^p Bentleius ex admodum vetusto Exemplari recte reposuit quadam pro quidam.

^q Fervet, calet uti febre.

^r Sunt verba & voces; Εἰς τὴν δ' ἰατρικὴν ἔλθοις διακρίσεις, Euripides in Hippolyto, citante Lambino. Notum est carminibus demulceri febres consuevisse.

^s Tumes, veluti hydropo.

^t Bene piacula; nam Veteres morbos omnes ad iram deorum referebant, ut dudum monuit Celsus.

^u Ter pure lecto; ut se mergunt qui se purgant. Vet. Schol. Dendet enim piacula sacerdotum.

^x Recreare, levare.

^y Ferus, durus, incultus, indomitus. Feritatem vocat infestiam & animi duritiem. Vet. Schol. Cruq.

^z Animus subigitur & purgatur Philosophia, uti ager cultura.

^a Virtus est; bene hæc intulit cum jam culturæ meminerit, qua purgantur agri infelicibus herbis.

^b Repulsam, rejectionem ab honoribus. Vet. Schol. Cruq.

^c Tres Cruquii Codices legerunt Quanto animo pro animi, h. e. quanta audacia. Bentleius cum aliis prætulit Genitivum animi, Horatiana varietate parum perpensa.

^d Labore, discrimine, vitæque periculo.

^e Per mare; hoc loco Theognidis versus imitatus est, qui ait: Ἦν δὲ καὶ παύσεια ἔστ' ἐν μάχῃ τῶντων Πρωτέρη, ἢ Πυλῶν, Κύβη, κατ' ἡλιβότων. Vet. Schol.

^f Per ignes, per torridam Zonam.

^g Discere, & audire; ὅσῳ ἄνθρωπος.

^h Meliori, doctiori. Vet. Schol. Cruq.

Quis

Quis circum pagos & circum compita pugnax,
 Magna coronari contemnat Olympia? Cui spes,
 Cui sit i conditio dulcis * sine pulvere palmæ?
 † Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
 ‡ O cives, cives, quærenda pecunia primum est,
 Virtus post nummos. Hæc † Janus summus ab imo
 ° Prodocet: hæc recinunt juvenes dictata p senesque,
 ‡ Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto.
 Sed quadringentis † sex, septem millia desunt,
 Est † animus tibi, sunt † mores, & † lingua, fidesque,
 † Plebs eris. At pueri ludentes, † Rex eris, aiunt,
 † Si recte facies. † Hic murus æthereus esto,
 Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
 † Roscia (dic fodes) melior lex, an puerorum est
 † Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
 † Et maribus Curiis & decantata Camillis?
 In fine tibi melius suadet, qui rem † facias; rem,

50

55

60

65

† *Conditio dulcis, non dulcis palma.* Satis mirati nequeo Interpretes latuisse Interrogative distinguendum esse post Olympia.

‡ *Sine pulvere, Proverbialis Elocutio, ænoviri.* Erasmus.

† *Bentleius posuit Vilius est auro argentum.* Verum ejusmodi errores labenti memoriæ videntur tribuendi.

‡ *O cives; Ironica Prosopopœia, qua vult significare urbanos pluris facere Arithmeticam quam Philosophiam. Romani pueri longis rationibus assensum Discunt in partes centum diducere. De Arte Poet.*

° *Janus summus; h. e. Universum Forum & Romanus Populus.*

° *Prodocet, aperte docet. Vet. Schol. Cruq. Atque hæc lectio est plurium atque meliorum Codicum, cum alii habeant Perdocet. Mecum sunt Lambinus & Cruquius, Torrentius contra est.*

† *Senesque; h. e. æque ac senes, vel una cum senibus, quos habent præceptores.*

† *Lævo; De hoc versu vide Satyr. 6. Lib. I. §. 74.*

† *Sex, septem. Asyndeton pro sex*

vel septem.

° *Animus; supple generosus, vel liberalis.*

† *Mores; supple probi & belli.*

‡ *Lingua, eloquentia.*

† *Plebs eris; i. e. In quatuordecim ordinibus non sedebis. Vet. Schol. Διμυτ. 104.*

† *Rex eris; Pueri ludentes magistratus exercent & Reges creant.*

† *Si recte facies; si jura servaturus es, nec tuo arbitrio imperabis.*

† *Hic murus æthereus; innocentia sit tibi pro munimento Regni inexpugnabile. Conscii arcibus magis fidunt quam civibus. Proverbiali sermone æthereum dicimus quod rumpi nequit; potuit etiam cogitare de muris Trojæ.*

† *Lex Roscia est qua cavetur, ut proximis ab Orchestra quatuordecim gradibus spectent, quibus sensus est quadringentorum festeriorum. Vet. Schol.*

† *Nænia, puerilis cantilena. Hoc dicto valde gravat Legem Rosciam. Vet. Schol. Cruq.*

† *Et maribus Curiis; h. e. generosis & justis, qui scilicet ad normam hujus cantilenæ Republicam regebant.*

† *Facias, lucreris.*

51

Si possis, ^f recte; si non, quocunque modo rem,
 Ut propius spectes & lacrymosa poemata ^h Pupî:
 An qui fortunæ te ⁱ responsare superbæ
^k Liberum & erectum ^l præsens hortatur & ^m aptat?
 Quod si me populus Romanus forte roget, cur
 Non, ut ⁿ porticibus, sic judiciis fruar iisdem,
 Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:
 Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
 Respondit, referam; ^o Quia me vestigia terrent
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
^p Belua multorum ^q es caput: nam quid sequar? aut quem?
 Pars hominum gestit ^r conducere publica: sunt qui
^s Crustis & pomis viduas venentur ^t avaras,
^u Excipiantque senes, quos in vivaria mittant:
 Multis ^x occulto crescit res fœnore. Verum
^y Esto aliis alios rebus studiisque teneri;
 Idem eadem possunt horam durare probantes?
 Nullus in orbe finis Baiis præluet amœnis,

70

75

80

^f Recte, iuste. Notam aliquam historiam tangit.

^g Lacrymosa, Puppins Tragædiographus ita affectus spectantium movit, ut eos flere compelleret, inde istum versum fecit: Flebunt amici, & bene noti mortem meam: Nam populus in me vivo lacrymans est satis. Vet. Schol.

^h Pupî; hoc ex Libris ostendit Bentleius. Plurimi erant Pupii Romæ, ut patet ex Inscriptionibus.

ⁱ Responsare; contumaciter respondere. Vet. Schol.

^k Liber est qui audacter promittit quæ sentit. En ego liber ille serox tacui, Oviditis.

^l Præsens, valens persuasione. Vet. Schol. Cruq.

^m Septem Cruquii & novem Torrentii Codices legerunt aptat pro optat. Aptat, format. Vet. Schol. Cruq. Concinnat.

ⁿ Porticibus, ambulacris. Cloysters.

^o Quia me vestigia; Luciliana sunt hæc. Vet. Schol. Lucilli Distichon est apud Nonium; Quid sibi vult, quare

fit ut intro versus & ad te spectent atque ferant vestigia se omnia prorsus. Ad Paradoxa Stoicorum descensum sibi facit. Vet. Schol. h. e. Omnes præter sapientes & insanos & servos esse: certe tam libertati quam vitæ metuēbat Æsopi vulpes.

^p Belua multorum; tanquam altera Hydra. Vet. Schol. Cruq.

^q Non video cur Bentleius mutaverit es in est, cum Poeta alloquatur Populum Romanum sub tertia Persona.

^r Conducere publica; Quis facile est ad eam conducere, flumina, portus, Siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver. Juvenalis.

^s Crustis & pomis, uti parvulos. Crusta dicit Placentas. Plurimi Codices habent Frustris, sed male.

^t Avaras, & per hoc divites & q̄bas.

^u Excipiant; ex insidiis capiant obesos thunnos.

^x Occulto, illicito. Vet. Schol. Cruq.

^y Esto, h. e. Concedo hoc dandum esse naturæ humanæ. Miraculis.

Si dixit dives, ^a lacus & mare ^a sentit ^b amorem
 Festinantis heri; cui si ^c vitiosa libido
^d Fecerit auspicium, cras ^e ferramenta ^f Theanum
 Tolletis, fabri. Lectus ^g genialis in aula est?
 Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita;
 Si non est, jurat bene solis esse maritis.
 Quo teneam vultus mutantem Protea ^h nodo?
 Quid pauper? ride: mutat ⁱ cœnacula, lectos,
 Balnea, tonsores; ^k conducto nāvigio æque
 Nauseat ac locuples, quem ducit ^l priva triremis.
 Si ^m curtatus ⁿ inæquali tonsore capillos
 Occurri, rides: si forte ^p subucula ^q pexæ
 Trita subest tunicæ, vel si toga dissidet impar,
 Rides: quid, mea cū pugnat sententia secum?
 Quod petiit, spernit, repetit quod nuper ^r omisit?
^s Æstuat, & vitæ disconvenit ^t ordine toto?
 Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
 Insanire putas ^u solennia me, neque rides,
 Nec medici credis, nec ^x curatoris egere
 A prætore dati, ^y rerum tutela mearum

85

90

95

100

^a Lacus Lucrinus mari immissus.

^a Sentit, ob onusta materia & cœmentis navigia.

^b Amorem, studium.

^c Vitiosa, ægra, delira.

^d Fecerit auspicium; ridicule fecerit auspicium de novo suborto deliramento. Sua cuique libido est deus, &c., Anus qua vult somniat, sit vulgo dicitur.

^e Ferramenta, fabrilis, instrumenta.

Torrentius.

^f Theanum civitas est Campania, Sidicinum. Vet. Schol. Cruq.

^g Genialis, Genio naturæ deo sacer. *Δις*, sive Genius in sole est.

^h Nodum; Laqueo retis.

ⁱ Tenuēs conducebant cœnacula; Quos tegula sola tænetur A pluvia molles ubi reddunt ova columba. Juvenalis.

^k Conducto, & per hoc non suo.

^l Priva, propria.

^m Et si curtatus sit Lectio plurium Codicum, magis tamen placuit curtatus, propter Enargian. Mirum videtur Bentleium servasse curatus. Certe inæqualis tonsor magis curtabit quam cura-

bit capillos. Curatio capillorum tonsoris opus est.

ⁿ Inæquali tonsore, Hypallage, quia inæqualiter tendit. Vet. Schol. Cruq.

^o Occurri, Comica Enallage Temporis & Personæ: nam Virgilium tangit. Vide Satyr. 3. Lib. 1. Bentleius prætulit Occurro; sed nihil tanti. Librarii frequenter permutant Tempora, fallente eorum memoria.

^p Postquam binas tunicas habere ceperunt, instituerunt habere subuculam & indusum. Landinius ex Varrone. Erat enim tunica vel interior, vel exterior.

^q Pexa, nova, non trita. Torrentius. Lanosa, seu villosa.

^r Omisit, neglexit, reliquit.

^s Æstuat, fluctuat.

^t Ordine, ratione.

^u Solennia, humaniter.

^x Furioso dabatur Curator a Prætor. Cruq.

^y Rerum tutela mearum; h. e. Patronus meus. Patronorum erat res clientium tutari.

Cum

Cum sis, & ^a prave sectum stomacheris ob unguem

^a De te pendens, te ^b respicientis ^c amici,

^d Ad summam, sapiens ^e uno minor est Jove, ^f dives,

Liber, ^g honoratus, pulcher, rex denique regum;

Præcipue ^h sanus, nisi cum ⁱ pituita molesta est.

^a Prave; inaequaliter. Vet. Schol. Cruq.

^a De te pendens, h. e. Judicio tuo se metientis.

^b Iterum Bentleius emendando Horatium ipsum, folius Heinſii autoritate niſus, edidit ſuſpicientis pro reſpicientis, acſi reſpectus ſemper eſſet minorum, nunquam majorum. Plinius nihilominus auctor eſt aliis nullum eſſe deorum reſpectum, aliis pudendum.

^c Amicus minor Clienſ eſt, major Patronus.

^d Ad ſummam; ut ſummatim intel-

ligas totum quod velim: ad ſummum, denique eſt.

^e Imo ſi Seneca credendum, Vir bonus eſt Jove major.

^f Hæc ex Lucilio tracta ſunt; nam ſic ille, Nondum etiam hæc omnia habebit; Formoſus, dives, liber, Rex ſolus vocetur.

^g Honoratus, nobilis, honorabilis.

^h Sanus Dilogas modo ponitur, de animo & corpore.

ⁱ Pituita moleſta eſt; truffit enim interdum. Et ſenes & atrabiliarii vexantur tuſſi. Suavi riſu ſeria diluit, quo gratificetur Mæcenati Epicureo.

EPISTOLA II. Ad Lollium.

Moralem Philoſophiam commodius tractari ab Homero quam a Philoſophis.

TROJANI belli ſcriptorem, ^a maxime Lolli,

Dum tu ^b declamas Romæ, Præneste relegi;

Qui, ^c quid ſit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,

^d Plenius ac ^e melius Chryſippo & Crantore dicit.

Cur ita crediderim, niſi quid te detinet, audi.

^f Fabula, qua Paridis propter narratur amorem

^a Lollius iſte erat moderator juventutis Caio Caſari, ut ſupra oſtendimus.

^b Declamas; h. e. animi gratia Rhetoricæ Scholæ operam das: erat enim & adoleſcens & nobilis.

^c Quid ſit pulchrum, το καλόν, vel honeſtum. Quatuor iſta loca non minus ad Rhetoricam quam ad Philoſophiam pertinent. Vult enim ſignificare Homerum etiam civilis vitæ uſum tradere.

^d Mire Plinius, cum Chryſippus Stoicus ſupra ſeptingenta volumina conſcripſiſſet, Crantor autem Academicus ad

triginta millia verſutum, auctore Laertio. Pro Plinius doctiſſimus Bentleius autoritate multorum Codicum repoſuit Plinius in ſua Editione Horatii. Neſcio quomodo tamen Plinius nobis probabilior videtur Leſſio: Certe Plinius magis ad materiam referri videtur, & melius ad ſtylum. Neque ſane potuere tanti Scriptores non planiſſime ſcribere tam grandibus voluminibus.

^e Melius, luculentius.

^f Fabula, Ilias.

B b 2

g Græcia

g Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum & populorum continet^h æstus.
Antenor censet belliⁱ præcidere causam.

k Quid Paris? l ut salvus regnet, vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor^m componere lites
Inter Pelidenⁿ festinat & inter Atriden:

o Hunc amor, ira quidem communiter Purit utrumque.

q Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi.

r Seditione, dolis, s scelere, atque libidine & ira,
Iliacos intra muros peccatur, & extra.

t Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,

Utile proposuit nobis exemplar Ulysssem;

Qui^u domitor Trojæ, x multorum providus urbes

Et mores hominum inspexit; latumque per æquor,

Dum sibi, dum fociis reditum parat, y aspera multa

Pertulit, adversis rerum z immersabilis undis.

Sirenum a voces & b Circæ pocula nōsti;

Quæ si cum fociis stultus c cupidusque bibisset,

Sub domina meretrice d fuisset turpis & excors,

Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Nos e numerus sumus, & fruges consumere nati,

g Græcia Barbaria; forsitan Ennianus
est versus: nam Barbaria veteribus
Poetis pro Phrygia erat.

h Aestus; dementes iras.

i Præcidere causam; Helena & rebus
redditis. Verbum medicum est.

k Bentleius edidit Quod Paris, pro
Quid, autoritate quorundam Libro-
rum. quibus equidem nequeo fidem
habere quod Horatiano careant spiritu.

l Ut salvus regnet; Ironia, ad osten-
dendam Paridis dementiam.

m Componere, sedare.

n Festinat; studet, gestit.

o Hunc amor; Achillem Briseidis
amor.

p Urat, incitat.

q Hesiodi est; Ὀπὲ ἀποτίσῃ δῆμῳ
ἀπαδαχίας βασιλίων. Cruquius.

r Seditio est a se & irio, διχοστασία.

s Scelere, sævitia.

t Rursus, in Odyssæide. Bentleio
suavius videtur Rursus quam Rursus.
Non est nostrum tantas decidere lites

Neque enim habemus tam eruditam
aurem.

u Domitor, h. e. Postquam esset do-
mitor.

x Multorum providus urbes: Homerus;
Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἰδὼν ἄστυ & πόλιν.
Ver. Schol. Sic in Arte Poetica; Qui
mores hominum multorum vidit & urbis.

y Aspera; gravia, dura.

z Immerfabilis, in animo habuit illud
Pindari: ἀθάλατος εἶμι παλλὸς αἰς. Cru-
quius.

a Voces, cantus, Sirenes monstroze
erant volucres, ut & Harpyiæ, & ad
Magicam pertinebant. Dicuntur au-
tem Σειρήνες a Σωρῆ, catena. Etiam
Hebræis נָחַשׁ, & catena est & cantus,
ab eis nescio.

b Caper Grammaticus autor est Horati-
um semper dixisse Circa. Torrentius.

c Cupidus, intemperans.

d Fuisset, mansisset.

e Numerus sumus, i. e. Quos fama ob-
scura recondit. Eos qui absunt studio Phœ-

† Sponfi

¹ Sponsi Penelopæ, & nebulones, Alcinoique
^h In cute curanda plus æquo ⁱ operata juvenitus;
 Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
 Ad strepitum citharæ ^k cessatum ducere curam. 30
 Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones;
 Ut ^l teipsum ferves, non expergisceris? atqui
 Si noles sanus, cures ^m hydropicus: & ni
 Posces ante diem librum cum lumine, si non 35
 Intendes animum studiis, & rebus honestis;
 Invidia vel amore ^p vigil torquere. ^o Nam cur
 Quæ lædunt oculum, festinas demere; siquid
^p Est animum, differs curandi tempus in annum?
^q Dimidium facti, qui cœpit, habet: sapere ^r aude; 40
 Incipe: qui ^s recte vivendi prorogat ^t horam,
^u Rusticus exspectat dum defluat amnis; at ille
 Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
 Quæritur argentum, puerisque ^x beata creandis
 Uxor, & incultæ ^y pacantur vomere sylvæ. 45
 Quod satis est cui contigit, hic nihil amplius ^z optet.
 Non domus & fundus, non æris acervus & auri
 Ægroto domini ^a deduxit corpore febres,
 Non animo curas: valeat possessor oportet,

^l *lophiæ, ait numerum tantummodo explere hominum, Vet. Schol.*

¹ *Festiva Ironia Sponsos dicit procos: erant enim voto sponsi.*

^h *Nebulones, prodigi, qui nihil habent pensi, a νῆ & βολῆ, ut ait Donatus.*

^k *In cute curanda; pretiosis scilicet unguentis & balneis, quod quotidie factum est a Veteribus ante cœnam: qua re intelligitur etiam cœnandi luxuria.*

^l *Operata, operam infumens: vox ista propria est convivorum & sacrificia parantium.*

^m *Cessatum; est Infinitivus a Fœturo. Vet. Schol. Et scito cessatum tanquam seriatum. Rutgerius. Bentleius posuit nescio quibus modis, ex diversis Chartis & Libris cessantem ducere somnium, quod nil opus est refellere, cum proveniret ex ignorantia Exscriptoris, qui interpretari voluit quod non intellexerat.*

^l *Teipsum ferves, h. e. animi tui rectum sensum.*

^m *Hydropicus; siticulosus, avarus: Curves, properabis.*

ⁿ *Vigil, quia non poteris dormire.*

^o *Nam cur, ex abrupto intulit; est enim Anacoluthon. Quatuor Torrentii Codices legerunt oculum pro oculos.*

^p *Est, id est.*

^q *Dimidium facti; de Proverbio Græco est, Ἀεχὸν ἡμῶν αὐτῶν, ut post Erasmus Lambinus monuit.*

^r *Aude, audacter experire.*

^s *Recte, verè, ad Philosophicam normam.*

^t *Horam, tempus.*

^u *Rusticus, h. e. ut rusticus ille de quo Fabula; qui noluit transire flumen, donec tota deflueret aqua.*

^x *Beata, & dives & bene nata.*

^y *Pacantur, mitescunt.*

^z *Optet, a diis perat. Nil ergo optabunt homines? Juvenalis.*

^a *Deduxit corpore febres, Parodia Lu-*

Si ^b comportatis rebus ^c bene cogitat uti.

Qui cupit aut metuit, juvat illum sic domus, ^d & res,

^e Ut lippum pictæ tabulæ, ^f fomenta ^g podagram,

Aurículas citharæ collecta sorde dolentes.

^h Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis acescit.

Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas,

Semper avarus eget: certum voto pete ⁱ finem.

Invidus alterius ^k macrescit rebus opimis:

Invidia ^l Siculi non invenere tyranni

Majus tormentum. Qui non ^m moderabitur iræ,

Infectum volet esse, dolor quod suaserit & ⁿ mens

Dum pœnas ^o odio per vim festinat inulto.

Ira furor brevis est: ^p animum rege; qui nisi pareat,

Imperat: hunc ^q frænis, hunc tu compesce catena.

Fingit equum tenera docilem cervice magister

Ire viam ^r qua monstret eques. Venaticus, ex quo

Tempore cervinam pellem latravit in aula,

Militat in sylvis catulus. Nunc adhibe ^s puro

Pectore verba ^t puer, nunc te ^u melioribus offer.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem

^v Testa diu. Quod si ^y cessas, aut strenuus anteis,

Nec tardum opperior, ^z nec præcedentibus inсто.

cretiana est: nam ille, *Decedunt corpore febres*. Hoc advertit Henricus Stephanus.

^b *Comportatis*, coacervatis, Metaphora a formica.

^c *Bene cogitat uti*, Hellenismus, *μὲν λειπὸν ἔχοντα*.

^d Cum Lambini & Cruquii Codicibus reposui *& res*, pro eo quod erat *aut res*.

^e *Ut lippum*; de seipso cogitavit.

^f *Fomenta* videntur levare podagram, ævera irritant.

^g Puto Bentleium recte ex conjectura posuisse *podagram* pro *podagram*, quo conveniret voci *lippum*: Nam & promus est lapsus in voce minus nota, qualis est *podager* pro *podagricus*.

^h *Sincerum*, purum vitio, quasi *sine querela*, & *ἀπαμεινών*.

ⁱ *Finem*, modulum & limitem.

^k *Bene macrescit*, nam *opimum* pingue est.

^l *Siculi tyranni*, de Phalaridis Tauro

cogitavit.

^m *Moderari* est modum ponere.

ⁿ *Mens* obstinata voluntas dicitur, & propositi violentia, dolor autem indignatio.

^o *Odio inulto* Dativum est.

^p *Animum*, spiritum.

^q *Frænis*; fertur homo quatuor perturbationibus ut equis indomitis. Cruquius ex Platone.

^r *Pro Quam* reposui *qua* ex MSS. Torrentii sex, & duobus Cruquii.

^s *Puro*, sincero, tanquam de vase.

^t *Puer*, h. e. dum puer es. Ad Lollium scribit adolescentem Oratorem. Vet. Schol.

^u *Melioribus offer*; doctioribus excolendum.

^v *Testa*; cadus vel amphora.

^y *Cessas*; tardior es, & negligentior.

^z *Nec inсто*; verè philolophantibus abest æmulatio.

EPISTOLA III. Ad Julium Florum.

Perquirat de Tiberio & comitibus in Oriente hoc tempore militantibus.

JULI Flore, quibus terrarum militet ^b oris
 Claudius Augusti privignus, scire ^c laboro.
^d Thracane vos, Hebrusque ^e nivali compede victus,
^f An freta vicinas inter currentia ^g turres,
 An pingues Asiae campi collesque ^h morantur? 5
 Quid studiosa ⁱ cohors operum struit? Hæc quoque ^k curo;
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
 Bella quis & paces longum diffundit in ævum?
 Quid ^l Titius, Romana brevi venturus in ora,
 Pindarici fontis qui ^m non expalluit haustus, 10
 Fastidire lacus, & rivos ausus ⁿ apertos?
 Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet, ^o auspice Musa?
 An tragica ^p defævit & ^q ampullatur ^r in arte?

^a Julius Florus in Cohorte fuit amicorum Tiberii. Vet. Schol. Hic Florus fuit Sasyarum Scriptor, cujus sunt Elegia ex Ennio, Lucilio, Varrone. Alter Schol.

^b Ora sunt extrema partes terrarum, id est, maritima. Cruquius ex Festo.

^c Labore, gestio.

^d Thracane, Grace protulit: Θράκη.

Vet. Schol. Cruq.

^e Mire nivali compede de Hebro tanquam Deo: an cogitavit de Xerxe, ipsum compedibus qui vincerat Ennefiganum?

^f An freta; Hellepontum dicit.

^g Turres, Siston & Abydon. Vet. Schol. Bentleius ex conjectura posuit terras, quod minus probaverim; ille non putavit & Sesti & Abydi fuisse turrem. Poetæ non fuerat ista disquirere, sed Geographi vel Historici.

^h Morantur, oblectant, amore sui captos discedere vetant.

ⁱ Cohors nunc Amici: nam & Lucilius est, qui nunc Praefidis ad Salarium eunt, mercede inventas Legiones ait. Vet. Schol. Hinc effictum est nostrum Court: Homero autem Αὐλῆς Χίγρ^o dicitur

nostrum Court. parv.

^k Curo, sunt mihi cura & per hoc perquiro, & scire laboro.

^l Titius Septimius Lyrica Carmina & Tragedias scripsit Augusti tempore; sed libri ejus nulli existant: hujus autem insigne Monumentum est infra Ariciam. Vet. Schol. Cruq.

^m Non expalluit; res tantæ alex cuius pallorem incutere potuerat, bene igitur subjecit ausu.

ⁿ Bene etiam apertos; nam reconditoris intellectus sunt Pindari vatis Carmina.

^o Auspice, bona dante initia.

^p Defævit; Comicum erat Horatio ingenium, atque ideo minus ardebat Epicum Carmen, & Tragedia.

^q Ampullatur, bombos edit, ἀκκιδίζει. Καλλίμαχος Μῦσαν ἀκκιδίζαν ἢ τραγιδίζαν λέγει. Scholiastes Hephaestionis, citante Lambino. Projicit ampullas; hoc de Callimacho sustulit. Vet. Schol. in Artem Poeticam.

^r In arte, h. e. in Dramate; hinc & Actores Artifices appellabantur.

B b 4

Quid

Quid * mihi Celsus agit? monitus multumque monendus

15

* Privatas ut quærat opes, & u tangere vitet

Scripta, Palatinus quæcumque recepit * Apollo;

Ne, si forte suas repetitum venerit olim

Grex avium plumas, moveat y cornicula risum

Furtivis nudata z coloribus. Ipse quid a audes?

20

Quæ circumvolitas b agilis thyma? non tibi parvum

Ingenium, non c incultum est, nec turpiter hirtum.

Seu linguam caulis acuis, seu civica jura

Respondere paras, seu condis d amabile carmen;

Prima e feres hederæ victricis præmia: quod si

25

f Frigida curarum fomenta g relinquere posses,

Quo te cœlestis sapientia duceret, ires.

Hoc opus, hoc h studium parvi properemus & ampli,

Si patriæ volumus, si i nobis vivere cari.

Debes hoc etiam rescribere, k si tibi l curæ,

30

Quantæ conveniat, Munatius: an m male sarta

Gratia nequicquam n coit, & rescinditur? o At, vos

* Moralem habet Emphasin particula mihi: nam ineptulum significat.

* Privatas; nam quisvis deprehendat bibliothecam publicam compilantem.

u Tangere vitet; minantis sunt hæc verba.

* Casar sibi in bibliotheca statuum posuerat ad habitum ac statueram Apollinis. Vet. Schol.

y Cornicula ponitur Abusue pro graculo. Vet. Schol. Cruq.

z Coloribus, quibus se pingi gaudebat inepta.

a Audes, moliris.

b Agilis, tanquam sedula apis. Vide Ode 2. Lib. IV. Omnes qui bene scribunt sua mella excerptunt e Veterum Scriptis.

c Incultum, agreste, hirtum, asperum.

d Amabile utitur tanquam perpetuo Epitheto.

e Feres, domum tuam, tanquam a Poetico Certamine, & per hoc accipies; nam qui accipit secum fert.

f Abusue dicimus frigida fomenta. Antonius Musa Augusti Medicus fri-

gidis asperisionibus Arthriticos curavit, cum alii calidis fomentis uterentur. Vide Epist. 15. Festive significat refrigerare ingenium cogitatione pecuniarum atque honorum: nam & frigidum pro emortuo dicitur. Utitur igitur solita Dilogia.

g Relinquere, deponere, negligere.

h Studium opera est qua perpetuo oblectamur.

i Nobis, h. e. inter nos; estque Præparatio ad ea quæ dicturus est: nam descendit ad sequentia.

k Comice si pro an protulit.

l Cura, amor; curæ sunt quæ amamus: sumus enim eorum semper memores.

Tua cura palumbes. Virgilius.

m Male sarta; Metaphora a re vestiaria.

n Coire proprie dicuntur vulnera, & vestium futuræ.

o At, hoc est, utcumque vel nihilominus. Bentleius me invito fecit Et: Quod etsi tantillum sit, ego nollem factum.

Seu ^p calidus fanguis, seu rerum inscitia ^q vexat,
Indomita cervice feros, ubicunque locorum
Vivitis, indigni ^r fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum vota ^s juvenca.

35

^p Juventa calidus.^q Vexat, agitat, in furorem agit.^r Cognatos omnes, imo & cœvos
fratres appellant Veteres: potuerunt

esse fratres patruelos, vel fratres affinitate.

^s Lyrici juvencam immolabant, Tragedi
hircum, alii Poeta taurum. Vet. Schol.

EPISTOLA IV. Ad Albium Tibullum.

Tibullum sodalem suavi alloquio solatur moerentem.

A LBI, nostrorum ^a sermonum ^b candide ^c iudex,
Quid nunc te ^d dicam facere in regione ^e Pedana?
Scribere quod ^f Cassi Parmensis ^g opuscula vincat?
An ^h tacitum sylvas inter ⁱ reptare salubres,
Curantem quicquid dignum sapiente bonoque est?
Non tu ^k corpus ^l eras sine pectore. ^m Dii tibi formam,
Dii tibi divitias ⁿ dederunt, ^o artemque fruendi.
Quid voveat dulci ^p nutricula majus alumno,
^q Qui sapere & fari possit quæ sentiat, & cui

5

^a Sermones dicit Satyras suas & Epistolae communi sermone similes, ac si non essent Poemata.^b Candidus purus est, neque malignus, neque fictus.^c Iudex, Criticus grat scriptorum Horatii. Vet. Schol.^d Dicam, conijiciam.^e Pedum oppidum haud longe ab urbe fuit, nunc non est. Vet. Schol.^f Hic est Cassius qui in partibus Bruti & Cassii Tribunus militum militavit, quibus victis Athenas se contulit: Quintus Varius ab Augusto missus ut eum interficeret, studentem reperit, & perempto eo scrinium cum libris tulit: unde multi crediderunt Thyesten Cassii Parmensis fuisse; scripserat enim multas Tragedias Cassius. Vet. Schol.^g Opuscula, h. e. auro contra cara: nam & Diminutiva nonnunquam laudis sunt. Liberalis recordatio Brutia-

narum partium, quarum & ipse fuerat.

^h Tacitum, meditabundum.ⁱ Reptare, leniter ambulare, quod meditantium est.^k Corpus inanime Proverbiali sermone inertem dicimus & meticulosum.^l Eras, suppl. olim. Certe & agilis & generosus fueras.^m Dii tibi; contra Epicureorum sententiam qui negant eos aliquid curare. Vet. Schol. Cruq.ⁿ Dederunt, media syllaba brevi. Vet. Schol. Cruq.^o Artemque; callide laudat etiam prodigalitem Albii.^p Nutricula; Vota divitiarum exagitat.^q Lectio Veterum Codicum est Qui sapere & fari possit, non Quam sapere & fari ut possit, ut Vulgati; & probavit Torrentius: h. e. qui ejusmodi est ut jam possit.^r Gratia

* Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
 * Et mundus victus, non deficiente crumena?
 Inter spem curamque, timores inter & iras,
 * Omnem crede diem tibi diluxisse supremum:
 * Grata superveniet, quæ non sperabitur, y hora.
 Me * pinguem & nitidum bene curata cute * vides,
 b Cum ridere voles, Epicuri de grege c porcum.

10

15

* Gratia apud potentes, fama propter scripta.

* Cum Benteius in uno vel altero vetusto Exemplari repererit *Et modus, & victus*, ille de suo ingenio fecit *Et domus, & victus*, quæ videtur mihi præ altera Lectione frigidiuscula, & sola raritate commendabilis.

* Miserum est pendulum esse de futuro: solliciti & parci vivunt futuro; quod nunquam futurum est.

* Diluxisse, se aperuisse, Evagyt.

* Grata modo Passivum est pro grate accepta; & bene superveniet de non proviso.

* Hora, h. e. vel una horula. Unica vitæ anchora est sperare nihil: qui

nil sperat nil metuit, spes sola stultitiæ escam præbet.

* Pinguem & nitidum, h. e. gaudentem præsentibus, nec sumptibus patientem ut tu.

* Vides, Imperativus in Futuro.

* Cum ridere voles; h. e. ubi aliquanto remissior fueris: nam temper moridentem deprehendes. Apposui subdistinctionem post *voles*, quod neminem reprehensurum scio.

* Porcum; obesulus erat Horatius, & porci audiebant Epicurei. Epicure noster ex hara productus, non ex schola, Cicero in Pisonem, referente Ludovico Desprez.

EPISTOLA V. Ad Torquatum.

Manlium Torquatum invitat ad cœnam.

SI potes * Archiacis conviva recumbere lectis,
 Nec modica cœnare times b olus omne c patella;
 d Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
 Vina bibes e iterum Tauro f diffusa, palustres
 Inter Minturnas Sinuessanumque g Petrinum.

5

* Archiacis; Archias breves lectos fecit, unde Archiacos, sicut a Boetio Boethios, dicimus. Vet. Schol. Hanc Lectionem Turnebus probat, cum ceteri contra omnium MSS. fidem reponant Archiacis.

* Olus omne; qualescunque, ut dicere solemus nos omne vinum bibere. Vet. Schol. Cruq.

* Patella, patina.

* Suprema te sole; contra quam faciebant lauti, qui de medio die cœnam ordiebantur.

* Iterum Tauro, supple Consule: & significat ea non esse admodum vetusta.

* Diffusa; expressa. Vet. Schol. Cruq. g Petrinus vicus olim in agro Falerno. Vet. Schol.

Sin

Sin melius quid habes, ^h arcesse, vel ⁱ imperium fer.

Jamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.

Mitte ^k leves spes, & certamina divitiarum,

Et ^l Moschi causam: cras ^m nato Cæsare festus

Dat veniam somnumque dies; ⁿ impune licebit

Æstivam sermone ^o benigno ^p tendere noctem.

^q Quo mihi ^r fortuna, si non conceditur uti?

Parcus ob hæredis curam nimiumque severus

^s Assidet infano. ^t Potare & spargere flores

Incipiam, ^u patiarque vel ^x inconsultus haberi.

Quid non ebrietas ^y designat? operta recludit;

Spes jubet esse ratas; in prælia trudit inertem;

Solicitis animis ^z onus eximit; ^a addocet artes.

Fœcundi calices quem non fecere disertum?

^b Contracta quem non in paupertate ^c solutum?

Hæc ego ^d procurare & ^e idoneus imperor, & non

Invitus; ne turpe ^f toral, ne fordida mappa

^h *Arcesse*; me invita ad te.

ⁱ *Imperium fer*; dicitur hoc quia antea *passentes Reges* appellabantur. Inde qui *senatus* canam post *triumphum* dabant in *Capitolio*, *Consulem* vel *Dictatorem* rogabant, ne ad *cernam* venirent, se illis quod *ederent* domum *missuros*, ne illos ut *Reges* domum a *senatu* deduci illis *presentibus* *necesse* esset. *Vet. Schol.*

^k *Leves*, vanas & incertas.

^l *Moschi*; hic *Pergamenus Rhetor* notissimus, *reus* *beneficii* fuit, *cujus causam* ex primis tunc *Oratores* egerunt, *Torquatus* hic, de quo nunc dicit, *cujus exstat Oratio*, & *Asinius Pollio*. *Vet. Schol.*

^m *Nato Cæsare*; *Divi Cæsaris natalem* significat; ille *Idibus Julis* celebratur. *Vet. Schol.*

ⁿ *Impune* neque enim a *Censore* *vetabimur æstivo* hoc tempore *noctis* *uti refrigerio*.

^o *Benigno*, largo, copioso.

^p *Tendere*, producere; *Metaphora* a *lanificis* deducta.

^q *Quo mihi*, *Enallage Personæ*; pro *Quo tibi*.

^r *Fortuna*, *supple magna*. *Contra* *fidem* *Codicum* *Muretus* *reposuit fortun-*

nas, quod video a *plerisque* *probatum*. Sed *nil opus*: nam *causa metri* *factum* est. *Bentleio* *placuit fortunam*, *verum* *sub tenui auctoritate*.

^s *Assidet infano*; *sedet stulto proximus*, *Craquius*.

^t *Potare & spargere*; *“Τριτοί αὐτῶν τῶν.”*

^u *Patiar*, *contentus feram*.

^x *Inconsultus*, *Charientissimus prodigi* & *improvidi*.

^y *Designat*; *molitur*. *Designare rem* *novam* *facere*. *Donatus*.

^z *Onus eximit*; *tanquam jumentum* *dorso*.

^a *Addocet artes*; *ingenium acuit* *ad percipiendas disciplinas*.

^b *Contracta*; *Dilogas* & *angusta* & *inaudaci* *vel mœsta*.

^c *Solutum*, *hilem*, *lascivire* *ridentem*.

^d *Dispensatoris* est *procurare*: nam *procuratio* est *vicaria curatio*: erat igitur *Egrotos*, vel *collatitia cœna*.

^e *Idoneus*; *ad lætitiā & manditiā* *natura comparatus*; & *per hoc bene electus*.

^f *Toral*; *integumentum lecti*.

& Corruget nares; ne non & ^h cantharus & lanx
 Ostendat ⁱ tibi te; ne fidos inter amicos,
 Sit qui dicta foras ^h eliminet; ut ⁱ coeat par
 Jungaturque pari. ^m Butram tibi, Septitiumque,
 Et nisi cœna prior ⁿ potiorque puella Sabinum
 Detinet, assumam: locus est & pluribus umbris;
 Sed nimis arcta premunt olidæ ^o convivia ^p capræ.
^q Tu quotus esse velis, rescribe; & rebus omiſſis
^r Atria servantem postico falle clientem.

25

30

^h Corruget nares; gravi odore.

^h Cantharus, Bacchi poculum; an-
 fatus erat. A Cann o; Tankard.

ⁱ Tibi te; Enallage Personæ, pro
 sibi aliquem.

^h Eliminet, foras limen efferat. Vet.
 Schol.

ⁱ Cœat, apte conveniat, ætate scilicet
 & moribus.

^m Recte Bentleius, autoritate Codicum
 plurium, pro Butram tibi Septimi-
 umque rescripsit Butram tibi Septitiumque.
 Causa fuerat tanti erroris quod ea no-

mina paucis erant nota. Flerique enim
 Librarii Scriptores nihil præter scri-
 bere novere.

ⁿ Potior puella; urbanus jocus in Sabinum.
 Cruquius.

^o Convivium modo dicit convivarum
 gregem.

^p Capra; olentes alæ.

^q Ordo est; Rescribe quotus tu esse
 velis.

^r Atria servantem, h. e. te in atrio
 expectantem.

EPISTOLA VI. Ad Numicium.

Vita beata constat externorum contemptu.

• **N**IL admirari prope res est ^b una, Numici,
 Solaque, quæ possit facere & ^c servare beatum.
^a Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
^e Tempora momentis, ^f sunt qui formidine nulla
 Imbuti spectent: quid censes & munera terræ?
 Quid ^h maris extremos Arabas ditantis & Indos?

5

^a Pythagoras interrogatus quid tam diu-
 turno studio proficeret, respondit, Nil admi-
 rari. Torrentius ex Plutarchi Περὶ τῆς
 ἀρετῆς. Eum qui se in rebus omnibus
 gratia odioque exemerit, securum vivere
 posse significat. Vet. Schol.

^b Una, præcipua. Vet. Schol. Cruq.

^c Una, hirundo non facit ver, nec una
 dies beatum. Aristoteles, citante Lan-
 dino.

^d Hunc solem ad Emphasin posuit,

quasi diceret; adeo verendum.

^e Tempora; Horas scilicet, vel Qua-
 tuor Tempora, & numeros Lunares,
 sive Sabbata.

^f Sunt qui; Atheos significat illorum
 temporum: nam maximam religio-
 nem incusserat Veteribus timor Solis.

^g Munera terræ; aurum scilicet & re-
 liquas divitias.

^h Maris, Uniones & gemmas.

Ludicra

Ludicra quid, ⁱ plausus, & amici ^k dona Quiritis ?
 Quo spectanda modo, quo ^l sensu credis & ore ?
 Qui timet his adversa, fere miratur eodem
 Quo cupiens pacto : pavor est ^m utrobique molestus : 10
ⁿ Improvisa simul ^o species exteret utrumque.
 Gaudeat, an doleat ; cupiat, metuatne ; quid ad rem,
 Si, quicquid vidit melius pejusse sua spe,
^p Defixis oculis, animoque & corpore ^q torpet ?
 Infani sapiens nomen ^r ferat, ^s æquus iniqui, 15
 Ultra quam satis est virtutem si petat ipsam.
^t I nunc, argentum, & marmor ^a vetus, æraque & ^x artes
^y Suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores :
 Gaude quod spectant oculi te mille ^z loquentem :
 Gnavus mane forum, & vespertinus pete tectum ; 20
 Ne plus frumenti ^a dotalibus emetat agris
^b Mutus : & (^c indignum, quod sit pejoribus ortus)
^d Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi ?
 Quicquid ^e sub terra est, in ^f apricum proferet ^g ætas,
 Defodiet condetque ^h nitentia. Cum bene notum 25

ⁱ Plausus, supple scilicet.

^k Dona Quiritis ; honores, qui scilicet in vulgi arbitrio, non tuo sunt.

^l Sensu, iudicio ; ore, spe. Vet. Schol. Cruq.

^m Optimi Lambini, Cruquii atque Torrentii Codices cum Scholiastis pro utrique legerunt utrobique.

ⁿ Improvisa ; repente superveniens.

^o Speciem vanam dicit imaginem, quales fere in somnis occurrunt.

^p Defixis oculis ; quia nihil aliud intuetur. Landinus.

^q Torpet, stupore hæret. Vet. Schol. Cruq.

^r Ferat, possit accipere, & secum auferre.

^s Iustum constat æquo, τῷ ἴσῳ.

^t I nunc, inconsultos ita affamur.

^a Vetus argentum, Vetera æra, & Veteres artes ; nam Zeugma est.

^x Artes, veterum artificum opera.

^y Suspice ; cum admiratione aspice. Vet. Schol. Cruq. Ut Veteres Stellarum

ortus.

^z Loquentem ; ad populum in Republica. Vet. Schol. Cruq.

^a Dotalibus ; Mutus ignobilis accepta divite uxore locupletatus est.

^b Mutus : & (indignum ; quod sit pejoribus ortus) Sic rectissime editum est a Bentleio, & bona sub autoritate. Exscriptoribus ignotum fuerat Muti obscurum nomen, ideoque de more suo quæ non intellexerant corruperunt.

^c Indignum, non ferendum ; ἀνάξιον.

^d Plane assentior Torrentio interrogative legenti.

^e Sub terra ; in obscuro, & per Enallagen generis Quicquid posuit pro Quisquis. Terræ filii dicuntur qui subito ex ignotis noti fiunt.

^f Locus dicitur apricus ubi Sol se aperit. In lumen & solem. Vet. Schol.

^g Ætas, supple multa, vel longa.

^h Nitentia ; fama atque divitiis splendentes & conspicuos. Omnium rerum vicissitudo est.

ⁱ Porticus Agrippæ, & via ^k te conspexerit Appi,
 Ire tamen restat ^l Numæ quo devenit & Ancus.
 Si latus aut renes morbo ^m tentantur acuto,
ⁿ Quære fugam morbi. Vis ^o recte vivere? quis non?
 Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis
^p Hoc age ^q deliciis. ^r Virtutem verba ^s putes, ^t ut
 Lucum ligna? cave ne portus ^u occupet alter;
 Ne Cibyrica, ne Bithyna ^x negotia perdas.
 Mille talenta ^y rotundentur; totidem altera porro;
 Tertia succedant, & quæ pars quadret acervum.
 Scilicet uxorem cum dote, ^z fidemque, & amicos,
 Et genus & formam ^a regina pecunia donat:
 Ac bene nummatum ^b decorat Suadela, Venusque.
^c Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex:
 Ne fueris ^d hic tu. ^e Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
 Si posset centum scenæ præbere ^f rogatus,
 Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo

30

35

40

ⁱ Porticus hæc erat Panthei, sive
 Templi Jovis Ultoris, qua vel deambu-
 labant, vel gestabantur, lauri.

^k Te conspexerit; insigni curru, vel
 manno vectum.

^l Neque enim pietas quicquam pro-
 fuit Numæ, neque Anco bellica gloria.

^m Tentantur, fatigantur, irriantur.

ⁿ Quære; Imperativus pro Futuro.

^o Recte; ad naturæ modulum & nor-
 mam rationis.

^p Hoc age; huic uni studio te torum
 trade. Proverbialis clocutio.

^q Deliciis, molli otio & delicato fa-
 stidio.

^r Virtutem verba; cogitavit de verbis
 Herculis apud quendam Tragicum,
 quæ Brutum jam moriturum pronun-
 tiasse fingit Dion: "ὦ τλήμων ἀνὴρ!
 λέγεις ἀεὶ ἡδὲ θάνατον. Ἐγὼ δὲ οἷός ἐστιν
 ἴσθαι, οὐ γὰρ ἰδιώδης τὸ χεῖρ. Ita enim
 corrigendum duxi. Atque huc spectat
 & illud Ovidii ad Uxorem; Rara qui-
 dem est virtus quam non fortuna gubernat.

^s Bentleius ex Libris recte reposuit
 putes [pro putes] & bene Verbum Du-
 bitativum in Modo etiam posuit Du-
 bitativo.

^t Ut lucum ligna; derisores sacrorum
 lucos vulgo dicebant esse ligna, & fa-

cras ædes tantum saxa.

^u Occupet, ante te petat.

^x Negotia; negotiationes.

^y Rotundentur; nihil tam explet avari
 animum quam rotunda summa.

^z Fidem dicit fidei opinionem apud
 vulgus. Contemnere fulmina pauper Cre-
 ditur. Juvenalis.

^a Reginas dicebant Patronorum Ma-
 tronas, quas nos Dominas hodie.

^b Decorat Suadela Venusque; h. e. in-
 genii vis & venustas. Suadela armat,
 Venus ornat. Suadela Epitheton est Vene-
 ris, Græcis Παιδά. Vet. Schol. Comites
 decorant Patronos quos honoris causa
 sequuntur.

^c Domino & servis constat pauper-
 culum regnum: Cappadocum etiam
 Reges vendebant cives jure domini.

^d Comice hic pro talis. Noli tu mi-
 serum regnum præferre divitiis. Μοι-
 ρατικὰ & Concessive proferuntur ista.

^e Chlamys militaris erat Græcorum
 lacerna, sive palliolum, inferius ro-
 tunda, superius contracta. Laxius erat
 aliquanto Romanorum paludamen-
 tum.

^f Rogatus; a Prætoris ludorum Præ-
 festo.

Mittam:

Mittam: post paulo scribit, sibi 8 millia quinque
Esse domi chlamydatum; partem vel tolleret omnes.

Exilis domus est, ubi non & multa supersunt,

45

Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo

^b Si res sola potest facere & servare beatum,

Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.

Si fortunatum ⁱ species & ^k gratia præstat,

Mercemur servum, ^l qui dicet nomina, ^m sævum

50

Qui fodicet latus, & cogat ⁿ trans pondera dextram

Porrigere: Hic multum in ^o Fabia valet, ille Velina^p

^r Cui libet is ^q fasces dabit, eripietque ^r curule

Cui volet ^s importunus ebur: ^t Frater, Pater, adde;

Ut cuique est ætas, ita quemque ^u facetus adopta.

55

Si, bene qui cœnat, bene vivit; ^x lucet, eamus

Quo ducit gula: piscemur, venemur; ut olim

^y Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,

Differtum transire ^z forum ^a populumque jubebat,

^b Unus ut ^c multis populo spectante referret

60

⁸ *Millia quinque*; convenienti Hyperbole usus est, cum Lucullus nominasset ducentas, ut ostendit Cruquius ex Plutarchi Lucullo.

^b *Si*; pronuncia ut irridendo magis horris. Vet. Schol.

ⁱ *Species*; honorum splendor.

^k *Gratia*; popularis aura.

^l *Qui dicet nomina*; Nomenclator hic erat qui singulorum civium & nomina & conditiones noverat.

^m *Sævum qui fodicet*; sic plerique scripti Codices & Cruquii & Torrentii, pro *lævum qui fodiat*; Scholiasta silent. Et bene *Sævum* & *fodicet*, quo studium & properationem ostenderet, quod & sequentia firmant. Bentleius tamen retinuit *lævum*, indicta causa.

ⁿ *Trans pondera*; trans sarraca saxi, vel trabibus onusta.

^o *Fabia & Velina* Tribuum nomina sunt.

^p Recte Bentleius divisum posuit *Cui libet*, & *is pro hic*, idque auctoritate Librorum idoneorum.

^q *Fasces*, Consulatum,

^r *Curule ebur*; sellam curulem, & per hoc Ædilitatem, Eburneo feretio

vehebantur in Curiam Ediles. *Virga quam Imperator in Curiam ferebat, Curulis vocabatur.* Vet. Schol. Cruq.

^s *Importunus*; Comica festivitate importunum dicit præ nimia potentia ferocientem.

^t *Blandi Fratres* corvos compellabant, & natu majores *Patres*. *Vis Frater ab illis Ilidus.* Juvenalis.

^u *Facetus, comis.* *Faceto* semper ad est quod dici convenit: est enim quasi *fando cietus*.

^x *Lucet*; supple, cum primum.

^y *Gargilius* luxuriosus ac perditus fuit, qui se venari simulabat, dum emeret apros, Vet. Schol.

^z *Per samam & populum*, Juvenalis.

^a Bentleius ausus est reponere *campum* pro *populum*; neque vidit forum modo non esse a *populo* diversum. Nulibi tamen comparet vox *campum* præterquam in Horatio suo nuper edito. Verum auribus erat adeo delicatis, ut non posset, vel in Sazyrico carmine, istam repetitionem ferre, *populum & populo*. Nobis non licet esse tam disertis.

^b *Unus ut multis*; nam & multos emptum

Emptum mulus aprum. ^c Crudi tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non, obliti, ^d Cærite cera
 Digni, remigium ^e vitiosum Ithacensis Ulyssæi,
 Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
 Si, ^f Mimnermus uti censet, sine amore jocisque
 Nil est jucundum; vivas in amore jocisque.
 Vive, vale: siquid ^g novisti rectius istis,
^h Candidus imperti; ⁱ si non, his utere mecum.

65

habuit ad majorem pompam & strepitum, ut oculus populi ad se converteret.

^c Crudi; etiam a cœna lavabant luxuriosi alteram venantes famem ad medias noctes.

^d Carites tabula erant civium avariorum, qui tribu movebantur. Torrentius. Qui aliquid flagitii admiserat in Caritum tabulas relatus est. Vet. Schol. Cruq. Vitiis Caritibus Romani in percutiendo fœdere non dederunt suffragii ferendi jus. Vet. Schol.

^e Vitiosos ideo ait, quia nec apud Ulyssæi Circen poculis ejus, nec apud Sirenas canti-

bus, sibi temperare poterant. Vet. Schol.

^f Mimnermus Poeta erat Venerius, cujus hi duo versus a Cruquio referuntur ex Plutarcho, & a Mureto ex Stobæo: Τίς ἢ βίῃ; τί δὲ τῶν ἄντρ' ἡρώδης Ἀρσένιος; Τὸ θάλλω οἷοι μοι μὴ κατὰ τὰ ἄλλα μέδω.

^g Novisti; didicisti.

^h Candidus, benignus, sine invidia. Vet. Schol. Cruq.

ⁱ Hoc sumptum videtur ex Isocrate ad Nicoclem, Ἡγὼ τοῖς εἰρημέτοισι, ἢ ζῆτες βέλτιον τούτων. Vir elegans Jacobus Cruquius.

EPISTOLA VII. Ad Mæcenatem.

Otium anteferendum divitiis.

• **Q**UINQUE dies tibi pollicitus me ^b rure futurum,
 Sextilem totum mendax ^c desideror. ^d Atqui
 Si me vivere vis sanum recteque valentem,
 Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
 Mæcenas, veniam; dum ^e ficus prima calorque
^f Designatorem ^g decorat lictoribus atris;
 Dum pueris omnis pater & ^h matercula pallet;

5

^a Quinque dies; supple duntaxat.

^b Rure, apud villam. Rure Poetæ dicunt pro ruri, autore Servio; quod monuit Cruquius.

^c Desideror; abssum, exspector.

^d Atqui; fidenter & ex abrupto.

^e Ficus prima, pro primus autumnus, facete.

^f Designatores sunt funerum mancipi, & ordinatores; nam designare est ordinare: unde & qui loca in Theatris spectatoribus distribuunt designatores dicebantur. Vet. Schol. Cruq.

^g Belle decorat, tanquam de Magistratu aliquo majore.

^h Matercula, miscella mater.

i Off

¹ Officioaque sedulitas, & ² opella forensis
 Adducit febres, & testamenta ¹ resignat.
 Quod si bruma nives ^m Albanis illinet agris, 10
ⁿ Ad mare descendet vates tuus, & ^o sibi parcet,
^p Contractusque leget; te, dulcis amice, reviset
 Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.
 Non quo more pyris vesci ^q Calaber jubet hospes,
 Tu me fecisti locupletem, : Vescere sodes. : 15
 Jam satis est. : At tu quantumvis tolle. : ^r Benigne. :
 Non invisa feres pueris munuscula parvis. :
 Tam teneor dono quam si dimittar onustus. :
 Ut libet: ^s hæc porcis hodie comedenda relinques. :
 Prodigus & ^t stultus donat quæ spernit & ^u odit. 20
^x Hæc seges ^y ingratos tulit, & feret ^z omnibus annis.
 Vir bonus & sapiens dignis ^a ait esse ^b paratus;
 Nec tamen ^c ignorat quid distent æra lupinis.
 Dignum præstabo me etiam ^d pro laude merentis.
 Quod si me noles usquam discedere, reddes 25
^e Forte latus, nigros angusta fronte capillos;
 Reddes dulce loqui; reddes ridere decorum, &
 Inter vina ^f fugam Cynaræ mœrere protervæ.

¹ Officioaque sedulitas; in matutina
 salutatione & in deductione ad Forum;
 ut primus scilicet omnium compareat.

² Opella forensis, qua defendit ami-
 corum causas.

¹ Resignat; detrahit signis aperit.

^m Albanis, Latinis. Vet. Schol. Cruq.
 Nam Alba olim Latii caput.

ⁿ Ad mare; quod per hyemem calorem
 præstat, & æstate frigoris. Vet. Schol.
 Cruq.

^o Sibi parcet; sibi indulget caven-
 do a frigore.

^p Contractus; præ frigore. Vet. Schol.
 Cruq. Rigidulus erat Horatius.

^q Calaber, Apulus; vel Tuscanus: pro quo-
 vis rustico dici solebat: modo autem
 populares suos suaviter deridet.

^r Benigne; humane facis, & gratias
 ago. Vet. Schol. Cruq.

^s Hæc & hodie commendandi habent
 Emphasin, & Comice proferuntur.

^t Stultus, rudis, agrestis, imperitus.

^u Odit, fastidit, nauseat.

^x Hæc seges; hic ager, hoc genus ho-
 minum.

^y Ingratos; qui gratiam non queunt me-
 reri. Vet. Schol. Cruq.

^z Omnibus annis: in omne ævum:
 dum Sol & Luna sunt.

^a Ait: h. e. libenter ait, nec renuit.

^b Quinque Cruquii Codices pro
 paratum legerant paratus, quam lectio-
 nem Gulielmus Canterus primus ex
 Sospatrii Charisii Institutionibus eru-
 ebat.

^c Parvuli hoc ignorant, quibus lu-
 pini sunt pro nummis. Aleatoribus
 hi erant pro calculis, unde natum Pro-
 verbium. Ostendit etiam Muretus ex
 Plauti Poenulo hos fuisse aurum Comi-
 cum, prodeate Turnebo in Adversariis.

^d Pro laude; pro merito.

^e Forte latus, h. e. spiritum & in-
 cessum.

^f Fugam; quia se subduxerat ebrio.

Forte per angustam tenuis & nitedula rimam
 Repserat ^b in cumeram frumenti; pastaque rursus 30
 Ire foras pleno tendebat corpore frustra:
 Cui mustela procul, Si vis, ait, effugere istinc,
 Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
 Hac ego si ⁱ compellor imagine, cuncta ^k resigno:
 Nec somnum plebis laudo, satur ^l altitium, nec 35
 Otia divitiis Arabum liberrima muto.
 Sæpe verecundum laudasti; rexque ^m paterque
 Audisti coram; nec verbo parcius absens:
 Inspice si possum donata reponere lætus.
 Haud male Telemachus, proles patientis Ulyssæi, 40
ⁿ Non est aptus equis ^o Ithace locus; ut neque planis
 Porrectus spatii, neque muktæ prodigus herbæ:
^p Atride, ^q magis apta tibi tua dona relinquam.
 Parvum parva decent: mihi jam non regia Roma,
 Sed ^r vacuum Tibur placet, aut imbelles Tarentum. 45
^s Strenuus & fortis, causisque ^t Philippus agendis
 Clarus, ^u ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit, atque Foro nimium distare ^x Carinas
 Jam grandis natu queritur, conspexit, ut aiunt,

^g Patet ex Sancti Hieronymi Epistola ad Salvinam bestiolam istam genus fuisse muris. Ita enim Dacerius Hieronymi verbis; "Docet Æsopi fabula plenum muris ventrem per angustum foramen egredi non valere." Rescribendum igitur cum Benteleio nitedula pro vulpesula. Erat autem nitedula, sive nitela, Græcis *μῦς ἀγροῦ*; quem vulgo vocabant *δονδοκαῖον*, quod ostendunt Philoxeni Glossæ. Moris fuerat Librariis etiam corrumpere quæ non valebant intelligere. Vide eruditissimum Cuninganum.

^b Cumeræ vas frumentariæ generis, factum ex vimine admodum obdurtum. Vet. Schol. Vide Sat. 1. Lib. 1.

ⁱ Sex Cruquii Scripti Codices legunt compellor pro compellat, quod magis Horatianum est. Compellari autem est jure accessi.

^k Resigno; satis asperere. Vet. Schol. Cruq. Resignare autem est conventum irritum facere. Torrentius.

^l Altitium; domi pasturarum avium. Vet. Schol. Cruq.

^m Paterque, Patronus; Mixe igitur verecundum pro gratum posuit, quod jam asperior fuerat, ut ait Vet. Schol. Cruq.

ⁿ *Ἐν δ' Ἰθάκῃ ἔτ' αἶψ' ἀρῶμαι δούλις, ἔτ' ἔτι λευγαῖν.* Odyss. Δ.

^o Bene Benteleus Ithace in Nomina-tivo, atque ita etiam ille edidit.

^p Atride, Menelæe.

^q *Ἰππὺς δ' εἰς Ἰθάκην ἔκ' ἀρῶμαι.* Odyss. Δ.

^r Vacuum; ob paucos incolæ atque ob otium: Dialogus.

^s Strenuus & fortis, efficax & generosus.

^t Lucius Marcius Philippus Consularis & Censorius. Torrentius.

^u Ab officiis; a defendendis amicorum causis apud Forum.

^x Carina locus est ad Tellurem, ubi est Pompeiana domus. Vet. Schol. Et domus etiam hujus Philippi.

y Adrasium

y Adrasum quendam z vacua tonsoris in a umbra, 50
 Cultello proprios purgantem b leniter unguet.
 Demetri (puer hic non læve iussa Philippi
 Accipiebat) abi; quære, & refer; c unde domo; quis;
 Cujus fortunæ; quo sit patre, quove patrono.
 It, redit, & narrat; Vultejum nomine Menam, 55
 Præconem, tenui censu, sine crimine, d notum;
 Et e properare loco & f cessare, & quærere, & uti,
 Gaudentem parvisque sodalibus, & s lare certo,
 Et b ludis, & post i decisa negotia k Campo.
 l Scitari libet ex ipso quæcunque refers: dic 60
 Ad cœnam veniat. Non sane m credere Mena:
 Mirari secum tacitus. Quid multa? n Benigne,
 Respondet. : o Neget ille mihi? : Negat p improbus, & te
 Negligit aut horret. : Vultejum mane Philippus
 Villa vendentem q tunicato r scruta popello 65
 s Occupat, & salvere jubet prior. Ille Philippo
 Excusare laborem, & mercenaria vincla,
 Quod non e mane domum venisset; denique quod non
 Providisset eum. : Sic ignovisse putato
 Me tibi, si cœnas hodie mecum. : Ut libet. : Ergo 70

y Adrasum, commendatio hæc erat
 novaculæ.

z Vacua, otiosa.

a Umbra; Pergula hæc erat.

b Leniter; vacui animi indicium.

c Unde domo; Romanus an hospes.

d Notum, h. e. multis notum: nam
 subdistinguéndum puto post crimine.
 Neque enim placet Bentleii natum.
 Non erat laus egregia, præsertim illis
 temporibus, non fuisse nothum.

e Properare loco; sedulam opetam
 navare, ubi res postulabat.

f Cessare; interquiescere; otari. Vet.
 Schol. Cruq.

g Lare certo; avito, non a Patrono
 sibi ad libitum concessio; nec a volun-
 tate Domini pendente. Bentleii lare
 certe pro certo mihi non probatur.

h Ludis, supple sceniciis.

i Decisa; absoluta, finita.

k Campo, supple Martio.

l Scitari; audire. Vet. Schol.

m Credere, supple potuit.

n Benigne, sermo vulgaris est; gratias
 agit. Vet. Schol. Et se excusat.

o Melius ex Libris Neget pro negare
 posset. Et sic Bentleius ex vetustissi-
 mis Membranis.

p Temperanter dicimus improbus pro
 scelestus, & impudens.

q Tunicato popello, h. e. rusticis; nam
 illi non utebantur toga. Pars magna
 Italia est (si verum admittimus) in qua
 Nemo togam sumit nisi mortuus. Juvena-
 lis.

r Scruta: Huc facit Lucilii Diffickon:
 Quidni? Et scruta quidem ut vendat scruta-
 riarum laudat; Praefractam strigilem, saltam
 improbum dimittiam. Græcis γυλδία
 dicuntur scruta, & scrutarius γυλδο-
 πώτης, ut ostendit Cruquius.

s Occupat; prævenit salutando. Vet.
 Schol.

t Mane domum; salutatum de more
 clientium.

Post nonam venies : nunc i, rem strenuus auge.
 Ut ventum ad cœnam est, ^a dicenda tacenda locutus,
 Tandem ^x dormitum dimittitur. Hic, ubi sæpe
 Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
 Mane cliens & jam certus conviva, jubetur
 Rura suburbana ^y indictis comes ire Latinis.
 Impositus ^z mannis, arvum cœlumque Sabinum
 Non cessat laudare; ^a videt ridetque Philippus:
 Et sibi dum ^b requiem, dum risus undique quærit,
 Dum ^c septem donat sestertia, mutua septem
 Promittit, persuadet uti mercetur agellum.
 Mercatur : ne te longis ambagibus ultra
 Quam fatis est morer; ex ^d nitido fit rusticus, atque
 Sulcos & vineta ^e crepat mera, præparat ^f ulmos,
 Immoritur studiis & amore ^g senescit habendi.
 Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
 Spem mentita seges, bos est enectus arando ;
^h Offensus damnis, media de nocte ⁱ caballum
 Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes :
 Quem simul aspexit scabrum intonsumque Philippus,
^k Durus, ait, Vultei, nimis ^l attentusque videris
 Esse mihi. Pol, me miserum, ^m patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ⁿ ponere nomen.
^o Quod te per Genium dextramque deosque Penates

75

80

85

90

^a Dicenda tacenda; velut plebeius opererurum. Vet. Schol. Cruq.

^z Dormitum, domum scilicet bene potum.

^y Indictis Latinis; Feriis Latinis in urbe agi aliquid non licebat. Vet. Schol. Dies erat conceptivus in honorem Jovis Latialis; ut ostendit Cruquius, ex Varione.

^z Mannis; buricis trahebatur rheda.

^a Videt, intelligit.

^b Requiem, locum quo interjungat.

^c Septem millia sestertium.

^d Nitido, hilari sodale, & bello homuncione. Hilares nixidique vocantur. Juvenalis.

^e Crepat mera; jactantiores fere sumus in re quam non sumus experti.

^f Ulmos, ad maritandas vites.

^g Senescit; impallescit. En pallor seniumque! Persius.

^h Per Charientisimum offensus dicimus pro in rabiem versus.

ⁱ Caballum, equum rusticum.

^k Durus; additus labori, nec tibi parcens quod satis est.

^l Attentus, deditus curis & rei faciendæ. Per Charientisimum attentum dicimus avaram, & durum asperum & immitem.

^m Plebei Patroni quem sibi volebant antiqua lege deligebant.

ⁿ Ponere lectio est fere omnium Codicum; dicere ex Interpretamento est.

^o Quod res: Hi duo versus a Mena Philippo sunt dicti, & ab Horatio Macnati. Vet. Schol.

Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori. :

95

Qui p semel aspexit quantum dimissa petitis

Præsent, mature redeat, repetatque relicta.

Metiri se quemque suo q modulo ac pede, r verum est.

p Magis placet *semel* quam *simul*,
quam scripturam reperit Lambinus in
suis, & in uno Cruquius,

q *Modulus* pes ligneus est, sive for-

ma. Vide Epist. 10. Huc facit Pro-
verbium Græcum, Μὴ τὰς ἐλάσας τὸ
ῥυθμίζουσα.

r *Verum est*; *veritas est norma recti*.

EPISTOLA VIII. Ad Celsum Albinovanum.

Queritur se melancholia laborare.

C ELSO a gaudere & bene rem gerere Albinovano,
Musa rogata b refer, c comiti scribæque d Neronis.

Si quæret e quid agam; dic, multa & pulchra f minantem,

Vivere g nec recte, nec suaviter: h haud quia grando

Contuderit vites, i oleamve momorderit æstus;

5

Nec quia k longinquis armentum ægrotet in agris;

Sed quia mente minus validus quam l corpore toto,

Nil audire velim, nil dicere, quod levet m ægrum;

Fidis offendar medicis, irascar amicis;

n Cur me o funesto properent arcere p veterno?

10

q Quæ nocuere sequar, fugiam quæ profore credam:

Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.

a *Gaudere*; expressit Græcorum χαλ-
γειν & ἀνέγειν. Vet. Schol.

b *Refer*, h. e. meo nomine jube.

c *Comiti*, clienti & sectatori.

d *Neronis*; Tiberii.

e *Quid agam*; Dilogas, ut valeam,
& quid scribam: hoc ostendunt se-
quentia.

f *Minantem*; cum elatione quâdam
promittentem.

g *Nec recte*; nec ad rationem, nec
ad libidinem.

h *Haud quia grando*; obiter pulsat
avaros.

i *Oleamque* solenni Librariorum ex-
tore pro oleamve, Sic & Bentleius.

k *Longinquis in agris*: In Lucania

vel Apulia Romani pascebant armen-
ta & greges. Omnes fere scripti Co-
dices legerunt *agris* non *arvis* ut Vul-
gati.

l *Corpore toto* ideo ait, ut quamvis par-
tem validiorem ostendat quam animum su-
um. Vet. Schol.

m *Ægrum*, melancholicum.

n Sentio cum Stephano hunc ver-
sum cum Interrogatione profere-
dum: est enim Ethopæia offensi &
impatientia laborantis.

o *Funesto*; diro, & pestifero.

p *Veterno*, lethargo.

q *Quæ nocuere*; supple quia *τὸν τὴν*
νοῦν.

Post hæc, ut valeat, quo pacto rem ^r gerat & se;
 Ut placeat Juveni, percontare, utque ^s cohorti.
 Si dicet, ^r Recte; primum ^u gaudere; ^x subinde
 Præceptum ^v auriculis hoc instillare memento;
 Ut tu ^z fortunam, sic ^a nos te, Celse, feremus.

15

^r Gerat, habeat.

^s Cohort; Comitatu, sive Affecta-
 torum gregi. Erat enim scriba militum,
 Vet. Schol. Cruq.

^r Recte; animus nobis plerumque
 est norma recti.

^u Gaudere, supple me dicite. Vet. Schol.
 Cruq.

^z Subinde, deinde, ut ostendit Cru-

quius ex Vallæ elegantiss.

^v Auriculis instillare, insusurrare, ut
 nemo audiat.

^x Fortunam supple magnam.

^a Nos; debuit dicere Claudium &
 Comites, verum urbane dissimulat
 quod amice monet, ne fido offenda-
 tur medico.

EPISTOLA IX. Ad Claudium Neronem.

Egregie callidum & rigidum Principem demulcet.

• **S**EPTIMIUS, Claudi, ^b nimirum intelligit ^c unus
 Quanti me facias: nam ^d cum rogat, & prece cogit,
 Scilicet ut tibi se laudare & ^e tradere coner,
 Dignum ^f mente domoque legentis ^g honesta Neronis;
 Munere cum fungi ^h propioris censet amici;
 Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus ⁱ abirem:
 Sed tinui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulatio ^k opis propriæ, ^l mihi commodus uni.
 Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,
^m Frontis ad urbanæ descendendi ⁿ præmia. Quod si

5

10

^a Titus Septimius Eques Romanus
 erat & Poeta insignis, atque olim Ho-
 ratii commilito.

^b Nimirum; quantum constat, ni-
 multum fallor.

^c Unus; nam & meipso melius no-
 vit.

^d Concinnior mihi videtur hæc
 Scriptura, quam Petrum Victorium se-
 cuti plerique probant, quam me: con-
 firmant etiam Scripti Codices.

^e Tradere; commendare.

^f Mente domoque; amicitia & mensa.

^g Honestæ; & per hoc honestas.

^h Propioris, intimioris.

ⁱ Abirem, evaderem.

^k Opes; gratiæ apud te.

^l Uni mihi studens.

^m Urbana frons consistit in audacia ci-
 vilis. Vet. Schol. Cruq. Dilogus usus
 est voce urbana: sunt enim urbani pe-
 tulantes & minus verecundi; sunt e-
 tiam faceti & alloquio blandi.

ⁿ Præmia, dotes; inverecondiam

Depo-

Deposito laudas ob amici iussa pudorem,
Scribe o tui gregis hunc, & p fortem crede bonumque.

scilicet & argutias.

o Tui gregis; tux familiæ, five clientelæ.

p Fortem; generosum & simpliciter bonum.

EPISTOLA X. Ad Fuscum Aristium.

Mira rusticanæ atque otiosæ vitæ præconia.

URBIS amatorem a Fuscum salvere b jubemus

c Ruris amatores, hac in re scilicet una

Multum dissimiles, d ad cætera pene e gemelli,

Fraternis animis, quicquid negat alter, & alter;

f Annuimus pariter vetuli notique g columbi.

5

h Tu nidum servas, ego i laudo ruris amœni

Rivos, & musco circumlita saxa, nemusque,

k Quid quæris? l vivo & regno, simul m ista reliqui

Quæ vos ad cælum effertis n rumore secundo:

Utque sacerdotis o fugitivus, p liba recuso;

10

Pane q egeo jam mellitis potiore r placentis.

s Vivere naturæ si convenienter oportet,

a Fuscum Aristium dicit, Grammaticum illius temporis insignem.

b Jubemus, optamus, volumus.

c Antitheta veluti in acie componit.

d Ad cætera; supple, Quod attinet, Tres Codices legerunt At: sed nihil opus, etsi Bentleius malit at.

e Gemelli Proverbiali sermone dici solent simillimi.

f Annuimus; alter alteri affirmanti quid. Et scitus est leonismus columborum, quorum fere perpetuus iste gestus est.

g Columbi; quia plurimus amor columborum. Vet. Schol.

h Tu nidum; mire servat Metaphoram. Nobis etiam hodie Cockneys; h. e. pullorum ova, dicuntur perpetuo urbi hærentes.

i Lando, misor.

k Quid quæris? quid ulterius deside-

ras? Comica Enallage Personæ.

l Vivo, h. e. nitide & hilariter ago.

m Ad Emphasin ingentis fastidii posuit ista & vos.

n Rumore secundo; unanimi & consentiente voce: secundum enim dicitur quod juxta positum est, & per hoc, quod convenit, a secus ut puto. Qui secundis aliquando frustra curatus est, contrarius sæpe restituitur. Cornelius Celsus. Alias etiam dixit secundum remediis tempus, pro conveniens. Dicimus secundo & adverso amne navigare: Et Curruque volens dat lora secundo apud Virgilium est.

o Mire fugitivus, quia ipse fugit urbem.

p Liba, mellitos panes. Olinger bibat.

q Egeo, & per hoc cupio.

r Placentas casearias dicit tortas, nobis Cheesecakes.

s Vivere natura; quod Philosophiæ

C c 4

Ponen-

^a Ponendæque domo quærenda est area primum

^u Novissime locum potiorum rure beato?

Est ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura

15

Leniat & rabiem Canis, & ^x momenta Leonis,

Cum semel accepit solem furibundus ^y acutum?

Est ubi ^z divellat somnos minus ^a invida cura?

Deterius ^b Libycis olet aut nitet herba lapillis?

Purior in ^c vicis aqua ^d tendit rumpere plumbum,

20

Quam quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?

Nempe inter ^e varias nutritur sylva columnas,

Laudaturque domus longos quæ prospicit agros.

Naturam ^f expellas furca, tamen usque recurret,

Et ^g mala perrumpet ^h furtim fastidia victrix.

25

Non, qui Sidonio ⁱ contendere callidus ostro

Nescit ^k Aquinatam potantia vellera fucum,

Certius accipiet damnum, ^l propiusve medullis,

Quam qui non poterit vero distinguere falsum.

Quem res ^m plus nimio delectavere secundæ,

30

ⁿ Mutatæ quatiens: siquid mirabere, pones

Invitus; fuge magna: licet sub paupere tecto

propositum est. Natura humanæ rationis norma est.

^a Ponenda, erigenda.

^u Novissime; bella Interrogatione extorquet id quod vult.

^x Momenta, motus sive horribiles incessus.

^y Acutum, acrem, vehementem. Vet. Schol. Cruq.

^z Plures libri *depllat*, sed melius *divellat*. Sic & Anacreon, *κατὰ μῦθον ὀρεῖται*.

^a Dilagas posuit *invida*: invidet enim cura nobis quietem, uti & nos invidemus aliis honores atque divitias.

^b Libycis; ex marmore Numidico, quod colore erat vario, conficiebantur tessellata pavimenta.

^c Vicis constabant antiquæ urbes interjectis hortis & viridariis, hinc & in Plurali numero Athenæ, Thebæ, Mycenæ, &c.

^d Tendit, nititur; alias tendere est

arcum dirigere.

^e Varias columnas; porticum scilicet.

^f Expellas furcâ: Furcillis expellere Proverbialiter dici potest, pro eo quod est ignominiosa vi ejicere: Sic & Græci *ἀποκαθαιρὲν αἰσῶν ἢ δουλοῦν*. Cruquius. Expelles placuit Bentleio, at nobis vulgata Lectio expellas.

^g Mala; perversa.

^h Furtim; & per hoc, tu velis nolis.

ⁱ Bene contendere pro comparare; nam una tendunt pannos qui comparant, & internoscere volunt discrimina.

^k Aquinates Tyriam purpuram falsabant, quæ decipiebant imperitos.

^l Propiusve medullis; Negotiatores tangit, quos immaniter angunt hujusmodi damna.

^m Plus nimio; ultra modum delinvere.

ⁿ Mutata quatiens, eleganti Charientismo posuit pro adversa turbabant.

o Reges,

o Reges, & regum p vita præcurrere amicos.

q Cervus equum pugna r melior communibus herbis

Pellebat, donec s minor in certamine longo

35

Imploravit t opes hominis frænumque recepit:

Sed postquam victor u violens discessit ab hoste,

Non equitem dorso, non frænum depulit ore.

Sic qui pauperiem veritus, potiore x metallis

Libertate y caret, dominum z vehet s improbus, atque

40

Serviet b æternum; c quia parvo nesciet d uti.

Cui non conveniet sua res, ut calceus e olim,

Si pede major erit, subvertet; si minor, f uret.

Lætus sorte tua g vives sapienter Aristi:

Nec me dimittes incastigatum, ubi plura

45

Cogere quam fatis est, ac non cessare videbor.

h Imperat aut servit collecta pecunia cuique,

Tortum i digna sequi potius quam ducere funem.

Hæc tibi k dictabam post fanum putre l Vacunæ,

Excepto quod non simul esses, cætera m lætus.

50

* Reges, potentes patronos, atque etiam ipsos reges Dilogos.

r Vita; supple beata.

q Cervus Equum; hanc Fabulam narravit olim Stesichorus Himeriensibus, cum Phalaridi Satellites pararent, ut ex Aristotelis Rhetoricis ostendit vir doctus Johannes Hartungus. Philosphum ipsum adi & ridebis.

t Melior, superior, æquior.

u Minor, inferior, æstivus.

x Opes modo posuit pro opem.

y Violens; ferox, insultans. Pro viator violens Bentleius legit violens victo de suo arbitrio. Neque videtur advertisse disjunctim dici victor & violens: neque enim dicit violens victor, sed violens discessit, quod est ferociter, superbiens scilicet ob superatum hostem.

z Metalla dicit aureos & argenteos nummos per contemptum.

a Caret, qui se privat.

b Bentleius vehit pro vehet, verum tantundem fuerit: Dissentiunt Exemplaria quod Librarii parum referre crederent.

c Mire improbus, pro eo quod est avarus & cupidus, ut; Quos improba ventris Eregit cæcos rabies. Vct. Schol. Cruq.

Verum Dilogos usus est & pro vili, & pro importuno: quin & irati Improbum dicimus pro scelesto.

d Æternum; & per hoc immiserabilis.

e Plurium Codicum Scriptura est quia nesciat, nonnulli tamen malunt qui nesciat, quod minus probabile videtur.

f Uti; contentus frui.

g Olim; ita fere ordiri solent, qui Fabulas narrant.

h Urat, vexabit premendo.

i Vives, Futurum pro Imperativo, eleganti Enallage.

k Hoc est, si non servit, imperat.

l Digna sequi; h. e. æquum est pecudem servire pecuario, non pecuarii pecudi. cum necesse sit ut alter alterum trahat. Notum est pecudes fene ligari in pascuis. Huc spectat & illud Persii: Qua dederam supra re, e-ro funemque reduco. Hic locus ab omnibus quos vidi pessime exceptus est.

m Dictabam; puero meo amanuensi.

n Vacuna in Sabinis dea, qua sub incerta est specie formata. Varro in Primo Rerum Divinarum Minervam dicit, quod ea maxime hi gaudent qui sapientia vacant. Ex utroque Schol.

o Lætus, quia contentus.

EPIST.

EPISTOLA XI. Ad Bullatium.

Animi ægritudinem peregrinationibus non levare.

• **Q**UID tibi visa Chios, Bullati, ^b notaque Lesbos?
 Quid ^c concinna Samos? quid Crœsi regia Sardis?
 Smyrna quid, & Colophon? majora ^d minorave fama?
 Cunctaque præ ^e Campo & Tiberino flumine sordent?
 An venit in votum Attalici ex urbibus ^f una? 5
 § An Lebedum laudas, ^h odio maris atque viarum?
 Scis, Lebedus ⁱ quid sit; ^k Gabiis desertior atque
 Fidenis vicus; tamen illic vivere vellem,
 Oblitusque meorum, obliviscendus & illis,
 Neptunum procul e terra ^l spectare furem. 10
 Sed neque qui Capua Romam petit, ^m imbre lutoque
 Aspersus, volet in caupona vivere; nec qui
ⁿ Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
 Ut fortunatam plene præstantia vitam.
 Nec, si te validus jactaverit Ausler in alto, 15
 Idcirco navem ^o trans Ægæum mare vendas.
 ¶ Incolumi Rhodos & Mitylene pulchra facit, quod

^a Comice *Quid?* pro Qualis & lem montem, unde er aqua Gabia. Vet. Schol.

^b Nota; famâ nobilis.

^c Concinna, bella.

^d Omnes Cruquii Codices pro minorane legerunt minorave: & cunctaque pro cunctane erat in plerisque Torrentii. Minorave; nam sentio ea minora tibi visa. Bentleius prætulit minorane; utrum vero rectius, qui vult dijudicabit: mea parum interest. Cunctane etiam posuit Bentleius pro Cunctaque, etsi nihil opus.

^e Synecdochice Campum & Tiberim, exercitii loca, pro ipsa Roma protulit.

^f Una; Pergamus, vel quædam alia.

^g An Lebedum laudas? quod magis puto.

^h Odio; fastidio, vel immani tædio.

ⁱ Omnes fere scripti Codices legunt quid pro quam; sed malim sine Interrogatione.

^k Gabii vicus in Sabinis juxta Lucreti-

lem montem, unde er aqua Gabia. Vet. Schol.

^l Spectare, Hellenismus pro ut spectem. Notum est Veteres maxime delectatos fuisse locis maritimis. Hoc autem dicit ad imitationem Lucretii, qui ait; Suave mari magno motantibus aquora ventis, E terra magnum alterius spectare laborem. Vet. Schol. Cruq.

^m Imbre lutoque; quo colligit non debere totam odisse vitam propter interveniens incommodum. Vet. Schol. Correctio quædam est superioris sententiæ.

ⁿ Frigus collegit: est & colligit frigus apud Virgilium. Vetus erat dictum in eos qui perpetuo rigeant; Nunquam eos de balneo, aut furno conducendo cogitasse. Vid. Grangæum in Septimam Satyræ Juvenalis.

^o Trans Ægæum mare, h. e. ubi tu ultra mare fueris; reditum enim tibi abscondes.

^p Incolumi, h. e. illi qui incolumi capite est, & sanâ mente.

q Pænula,

* Pænula * solstitio, * campestre nivalibus auris,
 † Per brumam Tiberis, Sextili mense † caminus.
 Dum licet, & vultum * servat fortuna benignum, 20
 Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
 Tu quancunque deus tibi † fortunaverit * horam
 Grata * sume manu; † neu † dulcia differ † in annum;
 Ut quocunque loco fueris, vixisse † libenter
 Te † dicas: nam si † ratio & prudentia † curas, 25
 Non locus effusi late † maris arbiter, aufert;
 Cælum, non † animum, mutant qui trans mare † currunt.
 † Strenua nos † exercet inertia: navibus atque
 Quadrigis petimus bene vivere: quod petis hic est;
 Est † Ulubris; animus si te non deficit † æquus. 30

* Pænulam modo dicit gausapinam,
 non scorteam: est autem pænula hy-
 berna & viatoria vestis; amiculum
 scilicet humerale in modum lacernæ,
 superne quidem undique conclusum,
 inferne autem in duos limbos parti-
 tum.

† Sic & Virgilius, *Solstitium pecori
 defendere, pro astatem.*

* Campestre; tenue est, & totius corpo-
 ris nihil præter inguina tegit. Vet. Schol.
 Campestre dictum, quod in Campi
 Martii exercitiis eo uterentur nudi ju-
 venes. Alias subligaculum, succincto-
 rium, & perizoma dicitur.

† Per brumam Tiberis; *Quis enim
 tunc nataret?* Vet. Schol.

† Caminus; fumarium, focus.

* Servat; retinet.

† Fortunaverit; beatam fecerit. Vet.
 Schol. Cruq.

* Horam; quantulumcunque tem-
 pus.

† Sume manu, h. e. carpe, uti brevis
 ævi florem, ne decadat.

† Benteius ex Libris vetustis non
 [pro nec] quod rectius.

† Dulcia, suavitates vitæ, vel gaudia.

† In annum; in aliud tempus. Vet.
 Schol. Cruq. Tempus certum pro
 incerto. Nam fere consuevimus in
 alterum annum familiaria differre ne-
 gotia.

* Libenter, ad votum, vel ad libitum.

† Dicas, & per hoc credas.

† Ratio & prudentia, Logica, & Mo-
 ralis Philosophia.

† Curas, ægritudines.

† Maris arbiter, h. e. mare spectans,
 & per hoc amœnus.

† Animum, supple ægrum. Οὐ γὰρ
 τρέπον, ἀλλὰ τὸ πῶς μόνον μεταλλάξαι,
 ut olim Æschines Orator de Ctesi-
 phonte, quod monuit Cruquius.

† Currunt, navigant.

† Strenua inertia; h. e. sedula de-
 sidia. Οὐδὲν γὰρ Figura.

† Exercet; per Charentissimum pro
 inquietat, vel huc agit atque illuc.

† Ulubra locus in Italia, in quo muer-
 tus est Cæsar Augustus, propter quam cam-
 sam ab Horatia nominatur, cum sit deser-
 tissimus vicus. Vet. Schol.

† Æquus, rectus, immotus, & sua
 sede quietus.

EPISTOLA XII. Ad Ictium.

Solatur in tenui re philosophantem amicum, qui plantam e corno avaritiæ evellere nequibat.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, ^b quos colligis, Icti,
 Si ^c recte frueris, ^d non est ut copia major
 Ab Jove donari possit tibi: ^e tolle querelas;
 Pauper enim non est cui ^f rerum ^g suppetit usus.
 Si ventri bene, si ^h lateri est ⁱ pedibusque tuis, nil
 Divitiæ poterunt ^k regales addere majus.
 Si forte in medio ^l positorum ^m abstemius herbis
 Vivis & urtica, sic vives protinus ut te
ⁿ Confestim ^o liquidus fortunæ rivus inauraret:
 Vel quia ^p naturam mutare pecunia nescit;
 Vel quia cuncta putas una ^q virtute minora.
 Miramur si ^r Democriti pecus edit agellos
^s Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox;

^a Bentleius Ictium pro Ictium, & primo versu Icti pro Icti, præ negligentia & incuria.

^b Quos colligis; Procurator Agrippa hic erat. Vet. Schol. Vid. Lib. I. Od. 29.

^c Recte; sapienter, & ad rationis normam.

^d Non est ut; Hellenismus, ἐὰν ἴσῃ ἔρατο. Cruquius.

^e Tolle, aufer, apage; ἐξ ἄρῃ.

^f Mira Hypallage rerum usus posuit pro res ad usus.

^g Suppetit, ad manum est, non deest; ὑποκρίνεται.

^h Lateri; etiam tergum latus dicitur, uti venter Ovidio in isto; *Pecusque & lateri conseruisse latus*; ut sint quatuor hominis latera.

ⁱ Pedibusque; si tibi sint calceamenta. Vet. Schol.

^k Regales, Dilogos vel magnorum regum, vel ipsius Agrippæ patroni tui: & Proverbialiter dicimus regias opes.

^l Positorum; eorum quæ tibi satis large apponuntur, fructus scilicet Agrippæ, de quibus memini.

^m Abstemius, sine vino, sicus; & sobrius. Vet. Schol. Absque temeto,

Aliquid de nimia ejus parcimonia inaudierat Horatius.

ⁿ Confestim; non intermisso cursu, ut ostendit vit elegans Jacobus Cruquius ex Sosipatri Charisii Institutionibus. *Confestim & protinus conjunxit, indulgenti Emphasi celeritatis.* Vet. Schol. Cruq.

^o Liquidus Fortuna rivus, cogitavit de Pactolo & Mida: & mire liquidus, alias non inauraret: quin & inaurari Proverbiale est.

^p Naturam, avari animum atque avidum ingenium: & supple, *Ex hoc facis.*

^q Virtute; Stoica temperantia. Salsa Ironia est per plures versus: nam mordendo laudat; & vult significare fieri non posse, ut quis Philosophiæ & avaritiæ serviat.

^r Democriti; hic, dum Philosophia tentus erat, negligit agros suos, adeo in vicinorum pecora ibi libere pascerentur. Vet. Schol. Cruq. *Constat autem Democritum apud Abderitas cives suos causam dixisse amissi patrimonii sui, & absolutum prelatiis libris, quos de Physica scripsit.* Vet. Schol.

^s Culta; sata, vel segetes.

Cum

Cum tu inter ^a scabiem tantam, & ^u contagia lucri,

Nil parvum sapias, & adhuc ^x sublimia cures :

15

Quæ ^y mare compefcant causæ ; quid ^z temperet annum ;

• Stellæ sponte sua, jussæne vagentur & errent ;

Quid ^b premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem ;

Quid velit & possit ^c rerum concordia discors ;

Empedocles, an ^d Stertinium deliret acumen.

20

Verum ^e seu pisces, ^f seu porrum & cæpe ^g trucas,

^h Utere Pompeio Grospho ; & siquid petet, ⁱ ultro

Defer : nil Grosphus nisi ^k verum orabit & æquum.

^l Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid de'st,

Ne tamen ignores ^m quo sit ⁿ Romana loco res :

25

Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis

• Armenius cecidit : jus imperiumque Phrahates

Cæsarî accepit ^p genibus minor : aurea fruges

Italix pleno ^q defudit ^r Copia cornu.

^a Scabiem ; dicit cupiditatem stolidam, importunam & inexplebilem.

^u Contagia dicimus late serpentina mala : nam Crescit amor nummi.

^x Sublimia, Mâssææ sive Cœlestia.

^y Mare compefcant ; ne in terras exeat.

^z Temperet, h. e. activo calore & hyberno frigore misceat.

^b Stella, Planeta.

^c Premat, oculat, tegat : Dilogas Eclipsim dicit & Lunares Numeros.

^d Rerum concordia discors : in animo habuit Empedoclis illud : "Αλλοτὶ μὲν εὐκρίτους συνίχθησαν εἰς ἑνότητα, Ἀλλοτὶ δ' αὖ διχ' ἑκαστα ποσειδμεθα νεύουσι ἰχθεις. Atque hic quidem locus optime declaratur Ovidii Versibus ; Quippe ubi temperiem sumpsere humorque calorque, Coniungunt ; Et ab his oriuntur cuncta duobus : Cumque sit ignis aqua pugna, vapor humidus omnes Res creat, Et discors concordia fatibus apta est.

^e Ridicule Stertinium acumen Stoicis-mum appellat, ob Paradoxa. Stertinus iste ducentos viginti libros Stoicorum Latine scripsit. Vet. Schol. Advertendum autem omnes pene libros habere Stertinium, pro eo quod est Stertinis, tum Cruquiano etiam Interprete.

^f Seu pisces ; quod faciunt lauti.

^g Seu porrum ; quod audio te facere : & obiter pulsat Pythagorcos & Ægyptios.

^g Trucas ; convenit hoc verbum hujusmodi pulmentis. Vet. Schol.

^h Utere ; h. e. convivam adhibe.

ⁱ Ultro, libenter, bono & benigno vultu.

^k Verum, rectum ; nam ex vero judicatur rectum.

^l Vilis amicorum, h. e. Vili venit amicitia, ubi hujusmodi boni viri aliquo egent. Est autem Proverbialis Elocutio. Pro doest antiquissimi Codices habebant de'st, ut advertit Lambinus.

^m Quo loco, quo statu.

ⁿ Romana res ; supple publica.

^o Armenius cecidit ; dum regnum Tigrani restituit Tiberius. De Phrahate vide Lib. II. Od. 2.

^p Genibus minor ; subtiliter dicit, ad genus devolutum. Vet. Schol. Vix enim æquabat ejus genua : & talis conspicitur in Cæsarî Nummis, uti monuit Torrentius.

^q Defudit scriptura plurium Codicum est, non autem diffudit, autore Cruquio & Lambino. Bentleius Præfenti Tempore defundit : Verum magis placet Præteritum defudit, quo melius conveniat cum superioribus. Exemplaria sunt varia de more Exscribentium.

^r Copia, ubertatis dea, sive Amalthæa. Cruquius.

EPISTOLA

EPISTOLA XIII. Ad Vinium Afellam.

Docet amicum quemadmodum velit carmina sua Augusto tradi.

U T proficiscentem docui te ^a sæpe diuque,
 Augusto ^b reddes ^c signata volumina, ^d Vini,
 Si validus, si lætus erit, si denique poscet;
 Ne ^e studio nostri pecces, ^f odiumque libellis
 Sedulus importes, ^h opera vehemente minister.
 Si te forte meæ gravis ⁱ uret sarcina chartæ,
 Abjicito potius, quam quo perferre juberis
 Clitellas ^k ferus impingas, ^l Afinaeque paternum
 Cognomen vertas ^m in risum, & fabula ⁿ fias.
 Viribus uteris per clivos, flumina, ^o lamas :
 P Victor propoñti simul ac perveneris illuc,
 Sic positum ^p servabis onus, ne forte sub ala
 Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum;
 Ut vinosa ^r glomos furtivæ ^s Pyrrhia lanæ;
 Ut ^t cum pileolo soleas ^u conviva ^x tribulis.

^a Mire sæpe diuque de Afina.
^b Reddes; Futurum pro Imperativo,
 usitata Enallage.
^c Bene signata, nequis legat ante
 Augustum.

^d Vini, quod ostendit Bentleius.
 Fuerat enim Romana Familia Vinia,
 non Vinnia, ut satis constat ex Inscripti-
 onibus. C. Vinus Fromo, ad quem hæc
 Epistola scripta est, patrem habuit cogno-
 mine Afina. Vet. Schol.

^e Studio, supple nimio.
^f Odium, fastidium, & mire importes
 de Afina.

^g Sedulus, officiosus, & supple dum
 tu es.

^h Opera vehemente, pro importuno
 servitio, per Charientilium.

ⁱ Uret, onere suo vexabit. Signifi-
 care vult volumen suum esse satis
 grande.

^k Mire ferus; nihil enim afino irato
 ferocior.

^l Afinaque paternum; dum elevare
 studet scripta sua, ad frigidos jocos
 descendit; quod in tam levi materia
 excusare debemus.

^m In risum, in vulgarem jocum.

ⁿ Fabula fieri Proverbialis Elocutio
 est.

^o Lama est vorago; adu. enim est in-
 gluvies: Lamia quoque dicuntur devora-
 trices puerorum. Vet. Schol. Sylvarum
 saltus, latebras lamaeque luteas. Ennius,
 referente Cruquiano Interprete. No-
 firati vulgo Sloughs dicuntur.

^p Victor propoñti; compos voti. Lan-
 dinus. Cum difficultate scilicet.

^q Servabis, geres, fovebis.

^r Glomos; glomus est rotundus globus
 filorum. Vet. Schol. Cruq. Fuerat &
 glomus, glomi, atque glomus, glomeris,
 contra quod sentit Bentleius. Certe
 unus glomus filorum lanæ vix suffice-
 ret furaci Pyrrhia.

^s Pyrrhia; nomen est ancilla in quadam
 fabula Tiinnii, qua furata lana glomos, ita
 gestavit, ut deprehensa sit. Vet. Schol.
 Cruq.

^t Cum pileolo soleas; ita sordidus erat
 ut ipse pueri sui munus impleret. So-
 lea calceamenta erant domestica: erat
 etiam & pileolus domesticus, ut vel ex
 hoc loco patet. Vide Lib. I. Satyr. 3.

^u Conviva, h. e. vocatus ad cenam.
^x Tribulis, h. e. contubulis meus.

Ne

Ne vulgo narres te sudavisse ferendo

Carmina, quæ possunt oculos aureſque ꝑ morari

Cæſaris: ꝑ oratus multa prece, nitere porro.

Vade, vale, ꝑ cave ne titubes, ꝑ mandataque ꝑ frangas.

Incertum eſt quem notet. Vet. Schol. Cruq.

ꝑ Morari, detinere oculos dicit Naſo. Henricus Stephanus.

ꝑ Oratus multa prece; hoc eſt, eſſi oratus fueris. Ut alicubi reſiſtas & gaudiendo tempus teras.

ꝑ Bene cave ne titubes, cum Aſinæ jam dixerit, Nitere porro.

ꝑ Mandata nunc Participium eſt. Vet. Schol.

ꝑ Frangas, poterant enim frangi quæ frivola erant.

EPISTOLA XIV. Ad villicum ſuum.

O fortunatos nimium, bona ſi ſua nōrint, Agricolas!

VILLICE ꝑ ſylvarum & mihi me reddentis ꝑ agelli,
Quem tu ſaſtidis, ꝑ habitatum quinque ꝑ focus, &

Quinque ꝑ bonos ſolitam ꝑ Variam dimittere patres;

Certemus ꝑ ſpinas animone ego fortius, an tu

Evellas agro; & ꝑ melior ſit Horatius, an res,

Me quamvis Lamix pietas & ꝑ cura moratur,

Fratrem mœrentis, ꝑ rapto de fratre dolentis

Inſolabiliter; tamen iſtuc ꝑ mens animuſque

Fert, & ꝑ amat ſpatiis obſtantia rumpere ꝑ clauſtra.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:

Cui placet alterius, ſua nimirum ꝑ eſt odio ꝑ ſors.

ꝑ Villicus ruſtica familia præerat, ut Diſpenſator urbana. Torrentius. Atque hi erant plerumque liberti.

ꝑ Sylvarum; Metonymice pro gregum & rei paſtoritix: nam communia paſcua ſylvis fere conſtabant & montibus. Montibus & ſylvis ſtudio jaſtabat inani. Virgilius.

ꝑ Agelli, ruris & villæ mez.

ꝑ Habitatum, ſupple quamvis.

ꝑ Focus; domibus. Ad Octavum Lapidem ultra Tibur in Via Valeria. Vet. Schol. Cruq.

ꝑ Bonos Patres; pro ratione illorum temporum divites Senatores.

ꝑ Varia oppidum in Sabini olim, nunc vicus imminens Anieni. Vet. Schol. Cruq.

An hic erat Commune Sabinæ gentis Concilium antiquis temporibus? Advertendum omnes fere ſcriptos Codices habere Variam non Bariam.

ꝑ Spinas, moleſta vitia: carduos & paliuros dicit.

ꝑ Melior, purgatio.

ꝑ Cura; animi ægrotudo.

ꝑ Rapto; ante diem ſublato.

ꝑ Mens animuſque; propoſitum & libido.

ꝑ Amat, temperando dicit pro geſtit.

ꝑ Clauſtra ſunt carceres; & eſt Translatio ab equis Circenſibus. Vet. Schol.

ꝑ Eſt odio, diſplicet, ſaſtidio eſt.

ꝑ Sors, vitæ ſtatus.

Stultus

Stultus uterque locum immeritum causatur inique;
 In culpa est ^a animus, qui se non effugit unquam.
 Tu ^a mediastinus ^a tacita prece rura petebas,
 Nunc urbem & ludos & balnea ^a villicus optas:
 Me constare mihi scis, & discedere tristem;
 Quandocunque trahunt ^a invisa negotia Romanæ;
 Non eadem miramur; eo disconvenit inter
 Meque & te: nam, quæ deserta & inhospita ^a tesqua
 Credis, amœna vocat mecum qui sentit, & odit
 Quæ tu pulchra ^a putas: ^a fornix tibi & ^b uncta popina
 Incutiunt urbis desiderium, video; & quod
^c Angulus iste feret piper & thus ocyus uva;
 Nec vicina ^d subest vinum præbere taberna
 Quæ possit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
 Ad ^e strepitum salias ^f terræ gravis: ^g & tamen ^h urges
 Jampridem non tacta ⁱ ligonibus arva, bovemque
 Disjunctum curas, & strictis frondibus explēs:
 Addit opus ^k pigro rivus, si decidit imber,
 Multa mole ^l docendus aprico parcere prato.
 Nunc, age, ^m quid nostrum concentum dividat, audi.
 Quem tenues decuere togæ nitidique capilli,

15

20

25

30

^a Animus, supple ægrotus. Patria quis exsul, Se quoque fugit? Lib. II. Od. 16.

^a Mediastinus, servus ad omnia villiora officia comparatus. Torrentius. Idem qui & calo: quasi mediodestinus, ut clandestinus.

^a Mire tacita prece de calone, qui non audebat promere sua vora.

^a Villicus, supple factus, ut supra etiam ad mediastinus.

^a Invisa, temperando dicit pro detestabilia.

^a Tesqua; Lingua Sabinorum loca distictilia & repleta sentibus sic nominantur. Vet. Schol. Quasi texta vel plexa. Etiam Belgis *Tweiffchen* est plectere, cum quo convenit, & Latinum *texere*; quæ omnia a Saxonico nostro *Twe-gen*, Duo.

^a Plurimi MSS. putas, non vocas. Lambinus; atque sic legit Cruquius.

^a Fornix; in fornicibus Circi prostabant meretriculæ.

^b Uncta, redolens & optimis cibis plena. Vet. Schol. Cruq.

^c Angulus iste, agellus meus, Εὐρυλιπιδὲ μῶλ' Ἠθροποιῖας.

^d Subest; suppetit, ad manum est, ὑποπίπτει.

^e Pulchre strepitum dicit cantum indoctæ & pauperulæ fidicinæ.

^f Terra gravis; deridet agrestem saltatorem.

^g Et tamen, plurima habes quæ agas, neque vacat tibi nugari.

^h Urges; oportet te urgere, h. e. fodicare.

ⁱ Ligonibus, sarculis latis; Μαχίλλαι Græci dicunt, nostri *bowes*; erant & *Διξίλλαι*, quos bidentes vocabant.

^k Pigro, otianti, interquiescenti.

^l Docendus; præfossis tramitibus: sic alibi ipse de furvio; *Doclus iter melius*. Vet. Schol.

^m Comice protulit quid pro quantum.

Quem

Quem scis ^a immunem Cinaræ placuisse rapaci,
 Quem bibulum ^o liquidi media de luce Falerni,
 Cœna brevis juvat, & prope rivum somnus in herba:
 Nec luisse ^p pudet, sed non ^q incidere ^r ludum.
 Non istic obliquo oculo ^s mea commoda quisquam
^t Limat; non odio ^u obscuro morfuque venenat:
^x Rident vicini glebas & saxa moventem.
^y Cum servis urbana ^z diaria rodere mavis;
^a Horum tu in numerum voto ruis: Invidet usum
 Lignorum & pecoris tibi ^b calo argutus, & horti.
^c Optat ^d ephippia bos piger; optat arare caballus:
 Quam scit ^e uterque, libens (^f censebo) exerceat artem.

35

40

^a Immunem, sine munere. Vet. Schol.
^o Liquidi, sacco liquati.
^p Pudet modo posuit, pro pudor est.
^q Incidere; abrumperre, vel per compendium finire.
^r Ludum per Charentismum dicit res Venereas & ceteras nugas.
^s Temperanter dixit mea commoda pro meas felicitates.
^t Limat, radit & per hoc urit. Floriferis ut apes in saltibus omnia limant. Lucetius.
^u Obscuro; invidia tacitum est odium. Vet. Schol. Cruq. Clanculariæ res sunt & Invidia & Obtrectatio, quam modo morsum dicit.
^x Rident, adeo non invident.
^y Bentleius Cum servis in urbana, re-

nui de causa, & nullo cum fructu, nisi quod auribus placuerit suis.
^z Diarium unius diei demensum est. Torrentius.
^a Horum tu in numerum; es si fueris rure procurator meus & libertus.
^b Calo; mediastinus, qui jam de longinquo ligna atque olera petit.
^c Optat ephippia bos; etiam nostratibus familiare adagium est, ἄσ' ἀ' ἑαυτοῦ τοῦ α' τοῦ.
^d Ephippia; sagmata. Vet. Schol. & bene de rustici caballi stramentis. Hodie etiam caballi arare norunt.
^e Uterque, tu scilicet & calo meus.
^f Censebo; sententiam dicam, tractum a Senatu. Notum est Græcorum dictum, Ἐγὼς τίς ἢ ἴσας αὐτοῖς τίς ἔχω.

EPISTOLA XV. Ad Numonium Valam.

Horatius curandæ valetudinis causâ Philosophicum arcum retendit.

QUÆ sit hyems ^a Velia, quod ^b cœlum, Vala, Salerni,
^c Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Baiis

^a Velia & Salernum oppida sunt Lucania: Salernum a salis copia dictum est. Vet. Schol. Et Velia, olim Helia, teste Plinio, h. e. Paludosa; a Græco ἑλῶς.

^b Vala; in antiquo Nummo est C. Numonius Vaala. Lambinus.
^c Quorum hominum; i. e. quibus moribus ibi sunt homines. Landinus.

D d

d Musa

^d Musa ^e supervacuus Antonius, & ^f tamen illis
Me facit ^g invisum gelida cum perluor unda
Per medium frigus: ^h sane ⁱ murteta relinqui,

5

^a Antonius Musa, frater Euphorbi Medici Juba, Augusti libertus. Torrentius. Antonius Musa agitudine Augusti artem suam illustravit: nam cum dolore Arthritico laboraret, & ad summam maciem perductus esset, curante Aimilio Medico, qui eum adeo calidis curabat, ut testum cubi- culi ejus velleribus muniret: hic postea in contrarium versis omnibus, non solum per- fusionibus frigidis, sed etiam Gargarismis Cicerina Aqua, qua est Atella, in domo Caesaris, & potionibus usus est: ita ut intra breve tempus eum curaret. Ob quam cau- sam ab Augusto usque ad Sestertium qua- dringentes ex Senatusconsulto accepit. Hic autem Aquis Horatio jussit ut lavacro frigido meretur propter oculorum dolorem. Vet. Schol. Cruq. Medico Antonio Musa, ejus opera ex ancipiti morbo convalescerat, statum aere collato juxta signum Aesculapii statuerunt. Suetonius in Augusto. En autem quod nuperime accidit Londi- ni, apud Fontem dictum Clericorum, qui haud ita longe est ab Iselduno, frequenti vico, aquis frigidis modo celebris: à viro autem & claro & fide digno, Ed- vardo Baynardo, M. D. Collegiique Londinensis Socio celeberrimo accepi- mus. Rusticus quidam cognomento Plumbarius, in vico agit vernacule ap- pellato Harrot on the Hill, quod est Herga sive Castra super calle; qui quidem vicus satis notus est in Medio- saxonum nostrorum pago; praesertim vero nobis, qui in sacro isto monte Musas primum adivimus. Laborarat hic vir isquimestri fere spatio imma- nibus arthritidos vagæ, paralyseos, atque etiam spasmatum doloribus, adeo ut neque pedibus insisterè valeret. Plurimis autem incassum tentatis re- mediis, imo & Mercuriali saliva inu- tiliter mota, miscellus istetandem (in- credibile dictu) ab omnibus istis tam fa- vis symptomatibus, vel unica in Fri- gidas nostras immersione ex toto libe- ratus, ad integram sanitatem restitutus est; jussus tamen firmioris effica- ciae causa iterato bis terve in eandem aquas se demittere. Ostendit idem vir

elegans & locum mihi Senecæ, qui est in Epistola quadam illius ad Lucilium; quem quoniam huc pertinere videba- tur, apponendum duxi. Ab hac sati- gatione magis quam exercitatione in frigi- dam descendi: hac apud me vocatur parum calida: ille tantus Psychrolutes qui Klen- dis Januariis in Euripum saltabam. De- rivabantur autem Euripi isti ex Aqua Virgine gelidissima atque Alsiatina: at- que hi ad instar Porarum nostrarum circuibant Circi Maximi & Theatri interiora, nonnunquam & privatas do- mos. Auspicabar (inquit idem Autor) in Virginem desilire. Qua de re & Ovi- dius de Ponto; Stagna quoque Euripi Virginesque liquor. Atque alias; Nec vos Campus habet, nec vos gelidissima Virgo, Vide Julium Frontinum de Aqueducti- bus. Neque hoc loco silentio prater- eundas censeo pene a tribus retro sæ- culis apud Venedoros Britannos mira- culorum fama nobilissimas Albicollinas Frigidas: sic enim illas appellandas duxi, quod veterè indigenarum ser- mone idem sit Stenbyr, vel Sten- byr, quod Romanis Albus Collis; & quod huj eadem lingua aquam sonet. Ex Britannico igitur Stenbyr, vel Stenbyr, huj Johannes a Pennant, Salopia (sive Novi Veroconi) Abbas, qui primus Fabellam istam ex ore vulgi depromptam consarcinavit, pro more rudioris sæculi, nescio quam Saxoni- co Vocabulo Winefridam, sive Divam, sive Nympham, ausus est comminisci. Verum e diverticulo in viam redeun- dum erit.

^e Supervacuus per Charientismum posuit pro inutiles, vel nihil agentes.

^f Tamen; neque enim excusor auto- ritate tanti Medici.

^g Invisum; ob amissum quæstum scilicet.

^h Sane; neque enim per jocum men- tior.

ⁱ Murteta; ea est scriptura melio- rum Codicum. Est & quarundam na- turalium sudatio, ubi a terra profusus cal- idus vapor adficio includitur, sicut super

Dietaque

Dictaque ^a cessantem nervis ^l elidere morbum
 Sulphura contemni, vicus gemit, ^m invidus ægris,
ⁿ Qui caput & stomachum supponere fontibus audent
 ° Clusinis, Gabiosque petunt, & ^p frigida rura.
 Mutandus ^q locus est, & ^r diversoria nota;
 Præteragendus equus; Quo ^s tendis? non mihi Cumas
 Est iter, aut Bajas, læva stomachosus habena
 Dicet eques; (sed equi frænato ^t est auris in ore)
^u Major ^x utrum populum frumenti copia pascit;
^y Collectosne bibant imbres, puteosne perennes
^z Jugis aquæ; nam vina ^a nihil moror illius oræ.
 Rure meo possum quidvis perferre patique;
^b Ad mare cum veni, generosum & ^c lene requiro;
 Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
 In venas animumque meum, quod verba ministret,
 Quod me Lucanæ ^d juvenem commendet amicæ.
 Tractus uter plures lepores, uter educet apros:
 Utra magis pisces & ^e echinos æquora celent;

10

15

20

Bajas in Muretis habemus. Cornelius
 Celsus.

^a Cessantem morbum; podagram. Vet.
 Schol.

^l Elidere; efficaciter eliminare, per
 sudores scilicet.

^m Invidus; quia itur ad alia loca.
 Vet. Schol. Cruq.

ⁿ Qui caput; Aqua frigida infusa,
 præterquam capiti, etiam stomacho prodest:
 nem articulis, doloribusque qui sunt sine
 ulceribus: item rubicundis nimis hominibus,
 si dolore vacant. Cornelius Celsus. In
 resolutione etiam stomachi idem cele-
 berrimus Autor hæc præcipit: Huic ge-
 neri inutilissimum balneum est: Lectiones
 exercitationesque superioris partis necessaria:
 nem unctiones frictionesque; hinc perfundi
 frigida, atque in eadem natare, canalibus
 ejusdem subicere etiam stomachum ipsum,
 & magis etiam a scapulis id quod contra
 stomachum est: consistere in frigidis medi-
 catisque fontibus, quales Cutiliarum Sub-
 cutiliarumque sunt, salutare est. De Cu-
 tiliis autem & Subcutiliis Aquis vide
 Plinium & Vitruvium.

^o Clusina & Gabina aqua frigida sunt.
 Clusina in Hetruria, Gabina in Sabinis.

Vet. Schol.

^p Frigida rura, montana loca, mari-
 timis contraria; Sabinos agros intel-
 lige.

^q Locus; Verus hospitium.

^r Diversoria; interquiescendi loca.

^s Tendis; niteris.

^t Est auris in ore; suavis Allegoria,
 qua significat voluptatem magis homines
 captare, quam curam corporis. Vet. Schol.

^u Major utrum; supple Te nobis scri-
 bere par est. Vet. Schol. Cruq.

^x Utrum populum; utram civitatem;
 Velinam an Salerninam.

^y Collectos, cisterninos. Vet. Schol.
 Cruq.

^z Nonnulli Codices inepte reponunt
 Dulcis pro Jugis, ex aliquo Interpreta-
 mento ut puro: est autem Jugis quæ
 continenter manat, & perennis, quasi
 per omnes annos.

^a Nihil moror; quia nihil capior.

^b Ad mare, ad loca voluptatum.

^c Lene; suave. Vet. Schol. Cruq.

^d Juvenem commendet; i. e. quod cali-
 diorem facias ad amplexus. Vet. Schol.
 Cruq.

^e Echinos; Vide Sat. 4. Lib. II.

D d 2

Pinguis

Pinguis ut inde domum possim ^f Phæaxque reverti :

g Scribere te nobis, tibi nos, ^h accredere par est.

25

Mænius, ut rebus maternis atque paternis

i Fortiter absumptis, ^k urbanus cœpit haberi,

^l Scurra vagus, non qui certum ^m præsepe teneret,

ⁿ Impransus non qui civem dignosceret hoste ;

Quælibet in quemvis opprobria fingere sævus ;

30

Pernicies & tempestas ^o barathrumque macelli,

p Quicquid quæsierat, ventri donabat avaro.

Hic ubi ^q nequitiae fautoribus & ^r timidis nil

Aut paulum abstulerat, ^s patinas cœnabat ^t omasi,

35

Vilis & ^u agninæ, tribus urfis quod satis esset ;

Scilicet ut ventres ^x lamna candente nepotum

Diceret urendos, ^y corrector Bestius. Idem

z Quicquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne

• Verterat in fumum & cinerem, Non hercule miror,

40

Aiebat, siqui comedunt bona ; cum sit obeso

Nil melius turdo, nil ^b vulva pulchrius ampla.

^f Phæax ; alter Alcinous.

^g Scribere te nobis ; hic versus principia Epistola concludit. Vet. Schol. Immane Hyperbaton.

^h Accredere, verbum Lucretianum.

ⁱ Fortiter, magnanimus puer, ut ait Persius.

^k Urbanus ; dicax, falsus, sodalis commodus.

^l Scurra ; parasitus, ad assentationem compositus.

^m Præsepe ; mire tanquam de voraci belua. Satyrice pro mensa. Vet. Schol.

ⁿ Impransus ; ideo iratus ob hoc ipsum. Vet. Schol. Est autem Impransus pro impastus.

^o Barathrum, vorago. Vet. Schol. Cruq.

^p Quicquid quæsierat ; nam emendicabat undique, hinc Pantolabus dictus.

^q Nequitia fautoribus, luxuriæ plausoribus ; nam fautores sunt qui plaudunt fere Scenicis.

^r Timidis, non generosis : nam meticulosi sunt avari.

^s Patinas, supple. plenas. Testaceis patinis elixabant carnes & pisces.

^t Omasi, visceris bubuli. Vet. Schol. Tripe.

^u Omnes fere MSS. pro agnini lege-

runt agnina cum Cruquiano Interprete, & Turnebo. Agnina nihil vilius apud Veteres. Qua de re videlicet Turnebi Adversaria.

^x Lamna candente ; Ligurientium servorum ventres stigmate scribebantur, ut ostendit Dacenus ex Galeno.

^y Omnes fere scripti Codices legunt Bestius pro Manius, & nonnulli corruptus pro correctus. Bestius etiam est in Cruquiano Interprete. Lucro hic unice deditus est. Cornelius Bestius apud Plutarchum pupillum suum, ut alter Polymnestor, ob spem auri obtruncavit ; quod ostendit Cruquius. Pro corruptus vel magis correctus, Bentleius posuit ex ingenio suo corrector, optima ut puto cum ratione. Fuerat enim Bestius iste homo frugi atque avarus, & nebulonum castigator, quod vel ex Persii Satyra constat.

^z Siquid Bentleius, levi de causa ; quod scilicet unus vel alter scriptus Liber repræsentet Siquid. Ego nihil moveo.

[•] Verterat in fumum & cinerem ; h. e. in culina absumpserat.

^b Notum est suillam vulvam olim habitam in deliciis.

Nimirum

Nimirum ^c hic ego sum; nam tuta & parvula laudo,

Cum res deficiunt, satis inter villa ^d fortis:

Verum ubi quid melius contingit & ^e unctius, idem

Vos sapere & solos ^f aio bene vivere, quorum

^g Conspicitur nitidis ^h fundata pecunia villis.

^c Hic ego sum; de me fabula narratur.

^d Fortis; magniloquus, alter Hercules.

^e Unctius; lautius, opimius.

^f Aio bene vivere; Potest hoc Epicurus dicere, qui ait divitias, ut non appeten-

das, ita nec fugiendas, si contigerint. Vet. Schol. Cruq.

^g Bene conspicitur subjecturus nitidis: nam marmoreas significat villas.

^h Fundata, & per hoc mansura: nam facile perit pecunia in fœnore posita, vel intus condita.

EPISTOLA XVI. Ad Quintium.

Vitam beatam æquanimitate constare, & conscientia veræ virtutis.

^a NE perconteris, ^b fundus meus, optime ^c Quinti,
^d Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ,

^e Pomisve an pratis, an amicta vitibus ulmo:

Scribetur tibi forma ^f loquaciter, & situs agri.

Continui ^g montes, nisi dissociantur opaca

Valle; sed ut veniens ^h dextrum latus aspiciat Sol,

Lævum ⁱ decedens curru fugiente ^k vaporet.

Temperiem laudes: quid si rubicunda ^l benigne

Corna vepres & pruna ^m ferunt? si quercus & ilex

Multa ⁿ fruge pecus, multa dominum juvat umbra?

^o Dicis adductum propius frondere ^p Tarentum.

^a Ne; id est, ne forte. Vet. Schol.

^b Fundus ager est cum adificio. Torrentius.

^c Hic forte erat ^Q Hirpinus, de quo Od. II Lib II. Torrentius.

^d Arvum ager dicitur segetis ferax & preparatus frumento. Vet. Schol.

^e Optimi MSS. pro pomisve legerunt pomisve, quod mihi cum Cruquio aridet. Pomisve Bentleius, sed parum refert. Placet tamen an, pro &, auctoritate scriptorum Codicum.

^f Loquaciter; non quod multa dicat, sed quod de suis crepet, ut fere solent loquaculi.

^g Cruquius putat Ufficam dici & Lucretilem, de quibus in Odis.

^h Dextrum in sacris erat oriens, quod Romanis deorum simulachra in templis spectarent meridiem.

ⁱ Decedens Bentleius ex optimis Libris.

^k Vaporet, Lucretio vapor dicitur calor.

^l Bentleius præposuit Adjectivum benigni, quod non æque placet. Major enim est vis Adverbii in isto loco.

^m Melius in Indicativo ferunt & juvat; atque ita Bentleius ex Libris quos ipse probandos putat; neque nobis scus videretur.

ⁿ Fruge; glande.

^o Dicis, h. e. fatendum tamen tibi erit.

^p Nota Horatium in Italia nihil magis

¶ Fons etiam rivo ^a dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus;
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.

Hæ latebræ dulces, ^b & jam si credis, amœnæ,
Incolumem tibi me præstant ^c Septembribus horis.

¶ Tu recte vivis, si curas esse quod audis:

× Jactamus jampridem omnis te Roma ^d beatum:

Sed vereor ^e ne cui de te plus quam tibi credas,

Neve putes ^f alium sapiente bonoque beatum,

Neu, si te populus sanum recteque valentem

Diffitit, occultam ^g febrem sub tempus edendi

Diffimules, donec manibus ^h tremor incidat unctis.

STULTORUM incurata pudor ⁱ malus ulcera celat,

Siquis bella tibi terra pugnata marique

^j Dicat, & his verbis ^k vacuas permulceat aures;

“ ^l Tene magis saluum populus velit, an populum tu,

“ Servet in ambiguo, qui consulit & tibi & urbi,

“ Jupiter ”; ^m Augusti laudes agnoscere possis?

Cum pateris ⁿ sapiens emendatusque vocari,

¶ Respondeſne tuo, dic fodes, nomine? ^o Nempe

^p laudare quam Tibur & Tarentum. Vet. Schol.

^q Fons Bandinus, e quo rivus qui Digentia dicitur. Vet. Schol. Cruquianus Interpres Bandusius habet.

^r Dare nomen rivo; mira Hypallage, pro dare rivum non sine nomine.

^s Acutissime Bentleius pro etiam (si credis) & (jam si credis) h. e. audita mea descriptione.

^t Septembribus horis, h. e. quaque Septembri hora, sive tempestate: quo tempore in urbe facile morbo tentantur corpora, ex Autumni astu noxio; ut ait Vet. Schol.

^u Temperando dicit, Tu recte vivis si, pro Non recte vivis nisi: recte autem dicit tam ad animum quam ad rationem: nam & animus vulgo norma recti est.

^v Jactamus: prædicamus.

^w Beatum, opinione vulgi, ob famam scilicet atque divitiarum.

^x Ne cui de te plus; egregius est iste Catonianus versus; Plus alius de te quare tu tibi credere noti.

^y Alium; divitem scilicet, vel fama celebrem: est autem Hellenismus in alium sapiente, quasi ἄλλος τῷ σοφῷ, quod advertit Cruquius. Quod si accusator alius Sejano foret. Phædrus.

^z Febrem; notum est Stoicos omnes affectus pro animi morbis habere.

^{aa} Paralyticus tremor futura mortis indicium.

^{ab} Malus, perversus & pravus.

^{ac} Dicat, canter.

^{ad} Vacuas; & per hoc patulas.

^{ae} Tene magis: Hæc enim Varius de Augusto scripserat; sunt autem ex notissimo Panegyrico Augusti. Vet. Schol. Omittere & Augusto & Vario amico suo gratificari studet.

^{af} Augusti laudes; non tuas.

^{ag} Sapiens emendatusque, h. e. doctrina & moribus egregius.

^{ah} Respondeſne tuo nomine? h. e. an non falso nomine appellaris, neque enim sapientis est captare opinionem imperiti vulgi.

^{ai} Nempe, ex abrupto concedentis est; forsitan enim dicturus es, omnes hoc

Vir

Vir bonus & ^m prudens dici delector ⁿ ego, ac tu.
 Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet; ut si
 Detulerit fasces ^o indigno, detrahet idem.
 Pone, meum est, inquit: pono tristisque recedo. 35
 Idem si ^p clamet furem, neget esse pudicum,
 Contendat laqueo collum pressisse paternum,
 Mordear opprobriis falsis; ^q mutemve ^r colorem?
 Falsus honor juvat, & mendax infamia terret,
 Quem, nisi ^s mendosum & ^t medicandum? Vir ^u bonus est quis? 40
 Qui consulta patrum, qui leges juraque servat;
 Quo multæ magnæque ^x secantur iudice lites;
 Quo ^y responsore & quo causæ teste ^z tenentur;
 Sed videt hunc omnis ^a domus & vicinia tota
 Introrsum turpem, speciosum ^b pelle decora. 45
 Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus: Habes pretium, loris non ureris, aio.
 Non hominem occidi; Non pasces in cruce coryos.
 Sum ^c bonus, & frugi: renuit ^d negat atque ^e Sabellus:
 Cautus enim metuit foveam lupo, accipiterque 50
 Suspectos laqueos, & opertum ^f miluus hamum.

morbo pariter laborare.

^m Prudens, doctus, Philosophus.

ⁿ Ego ac tu, supple aque.

^o Indigno, supple mihi.

^p Mire clamer; de rauca turba.

^q Magis nobis arridet mutemve quam mutemque. Verum Particulæ quæ, ne & ve frequenter errore Librariorum commiscuntur.

^r Tres Cruquii Codices cum Vetere Interprete pro colores legerunt colorem, quod rectum est. Nescio cur eruditissimus Bentleius prætulit hoc loco Plurali Numero colores, etsi forsan rarius occurrat in tali sensu.

^s Mendosum, vitiiis minorem & per hoc stultum.

^t Mendosum & mendacem Cacozelon est Horatio indignum: quare non dubitavimus cum Cruquii MSS. & Veteri Interprete medicandum in suam sedem reducere. Medicandum; h. e. non sanum. Vet. Schol. Egentem scilicet Helleboro.

^u Vir bonus est quis; Subjectio est Horatii, cui vulgus suo more responderet.

^x Secantur; dirimuntur.

^y Responsore, fidejussore. Bentleius posuit solute res sponsore, secutus quendam Cruquii scriptum Librum. Verum hæc Lectio sola raritate placitura est.

^z Tenentur, obtinentur. Torrentius. Sic & Cicero voce utitur.

^a Domus, domestici sui.

^b Pelle decora; i. e. solummodo famabulum, simulatione virtutum. Vet. Schol.

^c Bonus & frugi; probus; neque enim te fallo; vel quæ tua sunt luxuriæ infumo.

^d Quis probet Bentleii negitatque Sabellus, etsi adducat testem nescio quem manuscriptum Librum?

^e Sabellus; Horatius Sabinus, & per hoc durus, catus & severus, ut ostendunt sequentia.

^f Veterusti Codices legerunt miluus non milvius.

§ Oderunt peccare boni virtutis amore;
 Tu nihil ^h admittes in te formidine pœnæ:
 Sit spes ⁱ fallendi, ^k miscebis sacra profanis.
 Nam de mille fabæ modiis cum furripis unum,
 ! Damnum est, non facinus ^m mihi pacto lenius isto.
 Vir bonus, omne forum ⁿ quem spectat & omne tribunal,
 Quandocunque deos vel porco vel bove placat,
 Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo:
 Labra movet, metuens audiri; Pulchra ^o Laverna
 Da mihi ^p fallere, da ^q justum sanctumque videri;
 Noctem peccatis, & fraudibus ^r objice nubem.
 Quî melior servo, quî liberior sit avarus,
 § In triviis fixum cum se demittit ob assem,
 Non video: nam qui cupiet, metuet quoque; porro
 Qui metuens vivet, ^t liber mihi non erit unquam.
 Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat & obruitur re.
 § Vendere cum possis captivum, occidere noli;
 Serviet utiliter: sine ^x pascat durus, aretque;
 Naviget ac mediis hyemet mercator in undis;
 § Annonæ proficit; ^z portet frumenta penusque.

55

60

65

70

§ *Signatus locutus est primum non timent peccare, sed oderunt; deinde non metu pœnarum, sed amore virtutis. Vet. Schol. Cogitavit de Biantis dicto; Μη δὲ διὰ φόβου ἀλλὰ διὰ τοῦ τοῦ ἀντιχρῆστος ἡγεῖσθαι ἀμαρτυροῦντος, Cruquius ostendit.*

^h *Admittes in te; verum naturam tuam expellis furcâ.*

ⁱ *Fallendi, latendi.*

^k *Miscebis sacra profanis, Proverbiale dictum est de his qui quævis scelera pro levibus habent.*

^l *Damnum est, non facinus; Hoc secundum Stoicos, qui paria dicunt esse peccata. Vet. Schol.*

^m *Mihi; apud me. Vet. Schol. Cruq.*

ⁿ *Spectat; in quem ora convertit. Salsissima Ironia est.*

^o *Laverna in via Salaria lucum habet; est autem dea furum, dicta Laverna a lavando; nam fures lavatores dicuntur. Vet. Schol. Unde etiam forsân & Hebræis לָוֶן fur, quasi פֶּשַׁע, Ducta Metaphora a re fullonica: Erat & Cel-*

la Lavernæ juxta Ædem Telluris, ut ostendit Vossius: qui diversam hanc putat a Græcorum Praxidice.

^p *Fallere, latere.*

^q *Et si aliquot Exemplaria a Bentleio huc adducta pro justum sanctumque habeant justo sanctoque, non ausim tamen affirmare utra Lectio fuerit Horatianna, cum utraque possit stare.*

^r *Objice, Oppone.*

^s *In triviis fixum; notissimus puerorum lusus.*

^t *Liber mihi; aliud Stoicorum Paradoxum est, stultos esse servos, & solos sapientes liberos.*

^u *Vendere; amarulenta Irrisio, quâ significat ignosci debere hujusmodi mancipiis, quia profunt aliis, et si sibi sint inutiles.*

^x *Pascat, pastorem agat.*

^y *Annona proficit; efficiet enim ut vi-
liori veneat triticum.*

^z *Portet, impositet.*

Vir

Vir bonus & sapiens audebit dicere; ^a Pentheu,
 Rector Thebarum, ^b quid me perferre patique
 Indignum coges? : ^c Adimam bona. : Nempe pecus, rem 75
 Lectos, argentum: tollas licet. : ^d In manicis &
 Compedibus sævo te sub custode tenebo. :
^e Ipse deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
 Hoc sentit, Moriar; mors ^f ultima linea ^g rerum est.

^a *Pentheu*; ista desumpta sunt ex Bacchis Euripidis, ut olim ostendit vir doctissimus Antonius Muretus. Dialogismus est inter Bacchum captivum & Regem Penthea.

^b *Quid me*; Εἰς ὅτι παθεῖν δεῖ τι μὴ τὸ θεῖον ἰγνώσῃ.

^c *Adimam bona*; Πρῶτον μὲν ἀλλοτρίον βέλτερον τιμῶ σίβην, Suaviter pro capillis reposuit bona.

^d *In manicis*; Εἰς ταῖς τ' ἰσθμῶν σάμασιν φυλάττομαι.

^e *Ipse deus*; Λύσει μ' ὁ δαίμων αὐτὸς, ὅταν ἰγῶ θάλω. *Dens ipse, ὁ δαίμων αὐτὸς* populari loquendi formulâ Principis Dei numen significabatur. Sic & Homeris Iliad. 10.

—Οὐδ' εἶεν ἡμεῖς αὐτὸς θεὸς αὐτὸς, ἦεναι νόον ἡβαιοῦντα. Ἦ γὰρ αὐτὸς Ἀντινομία τ' ὄντας ὄντα

συναινεῖ θεῖν. *Justia. Martyr in Cohort. ad Græcos.*

^f *Ultima linea, meta*: Metaphora a stadio. *Extrema linea* Proverbio dicitur. Erat autem linea ista sulcus transversus, solo impressus inaspera calce vel creta; ut monstravit doctissimus Grævius: *Ad hanc albam lineam* (inquit idem vir doctus) *decurfis septem spatiis, legitimo scilicet missa peracto, confidebant*, Dicebatur illa linea etiam creta & calce. Unde & Proverbium *Arena sine calce, de infinito.*

^g *Rerum, supple malarum*. Sic & Virgilius, *Fessi rerum*; &, *sunt lacryma rerum*. *Mors sola omnium est finis malarum*. Vet. Schol. Ἐπ' ἀμειν ἡ κομὴν γομφυλῶ κακῶν. Euripides in Antigone, ut ostendit Torrentius.

EPISTOLA XVII. Ad Scævam.

Modus promerendi potentes. Non esse scurrandum.

^a **Q**UAMVIS, ^b Scæva, fatis per te tibi consulis, & scis
 Quo tandem pacto deceat ^c majoribus ^d uti;
 Disce, ^e docendus adhuc quæ censet ^f amicus; ut si
^g Cæcus iter monstrare velit: tamen aspice siquid
 Et nos, quod ^h cures proprium fecisse, loquamur. 5
 Si te grata quies & ⁱ primam somnus in horam

^a *Quamvis*; ἀπερὶ δαγνῆσθαι. Vet. Schol.

^b *Ad Scævam Lollium Equitem Romanum* hac Epistola scribitur. Vet. Schol.

^c *Majoribus*; id est, amicis, sed in consuetudine majores dicimus. Vet. Schol.

^d *Uti*, Commode cum illis versari.

^e *Ordo est, docendus quæ censet*: neque enim nôsti quæ ego censeo, cum

fatis per te sapias.

^f *Amicus*, et si tantillus: elevando se commendat.

^g *Cæcus iter*; Græcum est Proverbium, Τυφλὸν ὁδῶναι.

^h *Cures*; operæ pretium duxeris in usum vitæ reponere, & memoriæ tuæ mandare.

ⁱ *Prima hora nobis septima dicitur Delectat*;

Delectat; si te pulvis strepitusque rotarum,
 Si lædit caupona, ^k Ferentinum ire jubebo:
 Nam neque divitibus contingunt gaudia solis;
 Nec vixit male, qui natus moriensque ^l fefellit.
 Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum
 Te tractare voles, accedes ^m siccus ⁿ ad unctum.
 ° Si pranderet olus patienter, regibus uti
 Nollet Aristippus: ^p Si sciret regibus uti,
 Fastidiret olus, qui me ^q notat. Utrius horum
 Verba probes & facta, doce; vel ^r junior audi
 Cur sit Aristippi potior sententia: namque
^s Mordacem ^t Cynicum sic ^u eludebat, ut ajunt:
^x Scurror ego ipse mihi, ^y populo tu: ^z rectius hoc &
^a Splendidus multo est, ^b equus ut me portet, alat rex.
^c Officium facio; tu poscis vilia; verum es
^d Dante minor, quamvis ^e fers te nullius egentem.
^f Omnis Aristippum decuit ^g color, & status, & res,

10

15

20

matutina. Magnis opibus dormitur in urbe, ut scite Juvenalis.

^k Livius aqua Ferentina meminit. Glaucanus. Puto dici Tuscum Ferentinum, non Campanum: desertum hoc erat oppidulum.

^l Fefellit, latuit; ut fere rustici, quorum & vita & mors æque in obscuro est. Est autem Epicureorum hæc sententia. *Ad δὲ βίωσας*, h. e. Late in vita. Ver. Schol. Cruq.

^m Siccus, quantumlibet sobrius.

ⁿ Ad unctum, supple epulum. Sic & Persius, *Canare sine uncto*; h. e. cibo duplici jure condito, de quo vide Sat. 4. Lib. II.

° Si pranderet; ex notissima Historia desumptum: estque Subjectio, cui Horatius respondet veluti Aristippi verbis.

^p Si sciret; quod ego scilicet jam monstro.

^q Notabant proprie Censores.

^r Junior, h. e. implens locum junioris, cujus est majorem natu patienter audire.

^s Mordacem scite de cane.

^t Cynicum, Antisthenem, vel Diogenem, Vgt. Schol. Nam de utroque fabula

ista narrabatur.

^u Gladiator eludit, dum arte effugit ictus.

^x Scurror; aretalogum ago, vel urbanum, & per hoc verniliter obsequor.

^y Populo tu; venabantur Cynici plebeculæ gratiam obtestando suis potioribus; quod ostendit Dion Chrysostomus.

^z Rectius, rationabilius.

^a Splendidus, forti viro dignius.

^b Proverbium Græcum est, *ἵππῳ καὶ πῶγῃ, βασιλεὺς καὶ τοῖς τοῖς*. Ver. Schol.

^c Officium facio, humanitate reges demereor, & per hoc non me demitto.

^d Dante minor; neque enim pro sodali haberi, uti ego, sed pro vago scurrâ.

^e Fers te, te geris.

^f Omnis Aristippum; laudat Aristippum ex sententia Platonis, qui cum invenisset illum naufragum diploide, id est, panno duplici, involutum, laudavit eum dicens; Omnis color & status & res decuit Aristippum. Ver. Schol. *Ἦν δὲ ἱκανὸς ἀκουσάων & τῶν & χεῖρ & ποσὶν*. Laertius.

^g Color, species; status, locus; res, fortuna,

° Tentantem,

^k Tentantem majora, fere præsentibus ⁱ æquum.

Contra, quem ^k duplici panno ^l patientia velat,

^m Mirabor vitæ via si ⁿ conversa decebit.

Alter purpureum ^o non expectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret ^p non inconcinnus utramque:

Alter ^q Mileti textam ^r cane pejus & angue

Vitabit ^s chlamydem; ^t morietur frigore, si non
Rettuleris pannum: refer, & sine vivat ^u ineptus.

^x Res gerere & captos ostendere civibus hostes,

Attingit solium Jovis, & cœlestia ^y tentat:

^z Principibus placuisse viris, non ultima laus est.

^a Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

^b Sedit qui timuit ne non succederet: ^c esto:

Quid, qui ^d pervenit, fecitne viriliter? ^e Atqui

Hic est, aut nusquam, ^f quod quærimus: hic onus horret,

Ut parvis animis & parvo corpore majus;

^h Tentantem, affectantem.

ⁱ *Æquum*; quieto animo ferentem.
Æquus est cui semper mens in sua se-
de est.

^k *Duplici panno*; diploide, seu pallio
cynico, quod in alteum humerum re-
jectum, altero nudo, eo modo dupli-
cabatur. Vide Salmasium de Pallio.
Forſan etiam in eam formam confue-
batur: *Pannum* autem contemptim di-
cit, ut Græci *παῦρον*.

^l *Patientia*; tolerantia, duritia.

^m *Ev ἤδε* posuit mirabor pro miran-
dum est.

ⁿ *Conversa*, temperanter dicit pro
contraria.

^o *Non expectabit*, non morabitur:
nam suscipe deque habet. Respicit ad
ea quæ superius dixi de naufragio.

^p *Non inconcinnus*; quia satis erat
compositus ad utramque fortunam.
Personam ferre, Translatio est a scena.

^q *Mileti*; sane nunc vestes Milesia præ-
tiosæ sunt. Vet. Schol.

^r *Cane pejus & angue*; pejus quam
insui culeo cum cane, angue & simia
uti parricidæ. Inepti sunt Interpretes
quos vidi.

^s *Chlamydem*, purpureum palliolum.

^t *Morietur frigore*; animus Aristippum,

invitato Diogene ad balneas, dedisse operam,
ut omnes prius egrederebantur, ipsiusque palli-
um induisse, illique purpureum reliquisse,
quod Diogenes cum induere noluisse, summum
repetiit, tunc Aristippus increpuit Cynicum,
sane servientem, qui algere mallet quam
conspici in veste purpurea. Vet. Schol.

^u *Ineptus*; stomachabunde ineptum
dicit.

^x *Res*, supple magnas. Vet. Schol.

^y *Tentat*, affectat. Veteres nihil ma-
gis probabant in summo numine quam
potentiam.

^z *Principibus placuisse*; promereri prin-
cipes civitatis. Vet. Schol. ex MS. Steph.

^a *Non cuivis*; Græcum Proverbium est:
*Οὐ πάντες ἀνέγγε εἰς Κόρινθον ἵσθαι ὁ
πλεονέκτης*. Vet. Schol. Cruq. Contigit hoc
sane Aristippo nostro, qui Laidem Co-
rinthiam habuit, sed non habebatur a
Laide.

^b *Sedit*, domi mansit.

^c *Esto*; sit ut liber, de hoc nihil
pronuntio.

^d *Pervenit*, supple Corinthum.

^e *Atqui hic est*; quasi tergiversantem
arget ad respondendum. Vet. Schol.

^f *Quod quærimus*, & per hoc, quod
nobis dicendum est.

Hic

Hic subit, & perfert. Aut virtus nomen inane est,
 Aut decus & pretium s recte petit ^h experiens vir.
 Coram ⁱ rege ^k sua de paupertate tacentes
 Plus poscente ferent: distat, sumasne pudenter,
 An rapias: ^l atqui rerum caput hoc erat, hic fons
 Indotata mihi soror est, paupercula mater,
 Et fundus nec vendibilis, nec pascere ^m firmus,
 Qui dicit, clamat; Victum date: ⁿ succinit alter,
 Et mihi dividuo findetur munere ^o quadra.
 Sed tacitus pasci ^p si posset corvus, haberet
 Plus dapis & rixæ multo minus invidiæque.
 Brundisium comes aut Surrentum ductus amœnum,
 Qui queritur salebras, & acerbum frigus, & imbres,
 Aut cistam effractam aut subducta viatica plorat,
 Nota refert meretricis ^q acumina, sæpe ^r catellam,
 Sæpe ^s periscelidem raptam sibi flentis; uti mox
 Nulla fides damnis verisque doloribus adfit.
 Nec semel ^t irrisus triviis ^u attollere curat
 Fracto crure ^x planum; licet illi plurima manet
 Lacryma; per sanctum juratus dicat ^y Osirim,

45

50

55

60

^g *Refte*, suo merito.

^h *Experiens vir*; qui scilicet audet
 experiri quid possit.

ⁱ *Rege*, majori amico.

^k *Sua de paupertate*; ira ex conjectura
 sua Bentleius edidit [pro suo &c.]
 neque male, etsi parum interfit. Nemo
 est qui non videt hanc Lectionem
 altera esse longe concinniores.

^l *Atque verum*; h. e. Quin & hoc
 palmare præceptum est: & Comice
 protulit verum pro rei.

^m *Firmus*, satis certus.

ⁿ *Suocinis*: cantilenam mendicorum pul-
 chre expressit, qui succinunt sibi invicem.
 Vet. Schol.

^o *Quadra*; Satyrice panis qui uni cibis
 dari poterat. Vet. Schol. Notum est
 quid sit quadra panis.

^p *Si posset corvus*; nam corvus cum ac-
 cedit ad cibum strepitum vocis alias aves ran-
 ce cit. Vet. Schol.

^q *Acumina*, *astutias*: hic locus de Tru-

culento est, *Plauti Fabula*, ubi adolescens
 dicit; *Aut aurum peritit, aut conscissa pal-
 lula est, aut armariola Græca*; aliquid
 semper est quod pereat. debeatque amans
 scorto suo. Vet. Schol.

^r *Catellam*, catenam parvam. Vet.
 Schol. Cruq.

^s *Periscelidem*, tibialia: delicatula
 fasciis involuebant sibi crura & fe-
 mora.

^t *Irrisus*; illusio, falsus.

^u *Attollere*, in rhedam, vel vehicu-
 lum; de via scilicet.

^x *Planum*, mendacem erronem. Vet.
 Schol. Cruq. *Planum* autem scurræ
 dicit. Hinc etiam Proverbum natum est;
Qui semel scurra nunquam paterfamilias.
 Vet. Schol.

^y *Osirim*; notat Ægyptios & cate-
 ros orientis populos, ut Planos impro-
 bissimos. Est autem Ægyptiis *Ou Si-*
es, ò *ut*; h. e. Liber, sive Bacchus;
 qui & Sol.

Credite,

Credite, * non ludo; crudeles tollite claudum:
Quære peregrinum, vicinia ^a rauca reclamationat.

* Non ludo, non fingo.

^a Rauca; ad ravim. Vet. Schol. Crug.

EPISTOLA XVIII. Ad Lollium.

In eandem materiam. Visandam esse asperitatem in affectatione divitum.

SI bene te novi, metues, ^a liberrime ^b Lolli,
^c Scurrantis ^d speciem præbere, ^e professus amicum;
Ut matrona meretrici dispar erit atque
^f Discolor, ^g infido scurræ distabit amicus.

Est huic diversum vitio vitium prope majus,
Asperitas agrestis, & ^h inconcinna, gravisque,
Quæ se commendat ⁱ tonsâ cute, dentibus ^k atris;
Dum ^l vult ^m libertas dici mera, veraque virtus.

ⁿ VIRTUS est medium vitiorum, & utrinque ^o reductum:

Alter, in obsequium plus æquo pronus, & ^p imi

Derisor lecti, sic nutum divitis ^q horret,

Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,

^a Liber dicitur qui ea quæ sentit dicit.

^b Crediderim hunc esse Lollium Scævam, ad quem præcedentem scripsit.

^c Scurrantis; leviter assentantis, seu belli & urbani parafiti.

^d Mire speciem; neque enim potuit plane scurrari vir bonus & ingenuus.

^e Professus, supple cum fueris: amicum autem nunc dicit minorem, seu clientem.

^f Discolor, specie diversa.

^g Infido, fido.

^h Inconcinna gravisque; infocialis & odiosa. Vet. Schol. Inconcinna in-compositus dicitur & parum commodus sodalibus.

ⁱ Tonsâ cute, ad cutem tonsus, & ^j Eugiv.

^k Atris; sordidus ab incultu. Vet. Schol.

^l Facite vult dixit. Vet. Schol. Uti & mera.

^m Libertas dici mera; ita edidit Bentleius ex melioribus quos putat Codicibus, atque hoc dicit meliore esse Rhythmo atque auribus magis placere. Atque equidem non ibo inficias, quando tantus vir ita in suo ediderit Libro. Vellem enim, quod ille ait, aurem habere eruditam.

ⁿ Virtus est; virtus inter contraria vitia debet in medio sita esse, ut ab utroque crimine tantundem remota sit. Vet. Schol. Atque hoc ex Aristotelis disciplina, qui virtutes medio constare scribit.

^o Reductum, retractum.

^p Imi derisor lecti; Metrumque, pro accubitoris amici: nam in summo & in medio amici, in imo vero ipse dominus discumbit. Vet. Schol. Cum accubitoribus scilicet, seu certis convivis suis, quos quotidie pascere consueverat.

^q Horret; horrere se fingit. Vet. Schol. Crug.

Ut

Ut puerum sævo credas ⁊ dictata magistro
 Reddere, vel ^s partes mimum ⁊ tractare secundas:
 Alter rixatur ^a de lana sæpe caprina,
 ⁊ Propugnat nugis ^y armatus; ^z scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides, & vere quod placet; ut non
 Acriter ^a elatrem, ^b pretium ætas altera sordet.
 Ambigitur ^c quid enim? Castor sciat an ^d Dolichos plus;
 Brundisium ^e Minuti melius via ducat, an Appi. 15
 Quem ^f damnosa Venus, quem præceps alea ^g nudat,
 Gloria quem ^h supra vires & vestit & unguet,
 Quem tenet argenti fitis ⁱ importuna famelque,
 Quem paupertatis ^k pudor & fuga, dives amicus,
 Sæpe ^l decem vitiis instructior, ^m odit & horret: 20
 Aut, si non odit, ⁿ regit; ac, ^o veluti pia mater,
 Plus quam se sapere, & virtutibus esse priorem 25

^r Dictata, quæ Magister prælegen-
 do puero ediscenda tradit.

^s Partes secundas; scilicet ut in actori-
 bus Græci fieri videmus sæpe illum qui est
 secundarum partium, aut tertiarum, cum
 possit aliquanto clarius dicere, quam ipse
 primarum, multum summittere, ut ille prin-
 ceptum quam maxime excellat. Asconius
 Pedianus, referente Cruquio. *Prima*
partes sunt dictatoris, secunda mimi qui
refert dicta prioris. Vet. Schol. Cruq.
 Hypocritarum erat principum actorum
 actionem mimice referre, & Joculari-
 tores hi erant.

^t Tractare, pronuntiare: & manu
 & lingua tractare est.

^u De lana caprina; de villo caprino,
 utrum lana sit an seta. Proverbium
 ex antiqua aliqua fabella.

^v Propugnat nugis; h. e. pugnat pro
 nugis, Minellius.

^y Mire armatus, tanquam pro aris & fo-
 eis decertaturus. Minellius.

^z Scilicet: ut non; Ethopœia seu
 Mimesis agrestis Disputatoris. Scilicet;
 quippe hoc vult, & secum cogitat.

^a Elatrem; mire de rabioso.

^b Pretium; designat non tanti facere
 immortalitatem, ut quod senserit non de-
 fendat. Vet. Schol. *Ætas altera; re-*
novata qualis Hippolyti. Altera in-

stauratio vitæ ut Virbio constitit. Vet. Schol.

^c Comice quid enim pro quid putas?

^d Castor & Dolichos erant illius temporis
 nobiles gladiatores. Vet. Schol. Scholi-
 astæ consentiunt tres Cruquii Codi-
 ces; alii tres pro Docilis vitiose lege-
 runt Dolichis. Bentleius tenuit Docilis,
 invito Scholiastæ, atque indicta cau-
 sa. Puto illum parum attendisse.

^e Minutia Via est a Porta Minutia, si-
 ve Trigemina, per Sabinos ad Brundisium.
 Minutia autem Porta dicta est a Minutio
 Angurino Praefecto Annonæ, qui quid
 farris pretium ad æstem redegerit, Statuam
 aream extra Trigemina portam habuit.
 Plinius, citantē Cruquio. Alii corrup-
 te legunt *Nunci*. Mirari satis nequeo
Nunci placuisse Bentleio pro Minuti.

^f Damnosa, pretiosa.

^g Nudat, omnibus bonis exuit.

^h Supra vires; ultra vires habitus mi-
 tor. Juvenalis.

ⁱ Importuna, Metonymice quod im-
 portunum faciat & odiosum domino.

^k Pudor & fuga; dum certare studet
 lautitia cum domino.

^l Decem vitiis auctor ad peccandum
 quam amicis minor. Vet. Schol.

^m Odit; nauseat, fastidit.

ⁿ Regit; catechizat.

^o Veluti pia mater; festiva Ironia.

Vult;

Vult: & ait p prope vera; q Meæ (contendere noli)

Stultitiam r patiuntur opes; tibi parvula res est:

s Arcta decet t sanum u comitem toga; define mecum

30

Certare. x Eutrapelus y cuicunque nocere volebat,

Vestimenta dabat pretiosa: z beatus enim jam

Cum pulchris tunicis sumet a nova consilia, & spes;

Dormiet in lucem; scorto postponet b honestum

Officium; nummos alienos c pascet; d ad imum

35

e Threx erit, f aut olitorisaget mercede caballum.

Arcanum neque tu scrutaberis g illius unquam;

h Commissumque teges, & i vino tortus & ira.

Nec tua laudabis k studia, aut aliena reprêndes;

Nec, cum venari volet ille, poemata l panges.

40

m Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque

Zethi, dissiluit, donec n suspecta o severo

Conticuit lyra; fraternis cessisse putatur

p Prope vera; imo verissima. Comita Meiosis.

q Mea; per Mimesin loquentem divitem facit. Vet. Schol.

r Patimur; excusant. Opibus compenso stultitiam meam. Simile illud est Sallustii; Quia secunda res mire sunt vitis obtinuit. Vet. Schol.

s Arcta decet; Toga quæ bis ter ulnarum non sit, ut in Epodis dixit. Pro opibus enim veteres magnas vel parvas habebant togas. Cicero: Velis amicos non togis. Vet. Schol.

t Sanum; mentis compotem. Vet. Schol. Cruq.

u Comitem; affectatorem, clientem.

x Volumnis Eutrapeli non uno in loco meminisse Cicero. Torrentius. Eutrapeli nomen illi adhæsit ob urbanum ingenium.

y Cuicunque nocere volebat; Πολλοῖς ὁ δαίμων ἐκ τῆς βουλοῦς φέρον μεγάλα διδασκόμενα διτυχεύματα, ἀλλ' ἵνα τὰς συμφορὰς λάβοιεν ἐπιφανέστερον. Aristoteles in Rhetoricis, citante elegantissimo Viro Jacobo Cruquio.

z Beatus enim jam; ridicule tumescit; & supple factus.

a Nova consilia; fiet delicatus. Vet. Schol. Non enim vivet ut hætenus, sed converteret vitæ propositum.

b Honestum Officium dicit pauperis amici inopiam sublevare.

c Pascet, ad sanus accipiet & augebit. Landinus.

d Ad imum; ad extremum. Vet. Schol. Cruq.

e Threx erit; auditorabitur se in ludum, ut gladiator sit. Vet. Schol. Thraces parmula Thracica & gladiolo depugnabant.

f Aut olitorisaget; Satyrice invenis sordidissima post beatum incessum cultumque latantem. Vet. Schol.

g Recte Bentleius illius pro ullius. In causa fuit erroris quod Vocales i, y & u non fuerint olim adeo diversi soni, ut alias diximus.

h Commissum; nempe arcanum.

i Vinum & ira tormenta sunt, quibus multi inviti secreta fuderunt. Vet. Schol.

k Studia, exercitationes corporis, vel ingenii.

l Panges, condes.

m Gratia, intima amicitia. Ex Antiopa Euripidis, quod ostendit Daniel Heinſius ex Olympiodoro, Platonis Gorgiæ Enarratore.

n Suspecta per Charientismum posuit pro odiosa.

o Severo, agresti & pastori, & per hoc, tristi & imperito.

Moribus

Moribus Amphion: tu cede potentis amici
 ¶ Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros
 ¶ Ætolis onerata plagis * jumenta, canesque,
 Surge, & * inhumanæ * senium depone Camœnæ,
 Coenes ut pariter * pulmenta laboribus empta;
 Romanis solenne viris * opus, utile famæ,
 ¶ Vitæque & membris; præsertim cum valeas, &
 Vel cursu superare canem vel viribus aprum,
 Possis: adde, virilia quod speciosius arma
 Non est qui tractet; scis quo clamore * coronæ
 ¶ Prælia sustineas campestria: denique sævam
 Militiam puer & Cantabrica bella tulisti,
 ¶ Sub duce qui templis Parthorum signa * refigit
 Nunc, & siquid * abest, Italis * adjudicat armis.
 Ac, * ne te retrahas & inexcusabilis * abstes,
 ¶ Quamvis nil * extra numerum fecisse modumque
 ¶ Curas, interdum * nugaris rure paterno:
 Partitur * lintres exercitus; * Actia pugna
 Te duce * per pueros hostili more ¶ refertur;

45

50

55

60

* Lenibus imperiis; quia cum potest imperare blanditur. Vet. Schol. Et quia nihil imperat quod jure possit tibi displicere: Dilogia est.

¶ Ætolis plagis; uti alter Meleager aprum venaturus.

* Jumenta; burdones, vel mulos.

* Inhumana, infocialis.

* Senium; pallorem, mœstitiam. En pallor seniumque! Persius.

* Pulmenta, opsonia quasi pulmenta.

* Opus; studium, Exercitatio.

¶ Vita, supple longæ, & per hoc valetudini.

* Corona, circumstantis turba.

¶ Prælia Campestria; armorum ludiorum. Landinus. In Campo Martio scilicet.

¶ Sub duce; sub Augusto.

* Pro refixit, Et nunc, omnes fere scripti Codices legerunt refigit Nunc, & sic Vetus Scholiastes.

* Abest, deest: sic & Juvenalis; Nullum crimen abest. Est & abest contraria sunt.

* Mixe adjudicant; tanquam sedendo

vincat: nam per Tiberium recepit Crassi signa.

* Ne te retrahas; h. e. ne videare inexcusabiliter te officiis subtrahere virilibus.

* Melius abstes, [quam absis] quod ostendit Bentleius sub autoritate quorundam Librorum.

¶ Quamvis nil, ægebat per Dore subsequenti Ludi in Villa paterna. Vet. Schol. Cruq.

* Extra numerum modumque; quod Græci Proverbiali Schemate dicunt *παρά μέτρον*. Numerus in voce est; modus in Lyra: Numeros meminisse verba tenerem. Virgilius.

* Curas, amas, gratum tibi est, vel cordi.

* Ad Emphasin posuit nugaris, quasi lados pro nugis ille haberet. Ostendit istam non esse naturam alienum ludis.

¶ Lintres, monoxilos.

* Actia pugna; Imaginem pugnae Actiacæ tu Casari facis. Vet. Schol.

* Per pueros, per vernas tuos.

¶ Refertur, exprimitur. Vet. Schol. Cruq.

Adver-

Adversarius est frater; lacus, Adria; q donec

Alterutrum * velox victoria s fronde coronet.

Consentire suis studiis * qui crediderit te,

65

u Fautor x utroque tuum laudabit pollice ludum.

y Protinus ut moneam (* siquid monitoris eges tu)

a Quid, de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.

b Percontatorem fugito: nam garrulus idem est;

Nec retinent patulæ commissa fideliter aures;

70

c Et semel emissum volat inrevocabile verbum.

Non ancilla tuum d jecur e ulceret ulla, puerve,

Intra f marmoreum venerandi limen amici:

Ne dominus pueri pulchri charæve puellæ

g Munere te parvo beet, aut h incommodus i angat.

75

Qualem commendes, etiam atque etiam k aspice; ne mox

l Incutiant aliena tibi peccata pudorem.

Fallimur, & m quondam non dignum tradimus: ergo

Quem sua culpa n premet, deceptus omitte tueri;

o Ut penitus notum, p si tentent q crimina, serves,

80

Tuterisque tuo fidentem r præsidio: qui

¹ Donec alterutrum; Tandem simulata nomina servantur, donec alteruter vincat. Vet. Schol.

² Dialogus velox posuit, & quia Victoria pennata est, & quia Asiatica victoria fuit omnium celerissima.

³ Fronde, laurea.

⁴ Qui crediderit, Augustum dicit.

⁵ Fautor, plausor.

⁶ Utroque pollice compresso significare volebant deosculandum esse eum qui bene luserat; contra conversis pollicibus ignave devictum necari jubebant: Eo enim modo necantur pulices; Et verso pollice vulgi Quælibet occidunt populariter. Juvenalis. Frustra se hæcenus tulerunt eruditissimi. Quid aperiunt?

⁷ Protinus; ferente imperu, absque ulla præfatione.

⁸ Siquid; Sed quid est.

⁹ Quid, de quoque; Tris dixit, quid dicas, de quo dicas, & cui dicas. Vet. Schol.

¹⁰ Percontatorem; Eadem enim libidine prodit qua & audit. Vet. Schol.

¹¹ Et semel emissum; terribiliter pronuntiandum est. Vet. Schol.

¹² Jecur, affectuum sedes propter bilem.

¹³ Ulceret; incendat, amore urat.

¹⁴ Marmoreum limen, Synecdochice pro marmoream Villam, vel Prætorium.

¹⁵ Munere te parvo; mancipio scilicet. Alludit ad Virgilium, cui Alexandrum puerum Pollio dominus dono dedit. Vet. Schol.

¹⁶ Incommodus, male falsus in negando.

¹⁷ Angat; cruciet, dum hoc agit ut doleas, & minimum sibi parat de tua frustrata libidine.

¹⁸ Aspice; vide, considera.

¹⁹ Incutiant; inspergant, injiciant.

²⁰ Quondam; nonnunquam.

²¹ Premet; urgebit, onerabit.

²² Bentleius conjecit At reponendum esse pro Ut, contra quod ego sentio.

²³ Tentent; invadant, impetant.

²⁴ Crimina, criminationes, mendacia; supplendum enim falsa.

²⁵ Præsidio, patrocinio.

s Dente Theonino cum ^c circumroditur, ecquid

Ad te post paulo ventura pericula sentis ?

Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet;

Et neglecta solent incendia ^u sumere vires.

8;

^x Dulcis inexpertis ^y cultura potentis amici,

Expertus metuit. Tu, ^z dum tua navis in alto est,

^a Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat ^b aura.

Oderunt hilarem tristes, tristemque jocos,

^c Sedatum celeres, agilem gnavumque ^d remissi;

90

^e Potores bibuli media de nocte Falerni

Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis

Nocturnos jures te formidare ^f vapores.

Deme supercilio nubem: plerumque ^g modestus

Occupat ^h obscuri speciem, taciturnus ⁱ acerbi.

95

Inter cuncta leges & percunctabere ^k doctos,

Qua ratione queas traducere ^l leniter ævum;

Ne te ^m semper-inops ⁿ agitet vexetque cupido,

Ne pavor, & rerum ^o mediocriter utilium spes;

Virtutem ^p doctrina paret, naturane donet;

100

^a Lutbienus Theon libertinus, dicacitatis amaritudine præter ceteros, ita Patronum suum exasperavit, ut domo ejus summoveatur, & quaternario legato (an quadranario?) jubereur restem sibi palumque emere. Vet. Schol. Cruq.

^c Circumroditur; undique a pluribus obstructoribus.

^u Sumere, colligere.

^x Dulcis inexpertis; detorsit antiquum adagium, Dulce bellum inexpertis.

^y Cultura; affectatio.

^z Dum tua navis in alto est; cum prosperum cursum amicitia tenes, & est Trophæi Ἀλλυγοῖα. Vet. Schol.

^a Hoc age; huic rei totus incumbe.

^b Aura, tenuis ac levis culpa. Vet. Schol. Hoc ostendunt sequentia.

^c Sedatum; lentum, tardum. Vet. Schol. Cruq.

^d Remissi; enerves, pigri: Metaphora ab arcu retento.

^e Benteleio non placent Potores bibuli, putatque idem valere quod potores potantes, cum bibuli sint nimii vel assidui in potando. Ipse mallet de suo penu re-

ponere liquidi; quod si fieret, nihil illud esset nisi perpetuum Epitheton.

^f Plurimi MSS. pro vapores legerunt tepores, verum interpretamentum est: Vapor Lucretio calor est, ut alias diximus. Benteleius utrunque vult retinere tepores, etsi sit minus Poeticum & minus Lucilianum.

^g Modestus; gravis, vel, ut vulgo dicimus *The formal*: qui scilicet modos suos & numeros per omnia servat.

^h Obscuri, testi, insidiosi.

ⁱ Acerbi, Censoris amari.

^k Optimi quique scriptorum veterum, cum doctos nominant, fere Stoicos intelligunt, Cicero, citante Cruquio.

^l Leniter, suaviter.

^m Semper inops; uno spiritu profertenda sunt.

ⁿ Agitet, inquietet, huc & illuc distrahatur: Vexet, in diversa vehat.

^o Mediocriter milia externa sunt, quæ Stoici dicunt Media, h. e. per se neque bona, neque mala.

^p Doctrina; ars, disciplina.

Quid

Quid minuat curas, & quid te tibi reddat amicum,
 Quid * pure tranquillet, * honos, an dulce † lucellum,
 An secretum iter, & † fallentis semita vitæ.
 Me quoties * reficit gelidus Digentia rivus,
 Quem Mandela bibit, † rugosus frigore pagus,
 Quid sentire putas? quid credis, amice, precari?
 Sit mihi quod nunc est; etiam minus: † & mihi vivam
 Quod superest ævi, siquid superesse volunt dii:
 Sit bona librorum & † provisa frugis in annum
 Copia; † neu † fluitem dubiæ spe pendulus † horæ.
 † Sed satis est orare Jovem † quæ donat & aufert:
 Det vitam, det opes, & æquum mi animum ipse parabo.

105

110

* Quid te tibi reddat amicum; nihil
 fluite facere, ac per hoc teipsum non ledere.
 Vet. Schol.

† Pure tranquillet, h. e. animum se-
 renet, ut ne sit vel macula nubis.

* Honos, magistratus.

† Lucellum, mercaturam elevat.

* Fallentis; sensum relabatur in Epi-
 cureismum, quorum Dogma est, Late
 in vita: Audis si quis.

* Reficit, refrigerat.

† Rugosus; rugosa faciens hominum
 corpora. Vet. Schol.

* Pro ut mihi vivam, optimi & plu-
 rimi Codices legerunt, & mihi vivam;
 quod cum Lambino, Cruquio, Tor-
 rentio mihi quoque arridebat. Quasi
 dicat, nec ulterius sim in clientela
 potentum.

* Provisa frugis in annum; quantum
 una messis villæ meæ præstare possit.

† Omnia fere scripta habent neu
 pro ne; & sic legerat Cruquianus In-
 terpres.

* Fluitem, h. e. inter spem vitæ &
 metum mortis natem.

† Hora, extenuando posuit pro vitæ:
 Mortis contemptum optat, vel potius,
 Ut spatium vitæ extremum inter munera
 ponat Fortuna; quod ait Juvenalis.

* Male nonnulli reposuerunt Hæc
 pro Sed, cum sit Correctio priorum
 votorum; ut doctè Minellius.

† Tres Torrentii Codices pro qui
 legerunt quæ, quod multo melius vi-
 detur. Res mira mihi videtur potuisse
 placere Benteleio quæ ponit & aufert pro
 quæ donat & aufert: Verum illum ob-
 scura fere semper nescio quomodo ma-
 gis delectant, & veluti de angulis pe-
 titæ. Conqueritur ille hæc Librario-
 rum nationi minus placitura.

* Ut æquum animum geram, in mea
 magis est potestate quam Jovis. Vet. Schol.
 Nam Nullum numen abest si sit prudentia.
 Stoici docent frustra rogari deos quæ
 jam nostræ fecere potestatis, beate
 scilicet & tranquille vivere.

EPISTOLA XIX. Ad Mæcenatem.

Poetæ judicium de suis & poetarum sui sæculi scriptis.

PRISCO si credis, Mæcenas doctè, Cratino,
 Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt,
 Quæ scribuntur aquæ potioribus: † ut † male fanos

* Prisco; antiqua Comædia scriptori.
 Cruquius. Potest inesse Dilogia.

† Ut; postquam. Vet. Schol.

* Male fanos; Democritus exclusit suo
 E e z † Ascriptis

^d Ascripsit Liber satyris faunisque poetas,

^e Vina fere dulces oluerunt ^f mane Camœnæ.

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus:

Ennius ipse ^g pater nunquam nisi potus ^h ad arma

ⁱ Profuit dicenda. ^k " Forum putealque Libonis

" ^l Mandabo ficcis, adimam cantare severis."

Hoc simul ^m edixit, non cessavere poetæ

ⁿ Nocturno certare mero, putere diurno.

Quid, si quis ^o vultu torvo ferus, & pede nudo,

Exiguæque togæ simulet ^p textore Catonem,

^q Virtutemne ^r repræsentet moresque Catonis?

Rupit ^s Iarbitam Timagenis æmula lingua,

Dum studet ^t urbanus, ^u tenditque ^x disertus haberi.

judicio sanos Poetas a numero Musarum, dicens insanos in numerum Faunorum & Satyrorum deorum transire, quasi veriores. Vet. Schol. Quin & omnes dii Manes, excepto uno Tiresia, extra se positi sunt.

^d Oſſo Lambini MSS. cum Vetere Scholiaste & Servio legerunt *Ascripsit*, non *Adscripsit*. Notum est Satyros atque Faunos esse in Clientela Liberi Patris & infernalis Numinis, & primi Musicae repertoris & Choreæ.

^e Vina fere, faceta & suavis Ironia.

^f Mane; quod infame erat. Notum est illud; Οὐκ ἐστὶ Διὶ Δεόχευς, ὅτι ὁ ὕμνος αἰνέει.

^g Pater; Latini scilicet carminis.

^h Ad arma dicenda; ad Libros Annalium. Vet. Schol.

ⁱ Mire profuit, tanquam ipse pugnaturus.

^k Forum putealque Libonis; supple, Dixit Ennius. Vet. Schol. Cruq. Quod mirum est non advertisse Interpretes. Puteal Libonis; sedes pratoris fuit, prope Arcum Fabianum. Vet. Schol. Sacellum erat superne apertum; quod ostendit Cruquius ex Festo. Hoc est ara conditi Fulminis. Vide Gutherium de Jure Manium.

^l Mandabo & adimam, Comica Temporum Enallage; nam *ex ὕμνῳ* dicuntur. Quin & ficcis & severis Comice protulit, pro sobriis & tristibus.

^m Mire edixit, cum de pratore ante cogitasset: nam pratoris erant edicta.

Edixit; visus est omnibus dixisse. Vet. Schol. Mirum est eruditissimum Bentleyum non vidisse hæc esse Ennii verba, præsertim cum antiqua Scholia illud modo monuissent. Frustra igitur ille reposuit *edixi* pro *edixit*, ac si sui ipsius verba narraret Horatius.

ⁿ Nocturno certare mero; Mira Enallage assiduitatem significat potandi; sic in arte Poetica; Nocturna versare manum, versare diurna.

^o Vultu torvo ferus; Cato Senator Romanus; ut severior appareret, intonsa barba capillisque, prodibat in publicum, duræque calcamento & sape nulla, togaque exigua. Vet. Schol. Cruq. De Catone loquitur Uticensi.

^p Textore; nequibat dicere textura. Apage resquora.

^q Virtutem; fortitudinem, vel masculinum animum.

^r Repræsentare est ob oculos ponere.

^s Facete posuit Iarbitam pro Maurum; nam & Iarbas amulus erat Ennæ. Hic Iarbita Maurus fuit Cordus, qui dum Timagenem imitabatur post convivium & inter pocula declamantem, propter insolentiam faciendi quod conabatur, pene disruptus est. Vet. Schol. Cordi nomen in Cruquiani Interpretis Auctario invenimus. Timagenes Alexandrinus, celeberrimus ejus temporis Rhetor, a Gabinio Pompeianis temporibus Romanam adductus est.

^t Urbanus; elegans ornatus.

^u Tendit, nititur.

Decipit

Decipit exemplar ⁊ vitiis imitabile: quod si

ⁱ Pallerem casu, biberent ⁱ exsangue cuminum.

ⁱ O imitatores, ⁱ servum pecus, ⁱ ut mihi sæpe
Bilem, sæpe jocum vestri, ⁱ movere ⁱ tumultus!

20

Libera per ⁱ vacuum posui vestigia princeps;

Non aliena meo ⁱ pressi pede: qui sibi fidit

Dux ⁱ regit examen. ⁱ Parios ego primus iambos

ⁱ Ostendi Latio, numeros ⁱ animosque secutus

Archilochi, ⁱ non res & ⁱ agentia verba Lycamben.

25

Ac, ne me foliis ideo ⁱ brevioribus ornes,

Quod timui mutare ⁱ modos & carminis artem,

ⁱ Temperat Archilochi musam pede ⁱ mascula Sappho,

Temperat Alcæus; sed ⁱ rebus & ordine dispar,

Nec ⁱ focerum quærit quem versibus oblinat atris,

30

Nec ⁱ sponsæ laqueum famoso carmine nectit.

ⁱ Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinis

ⁱ *Disertus*; eloquens, proprius, copia, dispositu & pronuntiatione eximius.

ⁱ *Vitiis imitabile*; quod adjuncta habet vitiis imitatu facilia. Henricus Stephanus.

ⁱ *Pallerem*; scita Enallage pro *Pallere quis*.

ⁱ *Exsangue cuminum*; sic & Persius, *Pallentis grana cumini*.

ⁱ *O* indignantis est.

ⁱ *Servum pecus*: & servi & pecudes ad alienum præscriptum vivunt; asinos intelligit.

ⁱ *Ut sæpe pro quam sæpe*.

ⁱ *Movere*; excitare.

ⁱ *Tumultus*; horribiles inter pocula clamores, & affectati cantus: imo magis ruditus; nam Arcadicum pecus ante dixerat.

ⁱ *Vacuum* dicitur Jurisconsultis à nemine hæcenus occupatum. Vult significare se primum sermone Romano Lyrica scripsisse, & per hoc, neminem imitarum fuisse; quam rem designat voce *Libera*, quæ modo Dialogas ponitur: nam liberum est & quod alieno arbitrio non servis, & quod non est privati juris.

ⁱ *Pressi pede*; & per hoc occupavi.

ⁱ *Regis examen*; imitatus Regem apum.

Vet. Schol. Et mire *examen*; significat enim immanem esse numerum scribillantium. Est autem *examen*, quasi *exagmen*; uti superius diximus.

ⁱ *Parios*; Notum est Archilochum fuisse domo Parium.

ⁱ *Ostendi Latio*; in Epodis hoc fecit.

ⁱ *Animos*, iram.

ⁱ *Non res*, non ejus Argumentum, & materiam; neque enim Lycambæ & Neobulæ maledixi.

ⁱ *Agentia*; agitantia, ad insaniam adigentia.

ⁱ *Brevioribus*, h. e. xvi brevioris, citius marcentibus.

ⁱ *Modos*, Pedes, & formam Carminis.

ⁱ *Temperat Archilochi*; Sappho atque Alcæus ante me Archilochi Metra, immistis aliis pedibus, leniora reddiderant.

ⁱ *Mascula Dialogas*, ob Poeticum ingenium, & amorem puellarum.

ⁱ *Rebus*, materia; *ordine*, dispositu Rhythmicæ artis. Bentleius hoc in loco multa turbando, nihil videtur extricare.

ⁱ *Socerum*, Lycamben. h. e. Metra tantum imitatur, quod & ego facio.

ⁱ *Sponsa*, Neobulæ.

ⁱ *Hunc ego*; Alcæum malo cum Glaucano & Badio, quam Archilochum

Vulgavi ⁊ fidicen : juvat ⁂ immemorata ferentem

⁂ Ingenuis oculisque legi manibusque teneri.

⁂ Scire velis mea cur ⁂ ingratus opuscula lector

35

Laudet ametque ⁂ domi, ⁂ premat extra limen ⁂ iniquus?

Non ego ⁂ ventosæ plebis suffragia venor

⁂ Impensis cœnatum & tritæ munere vestis;

Non ego ⁂ nobilium scriptorum auditor & ⁂ ultor,

⁂ Grammaticas ⁂ ambire tribus & pulpita dignor:

40

⁂ Hinc illæ lacrymæ. Spissis indigna ⁂ theatris

Scripta pudet recitare, & nugis ⁂ addere pondus,

Si dixi; ⁂ Rides, ⁂ ait, & ⁂ Jovis auribus ista

Servas: ⁂ fidis enim manare poetica mella

Te solum, ⁂ tibi pulcher. Ad hæc ego ⁂ naribus uti

45

Formido; &, luctantis acuto ne fecer ungui,

cum reliquis: nam Odas suas commendat.

⁂ Extenuando se fidicinem appellat pro Lyrico.

⁂ Immemorata; a nullo ex Latinis ante me dicta. Vet. Schol.

⁂ Ingenius, & per hoc, pudicis. Imprimis verecundus est Horatius in Odis, & Christianorum Poetis ruborem incutit.

⁂ Scire velis; supple forsan.

⁂ Ingratus; velit, nolit, invitus.

⁂ Domi, dum domi suæ.

⁂ Premat, deprimat, elevet, depretiet.

⁂ Iniquus & improbus iræ nostræ temperando, pro sceleribus dicimus.

⁂ Ventosa; mobilis, ut ventus.

⁂ Impensis cœnatum; nobiles quosdam obiter pulsât Clientes a pastoribus suis & cibum & vestes accipiebant. Hinc reges apud Homerum αἰγιόχοις ἀνδρῶν appellantur.

⁂ Nobilium auditor; non soleo adesse recitationibus Nobilium, atque illis plaudere.

⁂ Ultor; Vindex: ita enim legendum apud Cruquianum Interpretem pro Juedex. Verum ultorem se dicere videtur, quod & ipse invicem in publico recitaturus esset sua Poemata. Semper ego auditor tantum? nunquamne reponam?

⁂ Grammaticas tribus ipsam discipulorum multitudinem dicit, pulpita vero ipsos

magistros, Vet. Schol.

⁂ Signate ambire; nam qui quærebant honores triginta sex tribus ambiebant. ut suffragia conquirerent. Notos quosdam Poetas tangit.

⁂ Hinc illæ lacrymæ; Locus Terentianus tractus in proverbium. Landinus. Utitur & Cicero. Illa autem Comica admiratione pro tam magna, profertur. Quam bella est ista Ironia!

⁂ Theatra nunc dicit auditorum greges, recitationum loca, Dilogos, & Satoryica Hyperbole.

⁂ Addere pondus; pronuntiatione scilicet gravi, & affectata.

⁂ Rides; non serio loqueris, nos habes derisui.

⁂ Ait, sic & Græci αὐτοὶ dicunt, de incerta atque indefinita Persona.

⁂ Jovis auribus; proverbium Græcum est, ὅτι αὐτοῖς, quo & Virgilius usus est; Partem aliquam ventī divūm referatis ad aures. Augustum autem significat.

⁂ Fidis enim; quodcumque tu contra crepes.

⁂ Tibi pulcher; judicio tuo contentus, Vet. Schol.

⁂ Naribus uti; Satoryice respondeat. Omisissis rhonchis & fannis vultum componit, quia ventum erat ad vivum. Hoc loco cristas suas tollit Horatius.

⁂ Displicet

^z Displicet iste locus, clamo, & ^a diludia pōco.

^b Ludus enim genuit trepidum certamen & iram,

Ira truces inimicitias & funebre bellum.

^{*} Displicet iste locus; metuo enim ne quis audiat.

^a Diludia dicuntur tempora, qua gladiatoribus conceduntur inter dies munerum quibus pugnatur. Vet. Schol. Cruq.

^b Ludus, initium est certaminis. Metuit ne ludus iste tandem in seria exeat. Et ridicule genealogum agit, quo risum alio vertat.

EPISTOLA XX. Ad Librum suum.

Carmina sua vulgo profitui dolet.

^a VERTUMNUM Janumque, liber, spectare videris;
Scilicet ut ^b prostes ^c Sossiorum pumice mundus.

Odisti ^d claves, & grata figilla pudico:

^e Paucis ostendi gemis, & ^f communia laudas,

^g Non ita nutritus. Fuge quo ^h descendere gestis:

5

Non erit emissio reditus tibi. Quid ⁱ miser egi?

Quid volui? dices, ubi quis te læserit; & ^k scis

^l In breve te cogi, plenus cum ^m languet amator.

Quod si non odio peccantis ⁿ desipit augur,

Carus eris Romæ, donec te deserat ^o ætas.

10

^a Vertumnus Janumque; ad Vertumni zdem & Jani Arcum mensæ erant bibliopolarum. Vertumnus, teste Varone, princeps Hetrutia deus, Templum habebat in vico Thurario, sive Tusco, in Valle Montis Cœlii, ut Ostendit Cruquius. In vico Thurario sacellum habuit. Janus quoque similiter vicus est, ab Jano gemino sic appellatus, qui in eo Arcum habet sibi consecratum. Vet. Schol.

^b Prostes, Dialogos posuit: nam prostant & libri & meretricii pueri. Signate igitur subjecit pumice: nam hujusmodi pueri erant pumice leves, quod ait Juvenalis.

^c Sossii illo tempore fratres erant Bibliopole celeberrimi. Vet. Schol.

^d Claves; includebantur, & sub sigillo erant pueri & virgines, quorum pudicitia propinqui verebantur.

^e Paucis ostendi gemis; atque hoc impudicorum est.

^f Communia, loca publica.

^g Non ita nutritus; supple, Quamvis: nam parentem habuisti verecundum.

^h Omnes fere libri pro discedere legunt descendere quod mihi cum Cruquio, Lambino & Torrentio aridit; tanquam diceret in lupanar: & ad villora descendimus.

ⁱ Miser; improvidus, inconsultus.

^k Scis, jam intelligis quod ante credere noluit.

^l In breve te cogi; manu complicatus, ut charta inutilis & projectitia.

^m Languet amator, Dialogos de lectore & amatore.

ⁿ Desipit, occurratur, & per hoc, perverse judicat.

^o Ætas, supple juvenilis.

P Contrectatus ubi manibus fordescere vulgi
 Cœperis, aut tineas pasces q taciturnus inertes,
 Aut r fugies Uticam, aut s vinctus mitteris llerdam.
 Ridebit monitor non exauditus; r ut ille
 Qui male parentem u in rupes protruit afellum 15
 Iratus: quis enim invitum fervare labore?
 Hoc quoque te manet, ut pueros x elementa docentem
 y Occupet z extremis in vicis a balba senectus.
 b Cum tibi sol tepidus plures admoverit aures,
 c Me libertino natum patre, & in tenui re 20
 d Majores pennas nido extendisse loqueris;
 e Ut quantum generi demas, virtutibus f addas:
 Me primis urbis g belli placuisse h domique,
 Corporis exigui, i præcanum, k solibus aptum,
 l Irasci celerem, tamen ut placabilis essem. 25
 Forte meum si quis te percontabitur ævum,
 Me quater undenos sciat implevisse Decembres,
 Collegam Lepidum quo m duxit Lollius anno.

P Contrectatus, Dilocus, nam subest
 turpícula significatio. Servat Metapho-
 ram, quasi de scorto loquens. Vet. Schol.
 Cruq.

q Taciturnus; a nemine lectus.

r Fugies Uticam; in barbaram exu-
 labis Provinciam.

s Vinculus llerdam; aut sunt de te Opi-
 sthographa Epistolarum. Vet. Schol. Alii
 male legunt unctus.

t Ut ille; norat aliquam veterem
 Fabellam de Rustico & Asino.

u In rupes; ut iret quo tendebat, &
 per hoc cervicem frangeret.

x Elementa docentem; Alphabetarium
 aliquem Magistrum: Elementa, quasi
 quæ sunt E limine.

y Occupet, h. e. occupatum teneat.

z Extremis in vicis; ad urbis extrema,
 ubi pauperrimi vivunt.

a Balba; parasitantes discipulis, at-
 que edentuli: nam Dilogia subest.

b Cum tibi sol tepidus. Secundum Li-
 brariorum morem locutus est, qui circa
 quæ erant vel quinque horam distata pueris

præbere consueverunt, quo tempore trassabi-
 liores sunt. Vet. Schol. h. e. Decimam
 & undecimam nostram.

c Me libertino: ipse enarrat vitam suam
 Cynice. Vet. Schol.

d Majores nido pennas; Proverbiale
 improprium.

e Ut; ita tamen ut.

f Addas, apponas.

g Belli; Bruto & Cassio, sub quibus
 Tribunus militabat.

h Domi; Augusto, Mæcenati, &
 Pollioni, ob elegantissima scripta.

i Præcanus, præpropere canus. Vet.
 Schol. Cruq.

k Solibus aptum; rigidulus erat, ut
 alias diximus, idcirco amabat insolari,
 sive ad solem inungi. Solitum jacere
 sub sole & chroma facere. Vet. Schol.

l Irasci celerem, generosæ indolis in-
 ducium.

m Duxit; Lollius erat solus Consul, ex-
 spectato Cesare Collega, illo recusante, Q.
 Emilius accessit tandem. Torrentius.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM

LIBER SECUNDUS.

EPISTOLA I. Ad Augustum.

Post splendidum & numerosum principium quo laudes Augusti egregie canit, subtiliter Augustum movet in favorem sui temporis poetarum.

^a CUM tot ^b sustineas & tanta negotia ^c solus,
Res Italas armis tuteris, ^d moribus ornes,
^e Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.
^f Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux, 5
Post ingentia facta & deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque ^h colunt genus, aspera bella
ⁱ Componunt, ^k agros assignant, oppida condunt,
Ploravere suis non respondere ^l favorem
Speratum meritis: diram qui ^m contudit ⁿ Hydram, 10

^a Cum tot sustineas; Apparet hunc Librum hortatio Cæsaris scriptum esse, cujus rei etiam Suetonius auctor est. Vet. Schol. In vita scilicet Horatii.

^b Sustineas tot negotia; tot munera impleas: cum una persona tot personas geras.

^c Solus; per partes, ut ait Jurisconsultus Pomponius, eo jam ventum erat ut necesse esset Reipublica per unum consuli. Torrentius.

^d Moribus: vitæ tuæ puritate.

^e Legibus; inter cæteras Lege Julia de Adulterii, atque altera de Mariandis Ordinibus.

^f Mire Romulum nominavit primum,

cum Augustus alter Romulus a multis haberetur. De qua re vide Suetonium.

^g Deorum in templa recepti; in cœlum; & per hoc consecrati.

^h Colunt, excolunt.

ⁱ Componunt; sedant. Vet. Schol. Cruq.

^k Agros assignant; h. e. Colonias deducunt. Vet. Schol. Nota autem Temporum Enallagen.

^l Favorem, plausum.

^m Contudit, edomuit: ferocia animalia contundendo fere frangimus.

ⁿ Hydra significationem habet bel-lorum civilium.

Notaque

Notaque ° fatali portenta labore subegit,
 Comperit invidiam p supremo fine domari.
 ¶ Urit enim fulgore suo, qui * prægravat s artes
 Infra se positas; extinctus amabitur ° idem.
 * Præsentī tibi x maturos largimur y honores,
 Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
 Nil z oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
 Sed tuus a hic populus, b sapiens & iustus in uno,
 Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
 Cætera nequaquam simili ratione modoque
 Æstimat, &, nisi quæ c terris semota suisque
 Temporibus defuncta videt, d fastidit & odit.
 Sic fautor veterum, ut e tabulas peccare vetantes,
 Quas bis quinque viri sanxerunt, fœdera regum
 Vel f Gabiis, vel cum rigidis g æquata h Sabinis,
 i Pontificum libros, k annosa volumina vatū,
 Dicitur l Albano Musas in monte locutas,
 Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
 Scripta vel optima, Romani pensantur m eadem

15

20

25

* Fatali; a Fatis ei imperato. *Fatis Junonis iniqua.* Virgilius. Dicitur autem *Fatale* Dilogos, etiam de diro & pestifero, & satis eleganter hoc: Cogitavit enim de *Fatali* monstro Cleopatra.

° Supremo fine; Euphemismus, noluit enim mortem nominare.

¶ Urit, macerat: Et bene urit ad fulgorem retulit. Vet. Schol.

* Prægravat; onere suo deprimat & celat.

z Antiquæ Artes posuit pro Virtutes. Græcis *Agartai*. Callida etiam Dilogia de Obrectatoribus suis queritur.

i Indignanter protulit idem.

¶ Præsentis; Splendidius hoc quam vi-

ventis: Et, quo sentias te laudari.

* Maturos; sero laudamur mortui.

¶ Honores; thura.

z Oriturum; Et hoc splendidius; oritur

enim Sol. Vet. Schol.

a Multo melius hic populus quam Bentleyi hoc populus, quod ille ex conjectura posuit. Certe hic populus magis morali dicitur charactere.

b Sapiens, sanus.

c Terris semota, sublata ex oculis.

d Fastidit & odit; *Αἰδένει*. plus enim est odit quam fastidit. Vet. Schol.

* Tabulas peccare vetantes; Duodecim Legum Tabulas a Decemviris scriptas. Vet. Schol.

¶ Gabiis; a Tarquinio Superbo.

g Æquata, æquis conditionibus con-

data.

h Sabinis, a Romulo.

i Pontificum Libros; Utrum Annales, an Pontificum Jus significat. Vet. Schol.

Imo omnia antiqua scripta pro divinis habebantur. Primi enim Scriptores se pro Magis apud imperitum vulgus gerebant: tanto erat miraculo novum literarum inventum.

k Annosa volumina vatū; Veteres libros Nevii Vatis & Sibyllæ. Vet. Schol. Imo & Cn. Marcii.

l Albano in monte; Quia Egeria Nympha dicebatur loqui cum Numa Pompilio in Albano monte. Vet. Schol. Erat autem Egeria de numero Camœnarum.

m Eadem trutina; Eodem examine quo Græci. Vet. Schol. Crug. In trutina examen vertitur.

Scriptores

Scriptores trutina, ^a non est quod multa loquamur:

30

° Nil intra est ^p oleam, nil extra est in nuce duri.

¶ Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque
Pfallimus, & luctamur Achivis doctius ^r unctis.

Si meliora ^s dies, ut vina, poemata reddit,

° Scire velim, pretium chartis quotus arroget annus.

35

Scriptor abhinc annos centum qui ^u decidit, inter

^r Perfectos veteresque referri debet? an inter

Viles atque novos? excludat jurgia ^v finis:

Est vetus atque ^r probus, centum qui perficit annos:

Quid, qui deperit minor uno mense, vel anno,

40

Inter quos referendus erit? veteresne poetas?

An quos & præsens & postera respuet ætas?

Iste quidem veteres inter ponetur honeste,

Qui vel mense brevi vel toto est junior anno:

^a Utor permissio, ^b caudæque pilos ut equinæ,

45

Paulatim vello, & demo ^c unum, demo etiam unum;

Dum ^d cadat ^e elusus ^f ratione ^g ruentis ^h acervi,

Qui ⁱ redit ad ^k fastos, & ^l virtutem æstimat annis,

^a Non est quod; nam uno verbo rem omnem absolvam.

^b Nil intra est; proverbium de rem manifestam negante.

^c Bentleius de suo posuit *olea* in Ablativo, quo *intra* & *extra* essent Adverbia. Horatii nota varietas postulat ut *intra* sit Præpositio, *extra* vero Adverbium.

^d Venimus ad summum; utrum in imperio, an ceteris in rebus quas enumerat: Non habet, inquit, quod nobis amplius fortuna jam præstet. Ergo & perfecti Poeta sumus: Sed hoc intelligi, quam dici a se maluit. Vet. Schol.

^e Unctis; Dilogas; Ceromate scilicet, & pretiosis unguentis: nam ista voce Græculos percutit.

^f Dies, supple multus, h. e. vetustas.

^g Scire velim; Ironica interrogandi forma: sic Juvenalis nonam Satyræ orditur.

^h Decidit; Metaphora ab arborum foliis.

ⁱ Ideo perfectos quia veteres. Vet. Schol. Cruq. Bene, quia subest Ironia.

^j Finis; solutio hujus controversiæ.

^k Probus, probabilis.

^l Utor permissio; servit proposito meo

tua concessio.

^b Cauda pilos ut equine; tractum ex Historia de Sertorii milite, qui etsi imbecillis, fortis equi caudam, singulos pilos evellendo, facile nudavit; cum alter, vir fortis nequiret imbecillis equi caudam uno nisu extrahere. Hoc ostendit Lambinus ex Plutarcho.

^c Unum, supple annum.

^d Cadat; causa cadat, refellatur, ruat.

^e Elusus, refutatus, Metaphora a Gladiatorio ludo.

^f Ratione; ratiocinatione.

^g Ruentis; continuo impetentis, vel indefinenter lacerantis.

^h Acervi; hic acervus est Sorites, qui prædominans est, cum falsitatem veritate confirmat: ut si quis dicat; Dico mementiri & mentior; verum igitur dico. Est etiam Sorites cum ultra modum capacitatis assensionem audientis brevi adhesionem producit, dicendo, Unum & unum, ut hic Horatius facit. Vet. Schol. Cruq.

ⁱ Redit, Comice pro recurrit.

^j Ad Fastos; per Consules annorum colligit numerum. Quid est Bentleii redit in Fastos?

^k Virtutem, artem, ingenium.

Mira-

Miraturque nihil nisi quod ^m Libitina sacrauit.

Ennius, & ⁿ sapiens & fortis, & alter Homerus,

50

Ut critici dicunt, ^o leviter curare ^p videtur

^q Quo promissa cadant, & ^r somnia Pythagorea.

^s Nævius in manibus non est, & mentibus hæret

Pene recens: adeo sanctum est vetus omne poema.

Ambigitur quoties uter utro sit ^t prior, aufert

55

Pacuvius ^u docti famam senis, ^x Actius alti:

Dicitur Afrani ^y toga convenisse Menandro;

Plautus ad exemplar Siculi ^z properare Epicharmi;

Vincere Cæcilius ^a gravitate, Terentius ^b arte.

60

^c Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro

Spestat Roma ^d potens; habet hos numeratque poetas

Ad nostrum tempus, ^e Livii scriptoris ab ævo.

Interdum vulgus ^f rectum videt; est ubi ^g peccat.

Si veteres ita miratur laudatque poetas,

65

Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat:

Si quædam nimis antiquæ, si pleraque ^h dure

^m Libitina; feretrum. Vet. Schol. Cruq. Vide Sat. 6. Lib. II.

ⁿ Sapiens & fortis, h. e. gravis & animosus: Sapiens sententiis, fortis spiritu & sublimitate styli.

^o Leviter, parum; Comice pro non omnino.

^p Videtur, apparet.

^q Quo promissa cadant, h. e. Quid tandem fiat de magnis promissis. Cadant, exeant.

^r Somnia Pythagorea, Ennius in principio Annalium suorum somnio se scripsit admonitum, quod secundum Pythagoræ dogma, anima Homeri in suum corpus venisset. Vet. Schol. In somnis mihi visus Homerus adesse poeta. Ennius.

^s Nævius Dramatum scriptor antiquior Ennio, quem in plurimis imitatus est.

^t Prior, potior.

^u Docti senis, Euripidis; alti, Sophoclis. Virium ætio plus tribuitur, Pacuvium videri doctiorem, qui esse docti assellant, volunt. Quintilianus, citante Cruquio. Senis autem modo posuit pro veteris, ut supra de Lucilio.

^x Bentleius male Accius ex incuria.

^y Bene toga; togatas enim scripsit Afranius. Vet. Schol. Palliata Comædiæ Græcorum, togatæ Romanorum erant: Romæ autem palliata dictæ sunt quæ personas habebant Græcas, & togatæ quæ Romanas.

^z Properare, facili lepore disfluere. Quam non adstricto percurrat pulpita socco. Erat Epicharmus lepide nugax, & salibus præcipuus.

^a Gravitate; pondere & dignitate, quibus caruit Plautus.

^b Arte; terso Stylo & concinna dispositione.

^c Hos, ad Emphasin posuit stolidæ admirationis.

^d Potens, Dialogos & magna, & sibi placens, vel elata & turbida.

^e Livium dicit Andronicum, qui primus omnium Latinas Fabulas scripsit. Vet. Schol. Livii Salinatoris liberius erat. Lambinus ex Eusebio.

^f Rectum videt; non cæcitat.

^g Peccat; videt quod non videt.

^h Dure; rigide, rustice, Clumzily.

Dicere

Dicere ⁱ cedit eos, ^k ignave multa fatetur,
 Et ^l sapit, & ^m mecum facit, & ⁿ Jove judicat æquo.
 Non equidem ^o infector, ^p delendave carmina ^q Livii
 Esse reor, memini quæ ^r plagosum mihi parvo
 Orbilius dictare; sed emendata videri,
 Pulchraque, & ^s exactis minimum distantia, miror.
 Inter quæ verbum ^t emicuit si forte decorum, &
 Si versus paulo concinnior unus & alter,
 Injuste totum ^u ducit ^x venditque poema.
 Indignor quicquam reprehendi, non quia ^y crasse
 Compositum illepideve putetur, sed quia nuper;
 Nec veniam antiquis, sed honorem & ^z præmia posci.
 Recte necne ^b crocum floresque perambulet Attæ
 Fabula si dubitem, clament periisse pudorem
 Cuncti pene ^c patres; ea cum reprehendere coner
 Quæ ^d gravis Æsopus, quæ ^e doctus Roscius egit:
 Vel quia nil rectum, ^f nisi quod placuit sibi, ducunt;

70

75

80

ⁱ Ostendit Bentleius cedit legendum esse pro credit.

^k Ignave; vapide, insulse.

^l Sapit; sani est incipitis.

^m Mecum facit; a meis stat partibus: mecum pugnat. Facere etiam Cornelio Nepoti est pro pugnare; & a factum est nostrum *fight*: Quin & Homero, *Iliad*. Δ. ἔγγορ pro pugna est.

ⁿ Jove æquo; Jove irato sit ut errant homines ac delirant. Vet. Schol. *Aquus* autem seu sedatus dicitur non ira motus. Jovis erat dementare juxta veterem opinionem.

^o Infector; insensus invado.

^p Delendave pro delendaque ex melioribus codicibus legerunt Torrentius & Cruquius. Delenda, abolenda.

^q Nescio cur Bentleius pro *Livi* rescripserit *Lavi*, cum *Lavinus* iste Erotopægiæ scriptor admodum obscuri fuerit nominis, & plerisque ignotus; & cum *Livii Andronici* jam ante facta sit mentio, verisimile est hunc non fuisse huic diversum.

^r Plagosum; de hoc Domitii Marci hic versus exstat; Si quos Orbilius servula senticaque cecidit. Quid mirum? Ex milite quinquagenario magister factus est librarius. Vide Suetonium de Cla-

ris Grammaticis.

^s Exactis, translatio ab examine, quæ pars est *trutina*. Vet. Schol.

^t Emicuit, ex insperato apparuit. Vet. Schol. Cruq.

^u Ducit, producit, & per hoc commendat.

^x Bentleius de arbitrio suo pro venditque posuit *venitque*, quod quid sit ego nequeo divinare, nisi error sit operarum.

^y Crasse, crasso filo, non tenui.

^z Præmia, coronam.

^a Recte necne perambulet; ludit in Attæ nomen: nam *Titus Quintius Atta*, *Togatarum* scriptor, sic dictus est, teste *Festo*, quod propter vitium *crurum*, aut *pedum*, plantis insistens, potius attingere terram quam ambulare videbatur. Cruquius.

^b *Crocum* floresque; Et cum *scena croce* *Cilicis* *persusa* recens est. *Lucretius*. Ostendit *Stephanus*.

^c Patres, Seniores.

^d Gravis; compositus. Vet. Schol. Cruq. Erat enim *Tragœdiarum Actor*.

^e *Doctus*, Comicæ actionis peritissimus.

^f Nisi quod placuit sibi: hoc vitium superbia est. Vet. Schol.

Vel

Vel quia & turpe putant parere minoribus, & quæ

^h Imberbi didicere, senes ⁱ perdenda fateri.

85

Jam ^k Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud

^l Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:

Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,

Nostra sed impugnat, nos nostraque ^m lividus odit.

Quod si tam ⁿ Graiis novitas invisâ fuisset

90

Quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet

Quod legeret tereretque ^o viritim publicus usus?

Ut primum positis ^p nugari Græcia bellis

Cæpit, & ^q in vitium fortuna labier ^r æqua,

95

Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum;

Marmoris aut eboris fabros, aut æris ^s amavit;

Suspendit picta vultum ^t mentemque tabella;

Nunc tibicinibus, nunc est gavisa Tragædis:

Sub nutrice puella velut si luderet infans,

Quod cupide petiit, ^u mature plena reliquit.

100

Quid placet aut odio est, quod non mutabile credas?

^x Hoc paces habuere ^y bonæ, ventique secundi.

Romæ dulce diu fuit & solenne ^z reclusa

Mane domo ^a vigilare, ^b clienti ^c promere jura,

^g Turpe putant parere; & hoc est vitium pudoris puerilis. Vet. Schol.

^h Imberbi; Ita vetustissimi Cruquii Codices sicuti alias in Arte [Poet.] Imberbus juvenis.

ⁱ Perdenda; relinquenda, dediscenda.

^k Saliare Numæ Carmen. Hymnus erat quem fecit cantari a XII Sacerdotibus Martis die quo ancile de cælo cecidit. Vet. Schol. Cruq.

^l Quod mecum ignorat; h. e. æque atque ego. Saliorum linguam retulit hoc versu Lucilius, ut ostendit Cruquius ex Festo; Præsul ut amiruat, inde & vulgus redamiruat omni.

^m Lividus; venenatus, malignus.

ⁿ Recte Bentleius Graiis pro Græcis, quod magis sit Poeticum, ob vetustatem.

^o Viritim, per viros, de viro ad virum; ut nemo sit qui non legat, & per hoc terat; & bene publicus, quod modo pro universalis dicitur.

^p Nugari ludere & otia sectari. Vet. Schol. Cruq.

^q In vitium; in delicias. Vet. Schol.

^r Æqua, placida. Huc facit Publii Mimi dictum: Fortuna nimium quem fovet, stultum facit. Cruquius.

^s Amavit, cupide petiit. Vet. Schol. Cruq.

^t Mentem argutias vultus dicit: neque enim vultum mentemque spectantium voluit, ut Interpretes ad unum credere. Scholiastæ silent.

^u Mature, statim.

^x Hoc, supple vitii.

^y Bona, suaves.

^z Reclusa mane domo; ad admittendos clientes.

^a Vigilare, expergisci.

^b Clienti; amico minori. Vet. Schol. Cruq.

^c Promere jura; respondere de jure. Vet. Schol. Cruq.

^d Cautos ^e nominibus rectis ^f expendere nummos,

105

^g Majores audire, minori dicere per quæ
Crescere res posset, minui ^h damnosa libido.

Mutavit ⁱ mentem populus levis, & calet uno

Scribendi studio : ^k puerique patresque severi

Fronde comas vineti ^l cœnant, & carmina dictant.

110

Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,

Invenior ^m Parthis mendacior; & prius orto

Sole, vigil calamum & chartas & ⁿ scrinia posco.

^o Navim agere ignarus navis timet; ^p abrotonum ægro

Non audet nisi qui didicit, dare; quod medicorum est,

115

^q Promittunt medici; tractant fabrilis fabri :

Scribimus ^r indocti doctique poemata passim.

Hic ^s error tamen, & levis hæc infania quantas

^t Virtutes habeat, sic ^u collige : vatis avarus

^x Non temere est animus; versus amat, hoc studet unum ;

120

Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet ;

Non fraudem socio, puerove ^y incogitat ullam

Pupillo; vivit ^z filiis & ^a pane secundo.

^d Cautos ; sub chirographo datos. Vet. Schol. Cruq. Quid opus fuerat Bentleyum ponere *Scriptos* pro *Cautos*, tantum causa varietatis, præsertim cum *Cautos* sit in antiquis Scholiis? *Scriptos* de Glossemate est pro *Cautos*, vel saltem *Cautos* pro *Scriptos*.

^e Nomina Debitores suos dicebant jam in codicem relatos. Recta autem nomina de *Legibus* facta. Vet. Schol. Nam antiquæ Leges vetabant usuras. Nonnulli Codices legerunt *certis*, [pro *rectis*] quod non probo.

^f Expendere, & per hoc, collocare.

^g Majores audire; in jure officium minoris est. Vet. Schol.

^h Damnosa libido; pretiosa voluptas, vel nimis sumptus.

ⁱ Mentem, propositum.

^k Puerique; ita ex optimis Libris Bentleyus.

^l Canant, epulantur. Intemperantiæ est coronari; ad majorem reprehensionem igitur posuit *severi*, ut ait Vet. Schol.

^m Parthis mendacior; Proverbi loco utitur. Quis quærat fidem apud Orien-

tis vernas?

ⁿ Scrinia, capsas dicit, in quibus scripta reponuntur. Vet. Schol.

^o Navim agere solute posuit pro navigare, h. e. gubernatorem agere.

^p Abrotonum; mira dixit, non bellebrium, sed abrotonum, quod minori periculo etiam indoctus potest miscere & dare. Vet. Schol.

^q Promittunt; profitentur. Vet. Schol. Cruq.

^r Indocti doctique; hoc cum pronuntiatione inferendum est. Vet. Schol.

^s Error, vertigo mentis.

^t Virtutes; utilitates. Vet. Schol. Cruq.

^u Colligere; ratiocinare, vel enumerare.

^x Non temere; non facile. Vet. Schol.

^y Incogitat, h. e. cogitat in. Comica Elocutio est.

^z Siliquis, Conche. Siliquas autem specialiter dicit eas quæ in herbis nascuntur in omni legumine. Vet. Schol. Immaturo leguminum siliquis aquæ incoctis vesciebantur tenuiores.

^a Pane secundo; cibario, sive nigro: atque hæc Satyrice protulit.

Militiæ

Militiæ quanquam piger & ^b malus, utilis ^c urbi;
 Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari. 125
 Os tenerum pueri balbumque poeta figurat;
 Torquet ab ^d obscœnis jam nunc sermonibus aurem;
 Mox etiam pectus præceptis format ^e amicis
^f Asperitatis & invidiæ corrector & iræ;
 Recte facta ^g refert; ^h orientia tempora notis 130
 Infruit ⁱ exemplis; inopem solatur & ^k ægrum.
^l Castis cum pueris ignara puella mariti
 Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 Poscit opem chorus, & præsentia numina sentit;
 Cœlestes implorat aquas docta prece blandus; 135
 Avertit morbos, metuenda pericula pellit;
 Impetrat & ^m pacem, & locupletem frugibus annum.
 Carmine Dii superi placantur, carmine ⁿ manes.
 Agricola præfici, ^o fortes, parvoque beati,
 Condita post frumenta, ^p levantes tempore festo 140
 Corpus, & ipsum animum spe finis ^q dura ferentem,
 Cum sociis operum, ^r pueris, & conjuge ^s fida,
 Tellurem ^t porco, Sylvanum lacte piabant,
 Floribus & vino ^u Genium, ^x memorem brevis ævi.
^y Fescennina per hunc ^z inventa licentia morem 145

^b Malus; inutilis.

^c Urbi; Reipublicæ.

^d Obscœnis, illiberalibus & agrestibus.

^e Amicis; amabilibus, honestis, deo rōc.

^f Asperitatis, incultæ imperitiæ.

^g Refert; repræsentat, depingit.

^h Orientia; venientia. Vet. Schol.

ⁱ Exemplis, exemplaribus quæ sequantur.

^k Ægrum. moestum.

^l Castis cum pueris; chorum dicit Apollinis & Dianæ in ludis Sæcularibus, de quibus satis supra diximus.

^m Pacem; utrum deorum pacem, an finem belli? Vet. Schol. Dialogos voce utitur.

ⁿ Manes; qui irati sunt ubi vagantur. Dici videntur manes tanquam exigui a Græco πῆνός, unde immanis pro ingenti. Quin & Britannis nostris & Armenis mán pro minio est.

^o Fortes; liberales, averfi lucro.

^p Levantes corpus; interquiescentes.

^q Dura, aspera.

^r Et Torrensius & Bentleius recte omiserunt Conjunctionem & in Cum sociis operum & pueris.

^s Fida; casta & moribus antiquis.

^t Porcus; Prociſco genera dicitur, & mas & famina. Lambinus. Porcam machabant Terræ, quod rostro eam læderet.

^u Genium; Natura deum; Vet. Schol. Cruq. Dæmona dicit vitæ comitem.

^x Memorem, qui facit memores, Metonymicus: nam quicquid oritur interit. Ideo Floribus & vino, quo coronati bibamus, dum licet.

^y Fescennina, Jocularia Carmina & probræsa, dicta ab oppido Fescennino, unde processerunt, & Atellanica nominata sunt. Vet. Schol.

^z Conjecit Bentleius hic legendum Versibus

Versibus alternis opprobria rustica fudit;
 Libertasque ^a recurrentes accepta per annos
 Ludit ^b amabiliter, donec jam sævus apertam
 In ^c rabiem verti cœpit jocus, & per honestas
 Ire domos impune minax: ^d doluere cruento
 Dente lacesiti; fuit intactis quoque cura
 Conditione super communi: quinetiam ^e lex
 Pœnaque lata, ^f malo quæ nolle carmine quenquam
 Describi: ^h vertere modum, ⁱ formidine sustis,
 Ad benedicendum delectandumque ^k redacti.
 Græcia capta ferum victorem ^l cepit, & artes
 Intulit agresti Latio: sic ^m horridus ille
 Defluxit numerus ^o Saturnius; & ^p grave virus
 Munditiæ pepulere: sed in longum tamen ævum
 Manserunt, hodieque manent vestigia ruris.
 Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
 Et post Punica bella ^q quietus, quærere cœpit
 Quid Sophocles & Theſpis & Æschylus utile ferrent.
 Tentavit quoque ^r rem; si digne vertere posset;
 Et placuit sibi, ^s natura sublimis & ^t acer:

esse *inventa*, sed minus probo; neque
 sane video cur istiusmodi consuetus
 lusus non possit pro invento non mi-
 nus quam cætera ludicra, haberi.

^a *Recurrentes*, redeuntes, supple au-
 tem singulos.

^b *Amabiliter*, suaviter, amœne.

^c *Rabiem*; caninum scilicet furorem.

^d *Doluere*, irascebantur.

^e *Lex pœnaque lata*, in Duodecim
 Tabulis, vide Sar. i. Lib. II.

^f *Malo*, maligno.

^g *Describi*, depingi.

^h *Vertere*, invertere. Puto Proverbi-
 ali joco dici *vertere modum*, uti nos,
 They chang'd their note, h. e. Pali-
 nodiam cecinerunt.

ⁱ *Formidine sustis*; Quia sustinuum
 supplicium constitutum erat in auctorem car-
 minum infamium. Vet. Schol. Etiam ca-
 nes cum sustes metuum morsibus se absti-
 nent; ut scite alter Scholiastes. Atque
 hoc ut servet Metaphoram.

^k *Bene redacti*; quia non voluntate cor-

recti, sed edocti malo. Vet. Schol.

^l *Cepit*, delinivit. Ludit in ambi-
 guo sensu.

^m *Horridus*; histus, rudis, incom-
 ptus.

ⁿ *Defluxit*; desit fluere. Vet. Schol.

^o *Saturnius*, i. e. Italicus vetus: Sa-
 turnia enim antiquum Italix nomen.
 Convenit mecum Schol. Græq.

^p *Grave virus*; rancidum fetorem;
 rusticitatem atque verustatem ita ap-
 pellat. En tibi Exempla Saturnii me-
 tri;

Duello magno dirimendo, regibus subigendis:
Fundit, sagat, præsternit maximas legiones.

^q *Quietus*; securus meus Punico, Vet.
 Schol.

^r *Rem*; poema dicit. Vet. Schol. Et
 distinguendum puto post *rem*: est e-
 nim altera pars versus Epexegetis pri-
 oris.

^s *Natura*, ingenio.

^t *Acer*; calidus, vehemens.

Nam spirat tragicum satis, & ^u feliciter audet;

Sed turpem putat ^x inscite metuitque lituram.

Creditur, ^y ex medio quia res ^z arcessit, habere

Sudoris minimum; sed habet Comœdia tanto

Plus oneris, quanto ^a veniæ minus; aspice Plautus

170

^b Quo pacto partes ^c tutetur amantis ephebi;

Ut patris ^d attenti; lenonis ut infidiosi:

Quantus sit ^e Dossennus edacibus in parasitis;

Quam non adstricto percurrat pulpita focco.

Gessit enim nummum in loculos demittere, ^f post hoc

175

Securus ^g cadat an recto stet fabula talo.

^h Quem tulit ad scenam ventoso ⁱ gloria curru,

^k Exanimat ^l lentus spectator, ^m sedulus inflat,

ⁿ Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum

^o Subruit ^p ac ^q reficit. ^r Valeat res ludicra, si me

180

^s Palma negata macrum, donata reducit ^t opimum.

^u Feliciter audet; quod aggreditur compler. Vet. Schol.

^x Pro in scriptis, optimi Codices legunt *inscite*: quæ quidem scriptura a Vetere Interprete confirmatur: nam *inscite* redditur *impem* putat, vel *stulte* erubescit: *Insitæ*, illepidè est & inurbane. Bentleius de sua conjectura de *inscite* fecit *inscitus*. Verum quid opus?

^y Ex medio, de communi. Quia Comœdia communia sectatur, atque de medio est. Vet. Schol. i. e. non quærit sublimia, uti Tragedia.

^z Res; oportet enim & materiam esse humilem.

^a Veniæ minus; quod non minus ignoscitur iniquis Characterè peccantibus. Vet. Schol.

^b Quo pacto; quam misere.

^c Tutetur, sustineat.

^d Usitato Charientissimo attentum dicit avarum, tanquam curis addictum. Nos dicimus, A careful Father.

^e Hic non est Fabius Dossennus Atellanarum scriptor, sed Plautinus aliquis Parasitus. Quantulum enim vitium in Atellana Fabella de ridicula persona excessu peccare!

^f Post hoc securus; multi carmina scribendo non curant quid de iis fiat, dum lucrum inde acceperint. Vet. Schol. No-

tat Plautum avaritiz, ut qui gratiam plebeculæ venatus fuerit, & stultis scripserit.

^g Cadat, ruat iudicio Sapientum, & explodatur. Cadere & stare juris sunt vocabula, verum a palæstra puro petita: Comice igitur protulit recto tali.

^h Transtulit ab avaro ad gloriosulum. ⁱ Gloria, Protopopœia, nam deam effinxit de vana gloria.

^k Exanimat; animo suo privat, ad humum dejicit.

^l Lentus; quem dicta non permovet. Vet. Schol.

^m Sedulus, qui singulis officiose attendit.

ⁿ Comice sic pro tam, uti aliis in locis.

^o Subruit; subvertit, prosternit humi.

^p Bentleius ac [pro am.] quod magni non est faciendum. Ego tamen illud probaverim, quod sit commendatum a magno Bentleio.

^q Reficit; recreat.

^r Valeat res ludicra; abeat quo velit Comœdia, vel pereat: & rem ludicram elevando dicit.

^s Palma negata macrum; h. e. nihil mihi cum ea sit, si præter palmam solam vitam afflicta. Vet. Schol.

^t Opimus dicitur qui abundat pingue-

Sæpe etiam ^u audacem ^x fugat hoc terretque poetam,
Quod numero plures, ^y virtute & honore minores,
Indocti stolidique, & ^z depugnare parati

Si discordet ^a eques, media inter carmina poscunt

185

^b Aut ursum aut pugiles: ^c his nam plebecula gaudet.

Verum ^d equiti quoque jam migravit ab aure voluptas

Omnis ad ^e incertos oculos & gaudia ^f vana.

Quattuor aut plures ^g aulæ premuntur in horas,

^h Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ;

190

Mox trahitur manibus ⁱ regum fortuna retortis,

^k Effeda festinant, pilenta, petorruta, naves;

^l Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.

Si foret in terris, rideret Democritus; seu

Diversum confusa genus ^m panthera camelo;

195

Sive Elephas albus vulgi ⁿ converteret ora:

dine; & mira Hyperbole *macrum* posuit & *opimum* pro *tristem* & *latum*.

^u *Audacem*, minime pusillanimum.

^x *Fugat*; tergiversari cogit, seu proposito suo cedere.

^y *Virtute & honore*; h. e. sapientia & dignitate.

^z *Depugnare*, ad manus venire.

^a *Eques*, Enallage Numeri.

^b *Aut ursum, aut pugiles*; *Resse*, quia adhuc Amphitheatri usus non erat, & in eadem cavea etiam ferarum gladiatorumque munera spectabantur. Vet. Schol.

^c *His*; talibus, supple nugis.

^d *Verius Benteleus Equiti* (quam *Equitiis*) etiam de sola sua conjectura.

^e *Incertos*, fallaces. Secundum Academicos, qui contendunt oculos nostros in multis falli, & in pluribus rebus certius esse quod audimus. Vet. Schol. Nescio cur Benteleus maluit ingratos oculos quam incertos.

^f *Vana*, inania.

^g *Aulæ premuntur*; per *Aulæ* *Comediam* significat. Tropus *Miseroquia*. Vet. Schol. *Aulæ* quoque in scena interra sternuntur, quod pictus ornatus erat ex *Attica*. *Regia* *Romæ* usque perlatus. Donatus.

^h *Dum fugiunt*; h. e. *Dum populo bellorum simulachrum monstratur*, & ad posterum *Pompe* ducitur triumphalis. Vet.

Schol. Pyrrhichen saltatum fuisse putavit Interpretes Cruquianus, quod in medio relinquimus.

ⁱ *Regum fortuna*, Periphrasis pro ipsius Regibus. Triumphus hic erat Gallicus.

^k *Effeda*, Gallorum vehicula quibus tantum victi Reges vehuntur; *pilenta* quibus capta Regina; *Petorruta*; quibus familia Regum; *Naves*, quibus in navali bello victi. Vet. Schol.

^l *Captivum portatur ebur, captiva Corinthus*; eburnea atque Corinthia vasa & signa. *Corinthum* ponit pro vasis Corinthiis. Vet. Schol. Apage eburneam Corinthi a Mummio capte imaginem, quod miror post Dacerium placuisse viro docto Ludovico Desprez. *Captiva Corinthus*, *μαγαλοσυμία*. Vet. Schol. Derider enim puerilem Pompei superbiam.

^m *Panthera camelo*; pantherocamelum seu camelo-pardalin dicit, Itali Giraffam vocant. Figura est ut camelus; sed maculis ut panthera. Vatro.

ⁿ Nihil opus fuerat Benteleium mutare *converteret* in *converterit*, in tantillo Temporum discrimine. Forsan tamen rectius est *converterit*, quod ita legerit Priscianus. Certe imperiti Librarii sapientissime peccant in Vocalibus.

Sollicito damus, aut fesso; cum lædimur unum
 Siquis amicorum est ausus reprædere versum;
 Cum loca jam recitata ^mrevolvimus ⁿinrevocati;
 Cum lamentamur, non apparere labores
 Nostros, & tenui deducta poemata filo; 225
 Cum speramus eo rem venturam, ut simulatque
 Carmina rescieris nos fingere, ^ocommodus ^pulstro
^qArcessas, & egere vetes, & scribere cogas.
^rSed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
^sÆdituos habeat belli spectata domique 230
^tVirtus, indigno non committenda poetæ.
 Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
 Chœrilus, ^uincultis qui versibus & male natis
^xRettulit acceptos, regale nomisma, ^yPhilippos.
 Sed veluti tractata notam labemque remittunt 235
^zAtramenta, fere scriptores carmine fædo
 Splendida facta linunt. Idem rex ille, poema
 Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
 Edicto vetuit nequis se, præter Apellen,
 Pingeret, aut ^aalius Lyfippo ^bduceret æra 240
 Fortis Alexandri vultum simulantia, quod si
 Judicium subtile videndis artibus illud

Vet. Schol. Cruq. Satyrice hæc in se
 atque in Augustum: nam erat Au-
 gustus morosulus natura.

^m *Revolvimus*, & per hoc relegimus.

ⁿ *Inrevocati*; ubi nemo jubet ut re-
 volvamus. Tres autem Torrentii Co-
 dices legerunt *Inrevocati*, ut supra *inre-*
vocabile, quod antiquitatem sapit.

^o *Commodus*; comis, suavis.

^p *Ulvro*, non expectata commenda-
 tione.

^q *Arcessas*; Secundum Priscianum ar-
 cesso venit ab arcis, quod nunc dicimus ad-
 cio: quia antiqui dicebant *ar pro ad*. Vet.
 Schol. Compiler.

^r *Sed tamen, nihilominus, Bene &*
subtiliter tetigit Casarem quasi negligentem
Poetarum. Vet. Schol. ex MS. Stephani.

^s *Æditui*; *Narratores*: *Æditui* e-
 nim templorum, ac numinum, quibus infer-
 viunt, & sacrorum originem advenis & ig-
 norantibus narrant. Vet. Schol. *Ædi-*

tui dicti quod ædes tueantur. ^t*ἱερῶν*
^u*μνημάτων* puro dici, magis quam *Νομίσ-*
μα.

^t *Virtutem* per Prosopopœiam posuit
 pro ipso Augusto.

^u *Incultis & male natis*; neque arte, neque
 natura compositis; & deest Pro. Vet. Schol.

^x *Mire retulit acceptos*, tanquam dice-
 ret legitime vendidit. Vet. Schol. Nam,
 acceptos nummos in codicem retulit.

^y *Philippos*; acciperat pro singulis ver-
 sibus singulos Philippos. Vet. Schol. Au-
 zeos scilicet. Et optimi Codices pro
Numisma habent *Nomisma*; quod & Vet.
 Schol. sequitur.

^z *Atramentum* olim erat infamia sym-
 bolum. Cruquius.

^a *Alius Lyfippo*; Hellenismus, de
 quo supra.

^b *Duceret*, per Carachresin, tan-
 quam de imaginæ circa.

Ad libros & ad hæc Musarum dona ^c vocares,

^d Bœotum in crasso jurares aere natum.

At neque dedecorant tua de se judicia, atque

245

Munera, quæ multa dantis cum laude ^e tulerunt,

Dilecti tibi Virgilius Variusque poetæ:

Nec magis ^f expressi vultus per ahenea signa,

Quam per vatis opus mores animique virorum

Clarorum apparent. Nec ^g sermones ego mallem

250

Repentes per humum, quam res componere ^h gestas;

Terrarumque situs, & flumina dicere, & ⁱ arces

Montibus impositas, & barbara regna, tuisque

^k Auspiciis totum confecta duella per orbem,

^l Claustraque custodem pacis cohibentia Janum,

255

Et formidatam Parthis te principe Romam;

^m Si, quantum cuperem, possem quoque: sed neque parvum

Carmen majestas ⁿ recipit tua, nec meus audet

Rem tentare pudor quam vires ferre recusent.

^o Sedulitas autem, ^p stulte quem diligit, ^q arguet

260

Præcipue cum se numeris commendat & ^r arte:

Discit enim citius meminitque libentius illud

Quod quis deridet, quam quod probat & veneratur.

Nil moror officium ^s quod me gravat: ac neque fictio

In pejus vultu ^t proponi cereus usquam,

265

Nec prave factis decorari versibus opto:

^c Vocares, revocares, vel conferres.

^d Bœotum in crasso; notum est Pro-
verbium Bœotia v̄c, cujus meminit
Pindarus.

^e Tulerunt; acceperunt, quia jam his
singulis donaverat Augustus decies sester-
tium. Vet. Schol. Cruq.

^f Expressi, ad vivum efficti.

^g Sermones Satyras suas dicit & Epi-
stolas, utpote communi sermone scri-
ptas.

^h Gestas; susceptas, inceptas, adeo-
que peractas.

ⁱ Arces montibus impositas; conditas a
Caesare civitatē dicit. Vet. Schol. Ad
muniendos scilicet Imperii fines.

^k Auspiciis Imperatorum Legati mi-
litabant, nunquam suis.

^l Claustraque; Jani Gemini Templum

ac Portas Belli, pacato orbe terrarum, solus
clauserat Caesar Augustus. Vet. Schol.

^m Si quantum cuperem; & hoc verus
esse dictum Aristarchi ferunt, qui cum
multa reprehenderet in Homero, aiebat;
Neque se posse scribere quemadmodum vel-
let; neque velle quemadmodum posset. Vet.
Schol.

ⁿ Recipit, admittit,

^o Sedulitas; obsequendi studium.

^p Stulte, prave.

^q Arguet; premit, onerat, odio est.

^r Arte, supple Poetica.

^s Quod me gravat; quod mihi oneri,
vel odio sit futurum, vel etiam
rubori.

^t Proponi; in publico poni. Vet. Schol.
Cruq.

Ne rubeam ^a pingui donatus munere, & ^x una
Cum scriptore meo capsa ^y porrectus aperta,
Deferar ^z in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis,

270

^a Pingui, crasso filo deducto.

^x Una cum scriptore meo; ideo quia in eodem libro & scriptoris nomen est, & ejus de quo scribitur. Vet. Schol.

^y Porrectus; quasi mortuus in feretro. Vet. Schol. Et melius aperta quam o-

rebantur. Atque hanc scripturam probaverunt Badius, Lubinus & Stephanus. Bentleius tamen nulla de causa servavit in Editio operis.

^z In vicum vendentem; in vicum Thesaurarium. Vet. Schol.

EPISTOLA II. Ad Julium Florum.

Suaviter garrit cum amico, & ostendit se nactum quod auebat poetice nuntium remittere, & ad pristinum Philosophiae studium se recipere.

FLORE, bono claroque fidelis ^a amice ^b Neroni,

Siquis forte velit puerum tibi vendere natum

^c Tibure vel Gabiis, & tecum ^d sic agat; Hic &

Candidus, & talos ^e a vertice pulcher ad imos,

^f Fiet eritque tuus ^g nummorum millibus octo,

5

Verna ^h ministeriis ad nutus aptus heriles,

Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti

Cuilibet; ⁱ argilla quidvis imitaberis nda:

Quinetiam canet indoctum, sed dulce ^k bibenti. ;

Multa fidem promissa ^l levant, ubi plenius æquo

10

Laudat venales, qui vult extrudere, merces. ;

Res arguet me nulla; ^m meo sum pauper in ære:

^a Amice; cliens, comes.

^b Neroni, Tiberio.

^c Tibure vel Gabiis; ruris vernam, & per hoc, moribus aliquantum incomptis.

^d Sic agat; his verbis totum contrahet. Vet. Schol.

^e A vertice ad talos Proverbiali forma dicitur.

^f Fiet eritque tuus; garrulitate placere studet, & Jurisconsultos deridet.

^g Nummorum, sestertiorum.

^h Ministeriis; coenarum scilicet &

conviviorum.

ⁱ Argilla quidvis, h. e. Efficies de eo quod tu volueris: in quamvis formam flexeris. Proverbialis & Allegorica Elocutio est, Sic & Persius; *Udum & molle lutum es.*

^k Bibenti; ubi aliquantum potus quis fuerit.

^l Levant; elevant; minuunt.

^m Meo sum pauper; pauper quidem sum, sed nulli quidquam debeo. Vet. Schol.

Ff 4

Nemo

Nemo ^a hoc mangonum faceret tibi: non temere a me

Quivis ^o ferret idem: P semel hic cessavit, &, ut fit,

^q In scalis latuit metuens pendentis habenæ.

^r Des nummos, excepta nihil te si fuga ^s lædit.

Ille ^t ferat pretium, ^u pœnæ securus, opinor.:

Prudens emisti vitiosum; ^x dicta tibi est lex:

Insequeris tamen ^y hunt, & lite ^z moraris iniqua.:

Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi

Talibus officiis prope ^a mancum; ne mea ^b sævus

Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.

^c Quid tum profeci, ^d mecum facientia jura

Si tamen ^e attentas? Quereris ^f super hoc etiam, quod

Expectata tibi non mittam carmina mendax.

Luculli miles ^g collecta viatica multis

Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ^h ad assen

Perdiderat: post hoc ⁱ vehemens lupus, & sibi & hosti

Iratus pariter jejunis dentibus ^k acer,

^l Præsidium regale ^m loco dejecit, ut aiunt,

Summe munito, & multarum divite rerum.

^a Hoc faceret tibi; ut simpliciter nar-
xaret tibi tantillum vitii.

^o Ferret, auferret.

^p Semel hic cessavit; simpliciter & le-
nissime fateatur fugitivum. Vet. Schol.

^q In scalis; Ordo est, metuens habenæ
pendentis in scalis. Vet. Schol. Impu-
beres, teste Ulpiano, habenæ vel ferula
plegebantur. Torrentius.

^r Des nummos; age da, sine videam
tuos nummos.

^s Magis placuit ladi quam ledat:
atque hæc scriptura est antiquissimi
Cruquiani Codicis. Ladi, offendit.

^t Ferat; possit auferre, vel accipere.

^u Pœna securus; reddibendi metu,
quod non dixerit vitium.

^x Dicta tibi est lex; ita enim legimus
in Bentlei edito Libro pro eo quod in
aliis est dicta tibi lex. Atque hoc qui-
dem fecit contra consuetum sibi mo-
rem: nam inutilia & trahentia omit-
tere solebat. Est autem hoc loco vi-
detur haud inconcinne interpositum.

^y Hanc; callide demonstrat te digi-
to, tanquam notæ fidei homuncionem.

^z Moraris; derines: leni Charien-
tismo pro inquietas.

^a Mancum; manu debilem & inuti-
lem, paralyticum altera manu.

^b Sævus; immaniter iratus.

^c Quid tum profeci? pradicendo vitium
meum. Vet. Schol.

^d Mecum facientia; qua pugnant a me.
Landinus.

^e Attentas; sollicitas. Vet. Schol. Ex-
peziris.

^f Super hoc, in d. τῶν. Cruquius.

^g Collecta viatica; prædando scilicet.
Viaticum viæ subsidium est.

^h Ad assen, Proverbiali sermone di-
cimus, cum omnia amisimus.

ⁱ Vehemens lupus, supple tanquam, vel
solus, sic de Homerus, Αὐτὸς ὢν; ut
sit Proverbialis Elocutio.

^k Acer; calidus, vehemens.

^l Præsidium regale; Mithridatis Præ-
sidium quod Tigranocerta erat, uti
ex Dione ostendit Cruquius.

^m Loco dejecit; statione sua deturba-
vit. Et distog' & ihtm.

Clarus ob id factum, ^a donis ornatur honestis;
 Accipit & bis dena super sestertia nummum.
 Forte sub hoc tempus castellum evertere ^o prætor
 Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem 35
 Verbis quæ timido quoque possent ^p addere mentem.
 I bone quo virtus tua te vocat; i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum præmia: ^q quid stas?
 Post hæc ille ^r catus, quantumvis ^s rusticus, ^t Ibit,
 Ibit eo quo vis, ^u qui zonam perdidit, inquit. 40
 Romæ nutriti mihi contigit atque doceri,
^x Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles:
 Adjecere bonæ paulo plus ^y artis Athenæ;
 Scilicet ut possem ^z curvo dignoscere rectum,
 Atque inter sylvas Academi ^a quærere verum. 45
 Dura sed ^b emovere loco me tempora grato;
 Civilisque rudem belli tulit ^c æstus in arma,
 Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
 Unde simul primum me dimisere Philippi,
^d Decisis humilem pennis, inopemque paterni 50
 Et ^e laris & fundi, paupertas impulit ^f audax
 Ut versus facerem: sed, ^g quod non desit, habentem

^a Donis; militaria dona, corona, torques & phalera. Torrentius. Male nonnulli Codices legerunt opimis pro beneficiis.

^o Prætor; significat olim Duces Imperatores dictos, Præfatos Prætores. Valerianus Servilianus Præfectus erat exercitus. Vet. Schol. Nam ipse Lucullus Athenis agebat apud Brutum.

^p Addere mentem; animos adjicere.

^q Quid stas? Quid hæres, vel dubitas?

^r Catus, lingua Sabina acutus est.

^s Rusticus, & per hoc imperitus & rudis rerum.

^t Ibit pro eat, ex ñdet: nam Comica est Enallage.

^u Qui zonam perdidit; Ex fabula Græca dictum, athleta qui zonam perdiderat. Vet. Schol.

^x Iratus Graiis, ridicule Iliadem significat. Figurata sententia Cæsaris Augusti in adversas partes videtur ostendere. Vet. Schol.

^y Artis, doctrinæ.

^z Curvo dignoscere rectum; virtutem, quæ in medio duorum vitiatorum est, ad rationis examen exigere.

^a Quærere verum; jucunde hoc, quia quærunt verum, ut negent idem inveniri posse. Vet. Schol. Hoc loco profiteatur se Academicum.

^b Omnes fere MSS. legerunt emovere pro amovere.

^c Æstus; tempestas, procella. Et Brutus tunc Achaiam & Athenas tenebat, cui cognitus erat a studio Philosophia. Vet. Schol. Cruq.

^d Decisis humilem pennis; significat se proscriptum fuisse. Vet. Schol. Quantum debemus Augusto quod proscripserit eum!

^e Laris, Metonymicæ pro domo, in qua Lar colitur.

^f Audax; bonum paupertatis Epitheton: nam Hominem experiri multa paupertas jubet, ut ait Publius Mimus.

^g Quod non desit; mire pro quantum non sinat ut egeam.

Quæ

Quæ poterunt unquam satis expurgare ^h cicutæ,
 Ni ⁱ melius dormire putem quam scribere versus?
 Singula de nobis anni prædantur ^{*} euntes;
 Eripuere jocos, venerem, convivia, ^l ludum;
^m Tendunt extorquere poemata: ⁿ quid faciam vis?
 Denique non omnes eadem mirantur amantque:
^o Carmine tu gaudes; hic delectatur Iambis;
 Ille ^p Bioneis sermonibus, & ^q sale nigro.
 Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
 Poscentes vario multum diversa palato.
 Quid dem? quid non dem? renuis ^r tu quod ^a jubet alter;
 Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
^t Præter cætera, me ^u Romana poemata censes
 Scribere posse, inter tot ^x curas, totque labores?
 Hic ^y sponsum vocat, hic ^z auditum scripta, relictis
 Omnibus ^a officiis: ^b cubat hic in colle Quirini,
 Hic extremo in Aventino; visendus uterque:
 Intervals vides ^c humane commoda. : Verum
 Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstat. :

55

60

65

70

^a Cicutam posuit pro helleboro. Vet. Schol. Satyricæ, ac si helleborum venenum crederet. Lambinus ex ingenio suo *Sicya* reposuit. Quantum est habere palatum!

^h Melius dormire, satis frequenti Proverbio hoc dicimus.

ⁱ Euntes: decedentes, cum jam sol noster vergit in occasum.

^l Ludum, Musicam & Choreas.

^m Tendunt, nituntur.

ⁿ Quid faciam vis? Cum cesset mens, desint vires.

^o Carmine; Lyrico: etiam Epos accinitur Lyricæ. Δότε μοι λόγῳ Όμῆρον. Anacreon.

^p Bioneis sermonibus; ita Satyram appellat a Bione Borysthenite Philosopho, qui neque diis, neque hominibus pepercit. Sunt autem disputationes Bionis Philosophi, quibus stultitiam arguit vulgi, cui pene consentiunt carmina Luciliana. Vet. Schol. Aker hic erat Lucianus.

^q Sale nigro; Ividis jociis. Vet. Schol. Alias utebantur nigro sale in conviviis. Vide Sat. 4. Lib. II.

^r Pro in quod Bentleius posuit quod.

in, fortasse aliquanto dulciori sono.

^a Jubet, optat. Δεξιμασίῃ Characterē tanquam ad ipsos convivas loquitur. Vet. Schol.

^t Præter cætera: omitti aliis verbis, Vet. Schol. Quinetiam.

^u Nescio cur in Bentleii edito Libro Romano est pro Romana, nulla sub autoritate.

^x Curas; negotia, molestias.

^y Sponsum; ut pro se spondeam. Vet. Schol.

^z Auditum scripta; Satyricæ & tragicæ ᾠγῶν hoc intulit; quomodo & Juvenalis inter cæteras pestes inserit, Augustus recitantes mense Poetas.

^a Officiis, quæ inter amicos intercedunt: ut exempli gratia quæ sequuntur.

^b Cubas, per Euphemismum pro xerotat: alias decumbit dicitur.

^c Humane commoda; Comica Ironia hæc: humani enim cavere solent, ut dum potentes adeunt, justum intercedat intervallum, dum salutant. Nos diceremus; Α pretty civil Distance.

Festinat

Festinat ^d calidus mulis ^e gerulisque ^f redemptor ;
 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina ^h tignum ;
 Tristia robustis luctantur ⁱ funera plaustris ;
 Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus : 75
 I nunc, & versus tecum meditare ^k canoros.
 Scriptorum ^l chorus omnis amat nemus, & fugit urbes
 Rite cliens Bacchi, somno gaudentis & ^m umbra :
 Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
 Vis canere, & ⁿ contracta sequi vestigia vatū ? 80
 Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,
 Et studiis annos septem dedit, ^p insenuitque
 Libris & ^q curis, ^r statua taciturnius ^s exit
 Plerumque, & risu populum ^t quatit : hic ego rerum
 Fluctibus in mediis, & tempestatibus urbis, 85
 Verba lyræ motura sonum connectere ^u digner ?
 Frater erat Romæ consulti rhetor, ut alter
 Alterius sermone meros audiret ^v honores ;
 Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mutius ille.
 Qui minus ^a argutos ^b vexat furor iste poetas ? 90

^d Calidus, sudans, properans.

^e Geruli sunt qui portant necessaria ad fabricam. Vet. Schol.

^f Redemptor, ædium condendarum conductor.

^g Torquet, trochleis suis trahit.

^h Tignum, trabem.

ⁱ Funera ; corpora feretris elata cum nigro Libitinariorum grege.

^k Canoros, sublimes.

^l Mire chorus ; quia in sylvis Satyri & Nymphæ, Bacchi chorus, saltant ; cujus in clientela sunt & Poetæ.

^m Umbra ; nemorum solitudine.

ⁿ Contracta ; arcta : nam pressio & circumspecto gradu incedunt : ut ea sequendo vix contigerit imitator, inquit Vet. Schol. Pro contracta Bentleius posuit non tacta, levi vel nulla de causa : maxime hic turbatur ab imperitis Librariis. Antiquus tamen Interpres facit pro me, vel scilicet ego pro illo. Verba Toge sequeris, junctura calidus acris. Persius. Apagè contracta & cantata.

^o Ingenium ; ego autem non me geo pro ingenio. Obiter Satyræ strin-

git in umbratiles studiosos.

^p Insenuit ; impalluit, immortuus est. Vet. Schol. Ita enim legendum pro immortuus est.

^q Curis, studiis.

^r Statua taciturnius ; Proverbium est.

Scite Neutrum pro Masculino.

^s Exit ; redditur, efficitur.

^t Quatit, concutit.

^u Digner ; condignum arbitrer. Vet. Schol. Vin' tu ut populus me itidem derideat ut illum, per plateas meditantem ?

^v Frater, h. e. tanquam juratus frater. Bentleius plurimum defudat ut Pactus fiat de Frater, verum in cassum. Hi coitione tantum erant fratres.

^w Honores, eximias laudes.

^x Tiberius & Caius Gracchus, Cornelie filii, dicendi gloria præcipui ; contra Publius Mutius Jurisconsultus erat egregius. Bentleii Editio male Mutius pro Mutius.

^y Argutos ; sonoros, sublimes.

^z Vexat, agit. Bentleius vitiose versat, atque ex mera sua conjectura.

^c Carmina compono, hic elegos: mirabile visu
^d Caelatumque novem Musis opus. Aspice primum,
 Quanto cum fastu, quanto ^e molimine ^f circum-
 Spectemus ^g vacuam Romanis vatibus ^h aedem.
 Mox etiam, ⁱ si forte vacas, sequere, & procul audi
 Quid ^k ferat, & quare sibi neccat uterque coronam.
^l Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
^m Lento Samnites ⁿ ad lumina prima duello.
 Discedo ^o Alcæus ^p puncto illius: ille meo quis?
 Quis nisi ^q Callimachus? si plus adposcere visus,
 Fit ^r Mimnermus, & ^s optivo cognomine crescit.
 Multa ^t fero, ut placem genus irritabile vatum,
 Cum scribo, & supplex populi suffragia capto:
 Idem, finitis studiis, & ^u mente recepta,
^x Obturem patulas ^y impune legentibus aures.
 Ridentur mala qui componunt carmina: verum
 Gaudent scribentes, & se venerantur, & ultro,
 Si taceas, laudant quicquid scripsere, beati.
 At qui legitimum cupiet fecisse poema,
 Cum tabulis animum censoris sumet honesti;

95

100

105

110

^c Carmina compono, vult videri & se ipsum tangere.

^d Cælatumque; *Evdgsea*. Vet. Schol. Cælatum, pictum, affabre variegatum. Splendida hæc Metaphora tam ad Carmina quam ad Elegos referenda est, etsi *avvdvras*. Benteius inscite posuit *Sacratum* de suo, pro *Calatum*.

^e Molimine, grandi & meditato gestu.
^f Circumspectemus; una pars *Orationis* est, divisa in duos versus, *Lucilis* more antiquo. Vet. Schol.

^g Vacuam, liberam, vacantem, & per hoc frequentem. *Vacuus* etiam dicitur qui semper vacat amicis.

^h Aedem; Apollinis Palatini & Musarum.

ⁱ Si forte vacas; ad nugas scilicet audiendas.

^k Ferat; adducat: cum vultu proferat.

^l Cædimur; Critico gladio acriter decertamus.

^m Lento Samnites; Tanquam Samnitum quorum pugna *stataria* est. Vet. Schol.

ⁿ Ad lumina prima; unde & *Ennius*: *Ballum aquis manibus nox interpesta dirimit*. Vet. Schol. Sed hæc Ironice dicta sunt: nam contrarium intelligitur.

^o Carminibus suis *Alcæum* imitatus est Horatius.

^p Puncto, suffragio, juxta *Legem Tabulariam*. Vet. Schol. *Cruq.* Nam punctis numerabant suffragia in Tabellis.

^q Callimachus; egregius hic Elegorum Scriptor.

^r Mimnermus duos libros *luculentos* scripsit. Vet. Schol.

^s Optivo, adoptivo. Vet. Schol.

^t Multa fero; nam recitantibus adesse cogor.

^u Mente recepta; ex insania Poetica professionis ad me rediens. Vet. Schol.

^x Obturem, obturare possim. *Traallum* est hoc a sacerdotibus Martis, qui dum sacra celebrarent, cera obturabant aures, ne aliquo sono mens eorum inquietaretur. Vet. Schol. *Cruq.*

^y Impune, sine ullo periculo.

Audebit

Audebit quæcunque parum ^a splendoris habebunt,
 Et sine ^a pondere erunt, & ^b honore indigna ^c ferentur,
 Verba ^d movere loco, quamvis invita recedant,
 Et versentur adhuc ^e intra penetralia Vestæ.
 Obscurata diu populo ^f bonus eruet, atque 115
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
 Nunc ^g situs informis ^h premit & ⁱ deserta vetustas:
^k Adsciscet nova, quæ genitor ^l produxerit usus.
^m Vehemens & ⁿ liquidus puroque simillimus amni, 120
 Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua.
 Luxuriantia ^o comescet, nimis aspera sano
^p Levabit cultu, ^q virtute carentia toller:
^r Ludentis speciem dabit; & ^s torquebitur, ut qui
 Nunc ^t satyrum, nunc agrestem ^u cyclopa ^x movetur. 125
 Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
 Dum mea delectent mala me, vel denique ^y fallant,
 Quam sapere, & ^z ringi. Fuit ^a haud ignobilis ^b Argis,

^a Splendoris, dignitatis.

^b Pondere, gravitate.

^c Honore, honesta statione, sive ordine.

^d Ferentur, videbantur.

^e Movere loco; Censores quos notabant loco movebant. Vet. Schol. Cruq.

^f Intra penetralia Vestæ; h. e. Quamvis sacrosancta videantur. Vet. Schol. Cruq. Proverbium de non tangendis. Primo calore inveniendi omnia videntur egregia.

^g Bonus, xquus.

^h Situs informis; Lanuginosus mureor. Landinus.

ⁱ Premit, celat.

^j Deserta; desolata, sola, derelicta.

^k Adsciscet; aliunde assumet.

^l Produxerit, in medium protulerit.

^m Vehemens, per Synæresin profertur.

ⁿ Liquidus, pellucidus.

^o Comescet, tanquam vinitor sua falce.

^p Levabit; molliet, colendo temperabit.

^q Virtute carentia; inertia, quæ sine nervis sunt & spiritu.

^r Ludentis; Saltantis Pantomimi.

^s Torquebitur, h. e. fiet quod ipse voluerit: omnes gestus & motus Pantomimus novit, sic & ille Dramaticos Characteras.

^t Satyrum; molliissimum saltationis genus. Saltantes satyros imitabitur Alpheisibæus. Virgilius.

^u Cyclopa; durissimum genus saltationis, quod Polyphemum referebat.

^x Movetur; quoniam saltatio infamis res erat, temperabant sibi a vocabulo, & moveri pro saltare dicebant. Gesticulando autem saltabant Pantomimi.

^y Fallant; lateant, sic ut mala esse nesciam. Vet. Schol. Cruq. Metabaticas hæc intulit.

^z Ringi; torquere os, ut canis: hoc faciunt qui cruciari risum fingunt. Hic ringi est fillo risu latiniam simulare. Vet. Schol. Cruq.

^a Haud ignobilis; hic Lycas dictus est. Vet. Schol. Cruq.

^b Argis; apud Græcos: nam Abydi fuisse ostendit Aristoteles de Mirabilibus. Hoc monuit Cruquius.

Qui se credebat miros audire tragœdos,
 In vacuo lætus sessor plausorque theatro ; 130
 Cætera qui vitæ c servaret munia recto
 More ; bonus d sane vicinus, e amabilis hospes,
 Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
 Et f signo læso non insanire lagenæ,
 Posset qui rupem & puteum vitare patentem. 135
 Hic ubi cognatorum s opibus curisque h refectus,
 Expulit helleboro morbum i bilemque k meraco,
 Et redit ad sese ; Pol, me occidistis amici,
 Non servâstis, ait, cui sic extorta voluptas,
 Et demptus per vim mentis l gratissimus error. 140
 m Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et n tempestivum pueris concedere ludum ;
 Ac non verba o sequi fidibus modulanda Latinis,
 Sed veræ p numerosque modosque ediscere vitæ.
 Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque q recorder ; 145
 Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ,
 r Narrares medicis : quod quanto plura parâsti,
 Tanto plura cupis, nulline faterier audes ?
 Si vulnus tibi monstrata radice vel herba
 Non fieret s levius fugeres, radice vel herba ; 150
 Proficiente nihil, curarier ? t Audieras, cui
 Rem dii u donârint, illi decedere x pravam

c Servaret, obiret.

d Sane ; re, non simulate, vel etiam valde.

e Amabilis ; suavis, benignus.

f Signo læso ; extracto signo, quo signabatur lagenæ cortex, sive suber. Vult significare satis fuisse liberalem. Lagenæ, vas erat fictile, seu minor cadus : nostris, a Jug. Vide Sat. 8. Lib. II.

g Opibus ; ope, auxilio.

h Refectus ; ad sanitatem iterum perductus.

i Bilem ; supple corruptam, vel atram.

k Meraco ; non admodum diluto, ob tantam dementiam.

l Gratissimus error ; unde illud Græcum : *Ἀμαρτία θεῶν*. Vet. Schol. ex MS. Stephani, h. e. Error audaciam parit. Est, & aliud simile huic

Ἀμαρτία θεῶν, h. e. Ignorantia audaciam parit ; quæ nollem a Stephano confusa.

m Nimirum ; quantum ex jam dictis licet conicere.

n Tempestivum ; pueris, non mihi jam senescenti.

o Sequi, quærere.

p Numeri versus sunt, modi lyra.

q Recorder, in animum revoco, revolve.

r Narrares medicis ; metu scilicet hydropis.

s Levius, tolerabilius.

t Audieras ; a vulgo scilicet, cui semper in ore est, Sapere divites, atque Dementes esse pauperes.

u Donârint ; ita recte Bentleius [pro donarent] etfi de suo.

x Pravam, perversam.

Stulti-

Stultitiam; & cum sis nihilo sapientior, ex quo
Plenior es; tamen uteris monitoribus iisdem?

⁊ At si divitiæ prudentem reddere possent,

155

Si cupidum timidumque minus te; * nempe ruberes,

* Viveret in terris te si quis avarior uno.

Si proprium est quod quis ^b libra mercatus & ære est;

Quædam, si credis consultis, ^c mancipat ^d usus:

Qui te pascit ager, tuus est; & ^e villicus Orbi;

160

Cum segetes occat, tibi mox frumenta ^f daturas,

Te dominum sentit; das nummos, accipis uvam,

Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo isto

Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis,

Aut etiam supra, nummorum millibus emptum.

165

Quid ^g refert, vivas ^h numerato nuper an olim?

i Emptor Aricini quondam Vejentis & arvi

Emptum cœnat olus, quamvis aliter putat; emptis

Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum;

Sed vocat usque suum, ^k qua populus adfita certis

170

Limitibus vicina ^l refugit jurgia; tanquam

Sit proprium quicquam, puncto quod mobilis horæ,

Nunc prece, nunc pretio, ^m nunc vi, nunc ⁿ sorte suprema,

Permutet dominos, & ^o cedat in altera jura.

Sic quia perpetuus nulli datur usus, & hæres

175

⁊ At, quinimo: insuper.

* Nempe ruberes; concedo quod deberes erubescere.

* Viveret in terris; vulgaris forma loquendi est.

^b Libra & ære, verba sunt Juris, cum per libram expensa pecunia; per æs ipsum pretium demonstratur: unde & libripens hujusmodi testificationis adhiberi solet. Vet. Schol.

^c Mancipat; mancipio dat, vel legitimam possessionem facit.

^d Usus; usus fructus, non usucapio, neque Usurpatio, ut quidam volunt.

^e Villicus Orbi; ejus agrum tu conduxisti mercede: nam qui agros conducebant; & villicum & servos una conducebant; sic & qui emebant.

^f Pro daturus cum Cruquio & Tortatio reposui daturas, & MSS. con-

firman.

^g Refert, supple ad tua negotia.

^h Numerato nuper; pretio agri per partes numerato; quod tu facis dum pensionem solvis quorannis.

ⁱ Emptor Aricini; qui scilicet a multis retro sæculis Aricinum, vel Vejentem agrum de populo Romano emerat.

^k Qua populus; agri limites festivo designat.

^l Non placet Bentleii refugit, ex obscurioris notæ Membranis aliquor. Servius ipse legit refugit, ut vel ipse notat Bentleius.

^m Nunc vi; se proscriptum meminit: est autem, Nunc prece nunc pretio trita loquendi formula.

ⁿ Sorte suprema, morte.

^o Cedat, transeat; abeat.

Hæredem

Hæredem ꝑ alterius, velut unda supervenit undam;
 Quid ꝑ vici profunt, aut ꝑ horrea? quidve Calabris
 ꝑ Saltibus adjecti Lucani, si metit ꝑ Orcus
 Grandia ꝑ cum parvis, non exorabilis auro?
 Gemmas, marmor, ebur, ꝑ Tyrrhena figilla, ꝑ tabellas, 180
 Argentum, vestes ꝑ Gætulo murice tinctas,
 Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
 Cur ꝑ alter fratrum ꝑ cessare, & ludere, & ungui
 Præferat ꝑ Herodis palmetis ꝑ pinguibus; ꝑ alter,
 Dives & ꝑ importunus, ad umbram ꝑ lucis ab ortu 185
 ꝑ Sylvestrem flammis & ferro mitiget agrum,
 Scit ꝑ Genius, natale comes qui temperat ꝑ altrum,
 ꝑ Naturæ deus humanæ, ꝑ mortalis in unum-
 Quodque caput, vultu ꝑ mutabilis, ꝑ albus & ater.

ꝑ Bentleius de suo posuit alternis, frustra.

ꝑ Vici; Prædia. Omnium vicos & prædia contemno; Cicero ad Atticum. Nil opus est legi vici. Est autem vicus a Græco οἶκος; sed pluribus & servilibus familiis constat: hodie manerium dicimus.

ꝑ Horrea; ingentia granaria.

ꝑ Saltibus, latifundis porrectis per plurimos montes. Est autem Calabria præter ceteros reditus, etiam rei pecuniaria & lanarum mollium ferax, item Lucania. Vet. Schol.

ꝑ Orcus, terra est, Chaldaeis נֶפֶתִיִּים: puto vocem esse Punicam.

ꝑ Cum parvis, æque atque parva: & terribiliter hæc dicuntur.

ꝑ Tyrrhena figilla; Tusci primi in Italia signa de maximo posuerunt. Vet. Schol.

ꝑ Tabellas, supple pictas.

ꝑ Gætulo, Mauris: significat enim purpuram Girititanam. Vet. Schol.

ꝑ Alter fratrum; Terentianus ille Micio.

ꝑ Cessare, otiosi. Vet. Schol. Cruq.

ꝑ Herodis palmetis; juxta Hierichuntem sitis; unde maximi reditus tam ex palmis, quam ex balsami viridario, atque aliis rebus provenire.

ꝑ Pinguibus, opulentis.

ꝑ Alter; Demeca.

ꝑ Importunus, improbus, indefessus.

ꝑ Lucis; solis.

ꝑ Sylvestrem; senticosum, & per hoc sterilem.

ꝑ Genius; modo Sol, modo ipsa hominis anima, ut in hoc loco.

ꝑ Astrum natale; Metonymicus futurum. Geminus Horoscope varo Productus genio Persius.

ꝑ Natura Deus; Ἡ γὰρ φύσις: δαίμων, h. e. Natura nostra genialis est; ut ait Aristoteles, Naturæ ipsius conscius: cum sit ἐξ ἡμετέρου τὸ πρῶτον τὸ ἀναγνώσκον; quod est, Repetitio modi quo universa rerum natura administratur; ut olim Heraclitus ὁ ἐκλεπνός, cum vellet dicere eam esse Imaginem Dei, vel Divina aura particulam. Τὸν θεὸν λέγουσι διὰ τὸν αὐτὸν αἰσθάνεσθαι τοιοῦτον; Heraclitus, referente Sexto Empirico. Qui quidem θεὸς λόγος Virgilio dicitur Ænead. 3. Cæli spirabile lumen.

ꝑ Mortalis in unumquodque caput; Hoc secundum Physicos protulit, qui singulares animas in originem suam reducere voluerunt.

ꝑ Mutabilis; varius.

ꝑ Albus & ater; felix & infelix, & per hoc, liberalis & illiberalis. Secundum hoc homines vel εὐδαίμονες, vel κακοδαίμονες dicuntur: nam albus color cœlestium est, adeoque sanctus, atque ater contra dirus & funestus, urpote lemorum proprius. Utar,

Utar, & ex modico quantum p res poscet acervo 190
 Tollam; nec metuum quid de me judicet hæres,
 Quod non plura dâtis invenerit; & tamen idem
 Scire volam quantum r simplex hilarisque nepoti
 Discrepet, & quantum discordet parcus avaro.
 Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum 195
 Invitus facias, neque plura parare labores;
 Ac potius, puer ut festis s quinquatribus t olim,
 Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
 Pauperies immunda r domu procul absit: ego, y utrum 200
 Nave ferar magna an parva, ferar unus & idem.
 Non agimur tumidis velis aquilone secundo;
 Non tamen adversis ætatem ducimus austris;
 r Viribus, ingenio, a specie, virtute, loco, re,
 Extremi primorum, extremis usque priores.
 Non es avarus: c abi. Quid cætera? jam simul isto 205
 Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
 Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
 d Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
 Nocturnos e lemures t portentaque Theffala rides?

p Res, supple. pæfens.

q Scire volam, Comice profertur, pro discernam.

r Simplex; liberalis, apertus.

s Quinquatrus a quinque diebus, qui dies ad Ferias Minerva pertinent. Vet. Schol. Eo tempore Scholarum diludia celebrabantur.

t Olim, aliquando.

y Pauperies, h. e. tantum opto usui.

z Lambinus alicubi legerat domu pro domus; neque dubito quin ea vera sit lectio. Est etiam domu apud Cornelium Nepotem, & Plautum. Bentleius de sua conjectura posuit procul, procul absit pro domu procul absit.

1 Utrum modo posuit pro sive.

a Viribus, valetudine.

c Specie, virtute, loco; h. e. forma, emendatione, & dignitate.

d Non es avarus: hoc enim tu ais, & nos utique concedimus.

e Abs; euge, beatus es, E' u' Des profertur.

d Somnia; hac ad superstitionem referuntur. Vet. Schol.

e Lemures, umbras vagantes hominum ante diem mortuorum, & ideo metuendas. Lemuria mense Majo per triduum celebrari solebant, ante additum anno mensem Februarium, ob quam rem Majo mense religio est nubere, & item Martio, in quo de nuptiis habito certamine a Minerva Mars victus est; obtemta virginitate Minerva Nerina est appellata. Vet. Schol. Crûq. Addito jam Februario novo mense sacra Feralia fiebant Diis Manibus XII Kalend. Martii. Dum tamen hac fient vidua cessante puella. Ovid. Fast. lib. 2. Crediderim eos hoc fecisse ne pro bonis geniis Lemures nova subirent corpora. Physici dicunt eos qui morte violenta conciderint non recipi in originem suam donec errantes legitimam sui tempus compleverint. Servius ad Æneid. 4. Sic & Tertullianus de Anima.

f Portentaque Theffala, conversiones Magicas,

G g

Natales

Natales & grate numeras? ignoscis amicis?

210

Lenior & melior sis accedente senecta?

Quid te exempta hjuvat spinis de pluribus una?

i Vivere si recte nescis, k decede peritis.

^l Lufisti fatis, edisti fatis, atque bibisti;

Tempus abire tibi est; m ne potum largius æquo

215

n Rideat & pulset o lasciva decentius ætas.

^g Grate numeras; hilariter agendo, uti liberalem & sapientem decet, singulis naralibus.

^h Juvas; verbum medicum est, pro levat: & Cruquiani Codices habebant levat, ex aliquo Scholiaste, ut puto. Quin & Bentleius prætulit levat.

ⁱ Vivere si recte nescis; h. e. Si nequis ulterius ad animum tuum vivere per ætatem.

^k Decede peritis; via cede junioribus,

h. e. contentus vita excede.

^l Lufisti, amasti & cecinisti. Hæc tanquam de se Horatius scripsit.

^m Ne potum largius æquo; nimis saturum convivam.

ⁿ Rideat & pulset; nam pueris ludibrio sunt temulenti senes.

^o Lasciva Dilogas posuit: nam luxuriosa est & petulans. Vellunt tibi barbam Lascivi pueri. Sat. 3. Lib. I.

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

Ad PISONES.

Hunc librum, qui inscribitur DE ARTE POETICA, ad L. Pisonem, qui postea Urbis Custos fuit, misit. Nam & ipse Pisonem poeta fuit, & studiorum liberalium antistes, in quem librum congescit praecepta Neoptolemi [Parii] De Arte Poetica; non quidem omnia, sed eminentissima. Vet. Schol.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
^b Jungere si velit, & ^c varias ^d inducere plumas,
^e Undique ^f collatis membris, ut turpiter s atrum

Definat in piscem mulier formosa superne,
 Spectatum admissi risum teneatis, ^h amici?

Credite, Pisones, isti ⁱ tabulae fore librum

Perfimilem, cujus, ^k velut ^l aegri somnia, ^m vanæ

^a Humano capiti; hujusmodi fere erant sacrae Aegyptiorum Picturae, quas sacras literas, seu Hieroglyphica dicebant. Primum praeceptum est ad ^h Aeschylum. Vet. Schol. hoc est, de consequentia vel convenientia.

^b Jungere si velit, h. e. si sit juncturus.

^c Varias; omnium colorum.

^d Inducere, proprie ad calamum & penicillum refertur.

^e Undique, ex omni parte; ex quibuscumque scilicet animalibus.

^f Collatis, adeo ut singula membrum aliquod de suo conferant.

^g Atrum, h. e. colore fœdum: & Antitheta sunt atrum & formosa. Dea cœlestis Syrorum, inferiore parte piscis erat vel serpens, quo significabatur marinum & infernum Lunæ imperium.

^h Amici, domini mei: Amicus major patronus est, minor comes, vel cliens, uti sæpius dictum.

ⁱ Tabula, supple. picta.

^k Velut aegri somnia, Proverbialis loquendi forma.

^l Aegri, melancholici.

^m Vanæ; otiosæ, inutiles & chimericæ.

Fingentur ^a species; ut ^o nec pes, nec caput uni
 p Reddatur formæ: q Pictoribus atque poetis
 Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas: 10
 Scimus, & hanc veniam ^r petimusque damusque vicissim:
 Sed non ut placidis ^s coeant immitia; non ut
 Serpentes avibus gementur, tigribus agni.
 Inceptis ^t gravibus ^u plerumque & magna ^x professis
 y Purpureus, late qui splendeat, unus & alter 15
 Assuitur pannus; ^z cum lucus & ara Dianæ,
^a Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
^b Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus:
^c Sed nunc non erat his locus: & fortasse ^d cupressum
 Scis simulare; quid hoc, si fractis enatat expes 20
 Navibus, ære dato qui pingitur? ^e amphora cœpit
 Institui; currente rota cur ^f urceus ^g exit?

^a Species; imagines.

^o Nec pes, nec caput; aliud Proverbi-
 um est.

^p Reddatur uni formæ; h. e. cohzere-
 re dicatis, vel ad convenientem sibi
 formam reducere valeatis.

^q Pictoribus atque Poetis; quos tu mo-
 do invadis. Subiectio est.

^r Petimusque damusque; petimus ut Po-
 eta; damus ut Critici. Vet. Schol.

^s Coeant; misceant sua corpora inter
 se: quomodo Virgilius; *Fungentur jam
 gryphes equis.* Ostendit Poeticam li-
 centiam pudenter esse sumendam,
 & modum servandum. Estque Me-
 tabasis, sive Transitus ad alterum
 præceptum, quod est De servando The-
 mate, seu de vitandis inanibus & af-
 fectatis Episodiis.

^t Gravibus; dignitate plenis.

^u Plerumque; latis frequenter.

^x Professis; præ se ferentibus.

^y Purpureus assuitur pannus; Metaphora
 a purpureis clavis quæ tunicis Senato-
 rum assuebantur: & pannos per contem-
 ptum nominat huiusmodi intempesti-
 vos excessus.

^z Cum lucus; incertum quos notet.
 Aricæ erat celeberrimus Dianæ lucus
 cum ingenti lacu. Πᾶς τὸ πρὸς σιω-
 δειδὲν ἀλοῦ καλεῖται. ὁ δὲ αὖ ἵχθυον ἔ-
 στικ ἀπὸ τῆς αἰτίας. Homeri Interpres,
 citante Cruquio.

^a Et properantis aquæ; fontes designat,

qui plurimis rivulis per prata in Arici-
 num lacum decurrunt. Hoc ostendit
 Cruquius ex Strabone.

^b Aut flumen Rhenum; Poetæ consue-
 verunt Substantiva etiam declinare
 ad formam Adjectivorum. Sic Ovi-
 dius posuit *Caput Augustum*, & *Quiri-
 nam Urbem*; & Persius *Heræas sensus*,
 & *Juvenes jocos*: atque hîc noster, *Me-
 tanrum flumen*, & *Romulam gentem*.

^c Sed nunc; h. e. quantumvis pan-
 nus splendeat, & tamen sit purpureus.

^d Cupressum scis simulare; tractum est
 hoc ex antiqua fabella, quam sic re-
 latam habemus a Vetere Interprete.
 Hoc Proverbium est in malum pictorem, qui
 nesciebat aliud bene pingere quam cupressum:
 ab hoc naufragus quidam petiit ut satum su-
 um exprimeret; ille interrogavit, nam ex
 cupresso vellent aliquid adjici? Μὴ τι ἢ
 κυπαρίσσω δίδεις; Hoc Proverbium e-
 ruditus vir Henricus Stephanus ex scrip-
 to suo Scholiastæ eruebat. Notum est
 naufragos, ad commovendam populi
 misericordiam, infortunium suum ta-
 bella depictum humeris circumgestasse.

^e Amphora, vas amplum & quadri-
 laterum, oblongo collo.

^f Urceus, lagena, vas angustum &
 ventricosum, cadi fere forma. *Urea*
 genus est vasis, a quo urceus & urceolus di-
 citur. Vet. Schol. Cruq. Nos corrupte
 Citer dicimus.

^g Exit; prodit, quasi ex insperato.
 Denique

Denique sit ^h quod vis, ⁱ simplex duntaxat & unum.

^k Maxima pars vatum, pater & juvenes patre digni,

Decipimur ^l specie ^m recti: brevis esse ⁿ laboro,

25

Obfcurus fio: ^o sectantem ^p leviam ^q nervi

Deficiunt animique: professus ^r grandia turget:

^s Serpit humi tutus nimium, timidusque ^t procellæ.

Qui ^u variare cupit rem ^x prodigialiter unam,

Delphinum sylvis ^y appingit, fluctibus aprum.

30

In vitium ducit ^z culpæ fugâ, ^a si caret arte.

^b Æmilium circa ludum ^c faber imus & unguis

^d Exprimet, & molles imitabitur ære capillos,

Infelix operis summa, quia ^e ponere totum

Nesciet: hunc ego me, siquid componere ^f curem,

35

Non magis esse velim, quam ^g pravo ^h vivere naso,

^h Male Bentleius quidvis, & nulla cum autoritate.

ⁱ Simplex & unum; continuum & uniforme.

^k Maxima pars; ad tertium præceptum properat, quod est De vitandis vitiis in Charactere Styli.

^l Specie, supple falsa.

^m Rectum est pravo contrarium, uti pravum & perversum naturæ & rationi.

ⁿ Laboro; h. e. laborat quis: nam Enallage est Personæ.

^o Sectantem, imitari tentantem.

^p Leviam; facilia, mollia & fluentia. Bentleius propria conjectura de leviam fecit lenia: ego nihil mutaverim indicta causa.

^q Nervus animique; h. e. robur, & vigor spiritus. Sæpe enervatos versus scribit qui dat operam ut scribat delicatos. Vet. Sch.

^r Grandia, sublimia.

^s Serpit humi; it per terram, qui non audit magnis se imponere rebus; ut eleganter Vet. Schol. Qui scilicet diserte loqui amat, tenui Stylo contentus.

^t Procella; alti venti, h. e. inflatæ distionis. Non tamen alto semper feremur: nam & litora interdum sequenda sunt. Quintilian.

^u Variare; figuratâ distione, seu Allegoricis pigmentis, distinguere; quod in florido Stylo fieri amat.

^x Prodigialiter, monstrose; quia scilicet specie recti decipitur, ut acute Fran-

ciscus Lucretius.

^y Recte appingit, cum præmiserit variare.

^z Culpæ, reprehensionis.

^a Si caret arte; ut caveat Scyllam dum devitat Charybdim.

^b Æmilium circa ludum; Quartum præceptum Materiam esse deligendam quam possimus implere. Æmili Lepidi ludus gladiatorius fuit quod nunc Polydetti Balneum est. Vet. Schol.

^c Existimo Fabrum imum dici qui ad capitella columnarum, ferarum ægyptiæ, h. e. unguis atque rictus affabre expresserat, atque hoc solum noverat. Frigidiusculum videtur Bentleii faber unus. Quin istiusmodi statuarius possit Poetica circumlocutione dici faber imus, quod tantum extrema ferarum noverat exprimere?

^d Exprimet, poterit exprimere, seu ad vivum effingere. Scita Temporum Enallage.

^e Ponere, verbum est quod ad pictores & statuarios spectat; Pone Tigillinum tada lucris in illa. Juvenalis.

^f Curem; mediter, cogitem.

^g Pravo, torto. Bentleius vetusta quædam Exemplaria secutus reposuit naso vivere pravo, satis incondito Rhythmo. Neque me terret, quem dicit, invenustus trium syllabarum concursus in VOVIVE.

^h Vivere; in publico versari, foras prodire.

G 3

ⁱ Spectandum

ⁱ Spectandum nigris oculis nigroque capillo,
 Sumite materiam vestris qui scribitis æquam
 Viribus, & ^k versate diu quid ferre recusent,
 Quid valeant humeri: cui lecta ^l potenter erit res,
 Nec ^m facundia ⁿ deferet hunc, nec lucidus ordo.
 Ordinis hæc ^o virtus erit & venus, aut ego fallor,
 Ut ^p jam nunc dicat, jam nunc ^q debentia dici
 Pleraque differat, & præsens in tempus omittat:
^r Hoc amet, hoc spernat ^s promissi carminis autor.
^t In verbis etiam ^u tenuis cautusque ^x serendis:
 Dixeris ^y egregie, ^z notum si callida verbum
 Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
^a Indiciis monstrare recentibus ^b abdita rerum,
 Fingere ^c cinctutis non exaudita Cethegis
^d Continget; dabiturque licentia sumpta ^e pudenter.
 Et nova fictaque nuper habebunt verba ^f fidem, si

40

45

50

ⁱ Spectandum, admirandum.

^k Versate; revolvite animis. Metaphora hæc a gerulis desumpta; nam de lignea materia cogitavit.

^l Potenter; Figuravit sic δυνάμει. Vet. Schol. h. e. Secundum quod potest. ut ait Alter Schol.

^m Facundia, ars styli; de qua scilicet jam dictum est: & transit ad quintum præceptum, ut doceat Quid sit Dispositio.

ⁿ Deferet, destituet, frustrabitur.

^o Virtus & venus, ars & gratia. Vet. Schol.

^p Jam nunc dicat, jam nunc differat, h. e. Lectorem incerta expectatione ludat, vel ut vulgo dicimus, tantalizet. Jam nunc pro modo est. Vix capio quæ dicat hoc loco Benrleius post "mille annos". Nodum puto in scirpo quaerit. Hoc spernat, h. e. hoc omittat, vel non dicat. Usitata hæc est Μετάκλησις.

^q Debentia dici, quæ proxime dicenda veniebant: αἰμαλλοὶ ἀπαιτῶν.

^r Hoc amet, hoc spernat; h. e. rationem habeat eorum quæ vel dicat, vel prætermittat.

^s Promissi, diu expectati & per hoc egregii.

^t Sextum præceptum est, De verbis

veteribus & novis.

^u Tenuis; rarus, infrequens.

^x Serendis, propagandis, ponendis. Vet. Schol. Cruq.

^y Egregie; multa cum laude.

^z Ordo est; Si callida junctura reddiderit notum verbum novum, ut superiore sæculo ostendit Jason de Nores Cyprius. Callida junctura; i. e. Elegans & nova Elocutio. Vet. Schol.

^a Indiciis; concinne, quod sequantur monstrare & abdita.

^b Abdita rerum, Lucretiana Elocutio est, pro res abditas, h. e. hæcenus occultas, & per hoc, novas.

^c Cinctutis; contemptim posuit quasi nudis. Cinctutis, exsertis: Exsertique manus vesana Cethegi. Lucan. Vet. Schol. ex MS. Mediolanensi. Exsertus est qui manum & humerum habet nudatum: ideo cinctui, quod loco tunica cinctum, h. e. campestre, vel subligaculum gestaret. Octavius Ferrarius de Re Vestitiaria. Nunquam tunica usi sunt, ideo cinctutos eos dixit, quoniam cinctus est genus tunica, infra pectus aperta. Vet. Schol.

^d Continget, obtinget, licebit.

^e Pudenter, cum verecundia, cum casta. Vet. Schol.

^f Fidem, auctoritatem. Vet. Schol.

Græco

Græco fonte & cadant, ^h parce detorta : quid autem
 Cæcilio Plautoque dabit i Romanus, ^k ademptum
 Virgilio Varioque ? ego cur, acquirere pauca
 Si possum, invideor, cum lingua Catonis & Ennī
 Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum
 Nomina protulerit ? Licuit, semperque licebit,
 Signatum præsentē nota ^l producere nomen.
^m Ut sylvæ foliis ⁿ pronos mutantur in annos;
 Prima cadunt : ita verborum ^o vetus interit ætas,
 Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
 Debemur morti nos nostraque ; siue ^p receptus
 Terra Neptunus, ^q classēs aquilonibus arcet,
 Regis opus ; ^r sterilisque diu palus, aptaque remis,
 Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum ;
 Seu ^t cursum mutavit ^u iniquum frugibus amnis,
 Doctus iter melius ; ^x mortalia facta peribunt :

^g Cadant, defluant, deriventur.

^h Parce detorta ; modice de rivo suo
 deducta, & ad Latinam formam levi
 negotio declinata, ut, e. g. Triclini-
 um, a Τρικλίνιον.

ⁱ Romanus ; acer libertatis assertor.

^k Ademptum, negatum.

^l Producere, in medium proferre est,
 & populo tradere : Inutile foret pro-
 ducere, quod video multis placere,
 contra fidem tot Codicum : Procu-
 duntur gladii, cuduntur nummi. Vid.
 Epist. 2. v. 118. Lib. II. Bentleius,
 inducō producere nomen (quæ Læzio
 est plurimorum Codicum) oborto lo-
 co, inserit *produdere nummum*, satis du-
 ra & inficera Allegoria.

^m Ut sylvæ ; Homericum est ; Οἶον
 ὅς οὐλλων γὰρ αὖ τοῖς δὲ ἔλδον. Mira
 quadam fiducia inutile opera mag-
 nus Bentleius de suo ingenio reposuit
 Ut silvis folia prius mutantur in annos.

ⁿ Pronos in annos, h. e. in singulos
 aut annos.

^o Nota vetus ætas, pro vetustas.

^p Receptus ; Divus Augustus duas res
 divinas fecit, nam Pompinam Paludem sic-
 cavit, ut ad mare medium habere cogeret,
 ut post & arari posset, & Portum Lucri-
 num munivit. Vet. Schol. Immissi prius
 in lacum mari : Pompinas autem Paludes
 ad quadragesimum milliarium emisit, Al-

ter Schol. Hæc autem inserit ut gra-
 tificetur Augusto. Neptunus autem
 Tritonum pater dicitur, quasi Nepodu-
 nus, quia caret pedibus ; uti & Græce
 Ποσειδών, quasi Πῶσι δῶν ; quod mi-
 nor nemini observatum. Nēpodæ Græ-
 cis usitatum omnium piscium Epithe-
 ton.

^q Classēs aquilonibus arcet ; Hypallage.
 Vet. Schol.

^r Regis opus : Augustus Imperator
 erat in Republica ; & Παγισιακός di-
 citur.

^s De sterilisque diu palus Bentleius,
 jure quodam suo, nullo sub autore,
 imo (quod vel ipse fatetur) abnuenti-
 bus etiam omnibus veteribus Gramma-
 ticis, tantummodo quod caveret in
 metro, rescriptit *sterilisque palus prius*.
 Quis tamen tantæ autoritati contra-
 dicat ?

^t Cursum mutavit ; Tiberim Agrippa
 derivavit, quæ nunc vadit ; antea per Ve-
 labrum fluebat. Vet. Schol.

^u Iniquum ; grave.

^x Mortalia facta peribunt ; etiam hæc
 quæ maxima sunt ? Et sic exponit Ja-
 son de Nores. Bentleius etiam de suo
 penu deprompsit *cuncta*, delevitque
facta, quod non esset bene Latinum, ut
 ille ait.

Nedum sermonum ystet honos, & gratia vivax.

Multa renascentur quæ jam cecidere, cadentque

Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet ^z usus;

Quem penes arbitrium est & jus & norma loquendi.

^a Res gestæ regumque ducumque, & tristia bella,

Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.

Versibus impariter junctis ^b querimonia primum,

Post etiam inclusa est ^c voti sententia compos:

Quis tamen ^d exiguos elegos emisit autor,

^e Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.

Archilochum proprio rabies armavit iambo:

Hunc ^f focci cepere pedem, grandesque cothurni,

^g Alternis aptum sermonibus, & populares

^h Vincentem strepitus, & ⁱ natum rebus agendis.

Musa dedit ^k fidibus divos, puerosque deorum,

Et ^l pugilem victorem, & equum certamine primum,

Et juvenum curas, & libera vina referre.

^m Descriptas ⁿ servare vices operumque ^o colores

Cur ego ^p si nequeo ignoroque, ^q Poeta salutor?

Cur nescire, pudens ^r prave, quam discere malo?

Versibus exponi ^s tragicis res comica non vult:

^y Stet honos; non defluat decor: durat in Metaphora de arborum foliis.

^z Usus enim facit auctoritatem. Vet. Schol.

^a Res gesta; Septimum hoc præceptum docet Quibus Metris singulæ res tractandæ sunt.

^b Querimonia; lugubris materia; hinc *ἔλεος* & *δορὸν* πῶς ἡ λέγειν.

^c Voti sententia compos; materia lata, ut lusus amatorii.

^d Exiguos; tenues, querulos.

^e Grammatici certant; utrum scilicet Polymnestus Colophonius, Callinous, Terpander, an Theocles Naxius.

^f Notum est foccos fuisse Comædorum, & Cothurnos Tragædorum. Crepida Deorum atque Regum erat Cothurnus, alta & puniceo colore.

^g Alternis aptum, h. e. Dialogicis scenicis. Πλάττω γὰρ ἱαμβοῖς ἀλίστα οὐκ ἐστὶν ἀλλὰ καὶ τῇ διαλέκτῳ τῇ περὶ ἀλλήλους. Aristoteles in Poetica, ut ostendit Jason de Nores.

^h Vincentem strepitus; quod altum sonet.

ⁱ Natum, natura factum; ob tumorem scilicet & fastum.

^k Fidibus, Carmine Lyrico.

^l Pugilem victorem; de Pindaro cogitavit & Anacreonte.

^m Octavo præcepto ostendit Quem Characterem Styli singula requirant. Descriptas vices; Munera modo definita, seu Poematum varia genera. Sic locutus est & Quintilianus; Quando diversa professionum vices essent.

ⁿ Servare; neque vel evagari, vel aliena intermiscere.

^o Colores; varietates, nativa discrimina, seu characteres.

^p Si nequeo, per naturam; si ignoro, per artem. Vet. Schol. Cruq.

^q Poeta salutor; hoc secundum Græcos qui nomine officii salutant, χαῖρε Ποιητά. Vet. Schol.

^r Prave; perverse, impestive.

^s Tragicis, altis; sublimi Stylo.

Indig-

Indignatur item * privatis, ac prope socco 90
 Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
 Singula quæque ^a locum teneant * fortita decenter.
 Interdum tamen & ^y vocem comœdia tollit,
 * Iratusque ^a Chremes tumido delitigat ore :
 Et tragicus plerumque dolet sermone ^b pedestri. 95
 * Telephus & Peleus, cum pauper & exful uterque,
 Projicit ^d ampullas, & sesquipedalia verba;
 * Si curat cor spectantis tetigisse querela.
 * Non satis est ^g pulchra esse poemata; ^h dulcia ⁱ sunt,
 Et quocunque volent, animum auditoris agunto. 100
 Ut ridentibus arrident, ita flentibus ^k adsunt
 * Humani vultus: ^m si vis me flere, dolendum est
 Primum ipsi tibi; tunc tua me infortunia ⁿ lædent.

* Privatis, communibus; tenui Stylo; & falsæ Tragœdiam percutit.

^a Locum teneant; ordinem suum servant.

* Sortita decenter; postquam cum cum decore, seu convenienter sibi delegerint, & invenerint: nam non omnia possumus omnes. Benteleus adductus auctoritate unius vel alterius Libri pro decenter posuit decenter, sed minus probabiliter uti ego sentio. Certe ejusmodi Adverbia Horatio admodum sunt familiaria.

^y Vocem tollit; grandioribus verbis utitur. Vet. Schol. Cruq.

* Iratus; supple, cum est.

^a Chremes, Persona Terentiana.

^b Pedestri, plebeio & jacente: nam de plebe sunt pedites.

* Et si obruant Librarii (inquit Benteleus) tamen ipse reposui Telephus aut Peleus, Disjunctive, pro Telephus & Peleus. Quantum tam magno viro debemus!

^d Ampullas; λυκόβρυς, bombos. Vide Epist. 3. Lib. I. Regio habitu mutato: neque enim debet in humili habitu regaliter loqui. Vet. Schol.

* Si curat; si id agit ut. Vet. Schol. Si sperat.

* Nonum præceptum, Admiscendum esse Pathos.

^g Pulchra; docte composita, quod

Oeconomiam attinet, quod hætenus docuimus. Pro pulchra Benteleus posuit pura, quod est civili stylo composita; atque hoc quoque de suo protulit, Minerva invita.

^h Dulcia; pathetica, affectibus imperantia.

ⁱ Sunt & agunto; nunc quasi Legem ponit. Vet. Schol.

* Adjunt; præsto sunt, quia flent & ipsi. Vet. Schol. Fabri adsunt inutile est, & Cacozelon sapit. Demiror verbum adsunt in isto versu potuisse placere Benteleio, tanto viro. Certe magis hoc decuisset Tanaquillum Fabrum, auctorem hujus commentii. Immutavit etiam equites peditesque [§. 113.] in equitesque patresque de suo ingenio, quo sensus fieret improbabilior. Quis nescit Senatores Romanos non solitos fuisse immiscere sese Plebeiis, præsertim vero in Ludis Scenicis & Theatris?

^k Humani vultus; cogitavit de Terentiano illo: Homo sum, humani nihil a me alienum puto.

^m Si vis me flere; Hoc ex Demosthene sumptum est, a quo cum pauper flagellatus causam suam defendi vellet, ei confidenter narranti credere noluit, donec fleret ira permotus. Vet. Schol. Cruq.

ⁿ Lædent; tangant, & per hoc flent.

Telephe,

Telephe, vel Peleu, ° male si mandata loqueris,

Aut dormitabo, aut ridebo: tristia mœstum

105

Vultum verba decent; iratum, plena minarum;

Ludentem, lasciva; severum, seria dictu.

Format enim natura prius nos intus ad omnem

Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram,

Aut ad humum mœrore gravi ꝑ deducit, & angit;

110

Post effert animi motus interprete lingua.

Si dicentis erunt fortunis absœna dicta,

Romani tollent ꝑ equitēs peditēsque cachinnum.

Intererit multum ꝑ Davusne loquatur, an Heros;

Maturusne fenex, an adhuc florente juvena

115

Fervidus; an matrōna ꝑ potens, an sedula nutrix;

Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;

ꝑ Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.

Aut ꝑ famam sequere, aut sibi convenientia finge.

ꝑ Scriptor ꝑ honoratum si forte reponis Achillem;

120

ꝑ Impiger, iracundus, inexorabilis, ꝑ acer,

Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis:

Sit Medea ferox ꝑ invictaque, flebilis ꝑ Ino,

ꝑ Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.

° Male mandata; personæ tuz parum convenientia. Mandata, tibi a Scriptore tradita. Jason de Nores.

ꝑ Deducit; Metaphora a ramis arborum.

ꝑ Equitēs peditēsque; Equester Ordo & Peditarius. Vet. Schol. Proverbialis Elocutio, Høse and Foot. Decimum est hoc præceptum, De formandis Personarum Characteribus.

ꝑ Davus, an Heros: Menandriani servi hi erant, e quibus Davus confidenter locutus est ad herum; contra Heros submisit & timide, ut vernam decuit. Tanquam apud Menandrum servus inducitur libere loquens: hoc ille indulgenter & consulto, ut omnia domino simpliciter fateatur. Itaque aliquo modo illum excusat. Vet. Schol.

ꝑ Potens; imperiosa, superba.

ꝑ Nam Colchus non nisi servus inducendus est, Assyrius asinus: nec inducas Argis natum timidum, aut Thebis facias peritum. Vet. Schol.

ꝑ Famam, Veterum Poetarum Fabulas.

ꝑ Scriptor reponis; h. e. ut peritus Scriptor characterizet.

ꝑ Honoratum; honoris plenum. Vet. Schol. Cruq. Magnificum. Unde vero hoc monstrum Homereum, nemini unquam visum neque auditum ante Bentleium? Quis non videt voce honoratum exprimi Homericum Epitheton perpetuum τιμήντα, quod apud illum in frequenti est usu? Est igitur honoratus modo pro magnifico & superbo, facili Figura.

ꝑ Impiger; audax.

ꝑ Acer; animosus, calidus. Οὐ γὰρ τοι γλυκίσθουμι δ' ἀνδρ' Ἴπ', ἐδ' ἀγανίσθουμι, Ἀλλὰ μέλλ' ἡμαρμαχέμεν ——— Homerus de Achille. Iliad. T.

ꝑ Invicta; pernix. Vet. Schol.

ꝑ Ino & Orestes Euripidis erant Tragediæ; Ixion Æschyli: Io etiam de Prometheus est Æschyli. Jason de Nores.

ꝑ Perfidus; quod cum conviva Jovis esset

Siquid

Siquid * inexpertum scenæ committis, & audes
 Personam formare novam, servetur ad imum
 Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.
 Difficile est † proprie communia dicere: tuque
 § Rectius Iliacum carmen ^h deducis in actus,
 Quam si proferres ignota indictaque primus. 130
 † Publica materies ^k privati juris erit, si
 Nec circa ^l vilem patulumque ^m moraberis ⁿ orbem;
 Nec verbum verbo ^o curabis reddere fidus
 Interpres; nec pdesilies imitator in arctum,
 Unde pedem ^q proferre ^r pudor vetet, aut ^s operis lex. 135
 † Nec sic incipies, ut scriptor ^u cyclicus olim;
 “ x Fortunam Priami cantabo & nobile bellum”.
 Quid dignum tanto feret hic promissor y hiatu?
 z Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

set, Junonem de stupro ausus est appellare.
 Vet. Schol. Eponeum etiam socerum
 vivum combussit, postquam ad cœ-
 nam eum invitasset.

* Inexpertum; a nemine hactenus
 tentatum; novum scilicet Thema.
 Metabasis est ad undecimum præcep-
 tum, De Veterum Imitatione.

† Proprie communia dicere; h. e. res
 vulgares disertis verbis enarrare; vel
 humile Thema cum dignitate tractare.
 Difficile est communes res propriis explicare
 verbis. Vet. Schol.

§ Rectius, consultius.

^h Deducis; a lanificis ducta Meta-
 phora est.

^l Publica materies; h. e. Ilias, & re-
 liqua Veterum Carmina.

^k Privati juris eris; fiet quasi tua.
 Vet. Schol.

^l Vilem patulumque; tritum atque
 omnibus expositum & nudum.

^m Moraberis; totum tempus tuum
 consumes.

ⁿ Orbem; κόσμος, ἀρχή. Ita uni-
 versæ materiæ comprehensionem ap-
 pellavere, ducta Metaphora a Circo:
 sic Orbem terrarum dicere consuevi-
 mus pro Universitate. Hoc vel doctis-
 simos latuisse admiror. Περὶ τοῦ τοῦ
 male accepit etiam magnus Gruterus
 in Inscriptione quadam Græca, cum

undique victorem reddidit, quod in Cir-
 co victorem debuerat. In Gymniciis cer-
 taminibus Perihodon vicisse dicitur qui Py-
 thia, Isthmia, Nemea, Olympia vicit; a
 circumitu eorum spectaculorum. Festus.

^o Curabis; institues.

^p Pdesilies in arctum; ut Æsopica illa
 capella quæ temere in puteum desi-
 luit; h. e. ne nimis duram legem tibi
 imponas, singula scilicet imitandi:
 nam multa imitatori sunt prætereunda.

^q Mire proferre, tanquam de capra
 frustra ascensum tentante.

^r Pudor; pudebit enim relinquere
 quod semel coeperis.

^s Operis lex; hæc enim exigit ut ul-
 tima convenient primis, atque ut to-
 tum eodem filo exsequaris.

^t Duodecimum præceptum est, De
 ponendo Principio.

^u Cyclicus est qui Cyclum Epicum,
 seu Cursum Poeticum, simpliciter &
 nulla arte exsequitur, ut magis Fabu-
 lator sit quam Poeta. Bentleius tenui
 de causa reposuit Cyclum. Odit ille
 Adjectiva Græca in hoc finita.

^x Fortunam, supple malam.

^y Cum hiatu proferuntur Cantabo &
 Nobile.

^z Parturiunt; Græcum est Proverbium,
 Ὀδὴν ὄρε, τίκτη' μὲν. Vet. Schol. ex
 MS. Stephani.

Quanto

Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:

140

“ Dic mihi, Musa, virum, captæ post ^a tempora Trojæ,

“ Qui mores hominum multorum vidit & urbes”.

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem

^b Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,

Antiphatem, Scyllamque, & cum Cyclope Charybdim;

145

^c Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,

Nec ^d gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.

Semper ad eventum festinat, & in medias res,

Non secus ac notas, auditorem rapit, & quæ

Desperat tractata nitescere posse, relinquit;

150

Atque ita ^e mentitur, sic veris falsa remiscet,

Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

^f Tu, quid ego, & populus ^g mecum desideret, audi.

Si ^h plausoris egēs ⁱ aulae manentis, & usque

Sessuri donec ^k cantor, Vos plaudite, dicat,

155

Ætatis cujusque ^l notandi sunt tibi ^m mores;

ⁿ Mobilibusque decor ^o maturis dandus & annis,

Reddere qui voces jam scit puer, & pede certo

Signat humum, gestit paribus colludere, & iram

Colligit ac ponit ^p temere, & mutatur in horas.

160

^q Imberbus juvenis, ^r tandem ^s custode remoto,

^a Bentleius fuit qui posuit *moenia* pro *tempora*. Sed quis ferat *moenia* hoc loco?

^b Cogitat; animo suo molitur, ag-greditur.

^c Nec reditum; Antimachus fuit Cy-clicus Poeta: hic aggressus est materiam, quam sic extendit, ut viginti quatuor volumina impleverit, antequam septem Dives usque ad Thebas perduceret. Vet. Schol.

^d Gemino ab ovo; a partu Ledæ.

^e Mentitur; nam nonnulla adjicit de suo, quo totum cohaereat melius.

^f Tu quid ego; Decimum tertium præceptum, Πῶς ἢ Ἠθοῦς, sive De servando Ethos.

^g Quid opus fuit Bentleium ponere fautoris pro plausoris, cum idem valeant?

^h Mecum desideret; h. e. æque atque ego expectet.

ⁱ Aulae manentis; donec aulae levo-

tur. Vet. Schol. Quod fiebat peracta jam fabula. Nam cum ludebant pul-pita erant strata aulae.

^k Cantor, Histrio: nam cantu quo-dam agebant.

^l Notandi; designandi, exprimendi.

^m Mores, ἦθη, Ethici Characteres.

ⁿ Mobilibus; variabilibus.

^o Rectissime Bentleius maturis pro naturis, quod erat vitiosissimum.

^p Temere; leviter, inconsulto.

^q Imberbus & imberbis, sicut inermis & inermis invenitur. Vet. Schol. Vide Sosipatri Charisii Institutiones.

^r Tandem & Hæc protulit; habet enim Emphasin impatienter expectan-tis: & bene Imberbus de rudi & rerum imperito.

^s Custode, Tutore, seu Pædagogo: hoc fiebat serius, ocyus, inter Deci-mum quartum annum decimumque septimum.

Gaudet

Gaudet equis canibusque, & aprici gramine ^c campi;

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,

Utilium tardus provisor, prodigus æris,

^u Sublimis, cupidusque, & amata relinquare pernix.

165

^x Conversis studiis, ætas animusque virilis

Quærit opes & amicitias, ^y inservit honori,

Commisisse cavet quod mox ^z mutare labore.

Multa senem ^a circumveniunt ^b incommoda; vel quod

Quærit, & inventis ^c miser abstinet, ac timet uti;

170

Vel quod res omnes timide ^d gelideque ^e ministrat,

Dilator, ^f spe longus, ^g iners, ^h avidusque futuri,

ⁱ Difficilis, querulus, laudator temporis acti

Se puero, censor castigatoreque minorum.

Multa ferunt anni ^k venientes commoda secum,

175

Multa recedentes adimunt: ne forte seniles

Mandentur juveni partes, pueroque viriles,

Semper in ^l adjunctis ævoque ^m morabimur aptis.

ⁿ Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.

Segnius irritant animos demissa per aurem,

180

Quam quæ sunt oculis subiecta fidelibus, & quæ

Ipse sibi ^o tradit spectator; non tamen intus

Digna geri, promes in scenam; multaue tolles

Ex oculis, quæ mox narret facundia ^p præsens.

^c Campi, Martii.

^u Sublimis cupidusque; Elatus & ardentem cupidus.

^x Conversis studiis; mutata in contrarium voluntate.

^y Inservit honori; serviliter Magistratus ambit.

^z Mutare, infectum efficere.

^a Circumveniunt; circumsepiunt, circumfident.

^b Incommoda; pestes: nam Charietissimo uritur.

^c Miser, miserabilis, & per hoc stultus.

^d Gelide, lente.

^e Ministrat, regit.

^f Spe longus; quia quæ longinqua sunt sperat: vix enim adducitur ut se credat senem. De longus avidusque Bentleyus nullo negotio fecit lentus pavidusque.

^g Iners, & corpore & animo gravis.

^h Avidus futuri: semper enim res novas perquirat.

ⁱ Difficilis; intrasibilis. Ver. Schol. Cruq.

^k Usque ad quadragesimum sextum venire dicuntur anni. Ver. Schol. Translatio est a Solis motu.

^l Adjunctum; Græcis ἀγανειμνον, cujusque rei naturale consequens est, quod ab ea vix, vel ne vix, separari possit.

^m Morabimur; durabimus, permanebimus.

ⁿ Aut agitur; Præceptum decimum quartum, De non proferendis in Scenam, sive de Nuntiis.

^o Tradit, narrat.

^p Præsens; Antitheton est, quod dixerit Tolles ex oculis.

¶ Nec pueros coram populo Medea trucidet,
 Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus,
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem;
 Quodcunque ostendis mihi sic, * incredulus odi.
 ¶ Neve minor neu sit quinto productior actu
 Fabula, quæ posci vult, & spectata * reponi:
 Nec deus interfit, nisi dignus vindice ^u nodus
 Inciderit: nec * quarta loqui persona laboret.
 ¶ Actoris partes chorus * officiumque virile
 ¶ Defendat; neu quid medios ^b intercinat actus,
 Quod non proposito conducat & hæreat apte:
 Ille bonis ^c faveatque, & consilietur amicis;
 Et ^d regat iratos, & ^e amet peccare timentes;
 Ille dapes laudet mensæ brevis; ille salubrem
 Iustitiam, legesque, & apertis otia portis;
 ¶ Ille tegat commissa; deosque precetur & oret,
 Ut redeat miseris, abeat ^f fortuna superbis.

185

190

195

200

* Nec pueros; neque enim decet hoc in Scena fieri, alioquin incipit verus Actus fieri non Fabula. Vet. Schol. Pueros, ^a *παῖδας*, Græco more, uti alias. Hi erant Mermerus & Medus. Bentleius coniecit legendum esse *ne*, quod ego minus probaverim.

* Incredulus odi; h. e. quia non possum credere fastidio & nauseo. Incredibilia referenda sunt, non ostendenda. *Quæ enim audimus plerumque falsa; quæ autem videmus vera sunt, secundum Stoicos.* Vet. Schol.

¶ Neve minor; Præceptum decimum quintum, De Numero Actuum, & de Personis.

* Reponi: in Scenam reduci, atque iterum spectari.

^u Nodus; vel ad conciliandam rei incredibili fidem, vel ubi res digna divina cura incidat. Proverbium est *Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς*, de his qui omnia interventu numinis explicant. Vindex autem modo dicitur qui quid sibi soli vindicat.

* Quarta Persona; inducitur Quarta Persona, aut ut annuat, aut ut ei aliquid imperetur. Vet. Schol. *Quartam Personam quando inducimus, aut non omnino*

loqui debet, aut pauca. Alter Schol. *Κὼδὸν ἀρχισμῶν* appellat.

¶ Actoris partes; Præceptum decimum sextum, quod est De Choro. *Καὶ τὸ Χορὸν ὃ ἵνα δέῃ ὑπολαβεῖν ἅπλ' ἐπικρατῆς*. h. e. Chorus pro singulari Actore accipiendus est; ut ostendit Lambinus ex Aristotelis Poetica. Chorus non multarum Personarum actus defendat, sed unius suscipiat. Vet. Schol.

* Officiumque virile; h. e. unius viri, vel Personæ. Sic & Ovidius Metamorph. Lib. III. *Vultumque virilem Persudit, pro viri.*

^a Defendat; turetur, agendo servet.
^b Intercinat; inter scenas canebat Chorus.

^c Faveat, plaudat, h. e. laudes bonorum dicat.

^d Regat; tanquam rationis fræno flectat.

* Amet peccare timentes; ita magnus Bentleius pro amet peccare timentes. Bella Hercule emendatio, sola nisi conjectura propria, & ratione cum nulla.

^f Ille tegat; h. e. regere doceat.
 ¶ Fortuna, supple *prospera*.

h Tibia

^b Tibia non, ut nunc ⁱ orichalco ^k vineta, tubæque
Æmula, sed tenuis simplexque ^l foramine paucō
Aspirare, & ^m adesse choris erat utilis, atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu; 205
Quo ⁿ sane populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, castusque verecundusque coibat.
Postquam cepit agros extendere victor, & urbem
^o Latior amplecti murus, ^p vinoque diurno
Placari ^q Genius festis ^r impune diebus, 210
Accessit ^s numerisque modisque licentia major.
Indoctus quid enim saperet, ^t liberque laborum,
Rusticus urbano confusus, ^u turpis honesto?
Sic priscæ ^x motumque & luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus ^y per pulpita vestem: 215
Sic etiam fidibus ^z voces crevere ^a severis,
Et tulit ^b eloquium insolitum facundia ^c præceps;
Utiliumque sagax rerum & ^d divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

^b Tibia non, ut nunc; Præceptum decimum septimum, De Musica.

ⁱ Orichalco vineta; ad internodia scilicet. Orichalcum simillimum bractea aurea est. Vet. Schol. Compositum erat ex auro, ære & terra Cadmia: eratque initio vel ipso auro pretiosius.

^k Bentleius iuncta ex quibusdam Libris, levi & facili errore. Mihi non succurrit aliquas Veterum tibiae fuisse ferruminatas vel nodosas.

^l Foramine paucō; Varro ait in Tertio Disciplinarum, & ad Marcellum De Lingua Latina, quatuor foraminum fuisse tibiam apud antiquos: & seipsum ait in Templo Marfæ vidisse tibiae quatuor foramina. Vet. Schol.

^m Adesse Choris; supple tantum: nam ad tibiam saltabant Chori: & sonus ejus vix audiebatur per totam scenam. Vet. Schol.

ⁿ Sane, h. e. scilicet.

^o Bentleius maluit Latior, levi de causa.

^p Vinoque diurno; nec partem solido demere de die.

^q Genius; natalis deus. Vet. Schol.

Huic enim deo primitias vini libabant.

^r Impune, non vetante Censore.

^s Numerisque modisque; numeri erant carminis; modi tibiz.

^t Liberque laborum; & per hoc ebrius.

^u Turpis honesto; nobili ignobilis: nam divitiæ tollunt ordinum discrimina.

^x Motumque & luxuriam; nam scenam canendo obambulabat saltantis gestu, quo Syrma suum populo ostenderet.

^y Per pulpita; per tabulas scenæ. Vet. Schol.

^z Voces; Modi insolentiores: ante enim lyra septem chordas habuit tantum, postea excogitata est cithara. Vet. Schol. Quæ decachordos erat.

^a Severis; ad sacra tantum comparatis.

^b Eloquium Insolitum; Prolationem affectatam & inflatam.

^c Præceps; audax.

^d Divina; gnara, prudens: nam ejusmodi esse debuit: modo autem ambigua, incerta & vitæ inutilis efficitur, ob morum scilicet contemptum.

^e Carmine

^c Carmine qui tragico vitem certavit ^f ob hircum, 220
 Mox etiam ^g agrestes Satyros ^h nudavit, & ⁱ asper
 Incolumi gravitate jocum tentavit, eo quod
 Illecebris erat & grata novitate ^k morandus
 Spectator, ^l functusque sacris, & potus, & exlex.
 Verum ita risores, ita commendare ^m dicaces 225
 Conveniet Satyros, ita ⁿ vertere seria ludo;
 Ne quicumque ^o deus, quicumque adhibebitur heros,
 Regali conspectus in auro nuper & ostro,
 Migret ^p in obscuras humili sermone tabernas;
 Aut, dum vitat humum, nubes & inania captet. 230
 Effutire leves indigna tragedia versus;
 Ut festis matrona ^q moveri iussa diebus,
 Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
 Non ego ^r inornata & dominantia nomina ^s solum,
 Verbaque, Pisones, Satyrorum ^t scriptor amabo; 235
 Nec sic enitar tragico differre ^u colori,
 Ut nihil intersit ^x Davusne loquatur, & audax
 y Pythias, z emuncto lucrata Simone talentum,

^c Carmine qui tragico, Præceptum
 decimum octavum, De Dramate Sa-
 tyrico.

^f Ob hircum; victori dabatur hircus, qui ob læsam vitem Baccho deinde immolabatur: hircus autem, Græcis ^h *ἱρὸς*, Tragediæ nomen dedit.

^g Bene Agrestes: nam Satyricus Chorus initio rusticæ erat Tragediæ, non itidem urbanæ.

^h Nudavit; nam nudus erat rustico-
 rum Chorus, nisi quod hircinis pellibus indueretur, ut fere præci mortales.
 Chorum hunc ducebat Silenus, vel Sileni Actor.

ⁱ Asper; mordax. *Ostendit Satyram*
notam esse ex Tragediis. Vet. Schol.

^k Morandus, detinendus, alliciendus.

^l Functusque sacris; Non voluptatis
causa inventi sunt ludi, sed Religionis.
 Vet. Schol. Quam ob rem renunciabant
 illis veteres Christiani in Baptismate.

^m Dicaces, ad dicendum liberos.

ⁿ Vertere seria ludo; Tragedia immis-
 cere Satyram. Vet. Schol. Cruq.

^o Deum & Heroes festive nominat

Actorem qui modo dei vel herois partes agebat, nunc vero Satyri.

^p In obscuras tabernas, h. e. in Tabernarum Fabulæ vilissimum Stylum.

^q Moveri iussa; saltare rogata.

^r Inornata; pura, non figurata; Dominantia, præsentis usu invalescentia. Ita olim interpretatus est Madius, autore Jafone de Nores, nam communia & vulgaria reddidit; qualibus scilicet Comœdia utitur. Reliqui Interpretes nugacissimum Veteris Scholiastæ Interpretatorem secuti sunt.

^s Bene adjecit solum; quod ex parte maxima Satyrici communibus & dominantibus verbis uterentur: bene etiam nomina verbaque; quæ Aristotelica divisio est vocabulorum.

^t Scriptor, supple cum fuerit.

^u Colori, Characteri.

^x Davus, Terentianus servus.

^y Pythias; Ancilla in Comœdia Lucilii.
 Vet. Schol. Cruq.

^z Emuncto Simone; deriso: soli enim infantes emunguntur,

An ^a custos famulusque dei Silenus alumni.

Ex noto fictum carmen ^b sequar, ut sibi quisvis

240

Speret idem; sudet multum, frustra que labore

^c Ausus idem: tantum ^d series juncturaque pollet;

Tantum ^e de medio sumptis accedit ^f honoris.

Sylvis ^g deducti caveant, me iudice, Fauni,

Ne, velut innati ^h triviis ac pene ⁱ forenses,

245

Aut nimium ^k teneris juvenentur versibus unquam;

Aut immunda ^l crepent ignominiosaque dicta:

Offenduntur enim ^m quibus est equus, & pater, & res;

Nec, siquid ⁿ fricti ciceris probat, & nucis emptor,

Aequis accipiunt animis, donantve corona.

250

^o Syllaba longa brevi ^p subjecta vocatur Iambus;

Pes citus; unde etiam ^q trimetris accrescere jussit

Nomen Iambeis, cum senos redderet ^r ictus,

Primus ad extremum similis sibi: non ita ^s pridem,

Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures,

255

Spondeos ^t stabiles in jura paterna recepit

^a Custos; Tutor erat Bacchi Silenus, & Satyrici Chori Coryphaeus & Praecentor. Est igitur Satyra majoris dignitatis quam Comœdia. Silenus in chorea Recitator erat, seu Poeta; Satyri autem Hypocritæ, qui gestulatione exprimebant, quæ ille referebat. Dicitur autem Silenus Herodoto *Silenus Marfyas*; quem & Nyx regnasse ex Fabulis prodit Diodorus. Sed Marfya flumen erat: numina vero fluminum e Satyrorum & Nympharum genere fuerant. Est igitur a *Σαλῶ* Silenus; ut a *Σίφων* *Σίφυλλα*, vel *Σίκυλλα*. Notum est etiam senes Satyros dictos fuisse *Silenos*, ob summam scilicet Poeticæ Musicæque peritiam. Quin & Latinis *Silanus* canalis est, seu fistula. Belgis *Sille*; unde & nostrum *Sillabub*, quod rectius ab agrestibus *Sillebuck*, profertur; quod quidem vas est ventricosum, tubulo seu canali inserto.

^b Sequar, exsequar.

^c Ausus; supple, cum fueris.

^d Series juncturaque; ordo & collocatio verborum.

^e De medio; de publica & vulgata materia, Vet. Schol. Crug. Comicam

intelligit.

^f Honoris; decoris.

^g Deducti, a Praefultore, seu Sileno.

^h Triviis; Romæ scilicet.

ⁱ Forenses; nam in Foro purissimis verbis utebantur. Verba Toga sequeris junctura callidus acris. Persius.

^k Teneris; delicatis, urbanis.

^l Immunda, vilia, humilia; crepent, deblaterent; ignominiosa; inhonesta. Magnuse ^t etiam communium verborum delictus.

^m Quibus est equus, Ordo Equestris; quibus est Pater, Patricii; quibus est res, Ditiore, quibus honestior Censuræ est.

ⁿ Fricti, tosti.

^o Syllaba longa brevi; Praeceptum decimum nonum, De pedibus Iambicis.

^p Subjecta; postposita.

^q Trimetris; ex sex Iambis tres Diambi facti sunt. Vet. Schol. Nam per Dipodias numerantur hi versus.

^r Ictus; numeros, vel pulsus pedum.

^s Pridem; ex quo scilicet nostri homines Dramata composuerunt.

^t Stabiles; firmos, immobiles, non currentes.

H h

= Commodus

" Commodus & patiens; non ut de sede secunda
 Cederet aut quarta * socialiter: hic & in Acti
 † Nobilibus Trimetrís apparer rarus, & Ennî.
 In scenam missos ‡ magno cum pondere versus,
 Aut operæ celeris nimium curaqué carentis,
 Aut ignoratæ † premit artis crimine turpi.
 † Non quivis videt immodulata poemata iudex;
 Et data Romanis venia est † indigna poetis.
 Idcircone † vager, scribamque † licenter? † ut omnes
 Visuros peccata putem mea, & tutus & † intra
 Spem veniæ, † cautus? vitavi † denique culpam,
 Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
 † Nocturna versate manu, versate diurna.
 At † vestri proavi Plautinos & † numeros, &
 Laudavere sales; nimium † patienter utrumque,
 Ne dicam stulte, mirati; si modo ego & vos
 Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
 Legitimumque sonum † digitis callemus & aure.
 † Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ

260

265

270

275

" Commodus & patiens; suavis & æqua-
 nimus; qui scilicet jure suo ultro ce-
 deret.

† Socialiter; sociorum ritu, qui bona
 quæ habent inter se dividunt. Lambi-
 cus Trimeter Tragicus recipit pedes, dextros
 spondeum, videlicet, primum, tertium &
 quintum; sinistros lambos, videlicet, se-
 cundum, quartum & sextum. Vet. Schol.
 in Epod. 1.

† Nobilibus, Ironice protulit.

† Magno cum pondere; tardorum sci-
 licet Spondeorum. Bentleius ex Li-
 bris, cum magno pondere: Sed altera
 Lectio æque bona est. Certe ejusmo-
 di variationes pendebant de memoria
 Exscriptorum.

† Premit; onerat, de Iambo autem
 hoc dicit, per Prosopopœiam. Fru-
 stra Theodorus Marcellus mutavit
 missos in missi contra Codicum fidem,
 ut versus esset Nominativus.

† Non quivis videt; Tu dicās: nam
 Subiectio est.

† Indigna; nimis magna, pudenda.

† Vager, nullo servato tramite.

† Licenter; ut imperus tulerit.

† Melius ut (h. e. si) magis quam
 an, ut bene monuit Bentleius.

† Tutus; supple, quod fuerim tutus.

† Intra spem venia, cui non est de
 venia desperandum, ut qui nihil gra-
 vius ceteris admiserit.

† Cautus, supple scribam.

† Denique; si vel illud præstitero:
 quia res magna non est, nec Poetam
 ostendit.

† Nocturna versate; cragias assidui-
 tatem exprimit.

† Omnes Lambini & Cruqui Co-
 dices pro nostri legerunt vestri, quam
 scripturam & Victorius probavit.

† Numeros & sales; Metra & jocos.

† Patienter; negligenter.

† Digitis, levatione & positione di-
 gitorum, quas Græci Agn & Ogn
 nominant; sic enim distinguebant
 Tempora & Tonos, dum Metra
 metiebantur.

† Ignotum Tragicæ; Præceptum vige-
 simum: sæpius corrigenda esse quæ
 scripseris.

Dicitur

Dicitur, & plaustris vexisse * poemata Thespis,
 * Quæ canerent agerentque † peruncti sæcibus ora.

Post hunc † personæ, pallæque repertor honestæ
 Æschylus, & * modicis instravit pulpita tignis,
 Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
 Successit vetus his Comœdia, non sine multa
 Laude; sed in vitium libertas † excidit, & vim
 Dignam lege † regi: † lex est accepta, † chorusque
 Turpiter obtulit, sublato jure nocendi.

Nil intentatum nostri liquere Poetæ:

Nec minimum meruere decus, † vestigia Græca

† Ausi deferere, & celebrare domestica facta;

Vel qui † prætextas, vel qui † docuere togatas.

Nec virtute foret clarisve potentius armis,

Quam lingua, Latium, si non offenderet unum-

Quemque Poetarum limæ labor & mora. Vos, O

‡ Pompilius sanguis, carmen reprehendite quod non

Multa dies & multa litura † coercuit, atque

† Præfectum decies non castigavit ad unguem,

* Poemata modo dicit Chorus rusticos, sive Satyros, Figurate.

† Bentleius Qui, h. e. Allores qui. Ignorasse videtur vir magnus plaustrum fuisse Thespidi pro Scena. Quin possint etiam recitata Thespidis Carmina dici Poemata, etsi illa nunquam fuerint scripta.

† Peruncti facibus; Allores facie vini faciem perungebant, vasis facie tempus apotatis. Vet. Schol. Cruq. Agricola & minio suffusus, Baccho, rubenti. Primus in experta duxit ab arte choros. Tibullus.

* Persona pallæque honesta; Persona pictus erat vultus; seu potius caput; pallam autem sylvam dicit Tragicum. Est etiam honesta Antitheton ejus quod ante posuerat, peruncti facibus ora.

† Modicis tignis; h. e. paucis tabulis.

† Excidit, lapsa est. Vet. Schol. Cruq.

† Regi, fratri.

† Lex est accepta; & per hoc non amplius sui juris erat: accipiunt enim Leges qui alieno arbitrio reguntur.

† Chorusque; Grex Allores & Comædorum Liberi Patris. Vet. Schol. Cruq. Nam Nova Comœdia amisit Choros, ut

sic Alter Schol. Hæc Comœdia orta est, crescente Macedonum Imperio, extinctaque libertate Græciæ. Nam non liberorum hominum neque liberas oportuit esse linguas.

† Vestigia; exemplaria.

† Ausi; etiam hi qui ausi sunt: neque enim solum Palliatæ Comœdiæ Autores meruere laudem.

† Prætextas quidam dicunt Tragediam, Comediam autem Togatam. Vet. Schol. Quod in Prætextatis agerentur Personæ Nobiles, in Togatis autem Romana plebs. Prætextas & Togatas scripserunt Ælius Lamia, Antonius Rufus, Cn. Melissus, Afranius, Pomponius. Vet. Schol. Cruq.

† Docuere; ita & Græci locuti sunt, ἰδιδασκοντες.

† Quia Calpurnius filius est Numa Pompilii, a quo Calpurnius Piso; prætorum nomen. Vet. Schol.

† Coercuit; ut saltem vitæ, quam premit ne luxurietur.

† Pro Præfectum duo Lambini totidemque Cruquii Scripti Codices legunt Præfectum, quod & Mureto & Lu-

H h. a.

† Inge-

^k Ingenium ^l misera quia fortunatius arte
 Credit, & excludit sanos Helicone poetas
 Democritus, bona pars non unguis ponere curat,
 Non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
 Nanciscetur enim ^m pretium nomenque poetæ,
ⁿ Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
^o Tonfori Licino commiserit. O ego lævus,
 Qui ^p purgor bilem sub verni temporis ^q horam!
 Non alius faceret meliora poemata; verum
^r Nil tanti est; ergo fungar vice cotis, acutum
 Reddere quæ ferrum valet, exfors ipsa secandi:
 Munus & officium, ^s nil scribens ipse, docebo;
 Unde parentur ^t opes; quid alat formetque poetam;
 Quid deceat, quid non; quo ^u virtus, quo ferat ^x error.
 Scribendi recte, ^y sapere est & principium & fons:
 Rem tibi ^z Socraticæ poterunt ostendere chartæ;
^a Verbaque provisam rem non invita sequentur.
^b Qui didicit patriæ quid debeat, & quid amicis,
 Quo sit amore parens, quo frater amandus & hospes,

295

300

305

310

bino placuit. *Tractum a marmorariis
 qui juncturas marmorum ungibus pertien-
 tant.* Vet. Schol.

^k Præceptum vigesimum primum,
 De legendis Philolophorum Scriptis.
*Ingenium; At enim Democritus Poeticam
 Natura magis quam Arte constare, & eos
 solos Poetas esse veros qui insaniant, in qua
 persuasione Plato est.* Vet. Schol.

^l Misera Dilogos posuit, quod vide-
 licet se torqueat, & quod dignam pu-
 tet miserationem.

^m Pretium; honorem, opinionem.
ⁿ Si tribus Anticyris; cum non sint
 nisi duæ.

^o Tonfori Licino; Qui dicitur saluus
 Senator a Cesare. quod odisset Pompeium;
 de quo hoc scriptum est Epitaphium: Mar-
 moreo tumulo Licinus jacet, ac Cato nullo;
 Pompeius parvo: quis puer esse deos?
 Vet. Schol. Cruq. Nondum oblitus est
 veterum partium Horatius.

^p Purgor bilem; supple corruptam,
 hoc est, Melancholiam. Nil opus est
 reonere, vel purgo, vel bile.

^q Horam, tempestatem.

^r Nil Adverbi loco ponitur pro non,

Nil tanti est: nam susque deque sero;
 non curo: Comica Elocutio est.

^s Nil scribens ipse; Ironica extenua-
 tio.

^t Opes; materia ad carmina scribenda.
 Vet. Schol. Cruq.

^u Assuetudine dixit virtus pro arte, que
 degeti dicitur. Vet. Schol. Cruq.

^x Error; vitium, artis ignorantia. Vet.
 Schol. Cruq. Et mire ferat de incer-
 to impetu, vel potius insania.

^y Sapere; i. e. Scire quid scribas. Vet.
 Schol.

^z Socratica charta; tractum est ex
 Lucilio, cujus verba sunt apud Noni-
 um: Nec sic ubi Græci, ubi nunc Socratici
 charti, quicquid quaritis petimus.

^a Verbaque provisam; & Pollio idem
 dixit; Male Hercule eveniat verbis, nisi
 verba rem sequantur. Menander cum Fa-
 bulam disposuisset, etiamsi nondum versibus
 adornasset, dicebas se tamen jam complisse.
 Vet. Schol.

^b Qui didicit patriæ; qui legis libros
 De Officiis, l. c. Περὶ Καθικόν. Vet.
 Schol.

Quod

Quod sit ^c conscripti, quod iudicis officium, quæ

Partes in bellum missi ducis, ille profecto

315

Reddere personæ scit convenientia cuique.

Respicere ^d exemplar vitæ morumque jubebo

Doctum ^e imitorem, & ^f veras hinc ducere voces.

Interdum ^g speciosa locis ^h morataque recte

Fabula, nullius ⁱ veneris, ^k sine pondere & arte,

320

Valdius oblectat populum meliusque ^l moratur,

Quam versus ^m inopes rerum, nugæque ⁿ canoræ.

Grajis ingenium, Grajis dedit ^o ore rotundo

Musa loqui, præter laudem nullius avaris:

^q Romani pueri longis rationibus affem

325

Discunt in partes centum diducere: ^r Dicat

Filius ^s Albini, Si de quincunce remota est

Uncia, quid ^t superat? ^u Poteras dixisse: Triens: ^x Eu!

Rem poteris servare tuam: redit uncia, quid sit?

^y Semis: ^z An hæc animos ^a ærugo & cura peculî

330

Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi

Posse linenda ^b cedro, & levi servanda cupresso?

^c Conscripti; Senatoris.

^d Exemplar vitæ; Philosophiam intelligit Moralem: & sic olim explicavit Jason de Nores, nec dissentit Lucretius.

^e Imitatorem, Comicum; quia Comædia est imago vitæ, Ver. Schol. Cruq.

^f Veras, vivas, Ver. Schol. Bentleius pro veras posuit vivas nulla de causa: Scolia hoc Interpretamentum est, non vero variata Lectio.

^g Speciosa locis; Characteribus decorata: locus enim ordo est quem quisque in vita servat: in Scena dicuntur Partes.

^h Morata, servans Ethos.

ⁱ Veneris, Leporis.

^k Sine pondere; nulla rerum vel verborum gravitate.

^l Moratur, detinet.

^m Inopes rerum; nulla sententia, sola avis boni, Ver. Schol. Cruq.

ⁿ Canora, sonora.

^o Ore rotundo; pleno, ut nihil vel desit, vel superfit.

^p Præter laudem; tanquam Protogenes ille qui lunum finxit decem annis; vel A-

pelles qui totidem pinxit annis, Ver. Schol.

^q Romani pueri; scholam scilicet petentes.

^r Dicat filius; Ethopœia est. Pessime Bentleius immutavit Dicat in Dicat; neque enim novit Enallagen Personæ in tali Dialogismo urbanam esse atque elegantem, & Comica prolatione pronuntiatam.

^s Albini; prædivitis cujusdam fornicatoris.

^t Superat; superest.

^u Poteras; festiva Personarum Enallage. Perdurat in Enallage.

^x Eu! bene: verba sunt magistelli.

^y Semis, inquit discipulus.

^z Pro Ad hæc legendum cum Bentleio An hæc, autoritate trium optimorum Codicum.

^a Ærugo; Lividum atque edax venenum: ita appellat cogitationem pecuniarum.

^b Cedro; libri qui aut cedro illinuntur, aut arca cupressina inclusi sunt, a tineis non vexantur, Ver. Schol. Cedrum autem dicit cedrinum oleum.

c Aut prodesse volunt aut delectare poetæ,
 Aut simul & jucunda & d idonea dicere vitæ.
 Quicquid præcipies, esto brevis; ut cito dicta
 Percipiant animi dociles, teneantque fideles:
 Omne supervacuum pleno de pectore manat.
 Ficta voluptatis causa, sint proxima veris.
 * Nec, quodcunque volet, poscat sibi fabula credi;
 Neu pransæ e Lamia vivum puerum extrahat alvo.
 f Centuriæ seniorum g agitant h expertia frugis;
 i Celsi prætereunt austera poemata k Rhamnes:
 l Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,
 Lectorem delectando, pariterque monendo.
 Hic meret æra liber m Sosis; n hic & mare transit,
 Et longum noto scriptori prorogat ævum.
 o Sunt delicta tamen quibus ignovisse p velimus:
 Nam neque chorda sonum reddit quem vult manus & q mens,
 Poscentique gravem persæpe remittit acutum;
 Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus.
 Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
 Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
 Aut r humana parum cavit natura. : s Quid ergo est? :
 t Ut scriptor si peccat idem librarius usque,

c Aut prodesse volunt: Præceptum
 vigesimum secundum, De Fine Poeti-
 cæ, docere scilicet & delectare.

d Idonea; utilis, accommoda.

* Illud ego prætuli Benteleiano Ne,
 quod Egeus sit prioris versus.

e Lamia; hæc ad terrendos infantes so-
 lent nominari, Vet. Schol. Lamia mon-
 strum est superius habens speciem mulieris,
 inferne vero desinis in pedes asininos. Vet.
 Schol. Cruq.

f Centuria seniorum; bene tanquam
 Centuriata Comititia agerentur.

g Agitant; abigunt, exhibitant.

h Expertia frugis; nugatoria, quæ sci-
 licet juniores delectant.

i Celsi; elati, fastidiosi, sublimes.
 Prætereunt, negligunt; austera, gravia,
 qualia delectant senes.

k Rhamnes; festive Virgiliano nomi-
 ne abutitur. Simul ense superbum Rham-
 netem aggreditur. Virgil. Ænead. 9.

l Omne tulit punctum, h. e. Et seni-

orum & juniorum suffragia. Omnium
 meritis favorem, juxta Legem Tabellariam,
 quæ caverat non voce, sed puncto debere fer-
 ri suffragia. Vet. Schol.

m Sosis, bibliopolas suos nominat.
 (Vide not. c ad Ep. 20. Lib. I.)

n Hic & mare transiit: nam & Græci
 hunc lecturi sunt, qui raro Latinos li-
 bros quærant.

o Sunt delicta tamen: Præceptum vi-
 gesimum tertium, Ob modica delicta
 non esse erubescendum.

p Velimus; velle debemus.

q Mens; propositum.

r Humana natura; h. e. ingenium
 humanum, quod labi pronum est:
 nam Humanum est errare: neque om-
 nia possumus vel cavendo prævidere.

s Quid ergo est? Apposui est ex MSS.
 Lambini & Cruquii & veteribus Scho-
 lastis. Et supple, quod velis.

t Scriptor librarius; Bibliopola. Vet.
 Schol.

u Quamvis

- ^a Quamvis est monitus, venia caret; & citharædus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum ^x cessat, sit ^y Chærilus ille,
Quem bis terque bonum, cum risu miror; & idem
Indignor ^z quandoque bonus dormitat Homerus;
Verum ^a operi longo ^b fas est obrepere somnum. 355
^c Ut pictura poësis erit; quæ si propius stes
Te capiet magis, & quædam, si longius abstes.
Hæc amat ^d obscurum, volet hæc sub luce videri,
Judicis ^e argutum quæ non formidat acumen;
Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit, 360
^f O major juvenum, quamvis & voce paterna
Fingeris ^g ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum
^h Tolle memor; certis medium & tolerabile rebus
ⁱ Recte concedi: ^k consultus juris & actor
Causarum mediocris abest ^l virtute disertis 370
Messalæ, nec scit quantum ^m Cassellius Aulus;
Sed tamen in pretio est: mediocribus esse poetis
Non homines, non dii, non concessere ⁿ columnæ.
Ut gratas inter mensas symphonia discors
Et ^o crassum unguentum, & ^p Sardo cum melle ^q papaver 375

^a Quamvis est, pro eo quod est, Quamvis sit, propter κακίωπατον; ut Idaro, Quamvis est rustica Masam. Vet. Schol. Ac si sonaret Quam pifit, ἢ μύλλαι.

^b Cessat; ignavus est.

^c De Chærilis dictum est in Epistola ad Augustum. Hujus omnino septem versibus laudabantur. Vet. Schol.

^d Quandoque; quandocunque.

^e Operi longo; ita emendavit Bentleius [pro opere in longo] sub pluribus atque optimis autoribus, in quibus vel ipse Sanctus Hieronymus Epistola ad Pammachium.

^f Fas est; h. e. non est adeo grave crimen.

^g Ut pictura; Præceptum vigesimum quartum: Nil valere Poema quod non est optimum.

^h Obscurum; supple, locum.

ⁱ Argutum, subtile. Vet. Schol. Cruq.

^j O major juvenum: L. Piso. Vet. Schol. An hunc credidit latere sua

vitia?

^k Ad rectum, h. e. ad verum, quod ad normam rationis exigitur.

^l Tolle, tibi habe, & reponere.

^m Recte, cum ratione.

ⁿ Consultus juris & actor; Patronus causas agebat; at Jurisconsultus demi tantum de jure respondebat. Franciscus Lufinus.

^o Virtute, laude, præstantia.

^p Scaevola clarissimus Legumlator quotiescunque de jure Prædicatorio consultebatur, ad Furium & ad Cassellium consultores rejiciebat. Val. Maximus, referente Jafone de Nores.

^q Ridicule & τωαυτῶ ἀπερδύλας intulit Columna. In Columnis autem Poeta ponebant πικράματα, indicantes quo die recitaturi essent. Vet. Schol. Cruq.

^r Crassum, pingue, non tenui odore.

^s Corsicum & Sardinum mel pessimi saporis est. Vet. Schol. Propter taxos ibi abundantes.

^t Semen candidi papaveris costum cum

Offendunt; poterat ⁊ duci quia cœna sine istis:
 Sic animis natum inventumque poema juvandis,
 Si paulum a summo ⁊ decessit, vergit ad imum.
 ⁊ Ludere qui nescit campestribus abstinet armis,
 Indoctusque pilæ discive ⁊ trochive quiescit, 380
 Ne spissæ risum tollant impune coronæ:
 Qui nescit, versus tamen audet fingere! : Quid ni?
 Liber & ⁊ ingenuus, præsertim ⁊ census equestrem
 Summam nummorum, ⁊ vitioque remotus ab omni :
 Tu nihil ⁊ invita dices faciesve Minerva; 385
 Id tibi ⁊ iudicium est, ea mens: siquid tamen olim
 Scripseris, in ⁊ Metii descendat iudicis aures,
 Et patris, & nostras, ⁊ nonumque prematur in annum.
 Membranis intus positis, delere licebit
 Quod non edideris; nescit vox missa reverti. 390
 Sylvestres homines ⁊ sacer interpretesque deorum
 Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus;
 Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones:
 Dictus & Amphion Thebanæ conditor ⁊ arcis
 Saxa movere sono testudinis, & ⁊ prece blanda 395
 Ducere quo vellet: fuit hæc ⁊ sapientia quondam,

melle in secunda mensa apponebatur. Jason de Noces ex Plinio.

⁊ Duci; produci.

⁊ Pro discessit reposui decessit ex quatuor optimis libris, & Ver. Schol.

⁊ Ludere; certare in Campo Martio,

⁊ Trochi; i. e. vota quam currendo pueri scutica vel virga regunt. Ver. Schol. Vide Od. 24. Lib. III. ut etiam de Disco Od. 8. Lib. I.

⁊ Ingenuus; plus est ingenuum esse quam liberum: potest enim vel peregrinus esse liber.

⁊ Census, ἀπογραφὴ μὲν. Ver. Sch.

⁊ Vitioque remotus ab omni; nunquam a Censore notatus.

⁊ Præceptum vigesimum quintum, De adhibendo idoneo Iudice. Invita Minerva; ingenio repugnante. Ver. Schol. Cruq. Proverbialis Elocutio est. Nil valent artifices, nisi Minerva adjuvante, artium dea.

⁊ Iudicium, voluntas; mens, confi-

lium.

⁊ Spurius Metius Tarpa iis temporibus summus Criticus fuit, doctus & severus auditor Carminum affirmatorque. Ver. Schol. Cruq. Bentleius ex quibusdam Libris reposuit Maci. Verum cum ab antiquo Interprete Spurius Metius Tarpa dicatur, nihil morabor Scriptores istos librariorum & rudes & mercenarios.

⁊ Nonumque prematur; h. e. supprimatur. Cinna Librum scripsit qui inscribitur Smyrna, quem non edidit nisi nono anno. Ver. Schol.

⁊ Sacer interpretesque; Sacerdos erat Orpheus & ὁδοῦ. Barbari melius demulcentur Musica, quam Philosophia.

⁊ Quidam Codices pro arcis legerunt Urbis; sed interpretamentum est.

⁊ Prece blanda; oratione & alloquio suavi. Ver. Schol. Cruq.

⁊ Sapientia; Philosophia Heroici sæculi omnino erat Politica.

Publica

Publica privatis secernere, sacra profanis,
 Concubitu prohibere vago, dare jura maritis,
 Oppida moliri, leges incidere ^l ligno :
 Sic honor & nomen divinis vatibus atque 400
 Carminibus venit. Post hos insignis Homerus,
^k Tyrtæusque mares animos in Martia bella
 Versibus exacuit; dictæ per carmina ^l sortes;
 Et ^m vitæ monstrata via est; & gratia regum
 Pieriis ⁿ tentata modis: ^o ludusque repertus, 405
 Et longorum operum finis: ne forte pudori
 Sit tibi Musa lyræ solers, & ^p cantor Apollo.
 Natura fieret laudabile carmen, an arte,
^q Quæsitum est: ego nec studium ^r sine divite vena;
 Nec rude quid ^s possit video ingenium: alterius sic 410
 Altera poscit opem res, & ^t conjurat amice.
 Qui studet optatam cursu contingere metam,
^u Multa tulit fecitque puer; sudavit & ^x alsit;
 Abstinit venere & vino: ^y qui Pythia cantat
 Tibicen, didicit prius extimuitque magistrum. 415
^z Nec fatis est dixisse, “ ^a Ego mira poemata pango:

^l Ligno; unde adhuc Athenis Legum Tabula Axones vocantur. Vet. Schol.

^k Tyrtæus; Poeta Atheniensis, Lacedæmoniorumque dux ex Apollinis Oraculo in bello quod contra Messenios gerebant. Hic primus moderationes tubæ reperisse fertur: non longe aberat ab ætate Homeri.

^l Sortes; Apollinis Delphici: hinc Carmen Heroicum & Delphicum & Pythium appellatum est: imo & huic oraculo originem suam debuit, autore Plinio.

^m Vita monstrata via est; uti aureo Carmine Pythagoræ, & similibus.

ⁿ Tentata; canendo eorum Encomia, ut Theocritus Ptolemæi.

^o Ludus; Scenica Dramata.

^p Elevando modo Cantorem posuit.

^q Quæsitum est; a Philosophis, ut supra meminimus.

^r Sine divite vena; sine nobili indole.

^s Legendum possit [pro profuit] auctoritate optimorum Librorum; atque

hoc ostendit Bentleius.

^t Conjurat amice; amicaliter consentit. Vet. Schol.

^u Multa tulit; Athleta qui ad Curule Certamen instruebantur, non edebant carnes elixas, sed assas igni tantum. Ante Pythagoram fici utebantur Athleta, sed ille panes ἄζυμα & assas carnes eos comedere docuit, quæ κωλύεια vocabantur: abstinebant a Venere, & ne forte per somnium noctu ludificarentur, laminas plumbeas rebus appendebant. Vet. Schol. Cruq.

^x Alsit; Gymnici more. Vet. Schol. Cruq.

^y Qui Pythia cantat; His quoque ludis erant & Pythaulæ qui Pythia cantaverunt. Hyginus, citante Turnebo. Quod munus videtur fuisse summe difficile. Ἀυλαὶ δὲ Πυθικοῖς αὐλοῖς ᾄδοντο ὁρμαίνοντες. Artemidorus.

^z Recte Bentleius Nec pro Nunc; neque scitur quem pulsar.

^a Ego mira Poemata pango; verba cuiusdam insulsi Poetastræ.

“ ^b Occupet

"^b Occupet extremum scabies; ^c mihi turpe relinqui est,

" Et, quod non didici, ^d sane nescire fateri".

Ut præco ad merces turbam qui cogit emendas,

Assentatores jubet ad lucrum ^e ire poeta

420

Dives agris, dives positus in fœnore nummis.

Si vero est ^f unctum qui ^g recte ponere possit,

Et ^h spondere ⁱ levi pro paupere, & eripere ^k atris

Litibus ^l implicitum, mirabor si sciet inter-

Noscere mendacem verumque ^m beatus amicum.

425

Tu seu donâris, seu quid donare voles cui,

Nolito ad versus tibi factos ducere plenum

Lætitiæ; clamabit enim, Pulchre! bene! recte!

Pallefcet super his; etiam stillabit ⁿ amicis

Ex oculis rorem; saliet, tundet pede terram.

430

^o Ut qui conducti plorant in funere, dicunt

Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; sic

^p Derisor vero plus laudatore movetur.

Reges dicuntur multis urguere ^q culullis,

Et torquere mero, quem perspexisse laborent

435

An sit amicitia dignus: si carmina condes,

Nunquam te fallant ^r animi sub vulpe latentes.

^s Quintilio siquid recitares, Corrige fodes

Hoc, aiebat, & hoc: melius te posse negares,

Bis terque expertum frustra, delere jubebat,

440

^b Occupet extremum scabies; Proverbium de puerili lusu tractum: *Don't take the hindmost.* Atque hæc de suo adjecit Horatius.

^c Mihi turpe relinqui est; h. e. Priorem pati nequeo; nam illud me indignum paro.

^d Sane, ingenue,

^e Ire; venire.

^f Unctum Satyrice posuit pro pulmentarium bene coctum. Vet. Schol.

^g Recte; omnibus suis numeris.

^h Spondere; intervenire & fidem dicere, vadem fieri. Vet. Schol.

ⁱ Levi; Levis fidei; cujus fides nihil habet ponderis apud creditores.

^k Atris; tristibus, diris. Vilum est. Bentleio reponere *artis*, (h. e. *artis*)

pro *atris*; quod minus Poeticum videtur.

^l Implicitum; irreversum. Vet. Schol.

^m Beatus; qui sibi videtur ob fortunam, & Poeticum ingenium.

ⁿ Amicis, Ironice protulit.

^o Ut qui conducti; Lucilium imitatus est, cujus hæc sunt verba apud Nonium: *Mercede qua Conductæ sieni alieno in funere Præfata Multæ & capillos scindunt & clamant magis.*

^p Derisor; scurra, fictus amicus.

^q Culullis; Vide Od. 31. Lib. I.

^r Animi sub vulpe; h. e. intra vulpem. Vulpes in *Æsopi Fabula* ostendebat se corvo simplicem. Vet. Schol. Cruq.

^s Hic erat Quintilius Varus Poeta Cremonensis Amicus Virgilii. Vet. Schol. In quem Od. 24. Lib. I. conscripta est.

Et

Et male ^t tornatos ^u incudi reddere versus.
 Si defendere delictum quam ^x vertere malles,
^y Nullum ultra verbum aut operam sumebat inanem;
 Quin ^z sine rivali teque & tua solus amares.
^a Vir bonus & prudens versus reprehendet ^b inertes,
 Culpabit ^c duos, ^d incomptis allinet atrum
 Transverso calamo signum, ^e ambitiosa recidet
 Ornamenta, parum claris ^f lucem dare coget,
 Arguet ^g ambigue dictum, ^h mutanda notabit;
ⁱ Fiet Aristarchus; non dicet, Cur ego amicum
 Offendam in nugis? hæ nugæ seria ducent
 In mala ^k derisum semel ^l exceptumque sinistre.
 Ut ^m mala quem scabies aut ⁿ morbus regius ^o arguet,
 Aut ^p fanaticus error & ^q iracunda Diana,

445

450

^t Quis ferat Bentleii *ternatos* positum
 pro *tornatos* nullo cum lepore, vel co-
 lorata Figura? Satis nequeo etiam ad-
 mirari virum doctissimum non vidisse
tornum plane fuisse Propertio pro mo-
 netaria forma, Figurato tamen sensu.

^u Incudi; Monetæ: nam a re mo-
 netaria ducta Metaphora est, secus ac
 putant Eruditi. Forma etiam qua cu-
 duntur nummi *tornus* dicitur Propertio
 in isto versu. *Angusto torno versus in-
 cludere. Tornatos, Effigiatos. Nec qui
 Communi feriat carmen triviale moneta,*
 Juvenal.

^v Vertere; mutare. Vet. Schol.

^y Nullum ultra verbum, supple facie-
 bat.

^z Sine rivali; Proverbiali schemate
 ponitur, & satis Satyricæ.

^a Vir bonus & prudens; h. e. Et be-
 nevolus & doctus.

^b Inertes; sine spiritu & nervis.

^c Duros; rigidos, illepidos.

^d Incomptis; rudibus, inornatis.

^e Ambitiosa, nimis ornata, & luxu-
 riantia: *Elatos ornatus amputabit.* Vet.
 Schol. Cruq.

^f Dare lucem; apertiora facere. Vet.
 Schol.

^g Ambigue dictum; *Amphibologias.*
 Vet. Schol.

^h Mutanda; quæ scilicet gustui suo
 minus placent, etsi lateat causa.

ⁱ Fiet Aristarchus, & per hoc nihil

parcet amico.

^k Derisum; derideri dicitur qui ab
 Irone vel scurra laudatur.

^l Exceptum sinistre; perverse tracta-
 tum, -ridicule habitum, dum credit
 turpiter assentanti.

^m Mala scabies; *Lepra incurabilis.*
 Vet. Schol. Cruq. Mala autem usita-
 to Charientismo dicuntur dira quæque
 & horrenda.

ⁿ Morbus Regius; Vulgus Istericos fu-
 git, ne ex aspectu Auruginem colligat.
 Mulso curatur hic morbus, unde &
 Regius vulgo appellatus est, quod hic
 porus maxime esset divitum & deli-
 cate viventium, ut olim ostendit Ja-
 son de Nores, ex Varrone.

^o Urget; affligit, deprimit.

^p Fanaticus error; *Fanaticum errorem*
pati dicuntur qui a Fannis percussuntur, id
est, qui lymphatico spiritu agitantur. Vet.
 Schol. Faunos autem & reliquos
 manes, excepto uno Tiresia, fatuos
 esse supra ostendimus. Epilepsiam,
 seu Comitalem morbum intellige,
 quem morbum etiam Herculi Incubo-
 ni, sive Ephialtæ tribuit stolidi vere-
 rum credulitas.

^q Iracunda Diana; quæ & Luna &
 Hecate & Proserpina dicitur; Noctur-
 na & irritabilis dea. Putabatur hæc
 fuisse Mania mater latium & vexare
 infantes, atque adultos etiam singulis
 Interluniis, deducta de suo curru, in
 Vesanum

Vesani^a * tetigisse timent fugiuntque poetam^b 455
 * Qui sapiunt ; † agitant pueri, ‡ incautique sequuntur.
 Hic, dum * sublimis versus † ructatur & ‡ errat,
 Si veluti ‡ merulis intentus decedit auceps
 In puteum foveamve, licet Succurrite, † longum
 Clamet, Io cives! non sit qui tollere † curet: 460
 Si quis curet opem ferre, & demittere funem,
 † Qui scis an prudens huc se † dejecerit, atque
 Servari nolit? dicam, Siculique poetæ
 Narrabo interitum; Deus immortalis haberi
 Dum cupit Empedocles, † ardentem frigidus Ætnam 465
 Insiluit: sit jus liceatque perire poetis:
 Invitum qui servat, § idem facit occidenti:
 Nec semel † hoc fecit; nec, si retractus erit, jam
 † Fiet homo, & ponet † famosæ mortis amorem.
 Nec satis apparet † cur versus facit; utrum 470

furorem vertere; præcipue si sacra
 ejus negligerentur.

* Tetigisse pro tangere. Ver. Schol.

† Qui sapiunt; h. e. qui non & ipsi
 insaniunt.

‡ Agitant; per plateas insequuntur.

§ Incauti; nulla habita ratione, vel
 nulla verecundia deteriti.

* Cum MSS. Cruquii & Vetere In-
 terprete pro sublimis reposui sublimis.
 Est autem sublimis hoc loco, quem
 Græci μέγας appellant; h. e. qui si-
 dera tantum spectat, inferiora despi-
 cit. Hoc satis declarant sequentia.

† Antiqui & rustici & rustici dixerunt:
 hic genere patiendi exultis ructatur. Ver.
 Schol.

‡ Errat; sui admiratione inebriatur.

§ Merulis, satis vili aucupio.

† Longum clamet; expressit Homerici-
 cum, μακρόν αὖτις. Lambinus.

‡ Curet; animum appellat.

† Qui scis; Erhopœia est: nam ex
 persona adstantis alicujus vicini hæc
 protulit.

* Longe convenientius est hoc loco
 verbum dejecerit quam Bentleii projec-
 rit: nam Empedocles deorsum se jecit
 in Ætnæ montis craterem. An se
 projecerit incertum esse necesse est.

* Ardentem frigidus; pulchro Anti-
 theto ulus est; atque cum ex sua Phi-
 losophia arguit: Empedocles enim dicebat
 ingenia frigida circa præcordia sanguine im-
 pedi. Ver. Schol. Quod Dogma &
 Maro noster expressit in Georgicis,
 cujus hæc sunt verba: Sin has ne possim
 natura accedere partes Frigidus obstitit
 circum præcordia sanguis.

§ Idem facit occidenti; Græca Phrasi
 extulit το αὐτὸ ποιεῖ τὸ δύναται.

† Hoc fecit; ut se demitteret in Cra-
 terem.

† Fiet homo; animal rationale, ut est in
 Definitione hominis. Jason de Nores.

* Famose; se occidere etiam olim
 erat infame. Καὶ τὴν ἀτιμία πρὸς
 τοὺς αὐτοὺς διαφείκεται. Aristoteles ad
 Nicomachum, referente Francisco Lui-
 sino, viro docto. Ἡμεῖς γὰρ ἀδελφοὶ ἐν
 τῷ κτηνότητι τοῖς θεοῖς ἐσμὲν, uti olim
 moriens Socrates, autorem magno Pla-
 tone. Quare Homicidæ sui insepulti
 abjiciebantur, teste Seneca in Contro-
 versis. Vide eruditissimum Gutheri-
 um de Jure Manium.

† Cur versus facit; an quia scelus ali-
 quod perpetraverit propter quod puniri de-
 beat. Ver. Schol. Cruq.

‡ Minxerit

ⁿ Minxerit in patrios cineres, an ⁿ triste ° bidental
Moverit Pincestus; ⁿ certe furit, ac, velut ursus
Objectos caveæ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque ⁿ fugat recitator ⁿ acerbus:
Quem vero ⁿ arripuit, tenet occiditque legendo,
Non missura cutem, nisi ⁿ plena cruoris, hirudo.

475

ⁿ *Minxerit*; gravissimum scelus hoc, illudere parentum cineribus.

ⁿ *Triste*; cum magna reverentia tractandum & horrendum, Dilogus.

° *Bidental*; Reliquias fulminis quas Pontifices cum Sacrificio sepeliebant. Ver. Schol. Nam cæcis duabus bidentibus procurabant ejusmodi prodigia, atque ipsum locum in quem ceciderat fulmen sacrabant, qui exinde Bidental appellabatur. Erat hoc sepulchrum Numinis: siquidem casus Fulminis pro morte alicujus Dæmonis habebatur:

& Meteora omnia Veteribus pro Diis erant & Jovis Angelis; quod passim apud Poetas legere est.

ⁿ *Incestus*; impius, impurus.

ⁿ *Certe furit*; quæcunque fuerit causa, constat effectus.

ⁿ *Fugat*; odio suo, & prolixæ recitationis metu.

ⁿ *Acerbus*; atrox, immisericors.

ⁿ *Arripuit*; de fuga prehenderit & ad se retraxerit.

ⁿ *Plena cruoris*: donec pene disruptus fuerit legendo.

Q. HORA.

Q. HORATII FLACCI

SAT. LIB. II. S. III.

D. Damasippus, H. Horatius, S. Stertinius, P. Perillus, A. Agamemnon, O. Opimius, M. Medicus.

I.

- D.** SIC raro scribis, ut toto non quater anno
 Membranam poscas, scriptorum quæque retexens,
 Iratus tibi, quod vini, somnique benignus
 Nil dignum sermone canas: Quid fiet? ab ipsis
 5 Saturnalibus huc fugisti. Sobrius ergo
 Dic aliquid dignum promissis: incipe. Nil est?
 Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
 Iratis natus paries Diis, atque poetis.
 Atqui vultus erat multa, & præclara minantis,
 10 Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
 Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
 Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
 Invidiam placare paras virtute relicta?
 Contemnere miser. Vitanda est improba Siren
 15 Desidia; aut quicquid vita meliore parasti,
 Ponendum æquo animo. *H.* Dii te, Damasippe, Deæque
 Verum ob consilium donent tonsore. Sed unde
 Tam bene me nosti? *D.* Postquam omnis res mea Janum
 Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
 20 Excussus propriis. Olim nam quærere amabam
 Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus ære:
 Quid sculptum infabre, quid fustum durius esset:
 Callidus huic signo ponebam millia centum:
 Hortos, egregiasque domos mercarier unus
 25 Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriale
 Imposuere mihi cognomen compita. *H.* Novi,

Et

- Et morbi miror purgatum te illius. Atqui
 Emovit veterem mire novus: ut solet, in cor
 Trajecto lateris miseri, capitisque dolore:
 30 Ut lethargicus hic, cum sit pugil, & medicum urget.
 Dum nequid simile huic, esto, ut lubet. D. O bone, ne te
 Frustrare: Infanis & tu, stultique prope omnes,
 Si quid Stertinius veri crepat: unde ego mira
 Descripsi docilis præcepta hæc, tempore, quo me
 35 Solatus jussit sapientem pascere barbam,
 Atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
 Nam male re gesta cum vellem mittere operto
 Me capite in flumen; dexter stetit, &, Cave faxis
 Te quicquam indignum. Pudor, inquit, te malus urget,
 40 Infanos qui inter vereare infanus haberi.
 Primum nam inquiram, quid sit Furere. Hoc si erit in te
 Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.

- QUEM mala stultitia, & quæcunque inscitia veri
 Cæcum agit, Infanum Chryssippi porticus, & grex
 45 Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula reges,
 Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare
 Desipiant omnes æque ac tu, qui tibi nomen
 Infano posuere. Velut silvis, ubi passim
 Palantes error certo de tramite pellit;
 50 Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: unus utrique
 Error, sed variis illudit partibus: hoc te
 Crede modo infanum: nihilo ut sapientior ille,
 Qui te deridet, caudam trahat. EST GENUS UNUM
 Stultitiæ nihilum metuenda timentis: ut ignes
 55 Ut rupes, fluviosque in campo obfata queratur.
 Alterum & huic varium, & nihilo sapientius, ignes
 Per medios, fluviosque ruentis: Clamet amica
 Mater, honesta foror, cum cognatis, pater, uxor:
 Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serva:
 60 Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
 Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater te appello, clamantibus. Hic ego vulgum
 Errori similem cunctum insanire docebo.

INSANIT

INSANIT veteres statuas Damasippus emendo.

- 65 Integer est mentis Damasippi creditor? D. Esto.
 S. Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam :
 Tunc insanus eris, si acceperis; an magis excors
 Reiecta præda, quam præsens Mercurius fert?
 P. Scribe decem à Nerio. S. Non est satis. P. Adde Cicutæ
- 70 Nodosi tabulas centum. S. Mille adde catenas.
 Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
 Cum rapies in jus *malis ridentem alienis*,
 Fiet aper, modo avis, modo saxum, &, cum volet, arbor.
 Si male rem gerere infani est: contra, bene, sani:
- 75 Putidius multo cerebrum est, mihi crede, Perilli
 Distantis, quod tu nunquam rescribere possis.
 Audire atque togam jubeo componere. **QUISQUIS**
 Ambitione mala, aut Argenti pallet amore:
 Quisquis Luxuria, tristive Superstitione,
- 80 Aut alio mentis morbo calet: huc propius me,
 Dum doceo Insanire omnes vos, ordine adite.

II.

DANDA est hellebori multo pars maxima Avaris :
 Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.

Hæredes Staberî summam incidere sepulcro :

- 85 Nî sic fecissent, gladiatorum dare centum
 Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrî,
 Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave
 Seu recte, hoc volui: ne sis patruus mihi: credo
 Hoc Staberî prudentem animum voluisse. D. Quid ergo
- 90 Sensit, cum summam patrimoni inculpere saxo
 Hæredes voluit? S. Quoad vixit, credidit ingens
 Pauperiem vitium, & cavit nihil acrius: ut si
 Forte minus locuples uno quadrante periret.
 Ipse videretur sibi nequior. (Omnis enim res,
 95 Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulcris
 Divitiis parent: quas qui construxerit, ille
 Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex,
 Et quicquid volet.) Hoc, veluti virtute paratum
 Speravit magnæ laudi fore. Quid simile isti

- 100 Græcus Aristippus, qui seruos projicere aurum
In media iussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes? Uter est infanior horum?
- 103 D. Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
- 111 S. Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuste: neque illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur amaris:
- 115 Si positus intus Chli, veterisque Falerni
Mille cadis (nihil est, ter centum millibus) acre
Potet acetum. Age: si & stramentis incubet unde
octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum, ac tinearum epulæ, putrescat in arca:
- 120 D. Nimirum Infanus Paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo tentatur eodem.
- 104 S. Si quis emat citharas, emtas comportet in unum;
Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli:
Si scalpra & formas, non sutor: nautica vela,
Aversus mercaturis. D. Delirus & amens
Undique dicatur merito. S. Quid discrepat istis,
Qui nummos, aurumque recondit, nescius uti
- 110 Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
- 142 Pauper Opimius argenti positi intus, & auri,
Qui Vejentanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappamque profestis,
- 145 Quondam lethargo grandi est oppressus: ut hæres
Jam circum loculos & claves, lætus ovanque
Curreret. Hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
Effundi saccos nummorum: accedere plures
- 150 Ad numerandum. Hominem sic erigit. Addit & illud:
Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet hæres.
O. Men' vivo? M. Ut vivas igitur, vigila; hoc age. O. Quid
vis?
M. Deficient inopem venæ te ni cibus atque
Ingens accedat stomacho fultura ruenti.
- 155 Tu cessas? agedum sume hoc prifanarium oryzæ.

O. Quanti emtæ? M. Parvo. O. Quanti ergo? M. Octo as-
fibus. O. Eheu!

Quid refert, morbo, an furtis, pereamne rapinis?

122 S. FILIUS hæc ergo aut libertus ut ebibat hæres,
Diis inimice senex custodis: — Ne tibi desit?
Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum,

125 Ungere si caules oleo meliore, caputque
Cœperis impexa fœdum porrigine? QUARE,
Si quidvis satis est, perjuras, surripis, aufers
Undique? tun' sanus? POPULUM si cædere saxis
Incipias, servosque tuo quos ære paratis:

130 Infanum te omnes pueri, clamentque puellæ.
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens genetricem occidit Orestes.

An tu reris eum occisa insanisse parente?

135 Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
Nil sane fecit quod tu reprehendere possis:
Non Pyladen ferro violare, aususve sororem
140 Electram; tantum maledicit utrique, vocando
Hanc Furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.

III.

158 D. QUISNAM igitur sanus? S. Qui non stultus. D. Quid
avarus?

S. Stultus & infanus. D. Quid? si quis non sit avarus?

160 Continuo sanus? S. Minime. D. Cur, Stoice? S. Dicam.
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic æger. Recte est igitur? surgetque? Negabit:
Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.

Non est perjurus, neque sordidus. Immolet æquis
165 Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus & audax:
Naviget Anticyram. Quid enim differt, barathrone
Dones quicquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusi duo prædia dives
Antiquo censu, natis divisse duobus

Fertur,

- 170 Fertur, & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum. Postquam te talos, Aule, nuceſque
Ferre ſinu laxo, donare, & ludere vidi;
Te, Tiberi, numerare, cavis abſcondere tristem;
Extimui, ne vos ageret veſania diſcors:
175 Tu Nomentanum, tu ne ſequerere Cicutam.
Quare per divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas: tu ne majus facias id,
Quod ſatis eſſe putat pater, & natura coërcet.
Præterea ne vos titillet Gloria, jure-
180 jurando obſtringam ambo: uter Ædilis fueritve
Veſtrum Prætor, iſ inſteſtabilis, & ſacer eſto.
IN cicere, atque faba, bona tu perdaſque lupinis,
Latus ut in circo ſpatiere, aut æneus ut ſtes,
Nudus agris, nudus nummis, inſane, paternis?
185 Scilicet ut plauſus, quos fert Agrippa, feras tu
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?

IV.

- S. NE quis humafſe velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
A. Rex ſum. S. Nil ultra quæro plebejus. A. Et æquam
Rem imperito: ac ſi cui videor non juſtus, inulto
190 Dicere, quæ ſentit, permitto. S. Maxime regum,
Dii tibi dent capta claſſem deducere Troja.
Ergo conſulere, & mox reſpondere licebit?
A. Conſule. S. Cur Ajax heros ab Achille ſecundus
Putreſcit, toties ſervatis clarus Achivis?
195 Gaudeat ut populus Priami Priamuſque, inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere ſepulcro?
A. Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſem
Et Menelaum una mecum ſe occidere clamans.
S. Tu cum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide natam
200 Ante aras, ſpargiſque mola caput, improbe, falſa,
Rectum animi ſervas? A. Quorſum? S. Inſanus quid enim
Ajax
Fecit, cum ſtravit ferro pecus? abſtinuit vim
Uxore, & nato: mala multa precatus Atridis,
Non ille aut Teucrum, aut ipſum violavit Ulyſſem.

- 205 *A.* Verum ego, ut hærentes adverso littore naves
Eriperem, Prudens placavi sanguine Divos.
S. Nempe tuo, furiose: *A.* Meo, sed non furiosus.
S. Qui species alias veris, scelerisque tumultu
Permissas capiet, Commotus habebitur, atque,
210 Stultitiane erret, nihilum distabit, an Ira.
Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos:
Cum Prudens scelus ob titulos Tu admittis inanes,
Stas animo? & purum est vitio tibi, cum tumidum est cor?
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam,
215 Huic vestem, ut natæ, paret ancillas, paret aurum:
Pusam, aut pusillam appellet, fortique marito
Destinet uxorem: interdicto huic omne adimat jus
Prætor, & ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid? Si quis natam pro muta devovet agna,
220 Integer est animi? Ne dixeris. Ergo ubi prava
Stultitia, hic summa est insania. Qui sceleratus,
Et furiosus erit. Quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.

V.

- NUNC, age, luxuriam, & Nomentanum arripe mecum.
225 Vincit enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum,
230 Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes:
Verba facit leno: Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi est, id crede tuum, & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra juvenis responderit æquus.
Tu in nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
235 Cœnem ego: tu pisces hiberno ex æquore verris:
Segnīs ego, indignus qui tantum possideam. Aufer:
Sume tibi decies: tibi tantundem; tibi triplex,
Unde uxor media currat de nocte vocata.
FILIUS Æsopi detractam ex aure Metellæ,
240 (Scilicet ut decies solidum exsorberet) aceto

Diluit insignem baccam. Qui sanior, ac si
Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?

QUINTI progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia, & nugis, pravorum & amore gemellum,
245 Luscinius soliti impenso prandere coëmtas.
Quorsum abeant sani? creta, an carbone notandi?

VI.

ÆDIFICARE casas, postello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum: amentia verset.
250 Si puerilius his, ratio esse evincet, Amare,
Nec quicquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale puer, ludas opus, an meretricis amore
Solicitus plures: quæro, faciasne, quod olim
Mutatus Polemo: ponas insignia morbi,
255 Fasciolas, cubital, focalia: potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpisse coronas,
Postquam est impransus correptus voce magistri?
Porrigis irato puero cum poma, recusat.
Sume, Catelle: Negat. Si non des, optat. Amator
260 Exclusus qui distat? agit ubi secum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arcessitus: & hæret
Invisis foribus. Ne nunc, cum me vocet ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Exclutit: revocat. Redeam? non, si obsecret. Ecce
265 Servus, non paulo sapientior. O here, quæ res
Neque modum habet, neque consilium, ratione, modoque
Tractari non vult. In amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursus: hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia, & cæca fluitantia sorte, labore
270 Reddere certa: sibi nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione, modoque.
QUI D? cum Picens excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percussit forte, penes te es?
QUI D? cum balba feris annoso verba palato,
275 Ædificante casas qui sanior? ANDE cruorem
Stultitiæ, atque *Ignem gladio scrutare*. Modo (inquam)

Hellade percussa Marius cum præcipitat se,
 Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
 Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem,
 280 Ex more imponens cognata vocabula rebus?

VII.

LIBERTINUS erat, qui circum compita ficcus
 Lautis mane senex manibus currebat, & unum
 (Quid tam magnum? addens) unum me surpitem morti,
 Diis etenim facile est, orabat: sanus utrisque
 285 Auribus atque oculis: mentem (nisi litigiosus)
 Exciperet dominus, cum venderet. Hoc quoque vulgus
 Chrysiippus ponit fœcunda in gente Meneni.
 JUPITER, ingentes qui das, adimisque dolores,
 (Mater ait pueri menses jam quinque cubantis)
 290 Frigida si puerum quartana reliquerit: illo
 Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
 In Tiberi stabit. Casus, medicusve levarit
 Ægrum ex præcipiti: mater delira necabit
 In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
 295 Quone malo mentem concussa? Timore Deorum,
 HÆC mihi Stertinius sapientum octavus amico
 Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
 Dixerit insanum qui me: totidem audiet, atque
 Respicere ignoto discet pendentia tergo.

VIII.

300 H. STOICE, post damnum sic vendas omnia pluris;
 Qua Me stultitia (quoniam non est genus unum)
 Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
 D. Quid; caput abscissum demens cum portat Agave
 Nati infelicis, sibi tum furiosa videtur?
 305 H. Stultum me fateor (liceat concedere veris)
 Atque etiam insanum: tantum hoc ediffere, quo me
 Ægrotare putes animi vitio. D. Accipe: primum
 Ædificas: hoc est, longos imitaris, ab imo
 Ad summum totus moduli bipedalis: & idem
 310 Corpore, majorem rides Turbonis in armis

Spiritum & incessum: qui ridiculus minus illo?
 An quodcumque facit Mæcenas, te quoque verum est,
 Tanto dissimilem, & tanto certare minorem?
 Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,

315 Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
 Belua cognatos eliserit. Illa rogare,

Quantane? num tandem, se inflans, sic magna fuisset?

Major dimidio. Num tanto? Cum magis, atque

Se magis inflaret: non, si te ruperis, inquit,

320 Par eris. Hæc a te non multum abludit imago.

Adde Poëmata nunc: hoc est, oleum adde camino:

Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu?

Non dico horrendam Rabiem. *H.* Jam define. *D.* Cultum

Majorem censu. *H.* Teneas, Damasippe, tuis te.

325 *D.* Mille puellarum, puerorum mille furores.

H. O major tandem parcas, infane, minori.

METRA HORATIANA.

Ch. Wase Ambrosio Bonwicke S. S.

A Missos tot magni inter Græcos nominis Lyricæ Poësas autores, unus nobis Horatius facit, ut lenius desideremus. Placuit igitur seculis ingenii felix, numeris curiosus. Horatiana certe metra Diomedes & Marius Victorinus, præter Plocium & Atilium Fortunatianum, ex professo posteris explicata reliquerunt. Specimen eorundem in brevem tabellam conjectum continenti carmine Petronius, quisquis is fuit, (nam alios ejusdem nominis alia ætas tulit) in vulgus edidit. Ad istud exemplum magistri, quorum disciplinæ origo mihi tecum communis fuit, quot septimanis mutato titulo, nos tircnes ad multijugam Lyre Latine modulationem exercuerunt. Ita velim hoc nomini tuo inscriptum accipias, ita tuearis, non tanquam aliquod magnum aut novum, sed ut indignum quod in desuetudinem abeat, cum in se tantum habeat compendii. Tuum erit vicem Pasi-phaes substituere, Daphnen, Phaethonta, Cadmum. Quantum argumenti veri aut fabulosi eminet, materiam suppeditabit; modo ne desit afflatus: Ultro rapiet ad se generosam urbana juvenutis indolem, ni fallor, artifex pagina; quo rectius ad Dithyrambum contendant. Vale.

PASI.

PHASIPHAE.

Note Marginales. D. *Dactylus*. S *Spondus*. T. *Trochaeus*. I. *Iambus*. J. *Ionicus*
a *minor*.

DS	1
DD-	2
SDS	3
SDD	4
SDDS	5
SDSSDS	6
TST-	7
SISI	8
SISI-	9
ISISI-	10
SISISI	11
SD-DD	12
TSDTT	13
SI-DD	14
DDTT	15
SD-D-DD	16
DTT	17
TSD-DTT	18
JJJ	19
DSSD TTT	20
DD-SISI	21
SISIDD-	22

Filia Solis
 Filiaat igne novo;
 Et per prata juvenum
 Mentem perita querit.
 Non illam thalami pudor arcet,
 Non regalis honos, nec magni cura mariti.
 Opert in formam bovis
 Converter vultus suos:
 Et Precidas dicit beatas,
 loque laudat, non quod Iis alta est,
 Sed quod juvencæ cornua in fronte erigit.
 Si quando miseræ copia suppetit
 Brachis ambit fera colla Tauri,
 Floresque vernos cornibus illigat,
 Oraque jungere querit ori.
 Audaces animos efficiunt tela Cupidinis
 Illicitique gaudet
 Corpus includi stabulis se faciens juvencam.
 Et amoris pudibundi malefadiis
 Obsequitur voitis, & procreat, heu nefas! bimbrem.
 Cecropides juvenis quem percussit fractum manu,
 Filio resolvens Gnothæ tristia tecta domus.

1. *Adonium*, *Adonidium*; Pocius adducit in exemplum ὦν ᾧ Ἀδωνιν. Dicitur Epodos quia subjicitur Sapphicis, apud Horatium, ternis: Anapaëstis apud Senecam, quatenos res tulerit. Heroici Κόμμα λεηλικόν vel τελικόν. *Dimetrum* ex inferiori parte *Hexametri*. Diomedes Metr. Horat. l. i. O. 10. nominari perhibet *nicen celi- con climeteon*; corrupte, quantum auguror, ex *πικλῶ τελικῶ Δι- μοιζέων*. remoto *Hexametri* *beffe*, reliquum *trientem*. Nota. Versus certis

certis pedibus alligati, qui *Monoschematisti* audiunt, per syllabas numerari patiuntur: unde *Sapphicum pentasyllabum* vocatur. Muficis Choriambicum monometrum hypercatalectum.

2. *Archilochium heptasyllabum* constat ex *basi* vel *Dipodia Dactylica* cum semipede. Dimetrum Dactylicum hypercatalectum. *Cesura* ex superiori parte Hexametri *Penthemimeres*. Subnectitur Hexametro. Carm. l. 4. Ode 7.

3. *Pherecratium* ab inventore. Pherecrates in Coriano.

Ἀνδρες πέρχεται τὸ νῦν
Ἐξευρήματι καὶνῷ
Συμπλήκτις ἀναπαισίσις.

Plocius Monoschematissum vocat: habet enim pedes in eodem situ invariabiles; ut qui juxta Grammaticos duobus hinc inde Spondeis Dactylum semper interjiciat medium: unde & *Heptasyllabum* fieri necesse est. Quod addit idem alios *Symptrycton*, alios *Anapaesticum* dicere, vereor ut alterutri quid sibi velint, satis intellexerint: nec enim Pherecratis verba de *pede Anapæsto* ceperim: cum Hephæstion *Metricus Pherecratium Hephthemimeres Antispastico* generi vindicet, ita scilicet partitur ut Epitritum quartum complicit, cum Epitrito primo cujus ultima deficit. Δικατάληκτον vocat & ἀσυνάρετον ἢ ἀτιπάρθενον quia *Trochaicam protomen* claudit *Lambiça catalexis*: cum hæ conjugationes sibi mutuo adversentur. *Sesquiseptenaria* clausula dicitur quod tribus dissyllabis pedibus bisectis accedat semipes. Ἀνάπαισις hic id valere videtur quod in Ionicis Ἀνάκλασις. Pes enim septem temporum cum pede quinque temporum simul sumpti pūncta consiciunt duodecim: ut *Dimetrum*, quamvis syllaba deficiat, tamen per hanc *Epiplocen* velut ex percussione justos absolvat numeros. Post *Asclepiadea* bina ponitur sequente *Glyconio*. L. 1. Od. 5. 14. 21. 23. & L. 3. Od. 7. 13.

4. *Glyconium Octasyllabum*; duobus Dactylis Spondeum præjacet. locum sortitur apud Horat. vel ante singula *Asclepiadea*, vel post bina cum Pherecratio, vel denique post terna. *Hemiepos* dicitur. Animadvertas licet *Glyconium Pherecratio præmissum* conficere *Priapium*, quomodo Catullus.

Hunc lucum tibi dedico confecroque, Priape. Virgil.
Cui non dictus Hylas puer & Latonia Delos?

5. *Tetrametrum Dactylicum*. Si definit in Spondeum, *Archilochium*; fin in Dactylum, *Alcmanium*. Hexametri Κόμμα ἀρκετικόν. ex parte superiore versus. διμοσγεῖ ἴππος, Bes Hexametri. *Bucolica* tome; in Tetrametrum Alcmanium Pastorale carmen Theocrito, quam Virgilio frequentius cæditur. Postponitur Hexametro. L. 1. Od. 7. 28. Epod. 12.

6. *Heroicum*; *Epos*. L. 1. O. 7. 28.
Præmittitur Tetrametro Heroico. Epod. 12. *Penthemimeri Dactylico*.

tylico. L. 4 O. 7. Iambico Dimetro. Epod. 14, 15. Trimetro puro. Epod. 16. Horatiano seu Archilochio composito ex Iambico Dimetro & Penthemimeri Daetylico. Epod. 13.

7. *Trochaicum* vel *Choricum Dimetrum Catalecticum*. *Ἀρχύσιον* Euripidum. *Complementum Penthemimeris Iamb. ad Trimetrum*. Præponitur Iambico Trimetro Catalectico. Carm. L. 2. O. 18.

8. *Dimetrum Iambicum*. Succinitur Trimetris. unde Epodi nomen imprimis Epod. 2. 1. ad 10. item Hexametris, Epod. 14, 15. Nota. *Dimetrum Trochaicum Catalecticum* si connectas cum *Dimetro Iambico Acatalecto*, exibat *Septenarius Trochaicus*, qui est versus *Comici* perquam familiaris.

9. *Alcaicum. Iambicum Dimetrum Hypercatalecticum* Enneasyllabum in Alcaico carmine tricolo tetraastropho tertiam sedem semper obtinet.

10. *Iambicum trimetrum catalecticum. Hendecasyllabum* bis apud Horatium reperitur. L. 1. O. 4. Subiunctum versui composito ex Bucolico & Ithyphallico: L. 2. O. 18. Trochaico Dimetro Catalectico pariter subiectum.

11. *Archilochium Iambicum Trimetrum Acatalectum*. Iambus per se facit canticum ad Canidiam & Palinodiam; alibi Trimeter Dimetro præmittitur, Epod. 2. 1. ad 10. aut Heroo purus subiungitur, Epod. 16. aut denique prætenditur Horatiano seu Archilochio composito ex Penthemimeri Daetylico & Iambico Dimetro. Epod. 11.

12. *Asclepiadeum Dodecasyllabum*; ipsum cantilenam absolvit. L. 1. O. 1. Glyconium subsequitur. L. 1. O. 3. &c. terna præcedunt Glyconium, L. 1. O. 6. &c. bina sibi aggregant Pherecratium cum Glyconio, L. 1. O. 5. & sæpius.

13. *Sapphicum Hendecasyllabum*: unius omnino figuræ quarto clauditur Adonio: passim.

14. *Alcaicum Hendecasyllabum*: ubique sibi par constat ex Penthemimere Iambica & basi daetylica. Prima combinatio est sex septemve temporum. Bina Hendecasyllaba ducunt. Enneemimeres Iambica sequitur.

15. *Alcaicum Decasyllabum* cogit agmen. Hanc carminis complexionem Horatius imprimis celebravit.

16. *Phalæcium Antispasticum Tetrametrum*. Ratio cur hoc nomine insigniatur est ex Canone. Epitritus 4. Antispast. Antispast. Dijambus. Nos autem id agimus ut, quod fieri potest, intra trisyllabos pedes subsistamus; quare *versum heccadecasyllabum* per duas Cæsuras Penthemimere & Triemimere carpimus, donec in Basin Daetylicam deponatur. Lib. 1. Od. 11. L. 4. O. 10.

17. *Alcaicum* vel *Anacreontium Dimetrum Heptasyllabum*. Quodcunque metrum constat ex Daetylis & Trochæis, *Logædicon*, id est, *Prosomtrum* appellatur; eo fortassis quod Asiatici Oratores orbem verborum ditrochæo libenter clauderant: alias ex Choriambo & Bacchio. Lib. 1. O. 8.

18. *Sapphicum* *Hephthemimeres* cum supraposito *Alcaico Dimetro*. Superior versus cum hoc sic conjungitur apud Horatium. Verior metiendi ratio est per Epitritum, vel Hippium secundum, duos Choriambos & Bacchium. *Alcaicum Pentekadecasyllabum* dicitur. L. 1. O. 8.

19. *Ionicum a minori Trirrhythmu* *Acatalectum* binis trirrhythmis subjungitur tetrarhythmu. L. 3. O. 12.

20. *Archilochium* compositum ex *tome Bucolica* quod est *tetrametrum Dactylicum*, & *Trochaico Dimetro Brachycatalecto*, quod *Ithyphallicum* dicitur. Subjectum sibi habet Iambum trimetrum catalecticum. L. 1. O. 4.

21. *Archilochium* compositum ex *Penthemimeri Epico*, & *Iambico Dimetro*. Observatu dignum *Metra* quæ *Dactylicis* Iambos apponunt, *Encomiologica* dici. Postponitur Iambo trimetro. *Elegiambus* appellatur Epod. 11.

22. *Archilochium* compositum ex *Iambico Dimetro* & *Penthemimeri Epico*. Sequitur *Hexametrum*. *Iambelegos*. Epod. 13.

F I N I S.

**BOOKS printed for Jer. Batley at the Dove in
Pater-noster-Row.**

Minellius Anglicanus, sive Publii Ovidii Nasonis Metamorphoseon Libri 15: una cum Argumentis cujusque Fabulæ, Notisque Minellianis Anglice redditis, & insuper Clave numericali singulis lineis adjecta, facileque ordinem expositionis indicante, in usum Scholarum Operâ & studio N. Bailey.

Electa Majora ex Ovidio, Tibullo & Propertio: Cum Consolatione ad Liviam; usui Scholæ Etonensis: Tertio Castigata & ubi visum Explicata.

Virgilius

Ovidius

Horatius

Terentius

Justini Historia

Molls Geography Folio.

Practical Architecture, by *William Halfpenny*, 8vo.

Hatton's Comes Commercii, or Traders Companion, 8vo.

Monasticon Anglicanum, being a continuation of Sir *William Dugdale* in 2 Vol. Folio; adorned with a great number of Cuts.

Doctor *Bates's* Works 1 Vol. Folio.

Miscellaneous Essays upon several Subjects, by Sir *Richard Bulstrode*. Published by *Whitlock Bulstrode* Esq; The 2^d Edition, 8vo.

A Discourse concerning the Resurrection of *Jesus Christ* in three Parts. By *Humphry Ditton* late Master of the new Mathematical School in *Christ's-Hospital*. The 3^d Edition, 8vo.

A Conference with a Theist; containing an Account of all the most usual Objections of the Infidels against the Christian Religion in five Parts. By *William Nicholls* D.D. The 3^d Edition with the addition of two Conferences, the one with a Machiavilian, the other with an Atheist. In 2 Vol. 8vo.

A new Treatise of Fortification and Gunnery by Mr *Vauban*. Published by *William Allingham* Master of the Mathematical-School in *Chapel-Row Westminster*. Illustrated with thirty two Copper Plates.

A new History of *England*, with the Heads of the Kings and Queens neatly engraved, In 4 Vol. 8vo.

The Lady's Travels into *Spain*. 2 Vol. 12vo.

Mrs. *Behn's* Novels. 2 Vol, 12vo.

— her Plays. 4 Vol. 12vo.

Wycherly's Plays. 2 Vol. 12vo.

Lee's Plays. 4 Vol. 12vo.

Cook's Treatise upon Forest Trees, 8vo.

Some improvements of the Art of Teaching, especially in the first Grounding of a young Scholar in Grammar-learning: Shewing a short,

BOOKS printed for J. Batley.

a short, sure, and easy Way to bring a Scholar to Variety and Elegancy in writing *Latin*. Written for the Help and Ease of all School-Masters, and Ushers of Schools, and for the Use and Profit of all young Scholars. The eighth Edition very much Corrected. By *William Walker*, B.D. author of the Treatise of *Idioms*, English Examples, Rhetorick and Logick.

Græcæ Sententiæ e variis Græcorum Libris hinc inde excerptæ, quibus insuper adduntur Aurea Carmina Pythagoræ, cum Epitaphio Adonidis, una cum Latina Versione de Verbo fere reddita; quam sequitur Tabula, in qua ad quam Orationis partem singula pertinent Vocabula Indicatur; & ad quod in Grammaticâ Græcâ Exemplum, seu Nomen, seu Verbum, seu Participium sit, formandum est, indigitatur. In usum eorum qui imprimis sunt Græcarum literarum rudes, Opera I. R. A. M.

An universal etymological *English* Dictionary: comprehending the Derivations of the Generality of Words in the *English* Tongue, either antient or modern, from the antient *British*, *Saxon*, *Danish*, *Norman* and modern *French*, *Teutonic*, *Dutch*, *Spanish*, *Italian*, *Latin*, *Greek* and *Hebrew* Languages, each in their proper Characters. And also a brief and clear Explication of all difficult Words derived from any of the aforesaid Languages; and Terms of Art relating to Anatomy, Botany, Physick, Pharmacy, Surgery, Chymistry, Philosophy, Divinity, Mathematicks, Grammar, Logick, Rhetorick, Musick, Heraldry, Maritime Affairs, Military Discipline, Horsemanship, Hunting, Hawking, Fowling, Fishing, Gardening, Husbandry, Handicrafts, Confectionary, Carving, Cookery, &c. Together with a large Collection and Explication of Words and Phrases used in our antient Statutes, Charters, Old Records, and Processes at Law; and the Etymology and interpretation of the proper Names of Men, Women and remarkable Places in *Great Britain*: Also the Dialects of our different Counties. Containing many thousand Words more than either *Harris*, *Philips*, *Kersey* or an *English* Dictionary before Extant: To which is added a Collection of our most common Proverbs, with their Explication. The whole Work compil'd and methodically digested, as well for the Entertainment of the curious, as the Information of the Ignorant, and for the Benefit of young Students, Artificers, Tradesmen and Foreigners, who are desirous thorowly to understand what they speak, read or write. By N. Bailey.

The universal Library: or compleat Summary of Science. Containing above sixty select Treatises. I. Of Theology, Philosophy, Metaphysicks, Ethicks, Œconomy, Religion, Games us'd at ancient Festivals, Cosmography, Elements, Geography, Hydrography, Travel, Government, Chronology, History, Laws, Coins, Medals, Weights and Measures, Meteors, Rarities, Mankind in the different Sexes of Men and Women, Physick, Chyrurgery,

BOOKS printed for J. Batley.

surgery, Chymistry, Cookery and Diet. II. Of Animals, Vegetables and Agriculture, Gems, Metals, Grammar and Languages, Hieroglyphicks, Poetry, Logick, Rhetorick, Musick, Arithmetick, Geometry, Architecture, Surveying, Gauging, Dyalling, Navigation; the military Art, Fortification, Gunnery, Astronomy, Astrology, Augury, Magick, Mathematical Magick, Dreams, and Apparitions, Heraldry, Painting, and Dying, Opticks, Colours, Angling, Fowling, Inventions, Ignorance in the Antients, and Errors among the People: With divers Secrets, Experiments and fities therein. In 2 Vol. 8vo. The second Edition.

The History of the Rebellion and Civil Wars in *England*, begun in the Year 1641. With the precedent Passages and Actions that contributed thereunto, and the happy End, and Conclusion thereof by the King's blessed Restoration and Return, upon the 29th of *May*, in the Year 1660. Written by the Right Honourable *Edward* Earl of *Clarendon*, late Lord high Chancellor of *England*, Privy Counsellor in the Reigns of King *Charles* the First and Second. 8 Vol. 8vo.

The memorable Things of *Socrates*. Written by *Xenophon*, in five Books. Translated into *English*. The second Edition: To which are prefix'd the Life of *Socrates*, from the *French* of Monsieur *Charpentier*, a Member of the *French* Academy. And the Life of *Xenophon*, collected from several Authors; with some Account of his Writings. Also compleat Tables are added by *Edward Byshe*, Gent.

Several Sermons upon the fifth of *St. Matthew*; being Part of *Christ's* Sermon on the Mount. By *Anthony Horneck*, D. D. late Preacher at the *Savoy*: To which is added, the Life of the Author, by *Richard*, late Lord Bishop of *Bath* and *Wells*. In 2 Vol. The third Edition.

A Companion for the grand Festival of the Christian Church or the Lords-Day. With Forms of Prayer and Praise, for the Assistance of private Devotion. And Directions for the more devout Attendance on the publick Worship of God, according to the Liturgy of the Church of *England*. Being a Supplement to Mr. *Nelson's* Companion for the Feasts and Festivals, &c. By *William Newton*, Minister of *Wingham* and *Stodmarsh* in the Diocese of *Canterbury*.

A General Treatise of Midwifery. in 6 Books. I. Of the Parts of Generation in both Sexes: Of Fruitfulness, Barrenness, Conception, the Formation of the *Fœtus*, the various Opinions of Generation, &c. II. How a Woman ought to govern her self during the Time of her being with Child. III. The Manner of delivering Women in Labour, both Natural and Unnatural. IV. How a Woman is to be managed after Delivery, with Regard to Diet, Disorders of the Breasts, Womb, &c. V. of Dieting and Ordering

BOOKS printed for J. Batley.

ing a New-born Child, as to Breeding of Teeth, Preventing Deformity, &c. VI. Of the Choice of a Midwife, and Nurse both for Mother and Child. Faithfully translated from the French of Monsieur *Dionis*, first Surgeon to the late Dauphineſſes, Sworn Maſter-Surgeon of *Paris*; and Author of the two celebrated Books of Anatomy and Surgery.

Buchanan's History of *Scotland*, in 20 Books, the ſecond Edition, revised and corrected from the *Latin* Original, by Mr. *Bond*, 2 Vol. 8vo.

A Voyage into the *Levant*, by Mr. *Tournefort*, in 2 Vol. 4to.

The History of *Herodotus*, translated from the *Greek* by Mr. *Littlebury*, 2 Vol. 8vo.

The Civil Law in its natural Order, done from the *French* of Mr. *Domat*, by Dr. *Strahan*, 2 Vol. Folio.

Clarke's Book of Divinity, 2 Vol. 8vo.

Dr. *Whitby* on the New Testament, 2 Vol. Folio.

Disquisitiones Modestæ in Clarissimi Bulli Defensionem Fidei Nicænæ 2^d Edit. 8vo.

Henry's Annotations on the Old and New Testament, 6 Vol. Folio.

Dr. *Comber's* Companion to the Altar, 8vo

The Christian Life: Or, the divine and moral Duties of a Christian, by *Tho. Morris*, A. M. 12mo.

Quarles's Emblems, 12mo.

— Divine Poems, 12mo.

Bishop *Fleetwood* of relative Duties, 8vo.

The Works of *Lucian*, translated from the *Greek*, with his Life, by Mr. *Dryden*, 4 Vol. 8vo.

Dart's Translation of *Tibullus*, 8vo.

— *Westminster Abbey*, a Poem, 8vo.

Boyer's French Dictionary, 8vo.

The History of *Hippolito* and *Aminia*; a Novel.

The Life of the Count de *Vinevil*. 12mo. ditto.

— of *Madam de Beaumont*. ditto.

The Adventures of *Lucinda*. ditto.

The Adventures of *Telemachus*, with Cuts, by Mr. *Littlebury* and Mr. *Boyer*, 2 Vol. 12mo.

Miscellanies upon several Subjects, by *John Aubrey*, Esq; F. R. S. 8vo. the 2^d Edition.

The Antiquities of *St. Peter's Westminster*, with the Monuments finely engraved, in 2 Vol. Folio.